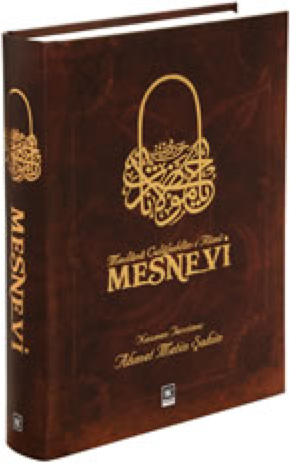

MESNEVİ
MESNEVİ

Mevlânâ

MESNEVÎ

III

M E V L Â N Â

MESNEVÎ
III

Nazmen tercüme:

Ahmet Metin Şahin

MESNEVÎ-İ MÂNEVÎ - III/IV

Editör
M. Fatih ÇITLAK / Şeref YILMAZ

Danışmanlar
Prof. Dr. Cihan OKUYUCU
Prof. Dr. Adnan KARAİSMAİLOĞLU
Prof. Dr. Ali Fuat BİLKAN
Dr. Ali YILDIZ
Dr. Yusuf ÇETİNDAĞ
Dr. Yunus AYATA

Görsel Yönetmen
Engin ÇİFTÇİ

Mizanpaj
Ahmet KAHRAMANOĞLU

ISBN
9944-125-06-7

Yayın Numarası
189

Basım Yeri ve Yılı
Çağlayan Matbaası / İZMİR Tel: (0232) 252 20 96
Aralık 2006

Genel Dağıtım
Gökkuşağı Pazarlama ve Dağıtım
Merkez Mah. Soğuksu Cad. No: 31 Tek-Er İş Merkezi Mahmutbey/İSTANBUL
Tel: (0212) 410 50 00 Faks: (0212) 444 85 96

Kaynak Yayınları
Emniyet Mahallesi Huzur Sokak No: 5
34676 Üsküdar/İSTANBUL
Tel: (0216) 522 09 99 Faks: (0216) 328 35 89
www.kaynakyayinlari.com.tr



ويجول الأغراض بينه وبين ما يتسرع إليه ولن يدرك العلم مؤثر
هوى ولا راكن إلى دعة ولا منصرف عن طلبه ولا خائف
على نفسه ولا مهتم لمعيشته إلا أن يعوذ بالله ويؤثر دينه
على دنياه ويأخذ من كنز الحكمة الأموال العظيمة التي لا تحسد ولا تورث
ميراث الأموال والأنوار الجليلة والجواهر الكريمة والضياع
شاكر الفضلة مغتبطا القدر بجلال الخطر ويستعيذ بالله من
خساسة الحظوظ وحرمانك يستكثر القليل مما يرى في نفسه
ويستقل الكثير العظيم من غيره ويحتجب بنفسه عما بادر له الحق
وعلى العالم الطالب أن يتعلم ما لم يعلم وأن يعلم ما قد علم ويرفق
بذوي الضعف في الذهن ولا يعجب من بلادة أهل البلادة ولا يعنف
على كليل الفهم كذلك كنتم من قبل فمن الله عليكم سبحانه وتعالى
عن أقاويل الملحدين وشرك المشركين وتنقيص الناقصين وتشبيه المشبهين
وأوهام المتفكرين وكيفيات المتوهمين وله الحمد والحمد على تلفيق
الكتاب المستوى الآتي الرائع وهو الموفق المفضل وله الطول
والمن لا سيما على عباده الأبرار فمن يريدون ليطفئوا نور الله بأفواههم
والله متم نوره ولو كره الكافرون إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له لحافظون
فمن بدله بعد ما سمعه فإنما إثمه على الذين يبدلونه إن الله سميع عليم

بسم الله الرحمن الرحيم

الحكم جنود الله يقوي بها أرواح المريدين وتنزه علمهم
عن شائبة الجهل وعدلهم عن شائبة الظلم وجودهم عن شائبة
الرياء وحلمهم عن شائبة السفه وتقرب إليهم ما بعد عن فهم
الآخرين وتيسر لهم ما عسر عليهم من الطاعة والاجتهاد وهي
من بينات الأنبياء وودائع الأئمة تخبر عن أسرار الله وسلطانه
المخصوص بالعارفين وإدارته الفلك النوراني الروحاني الذي
الحاكم على الفلك الدخاني الكري كما أن العقل حاكم على الصور
الترابية وحواسها الظاهرة والباطنة فكما أن ذلك الفلك
الروحاني حاكم على الفلك الدخاني والشهب الزاهرة والسرج
المنيرة والرياح المنشئة والأراضي الدحية والمياه المطردة
نفع الله بها عباده وزادهم فهما وإنما ينفعهم كل قادر على قدر نهمته
فيتمسك الناسك على قدر اجتهاده ويعني المفتي مبلغ رأيه
ويتصدق المتصدق بقدر قدرته ويجود الباذل بقدر موجوده
وينتشي الجواد عليه ما عرف من فضله ولكن نفتقد إلا في المعاني
لا يقصر به عن طلبه مرهقة ما في العار ويجد في طلب ما به حد الحياة
قبل أن يقطعه المعاش بالاشتغال عنه وتعوقه العلة والحاجة



ÖNSÖZÜ

Rahman ve Rahim Allah'ın Adıyla,

Hikmetler, Allah ordusudur. Allah, hikmetlerle müritlerin ruhlarına kuvvet verir. İlimlerini bilgisizlik, adaletlerini zulüm ayıbından temizler. Cömertliklerini riya, ilimlerini akılsızlık lekesinden temizler. Ahirete ait olup anlayışlarından uzaklaşan şeyleri, o hikmetlerle müritlerin idrakine yaklaştırır, onlara anlatır. Güçlerine giden ibadetleri kolaylaştırır. Hikmetler, peygamberlerin sözleri ve delillerindendir. Peygamberlerin delilleri ise, âriflere mahsus Allah sırlarını, Hakk'ın kuvvetini haber verir. Dumandan meydana gelen şu yuvarlak gök kubbesine hâkim, inciden meydana gelmiş olan nûrânî ve Rahmanî felekteki Allah tedbirlerini, Allah tasarruflarını bildirir. Akıl, nasıl topraktan meydâna gelen şekillere ve bu sûretlerdeki görünen ve görünmeyen hislere hâkimse ve bu rûhânî feleğin dönüşü de dumandan meydana gelen feleğe, parlak şihaplara, aydınlatıcı çerağlara, güzel ve hoş esen rüzgârlara, yayılmış yerlere, akıp giden sulara emrini yürütür.

Allah biz kullarını bu hikmetlerle faydalandırsın. Allah, bu hikmetlerle kullarının anlayışlarını arttırsın.

Şüphe yok ki her okuyan, ancak aklı miktarınca anlar. Her ibadet eden ibadette bulunur. Müftü, fetvayı anlayışına, bilgisine göre verir. Cömert kimse, varlığı ne kadarsa o kadar ihsân eder. İhsana nail olan da eline geçeni kıskanır, elden çıkarmamak ister. Fakat kırda suyu kaybeden, denizlerin varlığını bilmekle beraber suyu aramaktan geri kalmaz. Bu âb-ı hayatı kaybedenin de dünyâ geçimi, kendisini bu istekten alıkoymadan, sebeplerle ihtiyaçlar işini aksatmadan, dileğiyle arasına maniler girip çatmadan arayıp bulması gerek. Nefsinin arzusuna uyan, rahatına düşkün olan, usanıp vazgeçen, kendisine emin olmayan, zahmetlere katlanmayan, dünyâ geçimine düşen, ledünnî ilme kavuşamaz. Bu ilme, Allah'a sığınan, Allah'ın takdir ettiğini yüce bilen, nasip ettiklerini kıymet veren, hikmet hazinelerinden çok şeyler kazanır. Bu mallar ne eksilir ne de mirasçılara kalır. O adam hikmet hazinelerinden, değerli mallar, yüce nûrlar, kıymetli mücevherler, bahası ağır akarlar, tarlalar elde eder. Hem de Allah'ın bağışına şükreder, nefsinin aşağılık hazlarından, kendisinin az amellerini çok, başkalarının çok amellerini az gösteren bilgisizlikten, Allah'ın izin vermediği şeylerle benliğe düşüp kendisini beğenmekten

Allah'a sığınır. Böylece bu ilme kavuşur. Sonra ilim isteyen kişiye de bilmediğini öğrenmek, bildiğini öğretmek, zihinsizlere yumuşak muamele etmek, ahmakların ahmaklığını görüp kendini beğenmemek, anlayışı kıt kişileri horlamamak gerek. Siz de evvelce böyleydiniz ya. Bu zekâyı, bu anlayışı, size Allah ihsân etti. Allah'ı mülhidlerin sözlerinden, müşriklerin şirkinden, nakısların noksanından, benzeticilerin benzetişinden, düşünenlerin vehminden, vehme kapılanların kendilerince buldukları vehimlerinden tenzih ederim.

İlahî kaynaktan gelen Mesnevî'yi yazdıran Allah'a hamd olsun. Zira başarı ve muvaffak kılma O'na aittir. Başarı veren de O'dur, üstün kılan da O. Hele ilahî nûru nefesleriyle söndürmek isteyenlerin inadına arif kullarına muvaffakiyet veren, ihsânlarda bulunan, kudret ve nimet bağışlayan O'dur. "Kâfirler cebretseler, inkârda bulunsalar da Allah yine nûrunu tamamlar, ikna eder. Kur'ân'ı biz indirdik, yine şüphesiz biz koruruz. Kur'ân'ı duyduktan sonra değiştiren olursa günahı kendi boynuna. Allah, şüphesiz her şeyi duyan, her şeyi bilendir."

Bismillâhirrahmânirrâhim

Hak ziyâsın, Ey Hüsâmeddin getir,
Üç defâ yazmış isek, sünnetledir.

Gel de aç Hak sırrının sen hazneyi,
Terk edip üçten de, biz özr etmeyi.

Kuvvetin, gelmez damardan bil senin,
Kuvvetin Hak'tan alınmış, hal senin.

Hem güneş parlaklığı, nûrdandı bil,
Yağ, pamuklardan, fitillerden değil.

Gördüğün gök kubbenin her hali de,
Hiç direk yok hem de, bir ipten öte.

Cibril'in kuvvet de, mutfaktan değil,
Allah'ın has kudretindendir asil.

Hakk'ın Abdâl, kuvvet almış böylece,
Bil ki, Allah'tan alıp ermiş güce.

Kardılar nûrlarla onlar tenleri,
Ruhu geçmişler, melektir her biri.

Sende, Allah'ın sıfâttan al sıfât,
Ol Halîl, âteş ve dertler neyse at!

Oldu âteş, ey Hüsâmeddin köle,
İbrahim benzer, serinlik bul hele.

Hem mizâcın mâya, dört unsuru var,
Hem mizâcın, ondan üstün âşikâr.

Tek mizâcındır yönelmiş birliğe,
Vahdetin vasfıyla dermiş birliğe.

Çok yazık, halkın görüş ermez sana,
Hazma güç yok, evliyâ esrârına.

Ey Hüsâmeddin, sözün has helvâdır,
Taşta helvandan boğaz bulmaktadır.

Tur tecellî üzre bulmuştur boğaz,
Parçalanmıştır şarâptan, içti az!

Dağ tecellîden yarılmış öyle ki,
Kimseler, dağ raks eder görmüş mü ki?

Lokma vermiş olsa herkes herkese,
Yok, boğaz elbette, Allah vermese!

Cisme, ruha verdi Allah istidât,
Verdi her bir uzva, haslıktan sıfât.

Öyle bir hâl var ki, Hak ihsân eder,
Hîleden geçsen, uzak olsan eğer!

Kimse sultân, sırrı açmak istemez,
Bal döküp sinek alsın gelip alsın demez!

Duydu, anlar, neydi esrâr-ı Celâl,
Yüz dil olsun, hep susar, hem sanki lâl!

Kil için vermiş boğaz, içsin diye,
Hem su içsin, onda sen bak bitkiye.

Sonra toprak bulmuş ağz, bulmuş dudak,
Hepsi, topraktan da ot otlardı bak.

Ot yiyen hayvân, yemişken etlenir,
Ondan insanlar gelir, nimetlenir.

Sonra insandan görüş, ruh ayrılır;
Sonda, topraklar da insan yer olur.

Zerre açmış ağzı, bekler lokmayı,
Söylesem bitmez, gıdanın kıssayı.

Yaprağın rızk, rahmetinden gelmede,
Dal budak lûtfuyla rızklar emmede!

Rızka dahi rızkı Allah vermede,
Ot gıdasız, hem nasıl yükselmede.

Sözlerin hiç şerhe, son yoktur inan,
Parçacık söz söyledim, bin parçadan.

Cümle âlemdir yiyen, yenmiş olan,
Bâkilerdir makbûle makbûl, uyan.

Cümle âlem, neşre uğraşmış gider,
Hem o âlem ehli, sonsuzdur meğer!

Yoktu âlemlerde bitmek, son desen,
Hep bu âlem âşığı, birlik hemen!

Bir kerîmdir, kendinin sonsuz hayât,
Ab-ı hayvan verir, bitmez hayât.

"Bâkiyâtu's-salihât"ın[1] kendisi,
Kurtulandır, onda yüz âfet nesi!

Olsa binler, olsa, bir tek şey yine,
Geç hayâlden, hepsi saymaktan öte!

Hem yenilmiş, yenmişin vardır boğaz,
Galibin, her mağlûbun reyden birâz!

Adli vermiştir asâya, bir boğaz,
Yuttu değnek, ip, sihir kalmaz birâz.

Yuttu ip, değnek karın hiç şişmedi,
Çünkü, maddî olmayan yemden yedi.

Verdi Allah'ım, yakînken bir boğaz,
Hep hayâller yer ve aslâ saklamaz.

Ağzı mânânın olur âyan kadar,
Rızkı mânâya veren, Hak sofralar.

Tâ balıktan, gökte yıldızlar desek,
Bir boğazsız mahlûkât, yoktur demek.

Cân, boğaz hem, fikri tenden geçse tek,
Yükselişten, bir rızık bulmuş demek.

* Nefsinin istek, vasvasattan geçse bir,
Her misâfir, Allah'ın vahyiyledir.

Şartı, mizâçlar değiştirmek iken,
Betler ölmüştür, muhakkak bet ilen.

Olsa topraktan yemek, insan hûyu,
Yüz sararmış, hem hakîr, hem hasta bu.

Onda mevcût hûy, değişmiş olsa bir,
Parlayan mumdur ve çirkinlik erir.

Anneden emzikli sütler emmede,
Ağza, her türden rızıklar vermede.

Tek göğüsten yol, o örtmüşken ona,
Yol açar yüzler rızık, yüz bostana.

Çokça nimet üzre, perdeyken meme,
Nice nimet, ekmeği değmiş meme!

Ömrümüz bilmiş, memenden ayrılış,
Gayret et, gel, az rızıkken sen alış!

Annenin rahminde, kan olmuş gıdâ,
Kan necisken, câna cân olmuş o dâ.

Kan kesilsin, sütte kısmet olmada,
Süt kesilsin el, yemeklik lokmada.

Lokma kessin, benzer artık Lokman'a,
Gizli, bir matlubu ister, baksana.

Anne rahminden diyen olsun ona:
"Dışta düzgün âleme, bir baksana!"

Boydan, enden pek geniş bir yeryüzü,
Bunca sonsuz nimetin, vardır özü.

[1] *"Bekâya erecekler ise Rabbin katında sevâpça da, ümitçe de daha hayırlıdırlar." (Kehf, 46)*

Dağ, denizler, yaylalar, çok bahçeler,
Çok ekin, çok tarlalar mevcût meğer!

Çokça yüksek gökyüzü, aydın olur,
Ay, Güneş, yıldız, Sühâ mevcûtta nûr.

Garp, cenûp, elbet şimal, çok yel eser,
Bağ düğün tutmuş, gelinlik bahçeler.

Var cihân ammâ bilinmez söz ile,
Bir karanlık yerdesin, mihnetle de.

Dar bu çarmıh, sende bundan kan içen,
Hem hapissin, hem de zahmetler çeken."

Hâle bakmıştır, cenîn inkâr eder,
Elçiden yüz döndü, kâfirmiş meğer.

"Söylesen sözler yalan, aldatmaca!"
Kör de vehm ermez ki, anlamdan güce!

Görmemiş, idrâki kör, bir benzeri,
Kavramaz münkir de, idrâk işleri.

Hem cihânın halk, çocuktur her biri,
Oysa manâ olmamış bildikleri.

Ehl-i hâl der: "Dar ışıksız bir cihân,
Dışta renksiz, kokmasız var bir cihân."

Kimse duymaz, böyle söz söylerse de,
Var tamahkârlık, döner bir perdede.

Gör tamahtan duymaz artık, hiç kulak,
Hem garaz göz örttü, anlatmaz ki bak!

Alçacık, süflî, karanlık bir vatan,
Hem gıdâdır, hep tamahtan, içti kan.

Hem cihânın sözde, mahcûp kaldı o;
Annenin kandan, sevinmek buldu o!

* Bu cihânın nimetinden mahrûm o,
Sâde bir kan öğlelikmiş doğrusu!

HIRS VE TAMAHLA FİL YAVRUSU YİYENLERİN VE "YEMEYİN" DİYE NASÎHAT VERENİN SÖZÜNÜ DİNLEMEYENLERİN KISSASI

Belki duydun Hintli bilginden biri,
Gördü dostlardan gelen birkaç eri.

Aç ve çıplaklardı, etmişler sefer,
Bir uzun yoldan meğer gelmiştiler.

Coştu ârif, hem muhabbetten dedi,
Hem selâm vermiş, açılmış gül idi.

"Aç, susuz, hem mideniz, bir Kerbelâ,
Çok meşakkat, hastalık düşmüş yola.

Dostlarım, Allah için sizler bakın,
Yavru fillerden yemek yoktur, sakın!

Sizlerin yol üzre, filler var bilin,
Söyledim cândan, gönülden dinleyin!

Yolda mevcut hem de çok fil yavrusu,
Gönlünüz, av etmek ister doğrusu.

Körpeler hem, pek güzel, hem etliler,
Oysa bekler, orda pusmuş anneler.

Yavru derken, hem de, yüz fersah yolu,
Yollanır, inler bütün, âh vâh dolu!

Hortumundan gözlenir âteş, duman,
Pek de sevmiştir, yenilmez el amân!

Evliyâ, Hakk'ın çocuklar mislidir,
Âşikâr her gizlililik, Allah bilir!

Etme gıybet, noksânından sen sakın,
Yoksa vardır, intikâmı Allah'ın."

Hak demiş: "Onlar benim evlâtlarım;
Hem garipler, iş ve güçsüz kullarım."

İmtihândan hor, yetim bir hâldeler,
Ben ki sırdan, onların dostum meğer!

Arka vermişler, benim ikrârıma,
İşte onlar, cüzlerimdir dâimâ.

Sen sakın! Abâ giyenlerden, velîm;
Yüz bin olsun, sanki bir tek ten velîm.

Böyle olmaz olsa, bir değnek hüner,
Etti Firavn'ı Mûsa, zir ü zeber.

Böyle olmaz olsa, Nuh'tan bedduâ,
Hem nasıl şark, garbı hep boğmuştu yâ!

Böyle bir duâ ki Lût'tan gelmede,
Cümle şehr, birden murâtsız kalmada.

Cennetin dengi, şehirler var iken,
Bir siyâhlık Dicle'si olmuş hemen!

Şam yolundan gitseniz vardır o su,
Hem Kudüs'ün yoldadır, git gör onu!

Yüz bin aşkın evliyâ, Hakk'ın kulu,
Her asır sunmuş azaplar, korkulu.

Şerhe kalksam, hem beyânlar çok uzar,
Tüm ciğerler, cümle dağlar, kan dolar.

Kan olur dağlar ve tekrârdan donar,
Görmedin sen, sende körlük hâli var.

Çok acâyip kör ve keskin bir bakış,
Hem devenden sâde yük görmekti iş.

Hırs için her neyse görmüş, bellemiş,
İşte insan gâyesiz raks eylemiş!

Öyle bir yerlerde kalk, rakset ki sen,
Şehvetin, derdin pamuk, düşsün hemen!

Kanla oynaşmak ki, merdanlarda var,
Rakste ancak böyle meydanlarda var.

Kendisinden kurtulan, çırpar eli,
Noksânından kurtulan, raks etmeli!

Cân evinden, defçiler hep def çalar,
Bir deniz, coşmuş köpürmüş dalgalar.

* Görmedin dal üzre sen yaprakları,
Çırparak el oynaşırken onları;

Görmedin dervişte mevcut duyguyu,
Dalda yaprak, alkış eyler coşkuyu.

Dalda yaprak zikreder, sen duymadın,
Duymak istersen eğer, bir kalp edin!

Kıs kulak, baş duymasın artık yalan,
Şehri cân olsun asıl aydınlanan!

Hem Muhammet'tir duyan, sır sözleri,
Hak buyurmuş, hep kulaktır hak eri.

Göz, kulaktır, baş ve sonlardan Nebî,
O mürebbi, bizler ancak bir sabî!

Yok, sözün artık sonu, sen dön geri,
Fil yiyenden, başlat artık sözleri!

FİL YAVRULARINA TAARRUZ EDENLER KISSASININ BÂKİYESİ

Koklamış fil her ağız, her mideyi,
Hem döner fil, onların dört çevreyi.

Yavrusundan, kim kebâp yapmış yemiş,
Ağzı koklar, öç alınsın istemiş.

Ehl-i Hak'tır, sen misin gıybet eden?
Çok cezâ var, mutlaka sensin çeken!

Ağza vakıf kim desen, Allah olur,
Sâdıkândan başka kimler kurtulur?

Böyle bir ahvâle ancak vay denir,
Ağzı hep koklar olan, Münkir, Nekir!

Gizlemek mümkün değildir kokmayı,
Yok, karanfil çiğnesen, silmek payı!

Yağcılık yetmez ki, gerçek örtmeye,
Aklımızdan kalmamış yol hîleye.

Saçma sözler, söyleyen olsun hele,
Nice dem vurmuş melekler gürz ile!

Elde yok elbet demir, gürzden eser,
Azrail gürzüyle hep ölmekteler.

Bâzı gürzler, iz bırakmıştır, fakat
Lâkin ancak gördü bir tek hasta zât.

Cân çeken bir kimse söyler, dost diye,
Başucumdan sallanır, hançer niye?

"Yok ki bir şey, gördüğün yalnız hayâl,"
"Yok hayâl, ölmek onun, göçmek bu hâl!"

Çark nasıl olsun hayâl, baş ters iken,
Korkusundan, bir hayâl olmuş hemen.

Gürz, kılıçlar hastanın olmuş özel,
Hastanın baş üzre, kesmiş atmış el.

Gördü birden, hem onun lâyık ne var,
Dost ve düşmân, görmez olmuş âşikâr.

Gitti hırs, gözlerde keskinlik dolu,
Kan akıtmak vakti, aydınlık yolu.

Kibr, gazap uğrunda, lâzım ağlamak,
Bir horoz, sanki vakitsiz öttü bak!

Hem vakitsiz öttü, baş kesmek gerek,
Böyle hâl vâcip olur artık demek!

Her zamân ölmekte cânın cüzleri,
Cân çıkarken, tek inancındır yeri.

Sende mevcût ömrün, altın torbası,
Gündüz, akşam, doldu saymak sevdâsı.

Sen hesapsız harcamış olsan onu,
Boş şu torban, ay yitirmiş nûrunu!

Toprak alsan, koymasan toprak ona;
Eksilir dağ, belki ermiştir sona!

Her nefes aldıkça, zikr olsun âvâz,
Secde etsen, anla sen neymiş garaz.

İşlerim olsun deyip, uğraş neden?
Dînde mevcût iş ne, dön, ikmâle sen!

Akibet gittin ve eksik nâ tamam,
İş yarım, ekmek desen, pişmezki tam!

Taş, ağaç, ister mezâr dolsun kilim,
Neyle yapsan, mamûr olmaz bildiğim.

Kaz mezâr kalbinde, gel seç, bul sefâ;
Benliğin, Hak bende defnet, bir defâ!

Hak'ta toprak ol, gömül gel gâmlara,
Sonra Hak'tan, sen medet, imdat ara!

Kubbelerlen süslenilmiş türbeler,
Ehl-i mânâdan gelip, bulmaz değer.

Dön de bir bak, giyse atlas bir kişi,
Akla atlas, fazilet vermiş mi ki?

Cân, Nekir, Münkir elinden çekmede,
Akreb-i gam, gönle gâmlar ekmede.

Dışta süs var, her resim, her tür nakış,
İç düşüncen, hepte feryât, hıçkırış!

Eski abâ sırtta, gördün bir adam,
Has düşünmüş, dilde sözler baldı tam!

FİL YAVRULARI HİKÂYESİNE DÖNÜŞ

Der öğütçün: "Dinleyin, sizler peki,
Değmesin ruha meşakkat, öyle ki!

Ot ve yaprak var, kanâat eyleyin,
Fil için av, etmeden siz vazgeçin.

140. Kalmasın boynumda, ettim öğdü ben,
Kim tutar öğdüm, o kurtulmuş hemen.

Elçiyim, teblîğ için, geldim ya ben,
Kurtulun sizler, nedâmet etmeden.

Olmasın artık tamahlar yolkesen,
Hem yemekler hırsı, coşkun gelmeden.

"Hak hayır versin" demiş gitmiş hele,
Kaldılar kıtlık ve açlıklar ile.

Ansızın onlar, görüp fil yavrusu,
Tâze doğmuş, pek semizmiş doğrusu.

145. Düştüler fil üzre, aç kurt her biri,
Hem yiyip, onlar yıkarken elleri.

Arkadaşlardan biri el sürmedi,
"Duydunuz, fil var fakat yenmez" dedi!

Dostunun öğdüğüyle yenmezken kebâp
Orda güngörmüş akıl talipti hep.

Fil yiyenler, hep uzanmış yatmada,
Aç kalan artık çobanmış ortada.

Gördüler gelmekte bir korkunç fili,
Koştu fil, hem bekçiye ermiş eli.

150. Koklar ağzından gelip üç kez bile,
Baktı ondan, hiç koku gelmez hele.

Döndü etrâfında, geçmişken öte,
Ermemiş hiç, inciten bir niyete!

Koklayıp yatmış olandan bir kişi,
Yavrunun gelmiş koku, bilmiş işi!

Fil kebâbından yiyenlerdendi o,
Tezce yırtıp, parçalarken öldü o.

Parçalar, hep öldürür, koymaz diri,
Korkusuzdur, parçalanmış her biri.

155. Kaldırıp hem, herkesi çalmış yere,
Hurdahaş oldu bütünden bir kere.

Kan emen zâlim; çekil yoldan hemen;
Mazlûmun âh, sende kanlar dökmeden.

Öz kanıymış, özbeöz halkın malı;
Mâl kazanmak, bil ki pek zor olmalı.

Yavru ölsün kîn güden fil annesi,
Kim yemiş etten, ölümdür hissesi.

Fil yiyorsun, anla sen rüşvet yiyen,
Fil ne? Hasmın intikâm ister hemen.

160. Bir harâm koksun, rezîl eyler seni,
Koklasın fil, anla sen neyler seni!

Koklamış almış, Yemenlerden Nebî,
Bende mevcût pis ıtır, duymaz mı ki?

Mustafâ almış ıtır, yol pek uzak,
Hem İlâhî bir nefesten, histi bak.

Hisseder, amma muhakkak gizler o,
Arşa yükselmiş kokuşlar doğrusu!

Gâfil insan, sen uyur ol bir kere,
Yükselir hâlin, şu mâvi göklere.

165. Yükselir senden, harâm kokmuş nefes,
Arkadaştır bildi gökler, duydu ses.

Hırs, tama', kirlerde mevcût söz ki var,
Bir soğan emsâlidir, durmaz kokar.

Der: "Yemem ben sarmısak, olsun soğan,"
Ant içer, ister olur olsun o ân;

Hem yemînden, kokmaya dönmüş nefes,
Akseder, pâk cân alır olmuş nefes.

Et duâ sen, ret olunmuş kokmadan,
Eğri kalp, ondan da bulmuştur ziyân.

Kes sesin artık! Cevâp almış duâ,
Fâsığın lâyık çomak, kovmaktı yâ!

Eğri bir söz, manâ doğru olsa da;
Eğrilik yok, oldu makbûlü Hüda!

“Heyye” derken hem ezândan dost Bilâl,
“Hayye” lâfzı der, bulur ondan mecâl!

Bâzılar der: Eğri söyler: “Ey Nebî,
Hiç yakışmaz ilke lâyık söz mü ki?

Sen ki Hakk'ın, hem Nebîsin, hem Resûl,
Bir müezzin sen Bilâl'dan başka bul!

İslâm'ın başlangıcı, buyken sâlâh,
Çıksa mahreçten de “Hayyalel felâh!”

Hışmı Peygamber, çoğalmış oldu da,
Çift remiz, çift sırrı, söylerken o da;

“Heyye” der olsun Bilâl, “Hayy” öylece,
Hak katında, boşboğazlıktan yüce.

Fitne yok, yönlenmeyin siz bilseniz,
Söylemem ben akibetten şüphesiz!

Bilmiyorsan has duâ etmek ki, sen,
Has duâ bilmiş olan var, git hemen.”

HAK TAALA'NIN Mûsa ALEYHİSSELÂM'A: “BANA GÜNÂH ETMEDİĞİN BİR AĞIZLA DUÂ ET” BUYURMASI

Hem bu yüzden der ki Allah: “Ey Mûsa,
İhtiyâç ânında eylersen duâ;

Ey Kelimullah! Günâhsız ağz ile!
Sen duâ ister isen, benden dile!”

“Hem benim yok böyle ağzım Rabbena!”
“Başkasından bir ağız bul! Der ona.

Başka dilden et duâ Allah'a sen,
Başka bir dilden günâh olmaz hemen.

Öyle iş yap, her gelen etsin duâ,
Gündüz, akşam hep gelip yetsin duâ.

O ağızdan, hem günâhsızsın ki sen,
Hakk'a dua, onlar etsinler hemen.

Yoksa imkân ağzı hep pâk eyle sen,
Ruhu gerçekten çevikleştir, hemen!

Allah'ın adlar temiz, gelsin temiz;
Duysa, pislikler biter kalmazki iz!

Zıddı görsün, zıt kaçar olmuş nice,
Parlasın gökten ziyâ, uçmuş gece!

Pâk Hüda'nın ismi, gelsin ağzına,
Gitti pislik, yok ki gâm kasvet sana.

DUÂ EDENİN “ALLAH” DEMESİNİN, HAKK'IN “LEBBEYK” DEMESİ İLE AYNI OLDUĞUNUN BEYÂNI

Bir adam, Allah diyormuş her gece,
Hak zikirden, tat alırmış güçlüce.

Verdi şeytân, kalbe birden vesvese,
“Nerye dek söyler kalırsın, zikr ise?

Gündüz, akşam durmadan Allah dedin,
Yok ki “Lebbeyk” söyleyen, hiç görmedin!

Bir cevâp gelmez neden, tahttan sana?
Ey sıkılmaz, durmadan döndün ona?”

Kalp kırık hem, baş koyup yatmış hele,
Düşte, birlik olmuş oldu Hızır ile.

Der: "Zikirden, sen neden kaldın geri?
Zikri Hak'tan, aldı pişmânlık yeri?"

Der ki derviş: "Gelmemiş "Lebbeyk" sesi,
Korkarım, lâzım gelir ret cümlesi!"

Der Hızır: "Allah demek "Lebbeyk" bize,
Hem niyâzındır, haber vermek bize.

Hîle yapman, çâre bulmak istemen,
Cezbemizdir, bil ayaktan bağ çözen!

Korkun, aşkın; lûtfumuzdan bir kerem,
Dendi "Allah" cümle, "Lebbeyk" oldu hem.

Câhilin cân, hep duâlardan uzak,
Çünkü "Yâ Rab" ruhsâtı hiç yok ki bak!

Sanki kalbinden kilitlenmişti o;
Etmesin suçtan niyâzlar, işte bu!"

Verdi Firavn'a Hüda, yüzlerce mâl,
Söylemiş, "artık benim tek Zül Celâl!"

Görmeden dünyâda bir baş ağrısı,
Derdi yok, Hakk'a yönelmez doğrusu.

Hep cihânın mülkü mülk olmuş ona,
Vermemiş dert, Hak da gelmez aklına.

Dert, cihân mülkünden üstündür daha,
Gizli dertlerdir, yöneltir Allah'a!

Pek soğuktur, bilseniz dertsiz duâ,
Dertli söyler hep gönülden öz duâ!

Sen gönülden bir duâ eyler isen,
Hiç tükenmez bir duâdır bil ki sen!

Hem de, sâf bir hüzne dalmış ses hele;
"Sâhibim sensin" denir feryât ile.

Havlasın it, cezbesiz olmaz hemen,
Çünkü rağbet üzre vardır yol kesen.

Gitti pislik, tertemiz Kehf'in köpek,
Sofra bulmuş oydu hem, şahlarla tek.

Haşre dek hem, mağ'ranın önlerde bu,
Rahmetin meyden içer hep doğrusu!

Nice kul vardır, köpek postuyladır,
Perdenin ardından şarap gelmektedir!

Kehf şarabı içmeye, cân ver oğul,
Nefsi yenmezsen, zafer yoktur oğul!

Has kadehten sabrımız, mihnet değil,
Sabr anahtardır, ferâhlıktan da bil!

Hem sabırsız, sıçrayış yok köhnede,
İhtiyât dersen, sabır el vermede!

Sen denenmezden, zehirdir, ot yeme;
İhtiyât, nûr oldu her peygambere!

Yelde, yapraktır hevessiz sıçrayan,
Temkîn etmiş dağdı say, rüzgârda sen.

Her taraftan seslenir bir gulyabân,
"Yol dilersen kardeşim, burdan dolan!"

Gösterip yol, yoldaş olsam ben sana,
Hem de, rehberlik olur, dertten yana."

Hem ne rehber, hem ne bir yol, bilmiş o,
Gitme Yûsuf dikkât et, bir kurtmuş o!

Hem cihânın, tatlı gelmiş her tuzak,
Aldatır olmazsa dikkat, sende bak!

Yok cihânın lezzeti, yoktur tuzu;
Sihr okur, bulsun kulak, üfler sözü!

"Gel bizim sen, ol konuk aydın kişi,
Ev senindir, sen benim oldun kişi!"

İhtiyâttır sen desen: "Midem fenâ;
Bir mezâr dünyâ ve dert ondan bana."

Yâ "başım ağrır" demiştir, gel gider,
Yâ "dayım gelmiş çağırmış" der savar.

Hem cihân tatlar, sürûrlar vermesi,
Hep karışmış onda derdin iğnesi.

Elli, altmış, verse altınlar o da,
Bir balıksın sen, takılmış oltada.

Verse bir şey, hep yalandır, hîledir,
Boş ceviz hep, hîleden gelmektedir.

Boş ceviz, şık şık edip aldatmada,
Bin akıl olsun, akılsız kalmada!

Dost olan hurçtur, senin oymuş kesen,
Âşık ey! Mâşuk yeter, eller neden?

Sevgilin sensin, inan ki, sâde sen;
Başka teklîfler olur, âfat hemen!

İhtiyât ancak budur, davet eden,
Söyleyip hem durma; "meftûnum" hemen!

Gizlenip, ıslık çalan kuş avcısı,
Dâvetin bir gâyedir, tutsun kuşu.

Avcı koymuş önde, bir ölmüş kuşu,
Avcı ötsün, sen de say, ötmüş kuşu.

Kendisinden saydı kuşlar geldiler,
Avcı avlar, arkasından post yüzer.

Hem verilmiş olsa Hak'tan ihtiyât,
Hem tuzaktan, dâneden almaz ki tat.

Tedbîrin olmazsa, pişmânlık senin,
Dinle, şerhi böyledir efsânenin.

Bir Köylünün Şehirliyi, Yalancılıktan ve Birçok Isrârla Köye Davet Ederek Aldatması

Ey birâder! Duy, şehirden bir eri,
Hem, tanış olmuştular, köyden biri.

Köylü gelsin şehre uğrar, evde de,
Bir çadır kurmakta, postlar sermede.

Birkaç ay olmuş misâfir, öylece,
Sofra, dükkân, hep mekân, gündüz, gece!

İhtiyâç olmuş olur, elbet nede,
Karşılar, mutlak şehirlim vermede!

Köylü yüz dönmüş, şehirli dostuna:
"Gelmiyorsun sen bizim köyden yana!

Çol-çocuk olsun, getir Hak aşkına,
Şimdi gül, bostan yetişmiş baksana.

Hem de yaz vaktinde gel, bol meyveler,
Hizmetin uğrunda bağlardım kemer.

Toplayıp gel, çol-çocuk, hem kavmini,
Köyde gel dört ay otur, görsek seni.

Hem bahâr vaktinde, köyler hoş olur,
Lâleler, güller gönülden yer bulur."

Etti va'di, tek çekip gitsin adam,
Geçti üstünden, sekiz yıl oldu tam.

Köylü "gelmen yok mu" sormuş her sene,
"İşte bak, gelmiş, yetişmiş kış yine!"

Der ki: "Dostlardan falan gelmiş bize,
İşte gelmem, oldu imkânsız size!"

İşlerim bir gün verir olsam mola,
Ben misâfirlik için düşsem yola."

Köylü der: "Ev halkı hep gelsin deriz,
Çol-çocuk toptan gelin siz, bekleriz."

Söyleyip, her yıl gelir leylek gibi,
Şehre gelmiş, oldu bir ev sahibi.

Harcıyor tüccâr alıp altın, gümüş;
Kol açıp elbet kanat germekti iş.

Son defa, üç ay sabâh, akşam ona,
Sofra kurmuş, pehlivândır baksana.

Hem utanmış köylü, söyler durmadan,
"Nerye dek va'd eyledin durdun hemen!"

"Cân ve cismim, gördü hep gelmek düşü,
Gelme olmuş, hükmü Hak, kısmet işi.

Sanki insanoğlu olmuş bir gemi,
Vermede Hak, yelkene elbet demi!"

Sonra ettirmiş yemîn der: "Ey kerîm,
Çol-çocuk gelsin ki, ikrâm eylerim."

Tuttu elden aht alırken üç kerre,
"Gelmeye Hak üzre ceht et bir kere."

Onca yıl geçmiş, bütünden yalvarış,
Böyle sürmüş, tatlı tatlı va'd ediş.

Der onun evlâtları: "Sen ey peder,
Ay, bulut, hem gölgeler yapmış sefer;

Köylünün üstünde, sâbit hakkınız,
Uğruna sizler, meşakkat çektiniz;

İstiyor, sen git misâfir ol ona,
Vermek ister, bâzı bir haktan sana.

Köylü tembih eylemiş hep gizlice,
"Söyleyin sizler, o gelsin öylece!"

Söylenen söz doğrudur, ammâ bakın,
Fayda vermişsen, onun şerden sakın!

Sürse bir dostluk gerek son âna dek,
Korkarım dostluk bozulmuş olsa tek.

Var ki sohbet, dost için keskin kılıç,
Bağ bozar kışlar, kalır uğrunda hiç.

Var ya sohbet, sanki gelmiş ilkbahâr,
Zân biter, hep, bitmeyen kârlar sunar.

İhtiyât, zândan uzaklaşmak demek;
Hep kaçıp betten uzaklaşmak demek!

Der Resûl: "Zân bâzı ân tedbîr olur, "
Her adım atsan tuzaktır, zânnı kur.

Yüzde elbet pek geniş baksan ova,
Her adım olmuş tuzak, küstâh o da.

"Yok tuzak" der, yollanır dağdan keçi,
Oysa koşsun, boynu bulmuş ilmeği.

"Ey keçi, yoktur dedin, gel, gör de bak,
Düz görürsün, hem tuzak görmen uzak."

"Yok, tuzak" dersen, akıldan söyle sen,
Avcı koysun ortada kuyruk neden?

Küstâh olmuş kimseler, dünyâda var,
Çok kemik saklar, cihânın sayfalar.

Kabre varmış olsanız, ey Murtazâ;
Onların baştan geçen neymiş kazâ!

Sen kabirler mestisin gör hâlini,
Gör gurûr çuk'rundaki ahvâlini!

Varsa göz, sen kör sayıl yol alma da,
Yoksa görmen, elde olsun bir sopa!

Hem basîretten sopan, hiç yok diye,
Gel yapış mutlak ki sen, tedbîrliye.

Rehberin, ellerde asân yoksa hiç,
Sen asâsız, durma hem yollarda hiç.

Sen adım at, öyle say, körler gibi
At adım, yer olmasın kuy'nun dibi.

Titreyip atmaktadır körler ayak,
İhtiyâttır; korkular, hem onda bak!

Kaçtın isten, sen kalıp âteş ile!
Lokma beklerken, yılan yutsun hele!

SABÂ AHÂLÎSİNİN TUĞYANI, NİMETTEN AZMALARI; ŞÜKÜR VE VEFÂNIN FAZÎLETİ

Sen Sabanın kıssasın bir kez oku,
Çok hâkikat gösteren hikâye bu!

Akseder sesler ve dağlar anlamaz;
Hem de mânâ derseniz duymaz biraz!

Anlamazdan, çünkü dağ ses vermede,
Sen susarsan, aksi, dağlar kesmede.

Hak, Sabanın halka vermiş çok şeyi,
Çokça köşkler, çok saray, han, bahçeyi.

Nankör onlar, etmemiş şükr nimete,
Hem vefâdan alt kalırlarken ite!

Lokma vermiş olsanız siz, bir ite,
Başlamıştır evde birden hizmete.

Siz dönüp cevr ü cefâlar etseniz,
Gitmez olmuştur muhafız, bekçiniz!

Hem senin ev, bir karargâhtır ona,
Başka tercihler küfürdendir ona.

Bir garip it, gelse gör, gündüz, gece;
Çevrenin it, tâkip etmiş öylece.

Sanki derler: "Gel de dön ilk menzîle,
Nimet aldın, gönlü orya dön hele!"

Dişleyip derler ki, gel sen durma git,
Nimetinden hak kalır, gel yap da git!

Sen gönül ehlinden içtin bengisu,
İçtiğin miktâr nedir, göz açtı bu!

Çok sekir, vecd, hem gönül, benden geçiş,
Dergâh ehlinden gıdan, aks eylemiş!

Sonra hırstan, terk edip dergâhı sen,
Hem gezindin, dünyânın dükkânı sen.

Kimde, yağlanmış görürsen tencere,
Bir tirit ardında dönmendir, nere?

Öyle bir yer bul, semirsin ruh denen,
Öyle dermân bul ümîtsizlikte sen!

HASTALARIN HER SABÂH ÎSÂ ALEYHİSSELÂM'IN SÜM'ASI ÖNÜNDE ŞİFÂ VE DUÂ TALEBİYLE TOPLANMALARI

Mabedi İsâ'ya benzer evliyâ,
Derde düşmüş, koş ki derman bulmaya!

Kör, topal, elbet fakir, elbet çolak,
Durmadan toplanmış oldu orda halk.

Toplanır **sümada**,[2] erken cümlesi,
Tek nefesten kurtuluştur hissesi.

Bitse zikr, Îsâ gelir ordan gider,
Anca kuşluk vakti, zikrullah biter.

Hem de birçok dertli, çok üzgün kişi,
Orda durmak, beklemek olmuş işi.

Derdi: "Ey dert sâhibi, ey dertliler,
Cümlenin hâcet kabul görmüş meğer!"

Der ki: "Gel ikrâma yönlen, öyle git;
Dert maraz bitmiş, bu Hak'tandır işit."

Hepsi bağlanmış ayaktan, bir deve,
Sanki hep bağlar çözülmüş, hür deve.

Hep yakarmış Îsâ, onlar coştular,
Mutluluktan, ev deyip koşmuştular.

---

[2] *Sümenât: İbadet yeri.*

Müptelâ olmuş iken çok derde sen,
Ehl-i hâlden topladın dermân hemen.

Hem topallıklar, düzelmiş kaç kere;
Ruh kavuşmuş bitmeyen sıhhatlere!

Bağla gel, artık ayaktan, sen seni,
Gafletinden atma elbet kendini.

Nimetin huzrunda nankörlükle sen;
Bal yedin, hiç akla gelmezdir neden?

Şüphesiz, yollar kapanmıştır sana,
Evliyânın kalp kırık, senden yana.

Tezce bul lûtf ehli, sen et tövbeyi,
Dök bulutlar misli, yaş, zâr etmeyi.

Evlerin önlerde gez ol it, peki,
Kehf için; it yoldâşın, itlik ne ki?

Hem köpekler öğdü vermişler ite;
"Kalbi sen gel bağla dur, ilk evde de!

Orda hep yerdin kemik, bağlan ona,
Hak gözetmek tek iş olmuştur sana!"

İlk kapındır gel vefa göster hani,
Bul edep derken ısırmışlar onu.

Dişleyip derler ki: "Ey azgın köpek,
Olma âsî sen, velinimet o tek.

Gel eşikler üzre ol bir halka sen,
Farksız ol atik, çevik bir bekçiden.

Bir vefâkâr, sen de bozmak isteme,
Sen vefâsızlık nedir, fâş eyleme!

İtlerin elbet vefâ âdetleri,
Sen utandırma nolursun itleri!

Hem vefâsızlık, köpeksen âr olur,
Sende, her şeyler vefâsızlık bulur."

Hak vefâdan iftihârlar duymada,
Bizden artık kim vefâkâr kalmada?

Bil vefâsızlık, hukuku ret iken,
Hakk'a dönmüş, bir vefâsızlık neden?

Hakk'a Hak'tan sonraki hak, annenin;
Anne karnından, şekil borcun senin!

Anne karnından verir sûret sana,
Yük taşır hâl, bir meyil vermiş ona.

Anne kendinden de cüz' saymış seni,
Vakti gelmiş, Hak ayırmış hamlini.

Hak yaratmış onca sanat, onca fen;
Anneden gelmiş sana, şefkat denen!

Allah'ın hak, önceliktir anneden,
Hakkı bilmezler, eşek olmuş hemen.

Verdi Allah süt, göğüsler annene,
Hak, nasip etmiş, baban olmuş yine!

Ey kadîm Allah, şu ihsânın bütün,
Bilmedim, bildim ne, imkânın bütün!

Sen buyurdun: "Nimeti yâd eyle sen,
Hiç tükenmez nimetim, yok eskiyen!"

Yâd edin siz, sakladım soyca hemi,
Hem muhafız eylenen, Nûh'un gemi!

Nesliniz sürsün dedik elbet o ân,
Dalgasından Tûfân'ın verdik aman!

Hem sudan dört yanda âteş dalgalar,
Dalgasından dağ da, olmuş hissedâr!

Sakladım geçmişte mevcût ceddi ben,
Sakladım hem, olmadım hiç reddeden.

Sen, büyürdün; oldun elbet baş hemen;
Olmadım hiç, san'atı zâyî eden.

Çok vefâsız var, niye oldun fedâ,
Yönleniş, gâyen neden, hep bîvefâ?

Ben vefâsızlık, unutmak bilmeyen,
Sen sû-i zanın üzre oldun izleyen.

340. Sû-i zan etmiş olan bir kimseye,
Çifte büklüm olduğun hâller niye?

Nice yâr, yoldâş edindin sen sana,
Nerdeler? Dersem gidenler, der bana!

Has olan dost, uçtu gitti göklere,
Şimdi fâsık yoldâşın, batmış yere.

Orta bir yerden kalan, sen öyle ki,
Göçtün artık, bir sönen âteş ne ki!

Ey yiğit gel tut ki bu, Hakk'ın etek,
Hakk'a uymaz; yüksek, alçaklık desek.

345. Hem, ne Îsâ'dır çıkarmış göklere,
Hem, ne Kârun'dur, gömülsün yerlere.

Sen ölürsen, kalmaz elbet ev, mekân,
Senle olmuştur mekân, hem lâmekân.

Her bulanmış neyse, hep saflık verir,
Sen cefâ çeksen, sefâyı gösterir.

Sen cefâ etsen, senin noksân niye,
Bir belâ yollar, kemâl bulsun diye!

Terk edersen virdi, dert yollar sana,
Hastalık, dertten gelen kabz, baksana!

350. İç sıkıntın şimdi te'diptir sana,
Ahdi bozmak ihdar olmuş baksana.

Bir ayak bağ, kalbe zincir olmadan,
Zikre yönlen, derdi kaldır ortadan.

İç sıkıntın derdini vurmuş yüze,
Sayma boş, izler işarettir size.

İşlesen suç, kalbe sıkkınlık verir,
Kabz ecelden sonradır, zincirleşir.

Zikri bir kez terk eden, güçlük bulur,
Rızkı az, ondan muhakkak kör kalır.[3]

[3] *"Benim zikrimi kim kaçırırsa, onu kıyâmet gününde kör haşr ederim." (Tâhâ, 124-126)*

355. Hırsız almış, gitmiş olsa mâl mı var,
Gönle darlıklar olup akrep, sokar.

Der ki hırsız: "Bilmedim ben kabz nedir?"
Ağlayış dersen senin şerrinledir.

Darlığa hiç iltifât etmezse de,
Âteşe, ısrâr yeli dem vermede!

Dert, sıkıntın, şüphesiz bir zâbıta,
Çalma hâlin, yaprak açmış manâda.

Dert, sıkıntın, döndü birden çarmıha,
Suçlunun kalbinde kök, kol salmada!

360. Gizli kök çıkmakta artık meydâna,
Bir ferâh, darlık olur senden yana.

Sende pis kök var, sök at, gitsin kesin,
Tâ, çemenlerden dikenler bitmesin!

Derdi görsen, önceden bak çâreye,
Kes kökünden, koyma ki dal vermeye.

Sen genişlik gör ve gel kalpten sula,
Meyve vermişken, verirsin sağ, sola!

EHL-İ SABÂ KISSASININ BÂKİYESİ

Hem Sabâ halkı bütünden hâm kişi,
Enbiyâlar üzre, nankörlük işi.

365. Küfr-ü nimet, şöyle olmuş baksana,
Kavga etmektir, edilmiş ihsâna.

Sanki dersin, yok gerek iylik bana,
Böyle hâlden üzgünüm, bir baksana!

Lûtfedip benden uzak tut iyliği,
İstemem göz, ver bana sen körlüğü!

Hem Sabâ'nın halk, "ayır" derler "bizi,
Aybımız hoş, sil güzellikten izi!

Bizde yoktur bağ ve bostan istemek,
Hem kadın arzûsu, zevkler beklemek!"

370. Çöl, güzel olmuş şehir, köyden bize,
Vahşi bir çöldür güzel, bundan bize.

Yazda insan istiyor, kış durmadan,
Kış gelir ammâ, uzak hoşlanmadan.

Râzı olmaz bil ki insan, her şeye,
Hoş değil, darlık ve bolluklar niye?

Hâmi kim, insan kalır, nankör yine,
Ver hidâyet, girdi inkâr emrine!

Nefsi, kâfir olsa, öldür, nefsini,
"Faktülû enfûseküm"[4] gözler seni!

375. Nefsimiz üç başlı, sivrilmiş diken,
Nerye koysan, durmayıp batmış hemen.

Sen de terkin âteşiyle nefsi vur,
Fâili nefs, Hakk'a yönlen, tut ve dur!

Bak vebâdan, sam yelinden hoştu yâ,
Söyleyip, hadden aşıp gitmiş Sabâ!

Bâzılar gelmiş, öğütler vermeye,
Fıskı, küfrü hep perişân etmeye.

Kalktılar onlar da, kanlar dökmeye,
Hem de kâfirlik tohumlar ekmeye.

380. Bir kazâ gelsin, cihân dar gelmede,
Helva yersen, ağza, zahmet vermede!

Der: "Kazâ gelsin daralmıştır fezâ,"
Bir kazâ gelsin görüş yok hâkezâ."

Göz kapanmış, vakti gelmişken kazâ,
Görme yitmiştir görünmez atlı da!

Bir süvârî, hîle, tozlar sundu mu?
Yardım, arzunun gelir olmuş sonu!

Gel de yönlen, sen süvârîden yana,
Hem onun toz, hîle ermezden sana.

385. Hak dedi: "Sen kurda olmuşsun gıda,
Etmedin feryâdı hiç çıkmaz sedâ!

Gördüler, Hak kurdunun tozdan neden?
Ürkmemişler, geldi çatmış önceden!

Kurdu görmezden kokar, anlar koyun,
Kaçtı artık, orda hiç kalmaz oyun.

Bil ki hayvanlar seçer, aslan gelen,
Otlamaz artık, o kokmuştur hemen.

Hışmı Hakk'ın, al koku sen dön geri,
Hakk'a yönlen, haydi kaldır elleri.

390. Çok inançsız, gördü Hak kurdun tozu,
Sonra, mihnet kurdu, göstermiş yüzü.

Parçalar kurt hışm ile koymaz koyun,
Aklı örtmüş kil, çoban, görmez oyun.

Seslemiş olsun çobanlar kaçtılar,
Bekçinin göz üzre tozlar saçtılar.

Senden üstün, bekçi olmuş bizleriz,
Biz başız sizlerle, aslâ uymayız.

Biz muhakkak, kurda lâyık lokmayız,
Biz odun, âteş için, âr duymayız.

395. Aklı, câhil bir taassup sarmada,
Karga şehre, şom ötüşler sunmada.

Kazdılar mazlûm için dipsiz kuyu,
Kuy'ya düşmüş oldular, gör doğruyu!

Yüzdüler binlerce Yûsuf postunu,
Çektiler, bitmez cezâ olmuş sonu!

Kimdi Yûsuf? Hak arar gönlün senin!
Gör, esir etmiş tutar olmuş tenin!

Cebrâil'dir, bağladın muhkemce sen,
Hem kanat kırdın, edip yüz parça sen.

---

4 *"Allah ibâdet edin, nefislerinizi öldürün." (Bakara, 54)*

Bir kebâp olmuş buzağ, sundun öne,
Hem samânlık içre sen sürdün yine.

Hem ye dersin: "Rızkımız bunlar bizim, "
Kalbe, vuslât sâde rızktır bildiğim.

Ettiğin işkence, imtihânsa da,
Hakk'a kalbindir şikâyet sunmada.

Allah'ım der, eski kurttan el amân!
Hak buyurmuş, vaktidir sabret hemen!

Her habersizden alır, bil hakkını,
Hak verendir, kim verir kul hakkını?

Der ki kalp: "Rabbim tükenmiş kalmışız,
Sabrımız yok, hep firâklar bulmuşuz."

Ben Yahud ellerde, bir Ahmed gibi,
Hem Semûd hapsinde, bir Salih ne ki?

Enbiyânın ruh, saadetler veren,
Yâ çağır, yâ gel veya öldür hemen!

Ayrılıktan yok tahammül kâfire,
Şimdi ben, "dönsem" demiş toprak yere!

Kâfirin hal böyle olmuş olsa bir,
Talibin hâl nicedir? Tedbir nedir?

"Ey temiz kalp" söylemiş Allah ona,
Dinle bir bak ki sabır hoştur sana!

Coşku bitsin, hem sabâh olmuş yakın,
Sensiz iş gördüm ve sen bundan sakın!"

Köylünün Daveti Üzerine Şehirlinin Köye Gitmesi

Ey yiğit, bak haddi aşmış söylenen,
Sen şehirli köylüden bahset hemen!

Sen, Sabâ'nın kıssayı terk et hele,
Köyde tüccar, sen dönüp bahset hele!

Köylü yaltaklandı, yaptı işveler,
İhtiyât yoktur, o zât sersem meğer.

Hem de bak, üst üste almıştır haber,
Tedbîrin sâflık, bulanmışken gider!

Tüccârın artık çocuklar cümleten,
Ettiler söz, oynamaktan, gezmeden.

Hem Yûsuf örnek ya bir çok kimseler,
Hem pederden gölgeyi terk ettiler.

Her oyun, olmaz ki cândan oynayış,
Hîle, kurnazlık, düzen kurmaksa iş!

Her ne dostundan ayırmış olsa sen,
Hep zarâr olmuş lâyıksız dinlesen!

Yüzde yüzden fazla faydan olsa da,
Verme bir altın verirken hazne yâ!

Bâzı bâzı Allah'ın peygamberi,
Âshaba yönlendirir tektirleri.

Çünkü bir kıtlık, Cuma, çalmış davul,
Çıktı mescitten bütünden, cümle kul.

Almasın elbet ucuz bir başkası,
Olmasın maksat, onun bir faydası.

Bak Resûl, mescitte kılmışken namâz,
Kaldı birkaç dervîşân, etmiş niyâz.

Der ki Allah: "Gör çalan bir def sesi,
Hem ayırmış hutbesinden herkesi!

Buğday almak üzre, erken çıktınız,
Siz, Resûlüm hutbe derken çıktınız.

Buğday isterken de, bâtıl ektiniz,
Hem de mescitte Resûl, terk ettiniz!

Onda sohbet üsttü her maldan bile
Göz ovup kalk, şimdi gafletten hele!

Hırsı silmez bilseniz artık yâkîn,
Hem benim, Rezzâk ve Hayru'r-Râzikîn."

430. Verdi topraktan gıdâlar buğdaya,
Sen tevekkül eyle, zâyi olmaya.

Ayrılıştan gâye, az buğdaydı yâ,
Oysa Allah rızkı, gökten sunmada.

DOĞAN KUŞUNUN KAZLARI DERE KENARINDAN KIRA DÂVETI

Kaz için; "çık sen sudan" söyler doğan,
"Kırda gör çoktur, şeker, nimet yağan."

Der ki kaz: "Gitmek ki lâyıktır size,
Bir hisar su, emniyet, sığnak bize."

Gel sakın kaz, bak doğan şeytân gibi,
Su kalendir, ordan az çık, öyle ki!

435. Doğana siz söyleyin "git git" diye,
Bizden el çek, kâhyamız olmak niye?

Dâvetin lâzım değil kalsın sana,
Sen ki kâfir, dâvetin uymaz bana.

Kal'a bizde, hep şekerlikler senin
İstemem bağ, bahçe bostanlar senin!

Tende cân oldukça, rızk eksik değil,
Nerde asker, orda sancak vardı bil."

Köylü şeytân, dostu tedbîr saysa da,
Çok özürler saydı, durdu ortada.

440. Der ki tüccâr: "Çok işim vardır benim,
Köyde kalsam, yok olur çok işlerim.

Padişah vermiş önemli iş bana,
Uykusuz kalmış, bakar yoldan yana.

Emri terk etsen mecâl yok, bilmiş ol,
Huzra mahcup yüzle çıkmam, sende bil!

Hem sabâh, akşam gelir şahın çavuş,
Durmayıp benden sorar ki, "nerde iş?"

Köyde olsam, bitmeden sultân işi,
Çatsa kaş, hoş görmeniz mümkün mü ki?

445. Hem nasıl bir çâre bulsam, hışma ben,
Dipdiri girsem mi kabre önceden?"

Böyle yüz bahâne sürmüşken öne,
Hîlesi uymaz onun Hak emrine.

Çâre var, yönlense artık zerreler,
Bir semâvî hâlde, hiç hükmündeler.

Hem nasıl gökten kaçar yer doğrusu,
Kendi kendin gizleyip, saklar mı bu?

Her ne gelmiş olsa, göklerden yere,
Pusma yoktur, kaçma yoktur bir kere.

450. Hem güneşten orya, âteş yağmada,
Onca teslîm olma, kalmış ortada.

Yağsa yağmur, coşsa tûfân eylese,
Hep onun şehri perişân eylese.

Ben esîrim, istenen neymiş buyur,
Sanki Eyyûp'tur, gelip teslîm olur.

Sen ki yerden zerresin, insan denen,
Emri gör sen, gel n'olur diklenme sen!

Hak **'Haleknâküm'**[5] buyurmuş gel işit,
Allah ister, toprak ol yüz, dönme git.

455. Tarla var, ektim tohumlardan ona,
Sen ki tozdun, ben değer verdim sana.

Başka bir hamleyle toprak ol ki sen,
Alçalırken, sen olursun yükselen.

Hep su akmış, dik olandan engine,
Sonra alçaktan döner, tekrâr yine.

5 *"Sizi o arzdan, topraktan yarattık..." (Tâhâ, 53-55)*

Buğday atmışlar yukardan yerlere,
San çevik bir dik başaktır, bir kere.

Yerde çimlenmekte tohmu meyvenin,
Baş çıkarmış, sonra killerden bilin.

460. Nimetin aslı felekten yerlere,
Alçalır, cânın gıdâdır bir kere.

Hem tevâzûdan iner bunlar yere,
Kahraman bir ferde, cüzdür bir kere.

Böyle cânsız, insanî hâl bulmada,
Bir sevinçten arşa çıkmış uçmada.

Biz hayâttan, burya dönmüş gelmişiz,
Biz ki alttan, burya dek yükselmişiz.

Zerreler hep cânlı, cânsız olsa da,
Dönmemiz mutlak demiş Allah'a da!

465. Hem cihânda, cüzlerin zikretmesi,
Hem semâlar sarstı çın çın ötmesi.

* Hakk'ı tesbîh etmeyen gelmiş değil,
Lâkin insan anlamaz, duymuş değil!

Hak kazâ, bir kez tutar olsun âhenk,
Köylü câhilken, şehirli mât demek!

Binler aşkın, tedbîrin tüccârdı mât,
Hem sefer sunmuştu, bitmez çok âfât.

Hem şehirli, azm için mağrûr idi,
Bir yarım sel, dağ bulup yok eyledi.

Hem felekten bir kazâ gösterse baş,
Hep akıllar kör, sağır, hem hurdahâş.

470. Kazâen fırlar denizden çok balık,
Bir uçan kuştur tuzak, tutmuş yazık.

Cin, perîler, hapsolur bir şişeye,
Hârut'u av etti Bâbil, av diye!

DARVANLILARIN VE ONLARIN YOKSULLARA BİR ŞEY VERMEDEN BAHÇELERDEN MEYVE DEVŞİRMEK İÇİN HÎLEYE SAPMALARI

Kim ki kaçmıştır kazadan, hak yere,
Hiçte tedbirden kan almaz, bir kere!

Kim, kazadan kaçtı, Hakk'ın hükmüne,
Kurtulur, bir başka hîle, hiç yine!

Dinle artık, Darvan'ın sen kıssayı,
Sen neden seçtin, hîlekâr olmayı?

475. Hîleler seçmişti kaç akrep kişi,
Hem fakîrden, rızkı kesmekmiş işi.

Hîle kurmuş Amr, Bekir gündüz gece,
Hem oturmuş söyleşirler, öylece.

Gizli sözleşmişti hep bet kimseler,
Almasın isterdiler Allah haber.

Hem nasıl harç, hîle etsin ustaya,
İş görür el, kalp nasıl hiç duymaya?

Sende istek varsa, bilmez mi Hüda,
Hem heves neymiş, ne yatmış duyguda?

480. Nerye gitmiş yolcular dün bildi de,
Sen sefer etsen, nasıl bilmez Hüda?

Kaç adım atmış ve nerden gitmede,
Nerde inmiş, nerde binmiş bilmede.

Sen kulaktan, gel temiz kıl gafleti,
Duy fakîrden derdi, bitmez zahmeti.

Gamlının çoktur mesel, gel duy hele,
Gamlıya verdin zekât, duygun ile!

Gönlü dertli kimseler, dinler iken,
Kil, su neymiş istenen, bildindi sen.

485. Dertli kalp, bir ev ki, hep dolmuş duman,
Derdi dinler, pencere açmış o cân!

Derdi dinlersen, nefes bulmuş o da,
Gönlünün içten duman yok olmada.

Olgun insan, Hakk'a yönlenmiş isen,
Çare ol mevcut olan her derde sen.

Hem tereddüt, oldu bir tutsak yeri,
Ruhu koymaz başka yön gelsin beri.

Çekti dünyâ, âhiret çekmiş yine,
Hepsi gelmiş, "doğru ben" dermiş yine.

490. Hem tereddüt, Hak yolun olmuş tuzak,
Hem ayak bağsız olanlar, mutlu bak.

Hiç tereddütsüz o gitmiş doğruya,
Sen de, kim bir hür adım atmış, ara!

Hür olan âhûya uy, sen sür izi,
Elde et artık, görünsün misk yüzü.

Sen zarûretlerle olsan bir düşün,
Yüksek âlemler olur artık işin.

"Lâtehaf"[6] hitâbını duymuş isen,
Hiç denizden, dalgalardan korkma sen!

495. Madem Allah korku vermiş, emridir,
Verse kap, yok şüphe, ekmek gönderir.

Korku olmuş, korku bilmez kimsenin,
Dertte, kulluklarda dönmez kimsenin.

ŞEHİRLİNİN KÖYE GİTMESİ

Geldi işten çok hazırlık eyledi,
Azmimin kuşlar, yeter uçsun dedi.

Çol-çocuk yapmış hazırlık, her şeyi,
Yüklemiş azmin öküz var, eşyâyı.

Çol-çocuk mutlandı, yollanmış köye,
Müjde bizler, hem kavuşsak meyveye.

500. Bizde maksat, hoşça bir otlak, çayır,
Ordadır mert, hem kerîm dost ordadır!

Nice arzûlarla beklermiş bizi,
Çok ağaç dikmişti, ihsândır izi.

Pek uzun kışlık için birçok gıdâ,
Şehre köyden, biz alıp gelsek gıdâ!

Belki bağlar, bahçeler sunmuş bize,
Belki cândan mâl, melâl vermiş bize.

"Fayda istersen, çabuklaş arkadaş,
Aklımız der: "Hiç övünç, sen dur yavaş."

505. Hak'tan ihsân eylenen, versin ferâh,
Sevmez Allah, hem övünç olmuş günâh.

Hem gelenler, az ferâhlık verse de,
Rabbe dönmekten de, meşgûl etmede.

Hak'la şâd ol, sen de gel geç gayriden,
Bir bahârdır, buysa tam kıştır hemen.

Her ne gayri, bir felâkettir sana,
Olsa mülk, taht, tâç bütün derttir sana!

Gamla mutlan, gör tuzak vuslat sana,
Hem tevâzû burda, yükselmek ona!

510. Gam, keder, bir hazne olmuştur sana,
Çol-çocuk ermez ki manâdan yana.

Sen oyun dersen, çocuklar duydu mu?
Hem yaban eşşekle başlatmış koşu!

Ey eşek sen, nerye döndün, var tuzak,
Kan içen kurmuş tuzak, bir dön de bak!

Ok uçar, gayplarda gizlenmiş yayı,
Gence değmiş, hep kocaltmaktır payı.

[6] *"Korkma." (Yunus, 62)*

At adım artık, gönül sahrâsına,
Killerin sahrâda zevk yok, baksana!

Kalp emîn yerdir, bilin ey dostlarım,
Orda kaynak, güllü bağ, güller derim.

Gönle meylet, gel dolaş sahrâyı sen,
Çok ağaçlar, çeşmeler akmış iken.

Gitme köy, köydür sebep ahmaklığa,
Aklı fersiz kor, sebep nûrsuzluğa!

Aklı çok gel dinle, söz Peygamberin,
"Akla köy olmuş mezâr" söyler hemin.

Köyde, bir akşam, sabâh kalmış olan,
Aklı bir aylık yok olmuş ortadan.

Hem bir ay mahkûm olur, ahmak cana,
Köy otundan, başka biçmek, yok ona.

Köyde, bir aylık oturmuş kimse de,
Cehle düşmüş, gönle körlük girmede!

Köy nedir? Şeyhtir, hakikât bilmeyen,
Oydu ahmak, böyle şeyh, taklît eden.

Aklı küllün şehre, zıddır duygular,
Hep değirmen döndüren, merkep ki var!

Geç bu sözden, köy ve köylerden söz et,
İnci dursun, köyde buğday var de git!

İncinin yol yoksa buğdaydan söz et,
Orya hiç yol yoksa, buğday üzre git.

Hâle yönleni, eğri bir yol olsa da,
Sonda zâhir, bâtına yol bulmada.

Önce insan gördüğün, sûret iken,
Sonra cân, ahlâk olur olgun kılan.

Önce sûret gördüğün her meyvede,
Sonra mânâ lezzeti gör meyvede!

Orda kurmuşlar çadır, ilk önceden,
Sonra artık, Türk konuk gelsin hemen.

Şekl obaymış, Türk'ü manâ belle sen,
Ten gemin, manâyı kaptan say ki sen!

Hak için artık yeter, gel kes dili,
Tüccârın merkep çalar olsun zili.

ŞEHİRLİNİN VE AKRÂBASININ KÖYE GİTMESİ

Çol-çocuk hem, yükleyip hayvânları,
Sürdüler yollar çekerken onları.

Şâd olup sürmüştüler hayvân kıra,
"Et sefer artsın rızık" almış sıra.

Ay sefer eyler, olur yâ Bedr-i tam,"
Almadan yol, tam donanmaktır harâm!

Bir sefer etsin piyon, olmuş vezîr,
Yüz murât bulmuş, Yûsuf gelmektedir.

Gündüzün yakmış güneştir yüzleri,
Sonra, yıldızdan bulurlar izleri.

Hoş görünmüş öyle ki zahmetli yol,
Köy hayâlî yol olur, cennetli yol.

Tatlı diller zehr desin, bal olmada,
Hem diken, hoş güllerin has, bahçede!

Yâr elinden, hurma, **Cehl'in karpuzu**,[7]
Dostla dar ev, andırır bitmez düzü!

Gül yanak dilberle, vuslât var diye,
Nâzenîn, sevmiş diken, zahmet niye?

Çehreden ay, yârinin uğrunda hem,
Yük taşır, sırttan yağırlık hiçti hem!

Akşam, ayyüz yâri, bir öpmek için,
Nice is yutmuş, demircim bildiğin.

[7] *Burada, Ebu Cehl konu ediliyor.*

Cümle esnaf, say ki çarmıh içredir,
Yâra hasretler çekip bekler durur!

Tâcirân geçmiş deniz, gezmiş kara,
Evde eş, dost aşkla koşmuş onlara!

Taş ve ölmüş üzre sevdâ, kimde var?
Cânlı bir cânânı izler âşikâr!

Hâm odunlar işleyen bir dülgerin,
Gayreti, ay yüzlü bir dilber için.

Öyle bir cânân bulup bağlan ki sen,
Sâde birkaç gün geçirsin, ölmeden.

Seçme mûnis, sen samândan çöp hele,
İğretidir, onda dostluklar bile.

Başka mûnislerde, varsaydın vefâ,
Annenin hiç ünsiyet vermez sefâ!

Hak'tan ayrı sığnak, olsaymış bile,
Dadı, hem lâlayla ülfet, nâfile!

Ülfetin kalmaz emiş, sütten hele,
Geldi, geçmiş mektebin nefret bile.

Ünsiyet divâra değmiş bir şuâ,
Döndü tekrârdân, güneşten kursuna!

Hem şuâ, her nerye düşmüş olsa ya,
Daima sen âşık olmuşsun ona!

Her ne mevcût, âşık olmuşsan eğer,
Vasfı Hak'tan parlamıştır böyleler!

Solsa yaldız, sen görürsün aslı mis,
Hem boşarsın, çirkinin kalmaz ki his.

El ayak çek, bakma, yaldız isteme,
Madenî kalp, cehl edip, hoştur deme!

Çünkü kalp madende, süsler iğreti,
Ziynetin altında, hiçlik kısmeti!

Yaldızın dönmüş yâ, kalpın madene,
Oysa gitmiş, orya sen bir gitsene!

Hem duvardan gitti şuâ göklere,
Bir güneş bulmuş ve sen bul bir kere!

Sen oluktan görmedin madem vefâ,
Sen, sular, yağmurdan al gel bir defâ!

Kuyruğun ambar değil, kurdun tuzak,
Nerde bilsin ambarı, bir kurt ki bak?

Saklı altınlar sanırken bohçada,
Aldanıp köyden yana hep koşmada.

Hem gülüp, hem oynayıp gitmekteler,
Köylünün çarkında, onlar döndüler.

Görseler bir kuş ki yönlenmiş köye,
Başlamışlar üst perişân etmeye.

Görmüş olsunlar ki bir köyden gelen,
Öptüler yüz, gözde bitmez sevgiden.

"Sen bizim dostu gelip gördün hele,
Sen bizim tek-göz bebek oldun bile!"

LEYLÂ'NIN MAHÂLLESİNDE OTURAN BİR KÖPEĞİ MECNÛN'UN OKŞAMASI

Okşayıp durmuştu Mecnûn, bir köpek,
Öpmedeymiş, sanki bir sarhoş desek!

Hem tavâf etmekte, cândan dönmede,
Gül suyundan, tatlı şerbet vermede.

Boşboğaz bir kimse: "Hâm mecnûn diye,
Neydi coşkun, söyle çılgınlık niye?

Leş yiyip ağzıyla it hiç durmadan,
Dil yalar kuyruk dibinden hem o ân."

Hem sayıp dökmüş, itin her aybını,
Ayb gören, almaz ki gaybın ıtrını.

"Sâde bir ten, sâde bir suret gören,
Ol gözüm, gel ruhuma bir bak hemen!

Hiç çözülmez Allah'ın sırrı cümlesi,
Hem de, Leylâ kentinin it bekçisi.

Onda hem kalp, ruhu bir sen gör hele,
Hem nasıl bir meskeni almış ele?

Pek mübârek yüzlü, Kıtmirim benim,
Derdimin ortak ve dermânım benim!

Kaldı Leylâ'nın o it kentinde yâ,
Bir kılın vermem bir aslan olsa da.

Aslan olmuştur itin, elbet köle,
Kalmamış kes, söz için imkân hele!"

Geçse dostlar sureti mânâya dek,
Gördüğüm Cennet, gülistândır demek!

Kendinin, şekli bilirsen kırmayı,
Öğrenirsin, sûreti tam yakmayı.

Sen kırarsan, sonra hep sûretleri,
Oldun Haydar, kırdın aldın Hayberi.

Sûretin olmuş esîr, gitmiş köye,
Uydu tüccâr, aldanıp yanlış şeye.

Dâne görmüş, kuş olup mutlanmada,
Dâne görmüş kuştu yaltaklanmada.

Bir tuzakken dâne, kuş sanmış kerem,
Avcının gönlünde, gerçek hırstı hem.

Kuş tamahkâr, dâneden mutlanmada,
Kuşbazın hîleyle elbet kanmada!

Tüccârın neymiş, sevinçten söz desem,
Yolcusun, yoldan kalırsın, söylesem!

Söz kısalsın, yolda bir köy gördüler,
Başka köymüş, başka yol seçmiştiler.

Gezdiler köyden köye, bir ay kadar,
Bilmeden onlar da hep bir köy arar.

Kim ki rehber almadan çıkmış yola,
Gündelik yol, yüz yıl olmuştur bile.

Kim delîlsiz, Kâbe'ye gitmiş desen,
Çekti zillet, baş döner olmuş hemen.

Usta görmezden, muhakkak iş tutan,
Köyde, hem kentlerde mahcuptur inan.

Annesiz hem, babasız doğmuş bebek,
Nâdirâttan, şark ve garp duymuş demek.

Mal kazanmak, sen çalışmışsan olur,
Nadiratlar, hazne varken buldurur.

Mustafa lazım ki cism ü can ola,
Feyz-i Rahman, allemel Kur'an ola!

Bir kalemden, ehl-i ten insanlara,
Hak kerem, öğretmen olmuş onlara!

Hırsa dalmış kimseler, mahrûm oğul,
Harîs olma, dâim al âheste yol!

Yolda birçok dert meşakkat çektiler,
Sanki bir kuştur, su var, düşmüştüler.

Bıktılar, köyden ve gezmekten yaya,
Doydular onlar, şekerler yapmaya.

ŞEHİRLİ VE ÇOCUKLARININ KÖYE VARMALARI VE KÖYLÜNÜN ONLARI TANIMAMASI

Geçti bir ay, geldiler onlar köye,
Aç, susuz, hem hepsi muhtaç ekmeğe!

Köylünün mevcût, fenâ niyet yine,
Dâvet etmiş, gör neler yapmıştı ne?

Gündüzün gizlerdi, onlardan yüzü,
Saklamış bağ, bahçe artık gündüzü.

Öyle bir yüz, sâde şer, hîleyledir;
Müslümânsan görmemek, haslık verir!

Öyle bir yüzdür konar, şeytân ki bak,
Başta toplanmış sinek, hem çıngırak!

Görmüş olsan böyle yüz, aldırma geç,
Bakmış olsan, gülmeden sen durma geç!

Der ki Allah böyle habîs çehreyi;
"Perçeminden el atıp çekmek iyi!"

Köylüdür, durmaz sorarlar âşikâr,
Sanki onlar akraba saymıştılar.

Köylünün evden açan olmaz kapu,
Şimdi tüccardır perişân, doğrusu!

Sertliğin yoktur muhakkak faydası,
Derde düşsen, boştu sertlik sevdâsı.

Kaldılar beş gün, evin tam karşıda,
Gece ayaz, gündüzün gün yakmada.

Orda kalmak, gaflet olmaz doğrusu,
Mecbûriyet hem de, açlıktandı bu!

Mecbûren bağlandılar pis insana,
Aç olan aslan da leş yer baksana!

Karşılaşmışlarsa, vermiştir selâm,
"Ben filânım işte aslım, bende nâm!"

Köylü der: "Ben doğrusu bilmem hemi,
Pis misin, bilmem, temiz bir kimse mi?"

Der ki tüccâr: "Bak kıyâmet benzeri,
Say ki bilmez, kimseler, kardeşleri!

Ben oyum, soframda sen yerdin yemek,
Söyleyip şerh etmeye, duymuş gerek.

Ben falan gün, işte almıştım şunu,
Biz görüşmüştük seninle, duy bunu!

Bizde hem dostluk nedir, halk duydu hep,
Yense nimet "âr" için olmuş sebep."

"Saçmalarsın, anlamam, bilmem seni,
Sen de kimsin, duymadım hiç ismini?"

Geçti beş gün, yağdı yağmur bir gece,
Doldu su harman, çayırlar öylece!

Bir bıçak kesmekte sanki boynunu,
Sesleyip birçok defâ durmuş onu.

Onca ısrâr üzre, gelmişken öne,
"Neydi arzun ey oğul, gel söyle ne?"

"Sendeki hakkım nedir, geçtim bütün,
Eyledim arzûmu terk, hem büsbütün.

Beş yılın dert, sığdı bir tek beş güne,
Hem sıcaktan, cânımız yanmış yine.

Eş ve dosttan gördüğün, bir tek cefâ,
Zor gelir, el yapsa, üçyüz bin defa.

Hiç cefâ ummaz ki dosttan kimseler,
Dostu olmuş olsa, çok zormuş meğer!

Her ne dert, şiddet görürsen halkta sen,
Bil ki halk görmüş, alışkın önceden!

Serginin batmış güneş, senden yana,
Kanda döksen, ben helâl ettim sana.

Bir yer ihsân et ve yağmur var gece,
Sürse ecrin tâ kıyâmet öylece!"

"Bahçemin altında var bir çardağım,
Bekçi bekler, olmasın kurt ortağım.

Kurt için bekler durur, hem orda o,
Orda bekler, yay alıp oklukla o.

Sen yaparsan böyle hizmet, söylerim,
İstemezsen, "haydi artık git" derim."

Der ki: “Yüzler hizmet etmektir işim,
Hem keman, ok nerdedir değsin elim.

Yatmam artık, bekçilik olmuş bilin,
Gelse kurt, elbette siz ölmüş bilin!

Ey münafık, iki yüz insan olan,
Yaşta, hem yağmurda artık koyma sen.”

Bağ evi dar, çıktı eşyâ girdiler,
Çol-çocuk toptan meğer yorgundular.

Hep çekirgeymiş sayın üst üsteler,
Hem de bir sel korkusu çekmiştiler.”

“Allah’ım” der, söyleşirlerken gece,
Her felâket layığımmış öylece.

Alçağın dost olmuşun, lâyık bu hâl;
Insan olmaz kim ki var, hürmet vebâl!

Hem tamah etmiş ve düşmüş olsa kim,
Hem yakışmış ehl-i Hak’tan kaçsa kim!

Ehl-i Hakk’ın toprağa dil sürmeniz,
Halkta mevcût bağdan oymuş tertemiz.

Kalbi nûrdan kimsenin kulluk bile,
Şaha tâç olmaktan olmuş, hoş hele!

Muhtelif yerlerde hayrı bekleyen,
Boş davul çalmış cihânın şah de sen.

Gör şehirli, ruha nispet, yolkesen,
Köylü kim? Mahrûm olan fikr etmeden!

Tedbîrin uymazsa lâyık oldu bu,
Gulyabân sesten duyup, uymuştu bu!

Tâ gönülden pişmân olmuş oldu da,
Fayda etmez şimdi pişmân olma da!

Elde ok yay, gezdi kollar her yönü,
Kurdu bekler, gözler olmuş dört yanı.

Bir kıvılcım, kurt musallat olsa da,
İzliyor, kurttur görünmez ortada.

Sivri, bit hem, sanki kurt olmuş pire,
Sokmak isterler, gelip her bir yere.

Hem de kurdun saldırıştan, korkudan,
Yok ki fırsat, bir sinek kovsun inan!

Vermesin kurt bir zarâr, isterdiler,
Hem sakallardan yolarmış böyleler.

Dert desen çok, korku varken ortada,
Hem yürek, tâ ağza gelmiş durmada.

Ansızın, çıkmıştı kurdun gölgesi,
Üst taraftan hışlamış, gelmiş sesi.

Gördü tüccâr, ok atıp vurmuş onu,
Düştü yardan, oydu hayvan en sonu.

Düştü hayvan, arkasından çıktı yel,
Köylü duymuş “hay” dedi dizlerde el!

Der ki: “İnsan olmayan, vurdun sıpa,”
“Dev kadar kurttur meğer gördün sıpa.”

“Onda kurdun şekli var, sen baksana,
Hep haber vermektedir, kurttan yana!”

“Kurt değildir, ben yelinden bilmişim,
Suyla, mey neymiş, ayırmaktır işim.

Bahçeler gezmiş sıpam, vurdun hele,
Hem ferâhlık bulma sen, kal gâm ile!”

Der ki tüccâr: “Sen araştır bak, gece,
Gizli her şeyler, görünmez öylece.

Her ne var hiç doğruyu vermez gece,
Var karanlık doğru göstermez gece!

Hem bulut var, hem de çok yağmur yağar,
Üç karanlık, her ne var yanlış sunar.”

“Akşam aydın gün bana, bildim sıpa,
Anlarım yellense nerden, hem sıpa.

Yolcu yol seçmiş gibi seçtim yeli,
İster olsun yirmi yel, bildim yeli!”

Kalktı tüccâr, hem yapışmış köylüye,
Bitti sabr, hem mintanın tutsun diye.

"Hilekârsın, hem de sen en ahmağı,
İçtin esrâr, başlamış afyon çağı.

Üç karanlıktan seçersin yel he mi?
Seçmedin gaddâr niye bilmem beni?

Sen sıpam, bildim diyorsun, hem gece,
Onca yıllık dost, bilinmezmiş nice?

Sen de: "Ben dalgın erenlerden" dedin,
"Sen vefâyı gözlerinden külledin."

"Şimdi kendimden habersiz ben ki" der,
"Kalpte verdim sâde bir Allah'a yer;

Dün yedim bilmem ne, asla şimdi ben,
Gönle şâdlık verdi, tek hayret veren."

"Anlayansan, Hakk'a tek mecnûn benim,"
Sen de dersin, "sarhoşum, mazûr benim."

Pis şarâp içmiş ve sarhoş olsa da,
Hem şerîat, bil ki mâzur saymada.

"Ben boşandım," söylesin esrâr içen,
Bir çocuk say, söz geçersizdir hemen.

Tek olan Hak, korkusundan mest kişi,
Yüz küp içmiş olsa, denkliğin yoktur işi.

Böyle insan üzre teklîf yok fakat
Düştü at, elsiz, ayaksız bir sakat.

Kim sıpanın sırta yük yükletmede,
Farsça ders vermiş olan kim, **Mürre**'ye?[8]

Aksayandan yük ne var, almak gerek,
Der ki Allah: "Körde teklif yok demek!"

Hak gören ben, nefsim üzre ben körüm,
Az ve çoktan hep muvafık bulmuşum.

Ey yalancı; sözle dervîşlik dedin,
Hakk'a sarhoşlarca nârâ eyledin.

Yer ve gök, her neyse fark etmem diyen,
Allah'ın gayret sınarmış bil ki sen!

Bir eşekten, yeldi rüsvâ eyleyen,
Ettiğin nefyî de, ispât eyle sen!

Hîleyi Hak durmadan rüsvâ eder,
Böyle tutmuş, av kaçar olsun eğer!

Padişaha bekçiyim, dersin peder,
Böyledir hem, imtihân var yüz sefer.

Halkı dersen imtihânsız bilmiyor,
Görse pişkin, hep delîller istiyor.

Kim ki terziyim deyip etsin telâş,
Şah sürer olmuş olur bir top kumaş.

Bir ferâh kaftan gerek der kes bunu,
İmtihân dersek, bunun derttir sonu.

İmtihândan korkusuz namertlerin,
Harpte dengi oldular hep **Rüstem**'in.[9]

Korkağın zırhlar bürünmüş olması,
Darbe görmektir, esâret bulması.

Hak'ta sarhoş, bir lodosluk etkiden,
Kalksa olmaz, bil ki sûr üflenmeden!

Hak şarâbı doğrudur, olmaz yalan,
Ayran içtin, ayran içtin, sen inan!

Ben dedin, oldum Cüneyd, hem Bâyezid,
Bilmedin sen, balta bu, buymuş kilit.

Sen nasıl soysuzluğu, tembelliği,
Örtmek istersin, nasıl çirkinliği?

8 *Ebu Mürre: Şeytân demektir.*

9 *İran'ın efsâne kahramanı Rüstem!*

Sen de hem, Hallâc-ı Mansûr'um dedin,
Yâr ve yarandan, fitil âteşledin.

Bilmedin kimdir Ömer, Ebû Leheb,
Yellenir bildin sıpan, zulmette hep!

Sen eşeksin, kim sana kanmış, eşek;
Hem de kanmış, kör, sağır olmuş demek!

695. Kendi kendin, Hak'ta yolcu belleme,
Eşkıyâsın, herze yersin, gel yeme!

Hîleden geç, akla yönlen uç birâz,
Arşa ermek istesin güçsüz mecâz.

Sanki hep, Hak âşığı sundun seni,
Aşk sunarsın, şimdi şeytânsın hani!

Tâ kıyâmet mâşuk, âşık bağlanır,
Herkesin önlerde hep herkes tanır!

Sen, seni ahmak deyip sunmaktasın,
Yok, şarâp içmen, kanım içmektesin!

700. Yok tanışlık, aslâ artık, sen çekil,
Ârifim, **Behlül** benim dersin rezîl![10]

Hem tabakçıysan, uzak olmaz tabak,
Hak yakınlık oysa vehminden uzak!

Bilmedin hiç, evliyâ olmuş yakın,
Yüz kerâmet, çokça ahvâl var bakın.

Dâvud'un avcunda mum olmuş demir,
Sende mum, elbet demirleşmektedir.

Bir genel hâldir yaratmak, hem rızık,
Evliyâ, enbiyânın aşktır azık.

705. Hem yakınlıklar ki tür tür, ey peder,
Dağda, altından, güneşten huzmeler.

Öyle yaklaşmış olur altın, güneş,
Hiç söğüt bilmez ki, nerden böyle iş?

Yaş, kuruyken dal güneş altındadır,
Perdeler yokken, güneş bakmaktadır.

Bir kurur dal, bulsa dostluktan neyi,
Hep kurur, almış olurken hisseyi.

Tâze dallardan yakınlık gerçeği,
Öyle dal versin, gerekmiş meyveyi.

710. Öyle sarhoş olma, aklın varsa sen,
Bir uyansan, olmadan pişmân hemen!

Hak şarâbından içenden ol hele,
Aklı pişkin, hasretin çeksin bile!

Sen ki, şişman fare tutmuş bir kedi,
Aşk, şarâbın iç ve aslan ol, hadi!

Ey hayâlden, hiç şarâbından içen,
Hak'ta mest oldum deyip, sallanma sen!

Sağ ve soldan, yalpanın, taklîtçi sen,
Taklîdin, tahkîk yapıp, geçmez neden?

715. Sen de tekrâr, yol bulursun gerçeğe,
Durmadan, dört yanda yönlen gezmeye.

Burdasın sen, hem de ordan vurma dem,
Ölme vaktin gelmemiş, cân çekme hem!

Kim Hızır, cândan ölüm hiçtir ona,
Mahlûkun olmaz ki birken âşina.

Vehm edip, aklın bütün zevklerle sen,
Hep gurur, nefsin tulumlar üfleyen.

İğne sok kalmaz tulum, bitmiş hava,
Varsa aklın, kâr nedir şişmanlığa?

720. Sen yaparsın kışta, buzdan bardağı,
Görse su, kalmaz vefâ, kopmuş bağı.

---

10 *Hârun-i Reşit zamanında yaşamış kendini deli gösteren bir veli.*

BİR ÇAKALIN BOYA KÜPÜNE DÜŞMESİ VE ÇAKALLAR ARASINDA TÂVUSLUK DAVASINA KALKIŞMASI

Renkle dolmuş küp ve girmiş bir çakal,
Sürdü birkaç ânda artık, böyle hâl.

Çıktı ordan postu renk renk hoş edâ.
Der ki oldum **"İlliyûn"**[11] tâvusu yâ!

Tüyde renkler, oldu bir renk sarhoşu,
Hem güneş vurmuş, parıldar gör kuşu!

Pembe, mor, al, hem yeşiller sunmada,
Hep çakallar istemiş görsün o da.

Hepsi derler ey çakal hâlin nedir?
Sende mevcût hem sürûr, neş'en nedir?

Mutlanıp ayrıldınız bizden neden,
Nerden aldın, böyle kibri, söyle sen?

Geçti huzrundan onun bir tek çakal,
Hîle mi der, yoksa vehmin ehli hâl.

Hem de, minberlerde söz etmektesin,
Halka dönmüş, yaptığın hîlen kesin!

Çok çalıştın, bulmadın bir âteşi,
Hîle kurdun, elde ârsızlık işi.

Enbiyânın, evliyânın yanma var,
Hem utanmazlıktı kaynak; hîlekâr!

Çekmek ister iltifâtlar kendine,
Biz hoşuz, sâlihteniz derler yine!"

11 *İllîyûn: Semâların üstü bir makâma verilen ad.*

LÂFAZÂN BİR HERİFİN BİR KUYRUK YAĞI PARÇASI İLE HER SABÂH SAKALINI VE BIYIĞINI YAĞLAYIP, ARKADAŞLARI ARASINDA, ŞUNU BUNU YEDİM DİYE ÖĞÜNMESİ

Buldu âdî, bir ufak kuyruk yağı,
İş edip her gün bıyık parlatmağı!

Görse zengin topluluk hem, der ki ben;
Yağlı bir şeyler yemiştim önceden.

Der, bıyık okşar durur hem öylece,
Gösterir, bitmez işâretler nice.

Der: "Bıyıklardır delîlim öyle ki,
Hem delîlim, tatlı tatsız her ne ki."

Oysa sessiz şöyle der, karnıyla o;
"Ey Hüda sustur, yalandır işte bu!

Sözlerin, açlıkla cânlar yakmada,
Kalmasın yağlar, bıyıklar ortada.

Ey dilenmiş, olmasın boş sözlerin,
Bir kerîm aş gönderir, derdim hemin.

Açlığın aybı çıkaymış ortaya,
Bir hekim, dermân eder olmuştu ya!

Eğme der Hak: "Sen kulak hem kuyruğu,
Doğru, doğrulduysa gerçek fayda bu!"

Ey cenâbet, eğri yatma ma'ğrada,
Neyse göster, doğruluk sun ortada.

Söylemezsen doğru söz sen, sus ve kes,
Gösterişten, hîleden ölsün nefes!

Doğruluk nakdi bulursan, söyleme,
İmtihândan, yolda taş yoktur deme!

İmtihânın, taş gelip saklar neyi,
Türlü hal bekler geçitten geçmeyi!

Der ki Hak: "İnsan doğuştan kabre dek,
Durmadan hep, imtihân olmuş demek."

İmtihânın içte vardır, imtihân,
Satma kendin, görsen azdır imtihân.

BÂÛR OĞLU BEL'AM'IN ALLAH'IN İMTİHÂNLARINDAN YÜZÜ AK ÇIKACAĞINDAN EMÎN OLMASI

Bel'am'ı Bâûr ve o İblîs lâin,
İmtihân olmuş, hâkir olmuş hemin.

Bir bıyık tutmuş, el atmış devlete,
Gör bıyıktan, karnı nefret etmede.

Gizliyenken sen ayân et en sonu,
Hem bizi yakmış ve rüsvâ et onu!

Hem beden, toptan olur düşmân ona,
Bakma der, onlar bütünden kışta ya!

Hem keremden, söz eder durmaz o da,
Rahmeti tam oysa, dipten kesmede.

Sen sükûnet, doğruluklar neyse seç,
Rahmeti gör, hem doyarsın durma iç.

Karnı düşmândır, bıyıklardan yana,
Kaldırıp el, bedduâ eyler ona!

Yâ İlâhî, sen rezil et yüzsüzü,
Her keremkâr, rahmet etsinler bizi.

Hak duâlar makbûl olmuş olma da,
Karun'un âteşte bayrak açmada!

Der ki Hak: "Fâsık ve olsan put eri,
Bir duâ etsin, çevirmem ben geri!"

Eyle feryât, sık sarıl duâya sen,
Kurtarır Hak, gulyabâni var iken.

Karnı teslîm olmuş oldu Allah'a,
Kuyruğu kapmış tekir almıştı da!

Hem tekir ardında başlar koşmaya,
Korkusundan, rengi başlar uçmaya.

Hem çocuk görmüş, peder bilsin dedi,
Kesti söz hem, yüzsuyun dökmüş idi.

"Sen bıyık yağlar idin, kuyrukla yâ,
Yitti artık hiç görünmez ortada!

Ansızın gelmiş tekir, kapmış onu,
Koştuk ammâ, boş bütün cehdin sonu."

Şaştı meclis, başlamış hep gülmeler,
Hepsi birden merhamet etmiştiler.

Hem dönüp onlar yemekler verdiler,
Hem de rahmet tohmunu ekmiştiler.

Doğrulardan tattı rahmet, zevk hele,
Kibre bıkmış, doğrunun olmuş köle.

BOYACI KÜPÜNE DÜŞEN ÇAKALIN TÂVUSLUK İDDİÂSINDA BULUNMASI

Geldi birden, renk renk olmuş bir çakal,
Der kulaktan, işte böyle gizli hâl.

"Dön de bak sen, bendeki ten rengine,
Benzerim put, şamanın olmaz yine.

Gül bağından, yüzce renkler bende var,
Secde et, kaldırma baş, sen âşikâr!

Gezme, ziynet, hem letâfet bende gör,
Fahr-i Dünyâ, rûkn-i dîn hem, ismi ver.

770. Lûtf-i Hakk'a, ben ki lâyık olmuşum,
Kibriyâ levhasıdır, şerh etmişim.

Ey çakallar! Denmesin artık çakal,
Bir çakal, bulmuş mu bilmem böyle hâl?"

Hep çakallar, toplanıp gelmiştiler,
Mum yanarken, sanki hep pervâneler.

"Söylesek biz, bilmeyiz elmâs sana,"
"Müşterî, erkek tâvus densin bana."

Hem çakallar der ki: "Cânın tâvusu,
Cilve dolmuşlar, bağın has yolcusu!"

775. "Sen becermezsin ki, böyle cilveler,
Geçmedin çöl, Minâ'ya vermem ki yer.

Sen tâvus olmuş ötersen, haydi öt,
Ötmezim dersin efendim, haydi git!

Tâvusun gömlek semâdan gelmede,
İddiân var, sâde sun'î renkle de!"

FİR'AVN'UN ULÛHİYYET DAVÂSINDA BULUNMASI DA BOYALI ÇAKALIN TÂVUSLUK İDDİÂSINA BENZER

Benzemiş Firavn'a o süsler sakal
Bak eşek sunmakta elbet böyle hal.

Oysa doğmuştu çakal bir anneden,
Mal küpünden, gösteriştendir gelen!

780. Halk görür görmez, kalırmış secdede,
Secdeler Fir'avn'da yollar kesmede!

Secde etmiş, post giyen, yoksul olan,
Oldu her bir secdeden sarhoş o ân!

Mâl yılandır, hiç tükenmez zehri var,
Secde görsün, bir yılan olmuş çıkar.

Sen uyan Fir'avn, tâvusluk eyleme,
Bir çakalsın sen, "benim tâvus" deme!

Sen tâvuslardan olursan, öyle ki,
Bir rezîlsin, onların var cilvesi.

785. Mûsa, Hârun gerçeğin tâvus iken,
Cilvenin elden, şamar buldun ya sen.

Çıktı çirkinlik, rezîllik meydâna,
Sen yuvarlanmış, düşensin baksana.

Sen bir itsin, hem uyuz, arsız köpek,
Aslanın posta, gerektir girmemek!

Bir mihenk görmüş olup, oldun kara,
Gitti nakşın, aldı itlikler sıra.

Aslanın ses, imtihân etmiş seni,
"Aslanım" dersin, hûyun itten, denî!

790. Der ki Allah: "Sen münâfık kim desen,
Bir kolay hâl söylenilsin, anla sen!"

Bir münâfık, gösterişler dolmada,
Ses tonundan anlaşılmış olmada.

Sen olursan müşterî, toprak çanak,
Elledin sen, yoklayıp etin sınak.

El vurur testiye yoklar müşteri,
Hem kırık, sağlam mı söyler sesleri.

Çatlak olsun ayrı sesler vermede,
Bir çavuş say, hali ârif etmede!

795. Çatlağın ses, târif etmiş çatlağı,
Fiilin târifse bir mastar bağı!

İmtihândan söz çıkarken meydâna,
Geldi Hârût, hem de Mârût aklıma."

HÂRÛT İLE MÂRÛT'UN KISSASI VE HAK TAALA'NIN İMTİHÂNINA KARŞI ONLARIN CÜR'ET GÖSTERMELE

Önceden geçmişti tekrâr, söyleriz,
Ben ne dersem, onda bir ancak deriz.

Orda gerçek söylemek arzûmdu da,
Oysa kalmış şimdi tahkîk sonraya.

Burda azcık bir misâl aldık ele,
Sanki filden bir uzuv, gelmiş dile.

Ver kulak, Hârût ve Mârût'tur nesi,
Ben, senin hüsnün olaydım bendesi.

Hak temâşâdan ki, mest olmuştular,
Öyle rahmetlerle, sarhoş kaldılar.

Hakk'ı anlar olma, sarhoş eylese,
Bir düşün, neymiş Mirâç kim eylese?

Hak tuzaktan dâneler mestken bile,
Ondan in'am, lûtfu neymiş, gör hele!

Nefs kemendinden, âzat olmuştular,
Aşka dalmış, nâralar atmıştılar.

Yolda kurmuş imtihân, elbet pusu,
Yel için dağ, bir samânmış doğrusu.

Hem sınanmak, alt üst etmiş onları,
Mest olan, bir kimse bilmez bunları.

Düz ve hendek aynıdır, sarhoş için,
Eğri yollar, doğru yol olmuş bilin!

Bir keçi, durmaz çıkar yüksek yere,
Ot için yoktur zarâr hem, bir kere.

Ot ararken hep koşup durmuştu o,
Hükmü Hak'tan, bir tuzak görmüştü o.

Bir dağın en üste, etmişken nazar,
Bir keçi, görmüş dişi, bitmiş karar.

Göz kararmış, kalmamış gitmiş mekân,
Sarhoş artık, dağda oymuş sıçrayan.

Şimdi hem dağ, pek yakın gelmiş ona,
Sanki gezmiş, bir kuyuymuş baksana!

Az görür binlerken arşınlık yolu,
Sarhoş etmiş, sıçramak arzûsu bu!

Hem de sıçrar öyle ki, dağdan dağa,
Düştü yarlardan, meğer yok olmağa!

Hem keçi kaçmış dururken avcıdan,
Oldu sığnak, orda artık kan döken.

Avcılar, hem dağların tam ortada,
Sindiler, çatsın kazâ tez yarda da.

İşte böyle avlanır kurnaz keçi,
Pek çevikler, başka avlanmaz keçi.

Rüstem'in boy bos ve heybet olsa ne?
Şehveti, gelmiş, tuzak olmuş ona.

Ermiş insan misli şehvetten kesil,
Şehvetin mestlik, durur hayvanda bil!.[12]

Bu cihanda şehvetin sarhoşluğu,
Hem melek sarhoşluğundan, âdi bu!

Öyle sarhoşlukta etmezler sebat,
Hiç cihanın hale etmez iltifât!

İçmedin gâfil adam, en sâf sudan,
Tuzlu su, gözlerde, nûr olmuş inan.

Hem semâdan gelme bir mey katresi,
Canda sildi, sâkî, meysiz cümlesi.

---

[12] *Eskiden bazı suçluları deve üstünde çarmıha gerip teşhir ederlermiş. Mevlâna bunu işâret ediyor.*

Hak celâlden hep meleklerdir temiz,
Sarhoş olmazlar, bilinsin şüphesiz!

Kim gönül vermiş şarâbın ıtrına,
Bu cihânın küp kırış, hiçtir ona!

Hak küpünden, pek uzak kalmışsa cân,
Sanki kâfir, ölmekle tek me'yûs olan.

Çifte âlemden, ümît kesmiş olan,
Mihnetin çöllerde kayp olmuş o an!

Mest olan Harut, Marut söylerdiler,
"Yerde olsak, halka rahmettik meğer!

Biz adâletler döşerdik her yere,
Adlı, insâflar yayaydık her yere!"

Böyle onlar söylemiş, hükmü kazâ,
Önde gizlenmiş, tuzak var, ârsıza!

Girme küstâh, çöl desen, çöller belâ,
Gitme körlüklerle, her yer Kerbelâ.

Bak ki her yan dopdolu, çok kıl, kemik,
Sen ayak bas, dense, yer yok üstelik.

Doldu yol, kıllar, kemikler, hem sinir,
Allah'ın hançer, gelir, yokluk verir.

Rahmetinden pay alanlar yan yana,
Yerde hep, âheste gezmiş baksana!

Yalnayak girmiş, dikenlik bir yola,
Mecbûrî dikkat gerekmiştir kula!

Hem kazâ söylerdi, vardır sel inan,
Bir tıkaç tıkmış kulaklar, coşkudan.

Kurtulan geçmişse varlıktan öte,
Göz, kulak bağlıysa, kalmış hayrete!

Kim inâyetsiz açar, kör gözleri,
Hak muhabbettir keser, hışmın feri.

Yardım olmazdan, edilmiş ceht nedir?
Doğru var, Rahim olan Allah bilir!

FIR'AVN'UN MÛSA ALEYHİSSELÂM'I RÜYÂSINDA GÖRMESİ, DOĞMAMASI İÇİN TEDBÎRLERE GİRİŞMESİ

Hakka dönmez gayret ihsandan uzak,
Her ne dikmiştir Fravn, yırtıldı bak!

Hükmünün altında binler sihr eri,
Hem rüyâ tabir, müneccim, her biri!

Doğmadan Mûsa, rüyâ etmiş hitâp,
Gelse, Fir'avn mülkünü eyler harâp.

Der müneccim, hem rüyâ tâbirciye,
"Çare ne, bu hükmü toptan silmeye?"

Hepsi der: "Tedbîr gerek, alsak hemen,
Annenin rahme çocuk hiç düşmeden."

Düştü Mûsa, annenin has rahmine,
Aldı Fir'avn ehli, tedbîrler yine.

Toplanın derler, bütün halk meydâna,
Tezce gelsinler Fir'avun huzruna.

* Cümle tellâl seslenirken âşikâr,
Şahı görmek üzre hep çağrıldılar.

"Cümle İsrâilliler, sizler gelin,
Padişah meydanda bekler siz bilin!

Hem görüşmek istiyorken yüz yüze,
İstiyor nimet, rızık versin size."

Önceden Fir'avn'a yaklaşmak yasak,
Hiç esîrin, görme izni yoktu bak!

Yolda, Fir'avn'a eğer, rastgelseler,
Hep kapaklanmış, yüz üstü yerdeler.

Oydu kanun: Şahı hem, görmek yasak,
Gündüz, akşam böyle hâl, kuldan uzak!

Yolda duymuş olsa, bir asker sesi,
Yüz döner, bakmaz muhakkak cümlesi.

Baksa Fir'avn üzre kim, görmüş olan,
Oydu bitmez şiddeti mahkûm o ân.

Oysa görmek üzre hırslanmıştılar,
Her yasak, insanları harîs kılar.

MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN DOĞUMUNA MÂNİ OLMAK İÇİN BENÎ İSRÂÎL'İN MEYDÂNA ÇAĞIRILMASI

855. "Ey esîrler! Şimdi sizler hep gelin,
Şahta rahmet, var ümît, sizler bilin."

Duydu İsrâilliler bu müjdeyi,
İstemişler şahı onlar görmeyi.

Hîledir, aldandılar, hep koştular,
Cilveler, süslenmelerle coştular.

HİKÂYE

Hile yapmış bir Moğol er vardı yâ;
"Ben Mısır'dan fert arardım" derdi yâ!

Hep Mısır halkı gelip toplansa da,
Kim ki lâzımmış bulunsun orda da!

860. Kim ki gelmiş, der: "Değil bu istenen,
"Gir otur içlerde, bir yer seç hemen!"

İstenilmiş, halk gelip toplanmada,
Hîle kurmuş hep boyunlar vurmada.

Hem ezân seslense, onlar duysalar,
Hak çağırmış, hiç namâz kılmazdılar.

Hilekâr dâvet çeker, yok ol diye,
Hîle şeytândan, çeker, "tez gel" diye!

Nerde derviş, nerde yoksul, dinle sen,
Cin ve şeytândan o ses, mahvetmeden.

865. Hem tamahkâr, hem de hûysuzlarsa da,
Ehl-i dil onlarladır hep, sen ara!

İstiridler, inci, taş altındadır,
İftihârlık, hep utanmışlarladır.

Coştu bundan, cümle İsrâilliler,
Çok sevinmiş, orya hep gelmiştiler.

Hîlesinden, halkı gelmiş görmede,
Döndü, görsünler gülen bir yüzle de!

Verdi bahşiş, eyledi çok iltifât,
Etti ihsân, çok da, va'd etmiş o zât.

870. Sonra cân hakkı için sizler gece,
İşbu meydân üzre yatsın öylece!

Söz edip derler ki: "Kulluk eyleriz,
İstesen, bir ayda bizler bekleriz!"

HZ. MÛSA'NIN VÂLİDESİNİN HÂMİLE KALACAĞI GECE, BENÎ İSRÂİL ERKEKLERİNİ, KADINLARINDAN AYIRMIŞ OLDUĞU İÇİN, FİRAVN'UN MESRÛR OLARAK ŞEHRE DÖNMESİ

Geçti üç gün, hem Firavun şâd idi,
"Er, kadından ayrı kalmışlar" dedi.

Yolda Fir'avn, haznedâr İmrân bile,
Sohbet etmiş, şehre yönlenmiş hele.

Der Firavun İmrân'a: "Sen burda kal,
Zevce dursun, gitme koy kalsın visâl."

875. Der ki: "Yatmak isterim köşkünde ben,
Sen dilersen, gayri fikr etmem hemen."

Hem de İsrâîllidir, İmrân denen,
Oydu Fir'avn uğruna bir cân desen!

Bilmemiş Firavn, o bir isyândadır,
Korkusundan, böyle bir imkândadır.

MÛSA'NIN ANASIYLA İMRÂN'IN BİRLEŞMESİ VE KADININ MÛSA ALEYHİSSELÂM'A GEBE KALMASI

Gitti şah, İmrân yönelmiş yatmaya,
Aniden evden, hanım gelmişti yâ!

Hem kadın birden uyandırmış onu,
Uğraşırlaken, gece bulmuş sonu.

880. Gördü İmrân da, hanım gelmiş ona,
Onların hasretleri ermiş sona!

Der ki İmrân: "Sen niçin geldin bana?"
"Emr-i Hak'tır isteyip geldim sana!"

Er kadın birleşti artık durmadan,
Güçleri bitmiş tükenmiş işbu an.

Erdi bir anda emanet ehline,
Duymasın hiç kimseler derken yine!

Bir çelik vurmuş, çakarken çakmağa,
Şah ve mülkünden ki, öçler almağa.

885. Ben bulut, sen tarlasın, Mûsa nebât;
Hak ki satranç şahı, biz, mağlûp ve mât!

Hem yenen, hem yendiren, Hak'tır bilin,
Sayma bizden, hepsi de Hak emrinin!

Buydu Fir'avn'un muhakkak korkusu,
Oldu artık, birleşir oldukça bu!

İMRÂN'IN, BİRLEŞTİKTEN SONRA, "BENİ GÖRMEMİŞ GİBİ OL," DİYE KARISINA TEMBÎH ETMESİ

"Açma söz bundan, sakın hiç kimseye,
Benle sen, bitmez zarar çeksek niye?"

Gün gelir, başlar eserler çıkmaya,
Her alâmet gör ki çıkmış ortaya.

890. Geldi meydânlarda, halkın nârası,
Doldu boşluk, çınlatır halkın sesi.

Nâralardan, şah uyanmış uykudan,
Yalnayak fırlar, nedir sormuş o ân.

Neydi meydândan gelen, neymiş sedâ?
Cin ve şeytan, böyle sesten ürktü yâ!

Der ki İmrân: "Ömrün artsın ey kral,
Kavmi İsrâîl ki memnun kaldılar."

Şahta mevcut lûtfe memnun kaldılar,
Raks ederler, başlamış el çırpmalar.

895. Der Firavun: "Böyle bir hâl olmadı,
Vehm, tereddüt gönlü toptan kapladı."

FİRAVN'UN O GÜRÜLTÜDEN KORKMASI

Derdi sesler sıktı koymaz bende cân,
Gâm, kederler ihtiyâr etmiş inan.

Durmadan gezmiş Fir'avun, bir gece,
Say doğumdan, sancıyan avrat mı ne?

Her zamân der: "İşte İmrân ortada,
Naralar yerden alıp sıçratmada."

İmrân'ın yoktur cesaret söylesin,
"İşte zevcim, birleşip yattım desin!"

İmrân'ın eş, kaldı artık hamile,
Doğdu Mûsa, yıldızın buymuş hele.

Bir Nebî, düşmüşse anne rahmine,
Gökte bir yıldız, parıldarmış yine.

GÖKTE MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN YILDIZI PEYDÂ OLMASI VE MÜNECCİMLERİN MEYDÂNDA FERYÂD ETMESİ

Kör Firavun, tedbiri çok alsa da,
Yıldız-ı Mûsa görünmüş ortada.

Oldu gündüz der ki: "İmrân git hele,
Öğren artık, neydi bitmez velvele."

Sürdü İmrân halka döndürmüş atı,
"Neydi feryât, hiç hükümdar yatmadı."

Her müneccim, cüppe yırtıp öyle de,
Üste toprak saçtı, her mâtemzede.

Ses kısık, feryât ederlermiş bütün,
İntizâm yok, hâl bozuktur bir düşün!

Yüz yarık, saç hem, sakal yolmuş eli,
Başta toprak, göz desen, bir kan gölü.

Der: "Hayırdır, hem figân hem zâr neden?
Bir uğursuz yıl, nişandır gözlenen!

Af dilerler, söyleşirler ey emir,
Allah'ın takdîridir, etmiş esîr.

Gözledik, başvurmuşuz imkân nede,
Doğdu düşmân, şahta mumlar sönmede!

Doğdu bir yıldız ki Mûsa'nın gece,
Göklerin altında biz körken gece!"

Bir Nebî'nin yıldızıymış parlayan,
Biz akıttık gözde yaş, yıldızlaşan.

Gönlü hoş İmrân'da, ancak zâhiren,
Saç yolar olmuş, odur eyvâh diyen!

Bir gazap ahvâlidir, gösterdi de,
Hem delirmiş, bil şuursuz gitmede.

Kendini me'yus ve mahzun sunmada,
Sertçe sözler, söylemişken ortada.

Gösterip hiddetli, gamdâr kendini,
Oynayıp birçok oyun, tersten yeni.

Der ki: "Sizler şahı hep aldattınız,
Çok hıyânetten, tamahtan tattınız.

Şahı elbet burya, sizler çektiniz,
Yüzsuyun neymiş, bütünden döktünüz.

Göğse siz eller koyup söz verdiniz,
Hem de sizler, şaha gâm yok derdiniz."

Duydu Firavn: "Ey hâinler siz hadi,
Vermem artık hiç aman, assam, " dedi.

"Düşmüşüm sizden gülünç bir hâle ben,
Vermişim düşmân için, çok mâl hemen.

Cümle İsrâîl kadınlardan gece,
Hep uzak kalsın, demişken öylece.

Mâl da gitmiş, kalmamış âr, yüzsuyu,
Hem kerem ehlince, bir dostluk mu bu?

Mevki, rütbe, çok görevler aldınız,
Yurtta en çok, rızkı sizler buldunuz.

Sizde rey yıldız, ilimler böyle mi?
Hem yiyip, içmek, uğursuz, hîle mi?

Âteşe lâyık görüp atsam sizi,
Dil, dudak hiç koymayıp yırtsam sizi.

Parçalar olsun atıp âteşlere,
Burnunuzdan, yenmişi döksem yere."

Secde etmişler müneccimler yere,
"Ey Hükümdâr! Gâlip İblîs bir kere!

Bunca yıl biz, çok belâ defetmişiz,
Vehmi hayrân eyleyip, hep gitmişiz.

930. Bir sefer tedbîrimiz gitmiş, boşa,
Rahme sıçrar nutfe, bak sen olmuşa!

Lâkin ey şah, tövbe ettik biz buna,
Hangi gün doğmuşsa vakıfız ona.

Şimdi der elbet gerektir gözlemek,
Bir kazâ var olsa, lâzım önlemek.

Ey fikir, ey reylerin hizmetlisi,
Biz becermezsek, bu kez öldür bizi."

Tâ ki takdîrden o ok, dursun dedi,
Hep sayıp onlar, dokuz ay bekledi.

935. Kim ki baskın etmek ister takdîre,
Kendinin kandan içendir, bir kere.

Lâmekân der, hamle etmişken mekân,
Ters döner, içmiş olur kendinde kan.

Bir resim, bir pençe atsın ressama,
Kendinin saçtan, sakaldan yolma da!

FİRAVUN'UN YİNE MEKİR VE HÎLE İLE YENİ DOĞURMUŞ KADINLARI MEYDÂNA DAVETİ

Ay dokuz, taht çıktı tekrâr meydâna,
Ünleyip seslerdi, tellâl insana!

Kim doğurmuş varsa hep gelsin tamam,
Gelsin İsrâîlliler olsun ki tam.

940. Hem geçen yıl, erler altın aldılar,
Çokça hil'at, çokça altın buldular.

Ey kadınlar, şimdi ikbâl sizdedir,
Kim ne ister, istesin ermektedir.

Her kadın hil'at ve ihsân bulmada,
Her çocuk, hastan külâhlar almada.

Hem bu ay, erkek doğurmuş kimseler,
Şaha varsın, hazneler alsın yeter!

Kim doğurmuş, çıktı memnun meydana,
Geldiler hep, şah otağından yana.

945. Kim doğurmuş tâze, tertîpten uzak,
Hep şehirden çıktılar hîleyle bak.

Hep kadınlar, tezce kalkıp geldiler,
Kimde, bir oğlan bulunsun aldılar.

Kestiler hep, işte tedbir, der iken,
Şimdi dertler fitneler çıksın neden?

MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN DOĞMASI, FİRAVUN MEMÛRLARININ İMRÂN'IN EVİNE GELMESİ VE "MÛSA'YI ATEŞE AT" DİYE ANASINA İLHÂM OLUNMASI

Geldi İmrân'ın hanımda meydâna,
Gizlemiş Mûsa'yı kaftan altına.

Hâne hâne gönderir mahsûs ebe,
Kim doğurmuş anlasın, câsûs ebe.

950. "Anne vehminden, çocuk var gelmeyen,
Korktu, Fir'avn'dan, çekinmiş şüpheden.

Burda pek hoş, bir kadın var gelmemiş,
Var çocuk hem anne, pek kurnaz imiş."

Hem çavuşlar geldiler İmrângile,
Anne atmış tandıra, Hak emr ile!

Erdi Allah'tan yüce ilhâm ona;
Aslı gelmiştir Halîl'den, baksana!

İsmetinden emrin âteş yakmadı,
Yakmayıp, nefret veren hiç olmadı.

Attı âteş içre, elbet vahy ile!
Değmemiş Mûsa'ya âteşler bile.

Ermemiş maksatla, onlar döndüler,
Cümle gammâzlar gelip, bildirdiler.

Kaç kuruş alsak deyip gelmiştiler,
Her ne görmüş söyleşip durmuştular.

Siz gezin etrâflı her bir hâneyi,
Gözleyin dörtbir bucaktan her şeyi!

MÛSA'YI NİL'E AT" DİYE ANASINA İLHÂM OLUNMASI

Geldi ilhâm, "at" denildi Nil'e sen,
Yolma saç baş, sen ümît hiç kesmeden!

Nil'e at gel, eyleyip sen itimât,
Var kavuşmak, sen olursun pek de şâd.

Gelmemiş son, söylesek biz hîlenin,
Hep dolaşmış, hîle onlardan bilin!

Yüz bin aşmış, çol-çocuk öldürdüler,
Gördü Mûsa, evde yapmışlar neler!

Hem uzak görmüş, sanırken kendini,
Öldüren, çılgınlaşan, bir kör hani!

Hîleler, Fir'avn için bir ejdehâ,
Şahların tüm hîle neymiş yuttu yâ!

Hem de Mûsa, zorlu çıkmış er idi,
Onda mevcut hîleyi, mahv eyledi.

Ejdehâ Fir'avn, asâdır ejdehâ,
Yuttu asâ, işte tevfiki Hüda!

Elde elden, üstün olmuş nerye dek?
Hakk'a dektir! Çünkü Allah son demek!

Hak ki deryâ, yok sâhil, yoktur dibi,
Cümle deryâlar huzurdan sel gibi.

Hîleler bir ejdehâ olmuşsa da,
İşte: İllâllah önünde sâde "Lâ!"

Söz gelirken burya ben eğdim başı,
Doğruyu bilmek olur Allah işi!

Her ne var Fir'avn'da, vardır sende yâ,
Ejdehân tutsak senin, bir kuytuda.

Çok yazıktır, söylenen hâller senin,
Sense, Firavun üzre bir hayal desin!

Sende hâller söylenilsin, sıktı can,
Başkasından söylenen, hikâyeden!

Nefsinin istek harâp etmiş seni,
Hem de, Allah'tan uzak kılmış seni.

Âteşin odlar, Fir'avun hissesi,
Olsa, pek parlardı nefsin şulesi.

YILAN TUTANIN SOĞUKTAN UYUŞMUŞ BİR EJDERHAYI ÖLÜ ZANNEDEREK İPLERLE SARMASI VE BAĞDAT'A GETİRMESİ

Var hikâyem, dinle gel tarihçiden,
Üstü örtük, sır kokar, gel al hemen.

Avcı bir fert, tutmaya gitmiş yılan,
Tılsım etmiş, dağda olmuş avlanan.

Kim arar tez, hem ağırdan gitse de,
Her ne ister olsa, mutlak yetmede.

Elleri aç, iste bir şey, iste sen,
İstemek rehber, mürit olsan hemen!

Dört ayak olsan, topal olsan bile,
Ey edepsiz, sen sürün, ol Hak ile!

Sözle bazân, bâzı etmişken sükût,
Hak'tan olsun koklamak, feyzin umut.

Söylemiş Yâkup ki, Yûsuf'tan koku,
Koklayın gayretle der ki, var yoku!

Hep araştırmak için var hissiniz,
Bulmak üzre, durmayıp hep sürsün iz.

Kesme Hakk'ın rahmetinden hiç ümît,
Oğlu yitmiş bir peder ol, haydi git.

Siz ağızdan hep sorun, hiç durmayın,
Cân kulakla, dört yanı siz izleyin.

Nerden almış olsanız sizler koku,
Yönlenin siz, bir tanıştır belki bu!

Nerde sen, bir lûtfu görsen kimseden,
Gel sâhip çık, asla buldun yol ki sen!

Cümle hoşluk meyli deryâdan gelir,
Cüz'ü geç, sen küll'e dönmen istenir.

Milletin yön, süs, güzellik bulmaya,
Oldu yapraksızlığı süs Tûbâ'ya.

Halkta hiddet, hem savaşlar sulh için,
Hep râhatsızlık, râhat avlar bilin!

Lûtfa kaynak bazı gün âzâr olur,
Çok şikâyet var, teşekkür yâr olur.

Ey kerim, cüz'den geçip gel küll'e sen,
Ey hekim, zıttan uzan, bir zıdda sen!

Doğrudur, harpler verirler sulha yol,
Bir yılan avlarda haz var bilmiş ol.

Menfaattir bir yılan, insan arar,
Mâl ki gâmsız, oysa durmaz gâm sunar.

Hem dolaşmış oydu artık, dağ, dere;
Karda hem, kışlarda bakmış, her yere!

Dağda ölmüş bir yılan görmüş katı,
Gönle, dehşetler sunarmış heybeti.

Çoktu kış, ister ararken her yeri;
Buldu ölmüş, koskoca bir ejderi!

Halka hayret verse, isterken yılan,
İşte bilmez kimselerdir, halk olan!

Dağdır insan, onda dağlık var iken,
Mâl yılandır, dağda hayrânlık neden?

Kendi kendin bilmeyen bir miskin o,
Yükselir alçak elinden, düşkün o.

Kendi kendin bilmemiş insan denen,
Gönlü alçalt, yükselirsin bil ki sen.

Hem de yüz binler yılan, hayrân ona,
Hem niçin, insan olan hayrân ona?

Tuttu bilmez, bir uyuşmuş ejdehâ,
Geldi korksunlar diyor, Bağdatlı da.

Sanki evden bir direk, atmış yere,
Halkı toplar isteyip sermiş yere.

Ben getirdim bir yılan, artık ölü,
Ben tutarken, değdi çok zahmet eli.

Öldü sanmıştır yılan, tutmuş onu,
Cânlıdır, fark etmemiş avcım bunu!

Hem yılan kardan, soğuktan dondu da,
Cânlı ammâ, pek uyuşmuş olmada!

Donmuş âlemler ki, cânsız denmede,
Dense camit, donmuşa söylenmede!

Bekle mahşerden güneş olsun ayan,
Seyret âlemlerde, cümbüş neyse sen!

Oldu Mûsa'nın asâ hem bir yılan,
Var kıyâs et akla, artık sen uyan!

Parçacık toprak idin, insan eden,
Cümle cânsız cânlıdır, gel belle sen!

Burda cânsız, orda cânlanmış hemen,
Burda suskun, orda bir söz söyleyen.

Allah ordan, burya göndermiş o ân,
Bir asâ, Mûsa da olmuş, bir yılan.

Dağda, Dâvut'tan terennümler verir,
Hâm demir, ellerde bir mumdur erir.

1015. Yel hamal olmuş Süleymân, şeyh için,
Bak deniz Mûsa'yı anlarmış bilin!

Ay, Muhammed'den işâret gördü de,
Âteş İbrahim'de güller vermede.

Çekti yer Kârûn'u, göndermiş dibe,
Buldu rüşt, inler olan **Hannâne**'de.[13]

Taş selâmlaşmış bakın, Ahmed ile!
Hem de, Yahya'yla konuşmuş, dağ bile.

Biz gören, bizler duyan, bizler hoşuz,
Biz de nâmahrem için, hep susmuşuz.

1020. Yönlenen siz olsanız cânsızlara,
Mümkün olmaz, vakıf olmak onlara!

Cânsız olmaktan geçin, siz cânlıya,
Cüz'de mevcût tesbîhât var, duymaya.

Cânsızın tesbîh ulaşmıştır sana,
Vesvesen, hem te'vilin ermiş sona.

Hem senin, cânında yoktur kandîlin,
Görmek isterken büyür mü te'vilin?

Gün gelir, cânsızda tesbih âşikâr,
Görmek arzûn, bir sapıklıktır sunar.

1025. Belki görmüş kimse, ibretler alır,
"Sübhânallah," söyleyip zevkler bulur!

Bak dedirtmiş, Sübhânallahlar sana,
Bir delîldir, onda denklik bulmana.

Mûtezil hep böyle te'vil eyleyen,
Görmeden nûr, eksiğin var belle sen!

Hislerinden geçmeden, insan denen,
Oydu gâip, gizlilikler bilmeyen.

Söylesek söz, öyle ki ermez başa,
Dönsek artık biz yılanlar tutmuşa.

1030. Dört yolun ağzında tezgâh kurmada,
Yollanıp gelmiştir artık Bağdat'a.

Hem de, Şat'tın yanda tutmuş bir durak,
Ejdehânın nam yayılmış şehre bak.

"Bir adam bir ejdehâ tutmuş" diye,
Söylenir, "nâdir, acâyipmiş" diye."

Toplanan, geçmiş meğer yüz binleri,
Hepsi ahmak, hem onun av erleri.

Beklenen halk, toplanıp gelsin diye,
Hem gelen, hem, avcımız beklerdi de.

1035. Avcı beklermiş, çok olsun bahşişi,
Çokça toplansın, gerek artsın kişi.

Boşboğazlar toplanıp gelmiş bütün,
Halkalanmış, sıklaşıp kalmış bütün.

Hem kadın, erkek, bilinmez şimdi kim?
Bir kıyâmet halk ve âmir bir isim.

Örtü ellenmişti kaldırmak için,
Halk uzatmış boynu, görmek için.

Ejdehâ donmuş, uyuşmuşken ona,
Avcı sarmış, çok palaz, çul altına.

---

13 *Hannane, Resîlullah'ın üzerinde hutbe okuduğu kütük. Yeni minber yaptırılınca direkte açık bir inilti işitilmiş, Resûlullah'tan ayrılışını böylece izhâr etmiştir.*

1040. Dört yanından bağlayıp sarmış halat,
Avcı yapmış oldu elbet ihtiyât.

Beklemiş elbette, halk gelsin yine,
Hem güneş vurmuş, ısıtmış üstüne.

Gör sıcak vurmuş, uyuşmak kalmamış,
Her azâ sağlık, güneşten sağlamış.

Öldü derken, büsbütün olmuş diri,
Cânlanıp oynar, kımıldar her yeri.

Oynayıştan, halk da atmış nâralar,
Hayretin bir, oldu yüz bin âşikâr!

1045. Attı şaşkınlıkla halk, bin çığlığı,
Kaçtı, kalmaz orda hiç halkın çoğu.

Koptu bağlardan, yılan çırpınmada,
Kopmuş urgan, her taraf ip dolmada.

Koptu ipler, çıktı çirkin meydâna,
Örtüden çıkmış yılandır baksana!

Bir hezimet, orda ölmüş çok kişi,
Çok ölen, bir dağ oluşturmuş leşi.

Avcı, hayretlerle dalmış öylece,
Korkusundan dondu, kalmış öylece.

1050. Kör koyun, kurdu uyandırmış hele,
Bilmeden gitmişti tam, Azrâil'e!

Etti bir tek lokma, ejdehâ onu,
Kan içiş, Haccac'a uygun doğrusu!

Sonra bulmuş, hem sarılmış bir direk,
Sıktı, yutmuşken kemikler kırdı pek.

Nefs denen şeydir, muhakkak ejdehâ,
Ölmemiş, donmuş, gâmından öyle yâ!

Bulsa fırsat, nefs Fir'avun'un eğer,
Nil onun emriyle hep akmış gider.

1055. Nefs Fir'avn'lık yolundan gitmede,
Hem de Mûsa, Hârun'un yol kesmede!

Gelse yokluk, ejdehâ bir kurt kadar,
Mevki bulsun, bir sinek olmuş **sakar**.[14]

Nefsin ejderhâyı, derdin karla koy,
Var Irak'ta çok güneş, sen olma toy!

Görmesin nefsin güneş dondur onu,
Cânlanır, tek lokma eyler yer seni.

Mât edersen, kurtulup, mât olmadan,
İhsânın lâyık değildir, etmesen!

1060. Şehvetin, vursun güneş, azcık sana,
Nefsinin haffaş uçar bir baksana!

Hem savaş dur nefs ile erkekçe sen,
Hem de ersin, Allah'ın vuslat hemen!

Bağdat'a almış getirmiş ol kişi,
Hem güneş vurmuş, yılan Şeytân eşi!

Hem yılan tutmak, sebeptir fitneye,
Yirmi kat, ondan da artık, belki de!

Bağladım dersin de ummazsın cefâ,
Bekliyorsun, umduğun, ondan vefâ!

1065. Nefsi zapt, soysuzların kısmet mi yâ,
Hem gerek Mûsa ki ölsün ejdehâ!

Ejderinden gözle görmüş, niceler,
Kaçmak isterken meğer ölmüştüler.

FİRAVUN'UN MÛSA ALEYHİSSELÂM'I KORKUTMAK İSTEMESİ

Der ki Fir'avn: "Ey Kelîm; hem sen niçin,
Halkı öldürdün ve korkuttun niçin?

Kaçtı senden, cümle halk, düşmüş yere,
Öldüler hep, çiğnenirken bir kere.

[14] *Doğan cinsinden sakar kuşu, ona, çakır kuşu da derler.*

Şüphesiz, hep saydılar düşmân seni,
Er, kadın kalbinde saklar kînini.

1070. Halkı davetken işin, hem aksine,
Pek zarûrî halk, muhaliftir yine.

Ben de, şerrinden çekilsem ortadan,
Bir mükâfat varsa, kaynar bir kazan.

Sanma sen, iknâ edersin sen beni,
Tâkip etmek üzre, bil tek gölgeni.

Yaptım iş ben, halkı korkuttum, deme,
Korku saldım sanma, sen kibr eyleme.

Böyle yüz kat fazla, yapmışsak neyi,
Alçalan, halka sunar eğlenceyi.

1075. Benzerin çok vardı, yüzsüzler ki bil,
Mısrımızda, bizlerin, olmuş rezîl.

MÛSA ALEYHISSELÂM'IN FIR'AVN'A CEVÂBI

İştirâk mümkün mü Allah emrine?
Dökse kan benden de korkum yok yine!

Râzıyım, şükr eylerim, ahmak herif,
Hak katından, ben olur olsam şerif.

Halkın olmuşsam eğer eğlencesi,
Tek yeter bulmşsak Allah sevgisi.

Ben sana geldim nasihat eyledim,
Yoksa kaldın sen siyâh yüz bildiğim.

1080. İzzet Allah'tan O'nun has kullara,
Örnek Âdem, hem de, İblîs kullara!

Hakk'ı tarif etmenin gelmez sonu,
Ağzı yum dön sayfayı, bitsin konu!"

FIRAVUN'UN CEVABI

Der Fir'avun: "Hükmümün, hâkem benim,
Meclisin defter, ne var hükmüm benim.

Hep cihân bilmiş, hükümdârken beni,
Tek kabûl etmez akıllım, sen beni!

Kendini Mûsa beğenmiş kimsesin,
Geç gururdan, sen bütün kibrinlesin!

1085. Ben, sihirbâz kim, cihânın toplarım,
Şehre cehlin gösterir, savsaklarım!

Seslemek sığmaz muhakkak bir güne,
Belki Temmuz, belki kırk gün, versene!"

MÛSA ALEYHISSELÂM'IN FIR'AVN'A CEVÂBI

Der ki Mûsa: "Yoktur elbet iznimiz,
Vermek üzre, izne yoktur haddimiz.

Sen hükümdâr, hiç bizim yok dostumuz,
Hakk'a ben kul, başka yoktur kaydımız.

Seslerim sağken, inancım üzre ben,
Ben kulum, kul üzre üstünlük neden?

1090. Seslerim, Hak emri var oldukça ben,
Hak ayırmış, hasmı, hasmından hemen."

FIR'AVN'UN CEVÂBI VE MÛSA ALEYHİSSELÂM'A VAHİY GELMESİ

Der: "Benim arzum, uzun mühlet gerek,"
"Faydasızdır, bence te'vil istemek!"

Hak Taala vahyi göndermiş o ân,
"Ver uzun mühlet, sakın hiç korkmadan.

Koy çalışsın, kalmadım ben uykuda,
Kesmişim yol, neyse hızlansın o da.

Hem de kırk gün mühlet ister, ver ona,
Hîle düzsün, her ne yapmış, hiç sana!

1095. Onların hep hîleler, alt üst olur,
Her ne artırmışsa, eksiklik bulur.

Gelse, âteş eylerim elbette su,
Tatlı, hoş olmuşsa, dönmüş zehre bu.

Hem muhabbet varsa, vîrân eylerim,
Vehme sığmaz neyse, âyân eylerim.

Korkma sen, ver hem, uzun mühlet ona,
"Çeksin asker, hîleler kursun sana!"

MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN FİR'AVUN'A SİHİRBÂZLARI ŞEHİRLERDEN TOPLAMASI İÇİN MÜHLET VERMESİ

Der ki Mûsa: "Var emir sen şimdi git,
Ben çekildim, şimdi kurtuldun, işit!"

1100. Gitti Mûsa, tâkip etmiş ejdehâ,
Avcının it misli, kalkmış hay haya!

Avcının it misli, sallar kuyruğu,
Bassa taşlardan, oluşmuş kum çığı.

Taş, demir bulsun, nefesler çekmede,
Her adım olmuş ağız, çiğnenmede.

Kaldırıp baş, aştı burçtan, burca yer,
Korkusunda kaçtı Rumlar, Gürcüler!

Saçmış ağzından köpükler, öyle de,
Damla düşsün ferde, cüzzam etmede!

1105. Diş gıcırdarken, kopartır ödleri,
Yok, siyâh aslan da cânın izleri!

Geldi kavminden taraf, ol müctebâ,
Tuttu birden oldu bir ejder âsâ.

Yaslanıp asâsına, hayret dedi,
Biz de gündüz, onda bir akşam idi!

Pek acâyip haldi, kuşluk çok güneş,
Kavmi görmez, âlemin berrak güneş.

Göz açık, duymuş kulak, aklıyla da,
Bağlamış göz, hayretin, Hak'tan bu da!

1110. Şaşkın oldum onların gafletle ben,
Ben çemen, onlar bahârdan bir diken.

Hem ilâhî bir kadeh, sundum ya ben,
Bak kesilmiştir şarâbım, taş hemen!

Deste gül yaptım, götürdüm onlara,
Gül diken olmuş ve söz iğneydi yâ!

İşte bundan hissedâr, cândan geçen,
Olmamış, benlik güden, kısmetlenen!

Bir uyanmış, bir uyur olmuş gerek,
Hem uyanmışken, rüyâlar görse tek!

1115. İşbu halin fikre düşmân, halk denen,
Yatmasın, fikrin boğaz sıkmış hemen.

Fikr sürmek üzre, bir hayret gerek,
İşte hayret, fikri, zikri sürdü tek!

Hem hünerler üzre, üstün olsa kim,
Yüzde üstün, manâda üsttür derim!

"Râciûn"[15] der, hem Hüda, onlar dönen,
Mer'adan dönmüş koyunlar say ki sen!

Mer'adan akşam döner olmuş sürü,
Arda kalmış, öncü, aksak, sen yürü!

1120. Gör topal önlerdedir, dönsün sürü,
Hem somurtkandan da, başlar güldürü.

[15] *"Râciûn: Allah'a dönüş." (Bakârâ, 154-157)*

Oldular bilsen neden, onlar topal,
İftihârdan, âr'ı almış ehl-i hâl.

Ehl-i Hac, kırgın ve yorgunluk gebe,
Her meşakkat, gizli bir hoşluk gebe!

Hak ilimden, kalp temizler, ehl-i hâl,
Öyle ilmin, tarîkat olmaz misâl.

Sır için, Hak ilmi lâzım, bilmede,
Çünkü her fer', aslâ rehber olmada!

1125. Her kanat aşmaz, büyük okyanusu,
Hem ledün ilmi gerektir doğrusu.

Hem neden verdin gereksiz ilmi sen?
Gönlü sondan, silmemiz lâzım iken?

Öncülük yok, gel topal kal gitmede,
Öncü ol sen, **Hakk'a rücû etmede**![16]

Arda kalmaktan da gel ol, öncü sen,
Hem ağaçtan önde, mahsûl var iken.

Gerçi kalmış meyveler, ondan sana,
Öncedir, hem, meyve maksat baksana.

1130. Hem melekler misli dersen "bilmeyiz,"
"Bildirirsen oldu onlar bilgimiz."

Bilmesen, mektep okurken sen hece,
Oldun Ahmed, hem erip nûrdan güce.

Bulmadıysan memleketler içre nâm,
Yitmedin, Allah bilendir vesselâm!

Korlar altın, hazneler vîrâneye,
Hiç bilinmez kalsa derler kimseye.

Hazne konmaz hiç bilinmiş bir yere,
Kurtuluş, dertlerde gizli bir kere!

1135. Akla birçok şüphe, müşkül gelmede,
Has binek, kösteklerin yok etmede.

Hakk'a aşkın, şüphe yakmış bir alâz,
Gündüzün nûrlar, hayâl koymuş birâz.

Hak rızasın almak istersen ele,
Bir suâl var, sen cevâp Hak'tan dile.

Kalpte vardır Hakk'a yönlenmiş köşen,
Şark ve garp yok, nûru, bir aydan düşen.

Sen dilenmek üzre döndün sağ, sola;
Dağ-ı mânâ, aks için düştün yola.

1140. Sen sedâ uğrunda çift büklüm iken,
İşte "Yâ Rab" söyledin, gel dön hemen.

Dert, ölüm gelsin, anarsın sen yine,
Dert biter, hem el olan sensin yine.

Dert, ölüm anında, Allah der iken,
Geçse mihnet, sen sorarsın yol hemen.

Gitse mihnet, böyle yapmış Hak bilen,
Şüphesiz, durmaz yaşarmış zikr ilen!

Akl u idrâk perdelenmiş kimsede,
Bâzı gaflet, bâzı eksik gelmede.

1145. Aklı cüz üstün gelir, bâzan yenik,
Küllî akl, hâlden emîndir üstelik!

Sen, hüner hem aklı sat, hep hayret al;
Yok, Buhara, gel de horluklarla kal!

Biz neden daldık, söz ettik, söyleriz,
Anlatırken, olmuşuz hikâye biz!

Ağlayan yoklukta bir efsâneyim,
Secde etmişlerle bir kez inlesem!

Hiç gelir hikâyemiz ermişlere,
Yâra dönmüş, vasfı arzdır bir kere!

1150. Der: "Masaldır" Kur'ân'a asi olan,
İşbu hâl nifâk, münafıklık sunan![17]

---

16 *"Biz senin bildirdiklerinizi biliriz..." (Bakârâ, 32)*

17 *Nazır bin Hâris, Kureyş ulularından ve büyük bir İslâm düşmanı. İran masallarını bilir, bunları örnek alırdı. Bedir'de öldürüldü.*

Lâmekân var, orda Hak nûrdur misâl;
Nerde mâzi, nerde âtî, nerde hâl?

Sende mâzi, sende âti nispeti,
Çift sanırsın, onların bir kısmeti.

Bir vûcût ona peder bana oğul,
Zeyd'in alt dam, Amr'ın üstündeydi bil!

Alt ve üst hep söylenir Zeyd, Amr için,
Oysa dam tek, ismidir tek bir şeyin.

1155. Böyle söz denklik değil, ancak misâl,
Eski harf vermez onun, her neyse hâl?

Yok, kenar, ey kırbayı bir bağla sen,
Çay değil, deryâ meğer rahmet denen!

SİHİRBÂZLARI ÇAĞIRMAK İÇİN, FİR'AVN'UN ŞEHİRLERE ADAM GÖNDERMESİ

Gitti Mûsa, sesletir tedbirliler,
Onların rey neyse şah bilmek diler.

Toplamak lazım demişler ehli fen,
Toplatılsın, hem Mısır her ülkeden!

Gönderirler, elçiler her bir yere,
Kim sihirbâz, nerde, gelsin bir kere.

1160. Nerde meşhûr bir sihirbâz var ise,
Gel demişler, gönderilmiş elçi de.

Vardı bir çift genç sihirbâz, öyledir,
Onların te'sîr, ayın kalbindedir.

Süt sağarlar, onlar aydan âşikâr,
Küp binip hem, gökte çok yol aldılar.

Hem ayın nûrdan kumaş yapmıştılar,
Ölçerek onlar, çabuk satmıştılar.

Hâle uygun, aldılar ondan gümüş,
Almışın, hayret, hayıflanmaktı iş.

1165. Böyle yüz binler, sihirler onların,
Tek diler, seyrindedir insanların.

Geldi şahtan, çâre, yardım isteği,
Şimdi sizden bekliyor şah çâreyi.

Geldi şahın huzruna, bir çift fakîr,
Tahta çıkmış şaha, hem meydân okur.

Onların yok, elde yalnız bir asâ,
Emri Mûsa, eylemiştir ejdehâ.

Şahın asker cümleten, âciz kalan,
Hepsi birden derdiler, hem el-amân.

1170. Çâre lâzım, def için, sizler hemen,
Çifte sahirden halastır beklenen.

Böyle gelmiş, elçi vermiştir haber,
Yer bulur korkmak, bu çift kalbinde yer.

Cinsiyet arkında başlar kıprama,
Baş koyup diz üzre, fikr lâzım ama.

Sûfînin dizler iken dershânesi,
Çözse müşkül ondaki sihrin sesi!

O İKİ SİHİRBÂZIN BABALARININ MEZÂRINA GİDİP, RUHUNA TEVECCÜH ETMELERİ VE İŞİN HAKİKATİNİ BABALARININ RUHUNDAN SORMALARI

Sonra, yardım bulma olmuş istenen,
"Anne gel göster, peder kabrini sen!"

1175. Anne rehber, kabri göstermek için,
Tuttular üç gün oruç, Allah için.

Sonra derler, yardım et sen ey peder,
Korkusundan, şah ki göndermiş haber.

Darda koymuş şahı derler, çift kişi,
Ordunun huzrunda mahcûpluk işi.

Onların yoktur silâh, yok askeri,
Tek asâ celp eyleyendir şerleri.

Toprağın altındasın yatmakta sen,
Doğruluk mülkündesin, gerçekte sen.

Bir sihir var olsa ey ruh, ver haber,
Hem ilâhî hâlse, sen bildir yeter.

Ver haber, bizler de dönsek secdeye,
Kimyâ olsak, altın olsak gerçeğe!

Biz ümîtsizlerdeniz, gelmiş ümît,
Suçluyuz, Hakk'ın kerem çekmiş işit!

ÖLMÜŞ SİHİRBÂZIN CEVÂBI

Gördüler rüyâda, söz söyler baba,
Apaçık söz, söylemek yok ortada!

Apaçık söylenmeye yoktur izin,
Şimdi bak, göz ön'ne sermişler sizin!

Oysa bir gerçek nişân, benden yine,
Versin artık bir açıklık gizline.

Siz benim göz nûrlarım, artık gidin,
Yattığı yer nerdedir siz öğrenin.

Uykudayken, asâyı almak için,
Korkmayın, asâya sizler kastedin.

Çalmanız mümkünse, sahir işte o,
Çâre artık pek kolaydır doğrusu.

Kadir olmazsan budur, Hak'tan gelen,
Bir Resûldür, tek hidâyet, gözlenen!

Olsa Fir'avn'ın cihânlar, şark ve garp,
Hak elinden, sonda Fir'avn'dır harâp!

İşte gerçek bir nişân, cân yavrular,
Siz yazın, Allah bilir gerçek ne var.

Bir sihirbâz, yatmış olsun bir gece,
Hîle yok kalmaz, sihir ermez güce.

Hem çoban yatmış ve kurt olmuş emin,
Güç çekilmiş, hükmü bitmiş cehdinin.

Hayvânın olsun çoban, elbet Hüda,
Kurda, yol imkânı yoktur ortada!

Sihri Allah yapsa, haktır doğrusu,
Sihr denilmiş olsa, yanlışlıktı bu.

Pek kesin, gerçek nişândır yavrular,
Hem Nebî ölmüşse, Hak yüksek tutar."

KUR'ÂN-I KERÎM'İN ÂSÂ-YI MÛSA'YA, MUHAMMED MUSTAFÂ ALEYHİSSELÂM'IN VEFÂTININ MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN UYKUSUNA, KUR'ÂN'I DEĞİŞTİRMEYE KALKIŞANLARIN DA, MÛSA ALEYHİSSELÂM'I UYKUDA BULUNCA ÂSÂSINI ÇALMAYA KALKIŞAN İKİ SİHİRBÂZA BENZETİLMESİ

Mustafâ'ya vardı va'di, Allah'ın,
"Ölseniz siz, kanunum ölmez bakın.

Biz kitâbı saklarız, yükseltiriz,
Kur'ân'a kim atsa el, yoksun deriz!

Hem de, âlemlerde elbet saklarım,
Kim kınar olmuşsa, rüsvâ eylerim.

1200. Kimseden harf eksik, artık bekleme,
Benden ayrı, bir muhafız isteme!

Durmayıp artar, çoğalttım şânını,
Bastırıp altın gümüşten nâmını!

Yaptırıp minber ve mihrap peyleriz,
Hem muhabbet, kahrınız; kahrım deriz!

Korkudan söyler olanlar, ismini,
Her namâz vaktinde gizler kendini.

Korkusundan, işte mel'un müşrikin,
Dîni tenha yerde kalmış sizlerin.

1205. Ben minâreler, ufuklar süslerim,
Düşmânı gözden alır, kör eylerim!

Ümmete mülk eylerim, çok yerleri,
"Dîn senin, yer gök sarar, her bir yeri!

Korkma sen ey Mustafâ, göster yakîn,
Tâ kıyâmet bâkidir, sönmez bu dîn!

Ey Resûl, aslâ sihirbâz olmadın,
Hem Kelîmullah'la, birdir maksadın!

Var ya Kur'ân, elde gerçek bir asâ,
Küfre karşı, bir yenilmez ejdehâ!

1210. Hem yatar olsan da toprak içre sen,
Hem asâ Kur'ân, hadîs olmuş hemen.

Kast eden, el sürmeden Kur'ân'ına,
Müsterih yat, sen mübârek uykuna!

Sen yatarken, gökte nûrun var inan,
Sende düşmân üzre, gez, dursun keman!

Susturur nûrun, muhakkak ok gibi,
Feylesof ağzın kapatmış, yok gibi!"

Va'dini yapmış Hüda elbette çok,
Oydu yatmış, ikbâlin hiç yatma yok."

1215. Bir sihirbâz yatsa, sihri yok demek,
Canlarım, yatmış da sihr, bâtıl gerek!

Kabri öpmüşler ve artık yol, Mısır,
Harp için, elbette kardeşler hazır.

Vardılar merkez mekâna erdiler,
Nerde Mûsa'nın evi hep sordular.

Bak ilâhî bir tesâdüf yetmede,
Hurmanın diplerde Mûsa yatmada.

Sordular kimden; demiş, git bahçeye,
Hurmalık var, orda yatmış gölgeye!

1220. Hurmanın altında yatmış bir adam,
Gördüler, gerçek ayık bir fertti tam!

Nâz edip yummuş, kapatmışken gözü,
Arş-u ferş, seyrân yeriymiş gökyüzü!

Göz açık çok, oysa kalbi yatmada,
Kil, sudan olmaz ki, gerçek bakmada.

Kalp ayık bir kimse, göz örtmüşse de,
Gönlünün yüzlerce göz var gezmede.

Ehl-i dil olmaz isen, gel yatma sen,
Gönle tâlip ol çalış, durmak neden?

1225. Kalp uyanmış olsa, yat hoşlukla da,
Gözde kaybolmaz cihet, gitmez semâ.

Der ki Peygamber: "Gözüm, örtük benim,
Oysa kalbim yatmamış, artık benim!"

Bekçi yatsın, şimdi şahtır yatmayan,
Cân fedâ, kalben ayık yatmışsa cân.

Kalp ayıklar vasfını, ey mânevî,
Târif etmez, yazsanız bin Mesnevî.

Hem sihirbâzlar, asâ çalsak diye,
Gayret etmiş oldular, alsak diye.

Hem de kardeşler, bu maksatlar ile!
Geçtiler göstermeden, kapsak hele.

Azcık azcık, yaklaşır olmuşsa da,
Hem asâ, kıprar ve titrer ortada.

Hem asâ sıçrar durur hiç durmadan,
Çift sihirbâz, orda donmuş say ki sen.

Oldu bir ejderhâ, saldırmış asâ,
Renk sararmış, korku artar kaçmasa.

Korku artmış, düştüler onlar yere,
Hem yuvarlanmış, giderler bir kere.

Bildiler, gökten gelen Hak mûcize,
Bildiler, vermez sihir, bir el bize!

Titreyiş artar, yayılmış her yere,
Döndüler onlar ki, cân vermişlere.

Gönderip Mûsa'ya onlar bir adam,
Hem de ondan istemişler bir özrü tam.

"İmtihân ettik deyip, bizler seni,
İmtihân etmek, haset olmuş hani!

Bizleriz hem, Allah'ın mücrimleri,
Hasların has, sen de Hak Peygamberi."

Etti af Mûsa, güzellik buldular,
Önde Mûsa, secde etmiş oldular.

Der ki Mûsa: "Eyledim af ey kerîm,
Hem harâm olmuş, Cehennemler derim!

Görmemiş oldum, meğer saysam sizi,
Siz de görmez belleyin, artık bizi!

Kalpte birlik, dışta el olmakta biz,
Şah için siz çarpışın, hiç şüphesiz!"

Öptüler yer, sonra kalkıp gittiler,
İmtihânın vaktini beklerdiler.

Memleketlerden Sihirbâzların Gelip Fir'avun'un Huzuruna Toplanmaları ve Hil'at Giymeleri, Ellerini Göğüslerinde Kavuşturup Onun Düşmanını Kahredeceklerine Söz Vermeleri ve: "Bu İşi Bize Bırak" Demeleri

Geldiler Fir'avn'a bütünden sihr eri,
Verdi Fir'avn, aldı bahşiş her biri.

Verdi önden bendeler, câriyeler,
Etti va'd altın ve çok elbiseler.

Sonra der ki: "Ey sihirbâz ustalar,
Siz sihirbâzlar ki, üstün olsalar.

Öyle ihsân eylerim, yok ortada,
Mertliğin son perde neymiş, yırtmada!"

Der sihirbâzlar: "Şahın kudretle biz,
İş biter, bizler de tek gâlipleriz.

Biz bu fenden; saf yaran bir pehlivân,
Yok cihânda bizlere denklik kuran!

Söylenen Mûsa için söylenmede,
Hep olanlar, eski bir hikâyede.

Gizlemek, Mûsa'yı anmış olmamız,
Nûru Mûsa, hep sizinle bilseniz!

Hem Fir'avn, Mûsa elbet sendedir,
Çifte düşmân, sen ararsan, sende var.

Tâ kıyâmet, Mûsa'nın var örneği,
Ayrı kandîl yansa, nûrdur gerçeği!

Var çanak, vardır fitilken başkalık,
Özde bir nûrlar, bulunmaz ayrılık.

Yağ yanan, kandîl şaşırtır baksanız,
Kâse çokluk sundu, çokluklardan iz.

Nûra baksan, çokluğu sildin demek,
Artma, sayma kaydını attın demek.

Sen ki ey, varlıkta mevcut, öz inân;
Kim Mecûsi, bildi mü'min göz inan!

FİLİN NASIL BİR HAYVAN OLDUĞUNDA VE ŞEKLİNDE İHTİLÂF EDİLMESİ

Fil, karanlık evde kalmış oldu da,
Hintliler, gelmiş olurlar bakmaya.

Görmek isterken, dalarlar hâneye,
Çok da insan var, gelirler görmeye.

Görmeyin dersen, karanlık kapladı,
Hep girenler, elleriyle yokladı.

Bir el ermiş, tutmuş hortumdan fili,
Bak tesâdüf, bir oluk bilmiş eli!

Bir el ermiş, hem de, tutmuşken kulak,
Onca fil, yelpâze olmuş oldu bak.

Gezdirip el, baldırında bir filin,
Kapkaranlık, görmesi buymuş elin.

Sırta değdirmiş eli, bir başka el,
Tahta benzetmiş, olurken bir güzel!

Hangi organlarda gezmiştir eli,
Öyle resmetmiş olur, eller fili.

Oldu sözler işte ondan muhtelif,
Kim demiş "dal" kim de söylermiş "elif!"

Olmuş olsun, elde mumlar onların,
Sözde olmaz ihtilâflar onların!

Hisle göz, görmüş olur, avcun kadar,
Elle her şey, görmenin imkân mı var?

Ayrıdır ummân, köpük, görmekte göz,
Geç köpükten, bak da ummân sunsa iz!

Gündüz, akşam dalgalanmış ummânın,
Sen köpük gördün, denizdir noksânın.

Biz vapur, bir dalga, biz gel-gitteyiz;
Göz bulanmış, suydu parlak, görmeyiz!

Hem cesettir bir vapur, sen uykuda,
Emri Hakk'ın cümbüşü akmış suda!

Var suyun umman, su sevk etmiş onu,
Ruhta var ruh, şöyle devretmiş onu.

Nerde Mûsa, nerde Îsâ, hak güneş?
Su verir, varlık denen almış beleş?

Nerde Havva, nerde Âdem, söyle sen,
Yay, kiriş, Allah eli takmış iken!

Böyle söz söylendi, noksân dense de,
Noksân olmaz söz de, Hak mülkünde de!

Bir eren derken, ayak sürçmektedir,
Söylemez olmuşsa, vay hep senledir!

Derse, söylerken Hüda'dan bir misâl,
Sen yapıştın, eyledin sûret hayâl!

Yerde bağlanmış ayaklar, ot misâl;
Salladın baş yelde, halden ayrı hâl!

Yok, ayak, aklında ersin manaya,
Hem ayaklar kalmasın balçıkta yâ!

Nerde kurtulsun ayak, balçık hayât,
Hem hayât saklar, tükenmez müşkülât.

Hakta bulmuşsan hayât, geç killeri,
Terk edersin, kil biter, geçtin beri!

Süt emen, sütten kesilsin yok meme,
Lokmalar yerken, gerekmez sütnine.

Ot olup yerken, sütün sen bağlısı,
Kalbe bak, sütten kesil gel, doğrusu!

Örtüsüzken, nûru tasdîk etmedin,
Hikmetin harften ye, nûrlardan edin!

Nûru sen, etmiş olur olsan kabûl,
Örtünenler, örtüsüzlerden olur!

Sen o ân, yıldız gibi seyrândasın,
Hem feleksiz, keyfiyetsiz yoldasın.

Öyle, yokluktan geçersin varlığa,
Sen nasıl geldin? Düşüp sarhoşluğa!

Geldiğin yollar hatırdan çıktılar,
Şimdi bir bak, gelmenin bir remzi var.

Aklı koy hem, gel ulaş bir akla sen,
Duyma kalsın, hem, bütünden duyma sen!

Söylemem ben, çünkü sen hâmsın henüz,
İlkbahârdır, temmuzu bilmen henüz!

Bir ağaçtır bil cihânın cümlesi,
Bizleriz üstünde, hâm bir meyvesi.

Berk tutar, hâm meyve mutlak dalları,
Hâm iken, örtük olur köşk yolları.

Olsa olgun, dalda gevşeklik bulur,
Tatlanır bâzen de, daldan kurtulur.

Böyle ikbâlden ağız, tat alsa bir,
Mülk, cihân artık ona bir kış gelir.

Kim taassup gösterip, bağlanmada,
Cümle zahmet, kanlar içmek sunmada.

Başka bir şey kaldı, söylenmek için,
Ben değil, söyler senin Cebrâil'in!

Bir kulak var söyleyen sensin, ne ben,
Ben de yok, bir başka yok, hepsi sen!

Bir rüyâdır geçtiğin, uykunda sen,
Geçtiğin sensin, gelen, kendin de sen!

Duyduğun senden, falan söyler idi,
Sanki bir fert geldi, sırdan söyledi.

Sâde sen, bir kat değilsin, arkadaş,
Sen bir âlemsin, derin deryâya eş!

Sen osun dersek, dokuz yüz kat deniz,
Yüzler âlem gark olur, hiç kalmaz iz.

Haddi yok, yatmak, ayıklık sunsalar,
Etme söz, bilmek, büyük Allah'ta var!

Gel de sus, ârif olanlar söylesin,
Ağza sığmaz sırrı, bildirirsin kesin!

Gel de sus, söyler güneş etsin hitâp,
Sır nedir? Almaz hitâp bilmez kitap!

Gel de sus sen, sen için ruh söylesin,
Yüzme dur! Nûh'un gemi yüzsün kesin!

NÛH ALEYHİSSELÂM'IN OĞLUNU GEMİYE DAVET ETMESİ, OĞLUNUN DİK BAŞLILIK EDİP: "DAĞA ÇIKIP KURTULURUM, SENİN MİNNETİNİ ÇEKMEM" DEMESİ

Olma Ken'ân misli düşmân, gel de sen,
Nûh: Gemim olsun senin derken, yüzen;

"Bin, gemim sağlam, babansam, gel n'olur;
Kim biner elbet tûfândan kurtulur!"

Der ki "Yok ben yüzmeyi öğrenmişim,
Mumlarından ayrı mumlar yakmışım."

"Gel düşün sen, dalga, tûfân bir belâ,
El, ayak, yüzmek, ölümle kolkola."

Esti kahrın yel bugün, mum sönmede!
Başka dinin mum nedir, söndürmede!

"Yok, hayır, dağ şurdadır yüzmekteyim,
Hep zarârlardan korur, bilmekteyim!"

"Etme gel sen, dağ denen, bir çöp saman,
Hak tufan var kimsenin yoktur amân!"

"Gerçi sen ettin öğütler, tutmadım,
Dîne seslendim, uyan kul olmadım!"

"Sözlerin hiç gelmemiştir hoş bana, "
"Çift cihân olsun, uzak kaldım sana."

"Etme nâz, oğlum, değil nâz vakti hiç,
Allah'ın yoktur şerîk, emsâli hiç!"

Burya dek sen, nâzlanıp durdun yeter,
Yok, bu dergâh içre kibre, nâza yer.

"Lemyelid"dir, hem "velemyûled" O yâ,[18]
Yok, peder, yok anne, yoktur amca da!

Hem nasıl çeksin, çocuklar nâzını,
Dinlesin, nerden peder niyâzını?

Doğmadım ben, ihtiyâr geç nâzı sen,
Yok ki evlât, etme geç hiç nâzı sen.

Şehvetim yok, olmadım elbet koca,
Ey hanım, terk et tükensin nâzı da.

Alçalış, kulluk, âcizlik, dert arar,
Başka şey bulmaz Hüda'dan itibâr."

Der: "Peder, sen söyledin yıllar yılı,
Tâzelersin, ey cihânın câhili!

Söyledin hep böyle sözlerden bize,
Sert olur artık cevâp bunlar size.

Pek soğuk söz söyledin, duymaz kulak,
Olgun oldum, ilme erdim şimdi bak!"

Der ki Nûh: "Tek söz tutarsan yok ziyân,
Bir kez olsan öğdümüzden anlayan."

Yumşacık sözler ederken Nuh ona,
Sert cevâplar, sarf eder Nuh'tan yana.

Hem peder, söz söylemekten doymuyor,
Hem oğul müflis, kulaklar duymuyor.

Böyle onlar sürdürürken söz bu yâ,
Dalga çarpmış, hem Kenan yok ortada.

Der ki Nuh: "Ey Allah'ım gitmiş yüküm,
Hem eşek ölmüş ve hem bitmiş yüküm.

Vardı iyâlin için va'din senin,
Kurtulur ehlin deyip va'deyledin.

Tam ümît ettim ve bağlandım sana,
Hem niçin gitmiş gülüm, selden yana?"

"Ehlin olmaz, öyle kâfir, çekme âh,
Sen beyâzsın, o gönülden simsiyâh!"

Diş çürür, hem kurtlanır olmaz ki diş,
İşte üstâd, tek çıkarmak oldu iş.

Çektir artık, tende bitsin ızdırâp,
Önce bir diş, şimdi olmuştur azâp.

"Senden ayrı kimsemiz yok" Nuh dedi,
"Sen de fânî, el sayılmaz" söyledi!

Hem bilensin, bendeki ihlâsı sen,
Yirmi kat verdin, çemen, yağmur hemen!

Her fakîr bulmuş elinden bir hayât,
Başka el yok, sâde sendendir necât!

Sende birlik, senden ayrılsam neyim?
Senle illetsiz sebepsiz hâlleyim!

Biz balık, lûtfun deniz vermiş hayât,
Rabbimizsin, sende mevcût her sıfât.

Sığmadın elbette hiç bir fikre sen,
Hiç sebep olmaz, izâhın eyleyen.

Her tufan, sendin muhatâbım benim,
Sonda hem sensin, muhatâbım benim.

[18] *"Doğmamıştır, doğurulmamıştır." (İhlâs, 3-4)*

Senle oldum, söyledim sözler sana,
Tâze sözler hep bağışlarsın bana.

Durmaz âşık, söylenir gündüz gece,
Bir harâp yer, çöple söyler öylece.

Yüz dönüp söylen, duvardır karşıda,
Gel dönüp bak, hem kimin meth ü senâ.

Halka tûfân sundun elbet, hamt sana,
Gitti çer-çöp, yok harâplık baksana.

Çünkü alçak, betti evler, bir yığın,
Yoktu ses, yok karşılıksız çığlığın.

Ben harâp yer isterim, sunsam sedâ,
Dağ olup sunsun, akisler çokça da.

Hem mükerrer, duymak arzûm, nâmını,
Ruha sunsun âşk veren imkânını.

İsmi çift, duymak dilermiş her nebî,
Dağda aksin oldular âşık gibi.

Sâde taş, dağlar, lâyıktır, fareye,
Bizlerin mesken olur olsun niye?

Söylesem yâr, olmasın yâr, ben dağa,
Vermeden ses, lâyık olmaz dostluğa.

Öyle bir dağ, yerle bir etsen gerek,
Hem ayakaltında kalsın öylecek.

Der ki: "Ey Nûh, ister ol sen hepsini,
Toplayım gelsin, yeniden hepsini.

Bir Kenan dersen, gelip kırmam seni,
İstedim gerçek nedir, ben bilmeni."

Der ki Nuh: "Yok yok, rızâm vardır sana,
Sen dilersen, râzıyım tûfânına.

Her vakit gark et, dilersen, peş peşe,
Hükmünüz cân, cânla uydum her işe!

Bakmadım, baksam da ben bir kimseye,
Gördüğüm sensin, bahanem gerçeğe!

San'atın aşkıyla hep şükr eylerim,
San'atın aşkıysa, kâfir neylerim?

Sun'e âşık muhteremdir, muhterem,
San'atın âşık, bütün kâfir de hem!"

"KÜFRE RAZI OLMAK KÜFÜRDÜR" HADÎSİ İLE "BENİM KAZÂMA RÂZI OLMAYAN BENDEN BAŞKA BİR RAB ARASIN" HADÎSİ KUDSÎSİNİN MANÂLARINI BİRLEŞTİRMEK

Dün gelip bir kimse, söz sormuş bana,
Bilginin aşkıyla dolmuş baksana.

"Küfre razıysan küfürdür" gel söz et,
Hem de, Peygamber demiş, bir tam senet!

Der: "Kaza gelsin rızâ lâyık ona",
Müslümânsak, uymamız lâzım buna!

Bir küfür, derken nifak, olmuş kazâ,
Râzı olsam, bir günâh olmuş rızâ!

Râzı olmazsam olur, her şey ziyân,
Var muhakkak çâre gel sen, et beyân.

Ben dedim: "Hem küfrü doğmuştur kazâ,
Küfr, kazâdan bir eser olmuş bize!

Hükmü hem, mahkûmu bilsen ey beyim,
Müşkilin, bitmiş tükenmiş, söyleyim!

Râzıyım ben, öyle küfr olsun kazâ,
Nem rızâmdan, etmemiş olsak rızâ!

Her kazâ, hak bilgidir, olmaz küfür;
Hakk'ı kâfir etme artık, orda dur!

Küfrü cahaletten doğar, Allah bilir,
Yazsanız birdir: **"Hulm"**, gör **"hilm"**i bir.[19]

[19] *Hilm, yumuşak huyluluk. Hulm, sümük.*

Nakşı çirkin nakkâş, olmaz âcemi,
Belki maksat, çirkinindir görkemi.

Yapsa çirkin resmi, sanatkâr demek,
Hep güzel, çirkin yaparmış öylecek.

Bahsi söylersem uzar, yoktur karar,
Hem suâl artar, cevâplar çok uzar!

Nüktenin aşkın sefa benden gider,
Hizmetin nakş, başka nakş olsun döner.

HAYRET VE HAYRANLIK DÜŞÜNCEYE ENGELDIR

Başta birkaç kıl, gelir bir berbere,
Pek ever, dükkâna girsin bir kere.

"Ey yiğit! Ben tâze evlendim hemen,
Hem sakaldan aklarım var, al ki sen."

Hem tıraş etmiş de, koymuş ortaya,
"Haydi, sen seç, vaktimiz yok bakmaya!

Hem siyâh kıllar suâl, aklar cevâp,
İsteğin her neyse artık, seç de kap!"

Zeyd'e vurmuşlar tokat, tâ enseden,
Zeyd de vermiş karşılık, tek hamleden.

Der vuran: "Vardır benim senden sorum,
Ver cevâp sen, hem de artık, vur derim.

Ben vurur vurmaz çıkan şaplak sesi,
Ver cevâp, sormamla uysun cümlesi.

Böyle ses ensende miymiş, bende mi?
Ey büyüklük, hem de iftihâr eri!"

"Sille yerken, ağrıdan bilmem nedir,
Şaplayış senden midir, benden midir?

Sende dert yok, sen düşün gerçek nedir?
Dertli artık, bir düşünmez hâlledir!"

HİKÂYE

Âshâbın ruhlarda, şevkler çoksa da,
Hâfız-ı Kur'ân, pek azdır ortada.

Meyvenin iç, erse bir olgunluğa,
Dış kabuk, artık döner yırtılmağa.

Hem ceviz, fıstık ve badem erdi mi?
İncelir, artık kabuklar, bil hemi!

Bilgi artsın, hep kabuklar yok olur,
Çünkü âşık, dostta yanmışlık bulur.

Vasfı Hakk'ın zıddı olmuş tâlibin,
Yaktı vahyin nûr, Resûlü siz bilin!

Hem kadîm evsâf tecellî bulsa bir,
Hep yaratılmış yanar, hep küllenir.

Dörtte bir ezber edenler Kur'ân'ı,
Hep sayılmış oldu Ashâb sultânı."

Anlayıp hem Kur'ân'ı hıfz eylemek,
Sâde Peygamber ve vârislerde tek!

Böyle mest olmuş edep imkânı yok,
Olsa elbet, şimdi şaşkınlıktı çok!

Tam kanaatkâr niyaz etmiş desek,
Zıt yuvarlak, bir uzun cem eylemek!

Körde asâ, oldu mutlak sevgili,
Kör de Kur'ân sandığıymış bilmeli!

Körde Mushaf sözlerinden bir masal,
Korkular dolmuş olan, sandık misâl!

Dolsa Kur'ân'larla bir sandık eğer,
Boştan üstün, mutlaka bulmuş değer.

Fare dolsun sandığın, dolsun yılan,
Ondan üstün oldu mutlak boş kalan!

1400. Kim emel bulmuş, visâller bulmada,
Rehberin bir hükmü kalmaz ortada.

Sen emel bulmuş olursan, ey güzel,
İlme tâlip olmadır, çirkin emel.

Hem çıkarken, göklerin en üste sen,
Çok ayıptır, merdivenler istemen.

Dosta öğretmekse maksat, ayrı şey,
Pek soğuktur, bahsedişler, hayra ey!

Sâf ve parlak aynaya, vurmak cilâ,
Tam cehâletten gelir bak, ver mola!

1405. Hem, şahın önlerde durmuş olsa kim,
Şaha mektup, elçi sunsun hor derim!

BİR ÂŞIĞIN MAŞÛKU HUZURUNDA AŞK MEKTUBU OKUMASI VE MAŞÛKUN BU HAREKETİ MAKBÛL GÖRMEYEREK: "MATLÛBA VÂSIL OLDUKTAN SONRA DELÎL ARAMAK ÇİRKİNDİR VE MALÛMA ERDİKTEN SONRA İLİM İLE İŞTİGAL EYLEMEK KÖTÜ BİR ŞEYDİR" DEMESİ

Bir adam gelmiş, oturmuş yâr ile!
Açtı mektuptan, okur almış ele.

Her beyit dolmuş metih, övmek niyâz,
Aczi sunmuş, derdi sunmuşken birâz.

Der ki maşûk: "Gâye ben olsam inan,
Şimdi vuslat vakti, olmuştur ziyân!

Ben senin karşında, sen, mektup okur,
Böyle yapmış kimse hiç âşık m'olur?"

1410. Der: "Hazırsın burda ammâ öyle ki,
Almadım senden güzel kısmet peki!

Sende gördüm, zevki ben geçmiş sene,
Bulmadım artık visâl, varken yine.

Ben ki berrâk çeşmeden içtim suyu,
Göz, gönüller tâzelerken duyguyu!

Çeşme gördüm, bir de baktım yok suyu,
Yolkesen kesmiş, muhakkak bak suyu!"

Der: "Demek ben sunmadım maşûkluğu,
Ben ki Bilgar'dan, senin yurdun **Katu**.[20]

1415. Ey yiğit sen, zevke âşık kimsesin,
Hâl, geçen ellerde kalmazmış kesin!

Şimdi ben olmam tamâmen istenen,
İsteğinden az kısım, bil bende sen.

Olmadım maşûk, benim aşk hânesi,
Hep peşin aşk, saklanan sandık nesi?

Varsa maşûk, sâde maşûk tek olan,
Hem gidiş oymuş, geliş oymuş inan!

Başka şey kalmaz, bulursan sen onu,
Gördüğün şey, gizlilikler, bil bunu!

1420. Hâle sâhiptir o bir mahkûm değil,
Ay ve yıllar, ayyüzün hep kuldu bil!

İstesin, ahvâle fermân etmede,
İstesin hem, cisme cânlar yetmede.

Bekleyip durmuş olurken kimseler,
Hem nasıl bilmem sonuç beklerdiler?

Hâle hâkim eldi, hâlin kimyâsı,
Oynatır el mis olur, altın hası.

İstesin, tap-tatlı olmuştur ölüm,
Hem diken, neşter ve nergis, has gülüm.

1425. Hâle mahkûm kimseler, insan denir,
Hâl yüzünden alçalır, hem yükselir.

20 *Bilgâr ve Katu birbirine çok uzak iki memleketmiş.*

Oldu sûfî, oğlu vaktin, öyle ki,
Fariğ olmuş sûfîye hâl, vakt ne ki?

Hâl, vakit bağlandı istek hâline,
Her nefes benzer, Îsâ ahvâline.

Sen benim âşık değil, hâllerlesin,
Hâl ümîdinden, dolaştın sen kesin!"

Bir dem artıp, eksilip olgunlaşan,
Hiç Halîl'in mabûdu, olmaz inan!

Bir batan, birden çıkan, dilber değil,
Sevmedim, batmış, üfûl etmişse bil!

Bâzı hoş, bâzı nâhoş olmuşsa hâl,
Gâh su olmuş, bâzı bir âteş misâl.

Ay da burçtur, oysa aslâ ay değil,
Bir nakıştır, nakkâşı bilmez asıl!

Kalbe sâhip olmuş olsa sûfiler,
Vakti gerçek, bir peder bellerdiler.

Sûfî dalsın, bir kez Allah aşkına,
Yok, oğulluk, hâl, vakit yoktur ona.

Doğmamış bir nûra dalmış, gitmiş o,
Doğmamak, Hakk'ın olan emriydi bu!

Sağ isen yönlen, bu aşkı kıl talep,
Muhtelif hazza kul olup durma hep.

Bakma nakşından güzel, çirkinliğe,
Matlûbun bul, yönlen aşkın gerçeğe!

Sen zayıf, alçaklığa bağlanma gel;
Ey Âzîz! Himmet ve niyyetten yücel!

Her ne hâller üzre olsan, yok sonu,
Ey susuz, artık su bul, ağzın kuru!

Bir şâhittir bil ki sen, çatlak dudak,
Gâye, bir has çeşme bulmak, iste bak!

Çatlamış olsun dudak, vermiş haber,
Hem susuzluklar, su göndermiş meğer!

İsteyiş olmuş mübârek, sundu pay,
Hak yolundan, mâniler atmak kolay.

Hem anahtardır aranmak, iş için,
İsteyiş ordun iken zafer senin!

Bir horoz olmuş öter, geçsin gece,
Nâra atmış, müjde gel kalk, öylece!

Yoksa âlet, durma istekten geri,
Hak yolun yok, hiç sayın âletleri!

Nerde görsen bir talepkâr, ey oğul,
Yâni ol huzrunda, sen baş koy oğul!

Sen talepkâr komşu olsun, et talep,
Galibin gölgeyle galip ol ki hep.

Bir sinek, elbet Süleymân'ım dese,
Bakma tersten, himmetin takdîr ise!

Sende bir şey varsa, Hak'tan istenen,
Bir tefekkür, bir taleptir istemen!

DÂVUD ALEYHİSSELÂM ZAMÂNINDA: "YA RABBÎ BANA MEŞAKKATSİZ HELÂL RIZIK VER" DİYE DUÂ EDEN BİR KİMSENİN HİKÂYESİ

Dâvud'un vaktinde halktan bir kişi,
Âlim, ahmak meclisindeymiş işi.

Bir duâ etmiş, deyip, Yâ Rabbena,
Güç gereksiz serveti, ver sen bana!

Sen yarattın, tembel ettin, sen beni,
Sen yarattın, gevşeten sensin beni.

Sırt yağır, hepten zayıf bir merkebe,
At, katırlık; yükten etmek yok gebe!

Hem yarattın, böyle tembel baksana,
Rızkı ver hepten, gerek tembel bana!

1455. Tembelim ben, gölgelik yer yattığım,
Lûtfunun has gölge olmuş sığınağım.

Hep yaşar tembel ki, zahmet çekmeden,
Başka yerden, bir rızk verdin ki sen.

Kim ayak bulmuş, arar durmaz rızık,
Kim ayaksız, merhamet, yanmış yazık!

Rızkı yönlendir n'olur ondan yana,
İşte yağmur, dört yana yağdırsana?

Yok, ayak yerlerde, mertlik yağmuru,
Yönlenir, çift kat bulut, bulmuş onu.

1460. Gezmeden yoksun bebekken, anneler,
Rızkı onlar hep gelip vermiştiler.

İsterim ben, şimdi zahmetsiz gıdâ,
İşte tembellik, işimdir ortada!

Hep duâ eylerdi, tembel durmadan,
Gündüz, akşam böyle söylerken inân!

Güldü herkes, böyle söz niyetlere,
Hem tamahkâr, hem de, hâm gayretlere!

Söyleşirler: "İşbu ahmak öyle ki,
Pek şuursuz, içtiği esrâr mı ki?

1465. Rızk kazanmak, dert ve çok zahmetledir,
Rızk için Hak, bir sanat vermektedir.

Rızk, sebepler üzre bağlanmış görün,
Ülke istersen, giriş önden, girin!

Şah ve sultân, Hak Resul'dür bilmeli,
Ehl-i fen olmuş olan, Dâvut eli!

Onda mevcût işbu izzet, nâz niye?
Seçti Allah, lûtfedip bir dost diye!

Mu'cizât, sonsuz, rakam girmez işe,
Dalga örnek, geldi ihsân peş peşe!

1470. İşte Âdem'den beri az kimsede,
Böyle bir hoş ses, bulunmaz kimsede.

Hem o va'z ettikçe ölmüş niceler,
Hem güzel sesten yaşanmış ölmeler.

Toplanır ceylân ve aslanlar sese,
Va'zı dinlerler habersiz herkese!

Dağ ve kuşlar sesle, yek âhenk olur,
Hepsi dâvet ânı, mahremlik bulur.

Var onun, yüzlerce bitmez mu'cizât,
Nûru sığmaz, parlatır yüzler cihet.

1475. Böyle üstün hâl verir Allah ona,
Hem de rızkın şartı, gayret baksana!

Öyle hâl mevcût, fakat zırh yapmadan,
Bulmamış rızk, şimdi artık anla sen!

Hem perîşan, hem de âdîlik bulan,
Evdesin, yersin felekten sille sen!

Böyle hâl varken, diler dolsun etek,
Hem emeksiz, hem ticâretsiz demek!

Böyle bir ahmak atılmış durmada,
Arşa dönmüş, merdivensiz çıkma yâ!

1480. "Rızk erişmiş müjdecin gelmiş" diye,
Başlamış bir fert alaylar etmeye.

Bir gülen der: "Sen gelenden ver bize,
Köyde beysin, armağan göster bize!"

Hem alaydan, eğlenişten sonra o,
Hep duâ eyler, azaltmaz doğrusu!

Hem şehir halkınca, ermiş şöhrete,
Torba boş, peynir dolar zannetme de.

Hem tamahkâr oldu, bir darbı mesel,
İstemekten oysa hiç çekmezdi el.

O DUÂ EVİNE BİR SIĞIRIN KOŞUP GELMESİ; PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM: "CENÂB-I HAK DUÂDA ISRÂR EDENLERİ SEVER" BUYURMUŞTUR. CENÂB-I HAK'TAN BİR ŞEYİ ISRÂR İLE İSTEMEK, İSTEYEN İÇİN İSTEDİĞİ ŞEYDEN DAHA İYİDİR

Ağlamış kuşlukta bir gün durmadan,
İnleyip, tür tür duâ etmiş o ân!

Ansızın koşmuş dışardan bir inek,
Boynuz atmış, hem eşik kırmış desek.

İşbu küstâh, böyle girmişken eve,
Kalktı birden, bağlayıp bir iple de,

Hem boğazdan kesti, bir ân durmadan,
Hem düşünmez, hiç de vermezden amân.

Baş keser kesmez dilerken bir kasâp,
İstiyor gelsin de yüzsün bir kasâp.

MESNEVÎ NÂZIMININ ÖZÜR DİLEMESİ VE MEDET TALEBİNDE BULUNMASI

Kalpte mânânın çocuklar oynatan,
İstedin hep, Mesnevî bitsin hemen.

Gösterip yol, nazmı sen hem, et kolay,
Vaz geçir, hem de, mazûr oldu say!

Sen ki müflisten dilersin altını,
Ey Gânî ver, gizli görsün altını.

Sende tevfik, sende yardım olmadan,
Gündüz, akşam şi're yol olmaz bu ân!

Hem nazım, derken cinâs, her bir usul,
Âlim Allah! Korkarak olmakta kul!

Yâ İlâhî! Temyizi bulmuş ne var,
Emre uymuşlar bütün, tesbihteler.

Tesbîhât, her mahlûkun cinsiyledir,
Bilmemişler onda iş, gerçek nedir!

Bâzılar, cânsızda tesbih yok diyor,
Oysa cânsız burda Üstâd bilmiyor!

Belki yetmiş türlü millet, her biri,
Başka ırkın tesbihinden şüpheli!

Sözleşir, anlaşmadan bir çift yine,
Anlamaz, cânsız duvâr söylense ne!

Söylenen tesbihte, sen gafil isen,
Cânsızın var zikri, bilmez kalp denen.

Vardı sünnînin, özel bir tesbihi,
Zıddı cebrînin, meğer her tesbihi!

Sünnî, cebrî tesbihinden bîhaber,
Cebrî, sünnî tesbihinden bîeser!

Der ki onlar: "Sünnî sapkındır yine,
Hem habersiz oldu, hem "Kün" emrine."

Sünnî der: "Hiç cebrînin yoktur haber"
Hep savaştırmış meğer hükmü kader!

Çıktı cevherler, bütünden meydâna,
Cinsi cinssizden ayırmış bir yana.

Kahrı, lûtfu fark eder insan denen,
Câhil olsun, âlim olsun bilki sen.

Bil ki Hak, kahrında gizler lûtfunu,
Lûtfa koymuş kahrının, tam gönlünü.

Anlayan azdır, meğer bir kimsenin,
Hak mihenk, kalbinde var olsun hemin.

Bâzılar düşmüş olurlar şüpheye,
Tek kanat, uçmak diler öz hâneye.

İLİMDE ZÂN VE YAKÎNİN MİSÂLİ

1510. İlminin var çift kanat, tek şüphenin,
Zân ki eksik; hayrı *yok* yükselmenin!

Tek kanat kuş, uçmayıp düşmüş *yere*,
Uğraşır, varmaz adımlar bir kere.

Şüphenin kuş, uğraşır hep tek kanat,
Hep düşer, kalkar; ümît olmuş inat.

Olsa vâkıf ilme her zândan geçer,
Bir kanat kuş, çift kanat olmuş, uçar!

Sonra elbet *yüz* sürünmezmiş *yere*,
Eğrilik *yok*, doğru gitsin bir kere.

1515. Şüphesiz Cebrail'in var çift kanat,
Şüphesiz, *yakîne* ermiş oldu zât.

Cümle âlem söyleyip dursun ona,
Hem *yolun* Hak, dînde düzgünlük sana.

Sözlerinden, hiç gurûrlanmaz *yine*,
Can, gönülden başka hal bilmez *yine*!

"Sen sapıksın, dev sanırsın kendini,
Sâde çöpsün" derseler, bil sen seni!

Söylenen sözler, düşürmez şüpheye,
Kîn, husumet *yol* değil gevşekliğe.

1520. Dağ, deniz gelsin de, birden söylesin,
Yoldâşın olmuş dalâlettir, desin.

Hiç hayâl etmez, düşünmez zerrece,
Söylenen söz, dert verir olsun nice?

HALKIN TÂZİMİ VE MÜŞTERÎLERİN RAĞBETİ DOLAYISIYLA BİR INSANIN HASTALANMASI VE BİR MUALLİMİN HİKÂYESİ

Bıktı mektepten bütün öğrenciler,
Hep muallimden usanmışlar meğer!

Meşveret etmekle, tedbir aldılar,
Mecbûr etmek üzre imkân buldular.

Hastalanmış olsa, kaç gün gelmese,
Bir rahatlık gelmiş olsa herkese!

1525. Kurtulup tutsaklığından mektebin,
Bak muallim, hem de bir taş, pek çetin.

Şöyle tedbîrler *yöneltmiş* bir zekî,
"Ey hocam rengin senin kaçmış peki;

Hayrola, rengin kaçıp gitmiş senin,
Yâ hava, *yâ* hummadan renksizliğin?"

Az kapılmış vehme, bildirmez hoca,
"Kardeşim, sen *yardım* et gel öylece.

Gel dışardan söyle üstâd hayrola,
Rengin uçmuş, az gelip versek mola.

1530. Sözlerimden artacaktır vehmi" der,
Çok hayâl insanları, mecnûn eder.

Üç ve beş geldikçe, sözler olsa söz,
Çok teessür, çok teessüf dolsa söz!

Böyle sözler söyleyen, olmuş otuz,
Çokca tekrar, vehme olmuş mutlak iz.

Hep çocuklar söylemişler âferîn,
Allah'ın *yardım*, lütûf olsun senin!

Dönmeyip birleşti herkes, böylece,
İttifâk etmiştiler, aklın güce!

1535. Sonra, kimse duymasın isterdi de,
Herkesi bir bir yemin ettirmede.

İşte tedbîr çıktı ondan meydâna,
Üsttü onlardan da, aklından yana.

Her güzelden, üstün olmuş bir güzel,
Artık, eksik oldu hem aklın bedel!

Böyle emretmiş Muhammed Mustafâ,
"Erlerin dilde güzellik gizli yâ!"

İNSANLARIN AKILLARI, YARATILIŞLARI FARKLIDIR. MU'TEZİLE'YE GÖRE İSE EŞİTTİR. BU ARTIŞ VE EKSİLİŞ BİLGİ EDİNMEKTEN MEYDÂNA GELİR

Hem akıllar muhtelif, hilkâtten o,
Sünnîler derler, muvâfık doğrusu!

1540. Mu'tezil huzrunda, sözler zıdsa da,
Hep akıllar "aynı hilkât" denmede.

Aklı, ilmin, tecrüben artırmada,
Bâzılar çok bilgilenmiş olmada.

Bâtıl elbet, mu'tezil dermişse de,
Yok, zekî olsun çocuk bir tecrübe.

Öyle bir tedbîr ki sunmuş bir çocuk,
Çok ömür sürmüş olan insanda yok!

Hem doğuştan gelme aklın gerçeği,
Cehd ü gayretten gelenlerden iyi!

1545. Söyle sen, üstün mü Allah vergisi;
Bir topal eşşek mi, at taklitçisi?

ÇOCUKLARIN HOCAYI VEHME DÜŞÜRMELERİ

Hem sabah olmuş gelirler mektebe,
Hep çocuklar aynı şey fikr etmede!

Söyleyen, önder gelip girsin diye,
Öyle toplanmış dururlar bahçeye.

Fikre kaynak, hem imâmlık eyleyen,
Oldu onlar üzere âmir bil ki sen!

Ey mukallit, kim ki kaynak nûr ile!
Öylesinden gütme üstünlük hele!

1550. Geldi üstâdım deymiş, vermiş selâm,
"Hayrola, rengin sararmıştır hocam!"

"Geç otur sen! Hastalık yok bende ki,
Boşboğazlık, saçmalık etmek ne ki?!"

Etti ret ammâ, ufak vehmin tozu,
Kalpte yer etmiş, düşündürmüş sözü!

Girdi bir öğrenci aynen söyledi,
Hem muallim üzre artan vehm idi.

Böyle artık vehmi artmış olmada,
Kendi kendin hastalanmış sanmada!

FİR'AVN'UN DA HALKIN TÂ'ZİMİNDEN VEHİM HASTASI OLMASI

1555. Er, kadın hem, çol çocuk, halk secdesi,
Doldu Fir'avn gönlü, hep vehmin sesi.

Hepsi derler, ayrı ayrı şah melik,
Vehmi sonsuz hadde çıkmış, üstelik.

Hem ilâhlık, cür'etinden doldu bil,
Ejdeha say, kibre doymaz oldu bil.

Eksik aklın âfeti; vehm, hem de zân,
Hep karanlıklar, onun olmuş vatan.

Yerde az bir yol denen iz olsa da,
Orda insanlar emînlik bulmada.

Bir duvar üstünde gezmişsen eğer,
Az geniş olsun, biter mi sekmeler?

Belki kalbin çarpma atmıştır bile,
Anla kalmıştır beşer hep vehm ile.

HOCANIN VEHIME DÜŞMESİ

Hoca vehminden gelip düşmüş zayıf,
Üstü örtmek üzre, sıçrarken herif.

"Anladım artık beni sevmez karım,
Hastalandım, halimi sormaz karım!

Soldu rengim, söylemez elbet bana,
Gâye, benden kurtuluştur baksana.

Bir güzellik, cilvenindir sarhoşu,
Düşmüşüm damdan, neden bilmez işi?"

Geldi üstâd, pek de sert açmış kapu,
Çol-çocuk ardında gelmişler topu.

Der kadın: "Erkence geldin sen neden?
Bir şey olmuş, saklasın Hak cümleden!"

"Kör müsün? Bak renge, gel gör hâlimi!
El acır, görmüş benim ahvâlimi!

Evde sen, düşman olup yaydın nifâk,
Görmedin, yandım âteşten işte bak!"

Der kadın: "Elbet merâkın hoş değil,
Endişen yersiz vehimdir, öyle bil!"

Der adam: "Görmez misin titrer beden,
Ey kadın, hâlâ inât etmen neden?

Kör, sağır oldun desek, suç bende mi?
Hastayım zaten, perişânlık demi!"

Der kadın: "Sen gel de, dön bak aynaya,
Renginiz hoş, suçsuzum ben, öyle yâ!"

"Ayna batsın sen de bat, buğzun kesin,
Dâimâ sen kînlesin, nefretlesin!

Sen yatak ser, ihtiyaç var mindere,
Çünkü pek ağrır başım, yay dur yere!"

Hem kadın durmuştu, kükrerken koca,
"Hakk'a düşmân, durmaz!" artık öylece!

HOCANIN YATAĞA DÜŞMESİ VE HASTALIKTAN İNLEMESİ

Bir yatak sermiş olurken ihtiyâr,
Der ki: "İçten gelmedir tüm yanmalar."

Ben desem yok hastalık, ithâm eder,
Söylemezsem, ciddiyet bulmakta yer.

Fal ve zân, insanda olmuş hastalık,
Gâm, keder yok olsa, olmaz hastalık.

Derse Peygamber, kabûl etmek gerek,
"Bir yalandan hastalık, essâh demek!"

Söylesem, artık hayâlden, şöyle der:
"Hem kadın, halvet edip kalmak diler.

Evden artık, istiyor atmak beni,
Fitneler sarmış bütünden vehmini."

Hem yatak sermiş, adam düşmüş yere,
Ah u vah başlar, peşinden, bir kere.

Hep çocuklar durdu, dolmuşken keder,
Yüz kederden, ders olur olmuş meğer.

"Biz bu halden, hapse lâyık olmuşuz,
Bir bina yapmış, fenâ ev kurmuşuz!"

"BİZİM KUR'AN OKUYUŞUMUZDAN ÜSTÂDIN BAŞ AĞRISI ZİYÂDELEŞİR" DİYE, ÇOCUKLARIN İKİNCİ DEFA HOCAYI VEHME DÜŞÜRMELERİ

Der çocuk: "Ey arkadaşlar seslice,
Ders okur olsak n'olur biz öylece."

Başlamışlar hep terennüm etmeye,
Der: "Ziyân üstâda, ses yüksek diye.

Yükselen sesler, derdi artırmış peki,
Üç kuruşluk bir zarar lâyık mı ki?"

Der hoca: "Söyler çocuk tam gerçeği,
Arttı ağrım, gitseniz sizler iyi!"

BU HÎLE İLE ÇOCUKLARIN MEKTEPTEN KURTULMALARI

1590. Önde yerler öptüler, derler âciziz;
"Hastalık, korkun tükensin isteriz!"

Dâne bulmak üzre uçmuş kuş gibi,
Koştular evden yana, uçmuş gibi.

Anneler öfkeyle derler onlara;
Mektebin vakti oyun almış sıra!"

İsteyip özr: "Öfkeyi kessen "ana,"
Yok, günâh hiç, suçsuzuz biz baksana!

Gökten inmiş, hastalık olmuş belâ
Hastalıktan, derde olmuş müptelâ."

1595. Anneler der: "Söz kökünden düz yalan,
Bir oyun uğrunda sizden, yüz yalan.

Hîle çözmek üzre biz düşsek yola,
Burda biz üstâdı bir görsek hele!"

Tüm çocuklar der: "Gidin sizler bile,
Doğru kimmiş, öğrenin bir kez hele!"

ÇOCUK ANALARININ HOCAYI ZİYARETE GİTMELERİ

Anneler erkence gelmiş görmeye,
Hoca yatmış, erdiler tam gerçeğe.

Terlemiş, üstünde kat kat yorganı,
Bağlı baş, hem, çarşaf örtmüş her yanı.

1600. Pek hafiften inleyip durmuş hoca,
Anneler "Lâ havle" çekmiş öylece.

Hep demişler: "Neydi baş ağrın senin,
Bilmemiştik, bil ki sen, cânın için."

"Ben de bilmezdim ki, hem hâlim nedir,
Hep çocuklar oldular hâl bildirir.

İşlerimle uğraşırken, bilmedim,
Hastalıktan arttı, bitmez gafletim."

Ciddi işte uğraşan bir kimseler,
Neş'e, dert ânı nedir bilmez meğer!

1605. Seyreder Yûsuf'u hem birçok kadın,
Onla meşgul, orda sanki yok kadın.

Hep bilekten kestiler kan akmada,
Vardı cânân, arka, ön yok ortada.

Harpte, meydânlarda var pek çok yiğit,
Kol, ayak kesmişti düşmânlar işit.

Harbe dalmıştır, kılıç çalmakta o,
Kol, kanat sağlam durur bilmekte o.

Sonra görmüş el kopuk, kandır akan,
Çok kan akmış, anlaşılmış sonradan.

TEN, RUHUN ELBİSESİNE BENZER, BU EL RUHUN ELİNİN YENİ, BU AYAK DA RUHUN AYAĞININ ÇİZMESİDİR

1610. Bizlerin tenler, ki benzer giysiye,
Git ara, elbet giyen vardır diye?

Ruh için hem, Hakk'ı tevhît çok güzel,
Bak görünmez onda mevcût, başka el.

Uyku vaktin, yat bulursan el, ayak,
Sanma rüyâ, hepsi gerçek, öyle bak!

Sensin elbet bir bedensiz bir beden,
Çıksa cân, bilmem senin korkun neden?

DAĞDA HALVET EDEN BİR DERVÎŞİN HİKÂYESİ VE HALKTAN AYRILIP HALVETTE BULUNMANIN HALÂVETİ VE: "BEN, BENİ ZİKREDENİN CELÎSİ, BENİMLE ÜNSÎYET EDENİN ENÎSİYİM" HADÎS-İ KUDSÎSİNİN ŞERHİ

"Her şey olsun, bensiz ol, yok bir şeyin,
Benle olsan, oldu mutlak her şeyin!"

1615. Vardı bir dervîş ki yerleşmiş dağa,
Halvet ermiş, onda gerçek yârlığa.

Hak ki sunmuş sevgisinden has şarâp,
Er, kadından duysa söz, vazgeçti hep.

Eğlenip kalmak, mukim olmak kolay,
Bâzılar var, hem sefer etmek kolay.

Sen, büyük er olmanın âşık isen,
Bir demirci olmak ister, ehl-i fen.

Hak yaratmış, kalp yönelmiş bir işe,
Gönle dolmuş, mesleki bir endişe!

1620. İstidât yok olsa dönmez el, ayak,
Yel, su olmaz olsa, çöp oynar mı bak!

Varsa meylin, yol olur dersen semâ,
Aç şu devletten kanat, sen ol hümâ!

Meylin olmuş, hem de dönmüşsen yere,
Ağla artık, et tazarrû bir kere!

Aklı çok önden ki, feryât etmede,
Hem de câhil, sonda kendin dövmede.

İlk başından gel de, gör sen, son nedir,
Tâ kıyâmet pişmân olmazlık gelir!

KUYUMCUNUN ÂKIBETİ EVVELDEN GÖRMESİ VE KENDİSİNDEN İĞRETİ TERÂZİ İSTEYEN TİTREK BİR İHTİYÂRA İŞİN SONUNA GÖRE CEVÂP VERMESİ

1625. Geldi bir fert, tartsın altın istedi,
"Ver terâzin, tartayım altın" dedi.

Der ki: "Git, yoktur efendi kalburum,"
"İstemem kalbur, terâzi ver derim!"

"Yok süpürgem" söylemiş altın satan,
Der: "Yeter artık yeter, bitsin şakan!

Ben ne istersem yeter, sen ver onu,
Gel sağırlık etme, terk et sen bunu!"

Der ki: "Duydum, olmadım elbet sağır,
Söylenen her bir sözüm mânâlıdır.

1630. Sen terâzi isteyen bir ihtiyâr,
Titreyen el, hem vücût bilmez karâr.

Altının, çoktur ufalmış parçalar,
Titrer el hem, ortalık altın dolar.

Sonra dersin, ver süpürge sen hele,
Toplayım altın ne var, tozlar ile.

Topladın altın ve toprak, her ne var,
Kalbur istersin gelip, sen âşikâr!

Önceden gördüm, sonuç olmuşsa ne,
Git derim, sen başka bir yer bul yine!"

* Dağda kalmış şeyhi anlat öylece,
Orda yatmış, orda kalmış şeyh nice?

DAĞDA İNZİVÂYA ÇEKİLEN O ZÂHİDİN HİKÂYESİNİN DEVÂMI, O Kİ: "DAĞ MEYVELERİNİ AĞAÇTAN KOPARMAYAYIM, AĞACI SİLKMEYEYİM, KİMSEYE DE AĞACI SİLKMESİNİ VE KİNÂYETEN SÖYLEMEYEYİM; ANCAK RÜZGÂRIN AĞAÇTAN DÜŞÜRDÜKLERİNİ YİYEYİM" DİYE NEZR EYLEMİŞTİ

1635. Dağda mevcut çok ağaç, çok meyveler,
Pek de çoktur, dağların armut meğer!

Der ki: "Rabbim işte ahdimdir sana,
Düşmeden hiç, meyve almak yok bana!

Sâde, rüzgârdan düşer olsun yere,
Ben koparmam meyvelerden bir kere!"

Hem vefâ gösterdi, va'd etmişti yâ,
İmtihânlar erdirir bâzan kazâ.

Siz de bundan, ahde hep sadık kalın,
İnşâallah söyleyip tedbîr alın.

1640. Günle her ân, başka meyli yükleriz,
Her nefes aldıkça, bir dağ ekleriz.

Her sabâh, biz, tâzeden bir işteyiz,
Her ne olmuş, biz murat etmekteyiz!

Bir hadîstir böyle emretmiş Resûl:
"Çölde, yel huzrunda, tüy olmuş gönül,

Bir kanat tel, saldı rüzgâr dört yana,
Sağ ve soldan döndürür baksan ona."

Bir hadîs der: "Gönle bir kaynar kazan,
Âteşin üstlerde, suymuş kaynayan."

1645. Her zaman gönle düşer bir ayrı rey,
Olmaz ondan, başka yerden, başka şey!

Hem neden, kalbin için oldun emin,
Sonda pişmân olmadır, ahdin senin?

Böyle vermiş hükmü, gerçektir kader;
Var çukur, yok düşmemek çün iktidâr!

Bir uçan kuş, tutsak olsun görmeden,
Etme hayret, tutsak olmuş bilmeden!

Hayret ancak, kuş tuzak görmektedir,
İstemez birden gelip düşmektedir!

1650. Göz açık, duymuş, tuzak var, görmede,
Yönlenip hep orya, uçmuş gitmede.

SÛRETTE GİZLİ VE ESERİYLE ÂŞİKÂR OLAN KAZÂ TUZAĞININ TEŞBİHİ

Çulla görsen, baş açık beyzâdeyi,
Oydu artık, bitmeyen derdin beyi!

Kahpenin aşkıyla hep yanmış biri,
Mâl ve mülkten, her nevar satmış biri!

Gitti mâl mülk, ad fenâ, hakîrdi hem,
Düşmânın arzûsu olmuş, işbu dem!

Gördü bir has şeyhi, derken: "Ey yüce,
Hak için gel, himmet et sen güçlüce.

1655. Düşmüşüm gerçekte, bet bir hale ben,
Gitti elden mal ve mülk, nimet denen.

Himmet et, gitsin bu hâl, bizden belâ,
Bir çamurdur batmışım çıksam hele."

İstiyor halktan duâ sizler görün,
"Kurtulaydım, kurtarın siz, kurtarın!"

El ve kol bağsız; ayak bağsız onun,
Zapt eden yok, tasması yok boynunun.

Hangi bağdan, kurtuluş istenmede;
Hangi tutsaklık silinsin denmede?

1660. Gizli kalmış bir kazâ, bendiydi bu,
Kimse görmez, gördü saf ruh, doğrusu!

Hiç görünmez, gizli bir bağdır, fakat,
Oysa, zindândan da zordur, katbekat.

Ustalardır parçalar zincirleri,
Bir adam açmış tünel, delmiş yeri.

Çok tuhaftır mânevî bir zinciri,
Her sanatkâr, sökmeden âciz biri!

Mustafâ'dır, gizli bent varken gören,
"Hurmanın lif sendedir," dermiş hemen.

1665. Hem **Cemil**[21] sırtlar odun görmüş idi,
Hem odun, ip gördü; bir hammal dedi!

Görmemiş ip var, odun var kimseler,
Tek gören O, hiç görünmezken meğer!

Cümle, te'vil eyler olmuş halk denen,
Yok akıl elbet akıl sunmuş iken!

[21] *Cemil: Ebu Leheb'in karısı, Ebu Süfyan'ın kız kardeşi. Bu hâl onun Cehennemlik oluşunun işaretidir.*

Hep kazâ bendiyle, katlanmış beli,
Hem senin huzra, baş eğmiş bilmeli.

Bent için siz, bir duâ himmet edin,
Ben bu bağdan, sıçrayıp çıksam hemin.

1670. Hem, kazânın ok nedir görmüş olan,
Şakî, kimdir kim saît, bilmiş inan!

Hep hakîkat sundu, ammâ Zül Celâl,
Hak kazâsın açsanız, olmaz helâl!

Bitmiyor söz, dağda kalmış dervişân,
Aç ve yokluk tutsağı, olmuş inân!

RÜZGÂRIN DÜŞÜRDÜKLERİNDEN BAŞKA, AĞAÇTAN MEYVE KOPARIP YEMEYİM DİYE NEZR ETMİŞ OLAN FAKÎRİN ARMUT KOPARMAYA MECBÛR OLMASI VE DERHÂL CEZÂYI İLÂHİNİN ZUHUR ETMESİ

Hem de beş gün, düşmemiş armut yere,
Açlık, ateş, sabrı koymaz bir kere.

Bir dalın uçlarda bakmış armuda,
Sabredip el çekti bir bakmışsa da!

1675. Esti rüzgâr, dal eğilmişken yere,
Böyle hâl, teşvik verir dervişlere.

Bîvefâ kılmıştı, açlık zahmeti,
Hem kazâ silmiş, va'din kuvveti.

Armudun daldan koparmış meyveyi,
Hem bozulmuş oldu, ahdin gerçeği.

Geldi Allah'tan o ân hışmın sesi,
Açtı göz, çekmiş kulaktan, öylesi.

O ŞEYHİN, HIRSIZLARLA BERABER, HIRSIZLIKLA İTHÂM EDİLİP, ELİNİN KESİLMESİ

Yirmi hırsız, orda varmış gizlenen,
Çok çalınmış mâl, durup pay eyleyen.

Şahne[22] duymuş, boşboğaz bir kimseden,
Başlatılmış ani bir baskın hemen.

Kestiler sağ el ve hem soldan ayak,
Ağlamaktan, bir kıyâmet koptu bak.

Zâhidin bir el kesilmiş, bilmeden,
Hem ayak kesmek, olurken istenen!

Muhteşem bir atlı gelmiş oldu da,
"Ey köpek, bir bak" deyip etmiş nidâ!

Gör falan şeyhtir bu, abdal-ı Hüda;
"Sen neden kestin? O elsiz kalmada!"

Yırttı üstbaş, döndü gitmiş şahneye,
Başlamış âhvalini hikâyeye.

Şahne koşmuş, hem özür arz etmeye,
"Bilmedim Hak şâhidimdir" söyleye.

"Böyle çirkin hâl, helâl et sen bizi,
Ey keremkâr, cennetin sensin izi!"

Der ki şeyh: "Bildim cezâm vardır nede;
Ben tanıştım, hem günâhım neyse de!

Eyledim terk, ben ki ahde hürmeti,
Sağ eli, kesmek olurken kısmeti.

Dönme ahdinden fenâ, bildim de ben,
Bak kesilmiş el, uğursuz dönmeden!

El, ayak, hep gördüğün olsun ona,
Hükmü dosttun, cân fedâ dost uğruna!

Bende kısmettir, kesilmiş elde hâl,
Bilmedin sen, sende yoktur hiç vebâl!"

Emre lâyık, bildi fermânın nedir,
Onla uğraşmak, neler etmektedir?

Cümle kuşlar, uçtular bir dâneye,
Bir tuzak, olmuş sebep baş kesmeye!

Bâzı kuşlar, oldu açlıktan yana,
Bir tuzaklık, bir kafes yurttur ona.

Çok balık var, pek emin durmuş suda,
Bir boğaz uğrunda düşmüş, oltada.

Saklar insan, iffetin çok perde bil,
Cinsî arzûdan, boğazdandır rezîl!

Bunca hâkim, bunca âlim baksana,
Rengi solmuş, lokma almak uğruna.

İşte Hârût, Mârût içmişler şarap,
Onların olmuştu cennetler harap!

Bâyezid, nefsinde tembellik görür,
Bir namâz vaktinde, gevşeklik gelir.

Hem arar, bulmuş sebep, tembelliğe,
Hep düşünmüş, fazla su içmiş diye.

İçmeyim, bir yıl sudan, eylerdi aht,
Hak katından, sabra imkân verdi aht.

Dinde en az gayreti buymuş peki;
Vakte sultan, Kutbu'l-ârif öyle ki!

Hem boğaz hırsıyla, kestirmiş eli,
Gör şikâyetten, koparmıştır yolu.

Hak çağırmış: "El kesilmiş şeyhine;
Böyle bir ad, meşhûr etmiştir yine!

---

[22] *Şahne: Âsayiş memuru, zâbıta!*

ŞEYH AKTA'NIN KERÂMETLERİ VE İKİ EL İLE ZEMBİL ÖRMESİ

Bir kamış ev, geldi bir gün bir kişi,
Çift eliyle zembîl örmekmiş işi.

Der ki: "Ey öz câna düşmân, ey adam,
Sen neden karşımdasın, gel söyle tam!

Sen neden girdin izinsiz burya sen?"
Der: "Muhabbet, iştiyâktandır hemen!"

Şeyh tebessüm eyleyip " fikr et" dedi,
"Neyse sırrım ey büyük gizlet," dedi.

"Ölmeden ben sırrı aslâ söyleme;
Duymasın yârim, ağyarim, deme!"

Niceler bakmış görür, çifttir eli,
Şeyh oturmuştur, örerken zembîli.

Der ki şeyh: "Ey Rabbimiz, hakîm ki sen;
Gizlerim ben sırrı, örtmezsin neden?

Geldi bir ilhâm Hüda'dan: "Kaç kişi,
Sana karşı, inkâr etmekmiş işi.

Gâliba derler, mürâî oldu da,
Allah artık etti rüsvâ, ortada."

"İstemezdim sû-i zan etsin kavim,
Küfre düşsün, böyle şey ister miyim?

Hem kerâmet böyle kıldım âşikâr,
İş yaparken, gösterirdim âşikâr.

Tâ ki yanlışlık eden bîçareler,
Bulmasın Hak katta, sağlık böyleler.

Ben ki önden, çok kerâmet vermişim,
Çok teselli ihsanımdan sermişim!

Ben kerâmet vermişim, onlar için,
Böyle bir kandîl gelip olmuş senin.

Çünkü sen, ten kaygusun geçtin bile,
Korku yok, ten cüzlerin kopsun hele.

Baş, ayak ayrılsa korkun yok senin,
Vehmi geçmektir siper, artık senin."

FİR'AVN SİHİRBÂZLARININ ELLERİYLE, AYAKLARININ KESİLMESİNE ALDIRIŞ ETMEMELERİNDEKİ SEBEP

Var sihirbâzlar ki, Fir'avn söyledi,
Hem de, öldürmekle tehdit eyledi.

"Ben keserken siz de çapraz el, ayak,
Yok ki af, asmak gerektir işte bak!"

Korku, vehm kaplar, sanırken onları,
Şüphe sarmış, bildi hep insanları.

"Oysa onlar korkudan titrer" dedi,
Nefste mevcût tehdîdâttan bekledi.

Bilmemiş Firavn, vehim düşmüş yere,
Kalple, nûr seyrettiren bir pencere!

Gölgedir, tenden gelir bilmiştiler,
Pek çevik haller bulup ermiştiler.

Hep ufaltsın, eflâkin dövsün havan,
Hem de yüzler kerre dövsünler inan.

Aslı terkîbin nelerdir gördüler,
Hiç vehimden vermemişler fer'e yer.

Gör, cihân bir uyku, rüyâ âlemi,
El kesilsin, korkunun yoktur demi!

Sen rüyâ gördün, makas kesmiş başı,
Hem durur baş, ömr uzatmış say düşü!

Çift bölük görsen, rüyâda kendini,
Bir uyansan, buldu gör sıhhat seni.

Hem rüyâda görsen, eksilmiş beden,
Korkma, olmuş olsa yüzler parça sen!

Gördüğün dünyâ senin, gerçrekte düş,
İşte Peygamber: "Cihân düştür" demiş.

1735. Söyledin sâlik meğer taklîtle sen,
Gerçek er bilmiş, Nebî göstermeden!

Gündüzün hiç, gel ayıklık sayma sen,
Gölge fer'î, asl olan mehtâp iken!

Sende kalkmak, hem de yatmak düş meğer!
Sanki yatmış, rüyâ görmüş kimseler!

Zânneder rüyâ gören ben uykuda,
Bir uyansın, daldı tekrar uykuya.

Testi yapmış, kırsa tekrâr testiyi,
İstesin mutlak, yapar tekrâr iyi.

1740. Körde dâim, düşme salmış korkuyu,
Korku sonsuz, yolda sanmış çok kuyu.

Hem gören göz, yolda en, boy görmede,
Her çukur, ark, nerde vardır bilmede.

Her adım attıkça, dizler titremez,
Gâmlarından, yüz de aslâ ekşimez.

Fir'avun kalk, isteğin her neyse yap,
Gulyabândan, korku vermez ızdırâp.

Yırtıversen hırkamı, Hak'tır diken,
Olmasın isterse hiç, çıplak beden.

1745. Çıplacık sarsak, güzeldir sevgili,
İşte, küstâh düşman elbet bilmeli.

Ten ve hûydan yoksul olmak pek güzel,
Sâde ruh hoş, ey Fir'avun bil de gel!

Katırın: "Ben çok defa yüzüstü düşüyorum, sen ise nâdiren düşüyorsun" diye deveye şikâyeti

Der katır: "Ey yoldâş üstün deve,
Hem yokuş, hem çok iniş gördün deve.

Sen gidersin, pek güzel, hiç düşmeden,
Oysa ben, baş üzre olmuşken düşen.

Yaş, çamur, sert durmadan düşmekteyim,
Her zamân yerlerde yüz sürmekteyim.

1750. Hep sepler neyse sen anlat bana,
Bilgilensem, gel de sen öğret bana."

"Gözlerim aydın, senin gözden daha,
Bende göz, senden de yüksek bakmada.

Çıkmış olsam, şöyle bir yüksek dağa,
Yol görünmüş, tâ sonundan bakmağa!

Cümle yollardan iniş, varken yokuş,
Gösterir Allah yolu, hem neyse iş!

Her adım attıkça görmüş, atmışım,
Sürçmeden hem, düşmeden ayrılmışım.

1755. Üç adımdan başka görmek, yok sana,
Dâne gördün, yok tuzak görmek sana!

Hem inişler, hem yokuşlar geçmede,
Körle, görmüşler eşit olsun niye?"

Rahme düşmüş bir cenin, cân buldu mu,
Hak verir, çekmek gelişmek duygusu.

Verdi kırk yıllık, gelişmek insana,
Hep gelişmek üzre hırs vermiş ona.

Annesinden, yavru, kan alsın yaşar,
Annesinden cüz' besin almış çeker.

Ruha cüzler, isteyişler öğreten,
Bir ceset var, toplamaz olsun neden?

Ruhta birçok zerre toplarken güneş,
Hiç gıdâsız, zerre toplardır beleş.

Sen uyansan, uykudan gitmiş olan,
His, şuur, aklın senin, dönmüş o ân.

Tende bunlar, toplanır kaybolmadan,
Gel desin, durmaz, gelirler bil ki sen.

UZEYR ALEYHİSSELÂM'IN EŞEĞİNİN, PARÇALARI ÇÜRÜDÜKTEN SONRA ALLAH'IN İZNİYLE UZEYR'İN GÖZÜ ÖNÜNDE TEKRÂR TOPLANMASI VE DİRİLMESİ

"Ey Uzeyr! Bak merkebin ölmüş senin,
Yok kemikler, hep çürük, bitmiş hemin!

Hem senin karşında cüz' toplansa bak,
Baş ve kuyruk, çift kulak, bir çift ayak;

Bir görünmez eldi cüzler toplayan;
Böyle bir el bilmedim gördün mü sen?

Parça toplar Hakk'ın eller öylesi,
Kudretin el dikti, yoktur iğnesi.

Tam diker, hem, yoktur iplik, iğneler;
Hep yamanmış, terzi dersen yok meğer!

Ey Uzeyr bak! Haşr ve dikmek âşikâr,
Kalmasın şüphen, kıyâmet işte var!

Dikkat et, olmuş umum cüz'ler tamâm,
Titremezsin öldüğün ân, bîgümân!

Sen yatarsın, hem de kalkmaktan emin,
Titremezsin, hislerin dönmüş senin.

Uyku gelsin, duygular yok ortada,
Korku yoktur, titremezsin öyle yâ!

OĞULLARININ ÖLÜMÜ ÜZERİNE BİR ŞEYHİN AĞLAYIP SIZLANMAYIŞI

Öyle bir şeyh var, semâ aydınlığı,
Gerçeğin olmuş muhakkak âşığı.

Hakk'ı dosdoğru sınarmış ümmete,
İrşâdından, açtı yollar cennete.

Der ki Peygamber: "Bilen olgun biri,
Kavme rehber, andırır peygamberi!"

Bir sabâh ev halkı derler: "Merhaba!"
Sen neden taş kalplisin, ey has baba?

Öldü evlâtlar senin, biz ağlarız,
Bel bükük kaldık, bütün feryâttayız.

Sen niçin feryâd edip sızlanmadın?
Ey büyük zât, merhametsiz olmadın!

Yok mu gönlün içte, rahmet hissesi?
Ummuşuz hep, sende rahmet gölgesi!

Biz sanki rehber, burda sensin şeyhimiz,
Biz cihânda senle yardım ummuşuz.

Bekliyorken biz de, Hakk'ın hükmünü,
Sen şefaat ehlimiz; mahşer günü.

Kabrin akşamken, kıyâmet gündüzü,
Sende ikrâr, lûtfunun gördük izi.

Mücrim olmuş kimse bulmazken amân,
El atıp tutsak gerek, senden hemen."

Der ki Peygamber: "Kıyâmet vakti hem,
Mücrim ağlarken, bırakmak istemem.

1785. Ben şefaat eylerim âsîlere,
Tâ gönülden yardımım, var bir kere!

Hem büyük suç işlemiş, çok kimseyi,
Ben azâptan kurtarırsam cümleyi.

Ümmetin sâlihse, kurtulmuş bütün,
İhtiyâç yoktur şefaatim için.

Belki onlar hep şefâat ehlidir,
Onların hem, hükmü tam geçmektedir.

Kimse yük yüklenmez aslâ, kimseden,
Bir hafiflik varsa, Allah'tan hemen.

1790. "Hem günahsız kimse, şeyhtir ey civân;
Sanki Hakk'ın elde olmuş yay bu ân.

Kimdi şeyh? Saçlar ağarmış ihtiyâr;
Hem beyâz kıl manasından eyle kâr.

Her siyâh kıl, onda hem benlik demek;
Varlığından, kalmasın bir kılsa tek!

Benliğin yok olsa, kalmaz olsa da;
Simsiyâh olsun o pîrdir, kırsa da!

Bir siyâh kıl, insaniyet vasfıdır;
Saç, sakal kıllarsa, sanmam aslıdır.

1795. Bir bebek Îsâ, ki hiç genç olmadan,
Söylemiş: "Şeyhim" ve seslenmiş o ân!

Terk eder kim, bâzı insan vasfını,
Olmamış şeyh, olgun etmiş aslını!

Kimde bir tek, simsiyâh kıl kalmamış,
Hak'ta makbûl, şeyhle olduk biz tanış.

Hem ağarsın, saçlar olsun bembeyâz,
Yok ki makbûl, Hakk'ça yok şeyhlik birâz!

Hem beşerlik, kalsa ancak kıl ucu,
Arştan olmaz, hâm avâmdır doğrusu!"

ÖLEN ÇOCUKLARINA AĞLAMAYIŞINDAN DOLAYI ŞEYHİN ÖZÜR DİLEMESİ

1800. Der ki şeyh: "Siz sanmayın merhametim,
Yok muhabbet, kalpte yoktur şefkâtim?

Cümle kâfir, küfrân-ı nimetledir,
İşte gönlüm, hem de çok rahmetledir.

Rahmetim vardır benim, hem itlere,
Taş atarlar, inleyiş var bir kere.

Bir ısırmış it görürsem, orda tam,
"Hûylarından kurtar Allah'ım;" duâm!

Allah'ım ver, bir düşünmek itlere,
Hep sakınsın, taş yemek yok itlere!

1805. Rahmet etmek üzre gelmiş evliyâ,
Âlemin rahmet içindir enbiyâ!

Hem velîdir, halkı Hakk'a sesleyen,
"Allah'ım kurtar" deyip, duâ eden!

Yaymak isterler nasîhat her yana,
"Kurtar Allah'ım" duâ olmuş ona!

Halkın ancak cüz'î almış rahmeti,
Külli rahmet gör, şu ehl-i himmeti.

Allah'ın cüz', rahmeti almış olan,
Rahmetin deryâsıdır, Hak kurtaran.

1810. Sen de; cüz'î, külli rahmetler ara,
Kâmili bulman gerek, düş yollara!

Cüz'e ermiş, bilmiyor deryâ nedir,
Göl görüp, deryâ deyip gelmektedir!

Yol nedir bilmez, denizler görmeyen,
Halka olmaz, hem de rehberlik eden!

Sel akar olmuş olur, ummânlara,
Artık ummân olmalar, almış sıra.

Olsa rehber, sâde taklîttir işi,
Yok ki ilhâm, feyzinin yok gölgesi!"

Söylemiş ev halkı: "Mâdem öyledir,
Sen çobansın cümlenin, denmektedir.

Hem ecel cellâdı, almış oğlunu,
Ağlamazsın, sızlamazsın, iş mi bu?

Rahmetin göstergedir bir gözyaşı,
Gözlerin suskun, n'olur dök tez yaşı!"

Şeyh döner, der: "Ey hanım, bak kış ayı,
Şimdi temmuzdan gelip almaz payı!

Ölseler, hem kalsalar evlât denen,
Hep dururlar, kalpte aslâ yitmeden!

Ben muayyen şekl ile görmekteyim,
Ağlayıp gönlü neden, dağ eyleyim?

Çıktılar onlar, zamânın devreden,
Gelmiş etrâfımda oynarlar hemen!

Ağlayışlar, ayrılık firkatledir,
Ben ve onlar görseniz, birliktedir!

Halk ki rüyâdan bulur fırsatları,
Ben ayık görmekteyim evlâtları!

Ben cihândan, kendi kendim gözlerim,
Ten de, hissin yaprağıymış silkerim.

Bil ki ey mert, his akıllar tutsağı,
Hem akıl ruhun esir, hem ortağı.

Ruh, esir aklın bağın çözmüşse gör,
Güç olan işler, bütün düzgünleşir.

His, düşüncem, çöp olup berrâk suda,
Hem suyun üstünde yüzmüş olmada!

Aklın el toplar atarken bir yere,
Orda kalmış, sâde bir berrâk dere.

Üstte çerçöp, hem köpük örtmüş suyu,
Toplar olmuşsan, kalır berrâk bu su!

Allah, açmaz olsa aklından eli,
Esse yel, birden çoğalmış çöp seli.

Ruhu örtmüşken heves, his çöpleri,
Ağlar aklın, güldü görsen hisleri.

Bağlasın takvâ; heves, hissin eli;
Hak açarmış, aklının çift elleri!

Akla etsen, sen kumandanlık hele,
Cümle his, duygun senin, mahkûm bile.

Gizli sırlar, ruhta baş göstermede,
Hisse gaypten uykulardır gelmede!

Akla hâkim, hislerinden kurtulan;
Sırrı çözmüştür semâvâttan inan!"

ÂMÂ BİR İHTİYÂRIN KUR'AN'I YÜZÜNDEN OKUMASI VE TİLÂVET ESNASINDA GÖZLERİNİN AÇILMASI

Bir fakîr şeyh, gördü bir ev vardı da,
İhtiyâr kör, bir Mushaf var ortada.

Hem misâfir oldu, bir temmuz günü,
Hem geçirmiş oldu, birkaç vaktini.

Der misâfir: "Burda Kur'ân neylesin,
Dervîş a'mâ görmüyor gözler, kesin!"

Burda a'mâ, başka hiçbir kimse yok,
Böyle hâl, elbet merâk vermişti çok.

Yok ki körden başka, hiçbir kimseler,
Ben ne kör oldum, ne bir ahmak meğer!

Sormayım hiç, mutlaka sabrım iyi,
Hem sabırdan elde etsek gâyeyi!

Çekti güçlük, etti birkaç gün sabır,
Sabr anahtar, çünkü hoşluklarladır!

DÂVÛD'U HALKALAR YAPARKEN GÖREN LOKMAN'IN SORMAKTAN SABRETMEK FERAH VE SÜRURA SEBEPTİR NİYETİYLE, SABREDİP, O HALKALARIN NİÇİN YAPILDIĞINI SORMAMASI

Gitti Lokman, şanlı Dâvûd huzruna,
Hep demirden halkalar yapmakta yâ.

Madde, hem manâda yüksek Padişah,
Halkalar takmakta tek tek, Padişah.

Zırh yapan sanat nedir, görmüştü o,
Hayret etmiş, öylecek durmuştu o.

"Hem neden taktın," soraydım istedi,
Halka kat kat oldu, bilsek biz dedi.

Sonra kendinden demiş "sabr etmeli, "
Maksadın rehber, sabırdır bilmeli.

Sormadıysan, tez açılmıştır soru,
Sabrının kuş, hızlı uçmuş doğrusu!

Sormuş olsan, maksadım kalmış geri,
Hem sabırsızlık çeker müşkilleri!

Hep sükût etmişti Lokman burada da,
Zırh tamam, Dâvut elinden ortada!

Zırh biter bitmez Dâvut giymiş onu,
Lokman'ın önlerde durmuş, en sonu.

"Ey yiğit! Harp vaktinin giy giysiyi,
Darbeden saklar, keserken darbeyi!"

Der ki Lokman: "Hem sabırdır hoş nefes,
Nerde vardır, gâm kederden sildi ses."

Hakk'ı birlik andı Allah, sabr ile,
Sen de **"Ve'l-Asri"**[23] okurken bak hele!

Hem de yüz binler devâ, halk etti Hak,
Sabra benzer bir devâ, hiç yok ki bak!

AMÂNIN MUSHAF OKUYUŞU HİKÂYESİNİN SONU

Gör misâfir, sabreder etmez o ân,
Gitti müşkil, âşikâr olmuş zamân.

Yattılar artık, yarım olmuş gece,
Duydu Kur'ân, sıçramışken öylece;

Önde Kur'ân, kör okur dosdoğruca,
Bitti sabr, hem sordu: "Bu hâldır nice?

Görmeyen gözler, nasıl izler satır,
Hem nasıl gördün, nasıl oldun okur?

Her okunmuş sözde, parmak gezmede,
Ellerin, her harfi bir bir sürmede?

Parmağın her harfte gezmiştir senin,
Harfleri hep, gözlemiştir gözlerin."

Der ki: "Ey ten cehlinin sen düşkünü,
Çok mu gördün? İşte Allah'ın ünü!

Ben dedim: Yardımcımız sensin Hüda,
Düşkünüm, Kur'ân nasip et, burda da!

---

23 *"And olsun ki insanlar kesin bir ziyândadır. Ancak iman edenler, güzel amel işleyenler, bir de birbirlerine sabrı tavsiye edenler müstesnadırlar." (Asr Sûresi)*

Hıfzımız yok, nûr verip Allah göze,
Tek okurken, görme göster sen bize!

1865. Görme kısmet eyle bir ân, sen bize,
Hem de Kur'ân kısmet et, görsün göze."

Geldi Allah'tan erişti bir nidâ;
"Ey ümîtvâr zât olan, her safhada;

Sende vardır hoş ümit, hoş hüsn-i zan,
Dâimâ derler "yücel" onlar inan!

Her ne vakt olsun, Kur'ân'dan isteğin,
Mushaf açmak istemiş olsan hemin;

Ben o ân vermekteyim görmek sana,
Sen okursun, sen bakarsan Kur'ân'a!"

1870. "Söylenen olmuştu, artık istesem,
Söyle Kur'ân açtığım ânlarda hem.

Her ne var, bilmiş olan tek Padişah,
Hem kerîmlerden kerîm, bir tek ilâh!

Hem o ân, Rabb'ül-Ahad vermiş gözü,
Bitti zulmet nûr, çerâğ etmiş bizi!"

Hakk'a olmaz, böyle hâlden itirâz,
Her ne almış, rahmi vermiş, yok ki az!

Yaksa bağ, vermiş üzüm elbet düşün,
Verse mâtem, içte saklar bir düğün!

1875. İşte elsiz şeyhe, vermiş oydu el;
Gâmlı kalp, mazhâr olurken bir güzel!

İsteyin üstünde vermiş karşılık,
Şimdi benden itirâz etmek, yazık!

Geldi âteş olmadan, artık sıcak,
İster âteş sönse, oldum razı bak!

Kandîl olmazdan verir aydınlığı,
İster alsın, neydi feryât, çığlığı!"

ALLAH'IN HÜKÜMLERİNE; YÂNÎ; KAZÂ VE KADERİNE RÂZI OLUP DA İLÂHÎ BU HÜKMÜ TEBDÎL EYLE DİYE DUÂ VE TAZARRU ETMEYEN BAZI EVLİYÂNIN SIFÂTI

Şimdi bizden, dinle artık kıssa, sen,
Var mürîtler, itirâz hiç bilmeyen.

1880. Evliyâlardan, duâkâr başkadır,
Hem dikenler hem sökenler başkadır!

Gizli sâlik oldu bâzılar evliyâ,
Hiç ağızlardan duyulmaz, bir duâ.

Râzıdırlar, Allah'ın hep hükmüne,
Hem harâmdır, derdi defetmek yine!

Hem kazâ vermiş güzel zevk onlara,
Kurtuluş arzûsu, bir küfr olmada.

Kalbe Allah verdi bitmez hüsn-i zan,
Giymemişler mâtemin elbiseden.

BEHLÜL'ÜN BİR DERVİŞ'E SUÂL SORMASI

1885. Sordu Behlül bir suâl, bir dervişe,
"Sen nasılsın? Gel haber sormuşa!"

Der: "Cihânın iş, murâdım üzredir,
Böyle bir dervîş için hem, hâl nedir?

İsteğince, aktı sel, akmış dere,
Hükmeder, yıldız uyar isteklere.

İş yapar olmuş hayât, olmuş ölüm,
Gâyesince gezme olmuştur işim.

Nerye ister, gönderir tâziyeler,
Nerye ister, gönderir çok müjdeler.

1890. Sâlikân etmiş sulûk, uymuş murât,
Ayrılan kim, hem tuzakla tuttu zât.

Hiç ağızlar gülme bilmez, bir cihân,
Hem rızâsı, hem de emri olmadan."

Der ki Behlül: "Doğru dersin sen ki şah,
Yüzde âyan nûrunuz, ey Padişah!"

Yüz kez üstünsün sözünden, ey velî,
Şimdi şerh et, gel beyân et hâlleri.

Öyle şerh et, câhil, aydın anlasın,
Hem kabûl bulsun kulaklardan kesin!

Öyle şerh et, sözlerin manâyı sen,
Milletin aydındı artık bilgiden!"

Kâmil insan, nimet ikrâm eylese,
Türlü nimetler erişmiş herkese.

Hem gıdâsız, bir misâfir kalmamış,
Orda yoktur, hiç gıdâdan almamış.

Sanki Kur'ân, onda manâlar yedi!
Has ve hâm, halkı nasipdâr eyledi!

Der ki dervîş: "Halkta tespît öyledir,
Cümle âlem Allah'ın emriyledir.

Düşmemiş daldan ki, yapraklar yere,
Hak kazâsından hükmümdür bir kere.

"Gir" demezden lokma girmez midene,
Cümle işler Hakk'ın emrinden yine.

Insanın dizgin, şu istek, arzûlar,
Allah'ın emriyle kılmıştır karâr.

Yerde hem, göklerde mevcût zerreler,
Emri olmazdan, kanat çırpmaz meğer!

Onda sonsuz, fermân olmazdan niye,
Kudretin şerhinde yol yok kimseye?

Hem ağaç, kaç yaprak olmuş kim bilir?
Sonsuzun son, hem nasıl nakl eylenir?

Şöyle duy, hem anla, artık cümle iş,
Hak emirden, gayri yerden gelmemiş.

Kul, ilâhî hükme uymuş oldu yâ,
Allah'ın hükmüyle teslim olmada!

Beklemez ücret, sevapsız hoşlanır,
Belki ondan, hiç talepsiz hoşlanır.

İstemez hiç ömrü; lezzet, nefs için,
Yok hayâtın, zevke dalmak istesin.

Nerde Allah emri, meslek olsa yâ,
Hem ölüm, elbet hayât bir olmada!

Hazne neymiş, hep yaşarmış Hak için,
Hastalık hiç, hem ölürmüş Hak için!

Onda iman, Hakk'ı memnun etmedir,
Cennet, ırmak, bahçe artık hiç gelir.

Küfrü terk etmek, Cehennemden değil,
Hak içindir, korkudan olmaz ki bil!

Onda hûy dersen, ezelden böyledir,
Sanma, zikrinden, riyâzetten gelir.

Görse mâbûttan rızâ gülmektedir,
Bir kazâ ersin, şeker gelmektedir.

Hûyca birkez hoş yaratmış olsa Hak,
Hep cihân, kul fermânın emrinde bak.

Hem kazâ varken, niçin etsin duâ,
Takdirin neymiş, değiştir der mi yâ?

Hem kazâ bilmişti Hak'tan gelmede,
Kendi ölsün, oğlu ölsün, gülmede.

Hem, bu yüzden, çol-çocuk ölmüşse de,
Üzmeler toptan kadayıf gelmede.

Hak rızâsın görmeden duâ neden?
Hem neden etsin duâ, hiç bilmeden?

Ehl-i irşât üzre rahmet, Hak eli,
Hem şefâat, hem de ilhâm bilmeli.

Çünkü yakmış, rahmetinden bir çerağ,
Öyle kalmış merhametlerden ırağ.

Aşkı, vasfa bir Cehennem say ki sen,
Vasfı almışken ele yakmış hemen.

Yol karanlıkken giden nerden bilir?
Tek Dekûkî misli er dersen bilir!"

ŞEYH DEKÛKÎ VE KERÂMETLERİ

1925. Şeyh Dekûkî doğruluklar sâhibi,
Hem kerâmet ehli, aşktır mezhebi!

Yerde durmuş, gökte ay olmuştu o,
Hem karanlık ehlinin, cân nûru o.

Az oturmuş, nerde bulmuş olsa yer,
Köyde kalmaz, sâde bir çift gün yeter.

Der ki: "Tutsam evde ben üç gün mekân,
Kalpte mutlak, hep onun aşktır yanan.

Korkarım, meskende bağlansam hele,
Ey nefis, zenginleşirsin çık yola!

1930. İmtihân vaktinde, pâk olmak için,
Hiç gönül koymam, alıştım ben desin!"

Gündüzün gezmekte şeyh, akşam namâz,
Göz, doğan göz, şaha hep eyler niyâz.

Ayrı halktan, oysa pis hûydan değil,
Er, kadından ayrı, tefrîkten değil!

Halkı sevmiş, fayda vermiş, sanki su;
Hem şefâat, duâ, makbûl doğrusu!

Has, fenâ seçmez esirgermiş onu,
Anneden çok, şefkât etmiş say bunu!

1935. Şöyle emretmiş Resulullah bize,
"Ben peder, hem anneden müşfik size!"

Bizde mevcût, siz benim cüzlersiniz,
Cüz'ü, kül'den ayrı mı izlersiniz?

Cüz koparsın, kül'de mevcût bir bağı,
Gövdeden kes, uzv bulur murdârlığı.

Bulmamış cân, kül'le hiç birleşmeden;
Öldü artık, onda kalsın cân neden?

Cüz kesilsin, kıpramak olmaz delil,
Tâze kopmuşken uzuv, kıprardı bil!

1940. Cüz' kesilsin, kül'le yol ayrılmada,
Hem de küll tam, "cüz" denen, noksânsa da!

Küll ve cüz'den kesme noksânlık ise,
Burda maksat sâde bir örnek size.

DEKÛKÎ KISSASINA DÖNÜŞ

Bak Resulullah: "Ali aslan" demiş,
Olmaz aslan, sâde bir teşbih imiş!

Gitsin örnek, ey civân, gel gir söze,
Sen, Dekûkî kıssasın anlat bize!

Hem Dekûkî, halka imâm öylece,
Onda takvâ var, meleklerden yüce.

1945. Seyrederken oldu "ay" elbette mât;
Dîn de kıskanmış; onun, dîndâr sıfat!

Böyle takvâ cümle evrât, hem kıyâm;
Hakk'a kul kim, görme istermiş tamâm.

Onda gezmekten murât, bir ân bile,
Ehl-i hâl bulmak ve söyleşmek ile.

Yollanırken yolda: "Allah'ım beni,
Has kulun göster" duâsın, der hani.

"Ey Hüda! Kalbim bilendir kulları,
Onların oldum ya hizmetkârları!

1950. Ruhu sensin, halk eden sensin Hüda;
Kıl ki sen has kul, eder şefkât o da!"

Der ki Allah: "Söyle ey olgun kişi,
Hem nasıl aşktır, tükenmezlik işi!

Erdiğin sevgim benim, arzûn niye,
Senledir Hak, hem beşer arzûn niye?"

Der Dekûkî: "Sır bilen ey Rabbimiz,
Hem niyâzdan, açtığım şey kalbimiz.

Hem deniz üstünde bir dursam diye,
Bir tamahkâr kalp, yönelmiş testiye.

Ben de Dâvud misli, doksanken koyun,
Tamâ ettim, komşumun tekken koyun.

Ben senin aşkınla, harîs bir kere,
Senden ayrı hırs, ayıptır bizlere!"

Erkeğin tüm hırsı, pek yüksekcedir,
Cahilânın şehveti, adicedir.

Erkeğin hırs, manada yükseltmede,
Onda hırs, dünyaya dönmüş, gitmede.

Burda hırs, erkekliğin olgunluğu,
Orda hırs, elbet rezâlet bolluğu!

Bunda var sırlar ki, bilmezmiş avâm,
Hem Hızır, Mûsa'ya etmektir, devâm.

Onların hırs, bir susuzdur doymayan;
Ey sâlik sen, doyma manâ bulmadan!

Yok, nihâyet, sonsuz olmuş her makam;
Gayret et, Hak yolda yüksel durmadan!

Mûsa Aleyhisselâm'ın Peygamberlikte ve Allah'a Yakınlıktaki Kemâliyle Beraber Hızır'ı Aramasının Sırrı

Ey kerîm, öğren Kelîm'den hırsı sen,
İştiyâktan dinle, söylerken hemen:

"Böyle mevki, böyle bir Peygamberim,
Ben yokum ben, Hızr'ı durmaz izlerim."

"Sanki Mûsa, kavmi hep terk eyledin,
Bir mübârek, izleyip, gitmektesin.

Korkudan, dertten, recâdan kurtulan,
Nerye dek sürmüş, arar olman ki cân?

Sendedir hep, neyse sen bilmektesin,
Ey semâdan üst olan, hep yerdesin!"

Der ki Mûsa: "Siz melâmet etmeyin,
Ay, güneş, yol verdi, artık kesmeyin!

Her zamânın şahla sohbet üzre ben,
Mecmau'l-Bahreyn ki, yollandım hemen.

Hızr olur elbet ki, gerçekten sebep,
Hem uzun müddet, gidiş ettim talep.

Bunca yıllar, ben uçup bir azm ile!
Neydi yıllar? Geçse hem binler bile!

Bulma aşkından da geçmem hiç inan,
Aşkı cânân, az değil ekmek, sudan!"

Amca, ermez böyle destânın sona,
Sen Dekûkî kıssasın anlatsana!

Dekûkî Kıssasına Dönüş

Der Dekûkî; rahmet Allah'tan ona;
"Çok sefer ettim" diyor "her bir yana."

"Bir ayın aşkıyla, gezdim çok zaman,
Hiç habersiz, sanatın aşkıyla ben!"

Hem demişler: "Yal'nayak gitmektesin,"
Der ki: "Ben yok, oysa şaşkınlık kesin!"

Görme yerler üzre gezmiş bir ayak,
Gönlü âşık hep yakîn dolmuştu bak!

Yol ve menzil, az ve çok bilmez gönül;
Kalbi okşar, Hakk'a mest olmuştu bil!

Hem uzun, hem azsa efsafı tenin,
Başka bir türden gidiştir ruhların!

1980. Nutfeden ettin sefer sen, akla dek,
Yok, adım, yok menzilin naklinde tek!

Kayda sığmaz, ruhta mevcût devreler,
Cismimiz, ruhtan alırmış ders meğer!

Cisme ait yol nedir, etmişti terk,
Gizli, şartsız gitmeler bulmuş demek!

Der ki: "Bir gün şöyle doldum aşk ile!
Nûr-i yâri bulsam insandan hele!

Damlalardan, deryâ görmek istedim,
Hem güneşler, zerreden görsem dedim!

1985. Yol alıp bir ummâna vardım hemen,
Geçti gündüz, vakti akşama ermiş iken!"

DENİZ KENÂRINDA YEDİ MUM MİSÂLİNİN GÖRÜNMESİ

"Tâ uzaktan gördüğüm mumlar, yedi,
Olmuşum sâhilde, bir rüzgâr dedi.

Her mumun nûr, gökte sunmuştur ışık,
Gökte yükselmiş bütünden nûr, ışık.

Çok şaşırdım, şaştı, şaşkınlık bile,
Aklı, hayret dalgası örtmüş hele!

Hem nasıl mumlar ki, halkın çift gözü,
Görmemiş, gözlerde yoktur nur izi.

1990. Aydan aydın, bir çerağ durmuş iken,
Başka bir mum, isteyip durmak neden?

Bağlamış hep gözleri bir bağ mı var?
Hak mı bağlar, parlamışken âşikâr?"

O YEDİ MUMUN BİR MUM GİBİ OLMASI

"Sonra gördüm, mum gelip olmuştu bir,
Hem felekten, cep delip gelmektedir.

Oldu tekrâr bir olan, mumlar yedi,
Bende artan mestti, hayrânlık idi!

Mumların var öyle bir birleşmesi,
Mümkün olmaz, dille târif etmesi!

1995. İdrâk etsin, bir görüşten bir kişi,
Dille yıllar anlatılmaz, gör işi!

İdrâkin, bir ân için gördükleri,
Anlamaz duysun kulak, yıllar ne ki!"

"Bahse son yok, ey mürît dön kendine,
Gayret et bul, âcizim övsem yine!

Kibriyâdan bir nişân, mumlar mı ne?
Ben de koştum, öyle hem geçtim öne!

Sarhoş oldum, tastamam, bendim harâp,
Koşmadan düştüm ve olmuşken bîtap!

2000. Öyle kaldım, nice müddet yerde ben,
Toprağın üstünde yattım, bilmeden.

Geldi aklım, şuurum tekrâr geri,
Hem yürürdüm yok ayak, baş yok biri!"

MUMLARIN YEDİ İNSAN GÖRÜNMESİ

"Döndü mumlar insana, baktım yedi,
Onların nûr, gökleri feth eyledi.

Döndü gündüz, işbu nûrdan tortuya,
Sildi kalmaz, başka nûr yok oldu yâ!

TEKRÂR O MUMLARIN AĞAÇ OLMASI

Sonra fertler hep dönüp, olmuş ağaç,
Yemyeşil, göz mutluluktan aldı baç.

Dal görünmez, öyle sık yaprak çağı,
Meyveler çok, hiç görünmez yaprağı.

Her ağaçtan dal uzar, tâ Sidre'ye,
Sidre neymiş? Geçti imkândan neye!

Her birinden kök, yerin diplerdedir,
Hem öküz, hem bir balık vehmin nedir?

Kök güler yüzlüydü, dallardan bile,
Akla bak, hâlden de alt üsttür hele!

Hep yarılmış, olgun olmuş meyveler,
Fışkırır, nûrlar saçan şimşekteler!

O AĞAÇLARIN HALKTAN GİZLENMESİ

Çok acayip yanlarından, görmeden,
Yüz bin aşkın fert, geçerdi sahrâdan.

Gölge bulmak üzre cân vermekteler,
Hem kilim, çuldan yaparken gölgeler.

Gölgeler var, yok demek görmezlere,
Pek yazıklar, böyle görmez gözlere!

Kahrı Hak, göz bağlamış ondandı yâ,
Baktılar ay, ay görünmüştür Sühâ!

Zerre görmüş, görmemiş varken güneş,
Hem ümît, olmaz ümîtsizlikle eş!

Geçti kervânlar azıksız, bî-nevâ,
Meyve düşmüş görmemek, sihrin Hüda!

Bir çürük elma, koşuşmuş halk neden?
Çiğnemiş halk, kavga artmış meyveden!

Her çiçek üstünde yapraklar demiş,
"Keşke bilsin hem de görsün" istemiş.

Her ağaçtan yükselir bir tek sedâ,
Şöyle yönlen, şimdi bedbaht, derdi yâ!

Bir nidâ ermiş ağaçlar üstüne,
"Bağlı gözler, yok sığınmak, yok yine!"

Derse: "Yönlensek," ki onlardan biri,
Bak ağaç sunmuş, saâdet tedbîri."

Hepsi der: "Miskin ve sarhoştum" diye,
"Hak'ta takdir, döndüren dîvâneye!

Doldu sonsuz sevdâ, hülyâdan inan,
Baş, riyâzetten çürük, mıncık soğan."

"Pek acâyip geldi" der, dâvet eden,
"Hem dalâlet, halkta perdeymiş neden?

Türlü halk yüzlerce aklın sâhibi,
Bir adım atmak neden, olmaz gibi?

Düştü inkâr içre halktan çok zekî,
Onların inkârda şüphem, öyle ki!

Ben miyim dîvâne, şaşkın bir adam,
Sanki Şeytan, hışm edip vurmuştu tam?

Göz ovar her ân, ne gördüm der iken,
Bin hayâl, bir rüyâ gördüm yoksa ben?

Neydi rüyâ? Bir ağaçtır gittiğim,
Meyve yer, hem öyle tasdîk ettiğim.

Sonra döndüm, ben bakıp münkirlere,
Hep velâyetten habersiz bir kere!

Çok fakîrler, fazladan var ihtiyâç,
Cân, koruk uğrunda, cânlar kaldı aç!

İştiyâk, hırstan ağaçtan yaprağa,
Hırs, soğuk bir âh getirmiş bak ağa!

Kaçtı milyonlarca insan meyveden,
Kaçmamız hem, ürkmemiz bilmem neden?"

Hem de derken: "Bilmeden sarhoş mu ben,
Yoksa tuttum, bir hayâlden dal mı ben?

Gel! **"İzestey'eserrusûlü"** söyle bu,
Hem **"Vezannû ennehûm kad kuzibü."**[24]

2035. Anlaşılsın şöyle denmek istenir,
Hem nebîler, biz de aldandık sanır.

Ruhu peygamber tereddüt etmede,
Hem dalâlet ehli birlik, itmede!

Şüphe geçmiş, yardımım ermiş yola,
Geç şu münkirden, çıkıp cânın dala.

Meyvelerden, gel rızık, seç bir kere,
Her zaman sun, sihri yönlenmişlere.

Halk ki der hem: "Gel diyen sesler nedir?
Hiç ağaç yok, hem ne bir meyveyledir?

2040. Biz şaşırdık, der iken sevdalılar,
Gel yakın bak, bağda bir has sofra var!

Göz ovup baktık ki, bağ yok ortada,
Kırca bir yer, pek de sarp bir yoldu yâ!"

Boş denen söz, bunca, boş sözler neden?
Yok, ağaçlar nerde? Söylerler neden?

Ben de: "Münkir kimse görsün isterim,
Gözde mühr Hakk'ın neden, bilsem derim?"

Hayret etmiştir Resûl, ısrâr için,
Hem şaşırmıştır Leheb, ikrâr için!

2045. Böyle hayret, öyle hayret farkı var,
Hak, bu kâfirler için vermiş karâr.

"Ey Dekûkî, hızlı git sen, hem de sus;
Duymanın kıtlık durur, duysan da sus!"

[24] *"Peygamberler kâfirlerin imânından meyûs olunca kendileri tekzip edildi sanınca..." (Yusuf, 110)*

O YEDİ AĞACIN BİR AĞAÇ OLMASI

Der Dekûkî: "Bahtlıyım geçtim öne,
Hep ağaçlar tek ağaç olmuş yine.

Hem ağaçlar oldular, bir ân yedi;
Bilmedim ben, çektiğim hayret idi!

Hem ağaçlar, toplanıp saf tuttular,
San cemâat oldular, saf saftılar.

2050. Bir ağaç olmuş imâm, geçmiş öne,
Arkadan, durmuş, kıyâm etmiş yine.

Hem kıyâmlar, hem rükûlar, secdeler,
Bir ağaçtan, çok acâyip hâl meğer!

Akla gelmiş oldu, tek Allah sözü,
Secde ettirmiş, ağaçlar yıldızı.

Var ağaçlar yok beli, yoktur dizi,
Hem nasıl bir tür namâzdır, gör izi?

Geldi ondan şöyle bir ilhâm bize,
"Neydi fi'limden taaccüp?" der size!

2055. Hem ağaçlar oldu insan, tam yedi,
Hak için diz çökmüş onlardır dedi!

O YEDİ AĞACIN YEDİ KİŞİ OLMASI

Sonra olmuşlar yedi insan yine,
Diz çöküp durmuştular, Hak emrine!

Göz ovup baktım ki, aslan kimseler,
Hem de dünyâ üzre gör, neylerdiler?

Öyle yaklaştım, gelirken onlara,
Hem ayık, verdim selâm ben onlara.

"Hem Dekûkî, kavme sensin iftihâr, "
Söyleyip benden selâmı aldılar.

Ben dedim: "Bunlar nasıl bilmiş idi,
Önceden bunlar beni hiç görmedi.

2060. Anlamış, bilmiş gönülden geçmişi,
Hep bakışmış, oldular bilmiş işi!"

Bir tebessüm eyleyip derler, bana,
"Ey azîz, sır gizli kalmazmış sana!

Allah'ın âşkıyla hayret eyleyen,
Gizli kalsın, söyle esrârlar neden?"

Ben dedim: "Bunlar yakın gerçekle de,
Sûretin her harfi nerden bilmede?"

Der ki: "Bilmez olsa "ad" olmaz velî;
Câhil olmaz, vardı istiğrâk yeli!"

2065. Sonra derler: "Dostumuz, biz isteriz,
Sen imâmsın, biz de hep uysak deriz!"

Söyledim: "Vardır zamândan müşkülüm,
Bir sâat mühlet verilsin isterim.

Tertemiz sohbette, hal etsem derim,
Toprağın sohbet, üzümdür, beklerim!

İçte sağlam dâne, topraklarla hem,
Sohbet etmiş, halvet etmiş onca dem!

Mahva yönlenmişse, topraktan hele,
Orda artık renk ve kokmak nâfile!

2070. Mahv olur kalmaz sıkılmak bir kere,
Hem ferâhlar kol açarken göklere.

Aslı toprak, sarhoş eyler öyle de,
Gitti sûret, manâ oynar cilvede."

Baş eğip derler ki: "Fermân sendedir,
Baş eğişten, gönle od gelmektedir."

Ben, seçilmişlerle kaldım bir zamân,
Hem nazar ettim, geçip benden o ân.

Az zamân kurtuldu ruhum öylece,
Her zamân, çok genci eylerken koca.

2075. Hep değiştirmiş zamândır renkleri,
Vakti geçmişlerde eksiklikleri!

Sen zamândan kurtulur olsan birâz,
Hakk'a mahrem oldun artık, et niyâz!

Vakte bağlamış da hayret, sâde yol,
Her zamândan başka, hiç bilmez ki yol.

Hem zamândan, hem de vakti aşmış er,
Bağlılar, öz mevkinin kaydındalar.

Her makamın vardı bir tek bekçisi,
İzni olmazdan bırakmaz herkesi!

2080. Mevkîsinden ayrılıp gitmiş kişi,
Başka bir mevkî, heves olsun işi.

Kim makamından geçer, dizginli bu,
Hem müvekkiller tutup çekmiş onu.

İşte kurnaz, sen müvekkil görmedin,
İhtiyâr, hiç sende yokmuş, bilmedin!

Yapmak istersin; ayak, el sende var;
Bir hapissin, sende yoktur ihtiyâr?

Var muhafız, inkâr ettin bil ki sen,
Mâni var dersin, nefistir önleyen!"

DEKÛKÎ'NİN İMAM OLMAK İÇİN İLERİ GEÇMESİ

2085. "Son bulunmaz sözde, artık koş hele,
Ey Dekûkî, var imâmlık al ele!

Ey cihânın öncüsü kıldır namâz,
Hem zamân bulsun elinden, sus birâz!

Ey gören göz, nûra gark olmuş olan,
Bir imâmın, gözde nûr lâzım inan!

Oldu mekrûh, kör imâm olmuşsa da,
Ey büyük! Buymuş şerîat sunmada!

Gerçi hâfız, olsa fakîh, kör olan,
Bir sefih, üstün gerektir, sen inan!

2090. Körde, pislikten sakınmak bil ki sen,
Perhizin varlık, başından göz denen!

Elbet a'mâ sürtünür, görmez pisi;
Olmasın mü'min olanlar kör-pisi!

Kör olan görmez, necâset ortada,
Kalbi kör, görmez necâset, saklıda!

Dışta pislik var, yıkarsın suyla sen,
Ruhta pislik, durmayıp artmış hemen!

Gönle sinmiş varsa ağlarsan, yıkar,
Yoksa, içten pisliğin, bir gün çıkar.

2095. Hep necis saymış Hüda, kâfirleri,
Onda pislik dışta yok, pis içleri!

Kâfirin dış yüz desen, pislik değil,
Orda pislik dîn ve ahlâk oldu bil!

Dış necâsetler, uzaktan koklanır,
İç kokuşlar Şam ile Rey'den gelir.

Belki göklerden geçer hem, bak yine,
Hem girer Hûrî ve Rıdvân genzine.

Anlayıştan ölçü yaptım, söyledim,
Anlayan derdiyle, ölsem istedim!

2100. Anlayış, berrak sudur, tenlerse kap,
Kap kırılsın hiç su kalmaz, döktü hep.

Tende vardır beş büyük aklın delik,
Hiç su kalmaz, kar da kalmaz üstelik.

Emri duydun: "Gözleri sen sıkça yum!"
Emri duydun hem de, yapmazsın uyum!

Ağzının söz, koymamış hiç anlayış,
Ey kulak, kum misli yapmıştın içiş.

Hem diğer menfezlerin, kalmış açık,
Anlayış içmiş, akıtmış pek yazık!

2105. Sen, denizlerden alır olsun suyu,
Sonda bir çöldür, bıraktın doğruyu!

Olsa vaktim, ben de söylerdim size,
Karşılık olmuş sular, nerden bize?

Bir deniz, hiç durmayıp harcar suyu,
Sonradan dönmüş olur tekrâr suyu.

Hem denizden rızk alır, yüzbin ne ki,
Hem de çekmiştir bulutlar, öyle ki!

Sarf eder, bitmez alır tekrâr deniz,
İlmi mevcûtlar bilirler, neyse iz?

2110. Kıssalar başlatmışız biz, bir kere,
Bitmemiş, kalmış kitâptan içlere.

Ey Hüsâmeddin ve ey Hakk'ın ziyâ,
Hem felek, bir benzerin doğmazdı yâ!

Gelmen olmuş ruh ve kalbin nâdirât;
Ruh ve kalp senden olur, mahcûp sıfât!

Çokça millet, meth ederdim mâzîden,
Hep metihlerden övünç, maksat da sen!

Kendinin ev nerdedir, bilmiş duâ,
Her neler ister isen, gel et senâ!

2115. Methi, nâmahrem için gizler Hüda;
Çok hikâye, çok misal var orda da!

Mahcup olmuş övgümüz, senden fakat,
Verdi Allah, hem fakîrin sâye tat.

Saydı makbûl, tuttu aczimden muâf,
Kör gözümden damla kâfi, çünkü sâf!

Kuş, balık övgümden anlar, bilmeli,
Kim övülmüş, orda var bilmek yeli.

Methi eylerken de örttüm, gizledim,
Diş biler olmuş hasût, sussun dedim!

2120. Hem hasût ermez, bu yüksek bir hayâl;
Farenin yurt, tûtîler uymaz misâl!

Hîledir elbette, var dersen hayâl,
Kaşta bir kıldır, o olmaz bir hilâl!

Methiniz, his, hem de sığmaz göklere,
Bak, Dekûkî önde imam bir kere!

O KAVME İMÂMLIK ETMEK İÇİN DEKÛKÎ'NİN İLERİ GEÇMESİ

Her tahiyyâtlar, selâmkâr sâlihin,
Cümle peygamber övülmüştür bilin!

Teşte tastan sanki su dökmüş gibi,
Hep metihler birleşir tekmiş gibi!

2125. Her kesim övmüş dururken bir teki,
Cümle din mezhepte birdir öyle ki!

Her metih, Hak nûrunun bir kısmeti,
Hem şahıs, hem methi sûret, iğreti!

Müstahâk olmazsa, kim meth eylemiş,
Her ne görmüş meth eden, şaşkın imiş!

Nûru aydan almış olsun, bir duvar,
Hep duvar, nûrlar bürünmüş âşikâr!

Şüphesiz nûr, aslâ dönmüş oldu mu?
Ay da yitmiş, övgünün gelmiş sonu!

2130. Ayda nûrlar akseder olsun kuyu,
Sarkıtıp baş, methe yönlenmekti bu.

Bir cehâlettir, bakıp meth etmesi,
Bu metih olmuş ayın tek hissesi.

Methi aydır, yansıtandan sunmalar,
Küfr olur Hak övmeden çıkmışsalar!

Yol yitirmişken cesûrdur câhilân,
Göktedir ay, yerde sanmıştır inan!

Çok güzellikten perişân, çok kişi,
Bitse şehvet, geldi pişmânlık işi.

2135. Bir hayâlî tenle birlik olsa da,
Yok görünmezdir, hakîkat ortada!

Sen mecâzî aşka açmışsan kanat,
Hep hakîkat, yükselişler verdi tat.

Hep döker şehvet, kanatsız kor seni,
Sen topalsın, hiç hayâlin yok denî!

Bak kanat, dursun ve terk et şehveti,
Bul meğer, meylin kanattan cenneti!

Zevki, işretten bilir şehvet-perest,
Hem hayâl yolmuş kanat, çekmekte rest!

2140. Nükte tekrâr eylemek, borçtur bana,
Ver ki fırsat, hâlsizim bir baksana!

O YEDİ KİŞİNİN DEKÛKÎ'YE İKTİDA ETMESİ

Gör, Dekûkî geldi, imâmım dedi,
Onlar atlas, hem Dekûk, püskül idi.

Uydular toptan, o şahlardan katar,
Bir imâm var, pek de nâmdâr ismi var!

Sanki kurbândır, cihândan çıktılar,
Tekbîr almışken, yakınlık buldular.

Birliğin manâsı, birlik ey imâm,
Hakk'a dönmek, kurbân olmaktır tamâm!

2145. Hem keserken tekbîri, söyler dilin,
Hem namâz, tekbîr, nefis kesmek bilin!

Ten ki İsmâil ve cân olmuş Halîl,
Cân heves kesmişti, tekbîrlerle bil!

Hırs ve şehvetten ölüp geçmek, niyâz,
Besmeleylen, hem boğazlanmış namâz.

Kim namâz kılmış, kıyâmet ânları,
Var hesâplık, var münâcât safları.

Hepsi birden, sanki san, mahşerdeler,
Dik durup, Hak huzra yaş dökmekteler.

Der ki Hak: "Kârdan neler gelmiş bana,
Böyle mühlet, vermiş olmuştuk sana?

Kendi ömrün, nerde harç etmiş isen,
Nerde bitmiş lokmanın kuvvet, de sen?

Nerde eskittin, gözün cevherleri?
Beş duyun nerdeydi, kullanmak yeri?

Göz, kulak, akl; bunlar Arş'ın cevheri,
Harcadın, yerden de sen aldın feri?

Kazma, bel, emsâli verdim el, ayak,
Kendi lûtfumdan, bağıştır, nerde bak?"

Hak huzurdan böyle yüzbinler haber,
Dert dolup, tekrâr dönüp gelmekteler.

Hem kıyâm ânında, Allah'tan gelir,
Kul utançtan yer öper, çift kat olur!

Hem utançtan, onda kuvvet yok olur,
Hem rükû eyler ve tesbihler okur.

Sonra fermânlar erer, baş kaldırır,
Hem "rükûdan kalk, cevâplar ver" denir.

Kul utanmış, kaldırır yerden başı,
Şimdi tekrâr, secde etmektir işi.

Sonra tekrâr, secdeden kalk denmede,
Yaptığın neymiş, gelip bir söyle de?

Kaldırır baş, hep utanç dolmuş yine,
Bir yılan olmuş, düşer yüz üstüne.

Söylenir tekrâr ki, doğrul söyle sen;
Yaptığım her şey, sorulsun inceden.

Heybeti Hak'tan ve hiç tutmaz ayak,
Hem hitâbın etkidir, ruhunda bak!

Bir ağır yükten, ezilmiş diz çöker,
Der ki Allah: "Hâli artık ver haber!"

Verdiğim nimet için şükrün nedir?
Faydalandın, hep benim sermâyedir!

Bir selâm vermek için dönmüş sağa,
Orda ruhlar, enbiyâ, hem evliyâ!

Mânevî şahlar, şefâat eyleyin,
Pis ayaklar, balçığa batmış bilin!

NAMAZDA SAĞ TARÂFA SELÂM VERMENİN, KIYÂMETTE HAKK'IN HESÂBA ÇEKMESİNDEN KORKARAK PEYGAMBERLERDEN YARDIM VE ŞEFÂAT TALEP ETMEYE İŞÂRET OLDUĞUNUN BEYÂNI

Der ki Peygamber: "Geçen, yardım günü;
Çâre dünyândır, heder ettin onu!

Vakte uymaz kuş musun, bahtsız kişi?
Dökme kanlar, çek de git sen, yap işi!

Hem de, yüz dönmüş olurken sol yana,
Çevre; "Yardım istemek yok, " der ona!

"Hakk'a kendin ver cevâp" derler o ân,
"Bizden el çek, yok bizim yardım inân!"

Çâre yok, ordan ve burdan neylesin?
Ruhu artık, çâresiz kalmış kesin!

Hem ümîtsiz kaldı, me'yus cümleden,
Kaldırıp çift el, duâ etmiş hemen!

Cümleden kestim ümît, Yâ Rabbenâ;
Evvel âhir, sâde sen Rabsin bana!

2175. Sen namâzdan, hoş işâret gör hele,
En sonun hep böyledir, sen bilsene!

Bir yumurtaymış namâz, civciv çıkar,
Dâne toplar kuş musun, tâzim sunar?

DEKÛKÎ'NİN, NAMÂZ ESNASINDA, BATACAK BİR GEMİ HALKININ FERYÂDINI İŞİTMESİ

Hem, Dekûkî'dir imâmlık eyledi,
Hem namâz kıldıkları, sâhil idi!

Hem cemâat uydu, saf saf durdular,
Üst cemâat, seçkin imâm; uydular!

Duydular deryâda, bir imdât sesi,
Ânsızın görmüştüler varmış nesi.

2180. Dalgalar sürmüş, sürükler bir gemi,
Bir belâdır uğramış hükmün demi!

Hem karanlık, hem bulut, hem dalgalar;
Hem bu üçten, artar olmuş korkular.

Sanki Azrâil, muazzam yel esen,
Sağ ve soldan, dalga artıp yükselen!

Orda mevcût cümle insanlar erir,
Orda yüzler nâle, feryât yükselir!

Baş dövüp ellerle hep durmuştular,
Cümle dînsiz, Müslümân olmuştular.

2185. Hakk'a her türden, niyâz etmekteler,
Hem de cândan, ahdedip gitmekteler.

Onca yıllar, aslâ secde etmeyen,
Baş açık hep, secde etmişler hemen!

Hem denilmiş, böyle yapmak faydanız,
İşbu ân, kulluk verir yüzlerce iz.

Hem ümît kesmiş dayıyla, amcadan,
Hem peder, dost, anne çıkmış ortadan.

Zâhidân şâkî ve fâsıktan olan,
Şimdi olmuş, muttaki bir Müslümân!

2190. Hem ne sağdan, hem ne soldan fayda var,
Hîle ölmüş, tek duâdan fayda var.

Âhlarından is çıkarken göklere,
Onların âhlar yayılmış her yere!

Der ki şeytân, insanın düşmân ya hem,
"Ey köpek tapmış, bu çift illet demem;

Ey münâfık, hem de ey münkir geber,
Sonda, mecbûr geldi artık çift eser!

Kurtulursan, bulsa göz aydınlığı,
Oldunuz şeytân, atıp zevk çığlığı.

2195. Gelmemiş hiç akla, dertler var iken,
Kurtaran, elden tutan, Hak'tır hemen."

Şeytânın söz, söylenirken durmadan,
Has kulakmış, böyle bir sesten duyan.

Mustafâ gerçek kutup, şahlar sesi,
Pâklığın deryâsı, söz der; en hası!

Sonda görmüşler, câhiller her şeyi,
Aklı çok, görmüş olur önden iyi!

İşte son dersen, başından gizlidir,
Ehli önden, suçlu tek çıksın bilir.

2200. İşte son, baştan bilinmez olsa da,
Son görünsün, câhil, âlim bilmede.

Aybı mâdem görmüyorsun önceden,
Ey inâtkâr dikkat et dur, selde sen!

İhtiyât neymiş? Ki ânsızdan gelen,
Her ne var, görmek gerektir önceden!

İHTİYÂTKÂR KİMSENİN TASAVVURLARI

Ânsızın kapmışsa aslan bir eri,
Hem de, seçmiş olsa ormanlık yeri.

Bil o insan, hem düşünmüştür neler?
Sen düşün aynen, dinin üstâd o er!

Yokluğun, derdin, kazânın aslanı,
Cânımız dünyâ, o seçmiş ormanı.

Öyle, halk korkar zaruretten yana,
Ağza dek, ummâna batmış baksana!

Sâde korkun olsa Allah'tan eğer,
Lûtfunuzdan beklenir çok hazneler!

Korku, gâm olmuşsa insan gâm demek,
Varlığın kaygıyla, yokluk istemek.

GEMİNİN KURTULMASI İÇİN DEKÛKÎ'NİN DUÂ VE ŞEFÂAT ETMESİ

Bak Dekûkî gördü, kopmuş velvele,
Gözden akmış yaş da, dönmüştür sele.

"Bakma Rabbim onların pis fi'line,
Padişahsın, tut o ellerden yine!

Kudretin ermiş deniz, gök, yerlere,
Ey Hüda'm sen, eyle imdat bir kere!

Hem Kerîm'sin hem Rahîm'sin, yok sonun,
Affet artık, her ne var, suçlar onun.

Verdiğin binler bedâvâ göz, kulak,
Yok ki rüşvet, verdiğin his, akla bak!

Rızkımızdan verdiğin, hep fazladır,
Gördüğün suç, bizde hep artmaktadır!

Ey büyük Allah! Günâh yaptık yazık,
Affedersin çünkü affın çok büyük!

Hırs yüzünden, yaktık artık biz bizi;
Senden öğrendim duâ, döndüm yüzü!

Sen ki öğrettin o duâ aşkına,
Çok karanlıklar, duâ kandîl bana!"

Hem Dekûkî, böyle kaldırmış eli,
Sanki müşfik anne olmuş, bilmeli!

Gözlerinden, kanlı yaşlardır gelen,
Hem semâdan bir duâdır yükselen!

Başka bir hâldir duâ sarhoşluğu;
Kuldan olmaz, dolduran Hak; yokluğu!

Hep fenâfillahtadır gör, evliyâ,
Hem duâ, hem mûcibi olmuş Hüda!

Vasıta yoktur, bakarsan ortada,
Ruh habersiz oldu, hep yalvarsa da!

Bendeler; rahmetli, elbet çok halîm,
İş düzeltmek üzre var, Hak'tan selim!

Hem koşarlar, rüşvet almaz yardıma,
Zor vakitler, hep acır mahlûkuma!

Ey belâya uğrayan bul kavmi sen,
Bil belâdan önce kavm, nimet hemen.

Pehlivân etmiş duâ, batmaz gemi,
Sandılar hem, onların gayret demi.

Sandılar, pâzûlarından kurtuluş,
Tam hedef tutmuş olan, bir ok imiş.

Avcıdan kurtardı koşmak tilkiyi,
Tilki sanmış, kurtaran kuyruk, iyi!

Cânı kurtarmış olan, kuyruk ne ki?
Okşayıp kuyruk, severken öyle ki!

Tilkiyi saklar ayaklar avcıdan,
Amma hep kuyruk över o durmadan!

Tilkiyiz biz, dön de ehlullâha bak,
Kurtaran dertten, bizim onlar ayak!

Hîlemiz elbette benzer kuyruğa,
Oynarız durmaz döner, soldan sağa.

Hîleyi saydık delil, kuyruk diye,
Sallarız, hayran bulup göstermeye!

Hayrân olsun, cümle insan isteriz,
Biz tamahtan, sanki biz göklerdeniz!

İsteriz, efsûnla ersek göklere,
Bilmeyiz, düştük çıkılmaz bir yere!

Ey akılsız, sen çukur bir yerdesin,
Haddi bil, tutun bıyık, el çek kesin!

İşte sen, hoş bahçe bulmuşsan eğer,
Sonra halkın tut etekten, ver ki yer.

Unsurun, hem his ve yönler bendesi,
Pek lâtîf bir yerdesin, çek herkesi!

Sen eşekten gölgesin, kuyruk işin,
Busegâh buldunsa sen, bildir kesin!

Dosta kulluk, olmamış kısmet sana,
Şahlığın meyl, çıktı nerden meydâna?

Âferîn densin, dilersin hep sana,
Bir kiriş taktın, şu ruhun boynuna!

Tilki benzer, hîlekârlık etme sen,
Kalbi, ehlinden; bulup, bağlan hemen!

Hiç kebâp aslanda, eksik olmamış,
Tilkisin, bir leş için yaptın koşuş.

Ey gönül, Hak ehlini bulman gerek,
Sen ki cüz'sün külle yönlenmek gerek.

Hak bakış mutlak senin kalbinle bil,
Olmamış sûret denen, hem suyla kil.

Sen diyorsun, kalbimiz var bir kere,
Arştadır kalp, inmemiş elbet yere.

Bir siyâh kil var, su vardır, baksana,
Oysa imkân yok ki abdest almana.

Çünkü olmuştur su mağlup toprağa,
Bir yürek var, yok gerek kalp saymağa.

Göklerin üstünde kalp vardır bilin,
Abdalın yâr, gönlüdür peygamberin.

Kalp, çamurdan kurtulur, sâflık bulur,
Sâflık artar, faydalar sunmuş olur!

Toprağından kurtulup bulmuş deniz,
Kilde tutsak kalmamış, olmuş deniz.

Bizde tutsaktır su, elbet toprağa,
Rahmetin deryâ, yetiş kurtarmağa!

"Der deniz: "Hep ben, seni çekmekteyim,
Sen diyorsun: "Ben sâfım tatlardayım!"

Sende sözler eylemiş mahrûm seni,
Vehmi terk et, haydi gel sen bul beni!"

Suyla killer, hep denizler istiyor,
Kil ayak bağdır; su "sen dursan" diyor.

Hem su, kilden kurtarır olsun ayak,
Müstakildir, kil kurur, var çatlamak.

Hem neden kil mânidir koymaz suyu?
Sende mevcût, hem yemek, içmek hûyu!

Böyledir, bilsen cihân şehvetleri,
Mal ve mevkî, iştahın her türleri!

Toplanır bunlar gelir, sarhoş eder,
Bulmamışsan, cümleten olmuş keder.

2260. Şunca olmuş gâm ve ye's sarhoşluğu,
Pek fena mal, ihtiras sarhoşluğu!

İhtiyaçtan fazla mal hiç isteme,
Olmasın nefsinse hâkim bekleme!

"Gönle sahip ârifim" derken bile,
Söyleyip düştün, olup serkeş hele.

Hem nasıl balçıkta mevcût bir suda;
"Ben suyum" derken de serkeş olmada!

Sen bulanmış kalbi, sanmışsın gönül,
Şüphesiz kalbin, erenden ayrı bil!

2265. Süt ve bal sevdâsıdır arzûn senin,
Sen revâ gördün mü, has gönlün senin?

Süt ve bal, olmuş gönül aksetmesi,
Her hoşun hoşluk, gönüldür haznesi.

Kalbe ârif gölge, düşmüş olsa gör,
Kalpti cevher hep cihân arâz olur.

Kalpte, bir mâl aşkı dolsa, bil ki sen,
Cân, su, kil, meftûnu olmuştur hemen!

Yâ karanlık bir hayâl var söyleşir,
Buldu sohbetler dalıp gitmektedir.

2270. Dolmasın nûr kalbe, yoktur aslâ yol,
Kalp, nazargâhı Hüda'dır bilmiş ol!

Neyse, yüz binlerde yoktur böyle kalp,
Anca kâmillerde mevcut, öyle kalp.

Sende kalpten, sâde kırpık parça var,
Bir gönül bul, kalbi dağ etsin o yâr.

Ehl-i kalpler kaplamıştır âlemi,
Saçmış altın durmadan, mertlik demi!

Hak selâmından saçar rahmet o er,
Halka sunmuş, ehl-i kalptir hisseler.

2275. Her kimin düzgün etek, düzgün cebi,
Bak, gönülden armağan almış gibi.

Hep niyâz, bitmez huzur, dolsun cebin,
Dolmasın fısk-ı fücûr, artık işin!

Delmesin cepler ki, fıskın taşları,
Sahte nakt neymiş, ayır sen onları.

Sen cihânın taşla, doldurdun etek,
Bir çocuksun, taşla oynarsın demek.

Hem gümüş, altın hayâl, gerçek değil,
Artırır gâm, doğrular yırtmıştı bil.

2280. Olmasın akl, hem çocuklardan yana,
Oynanan taş, akçe olmuştur ona!

Yaş akıldır, bembeyâz bir saç değil,
Kıl sığışmaz, şans, ümît var olsa bil!

DEKÛKÎ'NİN DUÂ VE ŞEFÂAT ETMESİNİ O CEMÂATİN İNKÂR ETMELERİ, UÇUP GAYB PERDELERİ ARKASINDA GİZLENMELERİ, DEKÛKÎ'NİN DE "BUNLAR HAVAYA MI ÇIKTILAR, YERE Mİ GİRDİLER?" DİYE HAYRETE DÜŞMESİ

Oldu istekler ve kurtulmuş gemi,
Hem namâz olmuş tamâm, almış demi.

Bir fısıltıymış, yayılmış ortada,
"Hem de boş işler yapan kimmiş? Baba!"

Hem Dekûkî arkasından söz dedi,
Yanda kim var, gizli sırlar söyledi.

2285. Der ki herkes: "Ben duâ hiç etmedim,
Gizli, âşkâr sanma bir şey istedim!"

Derde düşmüştür imâm, söyler biri,
Pek fuzûli bir duânın işleri!

“Bende ancak bir yakîn var” der biri,
“Arkadaşlar zânnımız almış yeri.”

Hem fuzûli dert yüzünden, duy sesi,
Hak kazâ âsîsi olmuş cümlesi.

Hem keremkârlar da, söylerler nice?
Baktım arkamdan, dönüp ben öylece.

2290. Görmedim, yoklardı artık ortada,
Hepsi gitmiş, kalmamışlar arkada.

Sağ ve sol, yüksek ve alçak, her yöne,
Atmışım keskin bakış, yoklar yine.

Sanki onlar inci, yoklar ortada,
Yoktu bir iz, toz görünmez arkada.

Allah’ın kubbeydi gizlendikleri,
Hangi ravzâ, oldu bilmem yerleri?

Hak mı gizler? Eyledim hayret ona!
Gözlerimden, saklamıştır baksana!

2295. Öyle gizlenmiş, görünmez gözlere,
Sanki dalmıştır balıklar göllere!

Sürdü yıllar, gör Dekûkî hasreti,
Bir ömür hem, ağlayıp hem, inledi!

Dersin ey gafil, meğer sen bir velî,
Hak’ladır, bilmez beşer zikrin dili.

Ey câhil sen ruh değil, gördün beşer,
İşte merkep, burda yatmış, burda yer!

Sen ki virân belledin hep, halk gibi,
Öyle gördün onları, ey hâm sabî.

2300. Hak yaratmış, gördü İblîs derdi bil:
“Ben ki âteş, oysa Âdem, aslı kil!”

Gel de, şeytânî gözün bir kez kapa,
Nerye dek, gözler yüzeyden bakmada.

Ey Dekûkî, kesme görmekten ümît,
Irmağın benzer, döküp yaş öyle git!

Öyledir onlar, ararlar devleti,
Gönle hürlük, bir sıkıntı nisbeti.

Sen, cihânın işlerinden geç öte,
Ol üveyk, artık araştır **“kû, kû”**[25] de!

2305. Hoşça bak gâfil, demiş Hak, öyle ki,
Sen duâ et, gör kabûl etmek ne ki?

Kimde kalp, dertten temiz olmuş hele,
Hem duâ yaklaştırır, Allah ile!

DÂVÛD PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM ZAMÂNINDA ÇALIŞMADAN VE ZAHMETSİZ HELÂL RIZIK İSTEYEN BİR TÂLİBİN HİKÂYESİ VE DUÂSININ KABÛL OLUŞU

Akla gelmiş bir hikâye, bir fakîr,
Gündüz, akşam hep figân etmektedir.

İstemiş rızk av ve zahmet çekmeden,
Hem, helâl bir rızkı istermiş hemen.

Önceden biz bahsi açmıştık fakat,
Söylemekten fırsatım olmuş sakat.

2310. Söyleriz, ihsân buluttan yağsa yâ,
Hâli biz hem, başlarız anlatmaya.

Gördü hayvân sâhibi, kesmiş onu,
“Hem sığır elbet benim der, en sonu!”

“Söyle sen bilmem neden kestin, bana?
İnsâf et, ahmak akıl, rehber sana!”

[25] *Kû kû: “Nerede, nerede?” demektir.*

"Rızkı isterdim Hüda'dan ver diye,
Ben niyâz ettim de, döndüm kıbleye.

Ettiğim duâm benim görmüş kabul,
Geldi rızkım, bu sığır olmuştu bil!"

2315. Coştu hiddetlendi hayvân sâhibi,
Hem de sert birkaç tokat, vurmuş idi.

İKİ HASMIN DÂVÛD ALEYHİSSELÂM'IN HUZÛRUNA GİTMESİ

Hem de Dâvûd huzruna çekmiş ona,
Derdi: "Şaşkın, zâlim, ahmak, gel bana!

Hîlekâr, terket, soğukluk fendinin,
Gel akıllan sâhibi ol kendinin.

Sen ne dersin? Söylesem neymiş duân?
Saç, sakal, yüz, hep alay olmuş inan!"

Der ki: "Ben ettim duâlar Allah'a,
Yuttuğum kan, zahmetim çok, yok paha.

2320. Ben kesin bildim, duâm olmuş kabûl,
Taş çalıp baş üzre vur, pis sözlü kul!"

"Hak için söz söyleyin, ümmet olan,
Dinleyin siz, söz diyor hep saçmadan!

Müslümânlar siz bakın, etmiş duâ,
Bir duâdan mal onun olmuş güyâ!

Böyle mâl bulmak olur, olsun hemen,
Cümle âlem mal bulur, bir cümleden!

Bir duâdan mâl bulunmuş olsa yâ,
Kör olanlar, bey çıkarlar ortaya!

2325. Gündüz, akşam, hem okur onlar duâ,
Rızkı ihsân eyle, sen ver, Ey Hüda!

Sanki vermezsen, veren yoktur bana,
Hep açan sen, sen, eşikler açsana!

Körlerin gayret, duâ kudretse de,
Bir dilim ekmek görürsün, elde de!"

Der ki millet: "Doğru söyler Müslümân,
Kim duâ satsın bu tarz, zâlim inan!

Hem duâ, nerden eder mâl sâhibi?
Saymaz İslâm, böyle şey düstûr gibi!

2330. Yâ, satın almak yâ uygundur hibe,
Yâ, vasiyetten iner mülkler cebe!

Nerde yazmış? Tâze dîn göster kitâp!
Ver sığır sen, yoksa haps ol, çek azâp."

Kaldırıp baş, hem semâya döndü o,
"Ben duâ ettim bilensin doğruyu!

Hep duâlar senden ilhâmdır bana,
Her ümît, senden uyanmış baksana!

Etmemiş oldum muhakkak boş duâ,
Ben ki Yûsuf dengi görmüştüm rüyâ!"

2335. Gördü gün, ay, hem de on bir yıldızı,
Secde etmişler dönüp onlar yüzü!

İtimât etmiş rüyâ-yı sâdıka,
Beklemiş çıksın ve zindândan o da!

İtimâdından ki çekmezmiş keder,
Hem Züleyhâ, bendelik, boş bir kader.

Yandı rüyâ, mum olup, hem önde o,
Sundu aydınlık, güvendir işte bu!

Attılar onlar ve zindânken kuyu,
Bir ilâhî sesti artık, duyduğu!

2340. "Sen ki bir gün, mânevî bir şah iken,
Söyleşirsin hâli, her kardeşle sen!"

Görmemiş kim, seslenen elbet ki o,
Etkisinden, gönlü bilmiş, kimdi o!

Kuvvetiymiş, mesnedi olmuş o ses,
Hep huzur vermiş, râhat vermiş o ses.

Öyle bir ses, mânevî meclis ona,
Hem Halîl'in güllüğüymüş baksana!

Her cefâ gelmiş ve ermiş olsa da,
Bir tahammül, kuvvet olmuştur sedâ!

2345. Tâ Elest'ten mü'minin kalplerdedir,
Bir hitâp, zevkler dolup gelmektedir.

Etmesinler hiç belâ varken hele,
Hak emirler, itirâzsız mes'ele!

Bir hekim versin ilâç, olmuş acı,
Gül şekerden yut, tamâm yitsin gücü!

Gül şekerden lokma almaz olsalar,
İnkâr etmiş mide hazm etmez, kusar!

Bak Elest vaktinde düş görmüş kişi,
Mest olur, gerçek ibâdettir işi!

2350. Mest olur olmuş sanırsın bir deve,
Hep ibadet hurcu tutmuş çekmede.

Ağzının yandan köpüktür gözlenen,
Mestliğin yangın da, şâhittir hemen.

Şevk elinden sanki aslandır deve,
Yük ağırdır oysa, pek az yer deve!

İsteyip çekmektedir zahmet deve,
Kıl kalır dağ, eylesin niyet deve.

Hem Elest vaktinde rüyâ görmeyen,
Bir mürît, dünyâda olsunmuş neden?

2355. Olsa! Var gönlünde yüzler şüphesi,
Tek şükür var, yıl sürer dertlenmesi.

Bir tereddüt, bir adım atsın öne,
Bir adım, tekrâr geri dönmüş yine.

Bahsi açmak, boynumun tek borcu bu,
Tezliğin var, sen "Elem neşrah" oku.[26]

Bil, ağır şerhin ki, son yoktur gibi,
Sen, sığır davâsına sür merkebi.

"Şimdi kör şeytân deyip etmiş kıyâs,
Hîlekârlık duâmın olmaz esas!

2360. Etmişim körler duâsın nerde hem?
Olmamış hiç başkasından istemem!

Kör cehâletten, umar halktan ama,
İsterim Hak'tan, kolaylıktır bana.

Kalbi kör, saymıştı körlerden beni,
Ruhum ihlâs, pâklığım görmez hani!

Ben de körlükler ki, aşkından gelir,
Sevdiğim şey, kör, sağır, etmektedir.

Hak'tan ayrılmış ne var, görmem, körüm,
Hakk'ı seyretmek için görmüş gözüm!

2365. Sen görensin, sen bilensin Ey Hüda!
Lûtf inâyet çevresin gezdimdi yâ!

Öyledir hem, Yûsufî Sıddık'a sen,
Bir rüyâ görmüş iken, verdin güven.

Gösteren lûtfu senin bir düş bana,
Hem duâm, artık oyun olmazdı ya!

Bilmiyor millet benim sırrım nedir?
Sözlerim, nerden fenâ gelmektedir?

Haklıdırlar, gaybı tek Allah bilir,
Aybı dersen Allah'ım örtmektedir!"

---

[26] *"Göğsünü senin faydan için genişletmedik mi?" (İnşirâh, 1)*

Hasmı der: "Ey amca, gel yüz dön bana,
Söyle gerçek, gökle söyleşten yana?

Hîlekârsın, halkı aldatmak işin,
Aşk ve Allah'tansa dem vurmak işin!

Söyle, hangi yüzle döndün Hakk'a sen,
Kalbi ölmüş kimsesin bil, önceden!"

Öyle derken, şehre düşmüş velvele,
Müslümân kul secdeler almış ele!

"Ey Hüda, gel etme rüsvâ bendeni,
Ben fenâysam, etme sırrımdan beni!

Sen bilirsin, ben ki bitmez her gece,
Yüz duâ, yüz secde kıldım öylece.

Hem duânın, halk için yok kıymeti,
Sanki kandîl Hakk'a sunmuş kameti."

DÂVÛD ALEYHİSSELÂM'IN İKİ HASMI DİNLEMESİ VE DURUMU DAVÂCIDAN SORMASI

Çıktı Dâvud hânesinden meydâna,
"Hâl nedir, neymiş diyin, sizler bana?"

İddiâ etmiş, adâlet istedi,
"Hayvânım, benden kaçıp gitmiş dedi.

Oysa tutmuş hayvânı kesmiş niye,
Söylesin artık, onun maksat ne de?"

Der ki Dâvud: "Söyle neymiş ey kerîm;
Sen telef ettin neden, bilsek derim?

Saçma söz yok, hem delîl lâzım bana,
İş ve davâ yönlenir hâlden yana."

Der ki: "Ey Dâvud! duâm yıllar yılı,
Gündüz, akşam Hakk'a kaldırdım eli.

Bir helâl, hiç zahmeti yok rızk bana,
Ver deyip, hep ben duâ ettim O'na.

Er, kadın, komşum bilirler hâlimi,
Her çocuk, vasf eylemiş ahvâlimi.

Apaçık sor, kimden istersen bunu,
Çok kolay, hep anlatırlar bil onu.

Gel de sor sen, hem sorarsan her kime,
Eski giymiş yoksulun arzûsu ne?

Çok duâdan sonra gelmiş bir sığır,
Ânsızın, hânemde durmuş bir sığır.

Rızk için yok, tek niyâzımdan benim,
Göz kararmış, şimdi şâd olmak işim!

Hakk'a binler şükrü tekrâr eyledim,
Kimmişim ben, Hakk'a şükr olsun dedim!"

DAVUT ALEYHİSSELAM'IN ÖKÜZÜ KESENİN HAKSIZ OLDUĞUNA HÜKMETMESİ

Der ki Dâvud: "Saçmalıklar eyleme,
Şer'i hüccet, neyse göster, söz deme!

Bir delîlsiz hükmü, görmezsin revâ,
Batıl âdet eylesem vermez sefâ!

Kim bağışlar, yoksa aldın kimseden,
Yoksa mirâs, yoksa bir varis mi sen?

Varsa bir iş belleyip ektin mi sen,
Mahsûl olmaz, bil ki bir şey ekmeden.

Her ne ekmişsen, biçersin hak senin,
Yoksa, zulmün âşikârdır bak senin!

Müslümân'ın hakkıdır, yok saçmalık
Borç alıp ver, bâtıl eylersen yazık."

"Ey Nübüvvet şahı sen onlar gibi,
Söyledin, onlarsa zulmün sâhibi!"

HAZRET-İ DÂVUD'UN HÜKMÜNDEN SONRA O KİMSENİN ALLAH'A TAZARRUU

Secde etmiş der ki: "Ey sırlar bilen!
Gönlü Dâvud'un gerek, duysun hemen?

Bende âteş, sal onun sen gönlüne,
Ey keremkâr, ver ki Dâvud kalbine!"

Söyleyip hıçkırdı, akmış yaş hemen,
Sanki Dâvud kalbi çıkmış sîneden.

Der ki Dâvud: "Bak sığır hakkın senin,
Ertelensin şimdi ısrârın senin!

Ben de, halvet eyleyip, kılsam namâz,
Sır bilen Hak'tan gerek, sorsam birâz!

Bende hûy olmuş, namâzdan iltifât,
Buydu mânâ, gözde nûrumdur salât.

Bulsa ruhum bir açılmış pencere,
Mektubu Hakk'ın, okunsun bir kere!

Allah'ın vahyin, feyizden yağmuru,
Penceremden buldu ev, nûr unsuru.

Bir Cehennem, evde yoksa pencere,
Dinde maksat, menfez açmak kalplere!

Kesme orman, vurma himmet kazması,
Kalbe vur açsın o, menfezden hası!

Bilmiyor muydun, güneşten her ziyâ,
Örtülerden başka gerçeklerdi yâ!

Gördüğün nûrlar ki, hayvân görmede;
"Velekad kerramnâ"[27] Hak emretme de!

Ben güneşler misli nûrlar dolmuşum,
Yok ayırmak, sâde bir nûr olmuşum!

Yönlenişler, hem namâz, hem halvete,
Gösterip yol, yaklaşırdır millete.

Ben, cihân dosdoğru yönlensin diye,
Pehlivânsam, atmışım el hîleye.

Sırrı Dâvud söylemez, yoktur izin,
Sırrı deryâlar ederdi, toz bilin.

Böyle üslûp kullanır, Dâvut yine,
Erdi halkın aklı yanmak hâline.

Arkadan çekmişti, tutmuş bir kişi,
Birdir Allah, bende yok, şekkin işi?

Geçti dalgınlık ve gelmiş kendine,
Söz kesilmiş, geçti halvet mülküne.

HAKK'IN MEYDÂNA ÇIKMASI İÇİN, DÂVUD ALEYHİSSELÂM'IN HALVET HÂNESİNE GİTMESİ

Geçti ordan örttü halvet hâneyi,
Seçti mihrâp, üzre duâ etmeyi.

Hak ki göstermiş, görür olmuş tamâm,
Vâkıf olmuş, kim de ister intikâm.

Hükm için artık hasımlar geldiler,
Hem nebînin huzruna saf durdular.

İddiâlar çıktı tekrâr meydâna,
Müddeî, konmuştu çok zân altına.

---

[27] *"Biz insanoğlunu mükerrem kıldık." (İsrâ, 17/70)*

DÂVUD PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'IN SIĞIR SÂHİBİNE DAVÂSINDAN VAZGEÇMESİNİ SÖYLEMESİ, SIĞIR SÂHİBİNİN DÂVUD'U KINAMASI

2420. Der ki: "Dâvud gel helâl et hakkını,
Etme tân sen, Müslümân'dır geç onu!

Setreden Allah seni, bak ey civân;
Suçların örtüldü sonsuz git hemen."

Der ki: "Eyvâh neydi hikmet, hak mı bu?
Tâze bir kanun unulsun, doğru mu?

Adlinin şöhretle dolmuşken cihân,
Yer ve gök ıtrıyla hep kısmet bulan.

Böyle bir zûlme düçâr bir it mi var?,
Böyle zûlm dağ taş ki koymaz parçalar!

2425. Müslümân sizler bakın neymiş cezâ, "
Söyleyip Dâvud'u tan etmişti yâ!

DÂVUD ALEYHİSSELÂM'IN, SIĞIR SÂHİBİNE: "CÜMLE MÂLINI ONA VER!" DİYE HÜKMETMESİ

"Ey inatkâr, var neyin, gel ver buna! "
Böyle sözler söylemiş, Dâvud ona!

"Cümle varın neyse artık ver ona,
Yoksa zulmün hepsi çıkmış meydâna!"

"Durmadan zulm artıyor, bilmem neden?"
Saçtı toprak yırttı üst, başlar hemen!

Böyle birçok suçlayışlar eyledi,
Sonra Dâvud: "Sen birâzcık gel!" dedi.

2430. Der ki: "Bahtın kör senin, sabrında yok,
Çıktı zulmün, hep karanlık çok yazık!

Pisledin, çıkmak dilerken yükseğe,
Her eşek layık değil ot vermeye!

Git senin eş, evlâdın, olmuş köle,
Hep onundur, fazla bir söz yok hele!"

Taş alıp dövmüş olurken sîneyi,
Çâresiz koşmuş, gezer her köşeyi.

Halk gelip Dâvud'u suçlarken hemen,
Gizlenen gerçek nedir hiç bilmeden.

2435. Oldu onlar bir saman divânesi,
Bilmeden, zâlim ve mazlûm hangisi!

Bildi zâlim nefsi kesmiş kimseler,
Zorba kim, mazlûm da kim bilmiştiler!

Tâ içinden, nefse mahkûm bir kişi,
Mazlûmun düşmânı olmaktır işi.

Saldırır yoksul adam bulsun köpek,
Bulsa fırsat, hem ısırmıştır demek.

Âr gerek aslan için, hiç itte yok,
Avlamaz aslan, var olsun komşuluk.

2440. Mazlûm öldürmüşse zâlim, taptı halk,
Halkı gör, Dâvud'a isyankârdı halk.

Hem de yönlenmiş tümüyle halk olan,
"Sen seçilmiş bir Nebî, şefkât sunan!

Bir zulümdür apaçık, uymaz sana,
Bir günâhsız suçlanan, bir baksana!"

DAVUD ALEYHİSSELÂM'IN BU GİZLİ ŞEYİ MEYDANA ÇIKARMASI

Der ki: "Ey dostlar, vakit gelmiş bu ân,
Söyleyim, olsun ayân hep sır denen!

Kalkınız, toptan çıkıp biz kırlara,
Erme mümkün orda mevut sırlara!

Bir ağaç var, orda dal salmış yere,
Dal budak eğmiş, sarılmış yerlere.

Gölge sağlam, kök de hem pek güçlüce,
Kan alıp, ordan ulaşmıştır güce!

Kan döker olmuş ağaç altında bu,
Bir bey öldürmüş, beyiymiş doğrusu.

İşte Allah, çok cinâyet örtmede,
İşbu mel'ûn, küfrü nimet etmede.

Oysa yardım etmedi öksüzlere,
Geçti nevrûz, geçti bayram, kaç kere!

Sâde bir tek lokma vermezken hele,
Bir hukuk vardır, hayâl etmez bile!

Bir sığır kesmiş, alıp vurmuş yere,
Bilmemiş mel'ûn, onun hak, bir kere.

Kendi açmış, perde örtmüşken Hüda,
Bir cinâyet, Allah'ım örtmüştü yâ!

Kâfir olsun, fâsık olsun yapsa suç,
Örttü Allah, işleyen açış sonuç.

Cânda sırlardan zulüm örtülmede,
Şimdi zâlim gözletip, göstermede!

Sanki der: "Vardır benim boynuzlarım,
Ben Cehennem üzre tutmuş saklarım."

DÜNYÂDA DAHİ ZÂLİMİN ZULMÜNE ELİNİN, AYAĞININ ŞEHÂDET ETMESİ

Ey zulümkâr! Suçlusun sen, el, ayak,
Sende mevcut hâle şahit, gör de bak.

İtikadın neyse der gönlündeki,
Dikleşir bir bekçidir say öyleki!"

Hem gazap ânında mevcût organın,
Sırrı söyler, hiç bırakmaz sır yanın.

Söyleyin der, her ne etmiştir cefâ;
"Durma artık el, ayak gel söyle yâ!"

Sırra şâhit, dizgini aldın ele,
Öfkelendin zulmünü verdin yele.

Dikse Hak sahrâya sırrın sancağı,
Gönlü şâhit, bir vekil etmiş bağı!

Haşri ister, sırlar olsun âşikâr,
Orda şâhit bulmaya, güçlük mü var?

Zulme, on elden sarılmış, ey adam,
Cevherin gerçek, bilinmiştir inan!

Zulmü şöhret etmenin yok gâyesi,
Gönlün âteş doldu, bilmiş cümlesi!

"Ben cehennem ehli," der nefsin senin,
Durmadan âteş saçar olmuş bilin!

Der cehennem: "Âteşi, aslım bilin,
Nûr değildir, Hakk'a yönlensem hemin!"

Hakk'ı bilmezken öküz hakkında sen,
Nice tür tür hîleler kurdun neden?

Hem beyinden çaldı, yüzler mâl, deve,
Böyledir nefs, gel babam geç gir eve!

Hak için bir gün niyâz etmiş, değil,
Bir kez olsun, Rabbenâ etmezdi bil.

Söylemez hasmım benim, gel sen kayır,
Ben zarâr verdimse, Rabbim et hayır!"

"Ben hatâ ettim, diyet âilemin,
Sen Elest vaktinde cân komşum benim."

Tövbe etsin, inci versen sen ona,
Yok ki insâf, oysa taş vermez sana!

Halkın o Ağacın Dibine Gitmesi

Çıktılar onlar ağaçken yönleri,
Arkasından bağlayın der, elleri.

"Zulmü artık eyleyim hep âşikâr,
Tâ ki adlin bayrağı kılsın karâr."

"Öldüren sensin onun ecdâdını,
Sen köleydin, böyle dökmüştün kanı.

Sen ki öldürdün gelip kondun mâla,
Hem karın, ondan kalan gerçek köle.

Hem karın, ondan kalan bir cariye,
Çekti bey, birçok cefâ ondan niye?

Hem ne var ondan doğan erkek, dişi,
İşte maktûl kimsenin tek vârisi!

Sen ki kulsun, mâl ve kâr toptan onun,
Hak dilersin, hak gelip olmuş sonun.

Zulm edip inlettin öldürdün beyi,
Yapma der, hem yalvarır gördün beyi!

Öldürüp gömdün yâ hançer toprağa,
Bir hayâl korkunç ve güç yok bakmağa.

Baş, bıçak birlikte gömdün şurya sen,
Siz kazın, gerçek ne var çıksın hemen!

Hem kazılmış ismi, hançer üstüne,
İşte bak it, çok zarâr vermiş yine!"

Orda Dâvud, her ne söyler yaptılar,
Bir kesik baş, bir bıçak bulmuşlar.

Saldı hâl, halk içre binbir velvele,
Kestiler zünnâr, inanç geçmiş ele!

Der ki Dâvud: "Gel, adâlet isteyen,
Ey siyâh yüz, gel adâlet, al hemen!"

Dâvud Aleyhisselâm'ın Katîl İçin Hamiyet ve Delîl Gösterdikten Sonra Onun Kısâsını Emir Buyurması

Bir kıtal olmuş ve emretmiş kısâs,
Hîle, mekr, Hak ilmi var, etmez halâs!

Allah'ın hilm, örtse bir miktâr suçu,
Haddi aşsın, suç çıkarmış doğrusu.

Kalmamış kan, kalbe düşmüş gerçeği,
Keşfedilmek, zulmü bulmak isteği!

Hem adâlet, hem kıyâmetler beyi,
Koydu her bir kalbe, adlin isteği.

Hem nasıl ölmüş, neden, ölmüş ise,
Kalpte bitmiş, şüphe düşmüş herkese.

Sorgular, kalplerde mevcût ızdırâp,
Hep lisânlar, kaynayan kandan harâp!

Âşikâr yâ, katîlin sır ortada,
İşte Dâvud, mûcize Hak sunmada!

Cümle halk görmüş ve herkes baş açık,
Secde etmişler ve derken çok yazık!

"Sâde bir kör, görme bilmez cümlemiz,
Sende yüzler mu'cizât, gördük ya biz!

Sen, Tâlût'la cenk eder olmuş iken,
Söylemiş taş: "Gel beni sen al hemen!"

Üç sapan taş vardı, almıştın ele,
Kırdığın insan, erer yüz binlere.

Parçalanmış taştı, yüzbin parçaya,
Emdi her taş, bir hasımdan kan bu yâ!

Elle tutsan, hâm demir olmakta mum,
Bildirilmiş, zırhı sen yaptın bütün.

Senle dağlardır, Zebûr hıfz eyleyen,
Senle birlik oldu, dağlar şükreden.

Sen nefes verdin, açılmış cân gözü,
Gaybı görmek üzre beklerler sizi.

İşte en kuvvetli olmuş mûcizen,
Bitmeyen bir zindelikler bahşeden!

Mû'cizâtın ruhu görmek gerçeği,
Buldu kâfir bir inanç, ölmezliği!

Öldürülmüş, hem cihân olmuş diri,
Tâzeden kul oldu artık, her biri!"

İNSAN NEFSİNİN, SIĞIRI KESEN KİMSEYİ DAVÂ EDEN KATÎL MAKAMINDA, SIĞIRI KESENİN DE AKIL MİSÂLİNDE OLDUĞU; DÂVUD'UN HAKKI, YAHUT HAKKIN VEKÎLİ VE HALÎFESİ BULUNAN ŞEYHİ TEMSÎL ETTİĞİ VE ONUN YARDIMIYLA ZÂLİMİN ÖLDÜRÜLÜP, HELÂL RIZIK İLE ZENGİN OLMANIN MÜMKÜN BULUNDUĞU

Öldürüp nefsi, cihânda ol diri,
Nefs efendin, et köle, gitsin geri!

Hem sığır, davâ eden nefsin senin,
İddiâ etmiş büyüklükler hemin.

Bak, sığır kesmiş olan aklındı hem,
Etme ret, tendir sığır, kesmişse kim!

Hep esîr olmuş akıl, zahmet niye,
İster Hak'tan, çekse bil zahmet niye?

Neydi zahmetsiz rızıklar istemek?
Suçların kaynak, sığır öldürmemek!

Nefs: "Sığır elbet benim! Öldürme!" der,
Çünkü cismin nakşıdır, nefsin sığır!

Bey oğul, aklın rızıksız kalmada,
Öldüren nefsin, efendin olmada.

Olmadan zahmet, rızık bilsen nedir?
Ruhun erzâk; dinle yükselmektedir!

Hem, sığır kurbandı; zahmetsiz rızık,
Defne istersen; sığır ten, kaz da çık.

Pek de az akşam rızık aldım yâ ben,
Yoksa, bahsi pek uzatmazdım hemen.

Az yemiştim der isem, efsâneden,
Her ne olmuş, geldi halvet hâneden.

Cilve almışsak, güzel gözden eğer,
Bulmasın gözlerde esbâp asla yer!

Bir sebep üstünde, vardır bir sebep,
Dış nedir, gerçek için göz at ki hep.

Geldi peygamber, sebepler silmeye,
Mû'cizât geçmiş, Zühâl'den gerçeğe.

Hiç sebepsiz yardılar, ummânları,
Ekmeden sunmuştular buğdayları!

Gayret etmişler ve kumlar oldu un,
Oğlağın yün, ibrişim olmuş bütün.

Kur'ân'ın elbet, müsebbiptir yönü,
Bahsi olmuştur Leheb, hüsrân sonu!

Hem Ebâbil pek ufak taş attı da,
Hep Habeş ölmüş de, fert yok ortada.

Kuş atar taş, hem de azgın fillere,
Fil ne var, artık delip dökmüş yere.

Vur kesik kuyrukla ölmüş kimseye,
Cânlanıp çıksın, kefenlerden diye.

2525. Hem boğazdan, tam kesik zât sıçrasın,
Katlinin kan, neyse ondan istesin.

Öyle Kur'ân, tâ başından en sona,
Hem sebep, illet, tevekkül baksana!

Keşfe yetmez burda aklın, bil ki sen,
Et ki kulluk, keşfe yol açsın hemen.

Feylesoflar bağlı idrâk etmeye,
Elbet aklın aklı, kâfi sûfiye.

İçtir aklın aklı, dış hiçtir dedi,
Hayvânın kursakta arzû post idi!

2530. Öz arar, bulmuşsa post, var yüz melâl,
Hem ilâhî marifetlerdir helâl!

Aklı çer-çöp, gösterir yüzler delil,
Akl-ı Küll hem, doğrusuz olmaz ki bil!

Akl-ı cüz'î, defterin etmiş kara,
Aklın aklı, nûr sunar yatmışlara.

Akl-ı küldür, ak, siyâhlıktan öte,
Hem onun ay nûru ruh, hem kalpte de!

Kim siyâhtan, kim beyâzdan buldu şân,
Leyl-i Kadrin yıldızıymış sen inân!

2535. Hem dağarcık, cüzdanın kıymet ne ki?
Yoksa altın, onda kıymet, posteki!

İçte kıymet buldu ten, tek cân ile!
Cânda kıymet sağlamış cânân ile!

Kâfirin cân, pek diri parlarsa da,
Bak denilmiş: "Kâfir ölmüş, ortada!

Söyleyen sen, nutka sâhipsen hele,
Açtığın ark, suyla dolmuşken bile!

Bil ki vardır, yüz yılın irşât eri,
Eski sözler, fayda vermiş her biri.

2540. Şükreden zât! Kur'ân'a haktır dedi,
Hem Zebur, İncil ve Tevrat şahidi!

İste Allah'tan, cefâsız bir rızık,
Elma, Cebrâil verip etsin rızık!

Belki cennetten, Hüda vermiş sana,
Bahçıvânsız, ekmeden, ermiş sana!

Ekmeğin her fayda, Hakk'ın ihsanı,
Bazı ekmeksiz verir, elbet onu!

Gizli lezzet oldu, ekmek ortada,
Sofrasız ekmek, veli zâtın gıdâ!

2545. Yoksa Dâvud misli, şeyhin himmeti,
Sâde koşmak, ruh yüceltmez gayreti.

Şeyhe uymuş olsa bil nefsin senin,
Tâ başından bil ki, râm olmuş hemin.

Hem sığır sâhibi baştan almadı,
Bir nefes, Dâvud verirken anladı!

İt olan nefsin için, şeyh yâr olur,
Sonra nefsin avlanıp, gâlip gelir.

Nefsi ejderhâ bilin hep hîle, fen,
Şeyhte bir zümrüt ki, gözler kör eden!

2550. Sen sizler yıkmak ister olsanız,
Şeyhe merkep sürme olsun hisseniz!

Nefs, velîden buldu bir yer bilmeli,
Pek uzunken, tam güdük olmuş dili.

Onda yüz dil, her dilin var yüz dili,
Hîlesin târife güç yok, yok eli.

Bin delil sunmuş sığır hakkım diyen,
Yok ki hiçbir doğru artık, belle sen!

Halkı aldatmış ve yalnız, kaldı şah;
Yol bilendir, hakka vâkıf oldu şah!

Nefse bak, sağ elde Kur'ân tesbihi,
Yende saklar, hem kılıç, hançer dahi.

Nefsinin mushafa etme itimât,
Olma hiç dost, dost olup sunmaz sebât.

Havza, abdest al, deyip sesler seni,
Havza soksun, dipte bekler ölmeni.

Aklımız nûr, hoşluğun isteklisi,
Nefsi zulmânî tutar, tutsak nesi?

Evde aslanlık sunan, it sûreti,
Evdedir nefs; ten de, aklın gurbeti.

Sabret, aslanlar giderler ormana,
Kör köpekler, imrenir olmuş buna!

Hîle nefsin, bilmemiş şehr halkı hiç,
Gerçek ihsânlar verirler kalbe güç.

Kim ki cinsinden olurlar yâr ona,
Nefse Dâvud dost değil, şeyhtir sana!

Kim değişmiş, ruhu ermiş yükseğe,
Cinsiyet yok, kalbi dolmuş gerçeğe.

Halkta mevcût, gizli bir illet durur,
Aynı illet ehli gelmiş, yâr olur.

Nice âdî, taslasın Dâvut'luğu,
Halk ayırmaz onla kurmuş dostluğu.

Avcıdan ses duydu, abdal olsa kuş,
Yönlenir ondan tarâf, yapmış iniş.

Bir sapıktır, söz kimin bilmez adam,
Mânevî bilsen de kaç, hiç durma hem.

Bağlı, bağsız, onca bir eş kimsedir,
Var yâkînim derse, bil sen, şüphedir.

Böyle bir kul hem zekî fert olsa da,
Yok temizlik, hisce bir ahmaktı yâ!

Kaçsa âhû hem de aslandan nasıl,
Öyle kaç ondan ve sen kurtul asıl!

İSÂ ALEYHİSSELÂM'IN AHMAKLARDAN DAĞ TEPESİNE KAÇMASI

Meryem'in Îsâ gelip kaçmış dağa,
Sanki bir aslan koşar saldırmağa.

Arkasından koştu bir fert: "Hayrola!
"Kuş olup uçtun, kovan yok ver mola!"

Öyle hız almış giderken bak hele,
Tezliğinden, karşılık vermez bile.

Nice müddet, arkasından koştu da,
Durmadan hep, seslenir Îsâ'ya da!

"Hak rızâsı üzre sen dur, bir hele,
Böyle kaçman, ben için bir mes'ele.

Böyle yönlendin, koşarsın ey Kerîm,
Yok ki aslan, yok ki düşmân bildiğim!"

Der ki Îsâ: "Kaçtığım ahmak benim,
Olma engel, kurtuluş varken derim."

"Sen Mesih'sin; kör, sağırlar kurtaran,"
Der adam: "N'olmuş, Mesihlik sonradan?"

Der: "Evet!" Sormuş adam: "Gel sen de ki,
Mânevî sırlar da şah, hem sen mi ki?

Bir duâ bir kez okusa ölmüşe,
Av bulan aslan olur, başlar işe."

Der: "Evet, elbet benim!" derken hemi,
"Sen çamurdan kuş yapan has kimse mi?"

Der: "Evet!" "Ey ruhu pâk gel söyle sen,
Her ne istersen olur, korkun neden?

Var cihânda böyle binler mucizen,
Hem senin kul olmayan yok, söyle sen!"

Der ki Îsâ : "Andım olsun Hakk'a yâ,
Ruhla ten halk eyleyendir iptidâ.

Pâk, münezzeh zâtının hakkı için,
Hem felek yırtmıştı aşkıyla yenin.

Ben okurdum ismi âzamdan neyi,
Kör, sağır bulmuştu ondan çâreyi.

Ben okurken ismi, bir taştan dağa
Sanki bir bez, başlamış yırtılmağa.

Üfledim, ölmüş beden olmuş diri,
Olmamış şey üfledim, bulmuş yeri!

Şimdi ahmak kalbe dersem yüz sefer,
Faydasızdır, yüz bin eylersem eğer!

Ahmağın hûy, sertleşir bir taş olur,
Bir çoraklık, neylesen ot bitmiyor."

"Neydi hikmet te'sîr etmez ism-i Hak,
Bunda şâfî, onda olmaz şimdi bak!

Hastadırlar, hepsi hastayken neden?
Onda dermân, burda mahrûm etmeden?"

"Ahmak olmak, âh ilâhî bir belâ,
İptilâdır dert, kör olmuştur hakezâ!

İptilâ bir hastalık: Rahmet çeken,
İşbu ahmaklık, gelip zahmet veren!

Damgayı Allah vuran, ahmaklara,
İmkânın el, çâre sunmaz onlara!

Kaç ki ahmaktan, Îsâ kaçmış gibi,
Ahmağın sohbet olur kan talibi.

Suyu az almış hava, etmiş buhar,
Ahmağın dinden de buymuş çalmalar.

Taş harâret çaldı, titretmiş seni,
Bir soğuk taş, derde salmıştır teni.

Kaçsa Îsâ bil ki korkmaktan değil,
O emîndir, halka örnek sundu bil!

Zemherî doldursa bir, âfâkı tam,
Bak güneş, ondan da duymaz hiçte gâm!

SEBÂLILARIN AHMAKLIĞI VE PEYGAMBER NASİHATLERİNİN KENDİLERİNE TESİR ETMEMESİ

Geçti aklımdan Sebânın kıssası,
Ahmağın sözden vebâ, yel hissesi.

Hem Sebâ, bir has şehir, elbet mahâl,
Bir çocuk gönlünde yerleşmiş masal.

Hem çocuklar bir masal söylerdiler,
Çok nasihât, çokta sır gizlerdiler.

Onda birçok nükte vardır, söylenen,
Hazne bul, ister isen virâneden.

Hem Sebâ şehri muazzam, pek geniş,
Halkı dersen hiç değer bilmez imiş!

Pek geniş, hem pek büyük, sağlam, uzun,
Öyle amma, bir soğan olmuş düşün!

Orda on şehr insanı toplandı yâ,
Kirli yüz, onlar ki üç fert ortada.

Orda sâkin, birçok insan vardı da,
Leş yiyen üç kimse hamlık sunmada.

Cân nedir, koşmazsa cânân uğruna?
Binler olsun, hem yarım denmiş ona!

2610. Çok uzak görmüş biri, amma ki kör,
Kıl görür, varken Süleymân görmüyor.

Var sağır olmuş duyan her bir şeyi;
Hazne amma, hep taşır boş hazneyi.

Bir de çıplak, ten bütünden ortada,
Pek uzun olmuş etekler, sarkmada.

Der ki kör: "Gelmekte düşmân ordusu,
İşte gördüm, kaç nefer var doğrusu."

Der sağır: "Duydum evet hep sesleri,
Dilli, dilsiz söylenen her sözleri."

2615. Der ki çıplak: "Ben gelirler korkarım,
Hem eteklerden keserler korkarım!"

Der ki kör: "Yaklaştılar, kaçmak gerek,
Yoksa bağlarlar, döverler tek be tek!"

"Yaklaşan sesler çoğaldı," der sağır,
"Arkadaşlar gafil olmak pek ağır."

Der ki çıplak: "Gitti elden elbise,
Çok tamahkâr var, alıp da gitmese?"

Hepsi birden şehri terk etmiştiler,
Bozgun olmuş, köy görüp gelmiştiler.

2620. Bir semiz kuş buldular yok et, nesi?
Pek zayıf, yoktur etin tek zerresi!

Kuş ki ölmüş, hep bitirmiş kargalar,
Yok, kemik, hem incecik kalmıştılar.

İşte kuşlar, sanki aslanmış yiyen,
Leş yemekten, oldular bir fil hemen.

Sanki aslan, şişti kuş yerken üçü,
Hepsi fillerden semiz derken üçü.

Öyle şişman oldular, almaz cihân,
Oldular yer, gök bulup, hem sığmayan.

2625. Böyle şişmanlıkla onlar bir kere,
Bir yarıktan, geçtiler ayrık yere.

Gizli bir yoldur ölüm, halk görmemiş,
Çünkü yurtsuz yer, mekânsız yol imiş.

Bir yarıktır, nice kervân gitmede,
Gizli bir yol, hep gidenler geçmede.

Yoklasan yoktur, bulunmaz bir kapu,
Hiç görünmez, niceler geçmiş yolu!

UZAĞI GÖREN KÖRÜN, UZAKTAN İŞİTEN SAĞIRIN VE UZUN ETEKLİ ÇIPLAĞIN ŞERHİ

Hem sağır istek bilir, bizler ölen,
Ölmesinden, kör sağır, bilmez hemen!

2630. Pek uzak görmüş olan, hırsın senin,
Halkta suç görsün, gezip söyler hemin.

Herkesin aybı gören gözler ne ki?
Kendisinden, zerre görmez öyle ki!

Korktu çıplak, hem de kessinler etek.
Oysa çıplak, yırtma mümkün müydü pek?

Ehl-i dünyâ, böyle müflis, korku da,
Hem de çıplaktır, gerek yok korkuya.

Geldi çıplak, hem de çıplak gitmede,
Korktu, hırsızdan, ciğer, kan yutmada.

2635. Ölse, yüz feryât ederler çevrede,
Oysa hırsız korkusundan, gülmede.

Zengin anlar, altınım yoktur diye,
Her zeki anlar, hünersiz ben niye?

Mal sanıp toplar çocuk, küp parçası,
Sende mevcut, bir çocukluk korkması.

Ağlaşır, alsan ufak bir parça sen,
Hem güler versen geri, pür neş'eden!

Yok ki tıflın, hiç ilimden elbise,
Ağlasın, gülsün döner bir boş sese.

Gördü servet, bilmez ahmak iğreti,
Bir yalan servet görürken, titredi.

Kendini mal, mülke sahip sanmada,
Kapmasın hırsız, uyurken korkmada.

Azrail çeksin kulak, kalksın o an,
Bir alay başlar, geçerken korkudan.

Böyledir, âlimlerin hep korkusu,
İlme âlim titremişken doğrusu.

Söylemiş Kur'ân bakın, sizler duyun,
İşte bilmezler demiş **"lâ ya'lemûn!"**[28]

Hepsi titrerler, çalarlar ilmimi,
Hepsi sanmış, bende ondan var e mi?

Der ki: "Millet geldi meşgul etmede,
Faydasızdır oysa vaktim geçmede.

Vaktimi halk eylemiş, derken ziyân,
Kendi tembellikte batmıştır inân.

Böyle korkak, benzemiş bir çıplağa,
Bir etek der, yönlenir kurtarmağa!

Faydasız, yüzbin ilim bilmekte o,
Ruhta gerçek, bilmeyen zâlimdi bu.

Bildi her bir maddenin, neymiş özü,
Cevherinden anlamaz, söyler sözü!

Câiz olmaz, neyse bildim, ben diyen,
Lâyık olmaz, acûze oldunsa sen?

Buydu lâyık, şuydu lâyık söyleyen,
Sen mi lâyık, gel düşün tezden de sen!

Bir kumaş kıymetçe ne, bilmektesin,
Kıymetin neymiş, ki bilmezsin kesin!

Sen uğur var, yok uğursuz belledin,
Sen uğursuz, sen uğurdan bilmedin.

Cânı ilmin, ruhu ilmin, bil hemen,
Bilmedir, hâlim nedir, Mahşerde sen!

Bildin elbet dinde gerçekler nedir?
Aslını bilmek güzel öğrenmedir!

Sen usûl ilmiyle uğraştın yine,
Kendi aslın, bilme lâyıkken sana.

SABÂ ŞEHRİNİN GÜZELLİĞİ VE AHÂLÎSİNİN REFÂH VE SAÂDETİYLE BERÂBER KÜFRÂN-I NÎMETTE BULUNMALARI

Aslı tâ baştan olur olmuş fenâ,
Ürktü kulluktan bütün ehl-i Sabâ.

Verdi Allah onca has bağ, bahçeyi,
Sağ ve soldan, zevk, huzur gelsin deyi!

Çokluğundan, yol keserken meyveler,
Yol daralmış, güçleşirmiş geçmeler.

Meyvenin, yollar kaparmış heybeti,
Meyvenin çokluk çeker hep, hayreti.

Boş sepet tutmuş geçerken bir adam,
Silkelenmezden sepet, dolmuştu tam.

Meyve dökmekteydi yeller, el değil,
Meyveden dolmuş etekler, öyle bil!

Sarktı dallardan ki, salkım yerlere,
Geçse kim ordan, değermiş yüzlere.

[28] *"Böyle olduğunu halkın çoğu bilmez." (Rum , 6-7)*

Bağlamış altın kemer külhâncılar,
Çoktu altın, çoktu onlar aldılar.

Hep köpekler tok, ayaklar ekmeği,
Kırda kurtlar, avla bozmuş mideyi.

Köy, şehir kurttan emin hoştur içi,
En büyük kurttan da, korkmazmış keçi.

Kavme ait nimeti, şerh eylesem,
Durmadan artan nedir bir söylesem.

Mânidirler söylenen sözken mühim,
Enbiyâ söylerdi emri **“festekim.”**[29]

EHL-İ SABÂ’YA NASÎHAT İÇİN PEYGAMBERİN GELMESİ

Geldi onlar üzre tam on üç Nebî,
Yolsuzun, onlar olurken mektebi.

“Arttı nimet, yok mu şükretmek size,
Yattı şükr, iş, şimdi kaldırmak size.”

Şükrü nimet, vâcip olmuş akl için,
Yoksa sonsuz bir gazâp vardır bilin.

Gör, düşün; sonsuz keremden kim verir?
Böyle nimet, sâde bir şükrünledir!

Baş veren Hak! Sâde bir secden gerek,
Var ayak hem “kâde” eylenmen gerek.

Şükrü almış, söylemişler “gulyabân,”
“Şükre, nimet, bolluğa, bıktık inan.

“Bolca nimetten usandık,” söz size,
Hem ibâdet, suçta zevk vermez bize!

Biz ne nimet, bağ ve bostan isteriz,
Ne rahatlık, hem ne devlet bekleriz.”

[29] *“Tövbe edenlerle beraber emrolunduğu gibi doğru hareket et!” (Hûd, 112)*

Enbiyâ söyler ki: “Kalbin derdi var,
Hakk’a düşmân, gaflet olmuş âşikâr.”

Döndü nimet, gaflet etsen illete,
Hasta yer, nimet dönüşmez kuvvete.

Nice nimet geldi, olmuşken kötü,
Sâf olan olmuş bulanmışken kötü.

Sen, güzellik varken, oldun düşmânı,
Hep nâhoş saydın, verilmiş ihsânı.

Her ne olmuş oldu, mutlak yâr sana,
Hor, hakîr gördün bakarken sen ona.

Her ne olmuş oldu yâd, bir el gibi,
Muhterem baktın ve oldun talibi.

Hepsi kalbin gafletinden yanmada,
Hep uzuvlar aynı dertten yanmada.

Pek çabuk atmak gerektir illeti,
Bir zehirdir, bal desen âkıbeti.

Hoş gelen, nâhoş olur gaflet ile,
Ab-ı hayvan âteş olmuştur bile.

Kibr, azâmet; ölmenin olmuş maya,
Hem hayâtın sonda ölmek vardı yâ!

Kalp dirilten bir gıdâ siz yerseniz,
Tende leş olmuş kokar, bir bilseniz!

Çok azîzler, avlanırlar nâz ile!
Sen ulaşsan, saydın âdî bak hele!

Bir akıl olsun tanış, bir akl ile!
Hem sefâ, hem arttı sevmekler bile!

Bir nefis, alçak nefis olsun tanış,
Sevginin, başlar azalmak, aldanış.

Bir nefis, dostlukta umsun faydayı,
Mârifet, yol, hep fesat olmuş payı!

İstemezsen, âhiret, nefret ki sen,
Dostu âkıl bul, zekiysen, gel hemen!

Nefs, havadan sanki olmuş sâmyeli,
Neylesen hep, dert seçersin bilmeli.

Taş kesersin, elde tutsan gevheri,
Sevgi tutsan, kalbin olmuş harp yeri!

Duyduğun nâdir şu sözler, nükteler,
Sende olmuş oldu zevksizlik meğer!

Duydum elbet, eskimiş bunlar dedin,
Arkadaştan başka bir söz istedin.

Tâze bir söz, söylesin tâze kelâm,
Sonra ondan vazgeçersin, vesselâm!

Sende illet var, gider sen illeti,
Eskimiş şey, tâzedir âkıbeti.

Eski söz dallar, budaklar, vermede,
Meyveler, yüzler hevenk göstermede.

Biz ki Hakk'ın doktoruz, şakirtleriz,
Bahr-ı Ahmer'den yol açmış bizleriz!

Kalbe, doktorlar nabızdan bakmada,
Sanma onlar bizle ortak olmada!

Kalbe baktık, olmadan bir vâsıta,
Biz ferâset verdi Hak, yüksek bu da.

Hem tabipler meyve, ekmekten yana,
Hayvânî derdin, tabiptir bak ona.

Bizse iş, söz üzre doktor olmuşuz,
Biz celâl nûruyla, nûrlar almışız.

Böyle işler, faydadır dersek sana,
Böyle şey bâzan, zarâr vermiş ona.

Söyledik söz, çekti bitmez faydayı,
Başka söz dersek zarar olmuş payı.

Doktorun olmuş delil, çiş ördeği,
Bizde Hakk'ın, vahyinin tek isteği.

Kimseden ücret, nebîler almadı,
Bizce kâfî, noksân olmaz Hak adı!

Çâresiz bir hastanın haktır salâ,
Bizde dermân, tek ilâçtır hastaya.

SABÂ HALKININ, KENDİLERİNE GÖNDERİLEN PEYGAMBERLERDEN MÛCİZE İSTEMELERİ

"Ey hekimlik, iddiâ sahipleri,
Tıpta haydi gösteren şâhitleri!

Sizde iş yatmak, yemek bizler gibi,
Hep dolaşmış köy, şehirler her Nebî.

Hem su toprak, tutsağıyken şimdi siz,
Gönlünün Ankâ'yı mı avlarsınız?

Mevki, sultanlık gönülden çıkmayan,
İddiânız hep nebiliktir inan!

Biz yalan lâf duymayız, bak gerçeğe,
Düşmeyiz biz, ayranın hâm kâseye."

Enbiyâ der: "İşte bunlar illetin,
Oldu hem körlük, muhakkâk gafletin!

Davet ettik, siz işitmiş oldunuz,
Elde cevher, görmeyen bir kördünüz!

İmtihândır böyle davet, Hak için,
Gezdiren biz, karşılaşsın gözlerin.

Kim delîl der, körlüğün şâhitti bu,
Görmemiş cevher, o körlük mahpûsu."

Bir güneş dillense, kalk derken sana;
"Gündüz olmuş, sıçrayıp sen kalksana!"

Sen ki dersen: "Ey güneş yok şâhidin!"
Derki: "Ey kör göz mü? Hak'tan isteyin!"

Kim çerağ yakmış olur, aydın iken,
Körlüğün ilânıdır, gel belle sen!

Görmüyorsan sen, sabâh olmuş ise,
Varsa şüphen, olmamış zânnın dese;

Dökme körlük varsa, artık ortaya,
Sus ve Hak'tan, bak ki ihsân almaya.

Gündüz olmuş, nerde gündüz söylemek,
“Nerde gün?” dersen, rezîl olmak demek!

Sabredip susmak, sebeptir rahmete,
Hem araştırmak sebeptir illete.

“Ensitû”[30] emrin kabul et cân ile!
“Ensitü” cânân elinden gelmede!

İstiyorsan hastalık nüks etmesin,
Baş koy artık bir tabîp bul sen kesin!

Fazla söz sat; cân ve gerçek mevki, mâl,
Mülk bağışlar hissi bul sen, hissi al!

Allah'ın fazlı senâ etsin seni,
Hep felekler, kıskanır olsun seni!

Doktorun, gönlü eğer hoş eylesen,
Aybı anlarken, utanç duydun hemen!

Körlüğün kalkmışsa bu halktan değil,
Hep hidâyet, ihsânât Hak'tandı bil!

Böyle doktor varsa, hem kulluk edin,
Tâ ki olsun misk u amberler sizin.

SABÂ HALKININ PEYGAMBERLERİ İTHÂM ETMELERİ

“Hîledir hep söylenen”, derler yine,
Kim vekil olsun falan, Hak emrine?

Hem vekil olmak gerektir cinsine,
Kil, su neymiş, hem felek Hallâk'ı ne?

30 *“Kur'ân okunurken onu dinleyin!” (A'raf, 204)*

Söyleriz ancak, eşek beyni yesek,
Bir hümânın eş olur desek sinek.

Kim hümâ, kimdir sinek, kimdir çamur,
Nerde Allah, toz, güneş denklik bulur?

Her nasıl kursun akıl bir ilgiyi?
Hem dimağ almaz, bu olmaz bilgiyi!

KELÎLE VE DİMNE KİTÂBINDA TAFSİLEN YAZILDIĞI VEÇHİLE: “SEN BU ÇEŞMEDEN SAKIN! DİYE GÖKTEKİ AY'DAN SANA ELÇİ GELİYORUM” DEMESİ İÇİN TAVŞANLARIN, BİR TAVŞANI ELÇİ OLARAK FİLE GÖNDERMELERİ

Hâliniz benzer bilin siz tavşana,
“Elçiyim, aydan gelen, çiftim ona.”

Tertemiz bir çeşme, filler dopdolu,
Hayvânât kalmış bu dertten korkulu!

Korkudan, hepten uzaklar çeşmeden,
Hîle yapmak üzre, kurmuşlar düzen.

İlk hilâl vaktinde dağdan fillere,
Seslenen, tavşan görünmüş bir kere.

Mehtâbın vaktinde gel, fil şahı sen,
Çeşmenin içlerde gel gör, mâhı sen.

Ey büyük fil, yaklaş artık çık öne,
Kızma yoktur, sövme sen hiç elçine.

Ay: “Gidin filler demiş siz bölgeden,
Hem bizimdir çeşme, yok ol çevreden!

Yoksa gözden sizleri kör eylerim,
Yok, suçum artık peşinen söylerim.

Terk edin sizler, gidin bu çeşmeden,
Olsanız sizler emîn, ok, darbeden."

"Doğru istersen, görünmüş çeşmede,
Fil su içsin, başlar ay titretmede.

Fillerin şah, istiyorsan gel gece,
Sen falan gün gel, delil gör öylece!"

Çünkü gelmiş, ay da bulmuş on beşi,
Fillerin şah geldi, su içmek işi.

Soktu fil hortum ve başlar dalgalar,
Akseden ay titremiş, yoktur karâr.

Fil ki görmüş titriyor ay çeşmede,
Sandı içmemdir, râhatsız etmede.

"Biz o ahmak fil değil" der, cümlesi,
"Korkalım hem, titreyen aymış nesi?"

Enbiyâ der: "Gâyemiz vermekti cân,
Ey sefiller, sizde bağ sağlamlaşan!"

PEYGAMBERLERİN ONLARA CEVÂBI VE BİR MİSÂL ÎRÂDI

"Sizde derdin oldu dermân tek zehir,
Pek yazık, dermânınız olmuş kahır!

Hak ki göndersin gazabın perdeyi,
Hem karartır, mum da yaksan görmeyi!

Biz nasıl sizden reislik isteriz?
Biz riyâsetten, felekten üsteyiz!

İnci deryânın, şeref vermez gemi,
Hem de yükler, gübreler, dolsun he mi?

Pek yazıktır, görmeyen kör gözlere,
Zerre görmüş, hiç güneş görmezlere!

Pek mükemmel örnek olmuş, Âdem'i,
Gördü İblîs, bir çamurcuk öyle mi?

Kış görür, gelmiş bahâr sanmış deli,
İşte bundan evde durmaz, bilmeli.

Kim ki devletsiz, gelir devlet başa,
Yok, mahâret, hep girer bir ters işe.

Âşığa bâzan gelir mâşuk denen,
Bahtsız âşık, bilmemiş yârdır gelen!

Ahmağın mahrumluğu dersen sebep,
Doğru yoldan sapma, sunmuş oldu hep!

Taşı yonttun, put olurken kıblelik,
Lâneti saydın sığınmak, gölgelik.

Put yapıp Allah'a ortak eyledin,
Hem neden cân, Hakk'a sırdâş bilmedin?

Bir sinek ölmüş, hümâyla müşterek,
Hem neden olmaz diri, sırdaş, melek?

Put, yapan siz, siz sayın ölmüş sinek,
Hep dirilmişler gelir Hak'tan demek!

Kendinin, san'atının âşık ki sen,
Bir yılan baş, kuyruğun lâyık hemen!

Kuyruğun yok, nimetin yok devleti,
Yok başın hiçbir râhat, yok lezzeti!

Halkalanmış başta yoldaş kuyruğa,
Baş ve kuyruk oldu lâyık, dostluğa!

Anlayan ol, çünkü söylerken sesi,
Var Hakîm'in bir "İlâhî-nâmesi."[31]

"Boşboğazlık yok, kader varken sana,
Tavşanın uymuş kulaklar tavşana.

Hep münâsiptir bedenler, uzv ile!
Her sıfât, elbet cânın denktir hele.

Hak yaratmış uzva uygun bir beden,
Cân sıfat var, hem de uygun cân denen.

[31] *Mevlâna'nın saygı duyduğu "İlâhinâme" sâhibi Hakîm Senâi*

Hem güzel, hem çirkinin uygun hûyu,
Yazdı Allah, pek münâsip duyguyu!

Pek münâsiptir güzel, çirkin hûyu,
Hak ki yazmış harfi, gerçek doğruyu.

Göz ve gönlün, bir kalem olmuş gibi,
Hak eliyle oynatır, yok kâtibi!

Kahr ve lûtfun elde hem gönlün kalem,
Bâzı mesut, bâzı gâm dolmakta hem!

2780. Ey kalem, ol sen celâlin uygunu,
Bak kimin parmak, tutar olmuş onu?

Maksadın elbet senin parmaktadır,
Sende baş, dört yollu bir kavşaktadır.[32]

Harf misil hâl, sende Hakk'ın yazgısı,
Vazgeçiş, gayret de Hakk'ın yazgısı.

Yok, tazarru, yok duâdan gayri yol,
Hiç kalem bilmez, meğer sen bilmiş ol!

Kudretin miktarca anlarken kalem,
Kudretin miktar olurmuş, hoş ki hem!

2785. Fil ve tavşan örneğinden söylenen,
Hîleler kurmuştu, sırrı bilmeden."

HERKESİN, HUSUSİYLE EF'ÂL-İ İÂHİYE İÇİN MİSÂL GETİREMEYECEĞİNİN BEYÂNI

Hadde sığmaz, hem misâl vermek bize,
Yok, ilâhî dergâhı had, târize!

Hem misâl vermekte Hak'tan baksana,
Âşikâr, gizli uyar Hak dostuna.

Her şeyin sırlar erir varmaz bize,
Dil tutuk, kel yüz misâl olmaz bize.

Hep asâ görmüştü Mûsa, değneği,
Ejdehâymış, gizlenirken gerçeği.

2790. Sırrı var, bilmezdi Mûsa, değneğin,
Ey fodul, sen mi tuzak görmektesin?

Gözle Mûsa bak yanılmış üstelik,
Fare nerden, hakta açsın bir delik?

Her misâl bir ejdehâ eyler O Hak,
Hak cevâp hep parçalar koymaz ki bak!

Böyle vermiş oldu İblîs bir misâl,
Mel'ûn etmiş oldu, hiç bitmez vebâl.

Bir misâl gösterdi Kârun Allah'a,
Yuttu yer; tâç, taht görünmez bir daha!

2795. Hem misâlin karga, baykuş misli bil,
Bunca ev, ondan perişândır asıl!

NUH GEMİ YAPARKEN MİSÂLLER GETİREREK ALAY ETMELERİ

Nûh susuz çöllerde, yapmış bir gemi,
Yüz misâl dizmişti kavmi, öyle mi?

Bir susuz çöl, yaptı gerçek bir gemi,
İşte ahmak, işte cehlin görkemi!

"Koş" deyip seslendi "artık koş" biri,
"Yap kanat, uçsun" diyorken diğeri.

Derdi Nûh: "Gerçekte Allah emri bu,
Kim alay etsin, değişmez doğrusu!"

[32] *Dört yoldan kasıt: Lütuf, kahır, hidayet ve dâlalettir.*

“GECE YARISI BU DUVAR DİBİNDE NE YAPIYORSUN?” DİYE SORULAN BİR HIRSIZIN: “DAVUL ÇALIYORUM!” DEMESİ HİKÂYESİ

Bir misâldir, bak inâtkâr hırsıza,
Bir duvarı tâ dibinden kazmada.

Az uyanmış, hasta yatmış ihtiyâr,
Pek hafiften ses ki duymuş ihtiyâr.

Çıktı damdan sarkıtıp baş bakmada,
“Neyliyorsun ey babam sen orda da?

Kazdığın şey neydi bilmem hep gece?”
“Ben davul çalmaktayım, der öylece!”

Mesleğin ne? Der: “Davul çalmaktayım,”
“Yok, davuldan ses duyulmaz, anlayım!”

Der: “Yarın mutlak duyarsın sen sesi,
Ünleyip durdukça eyvâh, cümlesi!”

Eğri sözden bir masal denmiş sana,
Eğriden sır anlamazsın, bak ona!

SEMÂDAKİ AYDAN, FİLLERE TAVŞANIN HABER GETİRMESİNE DÂİR MÜNKİRLERİN SÖYLEDİKLERİ MASALIN CEVÂBI

Tavşanın sırrı fodul şeytân idi,
Nefse gelmiş elçilik yapmış idi.

Bak Hızır içmiş, içerdin bengisu,
Nefsi mahrûm etmek ister doğrusu.

Sen masal ters söyledin, ettin küfür,
Bil azâp var, öyle sen, güttün küfür.

“Titreyen aydır” dedin berrâk suda,
Tavşanın eldendi, filler korkuda.

Fil ve tavşan, oldu ay, titrer suda,
Orda filler, anlatırsın korkmada!

Benzemez ey hâm bu körler, öyle yâ,
Has, avam olmuş köle derken aya!

Ay nedir, eflâk nedir, neymiş güneş,
Nefs, akıl, artık melek, olmaz ki eş.

Hem güneşlerden, güneşlerden güneş,
Ben ne dersem düş, sayıklanmakla eş!

Ey sapıklar, Padişah kızsın hele,
Çok şehir yıkmış, serilmiş yerlere!

Bir gazaptan, dağ yarılmış olmada,
Hem güneş, dönmüş eşekler misli yâ!

Kâmilin bir öfkeden nemsiz, bulut;
Kâmilin öfkeyle âlem yok, işit!

Ey kefensiz, ey yıkanmazdan ölen,
Bir göl olmuştur, gömülmüş Lût denen.

Filde kimdir? Üç ufakçık kuş dedik,
Fillerin koymaz kırar, kalmaz kemik!

En zayıf kuştur ebâbil kuşları,
Hiç yamanmaz fillerin yırtıkları.

Duymayan yoktur ki Nûh tûfânını,
Bilmeyen, Fir’avn ve Mûsa hâlini.

Parça parça eyleyen bir ruhtu da,
Zerre zerre eyleyip atmış suya.

Hem Semûd, Sâlih nedir? Yok duymayan;
Sarsar esmiş, Âd yok olmuş ortadan!

Gel de göz aç, bunca üstün fillere,
Gittiler onlarda yoktur bir kere!

Öyle filler, Padişah var, zulmü var;
Er göz atsın, taşlaşırlar, yok karâr!

Geçtiler zulmetten onlar, zulmete,
Hep azâp var, yok ulaşmak rahmete.

Has ve çirkin, hep belirgin nâmımız,
Görmemezliktir, sizin encâmınız.

Gördünüz, ammâ murâttır görmemek,
Ölmenizdir, gerçeği görmek demek!

Bil bu âlem nûr, güneşler dopdolu,
Sen ki bir körsün, seçen zulmet yolu.

Parlayan nûrdan yok olmuş kısmetin,
Pencere örtmek olurken niyetin!

Sen ki imandan geçip, seçtin kuyu,
Ruhu, suçlarsın inanmış duyguyu!

Cân ki kurtluk vasfı almış olsa yâ,
Hem nasıl ersin o Yûsuf bulmaya?

Duydu Dâvud'tan sesi dağ, taş denen,
Taş gönüllü kimse duymaz, bil ki sen!

Akla, hem insâfa olsun âferîn,
Sahibi Allah olur gerçeklerin!

Hak Nebî'dir, var inanmak ey Sabâ,
Ruhu tutsak eyleyen Hak, ey Sabâ!

Eyleyin tasdîk, doğup olmuş Nebî,
Hem, kıyâmetten korur gelmiş Nebî.

Eyleyin tasdîk ki, onlar ay gibi,
Mahşerin önlerde, tedbîrdir Nebî!

Sıddık onlar, zulmetin kandîl gibi,
Tek ümît onlar, anahtardır Nebî!

Hayra ücret istemez tasdîk edin,
Olmayın kâfir ve azdırmak niçin?

Yok Arap hem, Farsça dersem sizlere,
Sen ki kilsin, Hintli, Türk ol bir kere?

Dinleyin bilmişlerin sultânları,
Dinleyin siz, gök de dinler onları!

İHTİYÂTIN MANÂSI VE İHTİYÂTLI OLAN KİMSENİN MİSÂLİ

Önde gelmiş kimseler var et nazar,
Gel sakın sen, akibet kılsın karar!

İhtiyât elbet ki, şu çiftten biri,
Bir hatâdır sundu gerçek tedbîri.

Derseler: " Yok, haftalık bir yerde su,
Gittiğin yollar bütünden kum dolu."

Bir de der: "Elbet yalandır söylenen,
Akşam olsun, gür akar her çeşmeden."

İhtiyât, elbet su almak olsa da,
Korkudan geçmek, tedârikten yana.

Çeşme bulsan sen döküp içsen suyu,
Yoksa âh yok, sen yapansın doğruyu.

Ey hilâfet mülkünün evlâdı sen,
İhtiyât et, beklenen mahşer iken.

Ah o düşman güttü kînler Âdem'e,
İlliyundan çekti, zindânlık deme.

Şah gönül satrancının, mât eyledi,
Aldı cennetten de berbât eyledi.

Çok oyunlar yaptı İblis, bitmeyen,
Son güreşte yüz sarartmak isteyen.

Yendi şeytân, oysa gerçek pehlivân,
Olmayın, şeytânı siz güçsüz sanan!

Soy ve sopta, mevcût olmuş tâç ne var,
Hîlekâr şeytân kaçırmış âşikâr!

İşte onlar oldu çıplak, hor, hele,
Ağlamış Âdem, yaşarken dert ile!

2855. Ağlamış Âdem yazıldım âsî ben,
Gözyaşından, bitti birçok ot hemen.

Sen kıyâs et, onda yol kesmek nedir?
Bak nasıl, Âdem'de saç yolmaktadır!

Bir çamur ten, kimde put olmuş desek,
Bir kılıç "Lâ havle"den vurmak gerek.

Hem görür, siz görmeden kurmuş pusu,
Sizce görmek, mümkün olmaz doğrusu.

Avcı dâim döktü birçok dâneler,
Dâne saklar, hem tuzaklar, hîleler.

2860. Nerde görsen dâneler, elbet sakın,
Dâne artık, kol kanatlar kırmasın!

Kuş ki terk etmiş tuzak, hem dâneyi,
Hîlesiz kırlar, sunarlar dâneyi

Kâni olmuş kimseye neymiş tuzak,
Kol, kanat bağlar mı, bir hiçmiş tuzak.

HIRS YÜZÜNDEN HEVASINA UYUP İHTİYÂTI BIRAKAN KUŞUN ÂKIBETİ

Konsa duvar üzre bir kuş âniden,
Bir tuzak var, daneyi görmüş hemen.

Gönlü, sahrâya dönük; göz dânede;
Orya artık, hırsı dönmüş çekmede.

2865. Böyle bakmak, öyle bakmak olsa bir,
Ânsızın, tedbîr bitip olmuş esir.

Başka bir kuş var, tereddüt etmeden,
Bir bakış atsın, döner, yön kır hemen.

Kol kanat çırpar ve hürriyet bulur,
Mutludur hem hürlerin imâm olur.

Kim ki yapmış böyle, dertten kurtulur,
Hürdür artık, hür olan bir yer bulur.

Tedbîrin şah, gönlü dolmuş gül, çemen,
Hep emîndir, menzili; güldür hemen!

2870. İhtiyâttan râzı, râzı ihtiyât,
Böyle yap gel sen de, tedbîrken murât!

Hırslısın, tutmuş tuzaklar çok zamân,
"Boynu kessinler" diyensin sen inan!

Sende elbet tövbe, sağlam oldu iş,
Tövbeler etmiş kabûl, şâd eylemiş.

Şerre dönsen sen, cezâya döndü Hak,
Fi'le lazım karşılık, çift etti bak.

Sen alıp gitsen de çiftten bir teki,
Arkasından geldi bilsen bir teki.

2875. Bir amelken mevcût olmuş çift cezâ,
Gelse bir, hem çiftte gelmiş hâkezâ.

Bir adam, alsın götürsün erkeği,
Hem kadın, durmaz arar olmuş beyi.

Geldiniz tekrâr tuzaklar üstüne,
Tövbenin göz, doldu topraklar yine!

Çözdü tekrâr düğmü, Hak Tevvâb olan,
Gel uyan, hiç orya artık gitme sen!

Bir unutmak, döndürür pervâneye,
Cânı döndürmüş âteşten hâneye.

2880. Olma sen pervâne, vazgeç şüpheden,
Dön de bir bak, çok kanat yanmış neden?

Kul, günâhtan kurtulurken baksana,
Şükr; tuzaktan kurtulup gitmek ona!

Kurtuluş vermiş, şükürler et ki sen;
Rızkı vermiş, yok tuzak, düşmân denen.

Bir tuzaktan kurtuluş nimet yine,
Nimeti vermiş O'dur, yâd etsene!

Geldi dertler, geldi bitmez bir belâ,
"Kurtar Allah'ım!" deyip ettin duâ!

2885. “Nice hizmet, nice ihsân eyleyim,
Toz saçıp, şeytânı gözsüz eyleyim!”

KÖPEKLERİN HER KIŞ: “BU SENE YAZ GELİNCE KENDİMİZE MUHKEM BİR EV YAPALIM” DİYE AHDETMELERİNİN HİKÂYESİ

Kış gelir, itler soğuktan bunalır,
Pek perişân, hem de, pek âciz kalır.

Der ki: “Mâdem bulmuşum ben bir teni,
Gelse yaz yapsam ki, taştan meskeni.

Yaz gelir gelmez, hemen yapsam yuva,
Öz elimden, kış için yapsam yuva!”

Yaz gelir gelmez, sıcaktan hoşlanır,
Bir sıcak vursun, kemikler cânlanır.

2890. Kendi kendini görmektedir artık iri,
Nerye sığsın gövdemiz der, her biri?

Kalkar ordan, yönlenir bir gölgeye,
Çok semirmiş, karnı tok, tembel diye.

Kalbi der: “Kalk! Yap yuva sen ey emi!”
“Sığmıyor, evler ne yapsın gövdemi?”

Gör, belâ vaktinde düşsen derde sen,
Büsbütün hırsın kemikler, toz hemen.

Tövbeden bir ev yaparsam şimdi ben,
Kışta sığnaklık yapar dersin hemen.

2895. Kurtulursun, dert biter, hırsın eser,
Sanki itsin, ev yapan sevdân biter.

Şükrü nimet, üsttü bir kez nimete,
Şükr seven dönmez, yönelmez nimete.

Nimetin cândır şükür, nimetse post,
Çünkü şükrün gâye; ermek, gâye; dost!

Buydu gaflet, şükr uyanmaktır sana,
Hakk’a şükret, nimeti av yapsana!

Eylesen şükr nimete gözler doyar,
Nerde yoksul görse, yüz nimet sunar.

2900. Sen doyarsın, Hak taamından yesen,
Bir obursan hor olursun bil ki sen.

MÜNKİRLERİN NEBÎLERİ NASİHÂTTEN MEN, ETMELERİ VE CEBRÎLER GİBİ DELÎL GÖSTERMELERİ

Der: “Öğüt vermek yeter olmuş bize,
Köyde anlar kimse yok, yer yok söze.

Bağlamış Hak, bizde mevcût kalpleri,
Kimse bozmaz, işte Hakk’ın işleri.

Böyle nakşetmiş meğer, tasvir eden,
Bir nasîhat, söz düzeltmezmiş hemen.

Taş bulup, yüzyıl gelip, lâl ol desen,
Eskimiş şey, tâzelen artık de sen;

2905. “Gel su ol,” söyler olursan toprağa,
“Bal ve süt ol,” söyleyip dursan suya;

* Tebdîl etmiş miydi bilmem vasfını,
Hem su nerden bal olur? Gör aslını!

Hem felekler, hem felekler Hâlık’ı,
Cümlenin, dağ, taş, etekler Hâlık’ı;

Gökte, devranlar verirken mutluluk,
Su bulanmış, bak bitirmektir ufuk.

Gök bulansın, kil, su sâflıklar bulur,
Gök bulunmazdan, nasıl mümkün olur?

Çizdi Allah, herkesin bir ayrı yol,
Dağ nasıl çöp olmak ister, bilmiş ol!

ENBİYÂ ALEYHİSSELÂM'IN BU CEBRÎLERE CEVÂBI

Der Nebîler: "Hak yaratmış bunca hûy,
Baş çeken yok, emredilmiş böyle duy!"

Hak yaratmış, ârızî birçok sıfât,
Huy temizler, kim silermiş, katbekat.

Taş için dersen de boştur, "altın ol!"
Bir bakırken söylesen, var belki yol!

Âciz olmuştur, çamur dersen, kuma,
"Balçık ol" dersen, çamur mümkün ama!

Hastalık vermiş Hüda, yok çâresi,
Yok topallık, körlüğün yok çâresi!

Hastalık vardır ki, vardır çâreler,
Yüzde çarpıklık ve baş ağrın meğer!

Hak yaratmış, derdi vermiş insana,
Hem devâ, dert, cümle rahmettir sana.

Türlü derdin, var muhakkak çâresi,
Ciddi istersen, bulur arzûn sesi!

CEBRİLERİN DELİLLERİNİ TEKRÂR ETMELERİ

Der Sabâ'nın kavmi: "Mevcût derdimiz,
Yok devâ, bir hastalıktır çâresiz.

Sürdü yıllar, övgünüz, efsûnunuz;
Dertle, bağ kuvvetlenirken kuşkusuz!

Hastalık, bir tek ilâç etsin kabûl,
Zerre olsun iyleşip bulmuştu yol.

Bir susuz ten, almasın bir nem ciğer,
Bir deniz içsin, bulur bir başka yer.

Şüphesiz eller, ayaklar hep şişer,
Hem su içmek, hârı söndürmez meğer!"

ENBİYÂ ALEYHİSSELÂM'IN TEKRÂR CEVÂP VERMELERİ

Enbiyâ der: "İlah'dır imkân veren,
Çok sıfâtlar, halk eder olmuş hemen!

Kesmeyin, Hak ihsânından hiç ümît,
Sen de rahmet halkasından tut da git.

Bâzı iş vardır başından zor gelir,
Sonra olmuştur kolay, hep yükselir.

Bir ümîtsizlik olur, birçok ümît,
Var karanlık, bir güneş, sesler işit!

Farz edin sizler ki bir taş oldunuz,
Hem kulak hem kalbi örtüp gittiniz.

İhtiyâç olmaz kabûl, ret eyleyiş,
Bizde teslîm, bizde fermân, doğru iş!

Allah'ın emri bizim kul olmamız,
Hak buyurmuş, istenilmiş uymamız!

Ek desin, ekmekteyiz biz kumluğu,
Ömrümüz tutmak içindir buyruğu.

Hak Nebî'nin yârı Allah, başka yok,
Burada redden bir kabulden kâr da yok.

Teblîğin ücret erer Hak'tan bize,
Dost için çirkin, güzel halktan bize.

Hak, bu dergâhtan usanmak yok bize,
Yol uzun durmak, oturmak yok bize.

Yardan ayrılmışa, tutsak kimsenin,
Kalp soğur, onlar usanmıştır hemin.

Bizledir elbet, bizim has yârımız,
Saçtı rahmet, şükre dönmüş varımız.

Gönlümüzdür lâlezâr, gülşen yeri,
İhtiyârlık, solgunun yok izleri.

Dâimâ, genç selvinin benzerleri,
Bizleriz zarif, şirin Hak erleri.

Bizce yüz yıl, bir saatle eş değer,
Hiç uzun, hiç kıssalık bulmaz ki yer.

Cisme mahsûstur uzun, dersen kısa,
Hem nasıl olsun yakışmaz, cân ise!

2940. Hep uyur, üç yüz dokuz yıl durmadan,
Yok ki gâm, Kehf ehlinin artık inan!

Ruh döner dönmez, yatılmış uykular,
Sâde bir gün, belki birkaç ân kadar.

Onda yoktur gündüz, akşam, ay, sene;
Olsun aç, tok, ihtiyârlar orda ne?

Yokluğun gül bahçe, sarhoşluk yeri,
Lûtfu Hak'tan aldı hep mestlikleri!

Tatmadan mümkün mü bilmek lezzeti?
Pis böcek gül koklamaz, yok niyeti!

2945. Hak şarâbı meyvesiz, yok meyvesi;
Ruh tadar, mevhûmun ermezmiş sesi!

Hem cehennem, bilmez aslâ cenneti,
Yüzse çirkin, yok güzellik sûreti.

Ey büyükler, kesmeyin sizler boğaz,
Mânevîdir lokmalar, gayret birâz!

Müşkülât yoktur, getirdik biz sona,
Yol, uyan varken kolaydır baksana!"

PEYGAMBERLERİN: "İMANA GELİN" DİYE RİCÂLARINA KARŞI SEBÂLILARIN TEKRÂR İTİRAZI

Kavmi der: "Dersin uğur fikrin senin,
Bizce uğrun yok ve yomsuzsun hemin!

2950. Biz uzaktık, cânla hep endişeden,
Verdiniz gâm, dert, meşakkatler hemen.

Toplumun zevk, ittifâk etmekledir,
Sizlerin hâl, ihtilâf vermektedir.

Tûtî bizdik, neş'eden yerken şeker,
Bir kuşuz, fikrinde kalmış ölmeler.

Nerde mevcût, şöyle gâm sunmuş masal,
Nerde bir ses, hoş desek, vermez mecâl!

Hem cihan üstünde, bu bet yormalar,
Nerde çirkin yüz ve azap vermeler.

2955. Cümle temsiller, sizin sözlerledir,
Gam, keder vermek sizin ellerdedir."

ENBİYA ALEYHİSSELÂM'IN TEKRAR CEVAP VERMELERİ

"Has ve çirkin içtedir", der; enbiya,
Candadır, sizden de yardım aldı ya!

Bir korunmaz yerde, yatmış olsanız,
Ejdehâ hücmuyla, mahkûm kalsanız.

"Sen çabuk kalk" derse gerçek dost olan,
Derse ejder var, uyandırsın o ân!

"Şom ağız, söz söyleme sen" der misin?
Kalk da gör, etraf olur aydın kesin.

2960. Ehl-i rahmet derse bak yardım sana,
Kurtuluştan, bir saray sundum sana.

Gizlilerden haber vermiş Nebi,
Ehl-i dünya görmemiş, görmüş Nebi.

Derse Doktor: "Hastalık var, hâm yeme!"
Yense şerdir, dert gelir hep görkeme.

Sen de dersen: "Açtığın faldır senin,
Öğdü verdin, sen günâhkâr der misin!"

Bir müneccim "çıkma evden" der ise,
"Gitme, vazgeç sen seferden" der ise,

2965. "Bak müneccim, yüz yalan der her zaman,
Bir tesâdüf, bir de doğruymuş o ân!

Hem bizim söz, aslâ yanlış söz değil,
Doğru sözdür, sen inanmazsın nasıl?

Hem müneccim, hem hekim zân etmede,
Bizde sözlerdir, dayanmış görmeye!

Var Cehennem od, duman, gördük yine,
Hamle yapmış, kâfirin tam üstüne.

Hem de dersin: "Söylenen söz, eğri söz,
Bir ziyândır, bizce dersin, gayri söz!"

2970. Şimdi sensin, hiç öğütler duymayan,
Nerye gitsen, hep uğursuzluk inan!

Bir yılan sırtında görmüş, gezmede,
Damda görmüşler, haberdâr etmede.

Sen de dersin; "haydi sus sen verme gam,"
"Yok günâhım" der, susar artık adam!

Bir ısırırsın, "bozma zevkim"der misin?
Neylesen sen, bir zehir aldın kesin!

Sen ki dersin; "sâde buymuş söylemen,
Eyle feryât, yırt yakandan tut hemen."

2975. "Sen de atsaydın yukardan bir taşı,
Ciddi anlatsaydınız gerçek işi!"

"Söyledim ben, sizse hep incindiniz,"
"Söylenenler bir zarar farz ettiniz.

Mertçe vermiştim öğüt derken ona,
Neyse lâyık, öğdü ben verdim sana.

Kadri bilmekten uzaklaştın hele,
Kaldın artık sen ezâ, tuğyan ile.

Böyledir alçak ve düşkünler huyu,
Yapsan iylik, hep fenâlık duyduğu.

2980. Nefsi çift kat eyle, sabrım var diye,
Pek fenâdır, lâyık olmaz iyliğe.

Etsek iylik biz, keremkâr insana,
Yaptığın, yüz misli dönmüştür bana!

Kahr eder olmuş olursan alçağa,
Çok vefâkâr kul olur, başlar yağa.

Hep cefâkâr, bulsa kâfir nimeti,
Rabbenâ! Söyler Cehennem milleti!"

ÂHİRET ÂLEMİNDE CEHENNEM, DÜNYA HAYÂTINDA ZİNDÂN, YÂNÎ; ZAHMET VE MEŞAKKAT YARATILMASININ HİKMETİ

Bağlanır, dertler çeken alçak kişi,
Hem vefâ görsün, cefâ olmuş işi.

2985. Onların mescit cehennem oldu bak,
Bir sâhipsiz kuşta bağ, olmuş tuzak.

Oldu mescit, hırsızın tutsak yeri,
Orda olmuş, Allah'ı anmış biri.

Tek ibâdet oldu maksat insana,
Ehl-i kibrin yer, cehennem baksana.

Âdem'in güç yetti, mutlak her işe,
Hakk'a hizmet istenen maksat ise!

"Mâ halaktü'l-cinne ve'l-ins"i[33] oku,
Hem cihânda sâde maksat, işte bu!

2990. Bir kitâptan gâye, tek fen olsa da,
Yastık etsen, hem de yastık olmada.

[33] *"Ben insi ve cini bana kulluk etsin diye yarattım." (Zariyat, 60)*

Onda maksat, yastık etmek hiç değil,
İlm-ü irfân, hem de irşâttır asil.

Bir kılıç alsan, çakıp etsen çivi,
Sen yenilmek üzre yıkmışsın evi!

Gerçi, insandan ibâdet istesen,
Buldu herkes, hisse bir mabet hemen.

Kim kerîm olmuş, ibâdet ikrâmı,
Alçağın mabet elem, derdin damı.

Vur ki, alçaklar itâat eylesin,
Ver, kerîmler yönlenip şükr söylesin!

Şüphesiz Hak, çift yaratmış mescidi,
Hem cehennem sizlerin cennet dedi!

Yaptı Mûsa, pek ufak alçak geçiş,
Baş eğip geçsin, âsîler istemiş!

Çünkü âsî oldular hep öylece,
Hem cehennem, eğdirir baş güçlüce!

CENÂB-I HAK, HÜKÜMDÂRLARI, ALLAH'A İTÂATKÂR OLMAYAN ZALİMLERİ YOLA GETİRMEK İÇİN SEBEP KILMIŞTIR. NASIL Kİ, MÛSA ALEYHİSSELÂM, BENÎ İSRÂİL'İN EĞİLEREK GİRMELERİ İÇİN KUDÜS DUVARINA KÜÇÜK BİR KAPI AÇTIRMIŞTI

Şahı etmiş Hak, kemik, et bir yapı,
Oldular onlar, küçükten bir kapı.

Ehl-i dünyâ secde etmişler niye?
Hakk'a düşman, döndü şahın secdeye!

Gübrelikten, verdi mihrâplar inan,
Onların ad oldu: Şah, bey, pehlivân.

Sizler ey, pâk Hakk'a lâyık olmamış,
Pâk olanlar ballı, sizler boş kamış.

Hem köpekler yönlenir alçaklara,
Böyle hizmet, ar gelir aslanlara.

Fare hûy olmuşta, âmirdir kedi,
Fare kimdir, korkumuz aslan dedi?

Korkudur onlar için, ancak köpek,
Hak güneşten korku lâyıksız demek!

"Rabbimiz yüksek!" velinin virdidir,
Alçağın Rab, âdi alçak kimsedir.

Fare, aslandan neden korksun, neden?
Korksun aslandan, merâl, ceylân hemen!

Dalkavuklar varsa, sen var git ona,
Dalkavuk, olsun velînimet sana!

Ben, uzun şerh eylersem olmaz mı ki?
Sende mevcût beyse, kıskancın teki!

Sözde maksat işte bunlar, ey kerîm,
Sertçe bak nefs, hep boyun eğsin derim!

Nefs ki alçak, aslâ hiç hoş tutma sen,
Yap fenâlık, hem boyun eğsin hemen!

Böyledir, mihnette kim, şükr etmede,
Hîlebaz azgın olur, nimetlede.

Sırma giymiş bey, koşar azgınlığa,
Şükreden tek, hasta, yoksul varlığa!

Mâlı vermezsen, şükür doğmaz demek,
Şükre dâim, hep belâ, dertler gerek.

BOŞ BİR SOFRAYA BİR SÛFİNİN AŞKI

Sûfi görmüş, bir asılmış sofra var,
Vecde gelmiş, giysi olmuş târumâr.

Hem bağırmış: "İşte kıtlık rızk sana,
Rızk zarûret, bir ilaç kıtlık sana."

Onda dertler, coşkular artmıştı da,
Sûfiler uymuş, gelip yapmış semâ.

Ettiler hay-huy ki onlar durmadan,
Vardı birkaç sûfi bundan mest olan.

Der ki bir densiz: "Nedir boş sofranız,
Böyle coşkunluk, gereksiz neş'eniz."

Der ki: "Git git" manâsız bir nakış olan,
Sende aşk yok, sen de git, varlık dolan.

Âşığın, ekmeksiz aşk, olmuş gıdâ,
Aşkta sâdık, varı görmez ortada!

Âşığın, varlıkla yoktur bir işi,
Âşığın, sermâyesiz sermâyesi!

Hem kanatsız uçtu âlemlerde tâ,
El de yok, meydânda hem top kapmada.

Bir fakir, manâdan almıştır koku,
El kesik, ammâ ki zembîl bulduğu!

İşte âşık, yokta kurmuştur çadır,
Ruhta tek, yok benzeri, tek renklidir.

Süt emen, bilmez ki lokma zevki nedir,
Hem perînin lokmalar olmuş ıtır.

Hem ıtırdan, almaz insan hiç gıdâ,
Hem onun hûy, onca mutlak zıddı yâ.

Sen ki, yüz batman yemek etsen gıdâ,
Bir perî almış, kokuyla yüz defâ.

Kan olur Kıpti için, Nîl'in suyu,
Hem sudur taptatlı: İsrâil'e bu!

Cadde olmuştur deniz İsrâil'e,
Girse Fir'avnlar, boğan yerdir hele.

İLÂHÎ NEŞ'E VE HAK KOKUSUNU, YÛSUF ALEYHİSSELÂM'IN YÜZÜNDE VE KOKUSUNDA BULMAK, YAKUB PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'A MAHSÛSTUR. YÛSUF'UN KARDEŞLERİ BUNDAN MAHRÛMDUR

Nûru Yakub gördü, Yûsuf'tur dedi,
Nûru kardeşlerse, aslâ görmedi.

Aşkla Yakub, kuy'ya düştüm ben sanır,
Hep çukur kazmakta onlar aldanır.

Onların önlerde sofra boş hele,
Yakub'un dolmuştu sofra aşk ile.

Pis olan yüzler perî görmez ki bil,
"Olmaz abdestsiz namâz," söyler Resûl.

Aşk muhakkak, cânların Hak lokması,
Ruhların, aşk oldu mutlak lokması.

Vardı Yakub üzre, Yûsuf açlığı,
Tâ uzaktan, bir ıtırdır aldığı.

Gömleği Yakub'a aktarmış iken,
Hem Yehûdâ, ıtrı almazmış neden?

Gömleğinden bunca fersah yol öte,
Itrı almış, gör ki Yakub gitmede.

Bâzı bilgin, almaz irfândan nâsip,
İlme hâfız, Hakk'a olmazken habip.

Dinleyen cahil de, almıştır koku,
Duydu haktır, öyle bulmuştur koku.

Çünkü, gömlek elde kalmış iğreti,
Câriye dellâlda say, kâr niyyeti!

Cariye dellâl önünde serseri,
Av için bekler durur bir müşteri.

Rızkı Allah verdi, yoktur başka yol,
Kimsenin kısmet bölünmez, bilmiş ol!

Bir hayâl, Hakk'ın elinden gülbağı,
Pis hayâl, olmuş cehennem kavşağı.

Öyle, Allah'tır hayâlden bağ yapar,
Bir hayâl vardır Cehennemler sunar.

Kim bilir, nerden bu Hak gülşenleri?
Nerdedir yol, nerdedir külhânları?

Hiç mecâl bulmaz ki gönlün gözcüsü,
Hem hayâl, nerden gelir bilmez izi?

Doğdu şurdan der, bilir olsaydı o,
Görse nâhoş, aslâ yol vermezdi o.

Hak ki gözler yokluğun menfezleri,
Hiç ayak atmaz ki câsûs, hak yeri.

Lûtfunun tut sen etekten, kör gibi,
"İşte şahım, kör yapışmış " der gibi!

Buyruğundan tutman, olmuştur etek,
Korkudur cân madeni, mutlan demek.

Kul ki var, çaylık, çimenlik yerdedir,
Bir diğer fert yanda azap içredir.

Hem bakar şaşkın, onun zevkler neden?
Oysa der: "Kimmiş acep tutsak eden?

"Sen kurursun, çeşme var" der mutlu er,
"Pek sarardın, yüzce dermân var yeter!"

"Arkadaş!" der: "Gel çemenler burdalar,
"Ey azîz! Gelmem için imkân mı var?"

Bir Emîr İle Namâza Düşkün Olan, Namâz ve Niyâz İle Ünsiyet Eylemiş Bulunan Kölesinin Hikâyesi

Bir seher ânında bir bey bir kula;
Der ki: "Sungur kalk hemen gel düş yola.

Havlu, taş, kil var da git altından al,
Biz hamam etsek çabuk ol, bir güzel."

Aldı Sungur, istenen neymiş ele!
Yollanıp gitmekteler birlik yola.

Mescidin önden geçerken, bir sedâ,
Bir ezân duymuştu Sungur, orda da!

Hem de Sungur'dur namâzın düşkünü,
"Ey beyim sen, merhametler üstünü.

Sen şu dükkân içre az sabr et hele!
"Lem yekün"len farzı ben alsam ele."

Hem imâm hem, hep cemâat kalktılar,
Hem namâzlardan, duâdan çıktılar.

Kaldı Sungur, geldi kuşluk vaktine,
Bey durur, Sungur deyip bekler yine!

Seslenir; "Sungur'a çıkmazsın neden?"
"Koymuyor fen ehl-i üstâdım hemen.

Sabret azcık, ey münevver, ey beyim,
Bekliyorsun, ben de hem bilmekteyim!"

Çok çağırmış, sesleniş olmuş yedi,
Beklemekten bey meğer aciz idi!

Tek cevap vermekte Sungur, bak hele;
"Salmıyor, ben gelmek istersem bile!"

Der ki bey: "Mescitte yoktur kimseler,
Kim bırakmaz söyle sen, kimmiş meğer!"

Der: "Seni koymazsa kimler mescide,
Bağlamış, çıksam o koymaz öyle de!

Girmek istersin, izin vermez içe,
Mânidir koymaz, çıkıp usam göçe.

Koymuyor sen, bir adım atsan o, yâ,
Hem benim manim, adımlar atmada.

Hiç deniz koymaz balık çıksın dışa,
Toprak ehli bulsa, atmıştır boşa.

Geçmiyor hilen ve tedbir onca pek,
Hep balık, su, hayvânât, toprak demek!

Bir kilit vardır; kazâ, açmış Hüda,
Kulda lâyık oydu tek; teslîm, rızâ!

Zerrelerden hep anahtar eylesem,
Allah'ından ayrı açmış kimdi hem?

Sen unutsan, almasan tedbîrleri,
Tâze bir bahttır sunar, pîr elleri.

Yâd ederler, sen unutsan, kendini,
Kulluk etsen buldu hürriyet seni."

ENBİYÂ ALEYHİSSELÂM'IN (HATTÂ İZİSTEY'ESERRUSÜLÜ) ÂYETİNDE HİKÂYE BUYURULDUĞU ÜZERE, MÜNKİRLERİN İMAN KABÛL ETMELERİNDEN ÜMÎT KESTİKLERİNE DAİR

Enbiyâ görmüş hatâ, derken niye,
Yönlenip kaldık öğüt, va'z etmeye?

Nerye dek, odsuz demir dövmek gerek,
Nerye dek, hem boş kafesler üflemek.

Halkın iş elbet kazâ, elbet kader,
Dişse keskin, midenin oddan meğer!

Küllü nefs baskın ederken cüzlere,
Hep balık baştan kokarmış bir kere!

Ok edip sür, gayretin sen merkebi,
Tebliğ et, Hak emridir vacip gibi.

Bilmedin mâdem nedir ömrün sonu,
Gayret et artık, görürsün sen bunu.

Yükledin mal, kâr için, tuttun gemi,
Et tevekkül, durmadan artık he mi?

Bilmedin cennet, cehennem, hangisi,
Batma varken, gitme varken, hangisi?

Bilmedikten sonra kısmetler nedir?
Bilmedin, gerçek sonuçlar nerdedir?

Var mı kurtulmam, boğulmak var bana,
Hangi haldir, haydi sen bildir bana?

Az ümit olmuşsa ben etmem gümân,
Yolcu olmam, var iken hem böyle zân.

Bir ticaret bulma imkansız sana.
Çifte sırrın hikmeti, gayb baksana!

Şişe benzer, korku candır tâcire,
Yok, ticaret, yok ziyânlar bir kere.

Fayda hiç yoktur, o hep mahrûm kalır,
Aşktan od almış olanlar nûrlanır.

İhtimâller, belkiler sunmuş ümît,
Dîne yönlen, dîndir iş, sen önde tut.

Yok, izin hem burdaki gerçek nedir?
Tek ümît var, neyse hak, Allah bilir!

İNSANLAR, ARAŞTIRAN VE TAKLİT EDEN OLMAK ÜZERE İKİ KISIMDIR

Gayretinden, usta dönmüştür ipliğe,
San'atın gayret, ümîtten gerçeğe!

Hep rızık etmiş ümît, kul baksana,
Her sabâh yönlendirirmiş dükkâna.

Belki rızkın yok, hemen mahrûm, kader,
Harcayıp güç, söyle neymiş gitmeler.

Tâ ezelden mahrûm olmak korkusu,
Tembel etmez, hayretim var doğrusu!

Gerçi yokluk korkumuz, varken nice,
Tembel olmuşsak zarar pek güçlüce!

Hiç çalışmak, artırır etsen ümît,
Tembelin çoktur zarâr, sen gör, işit!

3100. Din işinden, zan duyup bilmem neden?
Sen ziyandan, bir etek tuttun hemen!

Görmemişsin, bizde tüccârlık yeli,
Çok kazanç almış Nebî, almış velî.

Hem dükân terketme sunmuştur neler,
Böyle kârlardan habersizdir meğer!

Âteş İbrâhim'le hemhâl olmada,
Hem deniz, Mûsa'ya hammal olmada!

Bak demir râm oldu almışlar ele,
Oldu rüzgâr emrinin gerçek köle.

RESÛLULLAH (S.A.V.) : "ALLAH'IN HAKÎKATEN BİRTAKIM GİZLİ VELÎLERİ VARDIR." BUYURMUŞTUR

3105. Vardı kullar, gizli işler işleyen,
Gizlilik var, hem bilinsinler neden?

Öyle yüksek bir makam var onlara,
Kimsenin gözler, erişmez bir kere.

Hem kerâmetlerle, yer olmuş Harem,
Vardı abdallar, çekerler gizli dem.

Yoksa, bilmezsin Hüda ikrâmını,
Sundu en has davetin imkânını!

Altı yön, dersek onun imkânıdır,
Nerye baksan hep onun ihsânıdır.

3110. Bir kerîm der olsa; "gel gir âteşe,"
Ol çabuk, yok yanmadan bir endişe!

ENES BİN MÂLİK'İN (R.A.), HAVLUYU YANAR OCAĞA ATMASI VE HAVLUNUN YANMAMASI

Bir rivâyet var Enes'ten şöyle ki,
Hem misâfir, bir konuk gelmişti ki.

Der misâfir: "Yendi her şey ortada,
Havlu kirlenmiş Enes görmüştü yâ.

Havlu pis görmüş ve atmış âteşe,
Kalsın azcık der ve yoktur endişe!

Attı âteş içre, dürmüş câriye,
Kavrayıp atmıştı hem, bilmem niye?

3115. Hep misâfirler ki, hayret ettiler,
Havludan is, hem duman beklerdiler.

Bir sâat geçmiş, çıkarmış câriye,
Tertemiz olmuş, bulunmaz kir niye?

Söyleşirler: "Ey azîz gel söyle sen,
Yanmamış havlun, temizlenmiş neden?"

Der Enes: "Elbet sebeptir Mustafâ,
Ağzını silmişti bundan kaç defa."

Âteşin derdiyle ürkmüşsen gönül,
Böyle bir el, öyle ağzın dostu ol!

3120. Bak ne şân vermiş ki Rabbim cansıza,
Âşığın ruh, şanı olmuştur rıza?

Kâ'be'nin taşlar öpülmüş kıble yâ,
Gayret et, kâmilde toprak olmaya!

Sordular onlar ki hem hizmetçiye,
"Söylemezsin hali sen bilsek niye?

Tuttun aldın, âteşe attın eden?
Hem efendin sırra vâkıf bilmeden!

Kıymeti çok havlu, attın âteşe,
Korkusuz attın, neden sen âteşe?"

"Derse kâmil, âteşin içlerdeyim,
Hak kulundan çok ümîtler beslerim.

Neydi peşkir? Derse gel gir âteşe,
Hiç düşünmez başlarım elbet işe!

İtimâdım pek büyük artık ona,
Allah'ın has bendesidir baksana!

Kim kerem ehliyse, ben ettim güven,
Havlu neymiş? At desin, emrinde ben!"

Kardeşim sür, itimâdın iksiri,
Erkeğin sıdk, zenneden eksik mi ki?

Erkeğin kalp, zânneden eksik iken,
Öyle kalp, sayman gerek işkembe sen!

YOLDA KALIP, HARÂRETTEN VE SUSUZLUKTAN ÖLÜME HAZIRLANMIŞ, KENDİLERİNİN VE DEVELERİNİN DİLLERİ DIŞARIDA KALMIŞ OLAN BİR ARAP KABÎLESİNİN İMDÂDINA HZ. PEYGAMBER (S.A.V.) EFENDİMİZİN YETİŞMESİ

Bir Arap kavmi, yaşar bir va'dide,
Hiç yağış yok, kırbalar bir taş mı ne?

Öyle kalmışlar susuz çöllerde de,
Sanki kervân son nefesler vermede.

Ânsızın çıkmış Muhammed meydâna,
İstemiş, yönlendi yardımdan yana.

Elçi görmüş, bir büyük kervân hele,
Kum, sıcak, müşkil olan hâller ile.

Kervânın sarkık susuzluktan dili,
Kumda halk yaygın, dağılmışlık seli.

Coştu rahmet, söylemiş: "Sizler koşun,
Davranın, hem kumluğu tezcek aşın!

Bir siyâhî kırba, dolmuş su ile!
Hızla gitmek üzredir, gördüm hele.

Bir siyâhî, bir de, mevcût merkebi,
Zor, kolay, siz sesleyin, derken Nebî."

Kalktı birkaç kimse, düşmüşler yola,
Bir sâat geçmiş ve bakmışlar köle.

Bir siyâhî, yönlenen bir tek deve,
Bir tulum dolmuş giden, ikrâm mı ne?

"Burda insanoğlunun en üstünü,
Bekliyor, gelsin diyor, ister seni."

"Yok tanışlık, bilmedim kimdir onu?"
Der: "Şeker huy bir nebîdir bil bunu!"

Vasfı neymiş öyle târif ettiler,
Der ki: "Bildim, sihr dolan şâir meğer!

Sihr edip, tâbi olanlar çok dedi,
Bir karış gelmem!" deyip söz söyledi.

Çektiler, erdirdiler hem kervâna,
Oysa susmaz, küfre başlar insana.

Hem azîzin huzruna gelmiştiler,
"Doldurun siz kırbalar dolsun da!" der.

Herkes içmiş, hep susuzlar doydular,
Kırbadan içmiş suya kanmıştılar.

Hem tulum, hem kırbalar dolmuştu yâ,
Hem bulut gıptayla bakmış, hem fezâ!

Görmemiş hiç kimse tek bir kırbadan,
Bir büyük kervan içip olmuş doyan!

Kimdi görmüş? Böyle bir tek kırbadan,
Ağza dek hem bunca kırbaymış dolan!

Tek tulum fazl-u keremler perdesi,
Bir denizden geldi, emrin cilvesi.

Bir su coşsun, her taraf dolmuş buhar;
Bir soğuk olsun, bakarsın sen su var.

Bir sebepsiz kudretin, hikmetti bu,
Tekvinin kudret ki, yoktan etti su.

Sen çocukluktan sebepler üzresin,
Bir cehâletten, sebep bildin kesin!

Bir sebep gördün, müsebbip görmedin,
Sen sebepten gizli var, meyletmedin.

Bir sebep gitsin, yolarsın saç ve baş,
"Rabbenâ yâ Rabbenâ" olmuş telâş.

Hak buyurmuş yönlenin varken sebep,
"Sen sebepten anma Rabbi!" derdi hep.

Kul da der: "Meylim senindir şimdi ben,
Eylemem artık sebepler meyli ben."

Der ki Hak: "Ey tembel olmuş tövbene,
Sende tekrâr var, sebep meylin yine.

Şimdi ben bakmam, senin hiç ahdine,
Rahmetim çok, sunduğum rahmet yine!

Bakmadım hiç suçların var, ahdine,
Andın artık, sunduğum rahmet yine!"

Topluluk, hayrân kalır peygambere,
Yâ Muhammed, neydi ummân bir kere?

Hem ufak bir kırba dersen, perdedir,
Hem Arap, Kürt suyla rahmetlerdedir.

O KÖLENİN KIRBASININ GAYIPTAN SUYLA DOLMASI VE O SİYAH KÖLENİN YÜZÜNÜN ALLAH'IN İZNİYLE AĞARMASI

"Bak, tulum dolmuş bütünden, ey köle,
Yok şikâyet, boş senin sövmen bile!"

Hem siyâhî kaldı hayrân, yüz yüze,
Lâmekândan çekti iman, mucize!

Çeşme gökten aktı, görmüş öylece,
Kırba olmuş perde gerçek bir güce!

Bakmanın, yırtıldı gaflet perdesi,
Uç verirken gördü, gaybın çeşmesi.

Gözlerinden yaş akıtmışken köle,
Hep unutmuş bey ve yurt neymiş bile!

Kalmamış güç, el ayak, vardır deme,
Allah'ından, ruhta başlar titreme.

Seslenirken maslahat olsun yine,
"Faydalanmış kimsesin, gel kendine!"

Hayretin vakti değildir bilmiş ol,
Sen çevikleş durma artık işte yol.

Mustafâ'nın okşar iken birden yüzü,
Âşık olmuş, hep öpüp sürmüş gözü!

Mustafâ, sürmüş mübârek el ile,
Tâ ebet geçmiş saâdetler ele.

Yüz beyaz, dönmüş ayın on dördüne,
Yok, siyâhlık oldu gündüz, nûr yine!

Sanki Yûsuf, hem güzellik, hem kemâl,
Haydi git der: "Köyde anlat neyse hâl!"

Bilmez el, bilmez ayak, mest cümlesi,
Yollanır bilmez ayak, el hangisi?

Çift tulum dolmuş ve geçmiş kervanı,
Son durak, artık olurken bey yanı!

EFENDİNİN, KÖLEYİ BEYÂZ YÜZLÜ GÖRÜNCE, TANIMAYIP: "KİMSİN?" DİYE SORMASI. SONRA KÖLEYE: "BENİM KÖLEMİ ÖLDÜRMÜŞSÜN; SENİ KAN TUTMUŞ DA ALLAH BENİM ELİME VE İNTİKAMIMA ATMIŞ", DEMESİ

Bey uzaktan gördü, hayret eyledi,
Hayretinden seslenip gel sen, dedi.

Der: "Bizim bunlar, devem, kırbam bu yâ,
Zenci yüz yok, n'oldu bilmem zenciye?

Hem gelen ay yüzlü, dönmüş gündüze,
Aks edip bir bak ki, nûr vurmuş yüze!

Yol yitirmiş, bak kölem yitmiş dedi,
Yoksa bir kurt tuttu öldürmüş dedi?"

Yaklaşıp gelmiş sorar bey: "Kimsiniz?"
Yâ Yemen'den, belki siz Türk'tensiniz?[34]

Doğru söz et, nerde gerçekten kölem?
Doğru söz et, şimdi ölmüş olsa hem!

Öldürür olsan, dönüp geldin niçin?
Kendi gelmez, oysa katîl kimsenin!

Der: "Kölen yok, öz kölen elbette ben,
Allah'ın fazlıydı nûrlandım hemen!"

"Sen ne dersin? Nerdedir anlat köle,
Kurtuluş yoktur elimden, bil hele!"

Der: Neler olmuşsa anlatmam gerek,
Her ne olmuş söyleyim ben, tek be tek.

Sen satın aldın yâ, o günden beri,
Söylesem, olmuş, oluşmuş işleri!

Simsiyâh akşam bu renk, kalktım beyâz,
Aynı gövdem, aynıdır yok itirâz.

Renk değişmiş oldu, ruhun rengi yok,
Renk ve unsur toprağın, âhengi yok.

Zahirim bilmiş yitirmiştir beni,
Kim su içmiş vazgeçer küpten hani...

Ruha ermiş kimse, saymaktan öte,
Varsa ummân, yok ki yer kem'iyyete.

Sade cân ol, cân yolunda cânı bil,
Böyle buldun sen görüş imkânı bil!

Hem melek, aklın ki birdir cevheri,
İşte hikmet, ayrılık tutmuş yeri!

Hem kanat bulmuş melekler, kuş gibi,
Akla bak, nuruyla irfân sahibi!

Şüphesiz, onlarda yardımlaşma var,
Birleşir mânâda onlar âşikâr.

Hem melek, elbet akıl; Hak var dedi,
Âdem'in yâr, secdekâr olmuş idi!

Nefsle, şeytân, hem ezelden birdiler,
Âdem'in düşmân olup, gitmiştiler.

Âdemi bir ten gören, ürkmüş gider,
Hem melek nûr gördü, etmiş secdeler.

İşbu çift göz, gördü Âdem, buldu nûr,
Nefs ve şeytân, sâde görmüştür çamur.

Sözlerim karlarda kalmış bir eşek,
Yahuda İncil okursan, hiç demek.

---

[34] *Burada geçen Türk kelimesi Şark edebiyâtında güzelliği temsil etmektedir.*

Hem Ömer'den, bahsi açmak Şîa'ya,
Benzemiş hayvân için saz çalmaya.

Varsa bir köy içre, bir tek anlayan,
Bunca hay-huylar yeter, artık inan!

Dillenir kerpiç ve taşlar dillenir
Anlayan kul varsa gerçek söylenir."

ALLAH, GÖKTE VE YERDE ÂYÂN VE ÂRÂZDAN HER NE YARATMIŞ VE VERMİŞ İSE HEPSİNİ DE İHTİYÂCA KARŞILIK OLARAK VERMİŞ VE YARATMIŞTIR. ONLARIN BİR ŞEYE MUHTÂÇ OLDUKLARINI SÖYLEMELERİ, CENÂB-I HAKK'IN VERMESİNE SEBEPTİR Kİ (ALLAH; BUNALAN KİŞİNİN DUÂSINI KABUL EDER) BUYRULMUŞTUR

3205. Meryem etmiş dertlenirken bir duâ,
Îsâ'nın kundakta, dil olmuştu yâ!

Meryem'in cüz'üydü, onsuz söyledi,
Bil senin cüz, gizli sözler eyledi!

Suçta el, elbet ayak, şahit sana,
Yok, gerek suç üzre, gayret etmene!

Müstahak olmaz olursan, sözlere,
Söyleyen görsün, susarmış bir kere!

Hem aranmış neyse, bulsunlar diye,
Halk edilmiş ihtiyâçlar isteğe.

3210. Hak Taala, hem yaratmış gökleri,
Gitsin ister mevcudun istekleri.

Nerde dert var, orya yönlenmiş devâ,
Nerde kıtlık, rızk görünmüş orda yâ!

Nerde müşkil var, cevâplar ordadır,
Hem ekin her nerde, çaylar ordadır.

Sen sudan geç, hep susuzluk iste ki,
Üstten, alttan hep su coşsun, öyle ki!

Vermemiş süt, yavru doğmazdan meme,
Bir çocuk doğsun, gelir sütler deme.

3215. Git de yüksek, alçalan bul, orda koş,
Hem susarsın, sen susuzluk bul da coş.

Sonra versin ses, havânın has arı,
Gel de duy, ırmakta, suymuş Hak eri.

İhtiyâcın az mı, otlardan niye?
Sen akıttın, arkı yaptın sebzeye?

Sen kulaklardan tutar oldun suyu,
Hem yeşersin sebzeler, verdin suyu.

Gerçeğin cevher için, cândır ekin,
Var bulut, rahmet coşar, Kevser bilin!

3220. Kul susuz kalsın gelir Rabbin hitâp,
"Doğruyu Allah bilir" olsun cevâp!

KÂFİR BİR KADININ SÜT EMER ÇOCUĞUYLA MUSTAFÂ ALEYHİSSELÂM'IN HUZURUNA GELMESİ VE RESÛL-İ EKREM (S.A.V.)'İN MU'CİZÂTINDAN OLARAK ÇOCUĞUN ÎSÂ ALEYHİSSELÂM GİBİ KONUŞMASI

Geldi köyden, şehre kâfir bir karı,
İmtihân etmek diler Peygamber'i.

Hem kucaklar birkaç aylık, bir bebek,
Baş da örtük, huzra gelmiş öylecek.

Der çocuk: "Hak'tan selâm, elbet sana,
Böyle geldik biz Resûlün huzruna!"

Öfkelenmiş anne, “sus” derken ona,
Der: “Şahâdet öğreten kimdir sana?

3225. Ey çocuk! Kim öğretir olmuş bunu,
Buldu dil cüret, çocukken en sonu?”

“Evvel Allah, sonra söyler Cebrail,
İşte Allah’tan gelen hoş bir delil!”

“Nerde Cebrâil?” demiş “Baş üzredir,
Üste bak, görmez misin gerçek nedir?

Hem başın üstünde durmuş Cebrail,
Hem benim fikrimce, yüz türden delîl.”

Der ki: “Sen gördün mü” der: “Gördüm evet,
“Tam ayın on dördü” der “gördüm evet!”

3230. Vasf eder elbet Resûl’ün vasfını,
Kurtarır tam süflîliklerden beni.”

Der Muhammed: “Söyle süt emmiş çocuk,
Hem ne ismin? Söyle bul sen mutluluk.”

“Hak demiş ismim için Abdülaziz,
Pis kavim der, hem de Abdü’l-Uzzâ, siz.

Ben bu “Uzzâ”dan uzak, geldim beri,
Seçmiş Allah, bilmişim Peygamberi!”

Hem çocuk dönmüş ayın on dördüne,
Söylüyor söz, bir büyük kâmil mi ne?

3235. Erdi cennetten o ân bir râyihâ,
Anne, hem yavruysa, ondan aldı yâ!

Belki dursak, kaybedip gitmekt de var,
Böyle kalmak üzre, çift cân sundular.

Hak ki almış olsa Hak’tan övgüler,
Cânlı, cânsız, her gören tasdik eder!

Sevse, saklar olsa, Allah kimseyi,
Kuş, balık seçmişti hizmet etmeyi.

RESÛLÜ EKREM (S.A.V.)’İN MÜBÂREK MESTİNİ BİR TAVŞANCIL KUŞUNUN KAPMASI, HAVALANDIKTAN SONRA MESTİ BAŞ AŞAĞI ETMESİ VE İÇİNDEN SİYÂH BİR YILANIN DÜŞMESİ

Tam bu ân, yükseldi yüksek bir sedâ,
Mustafâ, yüksekte duymuş bir salâ.

3240. İsteyip abdest için elbette su,
Hem yıkar, el, yüz soğuk bir suydu bu.

Tam ayak bitmiş, diler giysin mesi,
Şimdi giymek istiyor bulsun, mesi;

El uzatmışken mesti alsın diye,
Kaptı tavşancıl çıkarmış yükseğe.

Öz ve söz ehli güzel, atmıştı el,
Kaptı bir kuş bir pabuç uçmuş güzel.

Yel olup, kalkmış, yücelmiş göklere,
Hem çevirmiş, bir yılan düşmüş yere.

3245. Sonra kuş sunmuş, geciktirmiş birâz,
Sanki der: “Al vaktidir git kıl namâz!

Etmişim küstâhlığı mecbur ki ben,
Yoksa yapmazdım edepsizlik hemen!”

Kim ki küstâhlıkla almış olsa yol,
Pek yazık vermişse nefs, fetvâya yol!

Hem Resûlullah teşekkür eyledi,
“Biz cefâ bildik, vefâ olmuş,” dedi.

“Mesti almışken sıkılmış cânımız,
Gâmsız etmekmiş, silinsin gâmımız.

3250. Gerçi Allah, gaybı göstermiş hele,
Biz o ân meşgul idik, öz hâl ile.”

Der ki kuş: "Gaflet ki senden pek uzak,
Gaybı göstermiş olan nûrundu bak.

Mestte görmüşsem yılan, benden değil,
Gösteren mutlak ki aksîndir asil."

Nûrlu kim var, aksî durmaz nûr saçar,
Kim ki külhânlarda kalmış, is sunar.

Hakk'a kullar varsa, aksi sâde nûr,
Kim uzak, aksi bütün körlük olur.

Herkesin sen aksini fark eyleyen,
Sonra istersen otur dur anla sen!

BU HİKÂYENİN İBRET ALINACAK CİHETİ VE "ŞÜPHESİZ OLARAK HER GÜÇLÜĞÜN KOLAYLIĞI VARDIR" ÂYETİNİN YAKÎNEN BİLİNMESİ

İbret olsun, kıssa, ey canım sana,
Hükmü Hak'tır, uyma layık baksana!

Ânsızın bir hâl çıkıp, olmuş iken,
İbret al; hep hüsnü zannet dur hemen!

Çokları görmüş sararmış korkmadan,
Gül sen artık hep zarârdan, faydadan!

Sen gülün, yaprakları tek tek kopar,
Durmadan gülmüş ve hep gülmek sunar!

Der ki gül: "Yoktur dikenden gâm bana,
Ben o yüzden gülme buldum baksana."

Bil ki takdîrden gelir her bir kazâ,
Bin belâyı defeder tek bir kazâ!

Sordular dosttan, tasavvuf hem nedir?
"Gönle, gâmlardan ferâhlık vermedir!"

Var cefâlar, bil ki sen Haktan gelen,
Mesti tavşancıl gibiymiş say ki sen!

Hem Nebî'yi sokmasın derken yılan,
Mutludur, gelsin belâ, sarsılmadan!

Der ki Hak: "Kurtlar koyun etsin helâk,
Sen kayıptan, gönlü dâim eyle pâk."

Bir belâ, elbet belâlar def için,
Bir ziyân, birçok ziyân önler bilin!

BİR KİMSENİN MÛSA ALEYHİSSELÂM'DAN HAYVÂNLARIN VE KUŞLARIN DİLLERİNİ ÖĞRENMEK İSTEMESİ

Gördü Mûsa'yı bir ahmak der ona:
"Hayvânâtın dilleri öğret bana!

Öğrenim kurt, kuştaki niyet nedir,
Dîne ait, işlerin ibret nedir?

Çünkü insanlarda uğraş, şân, şeref,
Hep su, ekmek menfaat olmuş hedef.

Belki hayvânlarda dertler başkadır,
Göçme ânı, belki tedbir başkadır!"

Der ki Mûsa : "Sen hevesten geç hele,
Saklan ondan, tehlike vardır bile.

İbreti, sözden değil Hak'tan dile,
Söz, kitâptan ummuş olman nafile!"

Men edişten, hırsı durmaz, artmada,
Men edişler, hırsı hep artırmada.

Der ki: "Ey Mûsa nûrun parlar iken,
Oldu sayende cihân kıymetlenen!

Sen bu maksattan uzak tutsan beni,
Lûtfe sığmaz, mertliğin has madeni!

Sen zamânın şahısın, sevmiş Hüda,
Engel olsan, ye'se batmam ortada."

Der ki Mûsa: "Ey Hüda, sâf bir adam,
Şeytânın hîleyle meyus oldu tam.

Öğretirsem, çok ziyân var ortada,
Öğretilmez olsa, zânlar artmada!"

Hak buyurmuş: "Yâ Mûsa, öğret ona,
Çünkü lûtfum, redde sığmaz baksana!"

Der ki: "Yâ Râb, mutlaka pişmân olur,
Giysi yırtar, el ısırmak yol bulur!"

İktidâr, her ferdin olmaz pâyesi,
Acz olur mü'minlerin sermâyesi.

El erişmez, kim ki takvâ ehlidir,
Fakr verir, bitmez tükenmez fakr verir!

Mâl yüzünden sürdü Hak zenginleri,
Çünkü, kudretten sabırsız her biri!

Ferdi hep dertten, belâdan kurtaran,
Acz ve yokluk, yoksul olmaktır inân!

Gâm, keder; bitmez, tükenmez isteyiş,
Öyleler şeytan için bir av imiş.

Kil yiyen hep arzûlarmış killeri,
Gül şeker versen, uzanmaz elleri.

HAK TAALA'DAN, MÛSA ALEYHİSSELÂM'A: "DİLEĞİNDEN BİR KISMINI OLSUN ÖĞRET" DİYE VAHİY GELMESİ

Der Hüda: "Mûsa yetir arzûsunu,
İhtiyâr var onda, yap matlûbunu!"

İhtiyâr kulluk için lezzet ve tuz,
Yoksa dönmezmiş felekler kuşkusuz.

Dönmeden yoktur günâh, yoktur sevâp,
İhtiyâr olmuşsa, olmuştur hesâp!

Cümle âlem, kendisinden secdede,
İhtiyârsız ücreti, tesbih ne de?

Ver kılıç aczini terketsin o yâ,
İster olsun gâzi, ister, eşkıyâ!

Sırrı **"Kerramnâ"**yı[35] sunmuş ihtiyâr,
Bir yılandır, bâzı insan bal yapar.

Kim inanmış, yaptı bal, olmuş arı,
Kim inanmaz, bir yılan bil, onları!

Çünkü mü'min, yer nebâttan has rızık,
Onların olmuş seçilmiş bal azık.

Kâfir, içmiştir irinden şerbeti,
Hep zehir bulmak olur âkibeti."

Hak'tan ilhâm almış, aynen bir hayât,
Hem hevânın ehl-i zehr, sunmuş memât.

Hem cihân üstünde takdîrdir diye,
İhtiyârdan erdiler her övgüye.

Pervâsızlar, tutsak olsunlar hele,
Orda zâhit müttekî olmuş bile.

Gitse kudret, hep ameller bitmede,
Bak ecel, sermâye almış gitmede.

Kudretin, sermâye olmuştur sana,
Durmayıp kâr etme lâzım, baksana!

Ey oğul, olsun ki "Kerramnâ" atın,
İhtiyârın dizgini aklın senin!

Sonra Mûsa, öğde döndürmüş sözü,
Gayeler görsen, sarartmıştır yüzü.

Terk edip sevdânı, Allah'tan çekin,
Oldu şeytân, hîleler artık senin!

[35] *"Biz insanları mükerrem kıldık." (İsrâ, 17/70)*

HAYVÂNÂT DİLİNİ ÖĞRENMEK İSTEYEN O ADAMIN KÖPEK VE TAVUK DİLLERİNİ ÖĞRENMEYE KANÂAT ETMESİ, MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN DA BU TALEBİ KABÛL ETMESİ

"Bâri öğret, belleyim derken köpek,
Hem kanat çırpan tavuktan dil ki tek!"

3305. Der ki Mûsa: "Git lütuf gelmiş sana,
Belledin dil, işte sen çiftten yana."

Hem sınak etmek için, çok beklemiş,
Hep eşik üstünde durmuş, gözlemiş.

Sofra silkerken onun hizmetçi kız,
Parçacık ekmek düşürmüş şüphesiz.

Hem horoz kapmış, rehin vermiş kadar,
İt demiş: "Yaptın zulümler âşikâr.

Dâne bulsan, sen yiyen, olmam ki ben,
Âcizim yurdumda elbet dâneden.

3310. Arpa, buğday hem mısır, yersin darı,
Yemem imkânsız bilirsin bunları!

Bir dilim ekmek, bizim kısmet iken,
İşte kısmet, sen koşup kaptın hemen!"

HOROZUN KÖPEĞE CEVÂP VERMESİ

Der horoz: "Allah verir kısmet sana,
Hiç gerek yoktur, üzülmüş olmana.

Yok üzülmek sen yarın gör bey atı,
At sakatlar, geldi doymak fırsatı.

At ölür, bayram olurken itlere,
Gayret, etmezden rızık dolmuş yere!"

3315. Hem adam duymuş, satar bekletmeden,
Hem horoz mahcup, sararmış yüz ilen!

Hem yarın olmuş, horoz dalmış yeme,
Ağz açar it, başlamış söz söyleme:

"Ey horoz; sen söyledin pek çok yalan,
Sen soğuk sözler, yalanlar söyleyen.

At ölür yarın, demiştin olmadı,
Kör müneccimsin, yalanlar tutmadı."

Der horoz: "İşler nedir hep bilmiş o,
At sakatlanmış, götürmüş satmış o.

3320. At satılmış, yok zarâr attan ona,
At alan çekmiş, zarârlar baksana.

Bekle yarın, sen, katır olsun topal,
Gövde elbet, itlere olmakta mâl!"

Hem duyar duymaz satılmıştır katır,
Kalmamış artık ziyân, hoştur hatır!

Geçti üç gün, şöyle söyler oldu it,
"Nerde ey bâtıl beyi, va'din, işit!"

Der horoz: "Tezden satılmış bak hele,
Bil ki sen, ölmüş olur yarın köle.

3325. Hem bilirsin sen, ölür ölmez köle,
Akrâba ekmek dağıtmış itlere."

Duydu bey tezden de satmış bendeyi,
Kurtulup bulmuştu bitmez neş'eyi!

Böyle bitmiş, şükreder üç hâle o,
Düştü bunlardan sevinç ahvâle o.

"Belledim, derken tavuk, it dilleri,
Savmış oldum, bunca ters takdirleri."

Sonra dönmüş söylemiş it: "Pis horoz,
Her ne söylersen çıkar ters, kes horoz!"

ÜÇ VAADİNDE YALANCI ÇIKAN HOROZUN KÖPEĞE KARŞI MAHCÛP OLMASI

3330. “Ey horoz sürmüş yalanlar nerye dek,
Hem kümesten, başka şey uçmaz demek.”

Der ki: “Hâşâ, hiç yalan yok cinsime,
Biz yalandan, tertemiz bak neslime!

Biz müezzin, doğru sözler söyleriz,
Biz güneşten, hepte vakti belleriz.

Taş kapatsınlar, onun altında biz,
Biz güneş, hem vakti bilmiş bekçiyiz.

Evliyâlardır, güneşler, bekçiler,
Halkla onlar, sırrı Hak bilmekteler.

3335. Biz namâz vaktinde, ötmüşsek ağa,
Armağan sunmuştu Hak insanlığa!

Bir ezân vaktinde yanlış ötmemiz,
Bir sebeptir, hem kesilmiş kellemiz.

Kim vakitsiz derse “Hayyalel felâh,”
Bizde kan, onlar için olmuş mübâh!

Hiç yanılmaz, sâde tek cânın horoz,
Vahye mazhâr, vahyi imkânın horoz!

Müşterînin evde ölmüştür köle,
Müşterînindir zarâr görsen hele!

3340. Sâde bir mâldır, kaçırmış oldu o,
Kendinin kandır, muhakkak buldu o.

Bir ziyân, birçok ziyân def etmede,
Cana ten mal, kalkan olmuş gitmede.

Uğramışsan şahının sen hükmüne,
Mâl verir, baş kurtarırsın sen yine!

Âcemî oldun, bilirken sen kazâ,
Hep kaçırdın, mâl verenden hâkezâ!”

EFENDİNİN ÖLECEĞİNİ HOROZUN HABER VERMESİ

“Gör ki yarın bey ölür, gelmiş yeri,
Hem keserler bir öküz vârisleri.

3345. Hem ölüp gitsin, senin rızk artmada,
Sen bulursun, bol rızıklar ortada.

Komşular, dostlar sunarlar lokmayı,
Her gelen, bulmakta kurbândan payı.

Bir sığır kurbân, lavaştır ekmeği,
İt, dilenmişler doyar gör gerçeği!”

At, katır, olmuş siper ölmüş köle,
Hâm ve aldanmış adam, bilmez bile!

Hep ziyândan, her zarârdan kaçtı o,
Hem kanından mâl yığarken saçtı o.

3350. Dervîşân yapmış riyâzetler neden?
Tende zahmet, ruhta ölmezlik hemen!

Bir bekâ bulmaz şu sâlik durmadan,
Hep oruç tutmuş ve eksiltmiş beden.

Ruhu bundan karşılıklar görmese,
Kurtaran maldır ibâdet bilmese,

Kâr düşünmezden veren kim, gel de bak;
Sâde Hak'tır, sâde Hak'tır, sâde Hakk!

Tek velîdir hûyu Allah'tan alan,
Has bir ahlâk, hem bütünden nûr olan!

3355. Zengin oymuş, hep kalan insan fakîr,
Yok ki mâl versin fakîr, nerden verir?

Bir çocuk tutmuş soğan, görsen gelir,
Elma görmezden, soğan sanmam verir.

Her ticâret, yönlenir bir maksada,
Bir ümît dükkânda her gün, durmada.

Yüz güzel eşyâyı arz etmekteler,
Gönlü bitmez, beklenen kârlar diler.

Faydasız bir tek selam yok ey veli,
Hem yakandan tutmamış olsun eli!

3360. Halktan, aydından, tamâhsız bir selâm,
Duymadım aslâ, bilinsin vesselâm!

Sâde Allah'ın selâm, bilmez tamâh,
Bulmak istersen ararsın, çekme âh!

Bir ağızdan manâ koksun, bil ki tam;
Almışım Hak'tan haber, Hak'tan selâm!

Onların gelmiş selâm, ermiş bana,
Sanki Hak'tan yönlenip gelmiş bana!

Hem selâm olmuş olur, Hakk'ın selâm,
Tevhîdin âteşte yanmıştır o tam!

3365. Varlığından öldü, Hak'tandır diri,
Hem dudaklar onda esrârın yeri!

Mânevî sağ, ölse riyâzetle ten,
Ruh ölümsüz oldu, zahmet çekmeden!"

Hem kulak vermiş o zâlim, hor adam,
Gör horozdan duydu, ölmek vakti tam!

O ŞAHSIN KENDİ ÖLÜM HABERİNİ HOROZUNDAN İŞİTİNCE HAZRET-İ MÛSA ALEYHİSSELÂM'A KOŞMASI

Duydu tezden koştu Mûsa'dan yana,
Gitti pek tezcek ulaşmış baksana.

"Sen yetiş feryâdıma" der korkmadan,
Yüz sürer, yerlerde artık durmadan.

3370. "At, katır, sattın köle, git sat seni,
Ustasın satmakta, git sat, at seni!

Ver zarâr, müslim bulup, sen ver zarâr,
Hem dağarcık kâse doldur, durma var!

Ayna göstermiş kazâ, gelmiş sana,
Gösteren tâ önceden, kerpiç bana.

Aklı çoklar, hep görür önden sonu,
Aklı eksik, sonda görmüştür bunu!"

Sonra feryât etti der: "Lûtfet bana,
Yapmışım suç, hiç gerek yok vurmana!

3375. Ben de hoşluktan, uyum yoktur sana,
Ben liyâkâtsiz biri, lûtf et bana!"

Der ki Mûsa: "Çıktı yaydan ok denen,
Okta âdet yoktur aslâ, dönmeden!"

"İsterim Hak'tan sunuş ihsânımı,
Tâ ki iman üzre alsın cânımı."

Çünkü iman varsa kaldın hep diri,
Çünkü iman hak eder bâkî yeri!

Tam o ân, hâli değişmiş âdemin,
İç bulanmış, tas getirmişler hemin.

3380. "Ölme vaktindir senin, ey hâm adam,
Kusmadan bir fayda bulmazsın bu dem!"

Dört adam tutmuş, götürmüş meskene,
Hem o, ovdurmaktadır baldır yine.

Dinlemezsin, öğdü vermiş baksana,
Bir çelik hançerle vurmuşsun sana.

Hiç utanmaz, aslâ kesmekten kılıç,
Lâyığın kardeş budur, buymuş sonuç!

O ADAMIN DÜNYADAN İMANLA GİTMESİ İÇİN MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN DUÂ ETMESİ

İlk sabâh Mûsa ki yalvarmış idi,
"Allah'ım iman n'olur kalsın!" dedi.

"Sen büyüklük gösterip affet onu,
Oydu ahmak, hem yanılmış en sonu!

Söylemiştim, bilgiler harcın değil,
Öğdü baştan savma sanmıştır asil."

El vurur, asâsı ejderhâ olan,
El atarlar, ejdehâdan korkmadan.

Öğrenir, gizlense gaybın sırrı ne,
Kim dudak örtmüş ve bitmiş söz yine!

Ummanın lâyık olur, ummân kuşu,
Anla sözden, Hak bilir en has işi!

Kuş değilken bahre birden dalmada,
"Rahmetin bol, tut elinden Ey Hüda!"

HAK TAALA'NIN MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN DUÂSINI KABÛL ETMESİ

"Vermişim artık onun imanını,
İstiyorsan, bahşederdim cânını!"

Toprak olmuş cümle tenler, şimdi ben,
Her ne ölmüştür dirilttim iste sen!

Der ki Mûsa: "Hem cihân ölmek yeri,
Hep dirilsin, boy verirken her biri!

İşte dünyâ, hiç kalır varlık denen,
Dönmeden bir fayda yok, dönsün neden?

Gözde gizlenmiş durumdan, Ey Hüda,
Rahmet et, vardır kıyamet dâimâ!"

Bilmiş olsan, sen cisim, mâldan ziyân,
Ruha vermiş fayda, ruhtur kurtulan.

Sen riyâset üzre al gel müşteri,
Tenle hizmet, ruh için âzât yeri.

İhtiyârsızken, riyâzet gelse sen,
Secde et, şükrâna yönlen, dur hemen!

Verdi Allah hem riyâzet, et şükür,
Yapmadın sen, hepsi Allah hükmüdür.

ÇOCUĞU YAŞAMAYAN BİR KADININ CENÂB-I HAKK'A TAZARRÛ ETMESİ VE: "BU, SENİN RİYÂZÂTINA KARŞILIKTIR, SENİN İÇİN, MÜCÂHİTLERİN CİHÂDINA MUKÂBİLDİR" DİYE CEVÂP GELMESİ

Bir kadın, her yıl doğurmuş bir çocuk,
Hep ömürler, altı aylıktır yazık!

Birkaç aylık olmadan ölmüştüler,
Hem kadın, feryât edip Hak'tan diler!

"Ben dokuz ay yüklüyüm, üç ay sevinç,
Nimetin bir "gökkuşak"tır gel ve geç!"

Ağlayıp yalvardı hep ermişlere,
Var ölümlerden şikâyet, bir kere!

Böyle ölmektir ulaşmış yirmiye,
Gönle düşmüş, bir yanar âteş niye?

Gösterilmiş düşte cennet bir gece,
Yemyeşil, bir tek kusur yok öylece!

Keyfe sığmaz, nimetin bağ bahçeler,
Çünkü nimetler için, gerçek bu yer.

Görmedik nimetse, bağ denmez ki o,
Hak çerağ der nûra, Allah işte bu!

Cennetin bağ, nûr, çerağ olmuş misâl,
Anlamaz, alsın koku, gelmiş bu hâl.

Hem kadın cennet görüp sarhoş olur,
Bir tecellîden ki mest, âciz kalır.

3410. Gördü bir köşk, ismi, yazmış üstüne,
Dîni has bilmiş, verilmiş kendine.

Söylemişler nimeti sâdıkların,
Nimeti çekmiş fedâkârlıkların!

Hayli hizmet eylemek, lâzım sana,
Kuşluğun kahvaltı çıksın meydâna.

Hakk'a tembeldin, yönelmek üzre sen,
Karşılık vermişti Hak, hep dert ilen.

Der kadın: "Ver derdi, yüz yıllar yine,
Fazlalaştır, dökmeden benden hele!

3415. Hem adım atmış, gelirken bahçede,
Yavrular gelmiş, bütünden görmede.

Bende eksiktir çocuk, senden değil,
Gaybı görmez gözlüler, insan değil!

Sen kan aldırmaz iken, hâl böyledir,
Hem kanar burnun, râhatlıklar gelir.

Meyvenin içler, kabuktan hoş yine,
Ten kabuktur, sevgili, iç görsene!

Insanın iç, saklıyor bir cevheri,
İnsan olsan, sen bulup gör cevheri."

Hamza Radiyallahü Anh'ın Zırhsız Harbe Girmesi

3420. Hamza zırhsız harp ederken son zamân,
Saf yarar, hiç zırhı, yokken, korkmadan.

Göğs açık, üstten vücût çıplak iken,
Saldırır önden, kılıçlar bil ki sen!

Halk ki der: "Ey sen Resûl'ün amcası,
Saf yaran aslan ve şahların hası!

Söyler Allah, girmeyin tehlikeye,
Uymadın Hak emridir bilmem niye?

Sen ki tedbîrsiz çıkarsın meydâna,
Harpte güçlük, korkusuzluktan yana!

3425. Genç iken çıkmaz idin zırhsız ki sen,
Kuvvetin pek çoktu elbet önceden.

İhtiyârsın bel bükük, gövden zayıf,
Tedbîrin yok, yaşlısın, gezmen zayıf.

Hem kılıç, mızrak; kayıtsızsın kesin,
Sanki, kendin imtihân etmektesin.

Hürmet etmezmiş kılıç, pîrken kişi,
Ok, kılıç bilmez ayırmak, yok işi. "

Bîhaber dostlar, öğütler vermede,
Öyle birçok sevgiler söylenmede.

Hamza Radiyallahü Anh'ın, Niçin Zırhsız Harp Ettiğine Dâir Halka Cevâbı

3430. Der ki Hamza: "Öyle yâ, ben genç iken;
Ölme, dünyâdan geçiş bildimdi ben!

Ölmenin kimler koşarmış üstüne,
Ejdehâya koştu çıplak kim yine?

Ben Muhammed nûrlarından nurlanan,
Fâni dünyâdan uzak durdum hemen.

Hissi geçtim, şahımın askerleyim,
Nûrların orduyla hep, birlikteyim!

Hep çadırlar iç içe, ipler bile,
Hakk'a şükrân, gafletim gitmiş hele.

Kim de ölmek tehlike gelmiş ise,
Hem **"Velâtülkû"**[36] emirdir herkese.

Ölme, gerçekten kimin özlemse de,
Dendi elbet: **"Ey kulum koş Cennete!"**[37]

Kim ölüm görmüş, uzaklaşsın hele,
Haşri görmüşler çabuk ölsün hele!

Lûtfu görmüşler, ferâhlıklar sizin,
Kahra lâyıklar, esefler, siz için!

Ölmeyi Yûsuf sanan, cân sunmada,
Kim de kurt görmüş, yolundan dönmede!

Hep ölenler, kendinin rengiyledir,
Dostu dost, düşmân olan, düşmân gelir!

Ayna, Türk rengiyle, hoş renk vermede,
Zenci baksın, zencilik göstermede.

Sen kaçarsın aynadan, cânım benim,
Sâde sensin, korktuğun sen bildiğim!

Ayna sunmuş olsa, çirkinlik senin,
Ruh ağaçtır, ölme bir yaprak hemin!

Pis, güzel çıkmıştı senden meydana,
Hoş, nâhoş, çıkmış gelir senden sana!

Bir diken batmışsa, dikmiştir elin,
Sen ipek giysen, dokurmuş ellerin!

Benzemez işler cezânın rengine,
Dönmez hizmet, ihsânın âhengine.

İşçinin iş, benzemezdir ücrete,
Ücret arâz, cevherin sondan öte.

İş ki güçlüktür ve terlerdir akan,
Ücretin ihsân, gümüş, altın olan!

Bulduğun töhmet, dönen zulmün senin,
Mazlûmun ahtır tutan, tutmuş enin!

Sen de dersin: "Yapmadım bir şey ki ben,
Benden olmaz bilseniz töhmet denen?"

Başka bir renk işlemiş oldun suçu,
Ektiğin bir dânenin, meyveydi bu.

Kim zinâ etmişse yüz değnek gerek,
Faydasızdır, vurmadım değnek demek!

Hem belâ bulmuş cezâ, yüz değneği,
Gizlinin değnekle, yok benzerliği.

Ey Kelîm, olmaz yılan asân gibi,
Ey hekim, dert olmamış, dermân gibi!

Sen asâ bil, sen ki dökmüştün meni,
Döktüğün olmuş güzel, bir şahs hani!

Döktüğün şey, yâ yılandır, belki yâr,
Hayret ettin sen neden, asâ ki var?

Hiç suyun benzer mi bilmem, oğluna?
Hem kamış, yapsan şeker, benzer mi yâ?

Müslümân yönlense her gün secdeye,
Secde sesler oldu hep, cennet diye!

Hakk'a hamd, ağzında dönsün niyyete,
Hamdi Allah, bir kuş etmiş cennete!

Tek hevâdır, hem de bir kuş nutfesi,
Sende tesbih, olmamış bir kuş sesi?

Ver zekât, yardım elinden kimseye,
Orda dönmüştür zekât bağ, bahçeye!

---

[36] *"Kendinizi tehlikeye atmayınız..." (Bakara, 195)*

[37] *"Mağfirete ulaşmak için yarış edip kazanın." (Hadid, 21)*

Sabrın olmuştur nehir, cennet bile,
Sütten ırmak, Hakk'a dönmüş âşk ile!

Hem ibâdet zevkimiz, bal ırmağı,
Hak'ta sarhoşluk şarâp, hâl ırmağı!

Hep sebepler senden olmuştur eser,
Kimseler bilmez, sebep olmuş neler!

Hem sebepler, ihtiyârın üzredir
Cennetin ırmak, senin emrindedir.

Nerye istersen, akarlar orya sen,
Vasfını sensin, tasarruf eyleyen!

Emrinin altındadır elbet menin,
Emrinin hükmündedir, neslin senin.

Hep koşar durmaz oğul, emrindedir,
Bir emânet, annesi rahmindedir!

Oldu emrinden, cihânın has sıfât,
Cennetin ırmak olur, emrinle mât!

Cennetin gelmiş ağaç, uymuş sana,
Sende hûylardan oluşmuş, baksana!

Hep güzel hûylar cihânda, senledir,
Ahretin feyzi bütünden sendedir.

Hem elinden çıksa, zulmetmiş elin,
Bir cehennem zakkumu açmış bilin.

Hiddetinden, kimseyi kırsan ya sen,
Sen cehennem, âteşi oldun hemen!

Yaktı insan, burda hiddet âteşi,
Insanın yakmak olur artık işi.

Öfkeden insanlara kast eyledin,
Orda âteşler senindir bilmedin!

Sözlerin; akrep, yılandır insana,
Orda onlar saldırır artık sana.

Evliyâ sesler seni, bekletme sen,
Orda beklersin yarınlar bil ki sen!

Evliyâ seslerdi hep yarın dedin,
Beklemekten geçti artık mahşerin.

Bekleyiştir pek uzun, mahşer günü,
Hep güneş yakmış eritmiştir seni.

Hep semâ bekler yarınsız tövbeler,
Yarın etsem tövbeyi dersin meğer!

Hem gazabın tohmudur, hep âteşin,
Bir tuzaktır söndürür, var sen düşün.

Sönmesinden, sâde dîn yoldur bana,
Nûru, nârı söndüren, şükrüm sana!

Dînde nûrun yoksa, sen hâlim isen,
Âteşin capcânlı, örtük kül ilen!

Nûru yokken, her tekellüf perdedir,
Âteşi, dîn nûru söndürmektedir.

Görmeden dîn nûru, olmak yok emin,
Gizlidir, parlar gazap, hırs âteşin.

Nûr sudur bil, sen yapış artık suya,
Sen su bulsan korkma, âteş var diye!

Söndürür âteş bırakmaz bil ki su,
Hep yakar âteş, suyun her yavruyu.

Bul ki mânânın kuşu, sen git biraz,
Ab u hayvân üzre çeksin, yat biraz.

Hem suyun kuş, benzeşir toprak kuşu,
Amma zıttır, yağ budur, hem oysa su.

Hepsinin var asla bir bağlantısı,
Yaklaşırken ihtiyât, et doğrusu!

Hem Elest'in vahyi saklar vesvese,
Akl ayırmış, farkı sunuş herkese!

Gönle tellâl oldu; şeytan, vesvese,
Mal sunarlarken, överler herkese!

Sarraf ol sen, bil gönül arzûsu ne,
Kimdi şeytân, neydi rahmân, bilsene!

Âciz olmuşsan, ayırt etmekte sen,
Evme yok fikren, düşünmezden hemen!

ALIŞVERİŞTE ALDANMAMANIN ÇÂRESİ

3495. Sordu bir dost, yaklaşıp Peygambere,
Der: "Ticâretten yanıldım çok kere!

Hep şaşırtır mâl satanlar hîleden;
Yolkesen bir sihre sahipler hemen!"

Der Resûl: "Korkar isen aldanmadan,
Şartın olsun, böyle, sen üç gün dolan.

Dikkat etmek, bil ki rahmettir sana,
Evmeler hep şeytânındır, baksana!"

Atmış olsan it için bir lokma sen,
Önce koklar, sonradan yermiş hemen.

3500. İt burundan kokluyor, var aklımız,
Koklarız biz, aklımızdır burnumuz.

Altı gün hiç evmesiz, dağ, taş, semâ,
Hak katından halk edilmiş olmada!

Yoksa kadîrdir desin: "Kün" olmada,
Yüz semâ, yüz yer de meydan bulmada.

Pek yavaş, olgun kılar insanını,
Verdi kırk yıllık kemâl imkânını.

İstesin kudret eli yoktan meğer,
Binleri bir anda, ister, halk eder!

3505. Verdi İsâ'ya ki kudret bir duâ,
Hem mezardan başlar ölmüş kalkmaya!

Hak ki Îsâ'yı yaratmış tek bir ân,
Var mı güçlük olmasın insan olan?

Evmeden Allah yapar, sağlam yapar,
Hem senin alman için, çok hisse var.

Hep ağırdan durmadan akmış dere,
Kokma bilmez, ermemiş pisliklere.

İtinâ, dikkat olur, devlet desen,
Sabr yumurta; devleti say kuş hemen!

3510. Yok cezâ, yok suçların benzerliği,
Yok yumurtayla, kuşun benzerliği!

Sen de sabret, tende mevcût eczâlar,
Ten yumurtandan da, kuşlar çıksalar.

Serçenin benzer, yumurtlarmış yılan,
Çok uzaklar, varsa benzerlik, o ân!

Elmanın benzer tohumlar, ayvaya,
Ey azîz, çok farkı vardır, öyle yâ!

Renkler aynı, çıktı yaprak ortaya,
Meyveler, tür tür, yemişler başka da.

3515. Benziyor elbet beden, yaprak olan,
Oysa ruhlar, ayrı bir hâller sunan!

Halk pazarken, birleşip yol almada,
Bazı dertment, bazı zevkler bulmada.

Ölme, gelmişken, giderken aynı iz,
Nısfımız hüsrânda, nısfın Hüsref'iz!

BİLÂL RADİYALLÂHÜ ANH'IN SEVİNEREK ÖLMESİ

Bak zayıflıktan Bilâl, olmuş hilâl,
Yüzde, ölmek rengidir, almış Bilâl.

Zevce görmüş hâli, eyvâh eylemiş,
Hem Bilâl "yok, böyle pek hoştur," demiş!

3520. "Ben hayâttan, gâm, keder aldım bütün,
Bilmedin sen, ölme gerçek, bir düşün!"

Böyle söylerken yüzünden lâleler,
Gül ve nergisler açar, meşâleler!

Gözde nûr, hem yüzde mevcût parlayış,
Söz ederken, oldular gerçek tanış.

Her siyâh kalp görmemiş, bilmiş siyâh,
Göz bebek, dersem niçin olmuş siyâh?

Yüz siyâhlar, görmemiş gerçek nedir,
Halka önderler, ayın has aynadır.

Hem görüş, yüksek olandan başka kim,
Gördü yüksek, göz bebek olmuşsa kim!

Halk, Bilâl'in sâde bakmış rengine,
Başkası görmez, Bilâl neymiş yine!

Başkası hep etti taklît, en sonu,
Hem Nebîmiz, böyle vasf eyler onu.

"Ey güzel hûy, ayrılık gelmiş", dedi,
Hem Bilâl: "Yok vuslâtın ânmış" dedi.

Zevci der: "Artık, gidiş gurbetlere,
Dost hısımlardan yitiştir bir kere."

Der: "Bilâl yok, ruhumun hûy öyle de,
Hem asıl yurdunda, gurbet bitmede!"

"Nerde görsem ben seni?" der olmada,
Der: "Hüda'nın kulların has halkada!

Kaldırıp baş, şimdi bak yükseklere,
Has kulundan halkalar var bir kere.

Halka parlar, sanki bir elmâs yüzük,
Allah'ın nûr, şavkıyan bir has yüzük!"

Der: "Yazık vîrân evim, yokluk payı"
"Sen bulut var görme, gel seyret ayı,

Yıktı Hak vîrân edip, imâr için,
Ev küçük, efrâtsa çok, siz bekleyin!"

BEDENİN, ÖLÜMDEN HARÂP OLMASININ HİKMETİ

Önceden sürgün idim Âdem gibi,
Şimdi neslin, şark u garbın sahibi!

Kuy'ya benzer bir evin yokken kulu,
Şimdi şahım, şaha lâzım köşk yolu.

Köşk, saraylar şahların ünsiyeti,
Ölmüşün artık mekân, yer kısmeti.

Hem nebîler üzre dar gelmiş cihân,
Şahlara lâyık olandır, lâmekân!

Kalbi ölmüş kimsenin, dünyâ, geniş,
Dış geniş görsen de, içten dar imiş.

Yok, iken dert, ızdırâp, gamlar neden?
İhtiyârlık, yaşlılık var, bel büken!

Uykudayken, ruhumuz hürdür bizim,
Kurtulur tenden, sevinmiş bildiğim.

Yatsa zâlim, zulmü kalkar ortadan,
Hep hapisler, uyku varken, hür inan!

Yer ve gökler pek geniş, var çökmesi,
Vakti gelsin yükselir darlık sesi!

Hem cihân olmuş geniş bir gözbağı,
Ağlamak, gülmek, sunarlar darlığı.

ZÂHİREN GENİŞ, MÂNEN DAR OLAN DÜNYÂNIN VE BU DARLIKTAN KURTULMA OLAN UYKUNUN TEŞBÎHİ

Sanki kızgın bir hamam, darlık sunan,
Ten daraltan, çok hararet, ruh sıkan!

En ve boy dersin, hamamın pek geniş,
Çok sıcaktır, ruhu sıkmış, işbu iş!

Çıkmasan ordan, ferâhlık yok sana,
Fayda vermezdir genişlik baksana.

Dar pabuç, giysen yönelsen sahraya,
Koşsan elbet, sen yürür olsandı yâ.

Pek geniş çöller daralmıştır sana,
Çöl ve kırlar oldu zindân, baksana!

Kim ki görmüştür uzaktan, şöyle der:
"Sanki, sahrâda açılmış lâle var.

Bilmemişler, sanki sen gül, bahçede,
Dışta gülsün, ruhsa feryât etmede!

Uykular, bir dar pabuç atmak gelir,
Ruh bedenden, hür kalırken yükselir!

Uyku, ermişlerde mülktür ey azîz,
Sanki Kehf eshâbıdır, sunmakta iz.

Hep rüyâ görmekteler, yatmış değil,
Gittiler, yoklukta mehvez yok ki bil!

Ten bir evdir, dar ve ruh kasvetledir,
Ruh, saray yapmak için sökmektedir.

Sanki bendim, rahme sığmış bir bebek,
Bak dokuz ay geçti hem gülmem gerek.

Sancı tutmaz, olsa annem, bil hemen;
Ben bu zindân içreyim, âteşlenen!

Anne benzer hûyların olmuş kuzu,
Çık koyundan otla dur artık düzü.

Ruh kuzun sal, kırda bulsun otlağı,
Doğsun artık, çünkü ermiştir çağı.

Sancı derttir, doğmak ister anneye,
Yavru kurtulsun, bu zindândan diye.

Sancıdan kurtulma isterken gebe,
Bak çocuktan kurtuluş, bir mertebe.

Kubbenin altında cânsız, cânlılar,
Birbirinden hepsi gâfil kaldılar.

Hepsi dertlerden de gafil öylece,
Sâde kâmil bilmenin ermiş güce.

Başka evden bir köse, bilmiş kadar,
Top sakal, bilmez evinden aşikâr.

Amca elbet bilmeyensin halini,
Bir gönül ehli bilir ahvalini!

GAFLET, GÂM, TEMBELLİK VE GÖNÜL KARANLIĞI GİBİ NE VARSA HEPSİNİN, YERE MENSÛP VE AŞAĞILIK BİR ŞEY OLAN BEDENDEN İLERİ GELDİĞİNİN BEYÂNI

Gafletin, çoktur bedenden, gafletin,
Ten ruh olsun, olmamış sırlar çetin!

Yer, fezâdan çıksa yoktur gölge de,
Bizlerin kalmaz ki gün, yoktur gece!

Nerde akşam, nerde vardır gölgeler,
Ay ve göklerden değil, yerden meğer!

İs, duman çıkmış odundan, her yere,
Parlamak âteşten olmaz, bir kere!

Insanın vehmi düşer yanlışlığa,
Aslı yardım etti, gerçek bulmağa.

Tembel olmak, hep yorulmak tenledir,
Ruh hafiftir, uçmanın istekledir.

Yüzde allık, kan basıncından gelir,
Ten sararsın, safrânın yönlenmedir.

Yüz beyâz olsun, muhakkak iltihâp,
Yüz kararsın, sevdâ etmiştir harâp!

İşte gerçek; Allah'ındır her eser,
Görme bilmez, hep sebepler, işte der!

Çıkmadan içler kabuktan, gör yine,
Hem ilâçtan, doktorundan, fayda ne?

Kul denen tekrâr, yeniden doğsa bir,
Hep sebepler hiç, basıp geçmektedir.

Kim, sebep almış ayaklar altına,
Mezhebi yok, cüz zarar vermez ona.

Böyleler uçmuş, gelin ihlâs ona,
Bir güneş gelmiş duvaktır baksana!

Ruh ufuklardan felekten dıştadır,
Bir mekânsız, akla benzer güçtedir!

Aklımız olmuş onun bir gölgesi,
Gölgeler olmuş ayaklar bendesi!

Müçtehît, nassı görür görmez o ân,
Hükm için kalkar kıyâslar ortadan!

Yoksa nas elbette artık ortada,
Tek kıyâs var, hükme kaynaktır o da!

NASSIN VE KIYÂSIN TEŞBÎHİ

Nassı Cebrâil getirmiş vahy ile,
Akl-ı cüz yapsın kıyâs hiçtir hele!

Bir akıl ruhtan zekâ, idrâk alır,
Ruh nasıl, aklın tasarruflardadır?

Hem de ruhun, hükm ederken aklına,
Yönlenir akl, öyle tedbîrden yana.

Nûh gibi tasdik ederse ruh seni,
Nerde tûfân, nerdedir göster gemi!

Hem akıl, şuur, zekâ, ruh sanmada,
Bak ışık elbet güneş bir cins mi yâ?

Sâlikân, elbet kanâatten yana,
Der güneş, olmuş sebep nûr aslına.

Çünkü âlem üzre nûr yok, dâima,
Yok güneş, batmışta kalmaz akşama.

Nûrunun merkezlere ermiş olan,
Dâimâ olmuş o nûra gark o ân.

Hem bulut önler mi, nûrdur batmayan?
Ayrılık derdiyle, göğsü dövmeyen!

Böyleler gerçekte, yâ gök ehlidir,
Yâ da toprak, cezbelerden yükselir.

Bir tecellî, vursa dâim toprağa,
Yok tahammül hiç dirâyet bulmaya.

Dâimâ, vursun güneş bir toprağa,
Meyve vermek ermemiş artık bağa!

Dâimâ kalmak, balıklık iş, suda,
Yok, yılan yoldaşlığı hiç ortada!

Öyle kurnâz, çok yılan dağlarda var,
Kendi kendin bir balık sanmaktalar.

Hîlekârlık, halkı hep çıldırtsa da,
Hem sudan, nefret de, rüsvâ kılmada.

Gerçi ummânlarda üstâd çok balık,
Çok yılan sihriyle etmiş bak balık.

Hem âzâmet, ummânın ummânlara,
Öğretilmiş bir helâl sihr onlara.

Olmayanlar, kuvvetinden aldılar,
Çok uğursuzlar uğurlar buldular.

Ben kıyâmet ânına dek, söylesem,
Yüz kıyâmet geçse, söz bitmez ki hem!

ŞEYHİN LİSÂNINDAN HİKMETLER COŞUNCA, DİNLEYENLERDE BULUNMASI GEREKEN EDEP

Söylenen hep sözlerim tekrâr demek,
Tâzelermiş ömrü tekrâr söylemek.

Mum, kıvılcım üste çıkmışken yanar,
Şu'le düşsün, yerde altınlık sunar!

İsteyen bin olsa, bir olsun bıkan,
Elçilikten, elçi olmaz zevk alan!

Öyledir gerçekte gönlün elçiler,
Ses duyurmak üzre İsrâfil'diler.

Padişah olmuş kadar saklar kibir,
Hem cihân halkında, kulluk beklenir!

Onlara lâyık edep, göstermeden,
Elçilikten bulmadın hiç fayda sen!

Eğmesen bel onlara, hürmetle sen,
Hem emanet yüklenir olsun neden?

Has edep vacip olur ermişlere,
Yüce bir yerden gelirler bir kere!

Hiç dilenmezler, yaparken hizmeti,
Hakk'a karşı istesinler ücreti!

Ey gönül, sen bunca rağbetsizliğe,
Dön de saç, nimet, gelen Haktan diye.

Göklerin has elçisi gel sür atı!
Bulmasın münkir olan red fırsatı!

Hem o Türk pek mutludur, at sürmede,
Hep alev olsun, girip söndürmede.

Öyle şahlandırdı elbet Türk atı,
Gökyüzünden geçme olmuş maksadı.

Yok haset, yok kimse görmek uğraşı,
Yumdu göz, yakmış kuru, yakmış yaşı.

Söylenenden, duysa pişmânlık ki o,
Önce, pişmânlık yakılmış doğrusu!

Zâten insan, hırs eder öğrenmede,
Olmamış pişmân meğer yönlenmede!

HER HAYVÂNIN, DÜŞMÂNINI KOKUSUNDAN TANIMASI VE ÇEKİNİP ONDAN KAÇMASI, KAÇMASI MÜMKÜN OLMAYAN KİMSENİN DE BU HUSUSTA TALİHSİZLİĞİ

At bilir, aslan bu ses, aslan koku,
Nâdirâttandır yanılmış olduğu.

Bildi düşmânım benim hep cânlılar,
Hem nişândan, izlerinden bildiler.

Huffâş uçmaz asla gündüz, hep gece,
Sanki hırsız, avlanırken gizlice.

Hayvânâtlar içre mahrûm tek o var,
Bir güneş var, oysa düşmân, âşikâr.

Hem ne düşmanım deyip harp etmede,
Nefretin yok güçdesin geç git öte!

Vazgeçip dert hem keder vermezse o,
Yüz dönüp, elbet güneş, gizlense bu;

Hem güneşten bir lûtuftur hem kemâl,
Önlemez haffaşı dersek, işbu hâl.

Düşmân olmak istiyorsan, denk gerek,
Mümkün olsun, bil ki tutsak eylemek!

Kâtre, deryâ üzre açsın bir savaş,
İşte ahmaklık, yolar saç, hem de baş.

Hîleler, geçmez bıyıklardan öte,
Hem nasıl aydan o yırtar perde de?

Hak güneş var düşmân olmuş kimseler,
Bir güneşlerden güneş var bilseler!

Hak güneşler düşmânı bilsen bu nûr,
Şu'lesinden, çok gönül titrer durur!

Sensin elbet kendinin düşmân olan,
Gâm çeker miymiş âteşler yakmadan?

Sen yanarsan, hiç azalmaz onda har,
Yanmalardan hiç güneş sanmam solar?

Sende rahmet, rahmetin olmaz eşi,
Merhamet sunsan, keder, hep gâm işi!

Mahlûkun rahmet, örülmüş dert iken,
Rahmet-i Hakk'ın, temizdir gusseden!

Halıkın rahmet nedir? Gel bil baba!
Vehme sığmaz, çok eserler sunmada!

BİR ŞEYİ MİSÂL VE TAKLÎT İLE BİLMEKLE, O ŞEYİN HAKİKATİNİ BİLMENİN FARKI

Hep eserden belli rahmet meyvesi,
Hak'ta malum mahiyetin cümlesi.

Hem kemâlin vasfı var, ancak eser,
Çok misâller vasf ederken sergiler.

Hem çocuk, bilmez cimânın hâlini,
Helvâdır dersen, bilir ahvâlini!

Oysa ey, taklîde yönlenmiş olan,
Hem cimânın farkı vardır helvâdan.

Anlaşılsın der ve yapmış nispeti,
Bir çocuk anlar olur âkıbeti!

Hem çocuk bilmez bunun ahvâlini,
Bir misâl sundumdu helvâ hâlini.

Sâde bilmem, der isen olmaz yalan,
Yanlış olmaz, bilmişim dersen inan!

Derse bir fert, "Nûh'u hem bildin mi sen?"
Hak Nebî, ruh, nûrudur elbet desen.

Ben nasıl bilmem desen, ay yüzlü o,
Ay, güneşten fazla meşhûr Nuh'tu o!

Hem çocuklar hep okur, ezber eder,
Hep imâm mihrâpta söyler, metheder.

İsmi var, Kur'ân'da yazmış apaçık,
Kıssalar sunmuş denilmiş, hep açık.

Söyle, gerçek Nûh'u keşfettin ise,
Hep mi bildin mahiyet, vasfıysa ne?

Şimdi dersen: "Nerde bildim Nûh'u ben?"
Bildi gerçek, Hakk'a er olmuş hemen!

Fi'li bilmem, ben topal kalmış böcek,
Bilmez İsrâfil, nasıl bilsin sinek?"

Söyledin söz, doğrudur sen ey filân,
Mümkün olmaz aslı gerçek anlaman.

Anlaman, aczin geneldir sayma sen,
Acz-i mutlak, hep genel olmaz hemen.

Aslı gerçek, sırrı bilmek var hele,
Tek bakış atsın, açıktır kâmile.

Varlığın âlemde, Hak sırdan yine,
Çok uzak bir başka sırlar var mı ne?

Mahrem olmuşlarda yoktur gizlilik,
Zât, sıfat neymiş gelip olsun yitik!

Hem akıl, mantık deyip inkâr eder,
Makbûl olmaktan uzak kalmış meğer!

Bak kutup der: "Sen zayıf bir kimsesin,
Akla sığmaz şey dedin, yoktur kesin!

Mahiyet, idrâkleri inkâr eden,
Var kemâl, olmaz görünmüş önceden.

Hak kerem kurtardı zindândan seni,
Etmesin tutsak akıl, senden seni."

NİSPET VE ZÂHİRÎ İHTİLÂF YÜZÜNDEN BİR ŞEYHTE HEM NEFİY, HEM DE İSPÂTIN BİRLEŞMESİ

Nefyi, hem ispâtı mümkün bir şeyin,
Çiftti nispet, hem cihetler çift bilin!

Atmadın sen, bil ki atmış oldu Hak,
Nefyi, ispât geldi birlik oldu bak!

Elde taşlar vardı, hem sendin atan,
Atmadın sen, kuvvetin Hak'tan inan!

Insanın kuvvette vardır bir sınır,
Bir avuç kil, ordular bozmuş mudur?

Hem avuç Ahmed senin, atmak bizim,
Nefyi uygun, ispât uygundur derim.

Bildi kâfirler de bunlar enbiyâ,
Kız, oğul bilmiş kadar, bilmişti yâ.

Yüz delîl hem, yüz nişândan bildiler,
Çol-çocuk bilmiş kadar bilmiştiler.

Hep hasetten gizlemişler gerçeği,
Bilmedik derler, bilirler her şeyi.

"Hem tanırlar" derdi, Allah onları,
Sâde Allah bildi ermiş kulları.

Kubbemin altında onlar saklıdır,
Sanmayın her kim, kıyâs etsin bilir.

Nûh'u bildin, bilmedin gerçekte de,
Sen kıyâs et, Hak'tan olmuş emr ile!

DERVÎŞİN YOKLUĞU VE VARLIĞI MESELESİ

"Yok demişler burada bir dervîş ki bil,
Varsa dervîş, bilseniz derviş değil!"

Hem o derviş, zâtının bâkiliği,
Allah'ın vasfında yitmiş benliği.

Bil güneş huzrunda yanmış mumdur o,
Var alevler, amma artık yoktur o!

Vardır elbet, sen pamuk tutsan hele,
Yandı gerçekten, kıvılcım var bile!

Yok ışık, yoktur alevler ortada,
Hem güneş vermiş olur yokluk, od'a.

Sirke katsan, sen ki yüz batman bala,
Sirke kalmaz, sen karıştır bir hele!

Tatsan elbet, sirkenin kalmaz varı,
Yüzbir olmuş, tartar olsan onları!

Görse ceylan aslanı serden geçer,
Mevcut aslan, ceylana bitmek düşer.

Hak için, söylense eksik benzetiş,
Aşkta mevcût coşkudur, yok gösteriş.

Âşığânın nabzı, ar bilmiş değil,
Cismi mutlak şah terâzisinde bil.

Bir edepsiz, yok ki âşıktan daha,
Gönlü hepten bir edeptir, baksana.

Zıt görüş var burda, sen uygun tanı,
Ey seçilmiş, böyle uygun bil hani.

Baksanız dıştan, edepsizlik o da,
Aşkı davâ eyleyiş var ortada.

İç görür olsan ki, davâ nerdedir?
Padişah huzrunda âşıklık nedir?

Öldü Zeyd dersek, olur Zeyd fâili,
Fâil olmaz, gerçeğe yetmez eli.

3685. Nahve baksan, oldu fâ'il bilmeli,
İşte mef'ul, etti mevtin katili.

Fâil olmak neydi? Mahv olmuş desek,
Kıprayışlar ondan ayrılmış demek.

SADR-I CİHÂN'IN VEKÎLİNİN BİR TÖHMET ALTINA ALINARAK CÂN KORKUSU İLE BUHÂRA'DAN KAÇMASI, SADR-I CİHÂN'A ÂŞIK OLDUĞUNDAN TEKRÂR TERS YÜZÜ GERİ DÖNMESİ... ÂŞIKLAR İÇİN CÂN VERMEK KOLAYDIR

Düştü gözden Sadr-ı Cihân'ın kulu,
Hem Buhara'dan çıkarken korkulu!

Gezdi on yıl, durmadan sarhoş gibi,
Horasan, Deşd hem Kuhistân öyle ki,

Ayrılıktan hiç tahammül kalmadı,
Hiç sabır, küstâha dur der olmadı!

3690. Şaha hasretten tahâmmül yoktu bil,
Âşığın sabr, derdine mâni değil.

Ayrılıktan; çay, çemen olmuş çorak,
Irmağından ayrı su, kokmuştu bak.

Dert, hayâtın yelde kokmuşken vebâ,
Âteş ayrılsın kalan küldür, hebâ!

Cennet olmuş bahçeler bağlar solar,
Hep kurur, yaprak bütünden târumâr.

Hem akıl, idrâk ve dosttan ayrılık,
Yay kırılmış okçudur, şaşkın, uçuk.

3695. Ayrılıklardan, Cehennem kavrulur,
Hem de pîrler misli hep, titrer durur.

Bir kıvılcım, ayrılıktır söylesen,
Tâ kıyâmet, ayrılıktır bitmeyen!

Onda yakmak neyse, bir söz etmeden,
Kurtar ey Hak, kurtar Allah'ım desen!

Mutluluk vermiş cihânlar içre ne?
Gitsin elden, sen düşün gel gör yine!

Neyle mutlandın ki, mutlanmıştılar,
Şimdi son bulmuş, olup bir rüzigâr.

3700. Gitmeden elden, gönülden at ki sen,
Önceden var bağlılık, gel at hemen!

HZ. MERYEM GUSÜL İÇİN ÇIPLAK BULUNDUĞU SIRADA, RUH-ÜL KUDÜS'ÜN INSAN ŞEKLİNDE ZUHUR ETMESİ VE HZ. MERYEM'İN O'NDAN HAK TAALA'YA SIĞINMASI

Fırsat elden çıkmadan, Meryem misâl,
Ben sığındım, Hakk'a yaslandım, de kal!

Halvet etmişken görür, Meryem onu,
Câna cân, kalpler çelen, dersem onu!

Doğdu yerden, hem yarılmışken zemin,
Ay, güneş emsâli bak, Ruhulemin.

Hem güneş, şarktan doğar olmuş gibi,
Hem nikâpsız, bir civan çıkmış idi.

3705. Çıplacık Meryem, ki titrer korkudan,
Bir taarruz var sanır olmuş o ân!

Görse Yûsuf, böyle bir has dilberi,
Hayretinden hep kesermiş elleri.

Kalbe girmiş bir hayâldir karşıda,
Çıktı bir güldür, görünmüş ortada.

Geçti kendinden ve Meryem söyledi,
"Allah'ım yardım, sığındım," ben dedi.

Âdet etmiş, âcze düşmüş olsa hep,
Hem sığınmış, Hakk'a, yardımdır talep!

Bildiler, dünyâ karârsız yurdudur,
İhtiyâten Hakk'a yönlenmiş durur.

Ölmeden evvel, yapar olmuş siper,
Orya düşmân, girmesin isterdiler!

Görmemiş Hak'tan öte muhkem kale,
Doğrudan Hakk'a sığınmıştır hele!

Gördü Meryem, bir ciğer delmiş bakış,
Hem akıl yakmış, olan bir okşayış.

Ordu, hem şah, bakmanın olmuş köle,
Aklı almış, hep delirmişler bile.

Şahların olmuştu kul bilcümlesi,
Hem dolunaydan hilâl binlercesi!

Zühre'nin yoktur, demek söz kudreti,
Aklı küll, tedbîr için yok niyeti.

Ben ne dersem, ağzı örtmüş ağzımı,
Neylesem söz etmemin, yoktur demi!

Ben ki âteşten duman, ondan delîl;
Ondan ayrık söylenen, gerçek değil!

Nûr desen, gerçek güneşten bir delîl,
Hep cihânlar kaplayan, tek oydu bil!

Gölge neymiş, hem, onun olsun delîl,
Bir şereftir, hem hakîr olmuşsa bil!

Hem celâlet, doğru, ondan bir delîl,
Cümle idrâk hiç ve anlarlık sefîl!

Cümle idrâk, orda bir aksak eşek,
Oysa bir ok benzeri, rüzgâr demek.

Gitse şaha herkes idrâkten uzak,
Kim kaçar oymuş yolun üstünde bak!

Yoktu idrâkin cihânda dinleniş,
Gayret et, eğlence olmaz burda iş.

Bâzı idrâkler uçar, olmuş doğan,
Başka idrâk, oktu, yaydan fırlayan.

Bir vehimdir benziyor yelkenliye,
Bâzılar kalmış geri, idrâk niye!

Karşıdan, bir av görünsün ortada,
Hepsi av tutmak için saldırmada.

Hep şaşırmışlar görünmez olsa bir,
Sanki baykuş, yer desen; vîrânedir!

Avlayım derken yumar tek göz, adam,
Bekleşirler av görünsün orda tam.

Av geciksin, başlamış artık melâl,
Av mı gördük, yoksa derler bir hayâl?

Kalplerin bâzan da sıtkın olması,
Hem rahatlanmak ve kuvvet bulması!

Olmasaymış, âlemin elbet gece,
Halk, tamahından yanarmış öylece.

Hırs, hevesten cümle halk yorgundular,
Sanki onlar, hep beden yakmıştılar.

Cümle millet, dinlenir gelsin gece,
Armağan Hak hazneden, öylece!

Dert gelir dertlenme sâlik sen hele,
Kurtuluştur, belle dertlenmek bile!

Bol zamanda bunca masrâf var sana,
Harç için lâzımdı kaynak, baksana!

Olsa bilmez, her günün yaz mevsimi,
Hep güneş vursun bağın bitmiş demi!

Bitkiler üstten ve kökten yansalar,
Kavrulurlar, bitmenin imkân mı var?

Kışta yüz hep ekşidir, çok şefkati,
Yaz güler yüz, hem de yangın sûreti.

3740. Darda kalsan, gel, genişlik say onu,
Canlan artık, asma yüz, hoşluk sonu!

Hep güler olmuş çocuk, âlim vakûr,
Gâm birinden, akciğer sunmuş sürûr!

Hem çocuk merkep gibi gözler ahır;
Aklı çoklarda hesap, sonlardadır.

Hem çocuk görmüş ahır, derken yemi,
Aklı çok bilmiş kasap bekler hemi!

Bir alâf versin kasâp, elbet acı,
Maksat olmuş, hep semirtmek muhtâcı.

3745. Hikmetin ottan ye sen, ey pisboğaz,
Lûtf edip vermiş rızık, yoktur garaz.

Verdi Allah; "siz yiyin" yensin diye,
Sen de ekmek belleyip yersin niye?

Allah'ın rızk, marifet hikmet dolu,
Rızkı dersen, bil ki öldürmez kulu!

Ağzı örter sen, açasın mânâya,
Yer olur hikmetle dolmuş lokmaya.

Şeytânın sütten, korursan sen teni,
Süt kesilsin, nimetin sesler seni!

3750. Söyledim, tam pişmemiş olsun sözü,
Hem Hakîm-i Gaznevî der, duy özü!

Hem "İlâhînâme" yazmış, şöyle der:
"Gayb bilen, yüksek olan ârif meğer!"

Gâm ye, gâm artırmışın ekmek yeme,
Aklı çok gâm yer çocuk şekkerleme,

Neş'enin elbet şeker, gâm meyvesi,
Neş'e derttir; gâmların, zevk hissesi!

Gâm görürsen, aşkla elbet, aç kucak,
Şamsa maksat, Rübve yükseklerde bak!

3755. Aklı çok görmüş şarâp, saklar üzüm,
Âşık elbet yokta bulmuş, gördü tüm!

Dün hamallar kavga etmiş yük diye,
"Çekme sen, aslanlığım yüksek diye!"

Çünkü zahmet çekmenin çok kârı var,
Almak isterken, koşup uğraştılar!

Nerde Hakk'ın vergi, müflis nerdedir?
Hazne sunmuş Hak, o tek mangır verir!

Hak verir, kabrinde onlar yoldaşın,
Başka mâl, olmuş olur vârislerin!

3760. Ecrinin mâl, önce gitmiş kabrine,
Kabre girsen, senle yoldaştır yine.

Ölme gelmezden, gelip sen, şimdi öl,
Sermediyet aşkının sen, yoldaş ol!

Gayretin ardında görmüş, sabreden
Gördü gül yüz, mâşukun zülfün hemen.

Aynadır gâm, gayret etmiş kimseye,
Zıddı görmüşsün, bakarsın bil neye?

Hastalık, gerçekte zıttır sıhhate,
Hastalıktan sonra, yol var sıhhate.

3765. Gör bu hâli, eldeki parmakta sen,
Avcu yumsan, sonda açmak var iken.

Pençe kalmış olsa örtük, açmadan,
Açma olmaz olsa, kaldın dertle sen!

Açma, yummak iş için elbet gerek,
Sanki kuştur çift kanat bulmuş demek.

Sanki Meryem bir balık, çıkmış sudan,
Çırpınır olmuştu ardan, duygudan.

RUHU'L-KUDÜS'ÜN HZ. MERYEM'E: "BEN, ALLAH TARAFINDAN SANA GÖNDERİLMİŞ BİR ELÇİYİM. BENDEN KORKMA VE GİZLENMEYE ÇALIŞMA... HAKK'IN EMÎR VE FERMÂNI BÖYLEDİR" DEMESİ

'Korkma!' der Cibril, o hem lûtfu kerem,
Hak emîn kılmış, benim, ey muhterem!

İzzetin oldum bilin has mahremi,
Şimdi benden yok sakınman hiç e mi?"

Söylüyor, dökmüş dudaklar, nûr desen,
Hem semâlar üzre olmuş yükselen.

"Varlığından yokluğa, kaçtın dedi,
Yokta şah ben, orda bayrak sâhibi.

İşte gerçek, aslımız yokluktadır,
Gördüğün sûret, misâller, gölgedir.

Bak ki Meryem, pek de müşkil sûretim,
Bir hilâl, hem bir hayâl vermekteyim!

Bir hayâl var, gönle gelmiş yerleşen,
Kaçma artık, nerye gitsen, senle ben.

Olmadım ben bir hayâl, geçmiş giden,
Aslı yok, boş bir hayâl, olmam ki ben!

Allah'ın emriyle doğmuş bir şafak,
Gündüzüm, akşam nedir bilmez ki bak!

Çekme sen "Lâ havle" ey İmrân kızı,
Hem o kuvvet, burya göndermiş bizi!

Hem de bil "Lâ havle" aslımdır benim,
Nûru hem "Lâ havle" rızkımdır yerim!

Sen sığındın, Hakk'a, sen benden derim,
Ben, ezelden, nakşedilmiş nakşıyım.

Sen "Eûzû" der de, sığnak istesen,
Rahmet isterken, gelen rahmette ben!

Bilmemezlik, âfet olmuş bil hemen,
Onlasın, kaldın muhabbetsiz de sen.

Yârı sen, ağyar sanırsın bilmeden,
Gâm diyorsun, mutluluklar var iken.

Bir fidan vermiş lûtüften, yâr bize,
Hırsız olmak, sehpa olmuş hırsıza.

Sundu yâr, zülfüyle miskler bizlere,
Biz delirsek, bağlatır zincirlere.

Allah'ın her lûtfu, Nil'dir akmada,
Biz mi Fir'avn? Şimdi hep kan olmada.

Kan değildir, has suyum gel dökme sen,
Yûsuf'um ben; gâfil oldun kurt desen!

Yumşacık dost, zıt gidersen sen ona,
Bir yılan olmuş durur artık sana!

Et ve yağ aynen, değişmezken yine,
Sen fenâ görsen, senin görmen yine!"

SADR-I CİHÂN'IN VEKÎLİ OLAN VE BUHÂRA'DAN KAÇAN KİMSENİN AŞKI YÜZÜNDEN KAYITSIZCA BUHÂRA'YA DÖNME İSTEMESİ

Sen, bırak yansın, mumuymuş Meryem'in,
Der yanan âşık: "Buhâra, dön hemin."

Kalmamış sabrın, büyük yangındasın,
Durma sen Sadr-ı Cihân'a git kesin!

Hem Buhâra, ilme kaynak bir mekân,
Kim ulaşmış, ordan olmuştur inân!

Şeyhe varmışsan, Buhâra'lardasın,
Eyle dikkat sen, hakaret olmasın!

Şeyh, tevâzû etmesen, vermez yolu,
Gönlü şeyhin, met, cezirler dopdolu!

3795. Mutludur gerçek tevâzu gösteren,
Vay o insan, yerse nefsin tekmeden!

Bağrını Sadr-ı Cihân'dan ayrılık,
Parçalar varlık nedir, koymaz yazık!

Der ki: "Kalkıp orya ben gitmem gerek,
Müslüman olmak murat, kâfir isek!

Ben varıp, tekrâr kapansam yerlere,
Fikri hastır, varmış olsam bir kere.

Söylerim, artık getirdim huzra cân,
İltifât et, istesen kes, boynu sen!

3800. Her güzellik mülkünün, sensin ayı,
Burda ölmek, başka bir dirlik payı.

Tecrübem vardır, sayılmaz bin ile,
Sensiz olmak, pek de zor olmuş bile.

Gel de maksadım için sen üfle sûr,
Ey devem çök, vaktidir, gelmiş sürûr!

Gözde yaş bitsin yeter, yer, em onu;
Ey nefis, gel iç, sular artık duru!

Bayramımsın, döndüm artık, merhabâ,!
Pek hoş estin, dost kokarsın ey sabâ!

3805. Elvedâ ey dostlarım, ben yolcuyum,
Âmir olmuş Sadr Cihân olmuş yolum!

Ben, onun aşkıyla büryân olmuşum,
Her ne olmuş olsa, bir yön bulmuşum.

Merhametsizlikte, kalp taş olsa da,
Cân, Buhâra niyyetinden dolmada!

Yârimin mesken ve şahın beldesi,
Hem vatan sevmek desen, aşkın sesi!"

BİR SEVGİLİNİN GARİP ÂŞIĞINA: "ŞEHİRLERDEN HANGİSİNİ DAHA HOŞ VE DAHA BÜYÜK, DAHA MÜZEYYEN, DAHA NİMETLİ VE DAHA GÖNÜL AÇICI BULDUN?" DİYE SORMASI; ÂŞIĞIN DA CEVÂP VERMESİ

Bir güzel âşığa der; sen şimdi gel,
Gezdiğin yerlerde hangi yer güzel?

3810. En güzel şehr, hangisi gel söyle sen,
Orda âşık: "Yâr olan şehr" der hemen!

Nerde şahın bir döşenmiş yaygı var,
Nokta olsun, bizce bir sahrâ kadar!

Nerdedir ay yüzlü Yûsuf öyle ki,
Dip yer olsun, bizce hoş, Cennet ne ki?"

SADR-I CİHÂN'IN ÂŞIĞINI BUHÂRA'YA GELMEKTEN DOSTLARININ MEN ETMELERİ, ONUN DA ULUORTA SÖZLERLE CEVÂP VERMESİ

Bir nasihât ehli der: "Ey bîhaber!
Hem sonun neymiş, düşünmüşsen eğer!

Gel akıllan, belle evvel, son nedir?
Âteşin, pervâne olmuş, cân nedir?

3815. Hem Buhâra der gidersin, ey deli,
Haps ederler, hem vurup zincirleri.

Hem yalar durmaz demir, hışm eyliyor,
Yirmi göz açmış, gelirsin bekliyor!

Bekliyor, hiç durmadan hançer biler,
Torba unsun, oysa aç bir it meğer!

Verdi fırsat Hak, ve kurtulmuş iken,
Tutsak olmak üzre gayretler neden?

On çeşit jandarma dikmiş olsalar,
Hem akıl, saklanmamız lâzım kılar.

Yok senin üstünde hiç bekler biri,
Hem neden yollar kesik, dönsen geri?"

Aşk esir etmiş, musallattır ona,
Kim öğütler, görmemiştir baksana!

Bekçinin var, gizli mutlak bekçisi,
Yoksa düşman olmaz elbet, it nesi?

Şah-ı âşkın hışmı, sinmiş ruhuna,
Zulme bağlanmak, kararmış yüz ona.

Hem müvekkil vurdu derken, vur ona,
İşte feryâdım da bundan, baksana!

Sen görürsün ya, ziyân etmiş giden,
Onla birlik var müvekkiller hemen.

Vâkıf olmuş olsalar kullar ona,
Hakk'a dönsün, bak onun feryâdına!

Hakk'a dönmüş, kül desen saçmış başa,
Hem emîn şeytân da, gayretler boşa.

Körsün elbet, ey karıncam besbeter,
Gözleyen var nefsi, bey saydın meğer!

Sen kanat buldun yalandan, ey kişi,
Öyledir hep, hep ziyan olmuş işi.

Bir kanat çekmiş iken yükseklere,
Bir çamurlansın ağır, çakmış yere.

SADR-I CİHÂN'IN ÂŞIĞININ, NASİHAT EDENE, AŞK SEVKİ İLE ULUORTA CEVÂP VERMESİ

Der ki âşık: "Ey öğütçüm yetti sus!
Gel de vazgeç, bitsin öğdün, şimdi kes!

Bence kuvvet verdi elbet öğdünüz,
Aşkı âlimler desen, bilmez henüz!"

Aşk için, herkes gelip söz söyledi,
Aşk için hiçbir imam, ders vermedi!

Etme tehdit, hem ölüm var şüphesiz,
Ben kanımdan dökmenin oldum susuz!

Âşığın her ân, değişken bir ölüm,
Âşıkânın ayrı bir türdür ölüm.

Hem hidâyet üzre, yüzler cân taşır,
Durmadan her ân, fedâya uğraşır.

Elde etmiş, cân fedâdan en çoğu,
Öğrenirsin, **"Aşrete emsâl"**[38] oku!

Hem güzel yüz dökse kan elbette ben,
Uğra cânım saçmışım istenmeden.

Bir ölüm olmuş hayât, artık bana,
Fânîlik, sonsuz hayâttır baksana!

Öldürün siz, öldürün, ey dostlarım,
Hem hayâtın içtedir, ölsem varım!

Bâki ruh ey, çehre parlak, ey güzel,
Ruhu gel çek, hem didârın versin el!

Aşkı cânânın kavurmuş gönlümü,
Bassın ister, sermişim hoş gönlümü.

Farsça anlat sen Arapça hoşsa da,
Aşkı söyler çok lisân var ortada.

---

[38] *En'am Sûresi: "İyiliğe yönlenenler on katı.*

Gelse dilberden yayılmış bir koku,
Hep lisânlar şaşkın artık doğrusu!

Kâfi gördün, çünkü dilber söyleyen,
Dinle artık doğru var, Allah bilen.

Etse âşık tövbe, gel kork, şimdi kes,
Hîlekâr say, sehpâ üzre verdi ders!

İşbu âşktandır Buhâra yolcusu,
Usta bulmak, ders mi almak, doğrusu!

Âşığın üstâdı bil yâr hüsnünü,
Ders ve defter, maşûkun dolmuş ünü.

Sessiz onlar, oysa gerçek nâralar,
Tâ ezel, maşûkuna ermiş kadar!

Onların ders ızdırâp, hep zelzele,
Dersi hiç bilmez: **“Ziyâdât, Silsile.”**[39]

Âşığın yâr zülfü, dönmüş zincire,
Onların devri de, yârin devr ile.

Kimse sormuş olsa, hem cüzdan sana,
Söyle, Hakk’ın hazne sığmaz cüzdanâ!

Hem eğer **“hull”** hem **“mübârâ”** söylese,
Hoş gör artık, söz Buhara’dır dese![40]

Her şey anmak, sundu bir tür hassayı,
Her sıfât sunmuş, yeni hâl olmayı!

Sen Buhâra’dan alırsın çok hüner,
Varsa horluk geç, unutmuşsun gider!

Âşığın, öğrenme benzer derdi yok,
Bir güneşten görme ister, oldu çok.

Hoş görüş bulmuşsa, halvetlerde kim,
Bil onun hükmünde, bir hiçtir ilim!

Cân gözünden, doldurur hep kâseyi,
Derde düşmez, duysa denmiş cümleyi.

Bilgiden üstün gelir gerçek görüş,
İşte dünyâ, böyle gelmiş halka hoş.

Gördü halk dünyâyı elbet ortada,
Âhiret va’di kalırken sonrada!

O ÂŞIĞIN BUHÂRA TARÂFINA YÜZ DÖNMESİ

Döndü yüz, âşık dönerken çırpınır,
Hem Buhâra hasretinden kavrulur.

Kum ayakaltında olmuş bir ipek,
Hem de Ceyhun, onca bir gölcüktü tek.

Önde çöller, oldu bir gül bahçesi,
Gönlü gülmüş, hep sunar gül cümlesi.

Hem Semerkant’tır şekerler merkezi,
Şimdi sunmuştur Buhâra tam izi!

“Ey Buhâra, artıransın aklı sen,
Hem de benden, dînimi aldın hemen.”

İstedim mehtâbı, olmuşken hilâl,
Baş yer isterdim, gelip bulsun mecâl!

Hem Buhâra’yı kenardan görmede,
Gâm siyâhtan geçti, nûrlar vermede.

Sanki sarhoş, orda yatmış bir zamân,
Aklı sırrın bağda uçmuş hem o ân.

Serptiler onlar meğer çok gül suyu,
Bilmemişler aşktı gâlip, doğruyu!

Gizli bir gül bahçesi, görmüştü o,
Yağma etmiş aşkı hem, sarhoştu o.

---

[39] *Ziyâdât, Silsile meşhur iki fıkıh kitabı*

[40] *Hul’: Karısının mihrini verip boşaması. Mübârâ: İki tarafın rıza ile ayrılması.*

Sen ki lâyık olmadın, fersiz kişi,
Sen şekersiz, boş kamışsın öyle ki.

Aklının yük senledir hem, bilmeli,
Sen "Cünûdan lemterevha"[41] gâfili.

* Sözde son yoktur, gelip tez söyle sen,
Hem Buhâra üzre, genç varsın hemen!

OLÂUBÂLÎ ÂŞIĞIN BUHÂRA'YA GİRMESİ, YÂRÂN VE DOSTLARININ ONU MEYDÂNA ÇIKARMAMAĞA ÇALIŞMALARI

Mutlu ermiştir Buhâra şehrine,
Kendinin gelmiş emînlik mülküne.

Ay kucaklar saymış artık bak onu,
Neş'esinden, oydu sarhoş en sonu.

Kim görür etrâfta dermiş, tez sıvış,
Durmadan, artık çekil bir kez sıvış.

On yılın hışmıydı saklar oldu şah,
İntikâm vardır arar, yoktur izâh!

Hak için, elbette sen döktürme kan,
Söz için, efsûn için, gel verme cân!

Sen ki hem Sadr-ı Cihân'ın yoldâşı,
İtimât şahlar ve bir mîmâr başı.

İşledin suç, hem de kaçtın öyle sen,
Sen dönüp geldin bugün, tekrâr neden?

Sen belâdan kurtulurken hîleli,
Çekmiş ahmaklık, eceldir bilmeli.

Sen, Utarit ta'n edip, aklınla da,
Hak kazâ, aklın, akılsız olmada.

Yok, uğur tavşanda, aslan "gel" dese,
Sen zekîsin, söyle aklın neylese?

Hem kazânın böyle yüzler hali var,
Hem kazâ gelsin, fezâ darlık sunar!

Sağ ve sol yüzlerce imkân gösterir,
Hem kazâ, bir ejdehâdır yükselir.

ÂŞIĞIN NASÎHAT VERENLERE VE KENDİSİNİ TEHDÎT EDENLERE CEVÂP VERMESİ

"Ben, susuzluktan yanan bir hastayım,
Hem su çekmiş, öldürür bilmekteyim!

Hasta hiç kaçmaz sudan, öldürse de,
Yüz vakit etsin harâp, kaç dense de.

El ve karnım, durmadan hep şişse de,
Hem su aşkım bilmemiş eksilme de.

Görseler, hem sorsalar hâlim bana;
Keşke ummân, hep içimden aksana!

Şişse karnım, dalgasından patlasa,
Ölmüş olmam, pek güzel, etmem tasa!

Nerde görsem, hem su akmış bir dere,
Ben olaydım orda derdim, bir kere!

Def elim, karnım davul, şişlik sayın,
Hem suyun aşktan, davul çalmaktayım.

Dökse kan benden, hemen Ruhülemîn,
Damla damla kan içen, ben bir cenin.

Sanki ben yer, ben cenin kanlar içen,
Âşık oldum, oldum artık böyle ben!

[41] *"Görmediğiniz askerleri yolladı." (Tevbe, 25-26)*

Tencereydim, kaynarım ben her gece,
Gündüz, akşam içmişim kan öylece.

3895. Öfkesinden, maksadından sultânım,
Hîlelerden, kaçmadan ben pişmânım.

Ruhumuz mesttir, hışım göstermesi,
Oydu bayram, hoştu kurbân etmesi!

Bir sığır yatsın, yesin içsin eğer!
Kurbân olmak üzre beslermiştiler!

Mûsa'nın olmuş öküz kurban hele,
En küçük cüzler hayat vermiş bile!

Hem sığır, kurbân edilmiş, öylece,
Bir uzuv ermiş, hayât vermiş güce.

3900. Kurbânın cüzden vurun siz ölmüşe,
Hem dirilsin, katli kim, sor görmüşe!

Ey kerîm dost, haşri görmek istesen,
Nefs sığırdır, gel de kurbân et hemen!

Cânsız öldüm ben, dönüştüm bitkiye,
Otken öldüm, oldum et, hayvân diye!

Ölmüşüm hayvân, dönerken insana,
Ölmeden korkmak, yaraşmaz hiç bana.

İnsan olmaktan edersem, hamle ben,
Bir meleklik hali aldım söyle sen!

3905. Öyle bir âlem gerek artık bana,
Veçhi Hak'tan gayri, yokluk baksana!

Hem olur kurbân meleklikten de ben,
Oldum artık bil ki vehme gelmeyen.

Yokla mutlak Hakk'a dönmekten gelir,
Hakk'a, yokluk isteyenler yükselir.

Bak ölümdür, etti ümmet ittifâk,
Bengisu saklar olan, zulmetti bak.

Ol nilüfer, git hayâtın nehre de,
Bir susuz ol, ölme bul, iştâh ile!

3910. Hem susuzluk hastanın, ölmekti su,
Hak nedir, Allah bilir en doğru bu!

Ey donuk, aşk hırkası giymiş olan,
Cândı korkun, sen idin candan kaçan.

Aşk oku var, zevkle koşmuş ruh olan,
Korkusundan, ey kadın ârlandıran!

Nehri görsen, kâseyi dök nehre sen,
Hem nehirlerden sular, kaçsın neden?

Kâsenin döksen sulardan nehre sen,
Mahvolur artık, olur ırmak hemen.

3915. Vasfı yoktur, zati bulmuştur belâ,
Gitti bedlik, eksiliş yoktur hele!

Ben ki ondan kaçmışım, bin pişmânım,
Hurmasında ben asılmış beklerim!"

CÂNINDAN VAZGEÇEN ÂŞIĞIN MAŞÛK'UNA VÂSIL OLMASI

Top olup baş, yüzle kılmış secdeler,
Yönlenip Sadr üzre, gitmiştir meğer!

Cümle halk bekleşti, hem dikmiş de baş,
Sadr yakar hem, eyleyorken hurdahâş.

Şimdi Sadr, hem böyle ahmaklar için,
Gösterir artık zamânın ettiğin.

3920. Sanki bir pervâne, görmüş nârı nûr,
İşte ahmak, gitti cân, gitmiş huzur!

Başka mum olmaz ki hem aşkın mumu,
Nûr için nûr, nûr içi nûr, nûrdu bu!

O âteşli mumların bir âksidir,
Dışta âteş, içte nûr vermektedir.

ÂŞIK ÖLDÜREN MESCİT İLE, ÖLÜMÜNÜ ARAYIP HİÇBİR ŞEYE ALDIRIŞ ETMEYEREK ORADA KONAKLAYAN ÂŞIK

Ey uğur, vardır hikâyem bil nedir,
Rey'de var mescit, kenâr bir yerdedir!

Kimse yok yatsın ve kalksın ölmeden,
Kim ki yatmış, çol-çocuk öksüz hemen!

Orda yatsın, nice çıplak, bir garip,
Söndü yıldız, şimdi ölmektir nâsip.

Şimdi sen gel, anla hâl, gerçek nedir?
Doğdu gün, gafletle, eğlenmek nedir?

"Var perî" der, orda birçok kimseler,
Onların, kör bir kılıçtan ölmeler.

Bâzılar der: "Orda tılsımdır duran,
Hem hayâtın, ömrünün düşmân olan!"

Yazmak ister, başka levhalar hemen,
"Ey misafir, gel de burda yatma sen!

Cânâ muhtâçsan eğer, gel yatma sen,
Bir tuzak kurmuş, ölüm yatsak hemen."

Bâzılar der: "Bir kilit vurmak gerek,
Girmesin hiç, yatmasın bir kimse tek."

O MESCİDE BİR MİSÂFİRİN GELMESİ

Tâ ki gelmiş bir misâfir, bir gece,
Mescidin şöhret ne duymuş öylece!

Söylenen her neyse bilmek istemiş,
Câna doymuş, pek yiğit bir fert imiş!

"Baş ve gövdem neyse aldırmam ki ben,
Artık, eksik hiç gelir cân hazneden.

Gitse ten gitsin ve ben tek ten miyim?
Ruh yaşar, sûrette gerçek ten miyim?

Hak yaratmış, kendinin ruhtan beni,
Tenden ayrılsın, kalır sırrın teni.

Tâ ki Hak'tan bir nefes gelmezse dem,
Koy da ayrılsın sedeften, inci hem.

Hak, ölüm ister demiş sâdıklara,
Sâdığım Hak emrine, cânım fedâ.

MESCİT HALKININ, ÂŞIK MİSÂFİRİ, GECE ORADA YATMAK İSTEDİĞİ İÇİN KINAMALARI VE KORKUTMALARI

Halk demiş: "Gel yatma aklın var ise,
Cân alır artık senin kalmaz posa.

Hem garipsin, bilmiyorsun, bilmeden,
Kim yatar mescitte, ölmüştür hemen.

Yok, tesâdüf, kim ki yatmış ölmede,
Çokça gördük aklı çok, bilginse de.

Kim ki mesken eylemiş, kalmış gece,
Öldürülmüş, öldüren zehr öylece!

Görmüşüz ölmüş, nice yüzler hani,
Yok, rivâyet, duymadık, gördük onu!

"Dîn nasîhattir" buyurmuştur Resûl,
Hem, nasîhattir hıyânet zıddı bil!

Hem nasîhat, doğruluk, dostluk demek,
Doğruluksuz kim, hain, ittir desek.

Biz muhabbetten deriz, gel yatma sen,
Dinle insâf, hem akıl göster hemen!"

O ÂŞIĞIN NASÎHAT VERENLERE CEVÂBI

"Yaptığımdan, der ki pişmân olmadım,
Hem hayâttan doymuşum ben, anladım.

Dert arar, dert isteyen bir tembelim,
Yolda gitmek üzre yoktur isteğim!

Sanmayın siz, rızk arar tembel benim,
Bilme arzûsunda bir tembel benim.

Pul dilenmek üzre tembel olmadım,
Hem cihânda pek çevik, tembel benim.

Her adamdan olmadım pul isteyen,
Mâden olmak üzre kaçtım maddeden!

Ölme tat hem, göçme tat olmuş bana,
Hem kafesten uçsa bir kuş baksana!

Bir kafes var, şöyle durmuş bahçede,
Kuş kafesten bağ, ağaçlık görmede!

Hem kafesten dışta kuşlar ötmede,
Hürriyetlerden terennüm etmede!

Kuş kafesten seyreder, etrâf yeşil,
Yok ki iştâh, sabr kovar gitmişti bil.

Her delikten baş çıkar, çıksın diye,
Bağ kopar, ermek umar, hem hürlüğe.

Cân, gönül, ruh çıkma arzû eylese,
Bir açılsın hem kafes, sen bak sese!

Kuş, kafes hapsinde kalsın gör dedi,
Orda gezsin, durmadan birçok kedi.

Öyle bir kuş, düştü bitmez korkuya,
Hiç kafesten istemez çıksın o yâ.

Yüz kafes sarsın diler, dört bir yanı,
Dar kafes olmuştu, hürlük imkânı!"

CÂLÎNUS BU DÜNYÂ HAYÂTINA ÂŞIK İDİ, ÇÜNKÜ HÜNERİ, ANCAK BURADA GEÇERDİ, O PAZARDA BİR İŞE YARAMAZDI. O YÜZDEN KENDİNİ O ÂLEMDE HALKLA BİR GÖRÜRDÜ

Câlînus dünyâyı pek çok sevdi de,
Şöyle söylermiş coşan arzû ile:

"Bir yarım cân olsa dünyâmda benim,
Merkebin ardında da dünyâ izlerim!"

Sarmış etrâftan, çekilmez yüz kedi,
Ummaz artık ruh kuşum, uçmak dedi!

"Hiç cihânda, başka şey yoktur," demiş,
Hem de haşrı, gizliyor hiç görmemiş.

Böylenin hâl, çık deyip çekmiş kerem,
Rahme dönmek isteyen evlât, de hem!

Rahmetin el, döndürür çıksın diye,
Annenin ardında saklanmış niye?

Ben vatandan ayrılırsam, bir vatan,
Görme mümkün müydü tekrârdan hemen?

Hem hevâ pis, şehre ben inmiş iken,
Azcık olsun, seyredeydim rahmi ben.

İğnenin yıldız kadar, hem bir delik,
Rahmi, görseydim dışardan, üstelik.

Câlînus benzer, o gerçek bilmeyen,
Hem cenin gaflette, âlem var iken!

Bilmiyor, rahmin rutubet varsa da,
Dışta mevcût bir cihân var ortada.

Hem cihânın var su, dört unsur bile,
Lâmekândan gelmedir, bilmez hele!

Buldu kuş, artık kafesten dâne, su,
Bahçelerden gelmedir elbette bu.

Hem kafesten kurtulan her bir nebî,
Gördüler bağ, bahçeler cennet gibi!

3975. Hem de Câlînuslu hikmetten öte,
Ay olup, nûrlar saçar göklerde de!

İftirâ olmuşsa Câlînus'a bu,
Her cevâbım, ondan ayrık doğrusu.

Hem cevâp, her kimse artık söyleyen,
Kendinin bir nûrlu kalp olmaz iken.

Cân kuşun benzer görürsün fareye,
Hem kaçar, durmaz, tekirler var diye!

Hem de ondan, ruhu dünyâ emrine,
Bir delik bulmuş ve yurt etmiş yine!

3980. Hem delikler içre, evler yapması,
Orya lâyık bilgilerdir gayesi.

Hem delikten bir îmâret isteyen,
Burya lâyık bilgiler almış hemen.

Hem ümît kesmiş, bu yerden çıkmadan,
Tutsak olmuş, yol kapanmıştır hemen!

Hem örümcek, Anka hûydan alsa bir,
Tükrüğünden sanma yurt tamîrdedir!

Pençe atmıştır kafesten, gör ecel,
İsmi derttir, sancıdır atmıştı el.

3985. Hastalık bir pençedir, ölmek, kedi;
Kuşta kol vardır, kanat kırsam dedi.

Insanın, koşmak, şifâdır maksadı,
Hastalık, şahit demek; ölmek, kadı!

Hastalık gelmiş, gelin artık diyor,
Şimdi hâkim, mahkemen var, bekliyor!

Mühlet istersin, haber vermiş olan,
Yâ evet der, yâ hayır dermiş o ân!

Mühlet istersen, ilâç, bakmak verir,
Hem de, ten esvâp için, tamîrdedir!

3990. Sonradan, mutlak gelir bir hışm ile,
Gel utan, müddet de pek geçmiş hele!

Ey hasût, gün gelmeden özr istesen,
İste rahmet, sen de şahından hemen.

Hep karanlıklarda sürmüş merkebi,
Kalbi Hak nûrdan boşalmış, yok gibi!

Kaçtı şahtan, kaçtı maksattan yine,
Çünkü çağrılmış kazânın hükmüne.

* Geç bu sözden, dön ki tekrar bahse de,
Yatmak arzûsuyla gelmiş mescide

Mescit Cemâatinin, Misâfiri Gece Mescitte Yatmak İstediği İçin Bir Defa Daha Kınamaları

Topluluk derken: "Yiğitlik taslama,
Burda esvâp, cân rehîn kalsın deme!

3995. Gitmek isterken, uzaktan pek kolay,
Sonra baktın, sâde güçlük oldu pay.

Astı birçok kimse elbet kendini,
El atar olmuş, yitirmiş temkîni.

Bir iş istersin, gelir önden kolay,
Bir hayâldir hem fenâ, has üzre say!

Hem de bir kez, başlamış olsun işe,
Rastlar elbet, yaklaşan müşkil başa.

Sen adımlar atma, aslan olmadın,
Hem ecel kurt, hem koyun olmuş adın.

4000. Abdâl olmuşsan olur aslan koyun,
Ol emîn, artık ölüm mağlûp hemin!

Kim değişmiş olsa hep abdâl denir,
Bak değişmiş hep şarâplar sirkedir.

Sen ki, sarhoşlukla aslan avlayan,
Ey akılsız, sen misin tek kahraman?"

Der ki Allah: "Doğru yol bilmez olan,
Onların harptir bütün şiddet bulan."[42]

"Kendinin tek kahramandır öyleler,
Harpte olmuşlar kadın, evlerdeler.

Der ki Peygamber, O'dur gaybın beyi:
Harpten evvel, yok şecâat gerçeği!"

Lâf ederken, hep köpürmüş ağzı bak,
Harp kızışsın, bir köpek, fenden uzak.

Harbi söylerken kılıçlar pek uzun,
Gel çatış dersen, soğan, kat kat o kın.

Meşveret ânında görsen ortada,
Bir balondur, iğne batsın solmada.

Ben cefâlardan cilâlar isteyen,
Hep sefâ ister, fakat kaçmış neden?

Aşksa dâvân, hep cefâdır şâhidin,
Yoksa şâhit, kaybolur davâ, gidin!

Şâhit ister her kadı, incinme sen;
Öp yılan sen, hazne bul artık hemen!

Hiç senin dost olmamış, yârin cefâ,
Huy güzelleşsin diler, ister sefâ.

Değneği yerken muhakkak bir keçe,
Değneğin kast, sâde tozdur öylece!

Kamçı vurmuşken muhakkak at binen,
At değil hiç, derdi vardır gitmeden.

Doğru gitsin, der vururlar atlara,
Küpte olsun bir şarap, attın şıra.

Bir öküz dövmüş, görüp bir başkası,
Der: "Vurursun yok mu Allah korkusu?"

Döndü elbet: "Dostumun cân!" der ona;
"Vurmamız hem onda mevcût şeytâna."

Anne kızsın, der: "Ölüm gelsin!" sana,
Sende pis hûy, öl demek olmuş ona!

Hem edepten, kaçsa birçok kimseler,
Mertliğin ar, abrını dökmekteler.

Öğleler var, harbe mâni olmada,
Bil ki korkaktır, hayâsız kalmada.

Herze sunmuş kimseler var, dinleme,
Öylelerden, harpte yoldâş eyleme.

Bir münâfık, harbe girsin, fitne var,
Geç, bu tembel olmamıştır aslâ yâr.

Yoldâşın olmuşsalar onlar eğer,
Gazîler sanki saman, üst üsteler.

Senle onlar girmiş olsun saflara,
Hep kaçarlar, kalbe açmışken yara.

Hiç münâfık olmayan, az bir nefer,
Çok olan bir ordudan, gâlip meğer!

Hem ayıklanmış, şu bâdem azsa da,
Hoş, ayıklanmaz olan çoktan daha.

Zehre bak, tatlıyla hep benzeşmede,
Tatları gerçekte zıdlık vermede!

Şüphesindendir Mecûsî korkuda,
Âhiret âhvali, şekken ortada.

Yolda koşmaktaysa bilmez menzili,
Kalbi kör, korkar, adımlar hep yolu.

Yolcu menzil bilmesin, gitmiş nasıl?
Hep tereddütten gönül kandır asıl!

Derseler: "Yol burada bitmiş!" Bil ki sen,
Korkusundan orda durmuştur hemen.

[42] *Haşr suresinin 14. ayetine telmih ediliyor.*

Kim ki var, kalben inanmıştır yola,
Duysa bir boş söz gereksiz, yok mola!

Çıkma hiç korkakla sâlik, sen işe,
Korkağın yardım ne var gitmiş boşa.

Lâf ederken, Babil'in sihr onların,
Zorda kaçmıştır, kalır yalnızlığın.

4035. Züppelerden harp, çeviklik bekleme,
Avda, tâvustan hünerler isteme!

Sende huy, tâvusa benzer hûy ise,
Etti mevkiden, verirken vesvese!

ŞEYTÂN'IN KUREYŞLİLERE: "AHMED'LE HARBE GİRİŞİN BEN SİZE YARDIM EDERİM, KABİLEMİ DE İMDÂDINIZA ÇAĞIRIRIM" DEMESİ, FAKAT İKİ SAF KARŞILAŞINCA KAÇMASI

Sanki şeytân der ki: Efsûn eyledim,
Der ki asker: "İşte yardımcın benim!"

Dinlemiş artık Kureyş, uymuştu da,
Ordular hem karşılaşmış oldu yâ!

Gördü şeytân, hep melekler saftadır,
Mü'minin saflarda olmuşlar hazır.

4040. Gördü, şeytân ordular, görmezse de,
Korkusundan, yandı son âteşgede.

Kaçtı şeytân, çekti meydândan ayak,
"Pek acâyip ordu gördüm" derdi bak!

"Ey kavim, korkum benim Allah iken,
Görmüşüm ben, sizsiniz hiç görmeyen!"

Der ki Hâris: "Ey Sürâka benzeri,
Dün demezdin, böyle türden sözleri."

Der ki şeytân: "Çok muharip var düşün,"
Der ki Hâris: "Hor Arap hep gördüğün!

4045. Korkarak, ey ordular mahcûp kılan,
Döndü lâf ânın, bugün harptir olan.

Dün diyen sen; "Olmuşum destek size,"
Sen dedin: "Artık zaferler tek size!"

Sen kefîl olmuş idin dün orduya,
Şimdi nâmert, sen hakîr oldundu yâ!

Biz, senin pis vâde kandık, burdayız,
Sen ocakken, biz odun, yanmaktayız!"

Çünkü Hâris, söylemişken sözleri,
İblis'in artmış bütün hiddetleri.

4050. Sözle esmiş kalbe, tektîrin yeli,
Öfkelenmişken çeker, şeytân eli.

Hârisin vurmuş eliyle göğsüne,
Kaçtı artık, başlamış kan harbine.

Böyle vîrân etti birçok âlemi,
Sonra "sizden olmadım" dermiş hani!

Hem melekler ordusundan korktu da,
Göğse vurmuş, şimdi ordan kaçmada.

Nefs ve şeytân, aslen onlar birdiler,
Orda artık ayrı şey gösterdiler.

4055. Hem melek, elbet akıl birlikteler,
Hak hükümden, ayrı şekl gösterdiler.

İçte muhkem düşmânın var, ey adam,
Akla mâni, dînde hasmın, anla tam!

Saldırır, bir ân olur kertenkele,
Sonra kaçmıştır bulunmaz yerlere.

Kalbe, şeytân girmenin çoktur yolu,
Baş çıkarmıştır, delikler dopdolu.

Gizlidir şeytân, görünmezdir yine,
Hem **“hunûs”**[43] denmiş girerken kalbine.

Kirpiye benzerdi Şeytân sinmede,
Saklanan baş gitse, tekrâr gelmede.

Çünkü Allah div için **“hannâs”** dedi,
Baş sokup, çıkmak bilinsin istedi.

Kirpi baş saklar, uğursuz avcıdan,
Bir diken altındadır bak korkudan.

Bulsa fırsat baş bakarsın uc verir,
Hîlesinden, hem yılan ölmektedir.

Hem içerden, nefs yolun vurmaz diye,
Yol kesen var, kim gelir el vermeye.

Yoldan azdırmış olan, şehvetse de,
Kalp esîr olmuş tamâh, âfetle de.

Gizli memûrdan gelenler dert, elem,
Celp eder, dıştan bulur yol, kahra hem!

Bir hadîs bak şöyle der, sen duysana;
“Nefsiniz olmuş büyük düşmân sana.”

Gürlesin nefsin desin, sen durma, kaç,
Pek inatkâr, hem de bil, şeytân mizâç.

Hem senin dünyâyı etmiş sâde pay,
Hem de sonsuzken, azâp olmuş kolay.

Ölme olmuştur rahat, hiç şaşma sen,
Sihri çoktur, durmayıp artar hemen.

Sihr samandan çöp, alır bir dağ yapar,
Bâzı dağ, kalmış samandan çöp kadar.

Bulsa çirkin, fenle eylerler güzel,
Pek güzel, hîleyle çirkin, anla gel!

Sihr ve sâhir, nefs değiştirmiş ne var,
Eylemiş efsûn ve gerçek târumâr!

Etti insandan eşek, hîleyle tam,
San’atından, çok eşek etmiş adam.

Gizlidir artık sihirler senledir,
Vesvesen, hem gizlilik, sihriyledir.

Var bu âlem içre birçok kimseler,
Bir sihirbâz, çok sihir iptâl eder.

Bak oğul, zehri büyütmüş sahrâlar,
Çok yetişmiş, türlü tiryâk bende var!

Der ki tiryâk: “Gel siper et sen beni,
Geç zehirden, bende hayrın madeni.

Onda sözlerdir sihirler mahveder,
Bende sözler, sihri hep kökten siler!”

O MİSÂFİR ÖLDÜREN MESCİTTE YATMAK İSTEYEN MİSAFİRE NASİHATÇILARIN TEKRÂR ÖĞÜT VERMELERİ

“Der ki Peygamber: “Sihir var ortada!”
Bak yiğit, hem doğru söyler olmada!

Ey kerem ehli, yiğitlik eyleme,
Ölmenizden mescidi tan eyleme!

Söylemiş düşmânlığı düşmân olan,
Elbet alçaktır gelip âteş salan!

Gelse zâlimin biri katl eylese,
Hiç revâ mı suçlu mescittir dese?

İsmi çıkmış mescidin, ölsün yeter,
Duysa millet, “girdi orda öldü” der.

“Koyma sen töhmetle gel artık bizi,
Yok emînlik, hîledir düşmân izi.

[43] *Şeytânın kalbe girip çıkmasının adı “hunûs” olmuştur. Burada “Nâs” sûresi konu ediliyor. Bu yüzden şeytâna “hannâs” dendi. Kalbe giriş çıkışı kirpiye benzetilmiştir.*

Yok, yiğitlik, terk edip sevdânı sen,
Bulmadın ölçmek Zuhâl imkânı sen!

Sencileyn, şanstan söz etmiş çokları,
Sonra, gözlenmiş sakal yolmuşları.

Haydi kalk git, sen bırak söz etmeyi,
Gel vebâlden, kurtar artık cümleyi!"

Misâfirin Nasîhatçılara Cevâp Vermesi ve Sultân Mahmud Gaznevî'nin, Sırtında Kös Çalınan Deveyi, Girdiği Bir Tarladan, Ekin Bekçisinin Def Çalmakla Ürkütüp Kovmaya Kalkışmasını Misâl Getirmesi

Der ki: "Beyler ben o şeytân olmadım,
Sâde bir "Lâhavle" attırsın adım."

Bir çocuk olmuştu bekçi tarlada,
Kuş kaçırmak üzre hep tef çalmada.

Kuş o teften, ürkerek, durmaz kaçar,
Tarla kuşlardan emîn, bolluk saçar!

Çok keremkâr şânlı Mahmut Gaznevî,
Orya varmış bir çadır, kurmuş evi!

Kondu yıldızlar kadar asker hemen,
Saf yarıp hem, memleketler fetheden.

Var horoz benzer de bir esrik deve,
Sırta yüklenmiş, davul, köslerdi de.

Hem davul, kösler çalıp gündüz gece,
Hem kaçan düşmân sürülmüş öylece.

Hem ekinler içre girmişken deve,
Bak çocuk, ürksün deyip vurmuş defe.

Derse insan: "Şimdi yavrum çalma hem,
Bak davul, kös çalsanız ürkmez devem!

Tesîr etmez çaldığın şeyler ona,
Hem de, şahın kös büyüktür, baksana."

"Lâ" kılıncın âşığı, kurbânıyım,
Ben belânın, kös çalan meydânıyım.

Göz görür bitmez belâ; tehdîdiniz,
Def çalıp kovmak kadar, saklar bir iz.

Arkadaşlar, ben hayâlden korkarak,
Yolda durmuş kimseden olmam ki bak!

Ben ki İsmâil Nebî'nin ümmeti,
Geçmişim baştan ki yoktur kıymeti!

Gösterişlerden, riyâdan geçmeye,
Seslemiş Hak, ruhumu hem gel diye.

"Karşılık vardır emîn ol," der Nebî,
"Hem de terk etmez, cömertlik meşrebi.

Hem verilmiş şeyde, var yüz karşılık,
Pek çabuk başlar, sunar ihsân azık.

Cümle tüccâr, mâlda çok kâr var diye,
Bağlıdır dükkânda, gelsin kâr diye.

Torbanın altın, konulmuş kâr için,
Hem de ihsan etmeyi bekler bilin!

Kâr bulan, kendindeki bezden soğur,
Mâl satıp alsam deyip, hep yoğrulur.

Kendininkinden odur, kâr görmeyen,
Bir kumâş görmüş, heves duymuş hemen.

Bilgin insan, böyle saklarmış hüner,
Üst şeref görmez iken beklerdiler!

Cândan üstün, yoksa bir şey; cân azîz,
Has bulursan, câna alçaktır deriz.

Tıfl için olmuş oyun elbette cân,
Ruh oyundur, cân kemâli bulmadan.

Hep düşüncen, hem hayâlin bir bebek,
Sen çocuksan, bir bebek lâzım demek!

Ruh çocukluktan çıkıp, bulsun visâl,
His, tasavvurlar biter, kalmaz hayâl.

Sırra mahrem, yok nifâksız söylemem,
Doğruyu Allah bilir elbette hem!

Cümle varlık, sanki kar, durmaz erir,
Müşterî Allah! Satarsan çok verir!

Kar olup, akmış olan mâllar ve ten,
Şektesin sen, Hak görünmezdir hemen!

Bir acep zân sendedir, horluk beyi,
Uçmamış, görmez yakînin bahçeyi.

Zânnı dersen, hem yakînindir susuz,
Kol, kanat çırpar yakîn der, kuşkusuz.

Zân, ilim dolsun, kanat, artık ayak,
Hep koşar durmaz, yakîn olmuş durak.

Çünkü zân, elbet ilimden alttadır,
Hem ilimden, bil yakîn çok fazladır,

Her ilim ister yakîni mutlaka,
Hem yakînler rü'yetin tâlipti yâ!

Şimdi **"Elhâküm"** oku artık düşün,
Sonra **"kellâ"** sonra sen **"levta'lemun!"**[44]

İlmi insana görüşler vermede,
Var cehennem, bil, yakîn göstermede!

Zân doğurmuş durmadan pekçok hayâl,
Hem yakînden doğdu, hep gerçek visâl!

Hem yakîn, artık olur aynel yakîn,
Sen de **"El hâküm"**[45] oku, mânâ edin.

Ben ki zândan, hem yakînden yükseğim,
Hep kınarsam, ben de baş dönmez beyim!

Hem yemiş ağzım benim, yâr helvâsı,
Gösterir yâr, gözde aydınlanması.

Yönlenirsem ben ki küstah, hâneye,
Titremem, gitmem ki ben, körlükle de.

Güldü gül, Hak söylemiş bir söz ona,
Gönlümüz, çok sözle dolmuş baksana!

Selvi bakmış, boynu dümdüz oldu yâ,
Hem de nergis, gül feyizler almada.

Hem kamış, feyziyle kalben buldu tat,
Toprağın cân, buldu en has bir sıfât.

Bir güzel kaş, eylemiş ten, yol kesen,
Çehreler gül renkli olmuş, feyz ilen!

Yüz sihir öğretti artık dillere,
Caferî altın erer madenlere.

Hem açılmışken silahın hânesi,
Gözde kirpikler atar, ok tânesi.

Saplamış ok gönle hep feyziyle o,
Aşkla süt içtim, şeker tatmaktı bu.

Öyle bir maşûka âşık olmuşum,
Hem akıl, cândan geçip kurtulmuşum!

Söylemem boş, söylesem ben bir suyum,
Izdırâp duymam, ölüm, ben korkuyum!

Ben nasıl çalsam ki bekler hazne o?
Kuvvetim çoktur, benim arkamda o!

Kim güneşten sırt ısıtmış doğrusu,
Yüzce serttir, yok utanç, yok korkusu!

Hem güneş olmuş, o zât, korkmaz özü,
Perde yırtmış, yaktı düşmânın yüzü.

---

44 *"Dünyalıklarla böbürlenmek, ta boylayıncaya kadar kabirleri. (Hayır, geçici dünya zevklerine bağlanmak doğru değil) Hayır bileceksiniz ileride." (Tekâsür, 1-8)*

45 *Aynı sûre: "Elhakimüttekasür."*

Hep vakâr saklar, muhakkak elçiler,
Tekti, yenmiş ordular, şahlar meğer!

Korku, gâm vardır deyip yüz dönmemiş,
Tekti ammâ, şirke hiç el vermemiş.

Taş ki sert yüz, hem çekinmez kimseden,
Korkmamış, kerpiç dolu dünyâ desen!

4145. Çünkü kerpiç kul yapar, toprak o da,
Taşsa Allah'ın sanattan olmada!

Hem koyunlar çok desen, çok olsa da,
Çokluğundan, hiç kasap korkmazdı yâ!

Cümlemiz olduk sürü, olduk çoban,
Halka, Peygamber olur sâhip olan!

Otlatır otlakta, hiç korkmaz çoban,
Hem sıcaktan, hem soğuktan saklayan!

Bir çoban, kahr eyleyip haykırdı mı?
Sevgidendir, haykırış almış demi!

4150. Her zamân bir tâze tâlih, der bana,
Gâm verir olsan derim, gâm yok sana.

Ağlatırsam, ben gelip üzsem seni,
Bedlerin gözden sakındım, hem seni!

Gâm, keder, dertler ki verdim ben sana,
Bakmasın bedler, dönüp yüzden sana.

Sen muhabbet, hem rızâmın avcı sen,
Sen kulumsun, emre uymuşsun hemen!

Çâre istersin gelip ermek için,
Ayrılıktan durmadan inler idin.

4155. Vâsıl olmaktır murâdın hep bana,
Vakıfım dün, çektiğin sert âhına!

Kâdirim elbette yol göstermeye,
Yol verip, hem beklemezden geçmeye.

Hem geçip girdâbı kurtulmak için,
Hem visâlin hazne var, ermek için.

Vardığın yerlerde lezzet tat mı var,
Yolda çekmiş olduğun zahmet kadar?

Çokça çeksen, zor meşakkât gurbeti,
Arttı şehrin, akrâbanın lezzeti.

MÜ'MİNİN BELÂDAKİ SABIRSIZLIĞININ, NOHUDUN, BAŞKA YİYECEK ŞEYLERİN TENCEREDE KAYNARKEN SIÇRAYIP DIŞARIYA ÇIKMAYA ÇALIŞMALARINA BENZEMESİ

4160. Bir nohut âteşte hep sıçrar durur,
Âteşin içten yücelsin, kurtulur.

Hep kazan kaynar, nohutlar yükselir,
Üste çıkmak, coşkusuymuş gösterir.

"Sen niçin âteşle vermişsin azâp,
Sen ki aldın, verdiğin hep ızdirâp!"

Kepçe vurmuştur hanım derken: Hayır!
Kaynayıp, piş, sıçrayıp durmak nedir?

Sevdiğimden olmamıştır, çeşniden,
Kaynamandır, zevk ne lezzetler veren.

4165. Kaynatılmak hiç hararetten değil,
Câna girmek rızka yönlenmek asil.

Sen yeşilden içtiğin, bostanda su,
Maksadın olmuştu âteş doğrusu!

Allah'ın rahmet, gazabından yüce,
Bil belâlar, sâde rahmet yüklüce!

Varlığın sermâyler çıksın diye,
Rahmeti, kahrından üstün etmede.

Lezzet olmazdan meğer hiç yok ki post,
Nerde yaksın onları hep aşka dost.

Hem kazâ gelsin, sakın dertlenme sen,
Vazgeçersin gün gelir sermâyeden!

Kahrının özrü, olur lûtfu Hüda,
Bitti gusl etmek, gereksizdir suda!

Çok sefâ sürdün bahârdan ey nohut,
Hem meşakkattir konuk, ikrâma tut!

Tâ konuk gelsin teşekkür eylesin,
Şaha dönsün ikrâmından söylesin.

Tâ ki gelsin, öyle ki nimet veren,
Cümle nimetler, hasetler eyleyen!

Ben Halîl'im; oğlu sen, koy uğraşı,
Kurbân ettim, var bıçak, gel koy başı.

Kahre koy baş, gönlünüz bulsun karâr,
İsmâil ol, kesmemiz vermez zarâr!

Kestiğim baş, öyle baş, bak niyete,
Hem kesilmek, ölmeden kalmış öte!

Bil ki Allah'ın ezelden maksadı,
Hakk'a gerçekten, gerek teslîm idi.

Ey nohut, sen iptilâdan kayna ki,
Sen de git artık, meğer varlık ne ki?

Bittiğin bostanda gülmüşsen iyi,
Sen de cânın, görmenin ol güllüğü!

Kil, suyun bostandan ayrılsan ki sen,
Lokmasın bir canlıda oldun beden.

Hem gıdâ, kuvvet, düşünce ol asıl,
Süt kesilsin ormanın aslan kesil!

Ayrılıp geldin, o sûretten de sen,
Haydi tekrâr ol atik, gel dön hemen!

Sen bulut, günden, felekten gelmesin,
Sonra evsâfınla hep göklerdesin.

Sen sıcak, yağmurla bittin öylesin,
Hem gidiş, Hakk'ın temiz evsâftasın!

Sen, bulut, gün, yıldızın bir cüz'üsün,
Şimdi nefs, fi'il, tefekkür mislisin.

Doğdu hayvânlar, ölürken bitkiler,
Doğru söz: "Dostlar gelip öldürseler!"

Mağlûp olmak, bir zafer olmuş bize,
"Bir hayâttır katlimiz" gerçek size.

Zikru tesbihten, melek almış gıdâ,
Böyle hâl, eflâkte mi'râç olmada!

Hem nasıl insan için, ekmek gıdâ,
Cânsız olmaktan, hayât, cân bulmada!

Pek geniş bir anlatış bekler isen,
Bahsi tekrâr, bir makamdan dinle sen!

Bak bu dünyâmızda kervan, peş peşe,
Geldi herkes, bir ticâretlik işe!

Gel de gayretlerle git, ahret için,
Olma hırsız, bunca dert zorluk niçin?

Sen temizlen, istedim derken acı,
Sıyrıl artık, terk edip varken acı.

Hem üzüm donmuşsa, atsan sen suya,
Donma bitmiş tâzelenmiştir o ya.

Hâl, riyâzetten olursan dert çeken,
Pis hûyun gitmiş, olursun tâzeden!

HAYIR VE ŞERRİN HİKMETİNİ ANLAYIP SABREDEN MÜMİNİN MİSALİ

Avcı olmaz it, uzaktır tasmadan,
Pişmemiş, hâmsan, tadın yoktur inan!

Öyle mâdem, der nohut kaynat beni,
İsterim yardımcı görmek ben seni.

Kaynamam lâzım ki, mîmârsın bana,
Kepçe vur, vurmak yakışmıştır sana!

Sanki fil ben, hızlı vur, baş yar ki sen,
Görsem Hindistan nasıl rüyâda ben?

Kaynamak var, terk edem gayretleri,
Gayretin göksünde bulsam gerçeği!

Zengin insan, çok bulur azgınlaşır,
Öyle rüyâ gördü artık filleşir.

Fil rüyâ görsün, gider Hindistan'a,
Azdı artık, sâhibi hiçtir ona!

"EV SÂHİBESİNİN NOHUTTAN ÖZÜR DİLEMESİ VE ONU KAYNATMASININ HİKMETİ"

Der kadın: Bil ey nohut, ben önceler,
Yerde ben, sen misli bir cüz'düm meğer.

Tattım âteş misli, gayretler ki ben,
Böyle lâyık âhvale erdim hemen.

Nice yıllar, yerde döndüm kaynadım,
Sonra ten mülkünde coştum, oynadım.

Böyle çifter kaynayıştan duyguya,
Ruha döndüm, usta oldum ben bu yâ!

Sen ki cânsızsın, fakat "koş" söyledim,
Mânevî ilmin sıfâttan, al dedim.

Ruh-i hayvânî bulunsa hamle et,
Kayna artık, yükseliş ufkunda git.

Nüktelerden dersi, tersten alma sen,
Doğru yollar Allah'ından iste sen!

Hem de Kur'ân'dan şaşırmış çok adam,
İp yüzünden, kuy'ya düşmüş, soydu tam.

Ey inâtkâr sende arzû olmadan,
Hak ipinden tutman imkânsız, inan!

MİSÂFİR ÖLDÜREN MESCİTTE KONUKLAYAN ADAM HİKÂYESİNİN SONU VE ONUN AZMİNDEKİ SEBÂTI VE SIDKI

Himmeten yüksek o zat, olgun idi,
"Burda hapsim, ben bu akşamlık" dedi.

Mescit ey! Olsan benimsin Kerbelâ,
Kâ'be'sin sanki, gelir çok müptelâ!

Hem bu mescid darağacı bellerim,
İple, Mansûr misli durmaz oynarım.

Sen nasîhat üzre olsan Cebrâil,
Ateş olsun, yardım ister mi Halîl?

Cebrâil git sen de, hem benden hele,
Pekte hoş, amber olup yansam bile.

Cebrâil, yardımda sen kardeşçesin,
Yardımım ister hâli gütmektesin.

Ey birâder, ben çevik bir âteşim,
Olmamıştır yanmadan eksikliğim.

Hayvânın ruh, yükselir yerken alâf,
Bir odun bil, âteş eyler hep telef.

Hem odun olmazsa, bir mahsûl verir,
Tâ ebet mamûr olur, hem yükselir.

Bir yakan yel, bilmiş ol sen âteşi,
Âteşin, hep parlayış olmuş işi.

Hem esîrdir, âteşin elbet maya,
Yerde mevcût gölge çıkmış ortaya.

Izdırâbın gölge; nûr bilmez sebât,
Asla dönmüş onda olmuş oldu mât.

Hiç değişmez insanın bir boy ki var,
Gölge bazân az olur, bazân uzar.

Kimse bulmaz, gölgenin yoktur durak,
Hep akisler gitti, bulmuş anne bak.

Ağzı açmış fitne artık sus ki sen,
Boş demek yok, doğru var, Allah bilen.

ANLAYIŞTA KISIR OLAN NOKSANLILARIN KÖTÜ HAYÂLLERE DÜŞMELERİ

Bitmeden söz, geldi yaygın, pis koku,
Hem haset ehli yönünden, isti bu.

İ'tirâzın tekmeden incinmedim,
Sâf gönüller kanmasın elbet dedim.

Hoş açıklarken Hakîmi Gaznevî,
Bir misâl sunmuş, bütünden mânevî.

Bil, dalâlet ehli olmuş kimseler,
Şaşma: "Kur'ân sâde hoş söz, " derseler.

Nûr ışık saçmış, güneş var oysa kör,
Başka şey yok, hep harâretler görür.

Hem eşek ahrında bir kaz var, koca,
Baş çıkarmış ta'n eder, hem öylece!

Âdî bir şeydir demiştir Mesnevî,
Hem Nebîlerden söz etmiş, mânevî.

Zikri yoktur sırların hiç, orda da,
Evliyâdan, seyr-sülük yok ortada!

Hem, tebeddülden bahisler açmamış,
Hak'ta yokluk mevkiler var denmemiş.

Şerhi yok, her mevkinin, her menzilin,
Mesnevî'de bahsi yok âriflerin.

İndi Kur'ân, suçlamış kâfir denen,
Böyle suçlar, oldular hep bil ki sen.

Hem masal, efsânedir derler ona,
Yok ki yüksek söyleyişler, baksana!

Öyle denmiş, bir çocuk anlar bile,
Doldurulmuştur emir, hem nehy ile.

Hem, Yûsuf'un has zülüften etti söz,
Hem de, Yakup'tan, Züleyha'dan bu iz.

Anlıyor herkes muhakkak bunları,
Nerde aklın, en derinlik sırları!

Hak demiş, Kur'ân basit gelmiş diyen,
"Pek kolay bir söz bulup, gel söyle sen!

Cinniniz, hem insiniz, iş ehliniz,
Tek bir âyet olsa olsun, nezriniz!"

HZ. PEYGAMBER'İN: "KUR'ÂN'IN ZÂHİRİ VAR, BÂTINI VAR; BÂTININ DA YEDİNCİ BATNA KADAR BÂTINI VAR" HADÎSİNİN TEFSÎRİ

Kur'ân'ın sözlerde, dış bir manâ var,
İçte, bitmez manâlar, sığmış, sunar.

Batının altında, vardır manâlar,
Çok akıllar içre, çok hayret sunar.

Batının mânâ bilinmez en sonu,
Hiç nezîrsiz, Hak bilir elbet onu!

Görme sen gel, sâde zâhir manâyı,
Gördü İblîs, Âdem'in kilmiş payı.(!)

Baksanız dıştan ki sizler Kur'ân'a,
Ruhça benzer, gizli kalmış insana.

Baksa yüzyıl, kim dayı kim amcaya,
Bilmez insan, kıl kadar hâl neydi yâ!

ENBİYÂ VE EVLİYÂNIN DAĞLARA GİDİP MAĞARALARDA OTURMALARININ, KENDİLERİNİ GÖZLEMEK VE HALKIN KORKUSUNDAN KURTULMAK İÇİN DEĞİL, MÜMKÜN MERTEBE HALKI DÜNYÂYA BAĞLANMAMAYA TEŞVÎK VE İRŞÂT İÇİN OLDUĞUNUN BEYÂNI

Evliyâ derler yâ halktan gizlenir,
Hem bu yüzden dağlara gitmektedir!

Halk için onlar dağın üstündeler,
Yer desen, onlar için göklerdi yer.

Yüz deniz, dağdan öteyken söyle sen,
Dağda gizlenmek, gidip kalmak neden?

Dağda saklanmak için yoktur gerek,
Gök tayı ardında nal atmıştı pek.

Döndü çok eflâk, erişmez ruhuna,
Asuman, ondan ya mavi baksana!

Hep peri, zahirde gizlenmiş göze,
Manevî insan, periden sır bize.

Akla sorsan, hem, periler gizlidir,
Oysa insan, bunların yüz mislidir.

Kalben insandır, akıldan gizlice,
Hem velinin gizlilik, bilsen nice?

VELİLERLE VELİLERİN SÖZLERİ MÛSA'NIN ASASI İLE İSA'NIN EFSUNUNA BENZER

Hem asayı Mûsa say sen, insanı,
Hem İsa'nın duâdan olmuş, tanı!

Allah'ın avcunda kalbi mü'minin,
Parmağın vurmuş odur, ziynet için.

Sade bir değnekti, Mûsa'nın asa,
Ağz açıp, dünyâ yutar, tek lokmada!

Görme İsa'nın duâyı, harf ve ses,
Ölme kaçmış, duydu ondan tek nefes!

Duânın sözler ki âdî, bakma sen,
Etkisinden, ölmedir zıpzıp eden!

Görme Mûsa, pek kolay bulmuş asâ,
Yemyeşil ummânı hem, yarmıştı yâ!

Sen uzaktan bir çadır gördün siyâh,
Bir adım at, gör ki asker pür silâh.

Hep uzaktan gördüğün tozdur senin,
Yaklaş azcık, gördüğün insan hemin.

Kâmilin toz, göz bulur aydınlatır,
Güç verir, olmuşsa dağlar oynatır.

Çölleri Mûsa geçip gelmiş diye,
Başlamış Tûr, durmadan raks etmeye.

"EY DAĞLAR VE KUŞLAR; DÂVUT PEYGAMBER İLE BİRLİKTE TERENNÜM EDİN" VE "BİZ DÂVUT'A DEMİRİ YUMUŞATTIK" MEÂLİNDEKİ ÂYETİN TEFSÎRİ

Dağ ve Dâvut sanki bir yoldaştılar,
Alah'ın aşkıyla sarhoş oldular!

Dâvud'un, dağ oldu yoldâş öyle ki,
Allah'ın aşkıyla, sarhoşluk ne ki?

"Dağlar ey, Dâvut'la sizler söyleşin,
Emri denmiş, perdeden sestir bilin."

Der ki Hak, Dâvut'a: "Hicret eyledin,
Uğruma eş, dosttan ayrılmış idin!"

Ey garip, hem şöyle yardımsız kalan,
İştiyâktan bak Davut, müştâk olan.

İstesen sâzendeler, Allah sana,
Önde dağlar, Hak getirmiş baksana!

Zurnacın, sâzende dağlardır sana,
Ön'ne gelmiş söyleşir baksana!

Dağ, dudaksız söyleşir inler iken,
Evliyâ dişsiz demez olsun neden?

Tende sâflık, cüzlerinden nâleler,
Her zamân hissin bütünden akseder.

Yanda durmuş kimseler, duymaz bile,
Mutludur, iman edenler gayb ile.

Nefse baksan, hep veli söyler onu,
Yoldaş olmuşlar, durur almaz koku.

Lâmekândan gönle yüz söz, yüz cevâp,
İndi artık eyleyip durmuş hitâp.

Sen duyarsın, başkalar duymaz sözü,
El, kulak yaklaştırır duymaz özü.

Ey sağır, duymaz isen sözdür cevâp,
Nefse örnekler sunan tasdîki yap.

ANLAYIŞINDAKİ KUSUR DOLAYISIYLA MESNEVÎ'YE TA'N ETMİŞ OLANA CEVÂP

Ey köpek, hep havlayıp durmaktasın,
Attığın Kur'ân, necat saymaktasın!

Hem bu aslan hiç değil sen cânını,
Kurtarıp kahrıyla ser imanını.

Tâ kıyâmet vakti durmaz seslenir,
Ey cehâlet kurbânı toplum denir.

Sen masal sandın, savurdun Kur'ân'ı,
Hem dikip küfr, itirâzlar bostanı.

Eyledin ta'n, ama bir ölmez kelâm,
Bir masal say, bâki Kur'ân vesselâm!

Hak kelâm Kur'an benim, Allah'layım,
Câna cânın rızk, parıldar yâkutum!

Ben, hakikatler, güneşler nûruyum,
Hem güneşten, ayrı düşmez hûyluyum!

Ben cehâlet, gafletin tek korkusu,
Âşığım ben, olmuşum bir bengisu.

Böyle kokmuş itirâzdır, hırsınız,
Âb-ı hayvândan uzak kalmışsınız.

Ben bu sözden ayrılıp gitmem hele,
Hiç gücenmem, hep öğüt versen bile.

SEYİSLERİN ISLIK ÇALMALARI YÜZÜNDEN TAYIN ÜRKÜP SU İÇMEMESİ

Bak buyurmuştur Hakîm-i Gaznevî,
Tay ve kısrak su içerken bir nevi;

"Gel su iç" derken seyis ıslık çalar,
Hem seyisler böyle hep çalmıştılar.

Tay ki ürkmüş, içmiyor, korkmuş suyu,
Kaldırıp baş, tay belirtmiş korkuyu.

Anne sormuş: "Sen neden ürktün" diye,
"Sıkça tekrâr, sıçrayıp durdun niye?"

Tay demiş: "Islık çalarlar baksana,
Korku vermiş, birleşip çalmak bana.

Kalbim oynar, hem yerinden bak ona,
Birleşen ıslık, verir ürkmek bana."

Der: "Cihân var, böyle boş şeyler de var,
Böyle boş işler bulup yapmaktalar.

Sen işinden olma hiç yavrum sakın,
Onların saç yolma, artık pek yakın.

Dar zaman, ömrün sudur, akmış deme,
İç suyun sen, çünkü kaçmış, bekleme!

Doldu ırmaklar bütünden bengisu,
İç, yeşersin sen de manâ doğrusu."

Evliyâdan gâfleti koy, dal suya,
Gel de gâfil, âb-u hayvân bulmaya.

Fenle sen, Kevser suyu bulmaz isen,
Testi al ey kör, nehir, doldur hemen!

4305. Irmağın su, var deyip duydun ki tek,
Kör için, taklît edip gitmek gerek.

Şu sayıklar, testiler daldır suya,
Sen ağırlıktan bilirsin dalsa yâ!

Hem ağırlaşmışsa kırban, doldu bil,
Bir delîldir var su, taklîtten çekil!

Irmağın varken su hiç, görmez ki kör,
Testi dolsun, anlamış su buldu yer.

Testi dolmuş olsa, körler bilmede,
Testi dolmuş hem ağırlık vermede.

4310. Azsa aklın hem çeker azcık havâ,
Ben su doldum, yel götürmez bir daha.

Kim akılsız, yel alıp gitmiş onu,
Onların ruh pek hafiftir bil bunu!

Şerliler, olmuşsa lengersiz gemi,
Gürse rüzgâr, batmanın gelmiş demi!

Aklı çok insan, akıl bir lengeri,
Aklı çoklardan akıl bul, gel beri.

Hem cömertlik ummânından inciler,
Haznesinden, kim akıl almak diler.

4315. Böyle yardımdan gönül aydınlanır,
Hem görüş artar gönüller nûrlanır.

Nûr, gönülden yükselir, uğrar göze,
Hem gönül görmezse, görmek yok bize.

Kalp, akıl nûruyla almış alsa nûr,
Göz o nûrdan bir nâsip bulmuş olur.

Gökten inmiş bir mübârek, işte su,
Kalbe ilhâm, dilde gerçek sözdü bu!

Biz tay olsak, hem içip ırmak suyu,
Bakmayıp şüpheyle, içsek doğruyu!

4320. Sen nebîden iz diyorsan, sür izi,
Halk kınar olsun, sayın rüyâ, sizi.

Yol kat etmiş, enbiyâ, hem evliyâ,
İt ulur, onlarsa hiç duymazdı yâ!

O MİSAFİR ÖLDÜREN MESCİT HİKÂYESİNİN SONU

Gel de anlat sen, temiz aslan adam,
Her ne görmüş, her ne yapmış, söyle tam!

Yattı mescit içre amma, uyku ne,
Nerde yatsın, nehre batmışlar yine?

Gâm, keder bulmuş olan âşık kişi,
Yatsa ancak, kuş, balıklıktır işi!

4325. Bir zamân geçmiş duyulmuş bir avâz,
Fayda istersin gerek, gelsem birâz!

Orda korkunç ses, duyulmuş beş kere,
Hem konuk, kalpten bölünmüş binlere.

"ONLARI ATLI, YAYA ASKERLERİNLE ÇAĞIR" ÂYET-İ KERÎMESİNİN TEFSÎRİ

Sen eğer dîn der, cihât eyler isen,
Seslenir, içten gelir, İblîs hemen.

"Ey sapık sen, gitme hiç harp etmeye,
Hastalık, yokluk dilersin sen niye?

Dostlarından ayrılırsın bir kere,
Pişmân oldun hor, hakîrsin boş yere."

4330. İblîs'in sesten eğer korkar isen,
Kaç yakînden, sen sapık oldun hemen!

Var yarın, tekrâr dönüş var, dîne hem,
Hem yarınlar, hep benimdir der isem.

Sağ ve soldan gör ölümdür çatmada,
Yükselen evlerde, feryât kopmada!

Sen dönersin, dîn deyip dursan yine,
Sen girersin, belki Allah emrine.

Hem ilim, hikmet alırsın sen ele,
Korkudan gitmem deyip, dînden bile.

4335. Sonra İblîs yokluğun hançerle de,
Korkutur, sesler, dönüp "sen gel" diye!

Nûrlu yollardan kaçarsın sen yine,
İlm yiter, kandınsa şeytân emrine.

Sen olup yıllarca kul, hep İblîs'e,
Yol karanlıktır, atarsın elbise.

Şimdi şeytân heybeti, tutmuş boğaz,
Halkı bağlar bağlamaz, sıkmış boğaz.

Hem ümîtsiz, çünkü nûrdan cânları,
San gömülmüş, kâfir olmuş onları.

4340. Öyle mel'ûn ses ki, heybetten yüce,
Hak nidânın heybeti bilmem nice?

Bil doğandan korktu, keklikler bütün,
Bir sinekten, korkmuş olsun bir düşün!

Hem doğan, avlar mı sandın hiç sinek,
Tut sinek dersen, örümceklik gerek!

Hem, örümcek üzre bir hiçtir sinek,
Kekliğin, serçeyle ilgi yok ki pek!

Şeytânın ses, eşkiyânın bekçisi,
Padişah ses, evliyânın bekçisi.

4345. Birbirinden ayrı kalsın, ses desen,
Tuzlu deryâ, tatlı var birleşmeyen!

GECE YARISI MİSÂFİRİN KULAĞINA TILSIM SESİNİN ERİŞMESİ

Şimdi gel sen duy, yeter hem kıssayı,
Mutlu kul seçmişti artık, durmayı.

Derdi: "Korkmam buydu bayramdan davul,
Yer o tokmak, korksa tokmaktan davul!

Kalbi bomboşlar, davul olmuş ele,
Bayramın kısmet de tokmakmış hele!

Bak kıyâmet bayramın, dînsiz davul,
Gülleriz bayramda bizler, mutlu kul.

4350. Şimdi sen duy, gör davul ses vermede,
Bir kazan, devlet, saâdet pişmede.

Duydu güngörmüş adam, hep sesleri,
Şimdi bayram, korkmanın yoktur yeri!

Dikkat et, bundan yürek hiç ürkmesin,
Kim yakîn bilmez odur ölmüş kesin!

Ben olur Haydar, alırdım ülkeyi,
Yoksa suç say, tende sen cân görmeyi!

Sıçrayıp birden yerinden söyledi,
Beklerim ben: "Ey büyük kalk gel dedi."

4355. Sesleniş bozmuş ve tılsım kalmamış,
Dört tarâftan, hep akan altın imiş!

Çok dökülmüş oldu altın, korktu bu,
Hep dolar mescit, kapar artık yolu.

Hem cesûr aslan ki, kalkmış sonradan,
Durmadan, oymuş alıp altın atan.

Hep gömüp altınları, dış bir yere,
Tekrâr almış, dışta gömmüş bir kere.

Hem kaçandan olmamış, bir mert beyi,
Yığdı eller, elde etmiş hazneyi.

Dünyevî altın, hatırlar olmuşa,
Kör ve Allah'tan da gâfil kalmışa!

Bil çocuklar durmayıp çömlek kırar,
Bunlar altın, belleyip almıştılar.

Oynuyorken dersen altın onlara,
Hep kırıklar, akla gelmiş, hep para!

Söylenen altında, Allah adı var,
Sermedî olmuş o altın, tam ayâr!

Öyle bir altın ki, dünyâ altını,
Aldılar ondan; değer, parlaklığı.

Öyle bir altın, gönül ondan cömert,
Aydan aydın, aydan üstün, oydu mert!

Oldu mum mescit, odur pervânesi,
Nefs fedâ etmiş misâfir öylesi!

Bir kanat yakmış, verip bir has kanat,
Buldu âteşten mübâreklik o zât!

Şanslı olmuş, oldu Mûsa misli o,
Bir ağaç üstünde, âteş buldu o!

Hak inâyet çoktu, hem Mûsa için,
Sandı âteş, oysa nûr bulmuş bilin!

Hakk'a dost, Allah evi görmüş isen,
Hem, beşer âteşli sandın, sen hemen.

Benzetirken nefse, bildin sen gibi,
Yanlışın vardır diken, âteş ne ki?

Oldu Mûsa'nın ağaç, parlardı yâ,
Sanma âteş, nûr de artık, sen ona!

Hem cihân terk eylemek olmuştu nâr,
Gitse sâlik, cümle nârlar oldu nûr!

Dînde mum olmuş olanlar yükselir,
Başka mumlar yansalar, eksikleşir!

Nûr görürsün, mum yakan gerçekte yâr,
Dînde mum, dostlar için gülzâr sunar.

Mum desen aydınlatır, eller yakar,
Gönle vuslât ânı ermiş nûr sunar.

Pâk o nûr, nûrdur ulaşmış kimseye,
Kim uzak nûrdan, o âteştir niye?

O ÂŞIĞIN SADR-I CİHÂN İLE GÖRÜŞMESİ

Hem Buhâra âşığı, koşmuş muma,
Hep meşakkatler kolay gelmiş ona.

Gönlünün yangın, ulaşmış göklere,
Sadr Cihân, hem doldu rahmet bir kere!

Hem sabâh der: "Sadr-ı Cihân ey Hüda,
Neylesin meftûn olanlar, neydi yâ?

İşlemiştir bir günâh, gördük yâ biz,
Oysa bilmez, merhamet neymiş henüz?

Suçlular, gerçekte bizden korkmada,
Kalbe sığmış, yüz ümît var ortada!

Bir utanmaz varsa korkum, bak ona,
Kim ki korkar, korku vermek yok ona!

Bir soğuk küp üzre, sür âteşleri,
Kaynamışken, âteşin yoktur yeri.

Kim emîndir, korku saldım ilm ile,
Kim ki korkmuştur: Yanaştım, hilm ile!

Terziyim, uygunca eylerken yama,
Vermişim uygun şurup, her insana.

Insanın sır, bil ki sen bir kök gibi,
Dal, budak sağlamlığı kökten idi.

Dal ve yaprak, kökle kıymet bulmada,
Bil nefisler, hep akıllar böyle yâ!

Hem vefâ dünyâda vermiş meyveler,
Aslı sâbit, kök semâdaymış meğer!

4390. Gökte bitmişken şu aşktan meyveler,
Hem nasıl Sadr-ı Cihân'a yoktu yer?

Kalbinin, aşkın kabahat, dalga bu,
Pencereymiş açtı affın duygusu.

Vardı kalpten kalbe, mutlak pencere,
Kalp ceset mi, ayrı kalsın bir kere?

Mum yakarsın, ayrı kaplar içre sen,
Bak ki nûrlar durmayan, tez birleşen!

Aşkın âteş mâşuka ilkin düşer,
Sonradan, yanmak bulur âşıkta yer.

4395. Şimdi, aşklardır eritmiş âşığı,
Hem güzelleştirdi mutlak, maşûku!

Çoksa gönlün içre, dostun şimşeği,
Bil ki dost kalp, doldu sevdâ gerçeği.

Kat kat olsun kalpte, Allah sevgisi,
Hak katından gelmedir aşkın sesi.

Çırpadur sen el denen bir tek ise
Çırpadur sen ellerin, hem tek iken!

Bir susuz ister su, hem inler durur,
Hem su ağlar, bir susuz bekler durur!

4400. Biz susuzsak, çekmesindendir suyun,
Su bizimdir, bizler olmuştuk onun.

Allah'ın hikmet kazâ, olmuş kader,
Âşığız biz, aşk içip bulduktu yer!

Hem cihânın, her cezâ ondandı yâ,
Çifttiler, çiflerse âşık olmada.

Âlemin cüzler, ararlar çiftini,
Kehribâr, ister samandan mislini.

Gök demiş elbette: "Yerler merhâba,"
Biz demir, dost mıknatıs, der merhâba!

4405. Gökler erkek, yer kadındır, akl için,
Gök verir olmuş, bitirmişmiş zemin.

Yerde eksilsin, harâret gök ona,
Yollar âteş, gönderir nem baksana!

Yerde kuvvet bitse, imdât etmede,
Gök hararet, hem de nem göndermede.

Yellerin burç, hem gelir yeller ona,
Hem buharlar kaldırır, gökten yana.

Âteşin burçtan güneş almış ısı,
Andırır hep yüz ve sırt, kızgın tası.

4410. Er döner rızk uğruna bir eş için,
Kâinat, aynnen döner olmuş bilin!

Arz desen, olmuş olur evcil kadın,
Cânlı, cânsız beslemektir maksadın.

Say semânın, yerlerin say aklı var,
Sanki insan, öyle iş yapmaktalar!

Birbirinden emmesin bunlar eğer,
Olmadan eş, ilgiye kalmazdı yer.

Erguvân gül olmuyor, yer olmadan,
Olmasın yer, gayretin boş, âsumân.

4415. Meyleder elbette erkek hem dişi,
Hep tamâmlansın demek, çiftin işi.

Birleşen soy, bir yol almış gitmede,
Var muhabbet meyli, Allah vermede!

Koydu Allah, cüz'de, cüz arzûsu var,
Birleşimden, bir doğum olmuştu yâr!

Gündüz akşamlar, sarılmış hâldeler,
Muhtelif ammâ, bakın birlikteler.

Dışta baksan, zıt gelir gündüz, gece,
Çift görevlenmiş meğer hep öylece!

4420. Bir görev yapmak dilerken her biri,
Hem hısım, yoldâşlığın buymuş yeri.

Bir düşün sen, olmasın, olmaz gece,
Harcayış bulmaz ki gündüz öylece.

İNSANIN YAPISINDA KENDİ CİNSİNDEN BAŞKA BİR ŞEYLE HAPSEDİLMİŞ OLAN UNSURLARIN BİRBİRİNİ ÇEKMESİ

Der ki toprak ten için: "Sen dön geri,
Ruhu terk et, yönlen ol toz, gel beri!

Cinsimizsin, yönlenip gelmen güzel,
Hem bedenden kurtulup, gelsen güze!"

Der ki ten: "Ben bıkmışım, hem ayrıyım,
Kurtulup gelmem, ayaktan bağlıyım!"

Tende nem ister, kavuşsun hep suya,
"Ey rutûbet gel deyip sesler" su da!

Var sıcaklık tende hep, sesler esîr,
Aslın âteş, yol bulup sen, gel de gir!

Hep beden illetleri, yetmiş iki,
İp, halatsız bir çekimden öyle ki!

İşte illet, eczâlar kopsun diye,
Ten dağıtmak üzre, hem gitmişti yâ!

Benzer unsur, bağlanılmış dört kuşa,
Ölme, illet, bağ çözerler işbu yâ.

Bağ çözülsün, uçtu hep unsur kuşu,
Başlamıştır aslâ yönlenmek işi.

Aslı, ferî çok ilimler var iken,
Durmayıp başlar tenin illet neden?

Çekmeler, ten terkîbin yırtmak diler,
Maddelerdir aslâ hep, uçmak diler.

Cüz'lerin hep ivmeyi, Hak önlüyor,
Hem ecelden kurtuluş bul, kal diyor!

Der ki hikmet: "Açma sen unsur kanat,
Çırpınış olmaz ecelden hiç murât!"

İstiyor cüz'ler ki mâdem ittifâk,
Bir düşün, yok ruhta neymiş, sen firâk!

RUHUN DA ÂLEM-İ ERVÂH'A KAVUŞMAK İSTEMESİ KENDİ VATANINA KAVUŞMAYI ARZU ETMESİ; RUH DOĞANININ, AYAĞINA BAĞLI OLAN CİSİM CÜZLERİNDEN AYRILMAYI İSTEMESİ

Ruh diyor: "Toprak olan ey cüz'lerim,
Gurbetim çok, çünkü ben göklerdenim!"

Tende yönlerdir yeşillik, hem suya,
Çünkü bunlar, tenlerin tam aslı yâ!

Ruhta istek, mânevî bir noktada,
Çünkü ruhun, lâmekândır aslı da!

Ruhta yön, hikmet ve tek, gerçek ilim,
Tende meyl; bağ, bahçe, olmuştur üzüm.

Ruhta meyl, her yükseliş, olmuş şeref,
Tende yön esbâp, yenenlerdir hedef.

Yükseliş, şân aşkı, hep ruhtan tarâf,
Sen **"Yuhibbüm"**den[46] de al, olsun hedef.

Her kimin yâr, dâimâ Allah olur,
Hak katından, bitmeyen rağbet bulur.

Şerhe kalksan, bil ki sen gelmez sonu,
Mesnevî seksen kitâp, bitmez ki bu!

---

46 *"Kendisinin onları seveceği, onların da kendisini seveceği." (Maide, 54)*

Hayvân, insan, ot ve cânsızlarda da,
Bir murât var, bî-murât âşık ona.

4445. Bir murât ardındalar, tek sevgili,
Gâye maşûk, çekti maşûk cezbeli.

Âşığın meyli zayıflatmış onu,
Maşûkun meyli diriltmiştir bunu.

Maşûkun aşktır, yanaklar parlatan,
Âşığın aşk meylidir, cândan yakan.

Kehribâr âşık meğer, bilmez niyâz,
Çöp uzaktan, hep visâl ister birâz!

Geç bu sözden sen, susuz âşık inan,
Parlamış aşkıyla gör, Sadr-ı Cihân!

4450. Gâm, kederden kalbi, bir âteşgede,
Sultânın taş kalbi, müşfik etmede.

Hem vakar, nâmûs, şeref mânisi yâ,
Hem utanç koymaz ki dursun sormaya.

Rahmetî Sadr, oldu hem müştâk ona,
Oysa mevki, mâni olmuş baksana!

Maşûk, âşık; çekme, hem çektirme var,
Var yakınlık, her akıl hayret sunar!

Ey akıl terk et, cesâret her ne var,
Tut dilin, var gizli sır, Allah sunar.

4455. Ben bu bahsi şimdi artık gizleyim,
Çekti Allah, başka yön var, neyleyim?

Söz demiştin, sen ki dikkât eyleyen,
Şüphesiz Allah bizi yönlendiren!

Yüz defâ gitmek için versen karâr,
Başka bir el, başka bir yerdir sunar.

Bir süvârî, dizgin almıştır ele,
Binmiş at, yönlendirir her bir ile!

Bir alışkın at bilir, vardır binen,
Emre uymuştur, odur düzgün giden.

4460. Hak kulun gönlünde yüz sevdâ verir,
Bir murât vermez, elemler gösterir.

İlk murât varken eğer, kırsın kanat,
Bir kıran var, bilmeyip ettin inât!

Bir kazâ tedbîrleri kırsın hele,
Bir kazâ mevcût değil, dersin bile!

ALLAH KUVVET VE KUDRETİN YALNIZ KENDİSİNDE OLDUĞUNU ANLATMAK İÇİN İNSANLARIN KARAR VERDİKLERİ ŞEYLERİ BOZAR; ZIDDINI MEYDÂNA GETİRİR. BÂZAN DA KARÂRINDA AZMETSİN, YAPACAĞI ŞEYE TAMAH EYLESİN DİYE O KARÂRI BOZMAZ DA SONUNDA BOZAR, BU DA TEMBÎH ÜSTÜNE TEMBÎH OLUR

Azmedersin, iş yapar olsam diye,
Bâzı maksattan, erersin denkliğe.

Kıskanır olsan, yönelsen sen yine,
Hak yöneltmiş, azminin gör feshine.

4465. Hem nâsip etmez ise azmin sana,
Kalp nasıl dönsün ümîtlerden yana.

Sen emelden, dâne ekmezsen eğer,
Hakk'a karşı, âczimiz bulmazdı yer.

Ermeyenler maksada, bilmişse bak,
Bildiler her şey onun, kudretli Hak!

Ermeyişler, oldu rehber cennete,
"Hefte elcenne"[47] Nebî der dinle de!

Bâzının, istek kırılmış olmuyor,
Bâzının arzû bütünden buldu yol.

Sâdıkân Hak uğra olmuşken kırık,
Âşığın, bir ayrı hâldir ayrılık!

Mecbûrî Hakk'ın zebûndur, aklı çok,
Aşıkân, yüz ihtiyârdan bağlı çok!

Aklı çok kim? Hakk'a gemlenmiş kulu;
Aşka dalmışlar şeker, lezzet dolu!

Aklının olmuş yular: "Mecbûr gelin!"
Aşka dizgin: "Siz gelin istek sizin!"

HZ. PEYGAMBER'İN ESÎRLERE BAKIP TEBESSÜM ETMESİ VE: (ZİNCİRLERLE VE BOYUNDURUKLARLA CENNETE ÇEKTİKLERİ BİR KAVME TAACCÜP ETTİM) BUYURMASI

Gördü Peygamber, esîrler inleyen,
Vardı inlerken tutup sırlar, çeken.

Görmüş aslan hepsi bir zincirdeler,
Gizliden hem zâtı seyretmekteler.

Hem esîrler, diş biler olmuş ona,
Hep, ısırmışlar dudaktan baksana.

Yok cesâret, söz desinler bir kere,
Bağlılar onlar ağır zincirlere.

Şehre çekmişler, emir almış ele,
Hem küfürden, kahrıdır çekmiş hele.

Fidye, altın almıyor, hiç bir sefer,
Yok, şefâat eyleyen, bir yüksek er.

Hem de derler "Âlemin rahmettir o!
Âlemi, elbet boğazlar oldu bu!"

İçten onlar itirâz etmekteler,
Gizli ta'n eyler iken, gitmekteler.

Çâre bulmuştuk, bunun yok çâresi,
Gönlü sertlik noktası, taş pâresi.

Kahraman erler iken kırdık bağı,
Olmuşuz aciz ve çırpıp tutsağı?

Kaldık âciz, bizlerin yanlış nedir?
Bir sihir yok, yıldızın etkiyledir.

Şansı yıkmış, biz de mevcût şansları,
Tahtı yıkmıştır, bizim sultanları.

Hem sihirden iş başarmıştır desek,
Biz de yaptık, sihri hiç tutmaz demek.

"FETİH İSTİYORSANIZ, İŞTE SİZE FETİH" ÂYETİNİN TEFSİRİ..."EY KINAYANLAR, DİYORSUNUZ Kİ: 'BİZİMLE MUHAMMED ALEYHİSSELÂM'DAN HANGİMİZ DOĞRUCU İSEK YA RABBİ, SEN ONU KAZANDIR, ONA YARDIM ET!' BU SÖZÜ, DİNLEYENLER SİZİ DOĞRULUK İSTİYORSUNUZ, BİR GAREZİNİZ YOK SANSINLAR DİYE SÖYLEMEKTEYDİNİZ, HAK KİMDEDİR, GÖRÜN DİYE İŞTE BİZ DE ŞİMDİ MUHAMMED'E YARDIM ETTİK"

"Biz değilsek doğru, gel sen sil dedik,
Yık dedik, put hem de Hak'tan istedik.

---

47 *"Cennet insanların huylarına güç gelen isteklerle çevrilmiştir." Hadis-i Şerif.*

Hangimiz, Hak üzre olsun yardım et,
İstikâmet kim ki bulsun, yardım et!

Biz duâ ettik ve yaptık her şeyi,
Lât, Menât, Uzzâ'ya kıldık secdeyi.

4490. Hem Muhammed haksa, sen et âşikâr,
Hem değil dersen, dedik et târumâr.

Biz ki gördük, hep onun olmuş zafer,
Biz karanlık, oysa hep nûrmuş meğer!

Hep cevâp olmuş bu, etmiştik duâ,
Çıktı gerçek biz uzaktık, doğru yâ!"

Böyle şeyler, hep düşünmüş oldular,
Sanma onlar hep fikirden kovdular.

Hem tefekkür doğrudan ihbâr bize,
Kalple tasdik, olmalı ikrâr bize.

4495. Fikrimiz birkaç defâ galipse de,
Gör zamân, bir başka gâlip vermede.

Bâzı bizler mutlanırken zafere,
Bizde gâlip olduk elbet, kaç kere!

Hem demişler: "Bâzı mağlûp oldu yâ,
Biz yenildik, pek de pis alçakça da.

Hem yenilmiş oydu, bozgunken bile,
Gizliden, yüz mutluluk almış hele.

Onda bozgun olmamış, bozgun hele,
Duymamış gâm, ızdırâp duymaz bile!

4500. Bir nişân, mü'min için mağlûbiyet,
İhtişâm, mü'min için mağlûbiyet.

Bir kırılsın, misk ve amber şişesi,
Âlemi kaplar ıtırdan neş'esi.

Kırmış olsan merkebin sen gübreyi,
Hem kokar ev, koktu görsen çevreyi.

Resûl Aleyhisselâtü Vesselâm'ın Hudeybiye'den Gayesine Ermeden Dönmesinin Sırrı, Hak Taala, Onun İçin Feth Buyurdu ve (İnnâ Fetahnâ Leke Fethan Mübînâ) Dedi. O Avdet, Mağlûbiyet Suretinde Bir Feth İdi. Nasıl ki Miskin Kırılması Sûretâ Kırılmadır, Mâ'nen İse Onun Misliğini Tamamlamak ve Faydalarını Belirtmektir

Sûreten mağlûp görünmüş oldu yâ,
Hem davul "innâ fetahnâ" çalmada.

Emri gelmiş: "Git sakın gâmlanma sen!"
Hem zaferler bulmadım ben, sanma sen!

4505. Hem yenilginden fetihler doğmada,
Çok mahal, hem kal'alar lâyıktı da!

Çarçabuk dönmüştü, onlardan geri,
Hem **Kurayz**, **Nadr**,[48] çektiler çok şeyleri!

Kal'alar teslîm olurken yan yana,
Çok ganîmet çıktı birden meydâna.

Böyle olmaz olsa, gel bak, var daha,
Gam gelirken, meftûn onlar Allah'a!

Hor, hakîrlik, zehri sanmışlar şükür,
San deveymiş, gam diken yerlerdi, gör!

4510. Gâm için yok, hiçti horluk onlara,
Yoldu mevki, rütbe vermekten yana.

Mutlular, olsun mekân, ister kuyu,
Tâç ve tahttır onların en korktuğu.

48 *İki Yahudi kabilesi*

Âşığın yol üzre olmuş olsa yâr,
Yerde görsen, zevk verir gökler kadar.

* Zikrinin yoldâş olan bir kimsede,
Sanki Yûnus'tur, balık zevk vermede.

Hz. MUSTAFA ALEYHİSSELÂM'IN: "BENİ YUNUS B. METTA'DAN ÜSTÜN TUTMAYIN" HADÎSİNİN TEFSÎRİ

Der Nebî: "Hem yaptığım mirâcımın,
Farkı yok elbet Yûnus mirâcının.

Bende mirâçtır semâlar, onda su,
Hak yakınlık, ölçü bilmez doğrusu!

4515. Hak yakınlık çıkma, inmek hiç değil,
Hak yakınlık, hapsi geçmektir asil.

Yok için, alçak nedir, yüksek nedir?
Geç nedir, tezlik nedir, birlik nedir?

Allah'ın tezgâh bütün yokluktadır,
Varda şaşkın, bilmedin yokluk nedir?"

Hem esirler der ki: "Bozgunluk bu yâ,
Benzemez hiç bizlerin bozgunluğa.

Hem bozulmuş, hep telef olmuştular,
Bizde ikbâl misli şâdlık duydular.

4520. Sâde yokluktur, bütün varlıkları,
Fakr, zarûret iftihârdır hakları."

"Hem niçin gülmüş" demiş ordan biri?
İşte, zincirlerle görmüş bizleri!

Mâdem âhlâkı değişmiş oldu hep,
Mutlu onlar, mal, melâl olmaz sebep!

Kahrı düşmânı görüp, gülmüş neden,
Zaferin, fethin mi, mağrûr eyleyen?

Erkek aslan bizleriz, gâlip diye,
Pek kolay şâd oldu ruh, bilmem niye?

4525. Anladık biz, hiç cihândan hür değil,
Gayrilerden mutlu olmaz aslâ bil.

Yoksa mânâ ehli olmuş kimseler,
Has ve çirkin üzre hep şefkâtteler."

Gizli söz söylerdiler Peygambere,
Hep esîrlerdir aleyhte, bir kere.

Duymasın memur, fısıldar oldular,
Sonra bakmışsın gider hem şah duyar.

ONLARIN TA'NINDAN PEYGAMBER ALEYHİSSELÂM'IN HABERDÂR OLMASI

Duymamış ondan öte, sözler kulak,
Bir resûldür, bildirilmiş oldu bak.

4530. Yûsuf'un gömlek götürmüş kimseler,
Itrı almaz, oysa Ya'kup hisseder!

Hem de, şeytânlar semâya yaklaşır,
Levhi mahfuz, sırrına mahrûm kalır.

Hem Muhammed, yatmış olmuş olsa da,
Gaybın esrâr, etrâfında dönmede.

Rızkı olmuşlar, yemişler helvâyı,
Hiç uzun parmaklı almazken payı!

Bir şihap[49] kovmakta hırsız şeytânı,
Ahmed'indir, sırrı bilmek imkânı.

4535. Ey bakış dükkâna döndürmüş olan,
Yönlenip mescitte artık, rızkı an!

Sonra bilmiştir Nebî hep sözleri,
"Harp değildir, gülmemin olmaz yeri!

[49] *Şihab: Gökte gece akan âlev tomarı.*

Öldüler onlar, çürükler öyle ki,
Ölmüş, öldürmek meğer erlik mi ki?

Kim ki onlar, mutlanaydım onla ben,
Ben direnseм, ay bölünmüştür hemen!

Siz şeref, mevkîde siz hürken bile,
Görmüşüm, sizlerdiniz zincir ile.

Mâl ve soydan övgüler bulmuşsa ve,
Akl için siz, hem kasâplık bir deve.

Tende nakşın, teşte düşmüşken hele,
Önce gördüm, hem olan neymiş bile!

Baktığım salkımda gördüm ben şarâp,
Yoktu gördüm, apaçık her neyse hep!

Sırra baksam gördüğüm hep gizlilik,
Hem Hava, Âdem de yokken üstelik.

Ben "Elest" vaktinde gördüm sizleri,
Baş eğik, hakîr ve zincir elleri!

Hem direksiz gökler olmazdan hele,
Gördüğüm hiç artmamış, sondan bile.

Siz ki mağlûp, böyle hakîr görmüşüm,
Siz çamurdan olmadan, ben bilmişim.

Görmedim ben, şimdi mutlansam niye,
Önceden ben, böyle görmüştüm diye!

Allah'ın siz, kahre bağlanmıştınız,
Hem şeker yerken, zehir almıştınız.

Hem şeker yenmiş, bütün dolmuş zehir,
Yerse düşmân, böyle bir haset nedir?

Zehri siz, zevklerle içmişken bütün,
Çift kulaktan tuttu, saklanmış ölüm.

Gâyemiz, dünyâyı zapt etmek değil,
Hem zafer bulmak, gaza etmek değil!

İşbu dünyâ boş ve murdâr, pekte pis,
Ben, bu dünyâ üzre olmam ki harîs!

İt miyim, çekmem ölenden perçemi,
Hem Mesih'im, gâyemiz dirlik demi.

Yarmışım saflar ki, kurtarmak için,
Dostlarım olsun helâk, bilmem niçin?

Saltanat bulsam deyip, kesmem boğaz,
Kuvvetim artsın deyip kesmem biraz.

Kestiğim hiç, kaç boğaz var, öyle mi?
Ben ki kurtarmak dilerken âlemi!

Sizsiniz pervâne, küfrün âteşe,
Koştunuz câhilce, dîn derken işe.

Kurtulur derken de ben, çift elle hem,
Gelmeden, isterdim âteş önlesem!

Nef için, yapsan fetih, bulsan zafer,
Bahtsız olmak tohmudur, ektin meğer!

Teşvîk etsek, haydi siz gayret diye,
Benzer ejderhâ için, at sürmeye.

Kahr edim derken de, siz kahr oldunuz,
Hem zamân aslandı, siz kahr oldunuz!"

AZGIN, ÂLEMİ KAHREDERKEN KAHROLMUŞ, GÂLİP GELMİŞKEN ESÎR DÜŞMÜŞ DEMEKTİR

Kahreder, altın çalıp hırsız kişi,
Uğraşırken baskın olmuş gör işi.

Hırsız erken kaçsa evden bir kere,
Hiç tutulmazmış emirin erlere!

Hırsızın bey kahrı, olmuş kahr ona,
Baş koparmak, lâyık olmuş baksana!

Beyde gâlip olma, olmuş bir tuzak,
Vâli gelmiş, hakkı almış oldu bak.

Halkta gâlip, halka hem kâhir olan,
Zulmedip sen, cümleden üstün gelen.

Hak ki kasten yendirip, mazlûm ne var;
Sen de zircirlen deyip çekmiş o yâr!

Sürme at, bir mazlûmunun ardında ki,
Dönmesin artık sana, zûlmün peki!

Böyle tedbîrden, düşerken derde sen,
Hep hücûm etmiş olur, zulmün gören.

4570. Gâlip olmandan, fesat görmüş akıl,
Böyle hâlden, hiç sevinmez oldu bil.

Hem akıl gerçekleri görmektedir,
Hak hidâyet, sürmesi çekmekledir.

Derdi Peygamber ki: "Cennetlik olan,
Hep uzak onlar husûmet, kavgadan."

Hem husûmet üzre noksanlıkları,
İhtiyâttan, korkusuz bil onları.

Onların tâviz için iman, uyum,
Hikmeti: **"Levlâ ricâli mü'minûn!"**[50]

4575. Küfrü lâinden de, el çekmek gerek,
Bâzı farzdır, hem de azât eylemek.

Gel de Hudeybiyye kıssasın oku,
"Keffe eydîküm"[51] nedir öğren oku!

Gâlip olmuşken de, mağlûp saydı o,
Hak kurar, bilsen tuzaktır, işte bu.

Der, vuran benken görün zincirlere,
Gülmedim, ânsız gelen hem hallerle.

Hem bukağ, zincirle çektim orya ben,
Gülmüşüm, güllük yere çekmiş iken.

4580. Şaşma lâzım, vermişim ben imkânı,
Bağlayıp çektim ve sundum bostanı.

Pek ağır zincirle çektim cennete,
Kaldınız, sonsuz cehennemden öte.

Hem mukallit, böyle hep bağlar ile,
Hep çekerler, Hakk'a yönlensen hele!

Var mukallitlerde korku, iptilâ,
Böyle çekmiş, Hakk'a elbet evliyâ!

İşlerin bir sırra vakıf olmayan,
Hep çekilmiş rahmete artık inan!

4585. Hayret et hem, sende nûrlar parlasın,
Hem kolay hizmet, sülûkler sağlasın.

Zorladın, gitsin çocuklar mektebe,
Faydadan, gözler de hep körlük gebe!

Vâkıf olsun fayda var, durmaz koşar,
Ruhu gül açmış olur, hepten coşar.

Faydasız saymış çocukmuş mektebi,
Fayda görmez istemezmiş mektebi.

Koysanız harçlık, muhakkak cüzdana,
Yatmaz artık, sanki hırsız baksana.

4590. Gayret et, ersin tâattan faydalar,
Sonra olsun âbide gıptan da var.

Zorlanıp gelsin mukallit kimseler,
İsteyip gelsin, temiz erler meğer!

Hem bu sevmiş Hakk'ı, bir maksat için,
Onda sevmek, hep garezsizdir bilin!

Hem bu sevmiş, süt için, sütanneyi,
Oysa sevmiş, gönlü has mestureyi.

Süt emen bilmez, güzellik var ve yok,
Gönlü ister, süt içip olsaydı tok.

4595. Oysa âşık oldu, tek sütanneye,
Sevgiden maksatta, dönmüş emmeye.

[50] *"Eğer kendilerini henüz tanımadığınız mü'minler olmasaydı..." (Feth, 25)*

[51] *"Allah onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çeker." (Feth, 24)*

Kim ki sevmiş Allah'ı, tek korkudan,
Dersi, taklît defterindenmiş alan.

Hakk'ı, Hakk'ın sevgiden sevmiş biri,
Yok garaz, atmış bütün illetleri!

Böyle olsun, öyle olsun isteyen,
Kısmet almış, Hak'ta mevcût cezbeden.

Hem kerem, istekse Hakk'ın sevgisi,
Hak'tan ummak, isteyişken hissesi!

4600. Sâde korkmak, Hak'tan ayrılmak niye?
Aşkla dönmüş olsa, zât-ı Bârî'ye!

İşbu çift gelmiş, yönelmiş cezbeye,
Gönlünün tutkun oluş, Hak'tır diye.

MAŞÛKUN, ÂŞIĞI, ONUN BİLMEDİĞİ, ÜMÎT ETMEDİĞİ VE HATIRINA GELMEDİĞİ SÛRETTE KENDİSİNE ÇEKİŞİ... BU ÇEKİŞİN ÂŞIKTA ZUHUR EDEN ESERİ, TALEP VE İŞTİYÂKIN DEVÂMIYLA BERÂBER KORKU İLE KARIŞIK BİR ÜMÎTSİZLİKTİR

Şimdi geldik, öyle hem Sadr-ı Cihân,
Onda varken, gizli bir teşvîk inan!

Olmasın hiç cezbe, kalmaz ayrılık,
Sabrı gitmiş, koştu durmaz ayrılık!

Meyli ma'şûk, âşığa hep örtülü,
Meyli âşık, yüz davul, gümbürtülü.

4605. Burda mevcût hisse sunmuş, kıssa şu,
Hem Buhâralı sabırsız, âczi bu!

Terke yönlenmek gerek, olmuş sözü,
Ölmeden, görmek diler dostun yüzü.

Ölmeden geçmek, necât bulmak diler,
Dostu görmek, âb-u hayvânmış meğer.

Ölmeler silmezse, görmek hiç demek,
Meyve yoktur, yaprağı yoktur demek.

Sen ki müştâk, sen eğer bir mest isen,
Ölme gelsin, hem de pek hoştur hemen.

4610. Oldu imandan nişân, ey genç adam,
Orda ölmek, sence hoş gelmişse tam!

Böyle iman, yoksa yok olgunluğun,
Dîni ikmâl etme, hep olsun yolun.

Her ne işlersen, ölüm dost olsa bir,
Böyle âmel olsa, hem dostun denir.

Hem kerâhet gitse, bil ölmek değil,
Ölme dersen, bir geçiş olmuştu bil.

Hem kerâhet gitse ölmek faydadır,
Anlaşılmış ölme, düz gitmektedir.

4615. Sâde Hak'tır, sevgilim vardır demem,
"Sen benimsin, ben senin" denmişse hem.

Dinle artık aşk ki bağlar, bağ çeker,
Sağlam ipten çektiği, âşık meğer.

Gördü yâ, Sadr-ı Cihân'dır, gör işi,
Onda artık, uçtu tenden, cân kuşu!

Bir kırık dal, sanki düşmüştür yere,
Hayretinden dondu âşık, bir kere.

Gül suyundan, hem buhurdan serptiler,
Çırpınış yok, bulmamış hiç sözde yer.

4620. Şah görür görmez, sararmıştır onu,
İndi attan, orya dönmüştür yönü.

Der ki: "Âşık hep arar maşûkunu,
Gelse maşûk, âşığın gelmiş sonu.

Hakk'a âşıksın ve sâlik bilmeli,
Gelse artık, sende kalmaz kıl teli.

Bir bakıştan yüz seven, fânî kesin,
Sen de, kendin nef için, âşık mısın?

Gölgesin sen, hem güneşler âşığı,
Doğsa gün, hem gölgenin bitmiş çağı."

HZ. SÜLEYMÂN'IN HUZÛRUNDA SİVRİSİNEĞİN RÜZGÂRDAN ŞİKÂYET ETMESİ VE ADÂLET İSTEMESİ

Bahçeden çıkmış ve gelmiş bir sinek,
Var, Süleyman'dan adâlet istemek!

"Ey Süleymân! Adli bulmuştun hemen,
Cin ve Şeytân, üzre sensin neşreden.

Kuş, balık, herkes sığınmıştır sana,
Fazlı, hiç eksik gören yok, baksana!

Âciziz biz, gel adâlet eyle sen,
Hep nâsipsiz bağda, gülzârlarda ben!

Düşkünün müşkül, bulur tek sende hâl,
Bir sinek, düşkünlüğün gerçek misâl!

Biz kırık kol, âczle meşhûr olmuşuz,
Şöhretin, adlin ve lûtfun, halka iz!

Çıktın artık kudretin en yükseğe,
Biz de, âczden düştük en alt mevkie!

Allah'ın elsin, n'olur, el at bize,
Et adâlet, yardım et sen, güçsüze!"

Der Süleymân: "Sen ki insâf isteyen,
İstedin kimden ve hem korkun neden?"

"Kimdi kibriyle gelip, zulm eyleyen,
Zulmedip tırtıklamış, kim, söyle sen!

Adlimizden, kurtulan zâlim mi var,
Hapsimizden ayrılan zâlim mi var?

Doğduğum gün öldü, yok olmaz zulüm,
Vaktimizdir, hem çoğaltır zulmü kim?

Geldi nûr, zulmet bütünden yok de sen,
Zulmetin aslı, karanlık bil hemen!

İşte şeytânlar ki hizmet etmede,
Bağlılar çok, hem bukağ, zincirle de.

Zâlimin her zulmü, şeytândan yine,
Bağlayan şeytân ve koymuş hapsine.

Verdi sultânlık meğer Allah bilin,
Ağlayış bitsin, gerektir halk için.

Hem semâya çıkmasın, âhın duman,
Olmasın Suhâ, felekler dert alan.

Öksüzün ses, arşı hiç titretmesin,
Kimse zulmün hastalıktan solmasın.

Biz adâlet hükmü, kanundur dedik,
Ah semâya gitmesin biz istedik.

Ey zulüm görmüş, semâya bakma sen,
Bir semâvî sultânın, mevcut iken."

Der sinek: "Şekvâm ki rüzgârdan sana,
Durmadan zulmüyle dert olmuş bana!

Biz ki zulmünden meşakkatlerdeyiz,
Ağzımız örtük ve kan içmekteyiz."

SÜLEYMÂN ALEYHİSSELÂM'IN SİVRİSİNEĞE, HASMINI DA MAHKEMEYE GETİRMESİNİ EMRETMESİ

Der Süleymân: "Ey güzel has sesli sen,
Emri Hak'tır cânla uymak var hemen!

Adli, hükmü emreden Allah bize,
"Hasmı olmazdan hasımlar dinleme!"

Çift hasım gelmezse hâkim huzruna,
Hak, hakikât çıkmaz aslâ meydâna.

4650. Tek gelip, yüzler figân etmiş biri,
Dinlenilmez, gelmeden bir diğeri.

Yüz çevirmem, ben emir Hak'tan bana,
Git getir hasmınsa kim benden yana.

Der ki: "Doğru! Sözlerin bitmez delîl,
Hasmımız rüzgâr, senin hükmünde bil.

Seslenir şah: "Gel, deyip bad-ı sabâ;
Bir sinek, zulmünle gelmiş şekvâda.

Hasma sen gel karşı dur, ver bir cevâp,
Düşmânın da'vâsı var, gel ver cevâp!"

4655. Duydu rüzgâr, geldi pek tez huzruna,
Esti rüzgâr yok sinek hiç baksanna!

Der Süleyman: "Ey sinek gel gitme sen,
Gitme kal! Versem gerektir hükmü ben."

Der sinek: "Ey şah! Ölüm, rüzgâr bana;
Gün karanlıktır, onun isten yana!

Gelse rüzgâr, durmanın imkân mı var?
İntikâm başlar, benim ölmem kadar!"

Kim arar dergâhı Hak, hem böyledir,
Hak tecellî eylesin, istek nedir?

4660. İşbu vuslattır, bekâdan ortada,
Önce yokluktan tecellî bulmada.

Gölgeler durmaz ararlar nûrları,
Nûr çıkar; sen, yok bilirsin onları.

Baş verir âşık, akıl artık, fenâ;
Var helâk olmuş ve Hak var baksana!

Allah'ın huzrunda var yok, yok da yok,
Yoktu varlık, pek acâyip, varla yok!

Böyle bir mevzûda, aklın yok yazık,
Burya söz gelsin kalem artık kırık.

AKIL VE ŞUURA YERİNE GELSİN DİYE SEVGİLİNİN ÂŞIĞI OKŞAMASI

4665. Çekti hem, lûtfuyle söz etsin o an,
Azcık azcık lûtf edip Sadr-ı Cihân.

Ses verip bir kez kulaktan ünledi,
"Altının var sen etekler aç!" dedi.

"Sende ruh, benden uzak çekmiş elem,
Eyleyim teskîn dedim ben, ürktü hem!

Ayrılıktan ey elem hazlar bulan,
Kalma baygın gel de sen artık uyan!"

Bir tavuk etmiş misâfir, bir deve,
Seslemiş folluğa, hem girsin eve.

4670. Bir ayak atmış, harâp olmuş kümes,
Ev yıkılmış çatkı yok, solmuş kümes.

Hem kümestir akl, şuur benzer eve,
Akl-ı Sâlih, Hakk'a yaklaşmak, deve!

Hem kümesler içre, baş soksun deve,
Kil, su yok, yoktur tavuk, yoktur söve!

Aşk fazîlet verdi âşık insana,
Haddi aşmak, hep cehâlet baksana!

Bunda câhil, müşkülât av eylese,
Say ki tavşan, aslanı sarsam dese!

4675. Görse tavşan, aslanı bilmem nasıl?
Hiç kucaklar mıydı? Müşkildir asıl!

Zâlim insan, kendi nefsinden cüce,
Zulmü gör olmuş, adâletten yüce!

Cehli üstâd oldu görsen, ilm için,
Zulmü, adle yol olur olmuş bilin!

Tuttu baygın âşığı elden o şah,
"Yok nefes, ben nefy olursam var felâh!"

Hem ölen kalp, benle olmuştur diri,
Hem benim cân, şimdi dönmüş yüzleri.

Ben bu cândan, dışlasam artık onu,
Başka bir cân sunmuş olsam en sonu!

Gösterilmez sevgili nâmahreme,
Gördü candan, kim yakındır meskene.

Dosta ben oldum kasâp, hep üflerim,
Postu içlerden, ayırmak beklerim.

Der: "Belâlardan da ten terk eyleyen,
Cân, açık vuslat kapın, çık gel hemen.

Varlığımdan, yokluğun sarhoş olan,
Varlığımdan, var olup ibret alan.

Ben ki dilsiz, hem dudaksız söylerim,
Eski sırlar dinle hep faş eylerim.

Cismi dil ürker, şu manâ üflesin,
Sırra kaynak gizli ırmaktan kesin.

Aç kulak, dikkatle gel sen, duy bunu,
Hak diler olsun yapar, duy sırrını.

Vuslâtın duymuş salâsın, dinlemiş,
Hem bir azcık sanki ölmüş, kıpramış.

Kilden alt olmaz, sabâ bak cilveden,
Kaldırır baş, yoktan oymuş çimlenen.

Alt değil hem nutfeden, âşık olan,
Ol desin, gülden yanak Yûsuf doğan!

Hem de âşık, yelden alt hiç kalmamış,
Emr alır tâvus olur, söz, der o kuş.

Taş ve dağdan, istidâtsız söyleme,
Emri almış dağ ki, doğmuş bir deve.

Geç misâllerden, dönüp bak yokluğa,
Doğdu âlem, durmadan bak çokluğa!

Fırlayıp yerden, sevinç dolmuş gönül,
Döndü yapmış oldu bir çift secde bil!

Baygın Âşığın Kendine Gelmesi ve Sevgilisini, Öpmeye Başlaması

Der ki: "Hak Ankâ'sı, ruhun kıble sen,
Çok şükür, Kaf'tan gelen bizdik hemen.

Aşk kıyâmet ânının İsrâfil'i,
Aşka, maşûk; kalbe sensin sevgili!

Önce ilk, hil'at dilersin vermeyi,
Hem kulak, ağzımda yer alsan iyi.

Hâli sen bildin, şu kalbim tertemiz,
Duy deriz, lûtfunla sözler söyleriz.

Halimi duysun diye Sadr-ı Cihân,
Hâli isterken, benim aklım uçan.

Çok zamân dinler, duyarsın sen hele,
Câna cân olmuş, tebessümler ile.

Bende eksik, örtüsüz sözler ki var,
Cânımın, pis özleminden duygular.

Geçmeyen akşam benim, malûm sana,
Makbûlümdür, sen dedin sağlam ona.

Hilmi gösterdin, şu küstâh kibrine,
Zerre kalmış, hep ilimler hilmine."

Dinle önden: "Ayrılık var, derdi çok,
Ön de, gözden gitti artık, son da yok."

Sonra duy: "Şefkât dolu Sadr-ı Cihân,
İstedim ammâ, ikincin yok inân!

Ben uzaklaştıkça senden belledim,
Ben de üçten bir de, tek Allah dedim.

Yandı hicrânlarla varlık tarlamız,
Dördü, beşten seçme sunmaz asla iz!

Nerde toprak üzre kanlar görseniz,
Şüphesiz, hep gözlerimden saklar iz.

Âh u feryâdım gürülder gök gibi,
Yaş döküp elbette akmak talibi.

Ağlayıp anlatmanın ben ortada,
Ağlıyorken söylerim, yok başka da!

Söylesem ben, ağlamam kalkmış demek,
Ağlasan kalmaz, açık şükr eylemek!

Aktı kalbin kan, gözünden şahımız,
Hem neler akmış dönüp bakmaz mıyız?"

Böyle der, ağlar o âşık durmadan,
Ağlamış yüksek ve alçaklar hemen.

Öyle bir feryât yücelmiş oldu ki,
Halka yapmış, hep Buhâra öyle ki.

Ağlayış hayran, bakış hayrân ona,
Er, kadın, genç, çol-çocuk hayrân buna!

Aynı renkten, şehri sarmış ağlayış,
Er, kadın birlikteler, fark kalmamış.

Gök demiş: "Bak gör kıyâmet geç yine,
Sen kıyâmet görmemişsin hiç yine!

Hem nasıl aşk, hem nasıl hâl, der akıl;
Ayrılık, vuslatta hayrânlık nasıl?

Gök okur artık, kıyâmet nâmeyi,
Kehkeşân üstünde kesmiş gömleği.

Çifte âlem içre aşktır, el olan,
Aşkta yetmiştir, delirmişlik inan!

Gizlidir aşk, hayret etmek, âşikâr;
Ruhta, sultânlar gelir hasret sunar!

Mezhebi aşmıştı, yetmiş milleti,
Tahtı şah, huzrunda bir çöp kıymeti.

Aşk terennüm ânı dermiş, çalgısı,
"Kul oluş bağ; bey oluş, baş ağrısı!"

Hem nedir aşk? Yokluğun okyanusu!
Orda aklın, kol kırıktır doğrusu!

Kul oluş, sultân oluş, artık ayân,
Perdelenmiş orda, âşıklık inan.

Varlığın olsaydı dil, bil gerçeği,
Kaldırır hem varlığın her perdeyi.

Sen ne dersen söyle, varlıktan nefes,
Tâzeden örter olursun haydi kes.

Hem de idrâk âfetidir hâl ve söz,
Kanla kan yunmaz, budur gerçekçi iz!

Ben ki, Hak sevdâya mahrem olmuşum,
Tenle dâim, onla söz etmek işim.

Pek de mestsin, sen ki baygınsın nice,
Yattığın yan, hangi yandır dün gece?

Gel uyan, âteş durur, hem üflesen,
Evvelâ mahrem o dosttur istenen!

Aşkta sarhoşsun, açılmış dil mi ne?
Sen oluk üstünde, hayret, bir deve!

Nâz ve sırlardan söz etmiş olsa dil,
Sırrı ört der, söyleşir göklerde bil.

Aşkı setrin, yünde âteş gizlemek,
Yünle örtsek, hem âlev artmış demek.

Sırrı gizler olsanız, aşk bir kere,
'Burdayım!' der, başvurup her bir yere!

Hem inât eyler tutup bir çift kulak,
Hem nasıl gizlersiniz, söylerdi bak.

Ben derim: "Git nerye dek coşsan bile,
Sanki cânsın, bir açık, bir sır ile!"

Aşk demiş: "Tenden küpün mahpûsuyum,
Sanki mey ben, meclisin coşkunluğum!"

"Tutsak olmazdan sakın sen, söylerim,
Olmadan sarhoş çekip gitsen derim!"

Cân kadehler kıskanır olmuş felek,
Gündüzün yârim, namazın vakte dek!

Çalmadan akşam ki cânım câmımı,
Ben derim bil, gelmemiş akşamımı!

Hep Araplar mey için derler, "müdâm,"
Kim sever, dermiş, şarap etsin devâm!

Tahkîki aşkın şarâp, coşturmada,
Doğrunun sâkisi aşktır, arkada!

Aşka ermek, maksadın olmuşsa sen,
Cân suyun mey bil, kadeh olmuş beden.

Allah'ın tevfik şarâp aldıkça hem,
Kuvvetinden, küp kırık kalmaz ki dem!

Orda sâki, hem sudur, sarhoşta su,
Doğruyu Allah bilir, hâl işte bu!

Meyde parlaklık da, sâkiden gelir,
Hem coşar, oynar köpüklenmektedir.

Sen, bu ahvâli gelip sor şaşkına,
Nerde gördün, söyle şaşkın sen ona?

Bildi her âlim, düşünmezden bile,
Kaynayan var, kaynatan vardır hele!

Uzun Bir Ayrılığa ve Pek Çok İmtihânlara Mâruz Kalan Bir Âşığın Hikâyesi

Aşka düşmüş, bir kadın var genç biri,
Görmemiş elbette, vuslât elleri!

Onda aşk, dönmüş meğer işkenceye,
Aşk neden, ilkin döner, kîn etmeye?

Aşk neden, zâlim ve kanlar dökmede,
Sathi aşk, varsın, geçip gitsin öte!

Elçi göndersin, kadın bilsin peki,
Elçiler, hep yol keserler öyle ki!

Yazsa mektup, yollayıversin o da,
Kim okur, söylerdi yanlış ortada.

Hem, sabâdan gönderir olsun selâm,
Yüklenir tozlar, gidermiş vesselâm!

Kuşla, bağlar gönderirken mektubu,
Mektubun dert, kol yakar, koymaz kuşu!

Çâreler kesmişti, Hak gayret denen,
Fikrin asker, sancağı kırmış hemen!

Bekleyiş, dert, gâm olup yoldâş ona,
İntizâr, artık usançtır baksana!

Bâzı söylermiş ilâçsız bir belâ,
Bâzı der, ruhun hayâttır, müptelâ!

Bâzı, bulmak isteyip bir çâreyi,
Bâzı yermiş, yokluğun hâm meyveyi.

Böyle hâl, bazan soğukluk verse de,
Birliğin has çeşme, cûşe gelmede.

Olsa gurbet arkadaş, kudretsize,
Çâresizlik çâresi, gelmiş size.

Kurtulur fikrin başak, kalmaz saman,
Akşamın yollarda bir aydır inan.

Hem sükûnet hâli söyler çok dudu,
Ekşi yüzler çoksa, ruhen tatlı bu.

Git mezârlıklarda sen sesiz otur,
Söyleyen, suskun olanlar neyse gör.

Onların toprak, eğer tek renkse de,
Onların hâl, olmamış birlikle de!

Aynı yağ, hem aynı etlerden, diri,
Bâzılar dert doldu, hem şâddır biri.

Duymadan sen, bilmedin hâlden yana,
Onların hâl gizlidir gel bak, sana!

Sen duyarsan söz desin, hay huy hemen.
Nice sır söylerse, kaldın, bilmeden!

4770. Bir olan her gövde, zıtlıklar dolu,
Bir yâ toprak, ayrıdır, ruhun yolu!

Böyledir, sesler boğazdan çıkmada,
Bâzılar tesîrli, bâzı nâzlı yâ!

Kişner atlar, duymuşun harp ânı sen,
Sen duyarsın cümle kuş, uçmuş iken.

Bâzı hırstan, bâzı kişner neş'eden,
Dertle kişner, bâzı der, birleş hemen!

Kim bu hâllerden uzak elbette o,
Anlamaz sesten, uzaktır doğrusu!

4775. Baltadan kıprar, vururken bir fidan,
Bir de rüzgâr vursa, olmuş sallanan.

Arda kalsın, hep yanıltmış tencere,
Çünkü kaynar, hep kapak örtük ise.

Kaynayan herkes demiştir: "Gel!" sana,
Bir ki sâdık, bir de riyâdan yana.

Kavrayan göz, sende yok olmuşsa bil,
Git de sen hem, koklayan bir beyni bul!

Öyle dimağ, gerçeğin gülşendedir,
Körse Yakub, çokça aydınlık verir.

4780. Biz Buhâra'dan uzak kaldık yine,
Gel de dön sen, âşığın ahvâline.

ÂŞIĞIN MAŞÛKUNU BULMASI, BİR ŞEYİ ARAYANIN ONU MUTLAKA BULACAĞININ AÇIKLANMASI

Hem o genç yıllarca gözler sevgili,
Hem hayâl etmiş visâller, his eli!

Gölgeler Hak'tan, kulun üstündedir,
Kim arar Hak'tan, onun ellerdedir.

Der ki Peygamber: "Çalınsın bir kapu,
Sonda bir baştır uzanmış, işte bu!"

Bir mahâl bulsan, otursan orda sen,
Orda kim var, sonda sen oldun gören.

4785. Günde azcık, sen kazıp dursan kuyu,
Gün gelir buldun demek, sen has suyu!

Bildi herkes, cümle âlemlerde de,
Her ne ekmişsen biçersin öylede.

Sen demirler, vurmuş olsan çakmağa,
Nâdiren çıkmaz kıvılcım, yakmağa!

Şans ulaşmaz olsa rızktan insana,
Nâdirâtlardan ararmış baksana!

Ekti bir fert, hiç de mahsul almadı,
Hep sedef bulmuş ve gevher bulmadı.

4790. İşte "Bel'âm bin Bâûr, şeytân denen,
Dîn ibâdet ettiler, kârsız hemen.

Binler aşkın enbiyâ, hem evliyâ,
Hiç düşünmezler, ererler faydaya.

Bak kovulmuş çift olur olmaz misâl,
Gönle bedbâhtlık taşır hep böyle hal!

Zevkle ekmek yer iken, bak niceler,
Yutmadan bazan gelir, ölmekteler.

Sen de, bedbahtlık edip ekmek yeme,
Kalsın ekmek, boğsun artık isteme.

4795. Yerler ekmek, görseniz yüz binleri,
Buldular cân, buldular kuvvetleri.

Hem neden düştün, umulmaz hâle sen,
Ahmağın evlât ve idrâksiz isen!

Hem cihân ay, hem güneşten nûr alır,
Nadirât görmüş, kuma dalmış kalır.

Ay, güneşler varsa, nûrlar nerdedir?
Söyleyen gel baş çıkar, seyret nedir!

Cümle âlem nûrlanır şark, garp ne var,
Kuy'ya saklandın, görürsün baş çıkar!

Kuy'yu terk et, gel yanaş sen bahçeye,
Harp, inat vermez uğur, bilsen diye!

Sen akıllan, bak falan ekmiş desek,
Hem filân yıl, hep yemiş gitmiş böcek.

Ben neden eksem ekin, yer korkulu,
Arpa serpsem, bitmenin yoktur yolu!

Hem ekin ekmek nedir, terk etmemiş,
Doldurur ambar, senin vehmin, bu iş!

İşte genç âşık ümitle çaldı hep,
Oldu gayret, halvetin vuslun sebep.

Bekçiden korkmuş bağa, girmiş gece,
Yâri bulmuş, mum yakarken öylece.

Ey sebepler Halık'ı Rabbim diye,
Allah'ım sen, rahmetin ver bekçiye!

Sen bilinmez, çok sebep halk eyledin,
Hem cehennemden çekip, cennet dedin!

Bir diken var, gelmesin tek hâr diye,
Yükledin birçok sebep sen, bekçiye!

Sen kırılmışken ayak, verdin kanat,
Kuy'ya düşmüş, bir çıkış verdindi tat.

Hem ağaç, hem olsanız bir kuy'da siz,
Hem gerektir, Hakk'ı gerçek bilmeniz.

İstiyorsan kıssadan bilmek yine,
Koşma lâzım dörde ermiş cildine.

ÜÇÜNCÜ CİLDİN SONU

MEVLÂNÂ

MESNEVÎ
IV

أشرقت من بين غمام متفرق نور لأصحابنا
وذكر لأعقابنا ونسأل الله التوفيق لشكره
فإن الشكر قيد للعتيد وصيد للمزيد
ولا يكون إلا ما يريد
ومما شجاني أنني كنت نائما أعلل من برد بطيب
التنسم
إلى أن دعت ورقاء في غصن أيكة تغرد مبكاها
بحسن الترنم
فلو قبل مبكاها بكيت صبابة بسعدى شفيت النفس
قبل التندم
ولكن بكت قبلي فهيج لي البكا بكاها فقلت الفضل
للمتقدم
رحم الله المتقدمين والمتأخرين والمنجزين والمتنجزين
بفضله وكرمه وجزيل آلائه ونعمه وهو حسبي
وأكرم مأمول والله خير حافظا وهو أرحم الراحمين
وخير المؤنسين وخير الوارثين وخير مخلف للأهل والعائذين
الزائر عن الحاضر وصلى الله على محمد وعلى جميع الأنبياء والمرسلين الحمد لله رب
العالمين

بسم الله الرحمن الرحيم
الطيب الرائع الى أحسن المراتع وأجل المنافع
تسر قلوب العارفين بمطالعته كسرور الرياض
بصوب الغمام وأنس العيون بطيب المنام فيه
ارتياح الأرواح وشفاء الأشباح وهو كما يشتهيه
المخلصون فهو فيه ويطلبه السالكون ويتمنونه
للعيون قرة وللنفوس مسرة أطيب الثمار
لمن اجتنى وأجل المرادات والمنى
موصل العليل لطبيبه وهادي المحب لحبيبه
وهو بحمد الله من أعظم المواهب وأنفس الرغائب
مجدد عهد الألفة مستهل غيث أصحاب الكلفة يزيد
النظر فيه أسفا لمن بعد وسرورا أو شكرا لمن سعد
تضمن صدره ما لم يتضمن صدور الغانيات
من الحلل جزاء لأهل العلم والعمل وهو كبدر
طلع وجد رجع زائد على تأميل الآملين
رائد لرود الآملين برفع الأمل بعد انخفاضه
وبسط الرجاء بعد انقباضه كشمس

ÖNSÖZ

Bismillâhirrâhmanirrahim

Bu faydası en ulu olan, en güzel konağa dördüncü göçtür. Bahçeler nasıl gök gürleyince sevinir, gözler nasıl güzel uykuyla uzlaşırsa; bunu görünce de ariflerin gönülleri öyle sevinir, öyle neşelenir. Ruhların huzuru, bedenlerin şifası bu dördüncü göçtedir. Bu göç, tam ihlâs sahiplerinin sevip istedikleri, yolcuların dileyip arzuladıkları gibidir. Gözlere nurdur, ruhlara neş'e. Devşirenlere yemişlerin en güzeli, en iyisi... Dileklerin, isteklerin en hoşu, en ulusudur. Hastayı, doktoruna çeker, götürür. Âşığı, sevgilisine alır, ulaştırır. Hamd olsun Allah'a, bu dördüncü göç, ihsanların en büyüğüdür; dilenen şeylerin en nefisidir. Ülfet zamanını yeniler, mihnet çekenlerin güçlüğünü kolaylaştırır. Hak'tan uzaklaşan, buna bakar, okursa teessüfünü artırır. Kutluluğa eren kişinin de sevincini, şükrünü çoğaltır. Hanende kadınlar kendilerini bezerler ya, işte bunu okuyan kişinin gönlünde de, o hanendelerin göğüslerine asıp taktıkları inci, elmas ve mücevherlerden meydana gelen sevinçten ziyade bir sevinç ve neşe hâsıl olur. Bu, ilim ve amel ehline mükâfattır! Bu dördüncü göç, doğmuş bir dolunaya benzer. Gitmişken geri gelen devlet gibidir. Umanların ümit üstüne ümitlerini artırır durur. İbadette bulunanların, önden gidip konak yerlerini ve ihtiyaçları olan şeyleri hazırlar. Düşkün ümitleri tekrar şahlandırır. Yolcunun sıkışmış, sönmüş ricasını tekrar yayar, döşer. Bu dördüncü cilt, dağılmış bulutlar arasından doğan güneşe benzer; ashabımıza nurdur, arkamızdan gelenlere define! Hak'tan şükretmek için tevfik dileriz; çünkü şükür, elde olan nimete bir bağdır, nimetin fazlası da onunla elde edilir. Ancak Allah'ın dilediği olur.

Hüzne dalmış, şöyle dalmıştım hemen,
Ben esen meltemle oynaşmış iken.
Bir dal üstünden güvercin inleyip,
Hem uyandırmış, terennüm eyleyip.
Ağlamazdan ağlasaydım ben hele,
Suadâ'yçün bir teselliymiş yine.
Ağlamış önden ve ağlatmış beni,
Önder olmak, bir fazilettir hani.

Allah gelip geçenlere de rahmet etsin, geleceklere de. Vadine vefa edenlere de, kendilerini bunlara benzetenlere de! Allah, ihsanıyla, keremiyle, büyük lütuf ve in'amıyla hepsine rahmet etsin! Şüphe yok ki O, istenenlerin en hayırlısıdır. Umulanların en yücesi! "Allah, korumada herkesten daha hayırlıdır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir." Munislerin de hayırlısıdır, vârislerin ve bir şeye karşılık ihsanda bulunanların da hayırlısı; ibadet ederek tarla sürenlerin, ekin ekenlerin rızkını veren de O'dur. Allah, Peygamberi Muhammed'e (s.a.v.) ve onun pek yüce olan soyuna, bütün peygamberlere ve şeriat sahiplerine rahmet etsin. Öyle olsun ey âlemlerin Rabbi olan Allah! Duamızı kabul et. Âmin!

Bismillâhirrahmânirrâhim

"Hak ziyasın sensin elbet nur evi,
Nûrlarından, aydan üstün Mesnevî!

Kendisinden çok ümitler beklenen,
Hak bilir hem, nerye dek, himmet denen.

Sen boyundan Mesnevî'yi bağladın,
Bildiğin semte çekip gitmektedir.

Mesnevî gitmekte, sırlarmış çeken,
Gizli nurdur nûru cahil görmeyen!

Mesnevî'nin başlatan, sensin yine,
Artıran artsın diyen sensin yine.

Sen ne istersen, odur hak isteği,
Muttakiler sesler elbet gerçeği!

Hakk'a verdin kendini, hak arzûda,
Varlığı vermiş mükâfat, bil Hüda!

Mesnevî, binler şükür etmiş sana,
Hep avuç açmıştı, rahmetten yana.

Mesnevî'nin dilde şükrân gördü Hak,
Sundu Allah bitmeyen çok lûtfu bak!

Şükredensen, va'd edilmiş artmalar,
Bir yakınlık sundu gerçek secdeler.

Hak buyurmuş, gel yakınlaş, secde et,
Secde ruhen, bir yakınlık, bil de git!

Mesnevî, yer yer uzar olmuş ise,
Boş değil, hay huy değil, artmış ise!

Yaz sever yâ asmalar, sevdik seni,
Çek götür, artsın, uzansın Mesnevî.

Her ferahlık sabrınızdan yükselen,
Kervanınla çek götür hem hacca sen.

Hac, ziyaret eylemektir Kâbe'yi,
Oldu erkeklik, ziyâret hâneyi.

Sen güneşsin, ben ziyâ söyler iken,
Çifti vasfındır, Hüsâmeddin hemen!

Hem Hüsâm, hançer, ziyâ, birlikteler,
Hem güneş, almış kılıç nûrdan meğer!

Hem güneş derken ziyâ, Kur'ân evet,
Aysa nûrdur, ey peder gel dikkat et!

Nûr, ayındır; hem güneştendir ziyâ,
Yazdı Kur'ân, sen dönüp, bak öyle yâ!

Hem güneş, aydan büyüktür, hem yüce,
Hem ziyâ, nûrdan muhakkak güçlüce!

Ayda nûrdan, Hakk'ı görmek pek muhâl,
Hem güneş doğsun, belirgin türlü hâl.

Hem güneş, net gösterir her bir şeyi,
Gündüzün dükkân açış, olmuş iyi.

Tâ ki kalp, sağlam görünsün, pek güzel,
Aldatışlar, hîleler atmaz temel.

Hem güneş, nûrun dağıtmış her yere,
Her ticâret, oldu rahmet bir kere.

Kalpazan, kalp akçenin düşmân, güneş,
Sahte aydınlıkta bulmaz aslâ eş!

Akçe kalp, düşmânıdır sarrâfların,
Dervîşin düşmânda ittir, anlayın!

Enbiyâ, düşmânla uğraşmakta hep,
Hep melekler, kurtuluş etmiş talep.

Allah'ın kandîl ve nûrun işçisi,
Hırsızın üften uzak tut der bizi!

Kalp ve hırsız, kalpazan; nûr düşmânı;
İkisinden sakla Rabbim sen onu!

Hem güneş, dördüncü göklerden doğar,
Mesnevî dört oldu, gel nûrunla sar!

Sen, güneş emsâli nûr saç deftere,
Hem yayılsın defterim, dört bir yere.

Kim masaldır der okur, olsun masal,
Kim de kendin bilse, mertlik işbu hâl!

Mesnevî Nil, Kıptiler kan derdi bu,
Kavmi Mûsa'ya görünmüş oldu su.

Mesnevî düşmânı var, gördün yâ sen,
Hem cehennem içre, yönlenmiş hemen.

Ey Hüsâmeddin, gören sen halini,
Gösterir Hak, onların ahvâlini!

Gayb gören göz üstâd olmuş, gaybe dal,
Olmasın dünyâda eksik böyle hâl!

Hep bizim hal oldu bir kez söyleyen,
Hem tamamlansın gerek, bitsin hemen.

Varsa insan, geç o insan olmazı,
Kıssa bitsin, söyle artık son sözü.

Hem hikâyen, üçte olmazken tamâm,
Dörtte bitsin, gel tamam et, durma hem!"

Bekçiden Kaçıp Bilmediği Bir Bağa Giren ve Sevgilisini Orada Bulan Âşık Hikâyesinin Tamamı

Bekçiden korkmuş ve at sürmüş bağa,
Başlamıştık biz onu anlatmağa.

Oydu âşık, hem sekiz yıl çekti o,
Has güzel bağdaydı hem, gerçekti o!

Gölgesin görmek de imkân yok idi,
Sanki ankâ, sâde ad duymuş idi.

Bir kazâdır, kaptırır gönlü ona,
Tek görüş etmişti âşık, baksana!

Sonra düşmüş oldu, gayret etmeye,
Hiç yanaşmaz, oysa yüz göstermeye.

Yalvarırsan, mâl sunarsan, boş bir iş,
Bir güzel yâr, gönlü desen tok imiş!

Her işin âşık için, elbet Hüda,
Hem dudaktan, san'atı tattırmada!

Hem bu yüzden, âşığân coşsun hele,
Hak kazâ, hep bağlıyor bir bent ile.

Hep arar âşık, hemen vuslatına,
"Yüz görümlük ver!" demiş Allah bana!

Bir nefes ardında âşık doğrusu,
Bir ümitsiz, bir ümîtvâr duygusu.

Herkes ummuş, var kapı, Hak emrine,
"Hak açar" der, bekleşir durmaz yine.

Sonra örterler, ümît geçmez bile,
Hem de durmazdan koşarlar bak hele.

Genç, girer girmez dışardan bahçeye,
Hem ayak batmış olur, bir hazneye.

Bekçi Allah'tan sebeptir öylece,
Korkusundan genç, bağa gitsin gece.

Hak sebep etmişti, görsün bekçiyi,
Yâr mum almış, hep ararmış yüksüğü.

Öyle görmüş hâli, dolmuş şevk diye,
Eylemiş duâyı, dönmüş bekçiye.

Hem koşarken: "Bir zarâr var ortada,
Bekçiye altın, gümüş lûtfet Hüda!"

Sen, şu şerlerden, yeter kurtar onu,
Mutluyum ben, şimdi şâd et sen bunu!

İki âlem içre mutlu kıl ki sen,
Cümle itlikten çekip kurtar hemen!

Gerçi huyca, halka düşmân olsa da,
Öyle hûy durmaz olur bitsin, belâ!

Şah, kızar duysun, o, hem mazlumlara,
Neş'elenmiş, hor bakar insanlara.

Bir de duysun, şah bağışlar onları,
Mertlik etmiş, saldı mü'minânları.

Cânı sesler, belki yüz bin mâtemi,
Zâlimin var, zulmünün yüzler demi.

Genç duâ etmiş, yönelmiş bekçiye,
Kendisinden buldu bir rahmet diye!

Bekçi zehr densin olur tiryâk ona,
Yâri bulmaktan sebeptir, baksana!

Sanma dünyânın fenâ, mutlak olur,
Her fenâlık belli bir nispet bulur.

Gör cihânın, hem şeker, hem zehri var,
Sende yardım, bende bağlanmak sunar.

Bir ayak bulmuş, onun bağmış yine,
Burda zehr, hem onda tat olmuş yine!

Bir yılan zehriyle bulmuştur hayat,
İnsan alsın zehiri bulmuştur memat.

Umanın mahluka, umman bahçedir,
Toprağın mahluk girip ölmektedir.

Böyle nispet eyle, iş erbâbı sen,
Böyle saysan doğrudur, binler hemen!

Zeydi bir fert, benzetirken şeytâna,
Başka bir fert, benzetirmiş sultâna.

Der bu: "Zeyd sünnî ve sâdık bilmeli, "
Der o: "Zeyd kâfir ve hem, katl etmeli!"

Zeyd bir insandır, olur cennet eri,
Başkalar sunmuş ziyânkâr işleri.

Zeyd, eğer olsun diyorsan sen şeker,
Âşığın gözlerle, bir baksan yeter!

Bir güzel görsen, gözünle bakma sen,
İsteyen bir gözle bak, hoş gör hemen!

Bağlayıp göz, bir ödünç göz al ele,
Âşığın gözden görüş al, dur hele!

Sen güzelden, kendisinden al bakış,
Onla bak sen, onla bakmak var, çalış!

Ol ki bıkmaktan, usanmaktan emin,
Hak demiş: "Verdim ona" ol sen emin!

"Ben onun göz, gönlü oldum, kalp ve el,
Buldu ikbâller elimden, bir güzel!"

Olsa mekrûh, olsa hoş olmaz delîl,
Dosta yönlendirse, makbûl oldu bil!

HER VA'ZA BAŞLAYIŞINDA ZÂLİMLERE; MERHÂMETSİZ VE İTİKADSIZLARA DUÂ EDEN VÂİZİN HİKÂYESİ

Vardı bir vâiz, çıkarken kürsüde,
Eşkıyâlar üzre duâ etmede.

Kaldırır el, söyleyip; "Yâ Rabbenâ,
Merhamet et, müfside, isyâncına!"

Hayra istihza edip, gülmüşleri,
Ehl-i inkâr, hem manastır erleri."

Hiç temiz erler için, etmez duâ,
Hep, habîsler vardı duâsında yâ!

Hem demişler, "Yaptığın âdet değil,
Sapkın onlar, hoş desek, elbet değil!"

"Aldı onlardan güzellik, bildiğim,
Ben o yüzden, hep duâ etmekteyim.

Hem zulüm, cevr ü cefâlar ettiler,
Hem de şerden, hayra, onlar attılar.

Hangi gün, dünyâya, meyl etmiş idim,
Bil ki onlardan dayak, yumruk yedim.

Onların dertten, kaçardım Rabbime,
Sanki kurtlar, döndürürler kendime.

Kurtuluş buldumsa, onlardır sebep,
Hem duâ etmek gerek, vâcipti hep!

Kul ki dertten, yalvarır hep Rabbine,
Hastalıktan, yüz şikâyetten yine.

Hak buyurmuş: "İşte bak sen dert, belâ,
Hep yakartıp, doğruluk sunmakta yâ!

Sen, o nimetten şikâyet eyle bak,
Hem, koyar olmuş seni bizden uzak."

İşte gerçek: "Düşmânın iksîr sana,
Hak rızâya yollayan dost, baksana!"

Sen ki, şerrinden kaçarsın tenhâya,
Hakk'a yönlendin yâ ihsân almaya!

İşte gerçek: "Dostların düşmân sana,
Etti meşgûl, koymamış Hak'tan yana."

Var şu porsuk, yer dayak şişmanlaşır,
Hayvân ammâ, işte bir örnek taşır!

Yerse değnek, haslaşır olgunlaşır,
Vursanız siz durmadan şişmanlaşır.

Nefsi mü'min, sanki bir porsuk olur,
Dert çeker, kuvvet bulur hem kurtulur!"

Hep bu yüzdendir, Nebîler dert çeker,
Cümle kullardan da onlar, dertliler.

Çünkü cânlardan da üstün cânları,
Çektiler dert, yok ki geçmiş onları!

Hayvânın post, yer dayak haslık bulur,
Sahtiyan dertten güzellikler alır.

Hem de debbağlar sürer keskinleri,
Sürmesinler başlayıp kokmuş deri.

Hem tabaklanmaz deyip bil insanı,
Nemli, kokmuş, hem de, bir çirkin tanı!

Sen de keskin maddelerden sür ona,
Ov, temizlensin, letâfet ver ona.

Yoksa kudret, sen dileklerden yana,
Verse Hak dert, râzı ol artık ona.

Dost belâ sunsun, temizlermiş seni,
İlmi, tedbîrlerden üstündür hani!

Bir belâ gelsin, sefâ görmüş olan,
Hastanın dermân olurken, tat bulan.

Mağlûbiyetten, zafer duysun hani,
Öldürün der, "dostlarım sizler beni!"

El için, zâlim ki fayda vermede,
Hem de, kendinden zararlar görmede!

Merhamet, iman varıp gitmiş öte,
Kîn ve şeytânlık buluşmuş gövdede.

Kîn, kazâ tezgâhı dolmuş her biri,
Küfre kîn kök, küfrü sarmış kâfiri!

BİRİSİNİN HZ. ÎSÂ'DAN: "YÂ RUHULLAH; VARLIK ÂLEMİNDE EN GÜÇ ŞEY NEDİR?" DİYE SORMASI

Der ki Îsâ'ya gelip olgun adam,
"Neydi âlemlerde en güç, söyle tam?

Der ki: "Ey cân, güç olan Hakk'ın gazâp,
Çekti titrer, hep cehennemler azâp."

115. "Hak gazâbından, emîn olmak nasıl?"
"Hışma kalksan, sonra vazgeçsen asıl!"

Cümle zâlimler, gazâbın ma'deni,
Çirkin onlar, vahşi hayvândan denî!

Hem nasıl eyler ümît, rahmetten o,
Geçse hûylardan alır nusretten o!

Hem gerektir böyleler, âlemde de,
Söylemek, birçok dalâlet vermede!

Toplanır gövdende, idrâr adlı su,
Safsu olmaz, berrak olmaz doğrusu.

ÂŞIĞIN HİDDETİ VE MAŞÛKUNUN ONA HAYKIRMASI

120. Gördü ahmak, sevgili tek durmada,
Gayesi öpmek, sarılmak olmada.

Haykırır mâşûk ki: "Toplan bul edep,
Olma küstâh!" derdi bak heybetle hep!"

"İşte tenhâ, burda artık kimse yok,
Sen suyumsun, ben susuz gör, pek de çok.

Burda, yelden başka yok hiç kıprayan,
Kimdi hâzır, mâni olmuşsun neden?"

Der: "Be ahmak kimseden hiç duymadın,
Sen delirmişsin, senin ahmak adın!

125. Gördüğün rüzgâr, kımıldar her zamân,
Bilmedin, elbette vardır kıpratan.

Hem değerken Allah'ın yelpâzesi,
Bir tasarruftandı, rüzgâr esmesi.

Insanın hükmüyle, az rüzgâr niye,
Hem de muhtâç, sallanan yelpâzeye.

Sen dokunmazsan da, ahmaklık beyi,
Yel de esmez, çalmadan yelpâzeyi.

Hem dudaklardan çıkan rüzgâr bile,
Hep bedenden yollanır, bir emr ile.

130. Bir nefes bâzan haber, bâzan övünç,
Bâzı ret, bâzan da sövmektir sonuç.

Sen kıyâs et, işbu rüzgâr böyledir,
Hem o cüz'den, küllü hep görmekledir.

Emr alır, rüzgâr olur kış rehberi,
Hem sürer, koymaz eserken her yeri.

"Âd" için olmuş kasırga, baksana,
Bin letâfet sundu, Allah'tan yana!

Bâzan Allah emr edip, bir sam eser,
Hem sabâ olmuş mübârek rûzigâr.

135. Bir kıyâs etsen, deyip vermiş nefes,
İşte, Hak'tan türlü yel, esmiş nefes.

Kahr ve lûtf olmazsa, söz olmaz nefes,
Bâzı söz bal, bâzı zehr olmuştu ses!

Bir râhatlık sallatır yelpâzeyi,
Etmesin iş, hem neden kahr etmeyi?

Anla sen ey, takdîrin yelpâzesi,
İmtihân oldu bu sır sermayesi.

Bir nefes hem, yel olur yelpâzeler,
Yâ düzeltmek, yâ gelip bozmak diler!

Hem sabâ, poyraz denen rüzgârları,
Saymak imkânsız, lütuftur onları.

Alsın ambardan, avuç buğdayları,
Aynı cinstir, belle artık, hep varı.

Gökte rüzgârlar ki, bir burçtan eser,
Nerden essin, emri almazdan meğer!

Geldi harmân, orda durmuş çiftçiler,
Hem savurmak isteyip, rüzgâr diler.

Buğday ayrılsın samândan bir kere,
Ambar ister, istemiş gömsün yere!

Hem geciksin, bir de rüzgâr esmesin,
Çiftçiler elbet duâ etmiş kesin!

Hem doğum ânında, yok doğmak yeli,
Söylenir, bitmez ki hiç eyvâh seli.

Yel de Allah'tan eser, bilmezseler,
Dilde duâlar nasıl, etmekte yer?

İstiyor rüzgâr, bütün yelkenliler,
Es güzel rüzgâr, deyip Hak'tan diler.

Bir de, dişler ağrısın, essin yeli,
Def'ini, Hak'tan dilerler bilmeli.

Hep zafer ister, bütün asker bile,
Ver zaferden yel diyorlar, ver hele!

Hem doğursun istenilmiş anneler,
Bir azîzden, muskalar isterdiler.

Hem yakînen, bildi herkes gönderen,
Esse rüzgârlar, bil ki Allah'tır veren!

Bildi herkes vardı gayret gösteren,
Gayretin var, mutlaka gayret veren!

Gözle görmek, imkânın yok olsa da,
Yok, yapan ammâ eserler ortada!

Gövdenin hep, cânladır cânlanması,
Hem görünmez, hiç bilinmez, cân nesi?"

Der ki âşık: "Ben edepten ahmağım,
Ben vefâ hem isteyişlerden sağım!"

Der ki maşûk: "Sen edep saymış isen,
Gayri neymiş, hepsini sensin bilen!

* Buysa gerçekten edep, her saklı hûy,
Besbeterdir, hem yakînim vardı duy!

* Her ne sızdırmış küzen, hep bil ki sen,
Aynı şeydir sızmasından beklenen."

KARISINI YABANCI BİRİYLE BULAN SÛFİ

Geldi gündüz, sûfî erkenden eve,
Tek göz ev, avrat da bir erkekle de.

Hem de nefsin hîle, aldatmış onu,
Oynaşıyla, birlik olmuş, en sonu.

Kuşluk olmazdan, gelip çalmış kapu,
Şaşkın onlar, kaçmanın yoktur yolu.

Hiç de gelmez, iş yerinden gündüzün,
Böyle âdet onda yok, boştur sözün.

Aynı gün, elbette oymuş maksâdı,
Şüphelenmiş, aldatandır avradı.

Hep inanmış sûfî hiç gelmez eve,
İşle meşgûl, gelmemiş gündüz eve.

Hem kıyâs, hem i'timât çıkmış boşa,
Örter Allah hem cezâ, vermiş başa.

Bir fenâlık eylesen gel, kork ki sen;
Bir tohumdur, Hak yeşertir bak hemen!

Belki pişmânlık duyar birkaç kere,
Âr duyarsın der ve gizler kaç kere!

ÖMER (R.A.) DEVRİNDEKİ HIRSIZIN HİKÂYESİ

Bak Ömer vaktinde bir hırsız adam,
Tuttular, cellâda gelmiş oldu tam;

Haykırıp hırsız ve söyler: "Ey Emîr,
Gel de affet, suçların bir ilkidir!"

Der Ömer: "Hâşâ değildir ilk kazâ,
Kul için vermez ki, ilk suçtan cezâ!

Çok zamân örter Hüda, suç işlesen,
Bâzı açmıştır görürsün, adli sen.

Böyle çıksın, hep sıfâtlar ortaya,
Kahrı korkmak, lûtfu yöndür müjdeye.

Hem kadın, yapmış fiil birkaç kere,
Pek kolay gelmiş, yanılmış boş yere.

Hem ayak gevşek ve aklen bilmiyor,
Testi çaydan, dönse sağlam istiyor.

Hem kazâ, müşkül durum arz etmede,
Bak münâfık, vakti gelmiş ölmede.

Kurtuluş yok, yok aman, yok yoldâşı,
Attı el hem, Azrâil tutmuş başı.

Evde tek dostuyla kalmış, tek oda,
Taş kesilmiş, öyle kalmış ortada.

Der ki sûfî: "Siz ki kâfir beklerim,
Kin gerek amma biraz sabr eyleyim.

Bilmiyenler misli, davranmam gerek,
Duymasın her bir kulak, insan demek!"

Hak eri gizler, alırken intikâm,
"Dîk" denen bir hastalık olmuş o tam.

Dîk olan insan erir buzlar gibi,
Zânneder olmuş durur, turplar gibi.

Görmedim dermiş iken, sırtlan gören,
Aldanır sırtlan, olurmuş av hemen.

Gizlenilmek üzre bir yer, yok gibi,
Alta girmek, üste çıkmaklık gibi!

Yok ki tandır, saklanır olsun ona,
Bir çuval yok, örtü etmekten yana.

Sanki haşrın, düz mekân var orda ha,
Bir çukur yok, kaçma yok, yok bir saha.

Anlatır Allah ki, elbet mahşeri,
Der: "İniş yok, tümseğin yoktur yeri."

KADININ, HÎLEYE SAPIP SEVGİLİSİNE ÇARŞAF GİYDİRMESİ VE ALLAH'IN: "SİZİN HÎLENİZ PEK BÜYÜKTÜR" HÜKMÜNCE KOCASINI KANDIRMAK İÇİN BAHÂNELERE BAŞVURMASI

Attı çarşaf oynaşın, tam üstüne,
Sonra dönmüş kapuyu açmış yine.

Çarşafın altında durmuş, bir deve,
Bir rezîllik âşikâr, girmiş eve.

* Der ki sûfî: "Görmedim, kimmiş, bu ne,
Görmedim hiç, bilmedim kimdir yine?"

"Şehrimizden bir hanımdır, pek yüce,
Mâl ve ikbâl ehlidir, hem güçlüce.

Ânîden bir kimse derken girmesin,
Kitledim ben, gelse bir fert görmesin!"

Der ki sûfî: "İstenen hizmet nedir?
Söyle yapmak isterim, minnet nedir?"

"Akraba olmak dilermiş bil hele,
Has hanımdır kalbi, tek Allah ile!

Hem habersiz, görmek ister öyle de,
Bir tesâdüf, kız da gitmiş mektebe.

İster un olsun diyor, ister kepek,
Hem gerek, candân gelin, biz eylesek.

Oğlu varmış burda, hiç emsâli yok,
Hem zekî, elbet güzellik pek de çok"

Der ki sûfî: "Biz zayıf, yokluk bizim,
Onların mâl, mülkü çok, onlar kerîm.

Lâzım elbet evlilik denklik işi,
Bir kanat çam, bir kanat var fildişi!

Hem nikâh var, derseniz denklik gerek,
Yoksa darlık var, geçim yoktur demek."

KADININ: "HANIM ÇEYİZ KAYDINDA DEĞİLDİR. ONUN MURÂDI KIZIN KAPALI VE NÂMÛSLU OLMASIDIR" DEMESİ, SÛFİNİN DE ÜSTÜ KAPALI CEVÂP VERMESİ

"Özrü baştan söyledim" derken ona,
"İstemem sizden çeyiz" söyler bana.

Bıkmışız biz, mal ve altından diyor,
Hırsı attık, olmayız halktan diyor.

"Der ki hep maksâdımız iffet bizim,
Hep cihânın kurtuluştur bildiğim."

Açtı sûfi, yokluğun arz eyledi,
Söyledim ben, gizlilik bitsin dedi!

Der kadın: "Tekrâr edip hep söyledim,
Yok, çeyiz, bizden deyip arz eyledim."

Şimdi îman, onda sağlam, dağ kadar,
Say fakîrlik yüz ve bir şekvâ mı var?

Der ki: "Dâim maksâdım, iffet benim,
Bekleyiş nâmûs ve hem himmet benim!"

Der ki sûfi: "Mâl, çeyizler ortada,
Gördü sır yok, neyse bizler burda yâ!

Bir adam, ancak sığar bir hânede,
Saklı kalmaz, olsa bir tek iğnede.

Örtümüz, nâmûsumuz hep, bilmede,
Zühd ü takvâmız bizim, mevcût nede?

Örtü örtsek, örtmesek bilmekte o,
Bizden üstün, her ne var; görmekte o.

Kız çeyizsiz, herne vardır ortada,
Nâmûs, iffet, neyse gerçek bilmede!

Şart değil nâmûsunu övsün baba,
Onda âr, nâmûs belirmiş, ortada!"

Bir hatâ, çıkmışsa artık meydâna,
Etme çok sözler gereksizdir ona.

Doğruluk, iffet belirten, ey kişi,
İçtihât, hem itikâdın has işi!

Sen de, sûfinin hanım emsâlisin,
Hîlekârlıktan, tuzaklar ehlisin!

Yüzde pislikler, çalar oldun çene,
Hâlik'ından, sen utanmazsın yine!

ALLAH'IN KENDİSİ İÇİN SEMİ', BASÎR VE ALÎM DEMEKTEKİ MURÂDI

Hak bakıştan, korkun olsun istedi,
Şüphesiz Allah "Basîr'im ben" dedi!

Bed, fenâ sözden çekin derken Semî',
Bağla ağzın, pisse söz, bulmaz demi.

Her fesât, bitsin ki Hakk'ın korkudan,
Hak'ta, "Âlîm" olduğun etmiş beyân.

Allah'ın ismi sıfâttan, iz iken,
Zenci "kâfur" dense, benzerlik neden?

Allah'ın adlar, sıfâttan gelse ne?
Oydu Kâdim, evveli olmaz yine!

Hem sağır; olsun duyan, körler; ziyâ!
Böyle ad koysak alay etmek bu yâ!

Bir hayâsız, ismi "Mahcûp"tur desen,
Simsiyâh, çirkin "güzeldir" söylesen,

Tâze doğmuş bir bebek ismen: "Hacı",
Yâ isim, "Gâzî" denilsin, hem neci?

Övgüden, konmuş isimler, varsa da,
İsme lâyık olmasın, boş kalmada!

Yâ alaydır, yâ isim vermiş deli;
Böylelerden, Hak temizdir bilmeli!

Görmeden bildim, güzelsin yüzde sen,
Hûyca çirkin olduğun, bildimdi ben!

Ben konuşmazdan bilirdim sen kötü,
Hem inatkâr, hem alışkın, niyeti.

Hastalansın görme, eksilmişse de,
Anlarım, kan hastalıktan gelmede.

Sen ki sandın, ben çobansız bir kuzu,
Sen ki sandın hiç muhafızsız bizi!

İşbu dertten ağlaşır âşık olan,
Hem lüzumsuz yerlere baksın inan!

Sandılar ceylân, çobansız gezmede,
Sandılar tutsak, ucuzdan gitmede!

Bakma sen boş, Hak diyor hem bekçi ben,
Gamzenin oklar, ciğer delmiş iken.

Ben de oğlaktan, koyundan alt mıyım?
Olmasın ardımda bir gözcüm benim!

Vardı bekçim, saltanat lâyık O'na,
Hem bilendir, yel neden esmiş bana?

Hem soğuk bilmez, sıcak var yel denen,
Sâde Allah bildi, bil, ahmak hemen.

Nefsimiz kördür, sağırdır, Hak için,
Önce gördün, sende körlük siz bilin!

Ben sekiz yıl sormadım, bundan dedi,
Gördüğüm kat kat senin cehlin idi.

Sen nasılsın sorma boş, külhânda yâ?
Düşmüş artık hiç gerek yok sormaya!

DÜNYÂNIN KÜLHÂNA, TAKVÂNIN DA, HAMAMA BENZEYİŞİ

Benziyor külhâna dünyâ şehveti,
Parlatır takvâ, hamamlar nispeti.

Muttakî, külhânda bulmuş zevk, sefâ,
Hem yunup paklandılar hep, öyle yâ!

Şehvetin zengin, yakar, âteş sayın,
San ki, çerçöpler taşırlar, anlayın!

Hak ki vermiş oldu hırslar çöpçüye,
Hem de, takvânın hamam yansın diye.

Geç de külhândan, hamam var, gel hele,
Geçse külhândan, hamam etmiş bile!

Orda kalmış kimseler, olmuş uşak,
Kim ki sabretmiş, o dikkât etti bak!

Bil, yıkanmış kimsenin hoştur yüzü,
Tertemiz yüzden sunar, hep gündüzü!

Külde yatmışlarda, olmuş âşikâr,
Giysinin toz, is, duman hep kir sunar!

Görmeyen, görmüş delilden var yoku,
Kör için değnek olur olmuş koku!

Söylet artık, almıyorsan bir koku,
Al sözünden, onda sır neymiş oku!

Külhanın hızmetlisi dermiş nice;
"Yirmi yük, çer-çöp götürdüm, der gece."

Hırsının âteş yakan, âteş de sen,
Yüz alev, yüz ağzı açmış bekleşen.

Altın, âteş parlatan çöptür meğer!
Anca çer-çöp, gübre olmuştur gider!

Bak güneş ondan, âteşten dem vurur,
Âteşin lâyık kılar, yaşlar kurur!

Yüz kıvılcım düşse hırs külhânına,
Bil güneş, taştan sunar altın sana.

Yığmışım mal söyleyen ferdin sözü,
"Topladım süprüntüler" olmuş özü!

Bunca sözlerdir gelir, rüsvâ eder,
Külhânîlerden, övünmekmiş meğer!

"Altı ölçek, çöp getirdim" derdi yâ,
Oysa der:"Ben tam eriştim yirmiye."

Koklasın misk, hastadır külhândaki,
Orda doğmuş, yok temizlik ondaki?

GÜZEL KOKU SATANLAR ÇARŞISINDA ITR VE MİSK KOKUSUNDAN BAYILAN VE HASTALANAN DERİCİ

Attar'ın dükkâna varmış bir adam,
Hem râhatsız oldu, en has kokmadan.

Miski satmıştan koku almış o an,
Başdöner olmuş ve düşmüş yok ki can!

Sanki leş, düşmüş, yolun tam ortaya,
Kendisinden hiç habersiz kaldı yâ!

Toplanır halk etrâfında birleşir,
Hepsi der: "Lâ hâvle" tedbîrler nedir?

Elle yoklar kimseler var kalbini,
Bâzılar, gülden sular serpmiş hani.

Gülsuyundan, serpen artık bilmemiş,
Itriyâttan, arttı bilmez bunca iş.

Bâzılar baş, bâzılar el ovmada,
Bâzılar var, göğse balçık sürmede!

Bir de katmış, öd-ağaç, koymuş şeker,
Giysisin kesmiş, çıkarmış tütsüler.

Bir de tutmuş nabzı, ellen ölçmede,
Başkalar, koklar nefesten öyle de!

Yokluyor esrâr, şarap, afyon biri,
Şaştılar, bimezdiler hiç tedbiri.

Hem, haber vermiştiler eş dosta da,
Hem falan, attârda baygın yatmada.

Hem, neden baygındı, bilmez kimseler,
Düştü damdan teşt meğer, bilmezdiler.

Vardı bilmiş, pek de gürbüz kardeşi,
Tezce koşmak, gelmek olmuştur işi.

Saklamış koltukta, bir it pisliği,
Öfkelenmiş halka, yaklaşmış iyi.

Hem neden baygınsa ben, bilmekteyim,
Derdi bildim, ben tedâvi eyleyim.

Sen sebep bilmez isen, iş zor demek,
Vardır artık ihtimâller, yüz desek.

Bir sebep belliyse, artık iş kolay,
Hem sebep belliyse, yoktur cehle pay!

Der içinden: "Beyne sinmiş pis koku,
Beyne te'sir eyleyen tek, it boku!

Rızkı bulmak üzre gelmiş batmaya,
Pisle uğraşmış, dönüp debbağlığa."

Tıpta üstâd, Câlînus der baksana,
Hasta âdet eylemiş, sen ver ona.

Âdetinden ayrı, bir dert var ise,
Âdetinden ver, devâdır herkese.

Bir böcek olmuş taşır, it pisliği,
Hep bayıltır, misk sunarsan gerçeği!

Hem onun dermân, olur it pisliği,
Onla hem hal, belle artık gerçeği!

"Pisledir pis"[52] âyetinden sen oku,
Anla artık manâsından doğruyu!

Hem öğüt vermiş olan, açmış kapu,
Kurtuluş der, sundu amber, gül suyu.

İtimâdın lâyığı, ey kimseler,
Pis için, olmaz temiz, iylik meğer!

Çünkü vahyin ıtrı sarhoş etmede,
Hep uğursuzlukta, senden gelmede!

"Sözlerin vermekte zahmet bizlere,
Va'zınız zorluk sunar densizlere!"

Başlayıp, susmaz, öğütler verseniz,
Taşlarız, artık gerektir ölmeniz."

Biz, ayıplardan semirmiş gelmişiz,
Hem, nasîhat dinlemekten geçmişiz.

Lokmamız, artık yalan olmuş iken,
Teblîğindendir bozuk midem de, sen!

Senle artmış, yüz kat olmuş derdimiz,
Akla dermân, siz de afyon verdiniz.

[52] *"Kötü erkekler kötü kadınlara, kötü kadınlar kötü erkeklere.." (Nûr, 26) buyurulmuştur.*

DEBBAĞIN BİRÂDERİNİN, KARDEŞİNİ KÖPEK PİSLİĞİ KOKUSUYLA GİZLİCE TEDÂVİ ETMESİ

Halkı savmışken başından, şimdi der;
"Görmesin dermân verirken kimseler!"

Ağzı sır söyler gibi tutmuş ona,
Soktu pislikten onun tam burnuna.

Beyne dermân oldu pislik, bilmede,
Vermeden ovmuş, eliyle ezme de!

Hem o ân başlar, dudak oynaşmaya
Halk büyü sanmışta başlar şaşmaya.

Hem de söylerler: "Okur efsûn ona,
Öldü, efsûn dermân olmuşken ona!"

Hem fesâdın iş, zinâ, göz süzmedir,
Hep günahlar, orya yönlenmenledir!

Almayan kimdir, nasihat miskini,
Şüphesiz, olmuş fesâdın düşkünü.

Hak, "necistirler" demiş müşriklere,
Öyle doğmuşlar, bulaşmış şirklere.

Pisliğin kurt, orda doğmuş, ordadır,
Bilmez amber, bir değişmiş hûyladır.

Serpseniz nûr, hiç isâbet eylemez.
Bir kabuktur, aslâ bir kalp peylemez!

Bir kısım nûr vermiş olsun, Hak ona,
Gübreden, civciv çıkarmış bak ona!

Gübreden peydâ olan, bir kuşsa da,
Hem gelip, irfan bulup nûrlanmada!

Sen o nûrdan, pek uzak kaldın meğer!
Burnu, pislik içre sokmuşsun, gider!

Benden ayrıldın, yüzün solgun senin,
Hem sararmış yaprağın; hâm meyvesin!

Simsiyâh olmuş âteşten, bak kazan,
Et de karttır, öyle kalmıştır inân.

Ayrılıklar kaynatan yıllarca ben,
Hâmlığın artmış, nifâksın şimdi sen!

Hastalıktan bir koruksun, hem yine,
Hep üzüm olmuş ve sensin hâm yine.

ÂŞIĞIN YAPTIĞI SUÇTAN HÎLE İLE ÖZÜR DİLEMESİ, MAŞÛKUN DA, BU HÎLEYİ ANLAMASI

Der ki âşık: "İmtihân ettim seni,
Er misin, kancık mısın, bilsem seni?

İmtihânsız dahi, bilmiştim inan,
Duymalar, görmek kadar olmaz ayân!

Sen güzellikten güneş, bilmiş cihân,
İmtihân etsen güneş, bulmaz ziyân.

Sen ki bensin, belki bildim ben seni,
İmtihân etmekteyim hep, ben beni!

Enbiyâlar imtihân etmiştiler,
Doğdu onlardan, büyük mucizeler.

İmtihân ettim, cemâlinden gözü,
Kem gözünden, saklasam derdim sizi!

Haznesin sen, hem cihân olmuş vîrân,
Hiç de sen incinme, gâyemsin, inan!

Ben araştırdım, bütünden iffetin.
Düşmanım duysun diler oldum hemin!

Bahseder oldukça, hep senden dilim,
Şâhidim olsun dilerdim, gözlerim.

Varsa bir suç, ey güzel yüz sevgilim,
Hem kılıç, hem ben, kefenle gelmişim.

Öz elin kessin gerektir boynumu,
Başka elden öldürülmem doğru mu?

Ayrılıklardan gelip sen, söz deme,
Yap ne dersen, ayrılık hiç söyleme!"

Şimdi sözler ülkesi olmuş yolum,
Vaktimiz dar amma hiç ermez elim!

Bir söz ettiktik, oysa sırrı gizleriz,
Ölmemişsek, böyle kalmaz söyleriz!

ÂŞIĞIN ÖZÜR DİLEYİŞİNİ MAŞÛKUN REDDETMESİ VE ONUN ŞEYTÂNİYETİNİ YÜZÜNE VURMASI

Bir cevâp olsun, deyip başlar söze,
Apaçık hâl, pek siyâh gelmiş size.

Karmaşık hîlen, sunarsın adle sen,
Hali görmüşler için sundun neden?

Hîle, fısk, gönlünde her şey varsa ne?
Belli her şey, bizde rüsvâdır yine!

Örterim hep kulda mevcut aybı ben,
Hem neden, yüzsüzlüğü ilânda sen?

Ceddin Âdem işlemiş elbet hata,
Anlamış suç, özre dönmüş oldu yâ!

Bilmiş Allah'tır bilen, kalkmış olur,
Çift ayaküstünde, af ister durur!

Hep oturmuş gâmların küllerdi iz,
Sıçramaz daldan dala, bahânesiz!

"Rabbenâ, biz nefse zulmettik" dedi,
Önden, ardından melek görmüş idi.

Câna benzer, gizli görmüş çok melek,
Elde değnek, yükselir tâ arşa dek.

Ol, Süleymân huzra durmuş bir böcek,
İşbu değnek, dövmesek, incitmesek!

Doğruluktan, başka yerde durma sen,
Gözden üstün bir mürebbi, bilmeden!

Hep öğüt almış, temizlenmişse kör,
Sonra tekrâr kirlenir, sen bak ve gör!

Sen ki, görmez kul değilsin, ey adam,
Bir kazâ gelsin, kör oldun orda tam.

Bir tesâdüfken düşer gözken gören,
Ku'ya düşmek nâdirat olmuş hemen!

Hem kazâlar, körlerin yoldâş olur,
Düşmeler körlerde uygun, hûy kalır.

Hem düşer pis yerde, almaz hiç koku,
Ben miyim kokmuş, bulaşmış şey mi bu?

Serpseler üstten de miskler, hiç bilmen,
Yâr mı sunmuş? Hep benim sanmış hemen!

Çift gözünden, nûr saçan ey mutlu gel!
Çift gözün, yüz anneden, soydan güzel!

Kalp gözün, yetmiş defa yüksek daha,
His gözü, ondan gıdalar almada!

Pek yazık, yollarda vardır yolkesen,
Nerde görsün, dil düğümlermiş hemen!

Hem ayak bağlansa, rahvânlık biter,
Bir ağır bağdır, beni affet yeter!

Gönlümün sözler dökülmüş, hep yazık,
İnciler, kıskanç değirmenden kırık!

Hem eğer, incim ezilmiş olsa da,
Hasta gözken, sürme sunmuş olmada.

İnci, sen hiç sıkma cân, hem bil ki sen,
Sen ezildin, gözde nûr oldun hemen!

Bak, bütün pejmürde denmiş söz ne var,
Âkıbet doğrulttu Allah, âşikâr!

Hem öğütmüşlerde buğday, olmuş un,
Olmuş ekmek, yer desen, dükkân onun!

Sende suçlar, çıktı âşık meydâna,
Yağ, su neymiş, eyle terk, suçlansana!

Hem uyan şey, buydu insanoğluna,
"Nefse zulmettik" demek, uymuş ona!

İsteğin neymiş senin, arz et hemen,
Olma İblîs, iddiâ ispâtta sen.

Örttü şeytân aybını, yüzsüzlüğü,
Sen çalış, uğraş, didin at örtüyü!

Hem Ebu Cehl, istemiş mû'cizeyi,
Kînle dolmuş, san Oğuz, bir Türk beyi.

İstemez Sıddık, olan mû'cizeler,
Der bu yüz; "tek doğru" der, "yok eğriler."

Sen misil bir şahsa benlik, neydi bu?
Hiç yakışmaz sen sınar olsan onu!

BİR YAHUDİ'NİN HZ. ALİ'YE (R.A.): "EĞER HAKK'IN HIFZINDAN EMİN İSEN, KENDİNİ BU KÖŞKÜN TEPESİNDEN AŞAĞIYA AT" DEMESİ, EMİRÜ'L-MÜ'MİNİN HZ. ALİ'NİN DE ONA CEVÂBI

Bilmeyen Allah'ı hiç tâzim nedir,
Murtazâ'ya bir inatkâr şöyle der;

"Yükselen bir damda olsan, ey yüce,
Hak korur, elbet bilensin öylece!"

355. Der: "Evet, hem doğduğum günden beri,
Hıfzı var Hakk'ın, sunar gerçekleri."

"Gel, güven Hak hıfza, damdan atla sen,
Sen güven, Allah olurken hıfz eden!

Tam yakîn olsun gerek, gönlümdeki,
Îtikâdın pek güzel, ispâtla ki!"

Murtazâ der: "Sus, defol, gel sen sakın,
Cân, cesâretten, belâlar bulmasın.

Doğdu nerden, kul meğer lâyık mı ki,
Hakk'ı bir kez imtihân etsin peki?

360. Kul için lâyık mı, ahmak kimseye,
Ey edepsiz Hakk'ı imtihân niye?

İmtihân etmek, yakışmış Allah'a,
Durmadan var imtihân, vardır daha!

Saklı kalmış, her ne hâller varsa da,
Hâli hem, âyan beyân göstermede!

Der mi hiç Âdem ki hem: "Yâ Rabbenâ,
Niyetim hep, imtihan olmuş sana?

Görmek isterdim, nedir ben hükmü hem,
Kimde var âh! Böyle cüretler demem!

365. Ahmak aklın, varsa bir sersem meğer!
Özrünüz, olmuş günahlardan beter!

Gök yüceltmiş, kubbeler vermiş kesin,
Hakk'ı sen hem, imtihân etmektesin!

Ey hayır, şerden habersiz kendini,
İmtihân et, sonra dön et gayrini!

İmtihân etsen eğer sen, kendini,
Başkasından vazgeçersin, ey deni!

Hem bilirsin, sen şekerden parçasın,
Öğrenirsin, sen bütün raflardasın!

370. Öğrenirsin, imtihânsız Hak sana,
Hiç şeker sunmaz ki, yersiz insana!

İmtihânsız, baş olur olsan ki sen,
Hiç ayakaltında koymaz, bil hemen!

Akla sâhip kimse, atmaz inciler,
Pis sidik, dolmuş gölet, görsün eğer!

Yollamaz buğday, samân konmuş yere,
Bilmiş olsun, öyle hâkim, bir kere!

Şeyh denen sunmuş delil, rehber ki bu,
İmtihan etsen, eşeksin doğrusu.

375. İmtihân etsem de, dînin üzre sen,
İmtihâna uğrayan, sensin hemen!

Hem çıkar, çıplaklaşır tam cüretin,
Kendi kendin, sorgu olsun niyyetin!

Zerre, dağ tartmak için kalkıştı mı?
Hep kopar, kalmaz terâzi zıkkımı!

Bir kıyâs yapmış terâzi kendine,
Hak erinden, tartma istermiş yine.

Sığmamış şeyh, hiç akıl tartmaz onu,
Akl terâzin parçalar, tek doğru bu!

380. Bil ayıptır imtihân etmek onu,
Hükm, tasarruf etme hiç, hüsran sonu!

Hem tasarruf eylesin nakş, nakkaşı,
Hem nasıl ister, bu olsun uğraşı?

İmtihân etmiş ve görmüş olsalar,
Nakşı çekmiş, nakkaş olmuştur gider!

Nakkaşın hükmünce nakşı adidir,
Hem elinden çok nakış gelmektedir.

Ermiş olsun, imtihânın şüpheye,
Tâlihin yok, geldiler baş kesmeye.

Böyle bir iş gelse, tez yönlen ona,
Hakk'a dön, tek secde lâyıktır sana.

Gözyaşından ısla, dolsun secdegâh,
Vesvesen bitsin deyip sen, gürle, âh!

Hakk'ı sen, etmek dilerken imtihân,
Sende dîn, mescidi **harnup**'tan[53] inân."

Mescid-i Aksâ ile Harnup Hikâyesi ve Süleymân'dan Evvel Dâvûd'un (Aleyhisselâm) O Mescidi Yapmak İstemesi

Dâvud'un azmi sıkıştırmış idi,
Mescit-i Aksâ, taş olsun istedi.

Geldi Haktan bir vahy: "Terket bunu",
Elde imkan yok bina etsen onu.

Böyle bir hâl, hiç bizim takdîr değil,
Mescid-i Aksâ, yapılmaz sen de bil!"

"Sır bilen Allah'ımız, cürmüm nedir?
Yapma dersin, yapmamak, emrinledir."

"Yok suçun, döktün sesinden bunca kan,
Bunca mazlûm eyleyip durmuş figan.

Bunca insan avlamış, durmuş sesin,
Avlanıp ölmüş ve av olmuş kesin!"

Nameniz, binlerce kanlar dökmede,
Cân yakan nâmen de, cânlar sökmede."

"Ben senin mağlûbun oldum, mestinim,
Kudretinden bağlıdır artık elim!"

Hem o merhûm, şaha mağlûp olsa da,
Mağlup olmak dahi, yokluk oldu yâ!"

Hak: "O mağlûpluk ki, nispî yokluğun,
Bil yakînen, olmamış yokluk sonun.

Böyle yokluk, geçme kendinden demek,
Varlığın en üstüne ermek oldu tek!

Yoktur olmaz, Hakk'a nispet eylesen,
Hem fenâdan, tam bekâ bulmuş iken.

Cümle ruhlar, hep onun tedbîrledir,
Cümle tenler, hem onun emriyledir.

Kim ki hem, mağlûbu olmuş lûtfunun,
İhtiyârsız, muktedir olmuş bütün!

İhtiyâr bulmakta maksât, son fasıl,
Allah'ın emrinde kaybolmak asıl!

İhtiyâr, benlik, eğer mahvolmasa,
Kalmamıştır, orda lezzet ortada.

Hem cihânın lokma, şerbet lezzeti,
Lezzetin yitmekle, sunmuş nevbeti.

Kim ki kurtulmuş ve atmış tatları,
Yitti lezzet, sâde lezzettir varı."

[53] *Harrub: Keçi boynuzu ağacı. Bittiği yerlerde binalar harâb olurmuş.*

"MUHAKKAK Kİ MÜ'MİNLER BİRBİRLERİNİN KARDEŞİDİRLER" ÂYETİ VE "ÂLİMLER TEK BİR NEFES GİBİDİR" HADÎSİNİN ŞERHİ; BİLHASSA DÂVUD VE SÜLEYMÂN NEBÎLERLE DİĞER PEYGAMBERLERİN BİRLİĞİ, BUNLARDAN BİRİNİN İNKÂRIYLA HİÇBİR NEBÎYE İMANIN SAHİH OLMAYACAĞI; BİRLİK ALÂMETİ OLARAK BİN EVDEN BİR EV YIKILINCA HEPSİNİN HARAP OLUP SAĞLAM BİR DUVARIN BİLE KALMAYACAĞI, CENAB-I HAKK'IN "BİZ PEYGAMBERLERİ BİRBİRİNDEN AYIRMAYIZ." BUYURMASI; AKILLI KİMSEYE BİR İŞÂRET KÂFİ GELİR; MAMÂFİH BU, İŞÂRETİ DE AŞMIŞTIR!

Sende kuvvet, gayretin çok, baksana,
Mescidi yapmak nâsiptir oğluna!

* Geldi Hak'tan bir hitâp Dâvud için,
"Ey seçilmiş, bil yapar oğlun senin!

Yapsa oğlun, bil ki sen yaptın demek,
Hep inanmış kimseler bir, yok ki tek!

Çokça mü'min var, fakat imanda bir,
Tence pek çok olsalar hep ruhta bir.

Ayrı cân, idrâk taşır insan olan,
Hem eşek, hayvân, öküzden ayrılan.

410. Bil şu insan, aklı ruhundan öte,
Ruh ki var, ermiş de olgun etmede!

Birlik olmaz ruhları hayvanların,
Nefste tevhît, bulmayan ruh onların.

Yense ekmekler, doyurmaz ruhunu,
Yük taşır ruhlar ki, bilmezler onu!

Ölse bir kez, hayvânî ruh mutlanır,
Görse nimet, pek hasûttur kıskanır.

Kurt, köpek, hayvanlar ayrı ruh taşır,
Bir olan ruh, Hak için aslanlaşır!

415. Bir dedim, birlikte ben cem eyledim,
Birse ruh, cismiyle çokluktan dedim.

Hem güneş nûrlandırır, tek nûru var,
Hânenin içlerde, çok nurlar sunar.

Sen duvarlar, kaldırır olsan bile,
Onların nûr, mutlaka birdir hele.

Evlerin, elbet temel kalmaz yine,
Sır çıkar, onlar dönerler mü'mine.

Böyle sözden, onca müşküller doğar,
Misli yok hem, sâde bir örnek sunar.

420. Aslanın çok farkı, fert aslan desen,
Insanın şahsında fark çok, belle sen!

Sâde benzerlik sunar, olmuş misâl,
Korkusuz cân varsa bak sen, hisse al!

Kahramanlık varsa, aslanlık demek,
Aslana hiç benzemez biz neylesek!

Tıpkı bir nakş yok cihânın, baksana,
Örnek olsun gösterim, dersem sana.

Benzeyiş noksân, fakat göstermeli,
Tâ ki geçsin, sendeki hayret yeli!

425. Hem karanlık başlasın gelsin gece,
Yakma istenmekte kandîl öylece.

Hem çerağ ten misli, say sen nûru cân,
Mum, fitil, eczâya muhtâçtır inân!

Bizde hem, nefsin fitil, tam altıdır,
Hem yemek, içmek ve yatmak harcıdır.

Hem yemez, içmez ve yatmaz yok nefes,
Yer, içer, bunlar yaşatmaz, haydi kes!

Yağ, fitil yokken bulunmazmış bekâ,
Yağ, fitiller hiçte, sunmazmış vefâ.

430. Çünkü yağ, muhtâcı nûr, ölsem diyor,
Bir sabâh olsun, ölüm var bilmiyor!

Âdemin hislerde yoktur hiç bekâ,
Haşrı nûrdan yok olurlar mutlaka.

Bitkinin benzer değil, soylarda cân,
Hem bütünden, kalkmamıştır ortadan.

Şimdi ruhlar, sanki yıldız benzeri,
Bir güneş, silmiş görünmez izleri.

Ağrı bitmiştir, ısırmışken pire,
Bir yılan sokmuşsa gör, aynen yere.

435. Çıplacık insan, gelip soksun arı,
Kurtuluş, artık suyun en dipleri!

Üstte onlar başlamışlar dönmeye,
Baş çıkarsın, bekleşir soksak diye.

Hakk'ı biz ansak, sudur gerçek anış,
Hem kadın, hem erde hiçtir anlayış!

Hak anış umanı, gel sen, dal hele;
Sabra yönlen, bitsin artık velvele!

Sâf sudan hûy bulsanız siz bir defâ,
Hem bürünmüş oldunuz ondan sefâ.

440. Öyle bir hâldir, su vermiş olmada,
Şer, arın gelmişte senden kaçmada.

İstiyorsan, gel uzaklaş sen sudan,
Aldığın hûy senden olmaz ayrılan.

Bâzı insanlar, cihândan gittiler,
Hak sıfât almış ve hep fânîydiler.

Hep sıfâtlar yitti, bir bak öyle de,
Bir güneş var, sanki yıldız sönmede.

Derse, Kur'ân'dan delîller bul da sun!
Hepsi toplanmış **"ledeynâ muhderûn!"**[54]

445. "Muhderûn" denmiş için, yokluk nedir?
Bil yakînen, sen bekâ var, öyledir!

Ruhu mahcûplar, cezâlar buldular,
Vâsılın ruhlar, hicâpsız oldular.

Canlının kandîldi maksât, söyledim,
Ruhu cismâniyle, birleşmez dedim.

Ruhu birleştir ki sâliklerle sen,
Pek mukaddeslik sunan, ruhlar iken!

Sende olmuş olsa, yüz kandîl hele,
Sönme, yanman kaldı, birlik yok bile.

450. Ayrılıktan, harptedir ashâbımız,
Hiç nebîlerden, savaştan, yok ki iz.

Evliyânın ruh, güneştir, bak ona,
Bizde nûr kandîl ve mumlardan yana.

Sönse bir kandîl, yanar tekrâr biri,
Ölse bir kandil, yanar bir diğeri!

Ruh yaşar hayvanda, hep yerken gıdâ,
Öldü mutlak, zor, râhatlık bulsa da.

Ölse kandîl, hem sönüp kaldırsalar,
Komşunun kandîl için, sönmek mi var?

455. Bir evin nûr yok, öbür dâîmidir,
Her evin kandîlse ayrı ayrıdır.

---

[54] *"Onların hepsi huzurumuzdadır." (Yasin, 51-53)*

İşte bunlar, hayvânî ruhtan misâl,
Rabbanî ruhun misâl, olmaz bu hâl!

Doğsa Hindistan'da ay hem bir kere,
Ondan aydınlandı, çok ev, pencere.

Yüzler ev olsun, gelip dönmüş ışık,
Batsın ay, hem cümlenin sönmüş ışık.

Parlasın, doğsun güneş, dolsun ufuk,
Nûru her bir hanenin olmuş konuk.

Cân güneş, etsin gurûp, hem son bulur,
Evlerin, içlerde nûrlar, kaybolur.

Benzetiş nûrun misâldir, denk değil,
Sende rehber, onda, yol kesmişti bil!

Bir örümcek misli çirkin huylu o,
Perde örmüş, idrâki kör etti bu!

Tükrüğünden, nûra germiş perdeler,
Kendinin idrâk, gözünden kör eder.

Kim tutar at boynu, ermiş isteye,
Kim ayaktan tutsa, ermiş tekmeye!

Gem bulunmaz, serkeş at, bulsan çekil,
Bul akıl, dîn, hep selâmet sende bil!

Biz beyân ettik, basittir bilme sen,
Nefs için sabr var, meşakkatler veren!

Mescid-i Aksâ Binası Hikâyesinin Devamı

Gör Süleymân, başlamıştır mescide,
Tertemiz şey Ka'be san ki, has Mine!

Onda zîynet, çok güzellikler dolar,
Yok, donukluk, her güzellik âşikâr!

Ustalar söktükçe dağdan, taş ne var,
"Uygunum ben, al götür der, âşikâr!

Âdem'in maden, su, topraktandı yâ,
Taş ve kerpiç, parlatan, nûr, buydu yâ.

Taş, hamalsız, kalkıp ordan gelmede,
Hem duvarlar, hem sütun yükselmede.

Hak buyurmuş: "Cennetin hoştur duvar,
Şöyle cânsız, çirkin olmaz âşikar!"

Cânlıdır Cennet misil tenden duvar,
Çünkü Şahlar şahının mensuptular!

Her ağaç, her meyve Cennet ehline,
Söz eder, sohbet eder, dilden yine!

Yapmamış âlet, sebepler, Cenneti,
Orda üstâd, gör amelle niyyeti.

Burda ev yaptık, ölen toprak, sudan,
Cennetin evler; ibâdet, duygudan!

Aslı benzer, burda eksik, burda suç!
Ahretin evdir amel, ilmin sonuç!

Hep sedirler, köşk ve tâçlar, giysiler,
Ehl-i Cennetle suâl, sohbetteler.

Sergilenmiş Cenneti yoktur seren,
Hem temizdir, yoktur elbet el süren!

Gam tozundan dolsa şu gönlün evi,
Hep temizler, sen yaparsan tövbeyi!

Taht gezermiş, orda yoktur gezdiren,
Halkalar söyler, çalar sazdır hemen!

Kalpte mevcût canlılık, sunmuş bunu,
Neyleyim, îzâha imkân yok onu!

Her sabâh, gelmiş Süleymân camiye,
Niyet etmiş, halkı irşât etmeye.

Hep öğüt vermekte, hem saz, sözle de,
Bâzı bir iş, hem namâz rüknüyle de.

Hem öğüt, fi'liyle halkı cezp eder,
Hem sağır, ruhsuz sebeplenmiş meğer!

Böyle fi'lin âmiri olmaz desem,
Halka te'sir olmuş artık muhteşem!

Hz. OSMAN'IN (R.A.) HİLÂFETİNDEKİ İLK HUTBESİNDE "İŞLE ÖĞÜT VEREN, SÖZLE ÖĞÜT VERENDEN EVLÂDIR" DEMESİ

Hazreti Osman ki çıkmış minbere,
Hem hilafet vakti ermiş servere!

Hem Resûl'den, kalma üç kat merdiven,
Orta yer, Sıddık'a yer olmuş hemen!

Hem Ömer seçmişti, en alçak yeri,
Dîne hürmet eyleyip, seçmiş biri.

Hem mübârek, bahtlı Osman, öylece,
Çıktı tahtın üste durmuş güçlüce.

Boşboğaz bir kimse, sormuş bir kere,
"Kim oturmuştur, Resûl'ün has yere."

Sen ki, onlardan daha noksâncasın,
Hem nasıl, onlarla denklik sağladın?"

"Bir de, dursam, derler olmuşsun Ömer,
Böyle vehmindir, bulur elbette yer.

Orta yer varken otursam ben yine,
Sen Ebûbekr olmadın dersin yine.

İşbu yüksek yer, makâm-ı Mustafâ,
Misli olmaz, vehmimiz vermez safâ!"

Hem İlâhî sevginin lâyık hemen,
Beklemiş birkaç sâat söz etmeden.

Kimsenin güç yok, desin, "gel söyle sen,"
Kimse çıkmaz oldu mescitten neden?

Çöktü bir heybet, cemâat üstüne,
Çöktü mescit, nûrla dolmuştur yine.

Hem görenler gördü, minber nûrladı,
Var güneş, körler, harından anladı!

Gün doğar, körler bütün anlar onu,
Hem sıcaklıktan, bulurlar doğruyu.

Gerçeğin doğsun güneş, gözler açar,
Gösterir etrâfta hem, aynen ne var.

Hem harâretten, sıkık bir hâli var,
Hem harâretten gönüller haz duyar!

Kör alırken, dâimî nûrdan eser,
"Sanki ben artık, görür oldumdu" der.

Has olan sen, sarhoş oldun âşikâr,
Duyduğun zevk, açmaya az yol ki var!

Kör, güneşten bunca kısmet bulmada,
Böyle yüz olsun, bilen, Allah'tı yâ!

Nûru Hak'tan yol bulan bir kimseyi,
İbni Sinâ bilmemiş şerh etmeyi!

Yüz kat olsun dille kim söyler bize?
El, görüşten perdeler açsın göze?

El uzatsın, bir ulaşsın perdeye,
Hak kılıç dönmüş de, eller kesmeye.

El nedir hem? Dalsa bir serkeşçe de,
Bir bakarsın, Hakk'ın el baş kesmede!

Ben sözün hükmünce söz derken sana,
Yoksa el, dil nerde? Hak var baksana!

Teyze erkek olsa, derlermiş dayı,
Böyle söz ancak budur, almış payı.

Şüpheden geçmiş gözün, sözden ara,
On asırlık yol olur, bir fasıla!

Kesme, sen um! Hak diler, olsun eğer,
Nûr-u Hak gökten bulur ânında yer!

Yüz eser sunmuş, gün, ay, yıldız yere,
Yüklemiş yük yerdeki madenlere.

515. Gökte yıldız, zulmeti kaldırmada,
Nefse Hakk'ın yıldızı nûr sunmada!

İşte, beş yüz yıl uzak gökler yere,
Hissesinden, pek yakındır yerlere.

Hem Zühâl üç bin ve beş yüz yıl uzak,
Durmadan te'siri gözlenmekte bak.

İstesin Hak, gölge, tesir yok olur,
Bak, güneş uğrundaki gölge nedir?

Pâk nefisler öyle sunmuş nûrları,
Yıldıza etmiş medet, bil onları.

520. Fayda sunmuş sanma yıldızlar bize,
İşte gerçek, kull sefa her yıldıza.

BİLGİNLER, İNSAN KÜÇÜK ÂLEMDİR DERLER, DİN BÜYÜKLERİ, ALLAH DOSTLARI İSE İNSAN BÜYÜK ÂLEMDİR DEMİŞLERDİR

Sûreten sen, bir küçük âlem isen,
En büyük, âlemsin ölmez, sevgiden!

Sanmışız, dallar sebeptir meyveye,
Gerçi dal gelmiş erişmiş meyvede!

Meyve almak olmasın, bir kez ümît,
Bahçıvân dikmez ağaç, gel sen işit!

Sûreten dal, meyve, mahsul vermede,
Her tohum, elbet ağaç göndermede!

525. İşte bundan söylemiş söz, Mustafâ,
"Evliyâlar, bayrağım altında yâ!"

İşte bundan, söylemiş hakkın Nebi,
"Sonda geldik, hem biziz en öndeki!

Sûreten ben, Âdem'in bir nesliyim,
Ben ki, manâdan da ceddin ceddiyim!

İlk bana dönmüş melekler secdeye,
İşte bundan çıktı Âdem yükseğe!

Öyle doğmuş, ruhça hem benden peder,
Hem çekirdekler, ağaç olmuş gider.

530. Fikrin evveller, amelden son bulur,
Hem ezel vasfınla, fikr aynen olur.

İşte gökler, bunca kervân yerlere,
Hep gelip, gitmektedirler bir yere.

Hiç değildir, kervânın yollar uzak,
Kurtarılmışsan, uzaklık yok ki bak.

Hem gönül, her ân giderken Kâbe'ye,
Erdi ten, Hak lûtfu, aynen hisseye.

Hem uzak, dersen yakın, varlık için,
Hiç gerekmez, böyle hâl, Hak neylesin?

535. Cismi, Allah tebdîl etsin bir kere,
İhtiyâç duymaz ki, fersah, millere!

Yüz ümît var burda, bir bak ey yiğit,
Hâli terk et, eyle gayret, aşka git!

Gözlerin ört sen, giderken bir gemi,
Gitse, sen gittin onunla her demi.

"BENİM ÜMMETİM NUH'UN GEMİSİNE BENZER. O GEMİYE TUTUNAN KURTULUR. ONDAN AYRILAN BATAR VE BOĞULUR" HADÎS-İ ŞERİFİNİN TEFSÎRİ

Hem bu yüzdendir buyurmuştur Nebî,
"Ben zamân tûfânının sandal gibi!

Ben ve ashâbım desen, Nuh'un gemi,
Kim sığınsın, kurtuluş sunmuş demi.

Şeyhle olsan, yok ki çirkinlik sana,
Gündüz, akşâm bir gemin var, baksana!

Hem korur cânân, bilir olsan emi,
Yer bulan bir kimsesin, vardır gemi.

Vaktinin peygamberidir, her velî,
İlme mağrur olmak, yoktur bilmeli!

Aslan olsan, çıkma rehbersiz yola,
Hem gurûr, sunmaktadır, zillet kula!

Sen de gel, şeyhin kanattan uç hele,
Askerinden, geçse yardımlar ele.

Lûtfunun has dalga, olmuşken kanat,
Kahrının âteş olur, bindinse at.

Lûtfu, sen zıd sayma aslâ, kahrına,
Bir görürsün, has bakarsan, sen ona!

Bir zamân kilken, yeşertir şeyh seni,
Bir zamân sağlar, havayla şişmeni.

Ârifân, bâzen dönerken cânsıza,
Erdi gül, nesrin bitirmek, vasfına.

Hem görür ârif ve görmez başkası,
İçsizin yok hiç de Cennet kokması.

Yâri, inkârdan korur olsan içi,
Gülzârından, ruhadır ıtrın göçü!

Bir temizlen, al o dosttan sen koku,
Bil, Resûl almış Yemen'lerden koku!

Sen, Mirâç ehliyle, saf tutsan hele,
Yokluğun Burak, çekermiş göklere!

Sanma ki Mirâç olur yerden Ay'a,
Hem kamış dolmuş şeker benzerdi ya?

Gökte yükselsin buhar, Mirâç değil,
Anne rahminde cenin Mirâc'ı bil!

Yokluğun at, bir Burak'tır öyle ki,
Yok, olursan, Hakk'a ermeklik ne ki?

Dağ, denizler, sanma ermiştir ona,
His cihânını atarken ardına!

Bir vapur var, orda sen diz kır, otur,
Yâre yönlen, sende cân ol, orda dur!

Cümle ruhlar koştu yoktan varlığa,
Öyle koş, elsiz, ayaksız yokluğa!

Dinleyen, gaflette kalmış olmasa,
Hem kıyâstan, perdeler yırtardı yâ!

Ey felek saç, sözlerinden inciler,
Ey cihân, gel sen utan! Var böyle yer!

İnci saçsan, yüz kat artar inciden,
Cânsız olmuştur duyan, hem söyleyen.

Saçmış olsan incilerden, kendine,
Madde, manâ, yüz kat artmıştır yine!

Belkıs'ın Sabâ Şehrinden Süleymân'a (a.s.) Hediye Göndermesi

Armağan sunmuştu Belkıs yüz deve,
Yükte altından olan kerpiçti de.

Yer döşenmiş hep de altın gördüler,
Hem Süleymân mülkünün bağ, bahçeler.

Yerler altın, geçti kırk gün, bitmiyor,
Altının kıymet, avuç toz etmiyor!

Hem biz altınlar alıp dönsek geri,
Burda altın, hiç kalır, yoktur yeri.

Böyle bir toprak ki, hep altın bütün,
Orya altın sunma abestir düşün!

Aklı, sen bir armağan sunmaktasın,
Kilden alçak, Hak için aklın kesin.

En değersiz armağanmış bildiler,
Oldu mahcûp, hem de ordan gittiler.

570. Sonra derler "Her ne olmuş olsa o,
Biz kuluz, hem elçiyiz, gerçekse bu!

Toprak olsun, altın olsun bizce, tek,
Hem verilmiş emri, tam yapmak gerek.

Duy, Süleymân fermân etsin bizlere,
Durmadan hep, söylenilsin bir kere."

Gördü, hem gülmüş Süleymân öyle ki,
"Armağan kim istemiş, sizden peki?

Ben, verin siz armağan, aslâ demem,
Kimse lâyık, armağanlar bende hem.

575. Var bizim, gaypten tükenmez armağan,
Hiç beşer bilmez, uzak istek inan.

Taptınız, altın yapan bir yıldıza,
Hak yaratmış, kurtuluş, tek Hak size.

Kıymeti yüksek bu ruh, alçalttınız,
Hem güneş haktır, deyip siz taptınız!

Hem güneş, Hak emri almış aşçımız,
Oldu ahmaklık, der olsak, Hakk'ımız!

Gün tutulmuş olsa, siz neylersiniz?
Bir karârsın, siz mi yok eylersiniz?

580. Hem siyâhlık gitse derken, sıkça siz,
Hak nûru versin, duâ eylersiniz!

Gelseler, öldürme isterken gece,
Yok güneş, yalvarmalar boş öylece!

Bunca müşküller olur, artık gece,
Taptığın mabutta yoktur öylece?

Hakk'a, gerçek secdelerden eylesen,
Bitti yıldız, Hakk'a oldun dost hemen!

Hakk'a mahrem olsanız, ağzı açar,
Söylerim, zûlmet güneşlenmiş çıkar.

585. Pâk o ruhtan gayri, yoktur şark ona,
Gündüz, akşâm yok doğuştan, fark ona.

Gündüz elbet, tek tecellî ânıdır,
Tam tecellî etse akşâm son bulur.

Zerreye elbet nasıl ermiş güneş,
Hem güneş olmaz, Ülûlelbâba eş!

Hem güneş parlar ve arzı parlatır,
Her bakan gözler bütün, hayrân kalır.

Nisbet etsen sen onu Arş nûruna,
Gör, güneş bir zerre olmazmış ona!

590. Gözde kuvvet ihsan etsin bil Hüda,
Hep güneşler, şer ve alçak olmada.

Kimyâgerdir, sâde bir tek te'siri,
Bir duman olmuş güneş, tutmuş yeri.

Bir yarım iksîr kadar, vursun ona,
Hep karanlıklar güneştir, baksana!

Bir sanatkârdır, tecellî verdi mi?
Hasse dolmuştur Zuhâl, almış demi!

Cümle yıldız, cümle cânlar, böyle bil,
Böyle yap mikyası, bir talip kesil!

595. Göz kamaşmıştır güneşten, işte hâl,
Sen de Rabbânî görüş, göz, iste al!

Göz kamaşmıştır, güneş bakmışsa bir,
Şu'alar bir bir gidip, sönmektedir.

Bakma, bir nûrdur güneş, olmuş âteş,
Nûra karşı, nâr olur zulmetle eş.

MAĞRİBİLİ ŞEYH ABDULLAH'IN (ALLAH SIRRINI TAKDÎS ETSİN) KERÂMETLERİ VE NÛRU

Garplı Abdullah demiş ki duy yine:
"Ben karanlık görmedim altmış sene!"

"Görmedim altmış sene gündüz, gece,
Görmedim ben bir karanlık öylece."

600. Cümle sûfî doğrular olmuş onu;
“Geceler, takip ederdik nûrunu.”

Hep diken dolmuş çukur, çöllerde de,
Rehber olmuş. Sundu mehtaplar yine!

Dönmeden yüz derdi: “Var dikkât çukur!
Sol yanından geç, düşersin yol budur!

Sonra, “sağdan geç” diyordu var diken,
“Böyle meylet” emrini vermiş hemen!

Biz, ayağından öperdik gündüzün,
Pek de yumşak, sanki olmuş bir gelin.

605. Yok çamurdan, yok ki bir tozdan eser,
Yok ki çatlak, değmemiş bir taş meğer!

Mağribî etmiş Hüda can, Şark’lı o,
Garplı ammâ, nûr saçan bir Şark’lı o.

Öyle bir nûr, aşkta rehvan at ki bu,
Halk ve hasın gün korunmuş doğrusu.

Öyle bir nûr ki, yaratmış bin güneş,
Hep korur, olmaz karanlıklarla eş!

Ejdehâ, akrep yanından, ey mürît,
Kâmilin nûrdan yararlan, öyle git!

610. Bir temiz nûr, olmuş olsa rehberin,
Yolkesenler, parça parçaymış hemin.

“Yevmi lâ yehzillahün” Allah dedi,
“Nûrehum yehzâ”[55] okunsun istedi.

Hem kıyâmet vakti, nûrlar artacak,
Bulmak istersen, gerektir burda bak.

Verdi nûr Allah, bulutken, hem gece,
Bak delâlet neyse bilmiş öylece.

55 *“Allah kıyamet gününde Peygamberini utandırmadı!”*

Süleyman’ın Belkıs’ın Elçilerini, Getirmiş Oldukları Hediyelerle Birlikte Geri Göndermesi

“Siz ki mahcûp elçiler, artık gidin,
İşte altınlar sizin, tek kalp verin!

615. Hem bizim altın da olsun körlere,
Hep yapın sizler kilit merkeplere![56]

Kısrağın, ferci lâyık has halkaya,
Âşığın altın, sararmış yüzdü yâ!

Hem sararmış yüz, nazargâh-ı Hüda,
Altının ma’den, güneş bakmıştı yâ!

Hem güneş şuâsı vurmuş her nere?
Hak nazar etmiş ve görmüş her nere?

Siz benim tutsaksınız, candan da siz,
Şimdi teklîf eylememden korkunuz.

620. Dânenin düşkün şu kuş, hırs etmede,
Var tuzak, hürrüm demişken düşmede.

Kim gönülden dâne arzû etmede,
Nefsi tutsaklıkla coşmuş gitmede.

Hem bakışlar yönlenirken dâneye,
Her bakış bir bağ, ayaklar üzre de.

Hırsla bakmandır, düşürmüş ardıma,
Yok ki imkân burda gafil kalmama!

Çekti arkamdan bakışlar, hep seni,
Bil çeken olmaz ki gâfil ey deni!”

56 *Eskiden zenginler katırlar gebe kalmasın diye ferclerini altın kilitler ile kilitlerlermiş.*

Terâzisinin Dirhemi Baş Yıkanan Kil Olan Bir Attâr İle Kil Yiyen Müşterînin Hikâyesi

Kil yiyen attâra varmış, bekledi,
Şimdi ondan ben şeker alsam" dedi.

İşbu attâr hilekâr, hırsız biri,
Hep de topraktan onun dirhemleri.

Der ki attar: "Dirhemim kilden benim,
Sabr et azcık, ben tedârik eylerim."

"Ben şekerden isterim dirhem değil,
Dirhemin her neyse fark etmezdi bil!"

Kil yiyen var, kil desen, altın ne ki?
Hem alışkın kil yiyen, altın ne ki?

Bir kadın var şöyle dermiş oğlana;
"Bulmuşum bir kız, güzel dilber sana!

Çok güzel, nâmûslu, gerçek bir bacı,
Tertemiz kız, hem de soyca helvâcı."

Der ki genç: "Elbet güzeldir böyle hâl,
Böyle bir kız, hem şekerdir, hem de bal."

"Yoksa dirhem, tartın olsun kil senin,
Çünkü gönlüm âşıkı bu meyvenin!"

Koydu mevcuttan terâzi üstüne,
Sonradan kil dirhemi koymuş yine!

Hem şeker koymak dilerken karşıya,
Başlamış tekrâr şekerden kırmaya.

Elde yok, kırmak için elbet keser,
Müşterî dersen, birâz beklerdiler.

Döndü attâr, hem gider gitmez öte,
Çaldı, kil yenmiş ve artık midede.

Görmesin attâr, deyip korkmaktadır,
Göz ucuyla, kollayıp bakmaktadır!

Gördü attâr, meşgul olmuş kendini,
Hem ne çalsan çal, bizim çün hoş hani!

Sen kilimden, böyle hep çalsan da ne,
Kendininkinden yiyorsun sen yine.

Sen çekindin, şimdi benden ey eşek,
Sen de "az yersin" benim korkum bu tek.

Gerçi meşgûlüm fakat ahmak değil,
Çok şeker vermem, muhakkak sen de bil!

Aldığın ân, sen şeker az gelmede,
Anlaşılmıştır, şu ahmaklık nede!

Kuş görür hem, dâne görmek hoş gelir,
Dâne önden, ondan yol kesmektedir.

Göz zinâsından, alırsan zevki sen,
Hem kebâp yersin etinden, bil ki sen!

Böyle bakmak, bir zehir oktur sana,
Artırır aşk, sabrı silmiş baksana.

Madde yemdir, hem zayıf kalmış kuşa,
Ukba yemdir, hep şeref bulmuş kuşa.

Öyle bir mülktür, tuzaktır bil ki sen,
Çok büyük kuşlar bulup, av eyleyen.

Hem Süleymân'ım, sizin mülklerde ben,
Saklarım dertten, bütün tehlikeden.

Ettiniz siz, mülke tutsak, siz, sizi,
Mülke sâhip sen, helâkin yok izi!

Ey cihânın tutsağı, harîs adam,
Sen şu dünyânın esîrsin, hem de tam!

Hem de ruhen, sen cihân hepsindesin,
Nerye dek kendin büyük bilmektesin?

SÜLEYMÂN'IN (A.S.) ELÇİLERİN GÖNLÜNÜ ALMASI, ONLARA İLTİFÂTTA BULUNMASI, GÖNÜLLERİNDEKİ ÜRKEKLİĞİ GİDERMESİ VE GETİRİLEN HEDİYELERİ KABUL ETMEYİŞ SEBEBİNİN ELÇİLERE ŞERH VE İZÂHI

Elçiler, sizler benim elçimsiniz,
Reddimiz, üstün kabulden, bilseniz!

Belkıs'ın huzra varırken söyleyin,
Çölde altın, hiç tükenmezdir diyin!

655. Anlasın, hiç meylimiz yok altına,
Altını sunmuş olan, Allah bana!

İster Allah, altın olmuş cümle yer,
Yer dolar kıymet bulunmaz inciler.

Sen ki hep, altın seçip, tercih eden,
Gör ki mahşer, yer gümüş, olmuş hemen.

Kudret, altın istemez kimseyledir,
İstesek yer altın olmuş, yükselir!

Altın ister sandınız sizler bizi;
Hem de, kimyâger ederdik biz sizi!

660. Vazgeçin, olsun eğer mülkî Sebe,
Kil, sudan çok, mülkünün çok mertebe!

Bir tuzaktır tahtadan, hem taht denen,
Konduğun yer, dışta koymuş bil ki sen!

Bir sakal var, geçmiyor hükmün ona,
Dem vurursun, sen ki şahlıktan yana.

İstemezken hep ağarmış saç, sakal,
Sen utan artık sakaldan, öyle kal!

Mâlikül-mülk üzre, yapsan secdeler,
Bir cihân buldun ki, yüzler mülk değer!

665. Zevki pek çok, Hakk'a yapsan secdeyi,
Öyle bir zevk, bunca devletten iyi!

İstemez Yâ Rabbi, mülk etmem niyet,
İstemem ben, secde ihsan et yücelt!

Gör, cihân şahı denen bilmez yolu,
Almadan kulluk şarâbından, koku!

Yoksa Edhem benzeri onlar yine,
Yönlenirler mal ve mülkün terkine!

Hem devâm etsin cihân, derken Hüda,
Onların göz, ağza köstek vurmada!

670. Tatlıdır onlar için, tahtlar ve tâç,
Âlemin halktan diler, alsın harâç.

Kum kadar toplar isen, altın, gümüş,
Sen gidersin, arda kum kalmış imiş.

Mülk ve altın, olmasın yoldâş sana,
Sürme almak üzre, altın atsana.

Tâ ki göstersin, cihândır bir kuyu,
Sen Yûsuf'sun ip bulup çık doğrusu!

Kuy'yu geçsin, söylesin, tendir kölen,
Müjde, gerçek ruh olurken yükselen!

675. Aksediş var, gösterir tersten kuyu,
Âdî taş, altın deyip sunmuş suyu!

Hep çocuklar oynaşırken ortada,
Bir kırık çömlek ki, altın sanmada!

Allah'ın ârifleri bir kimyâger,
Neymiş altın? Madenin yoktur değer!

BİR DERVİŞİN, BİRKAÇ ŞEYHİ RÜYÂSINDA GÖRÜP ONLARDAN, KAZANMAYA UĞRAŞMADAN VE İBÂDETTEN GERİ KALMAKSIZIN HELÂL RIZK İSTEMESİ; ŞEYHLERİN DE O DERVİŞİ İRŞÂT ETMESİ; DAĞDAKİ ACI VE EKŞİ MEYVELERİN ŞEYHLERİN HİMMETİ VE ATÂSI SÂYESİNDE DERVİŞE TATLI OLMASI

Sohbet etmişken demiş, dervîş hemen,
"Hızr'a mensuplar ki gördüm düşte ben!"

Söyledim: "Nerden yesem ben lokmayı,
Hep helâl olsun, bulup alsam payı."

Hem çıkarmış oldular, yükseklere,
Silktiler dağ meyvesinden yerlere.

"Yaptı Allah, tatlı olmuş meyveler,
Bizde, himmetten tat almış meyveler!

Çekme zahmet, gel ye artık meyveden,
Kurtulursun çıkmalardan, inmeden."

Ben rızıktan, çokça feyz aldım o ân,
Sözlerin zevk, aklı hayrân eyleyen!"

"Ey Hüda bilmekteyim, bir imtihân,
Gizli ihsân eyle halklardan ki sen!

Bitti söz, gönlümde bir hoşluktu var,
Hem yarılmak üzre kalbim, sanki nar!

Ben dedim, gönlünde hiç zevk yok mu yâ,
Cennetin bir başka zevki olmasa;

Başka arzû kalpte hiç bulmazdı yer,
İstemezdim ben ceviz, dersen şeker.

Her kazançtan kaldı altın bilseniz,
Cüppenin bir yende muhkem dikmişiz.

O DERVÎŞ'İN: BEN ŞEYHLERİN KERÂMETİ SAYESİNDE HELÂL RIZIK BULDUM, BİR ALTINI ŞU ODUNCUYA VEREYİM, DEMESİ. ODUNCUNUN DA ONUN KALBİNDEKİ NİYETTEN İNCİNMESİ

Yüklenip derviş odunlar gelmede,
Hasta, yorgun ormana gitmişti de.

Ben dedim: "Yoktur rızıktan bende gâm,
Hürrüm artık, rızkta derdim yok ki hem!

Tatsız olmuş meyveler, hoş gelmede,
Şahsa has bir rızkı bendim almada.

Lokma derdinden bütün, kurtulmuşum,
Bir tek altın, yoksula vermek işim.

Versem altın, ben bu külfet çekmişe,
Rızk edinsin, hem bulup kuvvet işe.

Bildi kalbimden geçen her hâli bu,
Çünkü bulmuş oydu, Allah nûrunu!

Mumdanın içlerde mum yanmış idi,
Gönlü tâ içten bilip, görmüş idi.

Her ne içten geçse ayândır ona,
Kalpte her sırrın, emirdir baksana!

Şaşkınım, vermiş bu zât, içten cevâp,
Ben düşündüm, söylenen olmuştu hep!"

"Mânevî şahlar için fikrin bu mu?
Vermesinler, geldi her rızkın sonu.

Söylemiş söz, anlamam elbette ben,
Hep azarlar, gönle yerleşmiş hemen.

Aslanî heybetle gelmiştir bana,
Sırtının yük neyse, koymuş bir yana.

Odunu koymuş yere, heybetle o,
Her yanım titrer olurken doğrusu!"

Der ki: "Yâ Rab, varsa hem, has kulların,
Hem duâ makbul ve elmâs kulların!

İsterim, olsun kuyumcu misli yâ,
Hep odunlar, dönse altın olmaya."

Der demez hepten, odun altın olur,
Yerde âteş misli, parlaklık bulur.

"Ben o ân tam kendimi kaybetmişim,
Vakte artık, hayreti terk etmişim."

Der ki: "Yâ Rab, kulların kıskanç senin,
Kaçtı şöhretten için onlar bütün.

Yük ne var sen, Rabbimiz hepten yine,
Dönse tekrârdan, odunlar hâline."

Oldu altınlar odun, birden o ân,
Hem bakışlar, aklımız hayret dolan!

Yüklenip yük, döndü tezden şehre o,
Hem önümden geçti tekrâr yükle o.

Arkasından ben de gitmek istedim,
Müşkülüm her neyse bir sorsam dedim.

Bağlamış artık onun heybet beni,
Hasların huzrunda, halk yolsuz, denî!

Cân ve baş vermekle, bulmuş olsa yol,
Onların cezbeyle, almış olsa yol.

Görseniz, ermiş ki sohbet etmede,
Hak ganîmeten bu sohbet yetmede!

Şaha yaklaşmış olan, yokken sebep,
Çıkma yoldan, oldu ahmaklık talep!

Fazla et kurbânda versen ahmağa,
Bir sığırdan but sanıp durmuş ağa.

Hem değil but, etme artık iftira,
Sen eşek gözlerle baktın onlara!

Sanma rüşvet, şahtan ihsândır sana,
Rahmetinden has bir ikrâmdır sana."

SÜLEYMÂN'IN (A.S.), BELKIS'IN İMANA GELMESİ İÇİN ELÇİLERİ TEZ GİTMELERİNİ EMRETMESİ VE ONLARI TEŞVÎKİ

Belkıs'ın orduydu çekmiş kendine,
Bil Süleymân, hiç savaş etmez yine.

"Ey azîzler siz çabuk, tezden gidin,
Mertliğin deryâsı coşmuş, yönlenin.

Hem kabarmış dalgalar, gör her şeyi,
Saçtılar sahile, yüzler inciyi.

"Es-salâ" ben söylerim irşât için,
Rıdvan açmıştır kapı, artık gelin!"

Der Süleymân: "Elçiler sizler gidin,
Belkıs'ı İslâma siz, dâvet edin.

Tezce gelsin, söyleyin sizler ona,
Ersin Allah'ın esenlik yurduna!"

İsteyensen, sen çabuk ol bir kere,
Feyzi gör, toptan eriş devletlere!

İsteğin yok olsa, ey sen şimdi gel,
Tek vefâlı sevgilin var, iste al!

İBRAHİM EDHEM (HAK SIRRINI TAKDÎS ETSİN) HİCRETİ VE HORASAN SALTANATINI TERK ETMESİ

Mülkü terk et, gel olup, Edhem gibi,
Ol ölümsüz devletin sen sâhibi.

Şah, sedir üstünde yatmışken gece,
Bekçiler, dam üzre durmuş öylece!

Bekçilerden kastı şah İbrahim'in,
Çapkın hırsız defi olmazmış bilin!

Kendi âdil şah bunu hep bilmede,
Hem eminlik, gizli şahın gölgede!

730. Hem adâlettir, murâtlar bekçisi,
Kendi âdil bir hükümdâr doğrusu!

Bil ki şahın, tek rebâptan gayesi,
Hak hitâb olmuş, hayalin cümlesi!

Hem davul, hem zurnanın sesler bile,
Bir kıyâmet hâlidir görsen hele.

Feylesoflar söylemişler: Bilmişiz!
Musikin, her nağme saklar, gökten iz.

Halk çalar, söylerdi, tambur nağmesi,
Hem felek devrinden almıştır sesi.

735. Der ki mü'min: "Böyle her çirkin sesi,
Cennetin vardır güzelleştirmesi.

Biz bütün, Âdem'de mevcût cüz'leriz,
Nağmeler, Cennette duymuş bizleriz.

Suyla topraktan hicâbın olsa da,
Nağmeler sırdan rebâblar olmada!

Hem, bulaşmışken musibet toprağı,
Zîr ü ben'den nağmenin geçmiş çağı.

Hem su, idrâr, hem necis birleşti mi,
Pek acır, artar suyun keskinliği.

740. Hem ceset saklar su, idrâr, bünyede,
Olsa pis dahi âteş söndürmede.

Pisse, gâmın âteşi gördükçe su,
Söndürür gam, çünkü söndürmek hûyu.

Âşığın ruha, gıdâdır nağmeler,
Hem, ilâhî bir hitâp vehmindeler.

Dinleyişlerden hayâl, kuvvet alır,
Hem o seslerden, hayâl sûret alır.

Kim ceviz atmış suya, kuvvetlenir,
Aşkın âteş, hoş sedâdan güçlenir.

SUSAMIŞ BİR KİMSENİN, ÇUKURDA BULUNAN DEREYE YETİŞEMEDİĞİ İÇİN, SUYUN SESİNİ DUYMAK MAKSÂDIYLA CEVİZ AĞACI ÜSTÜNDEN SUYA CEVİZ SİLKELEMESİ VE SUYUN SESİNİN GÜZEL NAĞMELER GİBİ ONU NEŞELENDİRMESİ

745. Bir ceviz var, alt derinden bir dere,
Bir susuz çıkmış ceviz silkmiş yere.

Hem cevizler, düştükçe söyletmiş suyu,
Ses gelir hem de köpük seyrinde bu!

Aklı çok bir kimse der geç, yapma sen,
Hem cevizlerdir, harâretler veren.

Hem cevizler onca düşmüşler suya,
Pek uzaktır, alçacık senden su da.

Sen o yüksekten gelip insen yere,
Hep sürüklenmiş cevizler bir kere."

750. Der ki genç: "Gâyem ceviz silkmek değil,
Gördüğün aldatmasın, dikkat kesil!

Maksâdım düşsün ceviz duysam suyu,
Seyredip dalsam köpük görsem suyu!

Kim susuz, dönmektedir havzın yanı,
Havzı dönmekten öte yok imkânı."

Hem su, hem ses etrâfında dönse kim,
Kâbe say, gerçek tavâf etmiş derim!

Ey Hüsâmeddin ve Hakk'ın nûru sen,
Mesnevî'den maksâdım, sensin hemen!

Mesnevî söyler şeriât hâlini,
Sen kabûl ettin onun ahvâlini.

Has ve çirkin neyse, şah etmiş kabûl,
Redde yok imkân, şahın buymuş usûl!

Ver su madem, sen ki diktin bir fidan,
Sen ki açtırdın çiçek, çöz düğmü sen!

Mesnevî'nin sözde, sırdan kastımız,
Şi're sinmiş seste maksat, sizsiniz!

Bence mevcût ses senin, Hakk'ın sesi,
Âşığın, maşûkla ayrılmak nesi?

Hak'la kul ruhunda vardır, yok kıyâs,
Hem hesâpsız, keyfiyetsiz bir temâs!

Nâs dedim ben, asla "nesnâs"[57] söylemem,
Ruhça yüksekten olur maksât da hem!

Nâstır insan, oysa insan nerdesin?
Görmedin baş, sanki kuyruklardasın!

"Atmadın sen, attı Allah" söyledin,
Sen cisim, cüzler görüp kalmış idin.

Cismî terk et, Belkıs ol ahmak kişi,
Hem Süleymân var ya, terk et her işi.

Ben derim "Lâ havle"; söz olmaz benim,
Şüphe dolmuş, zât içindir sözlerim.

Sözlerimden, doldu kalbin vesvese,
Orda inkârlarla, zân duymuş ise.

Söylerim "Lâ havle" var gönlün sesi,
Zıddı söyler kalbiniz, yok çâresi.

Sözlerim, hoş gelmemiş olsun sana,
Susmuşum, gel söyle, yer yok susmana!

Vardı neyzen, çok güzel ney üfleyen,
Alt yanından çıktı bir yel, bilmeden.

Altta tutmuşken yeyi dermiş hemen,
"Bebden üstünsen neyi gel üfle sen?"

Müslümân hem, sen edep neymiş desen,
Bir edepsiz varsa sus, sabreylemen!

Kim ki der, elbet filân pis hûyludur,
Onda söylenmiş şikâyetler budur.

Bil şikâyet eyleyen, hûysuz kişi,
İş o hûysuz, hûysuza söz söyledi.

Hûylular hepten sakınmış kimseler,
Hep tahammül eyleyen has erdiler.

Şeyh şikâyet eylesin, hak emri bu,
Olmamış elbette nefsin arzusu!

Onların şekvâ, hemen ıslâhtı bil,
Hem Nebî şekvâsı benzerdir asıl.

Hem nebîler, hep sabırsız olsalar,
Sanma onlar, meyledip bedlik sunar!

Hep nebîler, nefsi öldürmüş idi,
Hak emirden suçlamış onlar bedi.

Ey Süleymân, kargalar, görsen doğan,
Hilm edip olsan gerek şefkat sunan!

Olsa yüz Belkıs, zebûn olmuş sana,
Hepsi duâ muhtacındır, baksana!

"ŞİRKTE ISRÂR ETME VE İMANDA GECİKME" DİYE, SÜLEYMÂN'IN (A.S.), BELKIS'A HABER GÖNDERMESİ

Yönlenip dur Belkıs aklından yana,
Yoksa askerler hasım olmuş sana.

Perdecin, yırtar senin has perdeni,
Yoksa cânın düşmânı bilmiş seni.

[57] *Nesnas: Tek el, tek ayak olarak vehm edilen bir varlık.*

Yer ve gökler üzre mevcût zerreler,
Hakk'a asker, Hakk'ı hep temsildeler.

Görmedin sen, Âd'a rüzgâr neyledi,
Duymadın, tûfân nelerden söyledi?

Hem de Fir'avn üzre, kînler ummânı,
Kârun'u, yerler nasıl yutmuş hani?

Hem ebâbil neylemiş, bilsen file,
Bir sinek Nemrûd'a ne'tmiş, bak hele!

Bir sapan atmıştı, Dâvud düşmâna,
Altı yüz taş oldu, değmiş düşmâna.

Lût'a düşmân, üzre yağmış taş bütün;
Tâ, siyâh deryâya dalmışlar, düşün!

Ben ki söylersem cihân, cânsız ne var,
Oldular Peygamberin yardımcılar.

Mesnevî ciltler dolar, sığmaz eve,
Yüklesen, âciz kalır kırkken deve!

Kâfirin hakkında şâhit, bir tek el,
Hakk'a asker oldu gerçek, bir güzel.

Şimdi Hakk'ın zıddı, sen seçmiş olan,
Sen o askerlerlesin, korkup uyan!

Sende mevcût zerreler, Hak askeri,
Emre uymuşlar, nifaksız her biri.

Göz ağırsın, emri almış olsa bir,
Böyle yüzler, intikâmlar az gelir.

Diş alır olsun, ağır, dur emrini,
Hem dişinden, Hak cezâlarmış seni.

Tıp kitâbın aç ve dertlerden oku,
Öğren artık, tende mevcût ordu bu.

İşte öğren, cânların cânı Hüda,
Hakk'a düşmanlık kolay olmuş mu ya?

Gel bırak! Şeytân ve cinden orduyu,
Çünkü onlar, cânla Hakk'ın ordusu.

Sen bırak Belkıs şu mülkü, gel bana,
Benle olsan, hep cihân mülktür sana!

Sen hamamdan bir resim, bensiz iken,
Benle ol, gerçek nedir gel belle sen!

Bir resim olsun fakîrin, zenginin,
Bir resimdir, neylesen ruhsuz hemin.

O bezenmiş oldu başka kimseye,
Göz, ağızdan fayda uymaz gerçeğe!

Sen savaşlar üzre mahvettin seni,
Başkasından, fark edilmezsin hani.

Hangi sûret rastlasan, dersin bu ben,
Vallah olmaz, gördüğün hiç asla sen!

Sen ki, halktan ayrılıp gitsen öte,
Ağza dek battın, tükenmez minnete.

Hem nasıl sensin? O sen, bir tek kişi,
Kendinin hoşlukta, sarhoşluk işi?

Sen iken kuş, kendin av, kendin tuzak,
Kendinin dam, hem döşek, hem mevki bak!

Hiç değişmez maddesi var cevherin,
Onda fer'i varsa, arâzdır bilin!

Sen ki, Âdemoğlusun, gel sen otur,
Sende var çok zürriyet, fikr et ve dur!

Küpte varken, elde hiç yokmuş sular,
Kentte yok olmaz, o madem, evde var.

Hep cihân küp, kalpse ancak bir nehir,
Hücre dünyâ, kalp, acâyip bir şehir!

SÜLEYMÂN'IN (A.S.) BELKIS'A: "BENİM, SENİN İMANA GELMENİ İSTEMEM; ANCAK ALLAH RIZÂSI İÇİNDİR; NE NEFSİNDE, NE GÜZELLİĞİNDE, NE DE SALTANATINDA BİR ZERRE GARAZIM YOK... HAK NÛRUYLA GÖZÜN AÇILINCA, BÖYLE OLDUĞUNU SEN DE GÖRÜR VE ANLARSIN" DEMESİ

Anla artık, elçiyim duy dâveti,
Bil ecel ben, öldüren her şehveti.

Bende şehvet varsa, âmirim ona,
Tutsak olmam zevke, dilberden yana.

Aslımız dersek, bizim put kırmada,
Hem Halîl, putlar kırar olmuştu da!

Girmiş olsak, biz eğer puthâneye,
Biz değil, putlar yönelmiş secdeye.

Girdi Ahmed, hem Ebû Cehl putluğa,
Hem, gidişler üzre farklar, çoktu yâ!

Baş koyar put, girse dost puthâneye,
Hem Ebu Cehl'dir yönelmiş secdeye!

İşbu dünyâ, şehvetin puthânesi,
Kâfirin hem, hem nebîler hânesi.

Cümle şehvetler, nebî emrindedir,
Sanki altın onların, yanmak nedir?

Kâfin kalp; has bir altındır eren,
Şehvetin dünyâda, birlikler hemen!

Kalp gelir sarrafta, olmuştur kara,
Gelsin altın, parlayış var onlara.

Hoş kulaç atmakta altın âteşe,
Has bir altın, hep güler, bir bak işe!

Cismimiz bir perde, yüzler örtmede,
Biz deniz olduk samanlar örtmede!

Bakma câhil, sen şu dîn sultânına,
Baktı İblîs, tersçe Âdem'den yana.

Onların ruhlar olur, ölmez güneş,
Bir avuç toprakla, örtülmez güneş!

Nûra yüz kül, yüz sepet kil dökseniz,
Mümkün olmaz, nûru birkez örtmeniz.

Kim saman? Örtsün suyun silsin süsü!
Kim çamur? Olsun güneşler örtüsü!

Kalkıver Belkıs, şu Edhem benzeri,
Mülk şu üç günlük dumandır, gel beri!

İBRÂHİM EDHEM'İN ARTA KALAN HİKÂYESİ

Duydu damdan, tahtta has devrin şahı,
Duydu tak tak, yükselen bir ah vahı.

Sert adımlar, damda duymuş oldu da,
Kim cesâret eylemiş derken o da.

Kimsiniz derken, açıp bir pencere,
Hem değil insan, o benzer cinlere.

Pek acâyip, kimseler baş eğdi de,
Biz arar olduk bütünden bir gece.

Der ki Ethem: "Kastınız neymiş eve?"
"Damda biz, derler, arar olduk deve!"

Sonra derler: "Sen ki taht üstündesin,
Orda Allah bulmanın meylindesin!"

Söyleyip kayboldu gözden izleri,
İnsanın gözler, daha görmez peri.

Mânevî hâl, gizli halktan öyle de,
Çünkü halkın yüz, sakalla, cüppede!

Akraba, halkın gözünden düştü şah,
Oldu ankâ misli meşhûr Padişah!

Bulsa bir kuş, Kaf dağından bir mekân,
Cümle âlem bahseder has Anka'dan.

Hem Sabâ'ya erdi nûr, şarktan hele,
Halk ve Belkıs üzre düşmüş velvele!

840. Hep kanat çırpmış, ölen ruhlar bütün,
Hep beden kabrinde, açmış örtüsün!

Hem semâdan, müjdenin gelmiş sesi,
Söyleşirler, söyletirler herkesi.

Öyle bir ses, dîni hep yükseltmede,
Gönle dallardan, yeşillik vermede!

Hem, Süleymân'ın nefesler sanki sûr,
Cümle ölmüşler, kabirden kurtulur.

Hep saâdetler, senin olsun eğer!
Geçti onlar, Hak bilir gerçek neler!

SABÂ HALKININ HİKÂYESİNİN SONU, BELKIS'IN KAVMİNDEN HER BİRİNİN DÎN VE KALA MÜŞKÜLLERİ HAKKINDA SÜLEYMÂN'IN (A.S.) NASÎHATİ VE İRŞÂDI, HER CİNS GÖNÜL KUŞUNU, O KUŞUN ÖTÜŞÜ VE YEMİ İLE AVLAMASI

845. Âşıkâne söylerim ben kıssayı,
Lâlelik almış sabalardan payı.

Hep cesetler, erdiler vuslâtına,
Hem kavuşmuş çol-çocuk, evlat, ana!

Saklı toplumlarda, aşkın ümmeti,
San kınanmak kaplı, mertlik niyeti.

Ruha zillet, hep cesetten gelmede,
Tende izzet, ruh verip yükseltmede!

Aşk sizindir, hem bütün aşkın şarâp,
Bâkîlik Hak'tan ve sizler bâkî hep!

850. Âşık olmaz kimse sen kalk, âşık ol!
Kokla Yûsuf ıtrını sen, almış ol!

Kuş dili bilmiş Süleymân, gelsene,
Herkesin nağmeyle sözler etsene!

Hak ki göndermişti ses, kuşlar için,
Ötmeler elbette, dersindir senin.

Kuşsa cebri, söyle cebrilikle sen,
Kol kırık kuş varsa, sabrın sun hemen!

Sabreden kuş varsa, sen ver affa yer,
Varsa Ankâ, Kaf dağından ver haber!

855. Var güvercin, hem doğandan kaçsın o,
Hilmi anlat sen, doğan bulsun yolu.

Sür yönelsin baykuşu, nûrdan yana,
Eşleşip olsun bu çift, hem âşinâ.

Sulhu öğret, kavga bilmiş kekliğe,
Tut horoz, göster sabâh, görsün diye!

Sen de hüthüt, kuş için göster ki yol,
Neyse gerçek, Hak bilir, sen bilmiş ol!

BELKIS'IN SALTANAT KAYDINDAN KURTULMASI VE İMAN ŞEVKİYLE SÜLEYMÂN'IN İLTİFÂTINDAN MEST OLMASI, MEMLEKETİNDEN HAREKET ESNASINDA TAHTINDAN BAŞKA HER ŞEYDEN VAZGEÇİŞİ

Hem Süleymân, hep Sabâ'nın kuşlara,
Çaldı ıslık, cümleten uymuşlara.

860. Uymasın kuşlar, kanat, kollar kırık,
Yâ balık benzer sağır, kördür yazık!

Söyledim, yanlış yapar kim secdeyi,
Vahye yönlenmişse, duymuş her şeyi!

Çünkü Belkıs, varmak ister, oldu da,
Hem geçen günler için, hep yanmada.

Âşığın nâm, şöhreti terktir dedi,
Mâl ve mülk hep, neyse hep terk eyledi.

Porsumuş, kokmuş soğan olmuş bile,
Nâzenin bir cariye, has bir köle!

865. Bahçe, bağlar, hem saray, berrak nehir,
Şimdi âşık baksa, sönmüş kül gelir.

Gönlü aşk, almışsa işgâl altına,
Her güzellik, çirkin olmuştur ona.

Zümrüt olsun, aşk değersiz kılmada,
Şerh edilmiş "Lâ" ki aşkın manâda.

"Lâ ilâhe illâ Hû"[58] sığnak sana,
Ay da isten, dip siyâh küp baksana!

Mâl ve mülk, Belkıs için bir hiç demek,
Müşkül olmuş ayrılış, tahtıydı tek.

870. Hem Süleymân anlamış, gönlünde ne,
Vardı Belkıs'tan da yollar gönlüne.

Hem duyan oymuş, sineklerden sesi,
Çok uzak feryâdı duymuş öylesi!

Oydu bilmiş, sırrı **"Kâlet nemletün,"**[59]
Köhnenin bilmiş olur sırrı bütün.

Hem uzaktan gördü, Belkıs netmede,
Tahttan ayrılmakta pek güç gelmede!

Ben ki söylersem, neden sevmiş onu,
Tahtı söylersem, sözün gelmez sonu.

875. Hem kamıştandır kalem, hissizse ne,
Kâtibin cinsten değil, mûnis yine!

Hem, sanatkârlar için âletleri,
Cânsız ammâ, cânlının yâr elleri!

Anlayıştan göz, senin nemlenmede,
İşbu yüzden, geldi az söz etme de!

Taht büyük dersen, ağırlık pek de çok,
Naklinin, elbette bir imkânı yok.

Parçalardan ayrılış, mutlak hatâ,
Taht, beden örnek, yapılmış olsa da.

880. Hem Süleymân der ki: "Tahttan vazgeçer,
Sonda duymuştur soğukluk, böyleler.

Ruh gelip, tevhîtte uç versin eğer,
Nûru sönmüş, yanmaya bulmaz ki fer.

İnci, diplerden çıkıp gelmiş ele,
Çöp, köpükler üzre baktın hor hele.

Hem güneş, nûrlar saçıp yükseldi mi?
Kuyruğundan yurt seçer kim, akrebi?

Böyle hâller mevcût olmuş olsa da,
Tahtı nakl, mutlak gerektir, ortada!

885. Hem çocuklar mislidir, incinmesin;
Beklenen her neyse, yapsak biz kesin!

Bizce bir hiç, oysa Belkıs der, azîz,
Hûrinin, mecliste şeytân, var deriz.

İbret olsun öyle taht, saklardı nâz,
Sanki aba, bir çarık saklar Eyâz.

Belkıs'ın taht, gelmiş olsun anlar o,
Bellesin hem, neydi tutsak olduğu!

Nutfe, toprak, hem de bir kan pıhtısı,
Serdi Allah, görme lâzım doğrusu!

890. Sen neden geldin, bakarken hâline,
Böyle bakman, celp eder nefret yine.

Sen o ân, kil, nutfenin bir âşığı,
Sen bu ân, insanlığın inkârcısı!

---

[58] *"Allah'tan başka tapacak yoktur."*

[59] *Neml, 17.*

Biz kerem ettik ki, inkâr olmasın,
Önceden elbette hep, topraktasın.

Oldu inkâr üzre hüccet, doğmanız,
Hem ilâçtan çokta artmış derdiniz.

Toprağın iş yapmaya imkânı hiç,
Nutfenin düşmânlığın yok, cânı hiç.

895. Nutfe, toprak âleminden gelme sen,
Ruhça kalp yok, fikre münkîrdir hemen.

Cânsız oldun, inkâr ettin cânı sen,
İnsan oldun, haşrı reddettin neden?

Halka sallarsan, duyarsan öyle ki,
Hem içerden "evde yok" der evdeki!

Halka çalmış, kimse, anlar evdeler,
Halka çalmak öyle hem, durmaz sürer.

Haşrı ispat, eyler inkârın senin,
Hak, cemattan haşr eder yüzler bilin!

900. Onca san'at çıktı gör, inkârcı yâ;
Hem çamur, suymuş yapan inkârı da![60]

Kil, suyun inkârı hiç, inkâr değil,
Evdedir der: "Kimse yoktur burda bil!"

Söylesem ben, yol bulurdum yüz söze,
Korkarım söz, sürçmeler versin size!"

Belkıs'ın Tahtını Sabâ'dan Kudüs'e Getirmek İçin Süleymân'ın (A.S.) Çâre Buluşu

Der ki İfrit: "Kalkmadan Belkıs derim,
Tahtı ben, elbet getirmek isterim!

Der ki Âsaf: "İsm-i Âzamlarla ben,
Tek bir ân geçmez, hazırdır, taht hemen.

905. Gerçi İfrit sihre tam üstâd iken,
Tahtı, Âsaf'ın nefesmiş celbeden.

Geldi Belkıs tahtı, artık gözlenen,
İfritin sihr boş, kerâmet var iken!

Çok şükür der, böyle yüzler nimete,
Sunmuş Allah, böyle birçok lûtfu de.

Hem Süleymân baktı bir taht, tahtadan,
Der ki: "Sensin anca ahmak avlayan!"

Tahta, taştan işte bunlar, nakş olan;
Ancak ahmak kimselerdir baş koyan!

910. Secde etmiş kimse, cânı bilmiyor,
Cânda azcık cânı, görmüş gözlüyor!

Bir vakit duymuştu taştan söyleyiş,
Böyle hâlden, geldi hayret eyleyiş.

Kim ibâdet tavlasın ters oynasa,
Taştan aslan görse, aslan sanmada.

Gerçek aslan, bir keremdir etmede,
Bir kemiktir, fırlatır olmuş ite.

Der ki Allah: "Put iti bulmaz ki cân,
Bir kemik verdik, umumî sofradan."

Resûlûllah'ın Süt Annesi Halime'nin, Zât-ı Risâleti Sütten Kestikten Sonra Kaybetmesi ve Putlardan Sorması, Putların Secde Ederek Nebi-yi Ekrem'in Yüceliğine Şehâdette Bulunmaları

915. Söyleyim, sütannenin ben kıssayı,
Varsa silsin, gönlünün gâmdan payı.

Hem kesilmiş Mustafâ, süt emmeden,
Ellerin üstünde, O'ymuş gözlenen.

[60] *İnsan Sûresini telmih.*

Has ve çirkinden sakınmışken onu,
Cedde, teslîm üzre gelmiş en sonu.

Korkusundan kaybolur der, kalbe de,
Tâ **Hatîm**'in[61] içte başlar bekleme.

Geldi göklerden, o ân, bir ses ona,
"Ey Hatîm bak bir güneş doğmuş sana!

920. Ey Hatîm, gelmiş bu yüz, bin nûra eş,
Hem cömertlik gündüzünden, yüz güneş!

Ey Hatîm, pek muhterem sultân sana,
Baht, saâdet hepsi bir peyktir ona!

Ey Hatîm sen, şüphesiz hep tâzeden,
Nûrlu ruhlar var, konak oldun hemen!

Bir takım ruh, hepsi şevkin sarhoşu,
Sen için koşmuş gelirler, bir koşu!

Kaldı hayrân Halime, bir kimse yok,
Ön ve ardından gelen ses oysa çok.

925. Altı yönden ses gelir, fert yoksa da,
Bir nidâ var, uğruna cânlar fedâ!

Mustafâ'yı koydu sırtından yere,
Hoş sesi bulmak dilerken bir kere!

Sırrı söyler şah nedir, hem nerdedir?
Her tarâftan, göz atıp süzmektedir.

Sağ ve soldan, gezdirip göz durmada,
Sese sahip kul görünmez ortada!

Hem ümîtsiz baktı, şaşkın, kimse yok,
Bir söğüt olmuş ve titrer oldu çok!

930. Hem de dönmüş, tıfla yönlenmiş yine,
Mustafâ yok, orda hem, gitmiş mi ne?

Geldi hayret üzre, hayretler hemen,
Simsiyâh, gamdan, bütün etrâf denen.

Koştu evlerden yana, hiç durmadan,
"İnci dânem aldı kim?" feryâtlanan!

Mekke ehli: "Bilmeyiz kimdir alan,
Bir çocuk var dersiniz, yoktur gören."

Ağlayıp dökmüş gözünden yaş, figân,
Orda kim var, oldular hep ağlaşan.

935. Öyle ağlar, parçalarken sineyi;
Cümle yıldız ağlaşır gör gerçeği!

Halime'yi Yardım Dilemek Üzere Putlara Götüren İhtiyâr Arap

Elde baston, geldi bir tek ihtiyâr,
"Ey Halime söyle dertten neyse var?

Sîneler dağlar olan, feryât eden,
Hem neden ağlarsın artık, söyle sen?"

Der ki: "Ahmet üzre bendim süt veren,
Hem getirdim şimdi gör, teslîme ben.

Sırlı ses duydum Hatîm'den, öylesi,
Ben yanaştım, duymuşum sırrın sesi.

940. Ben semâdan duymuşum, çok hoş sedâ,
Tıflı koydum, indirip ben burda da!

Duymak isterdim, gelen sesler kimin,
Çok lâtif hem, çok müessirken bilin!

Görmedim ben, kimseden bir iz bile,
Duydum elbet, ses kesilmezdir hele!

Hem döner dönmez, kalıp hayretle ben,
Yok, çocuk hiç ortada dertmiş gelen."

"Hem kızım sen üzme cân" der ihtiyâr,
"Gösterim sen gel de, ben bir şehriyâr!

[61] *Kâbe'ye bitişik kısa bir duvar.*

945. İstesin söyler o tıflın hâlini,
Hem bilendir, büsbütün âhvalini."

Der Halime: "Hem cânım olsun fedâ,
Ey güzel şeyh, ey bütünden hoş edâ!

Gel de göster, hoş bakan bir şahı sen,
Hem çocuktan, bir haber versin hemen."

Vardılar, Uzza denen, puttan yana,
"Çok kayıplar bildiren" derken ona.

"Çok kayıp bulduk meğer yüzler kere,
Yüz sürüp sordum bilin kutsal yere."

950. İhtiyâr put üzre dönmüş secde de,
"Ey veli nimet Araplar, üzre de."

Der ki: "Ey Uzza, lütuf ettin yine,
Çok tuzaktan kurtaran, sendin yine!

Hem Araplar üzre çok ikrâmınız,
Oldu farz elbet, gelip râm olmamız!

Hem o bir sütannedir Sa'd'den biri,
Hem senin gölgen, onun sığnak yeri.

Bir çocuk yitmiş, Muhammed'dir adı,
İşte ondandır gelen, feryât dedi."

955. Hem Muhammed der demez, hep put olan,
Secde etmiş, baş eğip bilcümleten.

"Haydi, git ey ihtiyâr, sordum neden?
Mahvımız olmuş Muhammed bil ki sen!

Biz o yüzden savrulursak yerlere,
Biz o yüzden, hep kesâtız, bir kere.

Bâzı bizlerden, hayâller gördüler,
Cehle dalmış, hem heveskâr niceler!

Devri gelsin, yok olur hep doğrusu,
Hiç teyemmüm, bir görünmüş olsa su.

960. İhtiyâr git, açma sen yol fitneden,
Ahmed'in âteşle bizler yanmadan.

Gel uzaklaş, ihtiyâr Allah için,
Yakmasın hem, âteşi takdir bilin!

Sanki ejderhâ uyandırmaktı bu,
Hem nasıl bilmem, haber sunmaktı bu?

Hem deniz hem, madeni oynattı bu,
Cümle gökler titreten söz, yetti bu!"

Duydu, taşlardan çıkan sözler hele,
Âteşinden titreşir, gökler bile!

965. Böyle sesten, ihtiyâr titrer durur,
Cümle dişler, durmayıp tık tık vurur.

Sanki kış, titrer durur çıplak biri,
"Yâ ölüm sen nerdesin?" der hisleri!

Hem Halime, gördü, titrer pîri de,
Hep şaşırmış, sunduğu tedbîri de!

Der ki: "Ey pîr, ben meşakkat çekmişim,
Hayret etmek, hayret etmektir işim!

Bâzı rüzgârlar, hatip olmuş bana,
Bâzı, taşlardan edip olmuş bana.

970. Bâzı, rüzgârlar dönüp söyler bana,
Taş ve eşyâlar beyân eyler bana.

Bâzı, bâzı hep semânın erleri,
Tıflı almış, yemyeşil giydikleri.

İnleyim ben, söyleyim bilmem kime,
Yüz gönülden ağlarım ben derdime!

Gayretinden bağlı dil, sırlar derim,
Şimdi ancak, ben kayıptır söylerim!

Şimdi bir söz, söyler olsam bilmeli,
Bağlayıp halk, işte derler bir deli."

975. İhtiyâr der: "Gel sevin âh eyleme,
Secde et gel, şükredip ey Halime!

Hep cihân kaybolsa o, yitmez inân,
Yok, hüzünlenmek ve gel, artık uyan!

Her zamân, ön arkasından bekçiler,
Nice yüzbin bekçiler, beklerdiler.

İsmi duymuş, fenni çok put bir kere,
Hep düşüp baş koydular, elbet yere.

Asrımız pek çok acâyip, bir zamân,
Geçti ömrüm, böyle şey bilmem inân!

Söyledim, taşlar haberden inledi,
Emri tınmaz bir günahkâr, neyledi?

Taş günâhsızdır, tapanlar olsa da,
Mecbûriyet yok, tapınmış olmada!

Taş ki mecbûr, gördü düşmüş korkuya,
Bir düşün sen, son nedir bir suçluya!"

MUHAMMED (S.A.V.)'İN HALİME'NİN KAYBEDİŞİNDEN MUSTAFÂ (S.A.V.)'İN CEDDİ ABDÜLMUTTALİB'İN HABERİ OLMASI VE ŞEHİRDE ARAMASI, KÂBE'NİN KAPISI ÖNÜNDE DUÂ EDEREK BULMASINI CENÂB-I HAK'TAN İSTEMESİ VE BULMASI

Bir haber almış Muhammed'den dede,
Orda sütanneydi feryâd etmede.

Hem Halime attı yüksek nâralar,
Hem sedâsı yol alır, bir mil kadar!

Anlayan olmuş işi, neymiş dede,
Bağrı dövmüş, şimdi feryâd etmede.

Geldi üzgün, Kâbe'ye, hem öylece,
"Hak bilir her sırrı, var gündüz, gece!

Sırrı bilmek üzre, kudret bende yok,
Ben kulum, elbet benim, âczim de çok!

Yok ki, huzra lâyık olmuş bir hüner,
Sen mübârek, bense, âciz kul meğer!

Haceti secdemle mahcub şimdi ben,
Gözyaşım bir devlet olmaz neylesem!

Allah'ım, gördüm yetim bir inciden,
Lûtfunün kaynaktı ondan yükselen!

Bizden Ahmed, benzemez erdir bize,
Biz bakır Ahmet'te iksirdir bize!

Onda gördüm, öyle üstün, hâlleri,
Sunmamış dost, düşmanımdan hiçbiri.

Sen, çocukken çok lütuf, verdin ona,
Yüzyıl uğraş, ermemiz olmaz buna.

Ben yakînen çok inâyet gözledim,
Ummânın has inci oymuş belledim.

Ey Hüda, bildir ki şâfîim hani,
Nerdedir? Hâlinden âgâh et beni!"

MUSTAFÂ (S.A.V.)'İN CEDDİ ABDÜLMUTTALİB'E KÂBE'DEN CEVÂP GELMESİ

Hem o ân, yükseldi bir ses, Kâbe'den,
"Şimdi oymuş, bak gelip yüz gösteren!

Mutluluk, ikbâl verilmiştir ona,
Hem korur yüzler melek var, baksana!

Dış yüzünden, âlemin meşhûr iken,
İç yüzünden, gizli koyduk, cümleden.

Altına ma'den, su, kil biz ustayız,
Bâzı halhal, hem yüzük yapnaktayız.

Biz kılınca, bâzı ondan bağ yapar,
Bâzı, aslan boyna yaptık tasmalar.

Bâzı taht süsler, o tunçtur bir kere,
Bâzı tâçtır, saltanat etmişlere.

Sevmişiz biz toprağı hem bir kere,
Râzı bizden, minder olmuş yerlere!

Biz o topraktan, nice şah peyledik,
Hem de Hak mülkünde, şeydâ eyledik!

Hem de, âşık eyledik yüz binleri,
Maşûkun ardında feryât izleri!

Fi'limiz, hoş gelmemiş İblis'lere,
Hep yarattık zıd gelirken körlere!

Nimeti, elbette âciz bulmadan,
Toprağın almış fazîlet ortadan.

Dışta toprak, hep siyâh renklerledir,
İçte saklanmış yâ, parlak sînedir!

Dışla iç elbet, muhalif olsa da,
Dışta taş, içlerse gevher sunmada.

Dış demiş: "Bizler bakın ancak buyuz!"
İç demiş: "Sen, dış ve içten bak, buyuz!"

Dış demiştir: "İçte bir şey yok bizim, "
İç demiş: "Dur, bekle sen gör ben neyim?"

Toprağın dış, iç bütün uğraştadır,
Bil ki Hak'tan, nusreti çekmiş sabır!

Bak, somurtkan yüz desen, olmuş güzel,
Gizli kalmış, toprağındır gülme, gel!

Dışta; gam, dert, hep bütünden killedir,
İçte, yüz binler tebessüm gizlenir!

Keşfe çıktık, toprağın biz sırları,
Gâye gizlenmiş, çıkarsak onları.

Çalmayı red eyleyen bir hırsıza,
Zorlayıp, söyletek ister zâbıta!

İşbu toprak gizlemiş, kerem,
İste, sen bak, çok nebâtat verdi hem!

Çok acâyip yavrular doğmuştu kil,
Oysa Ahmed, cümleden üstündü bil!

Doğdu, mes'ud, yer ve gökler ortada,
Böyle yüksek şah için mutlanmada!

Öyle şevkten, gök açılmış gül gibi,
Kilde süsen[62] misli, hür olmuş idi.

İç ve dıştan, sen tutuldun kavgaya,
Ey güzel toprak, senin hâlin bu ya!

Kim nefisten cenge başlar Hak için,
Renk ve ıtrın, düşmânı olmuş hemin!

Onda zulmet, onda nûrdur, harp eden,
Cân güneş var, batma yoktur, belle sen!

İmtihân var, kim bizim has yoldadır,
Cümle gökler, hep ayakaltındadır.

Zâhirin, zulmetle feryât etmede,
İç desen, kıskandı güller bahçede!

Zâhiren, sûfî görürsün ekşi yüz,
İstemişler, bilmesin eller henüz!

Gülmeyen ârifse, benzer kirpiye,
Hep dikenler içre, zevkler etmede.

Gizlidir bağ, bahçe çitler ardına,
Sanki gizli hırka örtmüş cümle ten!

Kirpi sen, bekçi deyip açtın diken,
Sûfi baş gizlerse, bunlar aynı şey!

İstiyorsun yüzde gül, hûydan diken,
Kimse ortak olmasın, zevkin iken!

---

[62] *Süsen: Susam çiçeği*

1030. Ey peder, yavrun henüz bir tıfl ise,
Onla âlemler ayar olmuş sese!

Âlemi biz, onla ettik dip-diri,
Hep felek olmuş onun hizmet eri!"

Der ki Abdülmuttalib: "Ey sır bilen,
Nerdedir yol, doğru târif eylesen?"

"ONU NEREDE BULAYIM?" DİYE MUHAMMED ALEYHİSSELÂTÜ VESSELÂM'IN BULUNDUĞU YERDEN, ABDÜLMUTTALİB'İN NİŞÂN İSTEMESİ VE KÂBE DÂHİLİNDEN CEVÂP GELİP NİŞÂN BULMASI

Kâbe'nin tam, sîneden gelmiş cevâp,
"Sen ararsın, nerdedir Ali-cenap?

Bir ağaç altında, bak şu vâdide, "
İhtiyâr, tezden koşup yönlendi de.

1035. Yönlenir ardınca, hiç durmaz Kureyş,
Oydu gerçekten ulu, cedden Kureyş!

Nesli ermiş oldu, burdan Âdem'e,
Harpte üst hep, üstü her mecliste de!

Hem nesep postuydu, hak Peygamber'in,
Süzgecinden geçti, üstün şeylerin.

Gönlü, soy soptan uzak, hepten temiz,
Dengi yok, yerden göğe bir, bilseniz!

Kim arar, Hak nûru doğmuş kimseden,
Hak yaratmış nesli! Kim sorsun neden?

1040. Bir sevâp, vermişse Allah giysiyi,
Parlayış üstün, güneş sunsun neyi?

BELKIS'I RAHMETE DÂVET KISSASININ GERİSİ

Kalk da Belkıs, gel hükûmet neydi gör!
Hak deniz etrafı gevher, gel ki gör!

Çokça kız kardeşlerin, göklerdeler,
Sen bu murdâr yerde, sultânsın meğer.

Gör ne bahşetmiş, bileydin, Ol Yüce,
Bilmedin, kardeşlerin ermiş güce.

Sen sevincinden davul çalmaktasın,
Sen, bu külhân şahıyım sanmaktasın!

İNSANIN, DÜNYÂYA KANÂAT EDİP, DÜNYÂ İÇİN HIRS VE TAMÂ GÖSTERMESİ, KENDİ CİNSİNDEN OLAN RUHÂNİLER: "NE OLURDU, KAVMİMİZ HÂLİMİZİ BİLSE" DİYE BAĞIRIP DURURKEN, ONLARIN DEVLETİNDEN GÂFİL OLMASI

1045. Köyde bir it, tuttu bir kör yoksulu,
Saldırıp, yırtmış abâ, kesmiş yolu!

Söylemiştik önceden, bizler bunu,
Vurgu olsun istedik, sunduk onu!

Der ki kör: "Hem bak senin yoldaşların,
Hep koşarlar, arkasından avların!

Avlıyor itler dağın merkepleri,
Sen de tuttun köyde ancak körleri!

Ey koyup kaçmış olan şeyh, sahtekâr,
Şor susun, çok kör olan toplandılar.

1050. Hep susuz onlar, gelip toplandılar,
Hem suyundan içmeden kör oldular."

Tatlılandır sen suyu, Hakk'ın suda,
Kör için bitsin tuzaklık, ortada!

Kalk ve Hak aslanı ol, tut zebralar,
Sen ki hep, körler tutan it, âşikâr!"

Zebra neymiş? Dost avı aslan işi,
Aslan onlar, hepsi av, nûr sarhoşu!

Şahın av seyriyle avdan geçtiler,
Hakk'a hayran, sanki cân vermiştiler!

1055. Bir ölen kuşsun ki, saklar bil ki yâr;
Hem hidâyet üzre durmaz, av yapar.

Ölse kuş, bilmez muhakkak bir emel,
"Kalbe Allah, parmağıyla atmış el!"[63]

Kim ölen kuş üzre olmuş avlanan,
Padişah emrinde oymuş, av olan!

Kim ki ölmüş kuşla, baş çekmiş gider,
Hakk'a dönmekten, öteymiş böyleler.

Bakma sen, murdâr görünsem ben sana,
Aşkı gör bak, yönlenip şahtan yana!

1060. Olmadım murdâr, zirâ, şah öldüren,
Ben değil, bir bak ki, tek ölmüş beden?

Önce gezdim, kol kanatlar üzre ben,
Şimdi gezdim, bak ki adlin elde ben!

Fâni cümbüş, gitti elden baksana,
Bâkî cümbüş var, veren Hak'tır bana!

"Gayretimden, kim ki ayrılmış olur,
Her hâlinden, mutlaka kahrım bulur!"

Sen eğer sağsan, bu ölmüş, görme sen,
Sen de kulsan, gör ki şah avcunda ben!

1065. İşte Îsâ, kaldıran ten ölmüşü,
Hakk'ın Îsâ, avcunun, ben ölmüşü!

Allah'ın avcunda ölmek yok iken,
Ölmem artık, elleyen Îsâ'ysa ben!

Ben de Îsâ'yım, nefesten cân veren,
Bende cân bulmuş, ölümsüzlük deren!

Öldü tekrârdan dirilmiş oldu da,
Hem İsâ'ya cân veren, şâd olmada!

Say Mûsa'nın eldedir asâm benim,
Burda ben var, gizlidir Mûsa'm benim!

1070. Ümmetin ummanda artık, köprü ben,
Hem de Fir'avn üzre, ejderdim hemen.

Ey oğul, sen görme tek, asâmızı,
Hiçtir asâ, olmasın Hakk'ın sözü!

Şimdi, asâdır, denizden dalgalar,
Sihre tapmışlarda, bir kudret mi var?

Saymak istersem asânın hâlini,
Dökmüşüm, artık Fir'avn ahvâlini.

Otlasınlar, hem zehir bir tatlı ot,
Sâde birkaç gün de koy, olsun umut.

1075. Olmasın Fir'avn ve emsâli hele,
Hem cehennem, bir gıda bulmaz bile!

Besle önden, kes kasap sen sonradan,
Gör, cehennem kelbidir, rızksız kalan.

Olmasın düşmân ve düşmânsız cihân,
Hep gazâp, hiddet olur, ölmüş olan.

Bil cehennemdir gazâp, hiddet yeri,
Hasmı yokken, sürdürür rahmetleri.

Gör gazâpsız, gör, kahırsız lûtf kalır,
Saltanat, bilmem nasıl kâmil olur?

1080. İnkâr etmişler, duyup aldırmamış,
Söylenilmiş, çok misâl yer bulmamış.

Eğlenip dur, durmadan inkârcı sen,
İşte murdâr, kalmayan, ömrün, biten!

---

63 *"Kalp Allah'ın iki parmağı arasındadır." (Hadis)*

Ey sevenler, şimdi sizler şâd olun,
Va'z açılmış, siz gelip irşât olun!

Sarmısak, vardır soğan bir bahçede,
Hep ekilmiş oldu, ayrık bölmede.

Sebzeler, cins cins ekilmiş evleğe,
Öyle olgunluk döner, nem çekmeye.

1085. Safranın evlekte ol, safrânla eş,
Başkasından dostluğa hiç, yok ki iş!

Sen ki safrân, bak sudan rızk almaya,
Zerre bul gir, bak ki safrân olmaya.

Safrân olsan, geç ki sen şalgam hûyu,
Alma onlardan, bulaşmış duyguyu!

Onların yer ayrı, hem sen ayrısın,
Allah'ın mülk pek geniş, bilmektesin!

Öyle bir arz, cin ve şeytân girseler,
Hem yiterler, hep sefer etmişseler.

1090. Öyle deryâ, öyle düzlük, öyle dağ,
Hem hayâlât, hem vehimlerden ırağ.

Öyle bir düz, orda kalmış kıl kadar,
Orda uçsuz, bitmeyen ummân ki var.

Gizli akmış, orda hep durgun sular,
Tâzelik çok, çok da hoşluk sundular.

Dinleyen yatmış, hatip kes sen sözü,
Çekme nakş, artık sular almaz yüzü.

Cân ve ruhlardan, ayak var içlere,
Var ayaklar, gizli akmış bir kere.

1095. Kalk ki, Ey Belkıs, kesatlardan yine,
Kaç, harîsler var, pazarlar mahvına.

İhtiyârın eldedir, Belkıs, uyan,
Hem, ölüm gelmiş, yakandan tutmadan!

Hem ölüm çekmiş kulaktan, bil bunu,
Sanki hırsız, bir polis tutmuş onu!

Nerye dek çaldın eşekten, nal ki sen?
Çalmak istersen, gelip çal, lâl hemen.

Buldu kız kardeşlerin mülk, sonsuzu,
Bir değersiz, fânîlik tuttun yüzü!

1100. Mutlu olmuş, sıçrayıp tez kurtulan,
Bil eceldir, hep vîrânlıklar sunan!

Kalk da gel, Belkıs görüp sultânları,
Mülke sâhip, dîne sâhip şanları!

Dost için, nağmeyle merkep sürmede,
Gönlü, mânânın bağında gezmede!

Nerye gitmiş olsa, bağlar gitmede,
Bahçeler, halkın gözünden gizli de.

Meyveler, "siz toplayın" der, yalvarır,
Âbıhayvândan "için" der, yaklaşır!

1105. Kol, kanatsız, gel dolaş sen gökleri,
Bir hilâl hem, bir güneştir, her biri.

Sen, ayaksız yollanırsın, ruh diye,
Çiğnemezsin, sen tükenmez lokma ye!

Var gemin, çarpamaz ki gâm timsahları,
Ölmenin sunmaz onda çirkinlikleri.

Sen ki şahsın, sende asker, sende taht,
Sanki bahtsın, mutluluktur sende baht.

Tâli'i hoş, sultân olmuşsun, değer,
Gayrinin bahttır gelir, elden gider.

1110. Bir dilenmiş misli, muhtâçlık gelir,
Devlet ol sen! Yoksa tez gitmiş olur.

Tâlihin olmuşsa, sen, ey mânevî;
Tâlihin, oldun muhakkak cân evi!

Ey güzel hûy, mâl ve mülk oldunsa sen,
Kendi kendinden senin, gitmen neden?

SÜLEYMÂN'IN (A.S.) MESCİD-İ AKSÂ'YI YAPTIRMASI

Ey Süleymân, Mescid-i Aksâ'yı yap,
Belkıs'ın asker, namâz kılsın ki hep.

Mescide sizler de, atmışken temel,
Cin ve insanlar, bütünden attı el.

Bir takım insan, çalışmış aşk ile!
Bâzılar mecbûr ve isteksiz hele.

Benziyor şehvetle insanlar cine,
Çekti zincirlerle, dünyâ emrine!

Onları zincir sayıştan, korkudan,
Vazgeç artık, zinciri yok sanmadan!

Çekti zincir, hep deniz avdan yana,
Derdi mâden, hep kazanç tavdan yana.

Hem çeker elbet güzel, hem vardı bed,
Der ki Hak: **"Fî cîdihâ hablün mesed."**[64]

"Bağladık insanların biz boynunu,
Hûylarından ip yapıp ördük onu!"

Pis, temiz, herkes ne yapmış baksana,
Yazgı, defterler asılmış boynuna.

Pis bir iş yapmanda, hırsındır âteş,
Sanki kordur, rengi hoştur, kor âteş!

Saklıdır pislik, siyâhlık onda yâ,
Sönse âteş, çıktı isler ortaya!

Kor olur elbet kömür, hırsın ile!
Gitse hırs, kalmış siyâhlıklar bile.

Hırs, tamâ ânında isler, kor gibi,
Yok, güzellik, hırsının âteş dibi!

Hırs, tamâ süsler, kömür, bir kor olur,
Geçse hırsın, sâde çirkinlik kalır.

Süslemiş şeytân, becermiş ekşi ot,
Ahmak insan, pişti sanmış, oldu tat.

Çiğnesin gör, ahmağın ruh bir onu,
Çiğnemekten, diş kamaşmış en sonu.

Hırsın aksi şeytanın, kurmuş tuzak,
Hırs, heves gösterdi, hem bir dâne bak.

Hırsı bil, dîn, hem hayır, varken güzel,
Hem güzeldir, hırs denen çekmişse el!

Hem hayır dersen, güzeldir kendisi,
Hırs ölür, hayrın ışıldar cümlesi!

Geçse dünyâmızda hırs parlaklığı,
Anla bitmiş kor, kalan is, artığı.

Hırsa aldanmış ve oynarken çocuk,
Hep etek toplar ve at binmek ufuk.

Geçse pis hırs, gülmedir yoldâşlara,
Hem çocuklar üzre, gülmek vardı yâ.

Ben ne yaptım, ben ne işler eyledim,
Varsa hırsım, sirkeler, baldır dedim!

Enbiyânın hûy desen, hırs bilmemiş,
Parlayış, artmaktadır, eksilmemiş!

Bunca zengin, yaptılar mescitleri,
Olmamış elbette Aksâ, hiç biri.

Kâbe'nin izzet ve ikrâm artması,
Artıran dersen, Halîl'in ihlâsı!

Mescidin üstün olsa, kil, taştan değil,
İhtiras, hırs bilmez ellerdendi bil!

---

[64] *"Boynunda bükülmüş bir demir halda olduğu halde." (Yâsîn, 8)*

1140. Yok kitâbın benzeri, ermez ki el,
Onların mescit ticaret, bir güzel!

Hem edepler, hem gazâplar, uykular,
Benzemez sözler, kıyaslar kim ki var?

Ayrıdır onlarda ruhun parlayış,
Ruh kanatlar ayrı kol, ayrı uçuş!

Onların zikriyle, hep titrer gönül,
Onların işler, işimden kıble bil.

Onların, altın yumurtlar kuşları,
Akşamından gördü gündüz, ruhları.

1145. Ben o kavmin haslığından söylesem,
Tâ başından, oldu noksân söylemem!

Mescid-i Aksâ yapın, mert kimseler!
Hem Süleymân geldi tekrârdan meğer!

Dalsa cin, şeytân denen serkeşliğe,
Hem melekler, hep vurur zincir niye?

İşte şeytân, hîle yapsın bir kere,
Kamçıdır, seyret bütün şimşeklere.

Sen Süleymân ol ki, şeytânlar bile,
Yardım etsin, taş kesip alsın ele.

1150. Ol Süleymân misli, bitsin vesvesen,
Olsa, cin, şeytân, emirler dinleyen.

Hoşça dur, gönlün sihirden bir yüzük,
İfritin sen, av olursan pek yazık!

Cin, Süleymânlık eder ondan sakın,
Bir yüzük bulsun, gelip ondan sakın!

Hem Süleymânlık gelip geçmiş değil,
Gönlünün vardır Süleymânlıkta, bil!

Hem Süleymânlık eder, şeytân bile,
Gör ki her çul, olmamış atlas hele.

1155. Oynatır el orda hep oynatsa da,
Onların çok farkı vardır ortada.

BİR ŞÂİRİN BİR HÜKÜMDÂRA KASÎDE GETİRMESİ İLE ŞAHIN ONA ARMAĞAN VERMESİ, EBÛ'L-HASAN NÂMINDAKİ VEZÎRİN DE O ARMAĞANI KAT KAT ARTIRMASI

Şi'ri takdîm etti şâir, şahına,
İzzet, ikrâm umdu yardımdan yana.

Etti ikrâm, şah bin altın kırmızı,
Başka ikrâmlar da, göstermiş yüzü.

Sonra der: "Azdır meğer bunlar ona,
Memnun olsun, on bin altın ver ona!

Bir deniz mertlikte sen, on bin ne ki?
Verdiğin azdır, gerek on bin peki!"

1160. Harmanın hem, öşrünü versin diye,
Eski şahlardan döner, söz etmeye!

Verdi on bin, hem de, çok esvâp yine,
Şükr, senâlar doldu şâir gönlüne.

"Kim çalışmış artıran kim, ihsânı,
Şaha kimdir, söz eden benden hani?"

Söylemişler: "Hûyca has, ismen Hasan,
Dinde pâk hem, söyleyen bil oydu sen!

Pek uzun bir şi'ri yazmış oldu o,
Hem vezîrin ev deyip yönlendi o.

1165. Dil dudaksız, nimete şükr eyledi,
Padişahın, lûtfunu meth eyledi!

ŞÂİRİN AYNI ARMAĞANI ALMAK ÜMİDİYLE BİRKAÇ SENE SONRA TEKRÂR GELMESİ, PADIŞAHIN BİN ALTIN VERİLMESİNİ EMRETMESİ; YİNE HASAN NÂMINDAKİ BAŞKA BİR VEZÎRİN; BU MİKTAR ÇOK FAZLADIR, BİZİM MASRAFIMIZ ÇOK, HAZÎNEMİZ İSE BOŞTUR. BEN ONU, İHSÂN BUYURDUĞUNUZUN ONDA BİRİNE, RÂZI EDERİM DEMESİ

Geçti yıllar, ihtiyâç artmış yine,
Rızka muhtâç, bir fakîr olmuş yine.

Der ki: "Yokluk vakti ihsân etmişi,
Bulmanız, artık gerekmiş, ey kişi!

Şimdi tekrâr, istemek lâzım kerem,
Hâli arz et, öyle duysun, muhterem.

Sîbeveyh, Allah deyip anlatmada,[65]
Cümle muhtaç hep sığınmış durmada!

1170. İhtiyâç arzımda hep, sığnakta sen,
İhtiyâç senden biter, erzâk veren.

Yüzbin aşkın aklı pek çok kimseler,
İşte **"Deyyân"**dan[66] dönüp istekteler.

Var harîs bir kimse, varsın bir deli,
Hiç harîsten istemez rızık bilmeli!

Görmeden pek aklı çok, binler niye,
Koşmaz Allah lûtfuna cân vermeye?

Hep balıklar, dalgalar varken hele,
Gökte uçmuş durmadan kuşlar bile.

1175. Fil ve kurt, birlikte aslan avlanan,
Kar'nca, timsah, ejdehâ, derken yılan.

Belki toprak, yel, su, âteş, her şerâr,
O'nla kuvvet buldular, her ilkbahâr.

Durmadan hep, yalvarır gökler O'na,
Verme, tek bir ân sükût elbet bana.

Bende mesnet, tek himâyendir senin,
Dürdü gökler, doldu rahmet ellerin.

Suyla yüzdürdün beni, derken şu yer,
Dâimî olmuş sükûn, her neyse ver!

1180. Her ne var, ihsânla doldurmuş kese,
İhtiyâçlar, öğretilmiş herkese!

Her Nebî sunmuş, getirmiştir bilin,
"Sabr, salâtlar üzre Hak'tan isteyin."

Sâde ondan isteyin, yok başka şey,
İste Hak'tan, sen su, çay vermez ki, ey!

Başkasından istesen, Allah veren,
Elde mertlik meylidir, Hak isteyen!

Hak'tı zâlim Kârun'a, altın veren,
Emre uysan, vermeyen olsun neden?

1185. Çok ümîtler eyleyip tekrâr yine,
Döndü yüz şâir, o şahın nezdine.

Armağan dersen nedir? Elbet şi'ir,
Muhlisin huzra rehin vermektedir.

Ehli ihsân yağdırır altın ne ki?
İhsân etsin, bekleyen şâir peki!

Hem şiir, onlarca yüz denkten iyi,
Bekleşirler, bir şair gelsin deyi

İnsan evvel, ekmeğin hırsıyladır,
Câna, ekmekler direk olmaktadır.

---

[65] *Sibeveyh: Arap dil bilgini.*

[66] *Deyyân: Hâkim mânâsına, Allah!*

1190. Hep kazamak üzre kurmuş hîleler,
Cânı koymuş av'ca, gelmiştir meğer!

Kalmasın ekmek için bir ihtiyâç,
Şâir olmak, meşhûr olmak oldu baç.

İster onlar aslı, faslı öğseler,
İhsânın methince, minber kursalar?

Her azâmet, şöhreti isterdi ki,
Söylenilsin, koksun amberler gibi!

Hak yaratmış sûretince bizleri,
Vasfımız, vasfıyla almış dersleri!

1195. Allah'ın, şükr, hamd olur hep istekleri,
Kulda arzûlarla, mevcut her biri!

Hassaten üstün olan, Ehl-i Hüda,
Övmenin yellerle, sağlam dolmada.

Methe lâyık olmayanlar varsa da,
Bir tulum, yarsak dolar mı yel o da?

Söz ne? Kendimden demem elbette ben,
Ehliyetsizsen eğer, boş dinlemen!

Hoşlanır derler Nebî övmek ile!
Duydu Peygamber, getirmiş mesele.

1200. Gitti şâir, iş o şahın huzruna,
Bir şiir sunmuş, metihlerden yana.

Mert ölür olsun, onun mertlik kalır,
Mertliğinden, at sürenler mutlanır.

Öldü zâlim, zulmü kalmıştır yine,
Hîlekârlık eyleyen kim, vây ona!

Der ki Peygamber: "Bakın kim mutludur,
Göçse dünyâdan hayır, haslık bulur.

Mert ölür, mertlikse aslâ ölmeyen,
Allah'ın indinde, az şey sanma sen!

1205. Kendi ölmüş, kalsa zulmü, vây ona,
Ölse, sanmam kurtuluş, yok baksana!"

Geç bu bahsi, şimdi şâir yoldadır,
Borçludur altın deyip gelmektedir.

Şaha sunmuş oldu şâir, şi'rini,
Hem de ummuş eskimez ihsânını.

Nâzenin sözler ve gevher mısralar,
Çok ümît etmiş olup, yazmıştılar.

Şah da âdet, işte, vermek bin lira,
Şah verilsin emridir, vermişti ya!

1210. Şimdi artık, mert vezîr binmiş Burâk,
Göçtü dünyâdan ve gitmiş oldu bak!

Hem makam üstünde, gayri bir vezîr,
Merhâmetsiz, pek harîs bir kimsedir.

Der ki: "Şahım, ihtiyâçlar çok bizim,
Şi're, bin altın ki çoktur, bildiğim.

Onda birden, dörtte bir versek derim,
Ey cömert, şâiri râzı eylerim!"

Der ki halk: "On bin ki, almış önceden,
Hem dilâver şah da, vermiş önceden!

1215. Hem şeker yerken, nasıl çiğner kamış,
Sultân olmuşken, dilenmek oldu iş?"

"Baskı kursam, artırırsam baskıyı,
Beklemekten, bıkma olmuştur payı!

Versem artık, hem de, bir yol toprağı,
Hep kapar, elbet sayıp gül yaprağı!

Siz koyun ben eylerim uygunca iş,
Ustayım, yumşar demir, sertlikse boş.

Koy, Süreyya'dan da geçsin göklere,
Yumşar elbet, hem de görsün bir kere!"

1220. Der ki sultân: "Söz senindir haydi sen,
Git, sevindir, şairi elbet hemen."

Der vezîr: "Çoktur ümîtlerden yalar,
Sen bırak olsun, meğer yüzlerce var."

Hem vezîr bekletti, şâir bekleyen,
Geçti kış, artık baharlarmış gelen.

Beklemekten, şâir olmuş ihtiyâr,
Şâirim, tedbîrle düşkün, hem bizâr!

"Yoksa altın söv, n'olursun sen bana,
Git desen, bir kurtuluş olsun bana.

1225. Beklemek öldürdü, hem bilsen beni,
Bâri git, kurtar şu yoksul cân, teni!"

Sonra binden, yirmi beş vermiş ona,
Daldı şâir, hem düşünmekten yana.

Önce ikrâm, hem peşin, hem çoktu pek;
Geç açılmış, bir diken bulduk demek!

Hem demişler gitti ölmüş mert vezîr,
Göçtü dünyâdan, Hüda lûtf gösterir.

Câizen kat kat idi o, sağ iken,
Hiç hatâ olmazdı bahşiş vermeden!

1230. Gitti ihsânlar da, gitmiştir bile,
Öldü elbet, ihsânat ölmez hele!

Mert, keremkâr gitti, gelmiştir soyan,
Hem fakîr âciz olur, hem dervîşân.

Her ne vermiş, al da git artık gece,
Senle uğraşmak da bitsin, öylece!

Ey bizim gayret nedir, bilmez olan,
Hîlemizden biz idik, elbet alan!

Der ki şâir yönlenip: "Yoldaşlarım,
Geldi, nerden söyleyin kardeşlerim!

1235. İsmi neymiş, böylesi esvâp soyan?"
Derler onlar ismidir: "Ebu'l-Hasan."

Der ki Yâ Rab, ismi birdir bunların,
Hem nasıl bir ismi bilmem onların?

Hem Hasan ismiyle, bir tek bir kalem,
Yüz vezîr, peyler cömertliklerde hem.

Gör, sakal koymuş olan, çirkin Hasan,
Yüz halat örmek de, mümkündür inân.

Böylesin, şah dinler olmuş olsa bil,
Mülk ve devlet, baştan olmuştur rezîl!

PADIŞAHIN İNSANLIĞINI BOZMAYA ÇALIŞAN BU ALÇAK VEZÎR, KÖTÜ DAVRANIŞI İLE FİR'AVN'IN VEZÎRİ HÂMÂN'A BENZERDİ

1240. Hem de Mûsa'dan Fir'avn, duydu da,
Başlamış kalbinde, az çok yumşama.

Söylenen söz çok lâtif, tesîrlidir,
Söylenilsin, taş duyup sütler verir.

Sanki Hâman, kîn kusar, olmuş vezîr,
Onla, Fir'avn meşveret etmektedir.

"Burya dek şahtın," diyor, "lâyık mı" bil,
Eski giymiş kimsenin, olsan mı kul?"

Hem bu sözler, mancınıktan taş gibi,
Sırçadan bir gönle, taş vurmuş gibi.

1245. Hem Kelimullah, o hem bir hoş hitâp,
Hâman'ın tezvîr eder, bir ân harâp.

Aklımız, his mağlubu, Hâman nesi?
Ten de olmuş, Hak yolun bir keskisi.

Hem öğütçün, bir güzel versin öğüt,
Aklımız fen, hîleden koymaz ümît.

Sen düşün, yok dinlemek yersiz sözü,
Makbûl olmaz dinlemek, fersiz sözü.

Bir vezîr bulsun eğer şah, vây ona,
Onların yerdir Cehennem, baksana!

Mutlu şahtır kim, Âsaf olmuş vezîr,
Darda kalsın, hem de, yardım eylenir.

Âdli bol şah, hem Âsaf yardımcı yâ,
"Nûrun âlâ nûr" demek lâyık ona!

Gör Süleymân şah ve Âsaf'tır vezîr,
Nûrun âlâ nûr ve amberlerledir.

Şah ki Fir'avn'dır ve Hâman'dır vezîr,
Kurtuluş yok, böyle çift bedlikledir!

Böyle devlettir karanlık yığnağı,
Aklı yâr olmaz, yağar zulm sağnağı.

* Müşrikin hâller yığılmış baksana,
Aklı yâr olmaz ve devlet yok ona.

Gördüğüm, pislerde pislik, başka şey,
Sen görürsen, var selâmım söyle ey!

Ruh ki şahtır, hem akıl olmuş vezîr,
Bir fesat akl, ruha bedlikler verir.

Olsa Hârut, aklının sahip melek,
Yüz fenâ, ondan sihir almış demek.

Ruha sultân, aklı cüz olmaz vezîr,
Aklı küll bulmaz isen, kalmaz vezîr.

Nefsi aslâ sen vezîr yaptım deme,
Ruh mübârektir, namâzsız eyleme.

Hem hevâ, haz; hırs bütün hâllerledir,
Has akıl, elbet kıyâmet, bilmedir.

Aklının çift göz bakar, hep sonlara,
Hem diken bekler, kavuşsun güllere.

Öyle gül bekler akıl, varken diken,
Koklamazsan, kal uzak ondan hemen.

Cinnî'nin Süleymân'ın (A.S.) Makâmına Oturması ve Onun Harekâtına Kendini Benzetmeye Çalışması, İki Süleymân Arasında Görünen Fark ve Cinnî'nin Kendini Süleymân Olarak Tanıtması

Varsa aklın, dost olup bir akla sen,
Meşveret et, onla gel dost ol hemen!

Çift akıl, dertten, belâdan kurtulur,
Hem ayak, gök üzre yüksek yer bulur.

Cin ki kendin, hem Süleymân saydı yâ,
Memleketler aldı hükmü altına.

Dışta taklîtten Süleymân'ken size,
İçte, yüz ifritliği vurmuş yüze.

Halk; "Süleymân'ın demiş, pâk nûru yok,
Hem Süleymân'dan Süleymân farklı çok!"

Hem, uyanmışlık nebî, cin, uykudur,
Ad Hasan olmakla elbet, fark budur.

Sahtekâr der, kast Süleymânken hani;
"Hak yaratmış, benzerim bir şeytânı."

Verdi Hak şeytâna benden benzeyiş,
Eyleyin dikkât, tuzaktır onda iş.

Ben, Süleymân iddiâ eyler ise,
İtibâr hiç etmeyin, sûretlere.

Böyle ifrit, halka söz söylerse de,
Tesîr etmez, anlayan bir kalbe de.

Has olan gelmez, oyun oynansa da,
Aklı, ilhâmdan temizlik bulmada!

Hiç sihir, hiç hîle yok ehlullaha,
Hep saâdet ehli, bak ehlullâha!

Hem duyanlar, söyleşirler kendine,
"Ters diyensin, hep gidişler tersine!

Sözlerin hiç, sen gidersin ters hemin,
Yön cehennem, yer olurken sâfilin.

Öz Süleymân azl olup kalsın fakîr,
Alnının parlak kamer, hep yükselir.

Hâtemi sen çalmış olduysan ele,
Sen cehennem misli, buzlandın bile.

Eğmeyiz baş, böyle uymaz şeylere,
Hayvânın tırnak verilmez, boş yere!

Gaflet etsek, biz kapansak yerlere,
Orda bir el mânîdir, öpmüşlere.

Eğme sen baş, baş eğilmez kimseye,
Âdiler, elbet yakışmaz secdeye.

Olmasaymış Allah'ın kıskanması,
Şerh ederdim, câna cân, ben en hası.

Et kanâat, şimdi kâfîymiş sana,
Başka bir ân söylerim, neymiş sana!

İşbu cin, ismim Süleymân'dır demiş,
Aklı ermez, hep çocuklar peylemiş.

Sen de, sûretten geçip, şân varsa kaç,
Ad, lâkap hiç, gel sığın manâyı aç.

Uymak istersen soruştur hâlini,
Anlayım dersen gözet ahvâlini.

SÜLEYMÂN'IN, (A.S.) MESCİD-İ AKSÂ YAPILDIKTAN SONRA, İBÂDET ETME VE ORADA ÎTİKÂFA GİRMİŞ OLANLARLA ÂBİDLERİ İRŞAT İÇİN HER GÜN MESCİDE GELMESİ VE MESCİTTE BÂZI OTLAR BİTMESİ

Her sabâh gelmiş Süleymân mescide,
Mescid-i Aksâ'da duâ etmede.

Tâze bitmiş ot görürken ortada,
"Neydi faydan, neydi ismin? Sorma da!

Neydi ismin, sen neyin dermânısın?
Kim zarâr görmüş, kimin fermânısın?"

Her biten ot, söylemiş hassam benim,
Ben şunun cân, ben şunun ölmekliğim.

Bunda zehrim, onda olmuşken şeker,
Buldu ismim, emrinin levhada yer.

Hep tabipler, hep Süleymân'dan sorar,
İlme sâhip, hep aranmış oldular.

Çok kitâplar, bunca defter yazdılar,
Cismi, dertlerden tedâvi ettiler.

Tıp ve yıldız, oldu vahyin cümleden,
Yoksa aklın, onca yol bulsun neden?

Aklımız, elbet hükümlerden öte,
Anlatandan fen, ilim öğrenmede.

Aklı cüz, öğrenmenindir tâlibi,
Öğretir gerçekte, vahyin sâhibi.

Cümle san'at, vahy elinden aldı yol,
Sonra, yükselten akıldan buldu yol.

Dikkât et bak! İlhâm almaz aklımız,
Bellenilmiş bir sanat yok ustasız.

Hîlekâr akl, kıl bulur, hem kırk yarar,
Ustasız bir sanatın imkân mı var?

Fenni öğrenmek, akıldan olsa yâ,
Ustasız san'at, çıkarmış ortaya!

ÂLEMDE MEZÂR KAZMAK SAN'ATI YOKKEN, ONU, KÂBİL'İN KARGADAN ÖĞRENMESİ

Hem mezâr kazmak ki, âdi bir zanat,
Fikr eden kim, hîleden bulmuş murât.

Anlayış Kâbil'de olmuş der isen,
Öldü Hâbil, başta gezdirsin neden?

Öldü Hâbil kanla dolmuşken beden,
Kan bulanmış, "nerye koysam derdi ben."

Karga, ölmüş karga almış ağzına,
Hızla yönlenmiş gelir, yerden yana!

Hem hevâdan, yönlenip inmiş yere,
Bir mezâr kazmak olur ders, bizlere.

Karga tırnaklar, kazar hep yerleri,
Bil, ölen konmuş, mezar olmuş yeri.

Gömdü, toprak attı artık üstüne,
Böyle bir hâl, Hakk'ın ilhâmdır yine.

Der ki Kâbil: "Şimdi yuh olsun bana,
Fen ve ilmen, kargadır üstün bana."

Aklı küllün vasfı: **"Mâzağa'l-basar,"**[67]
Aklı cüz, her bir yere bakmış gider.

[67] *"Peygamberin gözü kaymadı da. Andolsun ki o Rabbinin en büyük âyetlerinden bir kısmını gördü." (Necm, 16-18)*

Hasların nûr, aklı **"mâzağa'l-basar,"**
Karga aklen, kabr kazan üstâd meğer!

Hem de rehber, karga olsun ruh için,
Arkasından kabre yönlenmiş bilin.

Karga benzer, düşme nefsin ardına,
Bağ değil, çekmiş odur kabristana.

Sen gidersen, gönlünün Ankâ'ya git!
Gönlünün Kaf, Mescid-i Aksâ'ya git!

Kalbinin Mescid-i Aksâ'sında fen,
Aşkımızdan, türlü otlardan biten!

Ol Süleymân, neyse hakkın ver ona,
Reddi vazgeç, hem de ilhâm alsana!

Çünkü sâbit yerlerin her hâlini,
Söyler olsun, tüm nebât ahvâlini.

Hem şeker, hem boş kamış yerlerde var,
Her nebât, bir tercümanlıktır sunar.

Gör fikir, kalp tarlanın olmuş otu,
Sen fikir dersen, gönül esrârı bu!

Topluluktan, bulmuş olsam söz eden,
Uç verir benden de gül, solmaz çemen.

Söz, nefes öldürse densiz bir falan,
Nükteler kalpten kaçar hırsızdı san!

Yönlenişler hep çeken yön tâlibi,
Dost çekiş, olmaz yalan çekmek gibi!

Bâzı sen Hak, bâzı yanlış yoldasın,
İp çeken yok, yok çeken, bilmezlesin!

Sen, yular takmış olan bir kör deve,
İp çeker var, gör çeken kudretse ne?

Sen de görseydin, yular çekmiş eli,
Aldatan yurt, yok olurmuş bilmeli!

1325. Hem mecûsî bilse, it ardındayım,
Şeytânın emrinde, hep kalmaktayım.

İt nefis ardında, namussuz gibi,
Gitmenin olmazdı artık talibi.

Hem sığır bilsin, kasap kesmek diler,
Sanma dükkân var deyip, koşmuş gider.

Yer mi onlardan kepek, açsın eli,
Okşasınlar, vermemiş süt, bilmeli!

Hem, sığır bilsin semirtmek üzre yem,
Böyle bilmiş olsa, otlar yer mi hem!

1330. Hem cihânın, oldu gafletler direk,
Çünkü devlet **'dev'** ve **'let'**[68] maksattı tek.

Önce koşmaktır, sonuç varken dayak,
Devletin sâhip, ölen merkepti bak!

Ciddi bir iş, sen tutar olsan eğer,
Aybı kalmış, gizlidir senden meğer!

Aybı kılmış gizli, Allah hem sana,
Sende, uğraş yönlenir ondan yana.

Hem müdâfaa eylesen bir fikri sen,
Aybı senden gizlidir, hırs var iken.

1335. Âşikâr olsaydı mevcût aybımız,
Ruh kaçar şark, garp misillu ayrıyız!

Öyle bir hâl, sonda pişmânlık sunar,
Başta bilsen, koşmanın imkân mı var!

Önce örtmüştür kader, uysun diye,
Aybı bizden gizlemiş, bak gerçeğe.

Bir kazâ etsin hüküm, açmış gözü;
İşte, pişmânlık gelip tutmuş bizi!

İşbu pişmânlık, kazânın hükmüdür,
Sen geç ondan, Hak perestiş eyle dur!

1340. Âdet etmiş olsanız, pişmânlığı,
Gözlenir pişmânlığın hep arttığı!

Hem yarım ömrün, perîşânlık senin,
Bir yarım ömrün de, pişmânlık senin!

Fikri, hem pişmânlığın sen koy hele,
Bul güzel dost, hoşça hâl, has iş ile.

Sende has iş yoksa gel bir söyle sen!
Geldi nerden, şimdi pişmânlık neden?

Sen bilirsen, doğru Allah emridir,
Bilmiyorsan, bildiğin bedlik nedir?

1345. Doğru bilmezsen yiğit, yok eğrilik,
Zıddı, zıddından bilirsin söyledik.

Bed fikir terkinde, âczin var dene,
Sen günâhtan, âcze düşmüşsün yine.

Mâdem âcizsin, şu pişmânlık neden?
Gel araştır, âczi vermiş kimdi, sen!

Âciz olman, Kadir olmaz olsa hiç,
Kimse görmez böyle şey, bil aslâ hiç!

Aybı neymiş isteğin, sen bîhaber,
Bilmiyorsan, gayb da vardır örtüler!

1350. Aybı arzûnun, görünmüş olsa, sen,
Ruhun ürküp, arzûdan kaçmış hemen!

Aybı Allah, gösterir olsun sana,
Kimde güç, çeksin ayıplardan yana.

Nefretin var olsa, bir işten eğer,
Aybı sen gördün, muhakkak bir sefer.

Sırra vâkıf, sözde lâtif, Ey Hüda,
Aybı göster, sen n'olursun saklama!

Hoş bir iş varken, ayıp gösterme sen,
İsteyiş arzûm, soğukluk değmeden!

[68] *Farsça "dev" koş manasına, "let" ise dayak demektir.*

Hem Süleymân gitti, derken mescide,
Âdetiymiş her sabâh, hep gitmede!

Âdeti hep böyle kuymuş, oydu şah,
Görme ister, ot yeniden işbu şah.

Hem gönül görmüş o ot, halk görmemiş,
Cân gözünden görmedir, gerçekte iş!

SÛFİ'NİN GÜL BAHÇESİNDE, BAŞINI DİZİNE DAYAYIP MURAKABEYE DALMASI ARKADAŞLARININ ONA: "BAŞINI KALDIR DA BAHÇEDEKİ ÇİÇEKLERİ, KUŞLARI VE ALLAH'IN ESERLERİNİ GÖR" DEMELERİ

Bağda bir sûfi, ferâhlanmak için,
Yüz koyup diz üzre fikr etmiş kesin!

Varlığın dalmış derin deryâyasına,
Bir fodul görmüş, çağırmış baksana.

"Kalk uyan sen! Göz açıp seyret onu,
Bak çiçeklenmiş ağaç, hisset onu!

Çünkü Allah, işte rahmet bak demiş,
Emri gel sen dinle, sözler söylemiş."

Der ki sûfi: "Ey heves dolmuş adam,
Rahmetin te'sîr, gönüller içre tam.

Ruhta vardır, öyle bağlar, bahçeler,
Sanki oynatmış, sulardır gölgeler!

Irmağın üstünde, aksetmiş hayâl,
San sudan, oynar, letâfetten misâl.

Bahçe, bağ hem, meyvenin yerdir gönül,
Hem letâfet yansır âlem; suyla, kil.

Olmasın kalp selvisinden gölgeler,
Burya Allah: "Aldanıştan yer" mi der?

Aldanışlar buydu, yâni, bir hayâl,
Erlerin ruhtan akis, zândan misâl!

Cümle kanmışlar ki, cennet sandılar,
Yansıyanlardan görüp aldandılar.

Hep kaçarlar hak olan bağ, bahçeden,
Bir hayâl ardında hep, gitmiş iken.

Sende gaflet, uykular bir son bulur,
Gördü gerçek, fayda yok mahcûp olur.

Hem kabirden aldanışlar âhı yâ,
Tâ kıyâmet yükselir **"Vâhasretâ!"**[69]

Mutludur hep, ölmeden ölmüş kulu,
Önceden ruh, bahçeden almış koku.

MESCİD-İ AKSÂ'NIN BİR KÖŞESİNDE KEÇİBOYNUZU AĞACININ ÇIKMASI VE SÜLEYMÂN'IN (A.S.) MAHZÛN OLMASI

Hem Süleymân gördü, ot bitmiş köşe,
Bir başak şeklinde ot, çıkmış işe.

Bir bulunmaz ot ve hem, pek çok yeşil,
Göz kamaşmış, nûru hep almıştı bil!

Hem Süleymân'a verip derhâl selâm,
Kaldı şaşkın, pek güzelmiş vesselâm!

Neydi ismin? Gel ağızsız söyle sen,
"**Harnubum**[70] der ismimiz, şah-ı cihân."

Der ki: "Neymiş gel de bildir hasseni,"
"Ben çıkarsam, vîrân ettim ülkeni.

Harnubum, hem bittiğim yerler harâp,
Suyla kil âlemlerin, yıktımdı hep."

---

69 *Ah hasret, vah hasret.*

70 *Harnup: Keçiboynuzu meyvesi.*

Gör, Süleymân dinleyip bilmiş, ecel;
Hem ecel gelmiş, göçüş vermekte el.

Der ki: "Sağken mescide gelmez zarâr,
Hiç bir âfet uğramaz, bil âşikâr!

Ben yaşarken, bende cân mevcût iken,
Mescid-i Aksâ, virân olsun neden?

Şüphe yok hiç, mescit olmaz harap,
Ölmeden ben, böyle Hakk'ın emri hep!

Secdegâh olmuş gönül, mescit bana,
Pis olan dosttur, harâbâtlık ona.

Pis olan dost üzre, sevgin varsa sen,
Etme ülfet, yok muhabbet, kaç hemen!

Sök kökünden, öyle dost köklense de,
Hem senin, hem mescidi tüm sökmede!"

Bil ki âşık, eğrilik, harnub sana,
Sen emeklersin, çocuk olmuş ona.

Kendi kendin say da mücrim, korkma sen,
Dersi üstâd, kesmesin senden hemen.

Söylemek: "Ben câhilim öğret beni, "
Cehli elbet gizlemekten hoş hani!

Nûrlu, sen öğren babandan[71] gel dedik,
"Allah'ım, biz nefse çok zulm eyledik."

Yönlenip başvurmamıştır hîleye,
Hîlenin bayrak ne? Çıksın yükseğe!

Şimdi İblîs bahse başlar durmadan,
"Kırmızıydın, sen sarartmışsın neden?"

Renk senindir, hem boyanmış renk senin,
Cürmünün âfet ve dağ âhenk senin.

Söyle sen hep: **"Rabbi mâ ağveyteni,"**[72]
Olma cebrî, saymasın küstah seni!

Nerye dek sen, cebre tırmanmaktasın,
İhtiyârın var, tutup atmaktasın.

Hem o şeytân, hem onun evlâtları,
Öyle aldın isyânın evsâfları.

Böyle hoşluk, zevkle yapmıştın bunu,
Sen, etek toplar koşardın en sonu.

Kim koşar isyana hep ahmakça da,
Raks edip, hoşlukla kimler koşmada?

Çok öğüt vermiştiler, hiç tınmadın,
Çokça mert kimseyle, harp eyler idin.

En sevâp yol, doğru yol dersen budur,
Sâde alçak kimse, tâ'n etmiş durur.

Hem nasıl söyler ki kalmış cebr ile!
Yolsuz insan uğraşır mı bak hele?

Geldi nefsinden de vardır ihtiyâr,
Aklımın arzû senin, mecbûr sunar.

Aklı bol, bilmiş ki şeytândan zekâ,
Aşk, ibâdet, yokluğundur, öyle yâ!

Yüzme şeytanî zekâdandır sana,
Var boğulmak, sen dalarsan ummana!

Yüzme artık, kibri gel terk eylesen,
Bir nehir olmaz ki ummân, yüzme sen!

Öyle ummândır, yutar birçok deniz,
Bir samândan, çöp sayılmış bilseniz.

Ümmetin, seçkinlerin aşktır, gemi,
Âfet olmaz, kurtuluştur görkemi.

Sen zekâ sat, gel de hayrânlıklar al,
Hem zekâ, zândır; bakış, hayret, misâl!

Aklı, kurbân et Muhammed uğruna,
"Hasbiyallah"[73] yetti Allah'ım bana.

71 *Buradaki baba, Hz. Âdem'dir.*

72 *"Rabbim sen beni aldattın, sen beni azdırdın." (Araf, 16-17)*

73 *Allah, bana yeter.*

Olma Ken'an, gitme sen, varken gemi,
Nefs, gurûr gösterdi yükseklik he mi?

1410. "Ben çıkıp dağ üzre dursam, ölmeden,
Nuh'a minnet istemem, etmem ki ben!

Minnetinden, kaçma kâmil minneti,
Ey sapık, Hakk'ın ona has rahmeti!

Cân, nasıl minnet duyar olmaz ona!
Hak verir şükrân ve minnet baksana!

Sen ki bilmezsin, haset dolmuş için,
Çekti Allah, minnetinden bil hemin.

Keşke Ken'an, yüzme bilmiş olmasa,
Nuh'a koşmuş, Nuh'a minnet eylese.

1415. Keşke, câhil bir çocuk olsaydı da,
Annesinden bir etekten tutsaydı da.

Oysa naklî bir ilim vardır dese,
İlm-i vahyî, bir velîden istese,

Böyle nûr varken, açar olsam kitâp,
Vahye mazhar ruh, gelir eyler azâp.

Naklî ilm, kâmil için say, varsa su,
Yap teyemmüm dense olmaz doğrusu!

Kendin ahmak say ve uy sen kâmile,
Kurtulursun, ahmak olmaktan bile!

1420. Hem babam, insanlığın şah, söyledi,
"Cennet ehlinden çoğu abdal" dedi.

Hem zekâdır, kibri celb etmiş hevâ,
Ahmak ol, kalben dürüst buldun devâ!

Ahmak olmak, ahmak olmaklık değil,
Hakk'a hayrân, hayretin aslıydı bil.

Hem kadınlar, el keser ahmakçana,
Gördüler Yûsuf ve hayretten yana.

Aklı kurbân et ki sen, dostun için,
Çünkü aklın, böyle yük almış senin.

1425. Aklı göndermişti olgun, orya dek,
Aşkı bilmez kimse, kalmış burda tek.

Hayret etsen, cümle aklın yoksa da,
Başta her bir tel, akıllar bulmada.

Orda yok zahmet, düşünmekten yana,
Bahçeler, bitmiş akıllar, hep sana!

Nükteler sunmaktadır, Hakk'ın yönü,
Gel de, bağ sunsun bîteklik hükmünü!

Gel bırak, bitsin şu nâm, şân, her nişân,
Rehberin durmuşsa dur, elbet o ân!

1430. Kim ki başsız kıpraşır, kuyruk sayın,
Kıpramış hem, sanki akrep, anlayın!

Eğri, çirkindir, gider görmez gece,
Hep sokar, tenler zehirler öylece!

Akrebi, baştan ezersin belki sen,
Onda sır, huy; halkı sokmaktır hemen!

Öyle kurtulmak olur, ezdikçe sen,
Kurtulur, çirkin bedenden, ruh hemen.

Sen delirmişten silah alsan eğer,
Ehli sulhun hep rızâ bulmakta yer.

1435. Aklı yoktan, bağla sen gitsin eli,
Yoksa, yüz aşkın zarâr, eyler deli.

SOYSUZ VE ALÇAK BİR KİMSEDE İLİM, MÂL VE MÜLK BİRİKMESİ, EŞKIYÂ ELİNE KILIÇ GEÇMESİ GİBİ ONU REZİL EDER

Âdiler, ilmi alıp, bilsin feni,
Eşkıyâdır, buldular hançer, yeni!

Bir kılıç verdin mi, sarhoş askere,
Ahmağın ilminden ehven, bir kere!

Alçağın ilm, mevki, mâl olmuş, düşün,
Halk baştan fitne olmuştur bütün.

Harbe girmek farzdı mü'min kimseye,
Bir delirmişten kılıç alsın diye!

Bunların ruhlar deli; tenler kılıç;
Hûy fenâdır, al elinden durma hiç!

Olsa mevkî, câhilin ellerdeki,
Vahşeti, yüz aslanı geçmek neki?

Çünkü gizliyken ayıp, meydân bulur,
San yılan çıkmışta sahra doldurur.

Hükmeden câhil ki, şah olmuş desek,
Kır, bayır akrep, yılan dolmuş demek.

Alçağın ellerde olsa mevkî, mal,
Kendi kendin, rüsvâ eyler, böyle hâl!

Yâ hasîs olmuşsa, zırnık vermemiş,
Yâ cömerttir, yersiz ihsân eylemiş!

Şahta yer olmuş, piyâde hânesi,
Ahmağın, elbet budur iânesi!

Hükme başlar olsa bir sapkın hûyu,
Hem makam sunmuş, fakat oymuş kuyu!

Bilmeden yol, rehber olmak arzular,
Ruhça çirkindir, cihân yakmış gider.

Bir çocuk, olgunca davranmışsa ne,
Yokluğun gûl, bil ki çatmıştır yine!

Gösterirsem, gerçeğin ay nerdedir,
Görmemiş ay, hem sapık bilmez nedir.

Görmemiş bir yansıyış aydan suda,
Hâm herif, hem gayre rehber olmada.

Hükme ahmak baş olurken bildiğim,
Hem bilenler gizlenir, örtmüş kilim!

"YÂ EYYÜHE'L-MÜZZEMMİL" ÂYETİNİN TEFSİRİ (EY ABASINA BÜRÜNMÜŞ YATAN)

İşte bundan, Hak demiş Peygamber'e;
"Ey bürünmüş, sen abandan çık hele!

Çekme sen, yüz örtme, gizlenmen neden?
Sen akılsın, bil cihân yalnız beden!

Kaçma kâfirden, bilensin sen hele,
Nûra kaynaksın ki, Hak vahyi ile!

Sen uyan, artık nurun ersin güce;
Mum olup kalk, durmadan bitsin gece!

Olmasın nurun, bütün günler gece;
Sensiz aslanlar da tutsak öylece!

Kaptan ol artık sefâ ummânına,
Mustâfa sen, Nuh demeksin her yana!

Yolda, rehberler gerektir herkese,
Hem bu yol, gerçekte bir ummân ise!

Kalk da sen, yollar kesik, kervândı bak;
Her tarâftan gûlyaban, kaptandı bak!

Sen zamanın Hızrı, kaptan sen iken,
Sen de İsâ misli, yalnızlık neden?

Topluluk huzrunda nursun, gökteki,
Gel de terk et, inzivâ arzûn ne ki?

Hem değildir, vakti geçmiş halvetin,
Hem hidâyet, Kaf ve sen, hümâ idin!

Bedre dönmüş, ay yürür durmaz gece,
Havlasın it dönme sürmüş öylece!

Kim kınar, bedrin senin, ancak işit;
Hep ürürler, kıskanır, onlar bir it.

Her köpek, olmuş sağır “sus” emrine,
Ay ki on beş, düştü hav hav derdine!

Hastalık vardır, şifâsın bil hemen,
Var körün asâ, elinden alma sen.

Kim dedin, amâya yardım eylese,
Gör kavuşmuş, yüz sevâp, ecrin sese!

Kim ki çeksin kırk adım, bir kez körü,
Affa ermiş, yok günahın hiçbiri.

1470. Eyle yardım, bil cihân tutmaz karâr,
Hakk'a yönlensin, sürüp gitsin katar.

Doğru yol göstermişin iş, doğru yol,
Yas dolan, âhir zamândır, neş'e ol!”

Şimdi takvâ ehlinin üstâdı sen,
Kim hayâl etmiş, yakîn var, çek hemen!

Kim sana mekr, hîle etsin en sonu,
Mutlu ol sen! Korkma, kırdım boynunu!

Kör inatkâr kim, çoğalttım körlüğü,
Hep şeker sanmış, zehir dolmuş önü!

1475. Benden almıştır akıllar parlayış,
Hîlekârlar, hîlemizden bulmaz iş.

Türkmen'in neymiş çadır, erkek file,
Bir ayak bassın, bir olmuş yer ile.

Ey büyük Peygamberim sen, bil kesin,
Fırtınam estikçe mumlar neylesin?

Ey Resûl kalk, Sûr ki korkunç, üfle sen,
Onca bin ölmüş, yeşersinler hemen!

Hem de, İsrâfil olursun vakte sen,
Kalk kıyâmet yap, kıyâmet gelmeden!

1480. Kim kıyâmet nerde sorsun ey sanem?
Gösterip dersin: “Kıyâmetler benem!”

Öyle sormuş olsa bir mihnetzede,
Bir kıyâmet, yüz kıyâmet vermede.

Hem sorandan, zikr için yoktur umut,
Ahmağın, gerçek cevâp olmuş sükût!

Görmesin cânan, duâmız bir icâp,
Allah'ın gökken sükût olmuş cevâp.

Eyvah, eyvah! Şimdi harmân vakti hem!
Gün vakitsiz, bahtımızdan, geçti dem!

1485. Hem vakitten, bahse, ömrün az gelir,
Bahsimiz çok, hem kalan gün, az gelir.

Hem, çukur yerlerde mızrak oynamak,
Mızrak oynarlar için bir ârdı bak.

Dar vakit çok daha dar, fikren avam,
Ey oğul, halk anlamazdır vesselam!

Ahmağın gerçek cevâp, susmak iken,
Öyledir hem, söz uzatmışsın neden?

Allah'ın rahmet, keremden dalga hem,
Hem çorak yer, nerde sunmuş oldu nem?

CEVÂP VERMEMEK DE CEVÂPTIR SÖZÜ, AHMAĞA VERİLECEK CEVÂP SUSMAKTIR, SÖZÜNÜ TEKİD EDER... HER İKİSİ DE BU HİKÂYEYLE ANLATILMAKTADIR.

1490. Vardı şahın, şehveti çok bir kulu,
Canlı şehvet, oysa aklen, bir ölü!

Akla uygun iş desen yapmaz onu,
Her ne yapmış, has sayarmış en sonu!

Az verin aylık, demiş şah az ise,
Siz silin artık, kanâat etmese!

Aklı yoktur, oysa hırs, pek çok yine,
Az maaş hiddet ve hırs vermiş ona.

Olsa aklı, nefsi eylermiş tavâf,
Suç benim der, sonradan beklerdi af.

Bir ayak bağlansa, merkep durmasa,
Çift ayak bağ, kimsenin olmaz tasa.

Derse, bir tek bağ benim olsun yeter,
Çifte bağ olmuş, olan suçtan meğer!

PEYGAMBER EFENDİMİZİN: "CENÂB-I HAK MELEKLERİ YARATTI, ONLARA AKIL VERDİ. HAYVÂNLARI YARATTI, ONLARA ŞEHVET VERDİ. INSANOĞULLARINI YARATTI, ONLARA HEM AKIL VERDİ HEM ŞEHVET. KİMİN AKLI, ŞEHVETİNDEN ÜSTÜN OLURSA MELEKLERDEN DAHA YÜCEDİR. KİMİN ŞEHVETİ, AKLINDAN ÜSTÜNSE HAYVÂNLARDAN AŞAĞIDIR." HADÎSİNİN TEFSÎRİ

Hak yaratmış üç çeşit mahluk ve hûy,
Söylenilmiş, bir hadîstir, şimdi duy!

"Bir kısım insan bilen, mertlik bulur,
Hep melekler, sâde dolmuş, secde, nûr!

Bilmemiş unsurda, yok boş işleri,
Nûru mutlak, aşk-ı Hak kılmış diri.

Bir bölük var, bilgiden yoktur işi,
Sanki hayvân, ot yiyip şişmek düşü!

Görmemişler ot, ahırdan başka şey,
Has ve çirkin, bilmenin gaflette ey!

Bir de ademoğludur, onlar beşer,
Nısf eşek, nısfen meleklik buldu yer.

Bâzılar, âdîliğin meylindedir,
Nısfı meylin, akla yön vermiş gelir.

Hem melek, hayvân nedir, bilmez harâp,
Hem beşer, şehvet, akıl, bulmuş azâp.

İmtihândan, işte onlar, üç kısım,
Şeklen insan, oysa bunlar üç kısım.

Bir kısım var, dâim istiğrâk ile!
Sanki İsâ'dır, melekler el ele!

Nefsen Âdem'dir ve mânâ Cebrâil,
Hışm, hevâ onlarla hiç birlik değil!

Kurtulup geçmiş riyâzet, zühdü de,
Âdem ammâ, sanki doğmaktan öte!

Bir kısım var, girdi merkep hükmüne,
Hışm ve şehvet, doldular onlar yine!"

Vasfı Cebrâil, meleklik, yok talep,
Dar şu aklın hâne, artık gitti hep!

Kimde cân yok, öyle ki ölmüş demek,
Kimde **"ân"**[74] yok öyleler olmuş eşek!

Yoksa cân cevherde artık, yok ki cân,
Âdidir hem, sûfi söyler hak inân!

Cân çeken hem oydu, hayvândan da çok,
İnce iş yapmak dilerler oysa yok!

Hem de şeytânlık dokur, hep hîleden,
Böyle yapmaz hayvânât, yapsın neden?

Hep dokur, altın ipinden elbise,
Hem denizlerden söker gevher ise!

Onca malûm, tıp, hesâp, hem hendese,
Gök ilimden incelik, hikmet ise!

Sâde meyl etmiş odur dünyâmıza,
Yok, fezâya yol, bulunmazmış fezâ!

74 *Ân: Zevki mânevî demektir.*

Bilgiden maksât, ahır yapmak eve;
Saklanır ancak sığır, merkep, deve.

Hem ahır yapmak için var bilgiler,
Saymış ahmaklar, "rumuz" gerçek hüner.

1520. Hak yolun, Hak menzîlin ilmiyle de,
Tek gönül erbâbı, ârif bilmede!

Hem akıl, şehvetli, lâtif canlılar,
Hak yaratmış ülfetinden, âşikâr!

Yüzde insanken, adın hayvân dedi,
Hem ayıklık, uykunun lâzım idi!

Hayvanî ruh, bildi ancak uykuyu,
Böyle insan, saklar aksi duyguyu.

Bir uyanmak gelse, gaflet, yok olur,
His biter, gerçek nedir, levhten okur.

1525. Hem yatan, görmüş olurken bir rüyâ,
Bir uyansın, aksi gelmiş ortaya.

Oydu hayvân, oydu elbet **safilin**,[75]
Söyle, terk et, **"lâ uhibbu'l âfilîn!"**[76]

"VE EMMELLEZÎNE FÎ KULÛBİHİM MERAZUN FEZÂDETHÜM RİCSEN İLÂ RİCSİHİM" ÂYETİNİN TEFSÎRİ[77]

İstidât mevcûtsa insan olmada,
Sildi istidâdı, koymaz ortada.

Hayvânın yok, hûy değişmek imkânı,
Özrü artık apaçık, hayvân hani!

İstidât gitsin, demek yok rehberi,
Yer, eşek beyninden olmuş serseri.

1530. Zihni açmış şey yesin, afyon olur,
Kalbi boş, artık akıldan kurtulur.

Bir kısım var, orya dâhil oldular,
Nısfı hayvân, nısfı hem, insan yaşar.

Gündüz, akşam, cenk edip durmaktadır,
Ön ve son hep, öyle çarpışmaktadır.

AKLIN NEFS İLE UĞRAŞMASI; MECNÛNUN DEVE İLE MÜNÂZAASI GİBİDİR. ZİRÂ MECNUN İLERİYE, YÂNİ LEYLÂ TARAFINA GİTMEK ARZÛ EDİYORDU. BİNDİĞİ DEVE İSE, GERİYE, YAVRUSU TARÂFINA DÖNMEK İSTİYORDU. NİTEKİM MECNÛN: "DEVEMİN HEVÂ VE HEVESİ YAVRUSU TARÂFINA, BENİM MUHABBETİM İSE İLERİYE, LEYLÂ TARÂFINADIR. ONUNLA, ARAMIZDA HAKİKÎ BİR MUHÂLEFET VARDIR" DEMİŞTİR.

"Yavru yoktur, dönmek isterken deve,
Mecnunun yön, döndü Leylâ'nın eve!"

Akl ve nefstir sanki Mecnûn, hem deve,
Gitmek ister, nefsi, dönsem der, eve.

1535. Meyl eder Mecnûn ki Leylâ'nın eve,
"Yavrumuz" der, dönme isterken deve.

Dalsa Mecnûn, sade bir ân gaflete,
Yüz geri dönmüş olur, artık deve.

---

[75] *Safilin: Hayvandan aşağı.*

[76] *Hz. İbrahim: "Ben batan ve fânî şeyleri sevmem." demiştir.*

[77] *Kalplerinde hastalık onlara gelince, Kur'ân onların kalplerindeki kötülüğü artırır.*

Sade aşk dolmuştu bak Mecnun meğer,
Geçti kendinden onun yoktur eser!

Tek murâkıp, onda mevcût akl iken,
Aşk-ı Leylâ'dır, kapıp almış hemen!

Şimdi pür dikkât ve âtiktir deve,
His eder bir kez, yular gevşerse de!

Kendisinden geçse, hayrân olsa bir,
Yavru ister, yüz geri dönmektedir.

Hem de anlar, dönse Mecnûn kendine,
Bunca fersâh yol, geri gitmiş yine!

Böyle üç günlük iken yol, gör hele,
Bunca yıl, Mecnûn tereddütler ile!

Der ki Mecnûn: "Biz ki âşık, ey deve,
Aşkımız zıd, yoldaş olmak hiçti de.

Hem yular, hem aşkınız, uymaz bana,
Senden ayrılmak gerektir, baksana!

İşbu yoldaşlık olurken yolkesen,
Tenden in, ruhtan ki yol kesmiş beden!

Arştan ayrı ruh, bütün yoksul ise,
Hep diken istekli ten, olmuş deve.

Cân, yücelmekten kanatlar çırpmada,
Tense tırnaklarla yerler yırtmada.

Aşk ve sevdâ doldu, Mecnûn'un beden,
Sen ki varsın, ruh uzak, Leylâ ilen!

Geçti günler, ben bu hâller üzreyim,
Tih'de Mûsa kavmiyim, dönmekteyim.

Çift adım yol, vuslâta ermen yine,
Ayrı koydun sense, tam altmış sene.[78]

[78] *Şeyh Şibli, dünyâyı bir, âhireti bir olarak iki adım saymaktadır.*

Yol yakındır, bense, pek geç kalmışım,
Şimdi binmektense, bitkin olmuşum!

Ayrılık gâmıyla yandın, der o dem,
Söyleyip, Mecnûn da ondan indi hem!

Geldi dar, artık şu çöller, bak ona,
Attı kendin, taşla dolmuş meydana.

Sertçe atmışken yiğit kendin yere,
Hep kemikler, sanki kopmuş bir kere.

Attı kendin, geldi İlâhî kazâ,
Bir ayak, artık kırılmış oldu yâ!

Hem ayak bağlar ve söyler işte ben;
Çavgânın top, hem yuvarlanmış giden.

Sen beden, ten merkebinden inmesen,
Tatlı söz söyler hekim, lânet ilen!

Allah'ın aşk, Leylin aşktan az mıdır?
Hakk'a tap olsak, güzellikler verir!

Gel de sâlik, gel de, bir top ol hemen,
Gel yuvarlan, aşkının çevgânla sen.

Mahve üstünden gidiştir, seyrimiz,
Sonra gitmek yok, ilâhî cezbesiz.

Böyle gitmek, gitmelerden ayrı tür,
Cin ve insan gayretinden, gayri tür!

Böyle gitmek, bir basit gitmek değil,
Ahmed'in, ihsânla gelmiş oydu bil!

PADIŞAHA LÂYIKIYLA HİZMET ETMEDİĞİ İÇİN MAAŞI AZALTILAN KÖLENİN HÜKÜMDÂRA ŞİKÂYETİ

Söz kısalsın söyle, neylermiş köle?
Yazdı mektup şaha gel bahset hele!

Cenk ve kîn dolmuştu mektup, yazdı o,
Nâzlı şahın huzra, varmış oldu bu.

1565. Mektubundur ten, kalıp dikkatle bak,
Şaha lâyık olsa sun, sen öyle kalk!

Sen çekil, bir yerde mektup aç, oku,
Harf ve mana şaha lâyık oldu mu?

Lâyık olmaz olsa, mektup, parçala,
Başka mektuplar yazıp sen, gel yola!

Mektup açmak pek kolaydır, sanmayın,
Yoksa herkes, kalpte sır bilmiş sayın!

Mektup açmak, pek de zordur, bil ki sen,
Yok, çocukluk, erkeğin iştir hemen!

1570. Cümleten, fihriste uymuş gitmişiz,
Hırs, hevâ meyliyle dalmış gitmişiz.

Oldu fihrist bir tuzak, hep halk için,
Bildiler, mektupta böyleymiş hemin.

Aç kitap, fihristin ört, gel dönme yüz,
Doğrudur ancak ki, Allah derse söz!

İşbu unvan, dille ikrardır sana,
İmtihandır, gönül metni, sına!

Kalbinin tasdikse uysun her söze,
Uymaz elbet ki, münafıklık bize.

1575. Bir çuval yük pek ağır, sen sırtlasan,
Hem nedir eksilmemiş, sen yoklasan.

Hem ne saklarmış çuval, tattan yana,
Al eğer, lâyık görürsen sırtına!

Yoksa gel sen at, çuvaldan taşları,
Etmeden yük, ar denen uğraşları.

Şaha lâyık her ne var, yük eyle sen,
Şah için lâyık nedir, doldur hemen!

Hırsızın, Kocaman Sarıklı Bir Fakîhin Sarığını Kapması ve Fakîhin: "Sarığı Çöz, Ne Kaptığını Anla da Ondan Sonra Götür" Diye Seslenmesi

Bir fakîh, bulmuş palaz, koymuş başa,
Hem sarık, dolmuş palaz, gel bak işe!

1580. Der sarık şişsin, görünsün pek iri,
Topluluk, görsün büyük, versin yeri!

Hep sarık dolmuş iken, yırtık palaz,
Tâzelerden, dışta süslenmiş birâz.

Tam sarık, cennette mevcut elbise,
İç münâfık kalbi, yer olmuş pise!

Parçalar görmüş sarık, bir pösteki,
Var abâ, olmuş pamuktan öyle ki.

Bir geçim bulmak için yön, medrese,
Hem sabah erken, güvenmiş herkese!

1585. Bir karanlık yerde, beklermiş kişi,
Yolda durmuş, hem de, hırsızlık işi.

Hem sarık kapmıştı, baştan öylece,
Hem de satsın, ihtiyâç ersin güce!

"Ey oğul" der, seslenir fakîh hemen,
Sen, sarık hiç çalma oğlum, çözmeden!

"Dört kanat açmış uçarken, aldığın,
Armağan derken ne şeymiş çaldığın?

Yokla sen, hem, ellerinle aç onu,
Sonra al git, ben helâl ettim bunu!"

1590. Çözdü hırsız, kaldı çullar ortada,
Gördü, başlar, hem kaçarken feryâda.

Olmaz olsun, yok sarık hiç ortada,
Elde yalnız, eski bir çul kalmada.

"Ey hayâsız" söyleyip atmış yere,
"Mâni oldun, sen bizim kısmetlere!"

DÜNYÂNIN, EHL-İ DÜNYÂYA HÂL DİLİYLE NASÎHAT VERMESİ VE ONDAN VEFÂ UMANLARA VEFÂSIZLIĞINI GÖSTERMESİ

"Hîle yaptım" der fakîh dönmüş ona,
"Hem nasîhat, çöz deyip, ettim sana."

Böyle dünyâ, hoş gözükmüş olsa da,
"Ben vefâsızlardanım," haykırmada.

Gör bozulmuş âlemin, çok hîlesi,
Öğdümün, artık bozuk çıkmış sesi!

Der oluş: "Gel ben hoşum, bağlan bana!"
Der bozulmak: "Ben hiçim, sen gitsene!"

İlkbahâr gelsin, dudaklar dişleyen,
Sonbahâr, serttir sararmış, bak hemen!

Gündüzün doğmuş güneş, seyret hele,
Bir ölüm batmak, gurûp etmek bile!

Hem bu hoş çardakta ay, on dört bugün,
Bedre hasret hâli vardır; bir düşün!

Bir çocuk olsun güzel, halk sevmede,
İhtiyârlar olsa, rüsvâ etmede.

Avlanırsın, var gümüşten tenliler,
İhtiyârlarken pamukmuş böyleler.

Yağ ve bal gördükçe, sensin imrenen,
Git helâdan seyre dal, çoklukla sen!

Sor o pislikten: "Güzeldin, neyledin?
Sen tabak üstünde, hoş kokmuş idin!"

Dânedir o, ben onun oldum tuzak,
Avlanan sen, dâneler yitmişti bak!

Öyle el var, kıskanır üstâd bile,
Sonra bir bak, titremek düşmüş ele!

Câna benzer bildiğin nergis gözü,
Sonda gördün, başlamış akmak, sızı."

Aslanın saflar yarar, aslan yiğit,
Gün gelir bir faredir, bizden işit!

Pek de üstün, bir sanatkâr kimseyi,
Sen görürsün yaşlı, merkep ol beyi.

Mis kokan, parlak, kıvırcık saçları,
İhtiyarken, say eşeğin kuyrukları!

Bunların görsen letâfet hâlini,
Sonra gel gör, sen fesât ahvâlini.

Gör cihân kurmuş bilirsen, bir tuzak,
Çok bıyık, birçok sakal, yolmuştu bak.

Ben bu dünyâdan kaçardım, söyleme,
"Hîlelerden tuttular," artık deme!

Takmış altınlar, övünmüş, gerdana,
Altın âteş, halka, zincirdir sana.

Böyle say âlemde mevcût her şeyi,
Gel düşün son kısmetin, seçmiş neyi!

Mutludur kim, gördü erkenden sonu,
Kim görür dünyâ için, bitmiş konu!

İçte neymiş dışta neymiş gör hemen,
Evvelinden, son nedir seyreyle sen!

Tek göz olmuş, âsî şeytân olma sen,
Gel bütün gör, hep yarımlar görme sen.

Gördü kil, Âdem'de dîn var görmedi,
Bir cihân görmüş ve manâ bilmedi.

Bil kadından üstün olmak, güç değil,
Çiftlik almak, çok kazanmak hiç değil!

Yoksa aslan, filde kuvvetten yana,
Üst olur olmuştu, mutlâk insana.

Erkek üstündür kadından, der isen,
Sâde üstünlük, sonuçlar görmeden.

Varsa erkekler, sonuçlar görmeyen,
"Hiç kadından yok ki fark," derler hemen!

Çifte ses vardır, cihânın zıd olan,
Sende bilmem hangi şey, imkân bulan?

Insanın ömrüydü say sen, bir sesi,
Bir diğer ses, eşkıyâ aldatması!

Et ki dikkât, ben dikenden bir gülüm,
Okşamazsan, ben dikenden bir dalım.

Gülde ses: "Güller satan var geldi" der,
Hep diken: "Yönlenme geç git, haydi" der!

Sen kabûl etsen bu ses, artık benim,
Kalktı, yoktur zıddı duymak imkânım.

Der o ses: "Bak burdayım hep burda ben,"
Der öbür ses: "Bak işin en son ne, sen!"

Gördüğün hoşluk, güzellik, hîle, fen,
Aynanın en son nakış, gel gör hemen!

Çift çuval var, hem seçip girdin mi sen?
Zıttır onlar, layığın tektir hemen!

Mutludur, ermiş olandan duydu ses,
Duydu artık önceden, hep buydu ses!

Gönlü boş bulsun, girer, hem yerleşir,
Ferde artık, başka şey çarpık gelir.

Tâze bir küp, yerden alsın, bir koku,
Koktu artık, hiç gidermez aslâ su.

Hem cihândan çekti bir şey, bir şeyi,
Küfrü, kâfir çekti; irşât, doğruyu!

Kehribâr var, mıknatıstır, ortada,
Ol demir, ol ot, çekim var orda da!

Sen demirsen, mıknatıs çekmiş hani,
Ot isen hem, kehribâr çekmiş seni.

Hayrı çok bir kimseden, dost seçmeyen,
Şüphesiz, bir pisliğin yârdır hemen!

Kıbti elbet, Mûsa pek beddir dedi,
İşte Hâman, Yahuda mel'un idi.

Hamanın can Kıbti'ye yönlenmede,
Mûsa'nın can, Yahuda meyl etmede.

Merkebin işkembe, hep çekmiş saman,
Insanın mideyse, ister çorbadan.

Gafletinden, bilmesen bir kimseyi,
Dikkât et, bak, hem imam seçmiş neyi!

ÂRİFİN ALLAH'IN NÛRUNDAN GIDÂSI BULUNDUĞUNUN VE BEN RABBİMİN İNDİNDE GECELERİM, BENİ YEDİRİR VE İÇİRİR" HADÎSİNİN BEYÂNI

Annenin ardında gitmiş yavrusu,
Cinsi neymiş, anlaşılmış doğrusu.

Insanın süt geldi üstten, sîneden,
Merkebin süt geldi, en alttan hemen!

İşbu hâl taksîm edilmiş adl ile!
Cebrilik yok, zulmü görmezsin bile!

Cebrilik olsaydı pişmânlık neden?
Zulmü olsun, yardım olmaz kimseden.

Bitti gün, dersler yarım kalmış yine,
Bizde sır açsak da, sığmaz bir güne.

Ey inanmış, fâsığın kanmış söze,
Onda söz, yaltakçılık dolmuş söze.

Sen inanmış, kubbe yapmışsan sudan,
Bir kabarcık ev, yarılmış ortadan!

Hîle, mekr, bir kez çakan şimşek desen,
Yolcu, yol bulmuş mu, imkân yok neden?

Yok cihândan, yok uyandan, yok vefâ,
Hep vefâsızlıkta eşler, bir defâ!

Oğlu dünyânın vefâdar sayma sen,
Yüz dönerken, arka dönmüş say hemen!

Bâzı âlem ehli, durmaz yükselir,
Tâ ebet ahdiyle, hem, va'dindedir.

Yok ki peygamberlerin zıdlıkları,
Oysa yoktur, mu'cizât kaptıkları.

Porsumaz olmuş, o âlem meyvesi,
Akla mensup neş'enin, gamlar nesi?

Ahde, nefs etmez vefâ, öldürmeli,
Oydu alçak yönde alçak bilmeli.

Nefse lâyık şey ki alçaklar idi,
Ölmüşün kabr, hem kefen lâyık gibi.

Nefs zekîdir, ince işler bilse ne,
Kıbledir dünyâsı, ölmüş bil yine.

Erdi bir ölmüş için, vahyin suyu,
Cânı yok toprak, diriltmekmiş huyu.

Sence ilhâm-ı ilâhî gelmeden,
Bir uzun ömrü, talep etmen neden?

Şimdi kaybolmaz olan sesler ara,
Haydi yaklaş dur, ki sönmez nurlara!

Benzemiş san'at Fir'avun kavmine,
Hem ölüm, benzer ecel, Nil nehrine.

Hem Mısır'dan saltanat sihriyle de,
Halkı, boynundan tutup çekmişse de.

Hep sihirbâz, hep sihir olmuştu yâ,
Ölme, Mûsa'nın asâdan ejdehâ.

Hep cihânın akşamı yutmuş şafak,
Öyle yutmuş, lokma etmiş sihri bak!

Yuttu nûr, kalmaz karanlık ortada,
Artmamış nûr, önce neymiş durmada!

Hep eser artış, çoğalmış, zât değil,
Eksiliş yoktur ve zât artmaz ki bil!

Hak cihân etmiş icât, artmazki Hak,
Önce neymiş, öyle kalmış şimdi bak!

Hak îcât etmiş ve artmış mahlûkât,
Çifte artış farklıdır, sen farkı tat!

Bir eser artsın, çıkarmış meydâna,
Hep sıfâtlar gösteriş odan yana!

Zâtta artışlar, sebeplerden yine,
Sonradan olmak, delildir ilkine.

"MÛSA, NEFSİNDEN KORKU HİSSETTİ; BİZ DE: "KORKMA, SEN YÜCE VE GÂLİP OLACAKSIN" DEDİK" MEÂLİNDEKİ ÂYET-İ KERÎMENİN TEFSÎRİ

Der ki Mûsa: "Halkı sihr aldatmada,
Mu'cizeylen, sihri seçmezlerdi yâ!"

Der ki Allah: "Ben seçiş versem hele,
Hem akıldan gözleri açmam bile!"

Olsalar deryâ, senin çün yok tasa;
Korkma! Üstünlük senindir, Yâ Mûsa!

Onlar eylerken sihirden iftihâr,
Ejdehâ olmuş asâ, hem oldu âr.

1675. Herkesin, vardır güzellik dâvâsı,
Bil, ölüm olmuş mihengin en hası!

Geçti sihr, geçti Mûsa'nın mûcize,
Düştü birden çift leğen, damdan size.

Dev leğenden, oldu lânet yansıyan,
Dînlinin çömlekte ses, yüksek, uyan!

Gizlidir erkek, kadınlardan mihenk,
Şimdi sözler sende, ey kalp söyle tek!

Hem övünmek vaktidir, gitmiş mihenk,
Söylesen, meşhur olmuşsun demek.

1680. Ben nasıl eksik?" demiştir kalp para,
Kibr eder, altın için gelmez sıra.

Der: "Evet!" Altın ki, "ey komşum olan,
Bak mihenk gelmektedir, artık inân."

Tence ölmek, ehli sırra; armağan;
Altını kessen, çekinmez korkudan!

Kalp olan görseydi, son var, sonradan,
Hep kararmışlık bulurdu önceden.

Kalp olan önden siyâh olmuşsa yâ,
Her münâfık, şakîlik, yok olmada.

1685. Hem kerem kimyâsının talipse de,
Aklı gâliptir riyâdan önce de!

Ehli riyâ görse, kırgın kendini,
Hep kırık geçmiş, düzelmiş gönlünü.

Neyse görmüş, son ve kırgın kalp ile!
İşte girmiştir çıkıkçı emrine!

Missi Hak, iksîre yönlendirmede,
Mis benim parlak desin, eksilmede!

Parlayan mis, sürme parlaklık öne,
Müşterin kalmaz, bütünden kör yine.

1690. Gelse mahşer, hep açarlar göz hani,
Bağladın göz, eylemiş rüsvâ seni.

Sen de gel bak, son nedir görmüşlere,
Herkes imrenmiş temiz gitmişlere.

Hâli bilmiş kimseyi seyret hele,
İç fesatlar, ayrılık almış ele.

Bâzılar cehl, şüphenin mahkûmu yâ,
Subh-i sâdık, subh-i kâzib bir ona!

Subh-i kâzib, çok katar etmiş telef,
Ey civan, bundan helâk etmek hedef!

1695. Kim ki bilmez, pulla aldatmak kolay,
Hem mihenk, mikyası olmaz ruha vay!

DÂVÂYA KALKIŞAN KİŞİYE, DÂVÂDAN GEÇMESİ İÇİN ISRÂR VE PEYGAMBERLERE UYMASINI EMREDİŞ

Der Müseylem: "İşte hâk Ahmed benim,
İşbu Ahmed yok olur, koymaz fenim."

Der: "Müseylem, dur şu boş laftan uzak,
Olma mağrur, yönlenip encâma bak!

Sen, taraf bulsam deyip, hırs eyleme,
Mum tutan bir ferdi bul, hiç bekleme!"

Ay olur mum, sen erirsen maksada,
Dâne var der, bir tuzak var ortada.

1700. İstesen sen, istemezsen bil fener,
Karganın iz, şahînin iz, fark eder.

Olmasın nûr, karga olmuş akdoğan,
Hîlekâr, ses bellemiş ondan inan!

Hüthütün sesten öter, olsun biri,
Hiç Sabâ'nın sırra, ermezmiş feri.

Ses ki taklit, tabiî sesten değil,
Şahtaki tâç, hüthütün tâç ayrı bil!

Nükte âriften ve söz dervîşlerin,
Hep hayâsızlar, gelir, söylerler bilin.

1705. Onca kavmin kahrına olmuş sebep;
Taş görüp, öd-ağaç sanmaktı hep!

Onların hep vardı seçmek kuvveti,
Çünkü hırstır, eyleyen kör milleti.

Rahmetinden ayrı kalmaz, kör olan,
Hırs, tamah, çarmıhlı; af olmaz inân!

Şahta çarmıh, sanma rahmetten uzak,
Hasudun çarmıhta, aftan ayrı bak!

Ey balık, dikkatle bak sen oltaya,
Pisboğazlık, sende körlük olmaya.

1710. Gözlerinden gör ki evvel, son nedir?
Olma İblîs misli tek göz, çiledir!

Tek göz olmuş kimse, görmüş dış yüzü,
Sanki hayvân, son ne, baştan yok sözü.

Bir öküzden, çifte göz dökmüşse kim,
Hâkim artık, tek gözü vermiş hüküm.

Bir yarım kıymet değer, çift gözleri,
Sende göz rehber olur, göz rehberi.

Insanın, tek göz kör etmiş kimseye,
Bir yarım cândır diyet, versin diye!

1715. Tek göz insan, bil ki yardım almadan,
İş yapar elbette, yardım olmadan.

Merkebin göz, baş ve son görmez ki hiç,
Çift göz olsun, anca bir gözdür sonuç.

Sözde son yok, söylenen ahmak köle,
Yazdı mektup, hem tamahkârlık ile.

ECİR VE NAFAKA TALEBİNE DÂİR O KÖLENİN PADIŞAHA DİLEKÇE YAZMASI HİKÂYESİNİN BAKİYESİ

Önce mutfak üzre gitmiş aşçıya;
"Şah cömerttir, sense nâmert derdi yâ!

"Şah da dikkât çekmeyen, rızkım iken,
Himmetinden, pek uzak kalmış neden?"

1720. Aşçı der: "Islâhın ister oldu şah,
Yoksa nâmert, hem züğürt mü, kaldı şah?"

"Şahtan olmaz söylenen söz" der köle,
"Eski altın, onca topraktır hile."

Aşçı, iknâ üzre sözler söyledi,
O, deliller neyse hep red eyledi.

Söylenir, kuşlukta az gelmiş yemek,
Sızlanış boş, faydasız boş söylemek!

"Bizce mutlak kastınız var" der, köle,
Aşçı der: "Yok yaptığım fermân ile!"

1725. Sanma fertten, hep asıldan gelmedir,
Yayda suç yok, ok atılmış eldedir!

"Mâ rameyte iz rameyte"[79] söyledi,
Atma suç, atmış olan Allah idi!

Etme hiddet, hem bulanmış başta su,
Göz açıp dur, öyle bak, en doğru bu.

Hiddetinden, buldu bir tenhâ mekân,
Şaha sert bir mektubu, yazmış o ân!

Şaha yazmış oldu bitmez övgüler,
Verdi mertlik üzre, elbet bahse yer.

79 *"Ey Habibim, o taşları attığın zaman sen atmadın, biz attık!" (Enfâl, 17)*

1730. "Hem buluttan dağ, denizden bol elin,
İhtiyâçlar yok eden, sensin hemin!

Hem bulut vermişse, ağlar durmadan,
Ellerin, nimet sunar, durmaz bir an!"

Dış yönünden methe yönlenmişse ne?
Bin gazâp sunmaktadır, mektup yine!

Şimdi bak, çirkin işin ahmak senin;
Hilkâtin nûrdan uzak, durdun hemin!

Sen cihan parlak görürsün, tez solar,
Hem bu alem bozguna mahkum yaşar.

1735. Sonda, dünyâlar da bulmuştur kesât,
Aslı sorsan, geldiği âlem fesât!

Meth eden kalpler ki, kîn dolsun eğer,
Gönle methin hisse, yok olmuş gider.

Ey gönül sen, önce kînden gel beri,
Sonra hamdet, hep çevik tut, kolları.

Gönlü kîndâr kimsenin, hamt etmesi,
Sanki efsûn, İblîsin bir hîlesi!

Der ki Allah: "Bakmam elbet zâhire,
Kalbe baktık, bakmamız, niyetlere!"

ŞEREFİNİ KORUMAK İÇİN METİHLERDE BULUNAN, FAKAT İÇİNDEN DERT VE ELEM KORKUSU DUYULAN, HIRKASININ ESKİLİĞİNDEN, O ŞÜKÜRLERİNİN LÂFTAN, YALANDAN İBARET OLDUĞU ANLAŞILAN MEDDAHIN HİKÂYESİ

1740. Tek aba giymiş, Irak'tan bir kişi,
Geldi dostlar sordular: "Gurbet ne ki?"

"Ayrılık var!" der, ama hoştur sefer,
Çok mübarek, saklamış çok müjdeler.

Oldu şah ikramı, on esvâp bana,
Övgüler, gerçekte lâyıktır ona!"

Meth edip, dökmüş şükürler ortaya,
Hem teşekkür, ölçülerden aştı ya!

Hem demişler; eski esvaptır şahit,
"Sen yalanlar, söyleyensin, haydi git!

1745. Baş açık, gövden çırılçıplak iken,
Şükrü öğrendin veya çaldın mı sen!

Bey için, çok yaptığın hamd ü sena,
Sende ondan bir nişan yok, baksana!

Hem överken şahı, dil hiç durmadan,
Cümle azandır şikâyet eyleyen!

Bir cömert şah, huylarından bak hele,
Sende şalvar, bir pabuç yoktur bile!

Der ki Meddah: "Ben dağıttım her ne var,
Şah, gözetmekten kusursuz aşikâr!

1750. Her ne vermiş, vermişim yoksullara,
Vermişim her yerde, öksüz kullara.

Mal verip aldım ömür, elbet uzun,
Ben temizlendim cihandan büsbütün.

"Pek mübarek mal ki, gitmiş hayra bu,
Varsa içten yanma, bilmem doğru mu?

Yüz kerahet, kalbe sinmiş yüz diken,
Mutluluktan, böyle iz olsun neden?

Nerde aşktan, halkı tercihten, nişan,
Hem rızadan, hiç nişan yoktur neden?

1755. Tut ki mal gitti, fakat hiç meyli yok?
Gitti sel burdan, fakat sel hali yok!

Hem gözün, toptan siyah olmuşsa sen,
Söyle artık gözlerin mavi neden?

Ekşi yüz, yoktur temizlikten nişan,
Sus ki sen, sözler yalan, kokmuş yalan!"

Aldı mertlikten gönüller yüz nişan,
Hayrı yapmışsan, görürler yüz nişan.

Mal verilmiş olsa, elden çıkmada,
Mertlerin gönlü hayatlar sunmada.

Sen, tohumlar ek de, Hakk'ın tarlaya,
Var mı imkân, mahsulün yok olmaya?

Allah'ın bağdan, başaklar sürmese,
Alah'ın yerler, geniş densin niye?

Fâni yerler geldi mahsul vermeye,
Sonsuz âlem, mahsulü vermez niye?

Toprağın mahsul, hesapsız oldu da,
Danenin artış da, yüzler olmada.

Verdi hilat, şah deyip, hamt eyleyen,
Hiç görünmez, içte, dışta iz neden?

Ârifin hamd Hakk'a, mutlak doğrudur,
Çünkü el, kol, hamd için şâhit olur!

Ârifin hamd, çekti zindândan onu,
Hem cihân zindânı bitmiş, en sonu!

Takvâ atlas, canda ülfet nûru var,
Sırtta hamdin var alâmet âşikâr!

Eğreti dünyâ ve kurtulmuş odur,
Gülle dolmuş bahçe, ırmak yurdudur.

Onla meclis, hem makâm hem, rütbeler,
Himmetin sır, sedrinin üstündeler!

Öyle sıddîk mevkisiyken, doğrular;
Orda mesût, tâze; hep mutlandılar!

Ârifin hamd, hem bakın gül hamdıdır,
Yüz alâmet, yüz eserden bellidir.

Güllerin bağdan, baharın feyzine,
Çeşmeler, otlar bütün şâhit yine.

Sen, sedefler içre benzet inciye,
Bir güzellik şahidi, binler diye!

Geldi nefsin, pis olan sırdan koku,
Baş ve sondan, sunduğun gâm işte bu!

Var cihânın, anlayan çok kimsesi,
Fazla hayhuy etme, kıpraşmak nesi?

Hep yalan, sen, miski söz etmektesin,
Sırrı yaymıştır soğan, kokmuş sesin.

Gül, reçellerden yedim dersin, deme!
Sarmısak kokmuş ağız, söz söyleme!

Hem gönüllerdir genişten bir konak,
Gizli kalmış, orda çoktur komşu bak.

Hem duvarın ardı hem, her pencere,
Hep gönülden sır dağıtmış her yere.

Öyle menfez, neydi bilmez sâhibi,
Orda onlar, her şeyi bilmiş gibi!

Çünkü şeytân halkı, vâkıftır ona,
Sen de, Kur'ân'dan bakıp ders alsana!

Bir bilinmez yerden almışlar koku,
Anlamaz yoldan, bir insan duygusu.

Atma artık, sus yeter, kalp akçe sen,
Hak gören, birçok mihenkler var iken.

Her mihenk, kalp üzre bulmuştur yolu,
Has ve kalp seçmekte, âmir oldu bu!

Bedliğin hükmündedir, şeytân bile,
Bizde mevcût sırra, vâkıftır hele!

Kalbe hırsızlıkla girmektir işi,
Böyle hırsızlık, devirmiş çok kişi.

Kalbe yırtık pencerenden girdiler,
Hem de onlar, çok ziyânlar verdiler.

Hem neden, dünyâda aydın kimseler,
Suç mudur, hep gizli hâlden bilseler?

Gökte onlarken, çadır kurmuş olan,
Kalsa şeytândan düşük, olmaz inân.

Gökte hırsız, şeytânın, kesmiş yolu,
Taşlamış yıldız, şihâblar işte bu!

Düştü mızrâk darbesinden şakîler,
Öyle şeytânlar, yuvarlanmış gider.

Hak beğenmiş, kıskanır ruhlar için,
Attılar şeytânı göklerden bilin!

Sen çolak, kör, hem topal, duymaz isen,
Has olan ruh, benzerindir, sanma sen!

Gel utan, söz söyleyip sen sıkma cân,
Gözleyen câsûs ki saklar, sende ten.

İLÂHÎ BİR TABİP OLAN ZEVÂT-I KİRÂMIN MÜRÎT VE YABANCI SÎMALARINDAN VE SÖZLERİNİN ÜSLÛBUNDAN VE GÖZLERİNİN RENGİNDEN VE BUNLARIN HİÇBİRİ OLMAKSIZIN GÖNÜL YOLUNDAN ONLARIN KALBÎ VE DÎNÎ HASTALIKLARIN TEŞHİS ETMELERİ VE HASTALIĞA GÖRE TEDAVÎ EYLEMELERİ

Tenlerin doktor ki bunlar, çok bilen,
Bizde dert, bizden de çok, bilmiş hemen.

Hâli, idrârdan bilirler öyle ki,
Bilmedin sen, onların bilmek ne ki?

Hem nabızdan, hem de renkten, hem nefes,
Sende mevcût derde, onlar verdi ses.

Allah'ın has doktoru var, bil ki sen,
Hem nasıl bilmezdi, sen söz etmeden?

Hem nabız, hem benzimiz sundukça renk,
Beklemezden bildi, yüz dert, neylesek!

Hem tabipler tâze öğrenmiştiler,
Nabza, idrâr, renge, bir bakmak diler.

Kâmilân, duysun uzaktan ismini,
Bildiler, gövdende mevcût derdini.

Belki, doğmazdan görür, onlar seni,
Yıllar önden, bildiler ahvâlini.

ŞEYH EBÛL HASAN HARKÂNÎ'NİN DOĞMASINDAN YILLARCA EVVEL, DÜNYAYA GELECEĞİNİ, SÛRET VE SÎRETİNİN NİŞÂNLARINI BÂYEZİD'İN BİRER BİRER HABER VERMESİ; TÂRİH YAZANLARIN DA ŞEYH HARKÂNÎ'Yİ BEKLEMEK ÜZERE O HABERİ KAYDETMELERİ

Duymadın sen yıllar önden Bâyezid,
Gördü duy "Ebûl-Hasan" kimmiş işit!

Tâkvanın şah, hem mürîtler hep bile,
Sahralardan geçtiler, birlik hele!

Rey civârından ve Harkan'ken yakın,
Pek güzelden, bir ıtır almış bakın!

Orda bir ân, iştiyâktan inledi,
Burna yelden, bir ıtır çekmiş idi.

Çekti âşıkâne, bitmez bir koku,
Ruhu, rüzgârlar içen, sarhoştu bu!

Buzla, doldurmuş olursan bir tası,
Durmayıp terlerle dolmuş, gör tası.

Hem tasın etrâfını sarmış hava,
Hep soğukluk, terletir olmuştu ya!

Itrı çekmiştir hava, olmuştu su,
Has şarâp, dolmuş bütünden doğrusu.

Mânevî mestlik gider, gitmez hemen,
Bir mürît yaklaştı, artık âniden;

Sordu şeyhten: "Sendeki bilsek nedir?
Yüz kızarmış, bâzı solmuş, hâl nedir?

Bâzı yüz al, hem sararmış, yok beyâz;
Yoksa, bir hâlden, haberdendir birâz?

Kokluyorsun, oysa gül yok ortada,
Şüphesiz, gaybın gülündendir o da!

Kendisi bilmişlerin, maksat olan,
Geldi gaypten, durmadan mektup her ân.

Bir nefes Yâkub olursun, hem Yûsuf,
Hep şifâ, ıtrın sunar, her dem Yûsuf.

Mest eden, has testiden sun, tat bize,
Sen gülistândan n'olur, koklat bize!

Biz senin, tek içtiğin hiç bilmeyiz,
Ey büyük zât, içmeden var hissemiz.

Ey feleklerden geçip tez devreden,
İçtiğin meyden, nedir pay, ver hemen!

Mânevî meclislerin sensin beyi,
Sâde sen, göster n'olursun gerçeği.

Kim içer olmuş şarâptan gizlice,
İçtiğinden, oldu rüsvâ öylece.

Bir ilâç içmiş, gidermişken koku,
Oysa aslâ, silmemiş mahmurluğu!

Böyledir gerçekte, hastan bir koku,
Yüzbin olsun perdeler, örtmez onu.

Rayhasından doldu dağ, taş sahralar,
Dinlemez dağ taş ve eflâkten çıkar!

Sen çamurlarsın çamur örtmez küpü?
Pek açıktan bir şarap, yok örtüsü!

Sır bilen gel, lûtf edip, sır söyle sen,
Ruhunu av eyleyen, kimdir hemen?

Yön Yemen, gelmiş acayip bir koku,
Sanki Peygamber için gelmişti bu.

Bak Muhammed der: "Sabâ'nın yelle ben,
Bir İlâhî ıtrı aldım" der hemen.

"Vise"nin ruh üzre, **"Ramin"**[80]den koku,
Öyle gelmiştir, Üveys'ten gelme bu!

Hem Üveys'ten, hem Karen'den has koku,
Hem Nebî'yi mest eden, enfes koku!

Hem Üveys, geçmiş özünden fanidir,
Yerde ammâ, büsbütün gökten gelir.

Bir helîleymiş şekerden beslenen,
Zehri yok olmuş, değişken çeşniden.

Bir helîleymiş, onun tek şekli var,
Nakşı var, tatlar tükenmiş âşikâr!

Sözde son yok, bahset ondan dön geri,
Aslanın, anlat ki neymiş sözleri."

HZ. RESÛLULLAH'IN: "BEN, YEMEN'DEN NEFES-İ RAHMÂNÎ'Yİ DUYUYORUM" HADÎSİ

Ben bu yönden, almışım dosttan koku,
Mânevî şahtır yetişmek üzre bu.

Bunca yıldan sonra, doğsun şah hele,
Bir otağ kurmuş olur, gökler ile.

Onda yüz, gülşenden olmuş, gül gibi,
Bâyezid der: "Benden üstün mektebi."

İsmi neymiş? Dendi, der; Ebûl-Hasan,
Kaş ve gözlerden izâh vermiş o ân.

80 *Vise, Ramim: İki aşık.*

Boy ve renkler, verdi şeklinden haber,
Yüz ve saçlardan, haberler verdiler.

Hûyca neymiş, hem nasılmış olmuş huyu,
Yer makâmdan, söylemiş en doğruyu!

Tende ziynet, iğreti, boştur peki,
Bir sâatlik süsle, ülfetler ne ki?

Tende kuvvet, süs, şekil fânî gerek,
Sen semânın ziynetinden gözle, tek!

Hak olan ruh, yerde bir kandîl sayın,
Onda nûr gökten de üstün, anlayın!

Hem güneş şuâsı, hep evlerdedir,
Kendi, tam dördüncü gök üstündedir.

Gülde nakş, konmuştu dallar altına,
Itrı çıkmış tâ dimağın üstüne.

Görse kim, Aden'de korkunç bir rüyâ,
Tende ter, çıkmış onun aksiydi yâ!

Hem Mısır'dan, Kenan'a gelmiş koku,
Bir haris elden, rehin olmuşsa bu!

Söylenirken, yazdılar tarihlere,
Oldu bunlar, sayfanın süs bir kere!

Tam o tarih geldi, doğmuş oldu şah,
Mânevî sultân olup da, geldi şah.

BÂYEZID BİSTÂMÎ'NİN VEFÂTINDAN YILLARCA SONRA EBÛL'HASAN HARAKÂNÎ'NİN DOĞMASI

Bâyezid ölmüş ve yıllar sonra da,
Bu'l-Hasan doğmuş, dolaşmış ortada.

Hem onun hûydan ne söz etmişse o,
Çıktı toptan, aynı hûylar doğrusu!

Levh-i Mahfuz'dur, Bâyezid'den delîl,
Levh-i Mahfuz'dur hatasız, öyle bil!

Hem remil, gök ilmi, rüyâ tâbiri,
Böyle ihbâr, Hakk'ın ilhâm, tedbîri!

Sûfiler, gizlerdi halktan, hep bunu,
Hakk'ın ilhâm, vahyi kalbi, işte bu!

Kardeşim sen, kalbe ilhâm say bunu,
Hem nasıl olsun hata, Hak sundu mu?

Baktın Allah'ın meğer nûruyla sen,
Böyle bakmak, bir hata olsun neden?

SÛFİ'NİN KALP VE RUHUNDAN HAKK'IN GIDASININ EKSİLMESİ

Sûfiler, yoksul, dolar hep gam, keder,
Hem zarûret, ruha erzâkmış meğer!

Cenneti hepten, kerihler çevreler,
Merhamet, kalp kırgının kısmet meğer!

Mevkisinden, acizin, baş yarsa kim,
Hak ve halktandır nâsipsiz, bildiğim!

Sözde son yok, genç ki şahın emr ile!
Ekmeğin azlık, perişanlık bile.

Rızk azalsın, sûfi artık mutludur,
İnci boncuk, gönlü bir deryâ olur.

Allah'ın has rızkını, bilmiş iken,
Hak yakınlık üzre lâyıktır de sen!

Eksik olmuş olsa hem, ruhtan gıdâ,
Noksânından titremiş cân ortada.

Anlamıştır, bir hatâm eksiltmede,
Hem rızanın bahçe, bozgun verme de.

İşte ondandır, ekin noksân diye,
Sanki mektup yazdı, sâhip kimseye.

Geldi mektup, erdi âdil şahına,
Oysa şah, hiç bir cevâp vermez ona!

Ahmağın tek derdi, lokmaymış demek,
En muvâfık hâle, suskun beklemek!

Hem visâlden, ayrılıktan derdi yok,
Cüz'e bağlanmış ve saymaz aslı çok.

Oydu ahmak, biz ve benlik derdi var,
Cüz'dedir hep, aslı hiç bilmez yaşar.

1870. Gök ve yerler, sâde say bir elma sen,
Bir ağaç bil, kudreti Hak'tan gelen.

Elmanın içlerde sensin kurt gibi,
Bilmedin dal nerde, kimdir sâhibi?

Başka bir kurt, elmanın içlerde var,
Dışta neymiş, hep bilirmiş âşikâr.

Elma yarmıştır, onun öz coşkusu,
Elmanın, yitmiş dayanmak duygusu.

Perdeler yırtmış onun coşkunluğu,
Sûreten kurt, bir yılan olmuştu bu.

1875. Çakmağın âteş, önünden az çıkar,
Pek küçükten, bir kıvılcım âşikâr!

Besleyen, önden pamuktur hem onu,
Geçti göklerden, yücelmiş en sonu.

Muhtaç insan, uyku, elbet ekmeğe,
Sonda, çıkmıştır melekten yükseğe.

Hem pamuk, dolmuş kükür saklar onu,
Şu'leler üsttür Sühâ'dan, bil bunu!

Kapkaranlık âlemi aydınlatır,
Ten demir olsun, yakıp, delmektedir.

1880. Gerçi âteş maddedir, ruhtan değil,
Mânevî âlemden olmaz oldu bil!

Ruhtaki şândan, nasip yoktur ona,
Hem cisim, deryâda bir hiç, baksana!

Ruh yüzünden, durmayıp, artmışsa ten,
Gitse cân, hâl nicedir, seyr eyle sen!

Birkaç arşından cisim, artık değil,
Cânsa, gökler üzre yüzmüş oldu bil.

Ruha Bağdat, hem Semerkant bir adım,
Ruhta yükseklik, tasavvurdan yarım.

1885. Sâde bir dirhem, gözünden yağ desem,
Ruhunun nûr, göklerin üstünde hem!

Gözde nûr, gözsüz rüyâlar görmede,
Nûru gitsin, hep harâplık vermede.

Ruh, bıyıklardan, sakallardan beri,
Yoksa cân, tenler taşırlar leşleri.

Saç, bıyık hayvanlığın bir debdebe,
İnsanın ruh öncüdür, al mertebe!

Geç münâfıklık ve suretten bile,
Cibril'in ummâna, sen var git hele!

1890. Ruhu Ahmed der, ısırmışken dudak,
Cebrâil, korkmuş, çekilmiş oldu bak!

Yay kadar ben, yaklaşır olsam sana,
Hem demiş, yanmak gerek olmuş bana!

DİLEKÇESİNE, PADIŞAH TARAFINDAN CEVÂP GELMEYİŞİNE O KÖLENİN HİDDETLENMESİ

Sahradır söz, baş da yok, yoktur sonu,
Hem, cevâpsız mektuba dönsün konu.

Hem neden şahım cevâp yazmaz bana,
Postacım hâin mi? Hal bundan mı ne?

Belki, hiç göstermemiştir şaha o,
Gizli iş yapmış, münâfık, doğrusu!

Tâze bir mektup yazıp göndermeli,
Tâze bir rehber bulup göndermeli.

Şahı bâzen, bâzı, suçlar aşçıyı,
Elçi bâzen, hakkeder câhilliği.

Bakmadan ancak, dönüp bir kendine,
Yönlenip kaldım demez, dînsiz yine.

SÜLEYMÂN'IN (A.S.) BİR KUSURU YÜZÜNDEN RÜZGÂRIN MUHÂLİF ESMESİ

Yel, Süleymân tahtına esmişti ters,
Der Süleymân: "Estiğin ters, esme kes!"

Der ki rüzgâr: "Siz de çarpık gezmeyin,
Öyle yapmışsam, sakın siz kızmayın!"

Hak terâzi yaptı, hep bizler için,
Söylemiş sizler gelin, insâf edin!

"Tartsan eksik, ben de eksik tartarım,
Doğru olsan, ben dürüstlük yollarım!"

Böyle tâç eğmiş Süleymân bir yöne,
Gündüz aydınken gelen, zulmet mi ne?

Der ki: "Ey tâç, eğrilik yok, doğru dur,
Etme meyl, gel başta artık doğru dur!

Taç düzeltmiş elle elbet ey yiğit,
Eğrilir hep tacı tekrâr, sen işit!

"Ben sekiz kezdir düzelttim, eğrisin,
Söyle ey tâç, eğrilik bilmem niçin?"

"Sen düzeltsen, hem de, tam yüzler kere,
Eğri olsan, eğriyim ben bir kere."

Hem Süleymân duydu yel, tâçtan bunu,
Hem düzeltmiş, şehvetin arzûsunu.

Tâç düzelmiş oldu artık, tam o ân,
Başta arzûsuyla tâç, sağlam duran!

Eğdi kasten tâcı, birden başta o,
Tâç düzelmiş başta artık, doğrusu!

Tam sekiz def'â eğerken tâcını,
Tâçta düzgün, başta kalmıştır hani!

Dillenip taç şahına der: "Gel övün,
Kurtulup kilden kanat aç, çık bütün."

Yok, izin, geçmek için bundan öte,
Perde yırtsam, sırrı dersem millete!

Ağza tut el, sende boş sözler için,
Ağzımızdan başka söz, çıksın niçin?

Gelse gam, sen etme ithâm kimseyi,
Kendinin etrâfta dönsen, pek iyi!

Olma artık zânna düşmüş bir köle,
Dost nasıl bilmişse ondan ol hele.

Bâzı cenk etmişti, aşçıyla köle,
Bâzı kızgınlık, cömert, has şah ile!

Tıpkı Fir'avn, saklamış Mûsa'yı da,
Çok çocuk kesmişti halktan, öyle yâ!

Köşkte düşmân, oysa görmez, kalbi kör,
Kesti birçok tıflı, artık sen de gör.

Dışta mevcutlarla düşmanlık işin,
Nefse hoşsun, içte gaflet körlüğün!

Hasmınız nefs, balla sensin besleyen,
Gayre bilmem bunca töhmetler neden?

Sende kalp kör, sanki Fir'avn'lık işin,
Nefse hoş mazlûm için, zulmün senin.

Nerye dek, Fir'avn için, öldürme, kan,
Düşmânın olmuş tenindir, beslenen.

Aklı, şahlardan da üstünken onun,
Allah'ın hükmüyle kalp, kördür bütün.

Kimde Hakk'ın mührü silmiş, göz, kulak,
Olsa Eflâtun, o bir hayvândı bak!

Bâyezid vermişti hükmü, gayb iken,
Levh-i Mahfuz, öyle vermiştir hemen.

BÂYEZİD RAHMETULLAHİ ALEYHİN, YILLARCA EVVEL, KENDİSİNİN DOĞACAĞINA VE AHVÂLİNİ HABER VERDİĞİNİ, ŞEYH EBÛL'HASAN HARAKÂNÎ'NİN İŞİTMESİ

Hem nasıl söyler, Bâyezid çıkmış o,
Bu'l-Hasan derken, duyulmuş gelmiş o.

Bâyezid derken: "Hasan uymuş bana,
Her sabâh, kabrimde ders var, baksana!"

Der Hasan: "Gördümdü şeyhi düşte ben,
Ruhu söyler, böyle söz, duydum hemen."

Her sabâh durmuş onun kabrinde de,
Tâ ki kuşluk vakti gelmiş, gitmede!

Yâ durur bir şeyhe varmış orda da,
Yâ da sözsüz, müşkilat hallolmada!

Geldi bir kış, örttü kar, örtük mezâr,
Kıştı artık, kar yağan, her yerde kar!

Sanki bayrak, karlar olmuş kubbe de,
Yükselen karlar, hüzünler vermede.

Yükselir ses, cânlı, kabrinden yine,
"Sen de koş gel, seslerim sen gelsene!

Bilmiş ol koş, sen de gel, benden yana,
Karsa âlem, dönme yüz, sen, gel bana!"

Hâli olmuş oldu tam, berrâk o gün,
Bir tuhaf hâl, neyse görmüştür bütün.

O KÖLENİN, BİRİNCİ DİLEKÇESİNE CEVÂP ALAMAYIŞI ÜZERİNE PADIŞAHA İKİNCİ BİR DİLEKÇE YAZMASI

Tâze bir mektup yazarken pis köle,
Doldurur, âhlar, figanlar bak hele!

"Bir dilekçem vardı, sundum şaha tam,
Bilmedim varmış, ulaşmış mıydı hem?"

Hem güzel yüz şah okur, ammâ ona,
Vermemiş ses, söz cevâpsız baksana!

Padişah vermez cevâp, hem boş yere,
Elçi tekrâr etti derken, beş kere.

Der ki kâtip: "Nağme yazmıştır köle,
Bir cevâp vermek, gerek olmuş hele.

Eksilen olmaz ki, şahlıktan değer,
Lûtf edip kul üzre baksan, sen eğer!"

Der ki şah: "Yazmak kolay, ahmak biri,
Çirkin, ahmak, Hak katın sürgünleri!

Onda suç, gerçekte, ahmaklık kesin,
Korkum, ahmaklık sirâyet eylesin!

Bir uyuz, etmiş uyuz, yüzler adam,
Bunda illet, bil ki ahmaklıktı tam!

Akl uyuzluk, ermesin kâfirlere,
Şomluğundan, nem ulaşmaz göklere!

Şomluğundan, gökte sunmaz yağmuru,
Kent vîrân eyler, o şom baykuştu bu!

Akl uyuzken, Nûh'ta tûfân hiç kalır,
Cümle âlem dert bulup, vîrân olur.

Der Nebî: "Ahmak ki düşmândır bize,
Gulyabândır, yol kesendir, gör bize!

Aklı çoklar, olmuş elbet cânımız,
Ruhu ruhtur, korkmasıymış kokmamız.

Aklı çok sövsün, muhakkak râzıyım,
Feyzi Hak'tan, Hak demiş, feyyâzıyım!

Sövmeler, sunmuş muhakkak faydayı,
Kim misâfir, sofradan almış payı.

Tıksa ahmak, helvâlar tam ağzıma,
Helvâsından, sıtmalar gelmiş ama!

Her mübârek kim, yakînen anladı,
Merkebin ötmüş olan, tat almadı.

Pis kokar olmuş bıyıklar, boş yere,
Kirletir esvâbı, boş bir tencere.

Hem akıldır sofra, aklın has yemek,
Aklının nûr, ruha erzakmış demek!

İnsanın ruh varsa, tek nûrdur gıdâ,
Ruh için bir başka aş yok ortada!

Azcık azcık kes, yenen yemler ne ki?
Merkebin yem, hürre lâyık yem mi ki?

Gel azalt, gerçek gıdâdan isteyen,
Nûr, yemek olsun dilersen, haydi sen!

Akseden akl nûrudur, ekmek denen;
Ruhunun feyziyle, cândır üflenen.

Sâde bir tek kerre yersen, nûru cân,
Toprak ek, tandırda pişmiş neyse sen!

Bir akıl var öğrenirsin sonradan,
San ki, mektepten çocuk almış olan.

Hem kitâptan, hem de üstâddan gelen,
Hem düşünmek, hem ilimlerden gelen!

Aklın artar, hem de yükselmektedir,
Oysa bunlardan, ağırlıklar gelir.

Hem olursun, ezberin levhâsı sen,
Geçse bundan Levh-i mahfuzdur gelen.

Bir diğer akl, Allah'ın ihsânıdır,
Onda kaynak, ruhunun imkânıdır.

Sînesinden coşsa bir, ilmin suyu,
Hiç sararmaz, ekşimez, kokmaz ki bu.

Kaynağın yol, bağlı olsun gâm yeme,
Çünkü kalbinden, çıkar hep görkeme.

Aklı vermiş olsa tahsîl, bil ki sen,
Bir sudur bir evde, dışlardan gelen.

Bir tıkansın, akma yoktur arklara,
Sînenin içlerde sen, kaynak ara.

BİR ADAMIN, BİRİSİYLE DANIŞIP, GÖRÜŞMESİ; ONUN DA BAŞKASIYLA MÜŞÂVEREDE BULUN, BEN SENİN DÜŞMANININIM, DEMESİ

Bir tereddüt üzre kalmış, bir adam,
Bir şahıs seçmiş, danışmak üzre tam.

"Başka bir fert bul danış!" derken ona.
Der ki; "Ey hoş, var danış bir dostuna.

Düşmânım ben, meşveret gel etme, geç,
Düşmânın reyden, zafer bulmaksa güç!

Git, senin lâyık olan bir dost ara,
Dost bakar durmaz ki, dostun dostlara.

Düşmânım ben, gittiğim yol eğridir,
Her yolum, elbette düşmânlık verir.

İş değil, kurttan çobanlık beklemek,
İstemek olmaz ki, yersiz istemek.

Şüphe etmek yok ki, ben düşmân, buya,
Rehber olmak nerde, bensem eşkiyâ!

Kim düşer kalkar bu dostumdur diye,
Külhân olsun, oysa dönmüş bahçeye.

Geçse düşmânlarla hep ömrün peki,
Bağ olur elbette, bir külhân ne ki?

Dostu, benlik kudretin incitmesin,
Öyle yap, dost, dâhi düşmân olmasın!

Allah'ın mahlûk bulup, et hayrı sen,
Cân râhatlık isteyişler var irken.

Nerye baksan, dostu görsün hep gözün,
Kîn yüzünden, gönle çirkin girmesin!

Düşmân olmuşsan, sakın ondan ki sen,
Bir seven bul, meşveret et, dur hemen."

Meşveret etmekte ısrâr eyleyen;
"Eski bir düşmân benim var," der hemen!

Olgun insansın ve üstsün manâca,
Aklınız, ters gitmeme etmez rızâ.

Hûy ki, düşmâdan da öc almak diler,
Nefse, aklın, bir demir bağdır meğer.

Hem akıl manî, bırakmaz kîn desem,
Bekçidir has çirkinin üstünde hem.

Sen inanmış aklı bil, bir zâbıta,
Hem gönül şehrinde hâkim, oydu yâ!

Akl uyanmış, sanki olmuş bir kedi,
Fare benzer, hırsızı haps eyledi.

Nerde vardır, farenin dersen eli,
Bir kedi yok, varsa resmi, netmeli?

Aklı imanlaysa bil, hiçtir kedi,
Tende aslanlar yıkan, aslan idi!

Kükresin, hayvânların hâkim olur,
Narasından otlayan engel bulur!

Şehre, hırsız, soygun etmişler dolu,
Bekçi olsun, olmasın aynıydı bu!

Hazret-i Resûl Aleyhisselatü Vesselâm'ın, Efrâdı Arasında Yaşlılar ve Savaş Tecrübesi Çok Kimseler Bulunan Bir Orduya Huzeyl Kabilesinden Bir Genci Emîr Tâyin Etmesi

Düşmânın defi için, bir gün Nebî,
Harbe asker gönderim derken Nebî.

Hem Huzeyl'den, gence, başkansın dedi,
Ordunun üstünde âmirsin dedi.

Ordunun kuvvet, kumandandır hemen,
Bil emîrsiz topluluk, başsız beden.

Âdetâ ölmüş, dağılmış olmanız,
Varsa başbuğlar gelip terk etmeniz!

Sen hasîs tembel ve hem, benlik ile!
Burda, başbuğluk edip durdun hele!

Bir katırdır san ki, hep yükten kaçan,
Terk edip, dağlarda başsız yol alan.

Arkasından, hep koşarken sâhibi,
Der ki:"Ahmak; kurt kapar, yer merkebi.

Kaybolup gitsen gözümden, bir kere,
Hep kuduz kurtlar çıkarlar, önlere!

Hem kemikler kurda, gelmiştir şeker,
Başka bir gün görmeniz, elden gider.

Kurdu geç! Sen yem desen, kimler verir?
Âteşin bitsin odun, sönmektedir!

Sâhip olmamdan ve yükten kaçma sen,
Câna bendim hep hayât, dirlik veren.

Sen katırsın, bil ki nefsin üst sana,
Gâlibin nefs, yönlenip taptın ona!

Hak "eşek" yok, "at" demiş artık sana,
Bir Arap at görse: "Gel" dermiş ona!"

İmrahor olmuş Resûl haktan yana,
Nefs katırdır, Mustafâ rehber ona!

"Kul teâlev"[81] der kerem cezbiyle Hak,
Der Resûl: "At beslerim kalmam uzak!"

Nefse sen, sunmak dilerken gerçeği,
Çokça hayvândan yedim ben çifteyi.

Nerde hayvân öğretenler var ise,
Mecburen hep tekme yermiş, neylese!

Enbiyânındır, belânın en çoğu,
Vahşîler uslandırıştır, en zoru.

Sekmeler hiç, terbiyendir rahvân ol!
Sen yavaş git, şaha merkep, imkân ol.

Söyler Allah, şöyle der, Peygamber'e:
"Terbiyemden ürkme ey at, bir kere!"

Gelmesinler Ey Nebî sen gâm yeme,
Varsa temkînsiz yeter, kîn eyleme.

Çok kulak duymaz "İmâna gel!" desem,
Hayvânın, yurtlar, ahırlar başka hem.

Bâzılar var "Gel" desen ürker kaçar,
Her atın, kendince bir has tavla var.

Kıssa var Kur'ân'da, bıkmış bâzısı,
Her kuşun, has bir kafes var, doğrusu!

Her melek, mevkide dâhi eş değil,
Böyle gelmiş saf tutarlar, öyle bil!

Bak çocuklar, hepsi bir mektepteler,
Hep sınıflar ayrı, ayrı dersteler.

Şark ve garp halkında hisler ayrı dem,
Gör ki görmek, hissi tespît gözde hem!

81 *"Ben at terbiyecisiyim." (Âl-i İmrân, 64)*

Bin kulak bir, saflaşıp toplansalar,
Has gören, aydın gözün muhtâçtılar.

Cân sesinden hisseler duymuş kulak,
Hem Nebî'den, istinât almıştı bak.

Yüzbin aşkın gözde, yoktur böyle yol,
Duymanın imkân yoktur, bilmiş ol!

Böyle hislerden sayarsan tekbetek,
Her biri, bir ayrı iş görmüş demek.

Beş duyun, iç, tende on saf olmada,
Hep melekler misli, mevki bulmada.

Dîn safından, baş benim derken biri,
Hep düşer saftan, kalır olmuş geri.

"Siz gelin" derken sözüm azdır deme,
Söylenen, kimyâ olur, sen gâm yeme!

Bir bakır hûy, sözlerinden ürkse de,
Baksanız kimyâ, sakın ketm eyleme.

İlk, çağırmışken sağırlık eylese,
Son ki dâvet, fayda olmuş herkese.

Siz gelin, ey Allah'ın kullar gelin;
Çünkü Allah dâveti, cennet bilin!

Sen riyâset, benliğinden geç hele,
Bul bir önder benliğin alsın ele!

HAZRET-İ PEYGAMBER ALEYHİSSALATÜ VESSELÂM'IN HUZEYL KABİLESİNDEN OLAN GENCİ ORDUYA EMÎR TAYİN ETMESİNE, BİRİNİN İTİRÂZI

Gör ki, Peygamber, Huzeyl'den genç eri,
Ordunun etmişti en baş âmiri.

Bir utanmaz, itirâz etmiş buna,
Hep hasettir, yok tahammüller ona.

Halka bir bak, sen, nasıl zulmettedir,
Bunca fânîlik, nasıl üstün gelir.

Hep büyüklükten dağılmış oldular,
Ruhen ölmüş, kavgaya dalmıştılar!

Çok acâyip, ruh bütün zindândadır,
Hem anahtar onların ellerdedir.

Öyle genç, batmış bütünden pisliğe,
Irmak akmıştır, yıkanmazmış niye?

Dâima, hep yaslanır olmuş ona,
Hep karârsız oydu, bulmaktan yana.

Gizlidir nûr, kalp arar; şahit ona,
Kalp yönelmez, hiç yalanlardan yana.

Olmasın dünyâda kurtulmak, ümit,
Kalp sıkılmaz, yok ki kurtulmak işit!

Ürkmeniz, bir bekçidir, âmirdi yâ;
Ey sapık der, sesler irşâd olmaya!

Doğruluk var, gizli kalmış bir yere,
Bulmak istersen, ararsın bir kere!

Tefrikâ kurmuş pusu, toplum arar,
Gör ki tâlip, yüzde matlûp nûru var!

Bağlıdır bağ, dal ve yaprak köklere,
Anlayan kimmiş, sebep dirliklere.

Hapse girmiş, müjde bekler kimseden,
Göz, eşik üstünde durmuştur neden?

Hem nasıl olmazsa ırmaklarda su,
Kirlenen, nerden arar bulsun suyu.

Yerde yatsan, yok rahatlık hiç sana,
Hem yatak, yorgan durur evden yana.

Bir karârsız üzre, vardır bir karâr,
Varsa mahmurluk, şarâp var âşikâr!

"Yâ Resûlullah hayır siz yapmayın,
İhtiyâr varken, kumandan yapmayın!

Yâ Resûl, olsun bu aslan yavrusu,
Yaşlı var, olmaz kumandan doğrusu.

Hem de, sen dersin: "Gerektir tecrübe,
Yaşlılar var, pîrlerindir mertebe.

Yâ Resûlullah, bakarsan orduya,
Ondan üstün, yaşlılar var ortada."

Bakma sen, dallarda solmuş yaprağa,
Yönlen ordan, olgun elma bulmaya!

Hem, sararmış olsa yaprak boş değil,
Böyle hâller, olgun eylermiş asıl.

Hem sararmış yüz, ağarmış saç, sakal;
Bir haber, olgunluğun, aklın misâl!

Hem yeşillik, hem de renk, renk yaprağı,
Gösterirler meyvenin, hâmlık çağı.

Vazgeçiş, olgunluğun olmuş nişân,
Altının renk sarrâfa, allık sunan!

Gül yanak hem, tâze tüylenmiş olan,
Öğrenir mektepte yazmak, hat inân!

Yazdılar harfler, ki hiç düzgün değil,
Ten çevik gençcin, fikir tembeldi bil!

Yaşlı, hızlanmak için kalmış yaya,
Aklı, bir çift has kanattır, uçmaya!

Bir misâl ister isen, bak Câfer'e,
Verdi Allah çift kanat, hem bir kere.

Söz de altın, örtülü, söz etme sen,
Titreşir gönlüm, cıvâ olmuş hemen.

İçte, yüz hoş sözlü, sakin kimseler,
El, dudaktan sus diyor, artık yeter!

Hem, sükût ummân ve sözler bir dere,
İster ummânlar seni, hiçtir dere.

Var denizden çok işâret, dönme yüz,
Doğru var, Hak'tır bilen hiç şüphesiz!

2065. Bir soğuk dildir, Resul'e söz dedi,
Hem edepsiz, böyle sözler söyledi.

Söylemek düşmüş, odur söz söyleyen,
Söylemiş söz, bîhaberken herzeden.

Çok haberler sunmuş oldu bir görüş,
Gördüğün hiç, görmeyenler oldu iş.

Kim bulur olsun görüşten, bir makam,
Ver haber, olmaz ki bir kıymet bulan!

Sevgiliyleyken de affet rehberi,
Sen olursun vuslâta ermiş biri!

2070. Kim çocukluktan geçip, erkekleşir,
Çöpçatan, mektup yazışlar az gelir!

Böyleler, mektup okur olmuşsa da,
Teslîm etmek, anlatış var ortada.

Kim görür olsun, haber versen hatâ;
Bir delîldir bizdeki, noksânlığa.

Hem gören huzrunda susmak, faydadır,
"Ensitüm"[82] emri muhakkak böyledir.

Emreder olmuşsa ancak, söyle sen,
Lâkin az söz söyle, artık kes hemen.

2075. Emreder olsun, uzat derken sana,
Kal edepler üzre artık, uy ona!

Böyledir hem, pek güzeldir Mesnevî'm,
Hak ziyâsısın Hüsâmeddin, dedim.

Bahsi kesmişsem bilin, irşâd için,
Yüz defa zorlar ki, bir söz söyleyin!

Ey Hüsâmeddin, ziyâ-i Zülcelâl,
Gördüğün gerçek, nedir ısrârlı hâl?

İştahın, artık talepler Hak ilen,
Ver şarâp, gerçek şarâptır istenen.

2080. Dostnun artık kadeh ağzındadır,
Der kulak, elbette hakkım fazladır!

Coşkudur, kısmet ve sarhoş olmadır,
Hırslıyım der, oysa hakkım fazladır.

RESULÛLLAH SALLALLAHÜ ALEYHİ VESELLEM'İN İTİRÂZ EDENE CEVÂBI

Huzru Peygamber'de söylerken Arap,
Söylemiş boş söz, muhakkak, bî-edep!

Şahı "Ven-necm" hem de sultânı "Abes,"
Hem dudak dişler ve dersen haydi kes!

Sus demek ister, tutar el ağzına,
Nerye dek söz söylenir, vâkıflara?

2085. Fışkılar görmüş ve bilmiş kimseye,
Al satın dersin, budur al, misk diye.

Fışkı koydun, burnunun sen altına,
Oh diyorsun, beyni kokmuş, baksana!

Sen ey ahmak, hem de, kuyruksuz eşek,
Sende mâl pis, boş senin âh vâh demek!

Göklerin bağlarda gezmiş bir eri,
Kandıram dersin, kurup istekleri.

Anlamaz etmişse yumşaklık onu,
Sen de kendin bil, bunun sonu!

2090. Ağz açık kalmış olurken bir kazan,
Hem utansın, dalmasın mırnav inân.

Ehl-i Hak yatmış, uyanmış bil onu,
Hem sarık çalmak yakışmaz, bil bunu!

Nerye dek dersin inatçı, sen hele,
Mustafâ huzrunda, şeytânlık ile!

Hilmi aşmış onların, çok yüzbini,
Onların her hilmi var, yüz dağ eni.

[82] *"Kur'ân okunurken susun, dinleyin!" (Necm, 1)*

Hilmi, ebleh eylemiş çok kimseyi,
Yüz gören göz, oldu bir şaşkın beyi.

Onların hilmi lâtif, meyler gibi,
Beyni varmış, ten dolaşmış öyle ki!

Sert şarâptan demlenip, sarhoş olan,
Bir "vezîr" satranca, oymuş yan giden.

Güçlüler, içsin şarâptan bî-karâr,
Yolda düşmüş, sanki olmuş ihtiyâr.

Has küpünden sarhoş olmuş öylece,
Etmemiş sarhoş ki, sürsün bir gece.

İçti hem, Ashab-ı Kehf sen bil yine,
Hiç yemezden geçti tam, üçyüz sene.

Çok kadın, içmiş şarâptan görsene,
Meyve soymuşken, keserler el yine!

Hem sihirbâzlar Mûsa'dan mest iken,
Dar, ağaç görmüş ve dost sanmış hemen!

Câfer-i Tayyar "Elest"in sarhoşu,
Kol kesilmiş, duymamış aşk sarhoşu.

BÂYEZİD-İ BİSTÂMÎ'NİN (K.S.): "KENDİMİ TENZÎH EDERİM. ŞÂNIM NE DE ULUDUR" DEMESİ. MÜRÎDLERİNİN BU SÖZE İTİRÂZ ETMELERİ, BÂYEZİD'İN DE ONLARA SÖZ İLE DEĞİL, HÂL İLE CEVÂP VERMESİ

Mânevî yokluk sahibi şah denen
Der müridâne Bâyezid: "Hak benem!"

Derdi sarhoşlukla, Bâyezid hemin,
"Benden artık bir ilâh yoktur bilin!"

Geçti ân, olmuş sabâh öğrenciler;
"Böyle dersin, doğruluk yoktur meğer!"

Der ki: "Bir tek kerre dalsam, söylesem,
Hem bıçaklar saplayın, sizler de hem!

Hak münezzehtir ve hiç yoktur teni,
Böyle dersem, vâcib öldürmek beni."

Hem vasıftan kurtuluş bulmuş iken,
Bir mürît, saklar bıçak, vursun hemen.

Bir tecellînin şarâptan, mestti tam,
Hem vasiyet, akla gelmez oldu hem.

Gör, nakil gelmiş, akıl âvâredir,
Doğdu gün, mumlar desen, bîçâredir!

Hem akıl, sistem için bir zâbıta,
Gelse sultân, bekçi bir hiç kalmada!

Hem akıl, Hak gölgesi, Hak'tır güneş,
Gölgeler olmaz, güneşle aslâ eş.

Çünkü insan üzre kursun hükmü cin,
Gitti vasfı, yok ki insanlık hemin.

Her ne der, elbette cinlerden o söz,
Cinne âit söylenen söz, cindi öz!

Bir cinin hem, böyle kuvvet var desen,
Kim yaratmış, var kıyâs et durma sen!

Cin, onun benlikledir o, cinleşir,
Bilmeyen Türk, hep Arapça söyleşir.

Bir uyansın tek lügat bilmez o da,
Cinde elbet, böyle kuvvet varsa da.

Hem cinin, hem, insanın hâlik olan,
Hem nasıl olsun melekten alt kalan?

Aslan öldürsün gelip, sarhoş kişi,
Sen de dersin hep cesâret, mey işi.

Etse söz altın değer, sarhoş olan,
Sen de dersin: "Hep şarâptandır inân."

Söylemişken, mey verir denmişse güç,
Allah'ın nûr kuvveti, olmaz mı hiç?

Rabbimin nûr, hep alır senden seni,
Çok şaşırtan sözdü üstün, der hani!

Gerçi Kur'ân'ı, Nebî nakl etse de,
Kim demez "Hak söyleyen" kâfir o da!

Uçsa sarhoşluk hümâsı bir kere,
Bâyezid, tekrar dönerken sözlere.

2125. Aklı çalmış, hayretin sel baksana,
Söylemiş çok öncekinden söz sana.

Cübbemin içlerde Hak var, başka yok,
Yerde gökte, sen arayıp durma çok!

Hep mürîtler, döndüler dîvâneye,
Hep bıçak saplardılar, pâk gövdeye!

Hepsi san ki, Girdekûh[83] halkı idi,
Şeyhe herkes bir bıçaktır sapladı!

Hem kılıç vurmuşların, dönmüş geri,
Darbe almış her ümît, boş elleri.

2130. Bir eser yok, bak ki şeyhin gövdede,
Hep mürît kendinde kanlar dökmede.

Kim bıçak atmış, boğazdan yarmaya,
Yardı kendin, düştü cânsız ortaya!

Sînesinden saplayan kimmiş bıçak,
Darbe buluş göğsünün üstünde bak!

Vurmamış hiç, şeyhi bilmiş bir mürît,
Gönlü sevmez, şeyhe vurmazmış, işit!

Azcık irfân, onda bağlarken eli,
Kurtuluş bulmuş yeniden, bilmeli.

2135. Hem sabâh olmuş ölen var, dertli var,
Orda her bir yan figân, feryâd dolar.

Şeyhe koşmuş, er, kadınlar cümleten,
"İki âlem, üzre oldun örtü sen!

Sende ten, olmuşsa bir insan teni,
Yarmaya kıymazdı hançerler seni!

Kim ayıktır, meste saldırmış iken,
Kendinin göz içre sokmuştur diken."

Zülfikâr çeksen bulup candan geçen,
Vurduğun sensin ve sen, artık uyan!

2140. Mahva dalmışlar emîn, fânî olur,
Hem emînlik üzre, sâkinlik bulur.

Sûreten fânî, döner bir aynaya,
Başka tür süsler çıkarmış ortaya.

Sen tükürsen, kendinin yüzdür o yüz,
Hem vurursan, yüz senindir şüphesiz.

Gördüğün çirkinse, çirkinlik senin,
Meryem, Îsâ görmüş olsan, sen idin!

Mahv olan ten, hem ne oymuş, hem ne bu,
Sen ne olmuşsan, sunan bir ayna o!

2145. Söz düğümlenmiş, dudaklar üzre hem,
Burda söz bitmiş, kırılmıştır kalem!

Söz için, ilhâm gelip el verse ne,
Doğruyu bilmiş olan, Allah yine!

Vahdetin mest damdasın, hem uç da sen,
Yâ otur gel, yoksa in ordan hemen!

Nerde mes'ut olmuş olsan, bil ki sen,
Orda bir damdan kenar var, bil hemen!

Hoş zamândan kork ve ifşâ etmeden,
Hazne bil, hiç açma artık, sakla sen!

2150. Hem de, dostluktan belâlar gelmesin,
Anla yoldan, kork ki, elden gitmesin!

Mutluluk gitsin gelir korkun iken,
İşte, gaypIardan öte, canmış giden!

Gayb ve sırrın, sen kenarı görmesen,
Ruh görür, titrer ve sen hiç bilmeden.

---

[83] *Girdekûh: İnkârcıların çok olduğu bir yer.*

Her gelen dert bir muhabbet, bil ki sen,
Neş'enin, oymuş kenardan beklenen.

Dam kenarından öte, düşmek ki yok,
İbret al! Nûh, Lût'ta ibret pek de çok.

O MÜNÂSEBETSİZİN, HUZÛR-U PEYGAMBERÎ'DE ÇOK VE FASİH SÖZ SÖYLEMESİNİN SEBEBİ

Bitmeyen bir mestliğinden ol Nebî,
Bir ışık sunmuş, deli almış gibi!

Neş'esinden şüphesiz çok söyledi,
Sarhoş olmak, hem edepsiz eyledi.

Vermemiş elbet şarâp, şer herkese,
Mey döker bizlerde pislik var ise.

Aklı çok içsin, erer sakinliğe,
Bön huy içsin, hem dönermiş bedliğe.

Topluluk dersen, meyler içip olmuştu hâm,
Mey, şaraplar oldu bak artık haram!

RESULULLAH ALEYHİSSELÂM'IN, O GENÇ HUZEYLİYİ, İHTİYÂR VE TECRÜBELİ OLANLARA TERCÎH İLE MÜFREZE KUMANDANLIĞINA TAYİN ETMESİNİN SEBEBİNİ BEYÂN BUYURMASI

Hem hüküm üstün, fenâ halkın çoğu,
Eşkıyâdan hançer olmuş aldığı!

Der ki Peygamber: "Ve ey zâhir gören,
Görme eksik, gör hünerler gençte sen!"

Hem sakal kalmış siyâh, çok ihtiyâr,
Aksakal çok, kalbi bir katranla yâr!

Aklı neymiş, eyledim ben çok sınak,
Sanki bir pîr, öyle bir olgun ki bak!

Ey oğul, olgun ve yaş, aklın işi,
Bâzı olgun olmamış, ak saç kişi.

Var mı İblîs'ten büyük bir ihtiyâr?
Aklı yoktur, aklı sunmaz faydalar!

Bir çocuk, Îsâ nefes almışsa gör,
Sen çocuk dersin, bulur mu aslâ yer?

Ak saç olmak, kıt görüş insan için,
Saç, sakal, ağlık delîl pişkinliğin.

Hem mukallît, başka bilmez bir delîl,
Yol arar artık, alâmetlerle bil!

Bir işin ardında olsan, biz dedik,
İhtiyâr bul, meşveret et söyledik.

Perdesinden taklît çıkmış idi,
Her ne var, Hak nûr ile görmüş idi!

Yok delîl, yoktur beyân pâk nûru hem,
Postu yırtar, öz çıkarmış işbu dem!

Zâhiri görmüşte kalp, bir bir geçer,
Hem ne bilsin, bir sepet gizler neler?

Hem hasût hırsız da, aldansın hele,
Onca altın, kirletilmiş is ile!

Aklı ermez kimseler alsın diye,
Çok bakır yaldızlanıp, konmuş niye?

Cümle bâtın neyse, biz keşfetmişiz,
Dış değil, hep kalbe bakmış gitmişiz!

Zâhirin hükmünce, hükm eyler kadı,
Dış ameller, oldu elbet maksâdı.

Hem şahâdet, kavme îman sunmada,
Oldular onlarda mü'min ortada.

Çok münâfık, dışta mü'miniz, demiş,
Gizli, yüzler müslümân katl eylemiş.

Sen de uğraş, hem âkıl, dîn pîri ol,
Akl-ı küller misli, bâtın, bilgi dol!

2180. Hoş akıl, yoklukta yüz gösterse yâ,
Nûrla giydirmiş ve ad vermiş o da!

Var güzel adlar ki en alt, işte bu,
Gayra muhtâç olmamıştır, doğrusu!

Hem akıl, bir kerre yüz gösterse de,
Nûrunun emsâl m'olur gündüz, gece!

Hem misâli ahmağın, olsun âyan,
Her karanlık, ondan aydındır inân.

Bil ki ahmaklık, karanlıktan kara,
Zulmetin istek ki, uyar haffaşlara!

2185. Azcık azcık, sen alış gün nuruna,
Yoksa bir haffaş kalırsın, baksana!

Şüphe, zorluk âşığı; ahmak adam;
Nerde nûr, ikbâl, odur düşmân o tam!

Bilgi elbet, görgü izlensin diye,
Ahmağın kalp, yönlenir müşkil şeye.

Tâ ki müşküllerle müşgul etmede,
Bed hûyundan hep düşürtür gaflete.

TAM AKILLI VE YARIM AKILLI İLE, TAM ADAM VE YARIM ADAMIN VE HİÇBİR ŞEY OLMAYAN MAĞRÛR KÖTÜ KİŞİNİN ÂLÂMETLERİ

Aklı çok, bulmuş inanç meş'âlesi,
Ehli gaflet çün, delîllik pâyesi.

2190. Nûrunun ardında gitmiş öncüler,
Geçti kendinden, nefis rehber meğer!

Aklı, mü'min öncüden göz almada,
Kaynak etmiş arkasından gitmede!

Hem yarımcık aklı olmuş kimsede,
Aklı çok bulmuş ve göz-nur etmede.

Kör olan, yedmiş olan bir kimseyi,
Sanki görmüş, onla bulmuş gerçeği!

Arpa değmez, aklı olmaz bir eşek,
Aklı yoktur, bir akıl bulmaz demek.

2195. Bilmez az çok, yolda bulsun bir delîl,
Âr duyar, gitmez peşinden, bir sefîl!

Önde bitmez, hiç tükenmez çöl durur,
Hep ümîtsiz, hep topallar, koşturur!

Yok ki mum, rehber olup düşşün öne,
Bir yarım nûr yok, dilensin baksana!

Yok, akıl hem, canlılıktan vursa dem,
Yok, yarım akl ölse, teslîm olsa hem!

Aklı kâmil bul, olup ölmüş gibi,
Hep yüceltsin, yükseğe çeksin dibi!

2200. Olgun aklın yoksa sen öl, teslîm ol,
Gel, dirilmiş bir akıl bul, teslîm ol.

Olmaz asla Îsâ'ya yoldaş biri,
Ölmemiş, Îsâ nefes etsin diri!

Ruhu körler, durmadan sıçrar durur,
Sıçrayıp durmakla sanmam kurtulur!

GÖL İLE BALIKÇILARIN, BİRİ TAM AKILLI, BİRİ YARIM AKILLI, ÜÇÜNCÜSÜ DE MAĞRUR AHMAK VE DEĞERSİZ OLAN ÜÇ BALIĞIN HÂLLERİ VE ÂKIBETLERİ

Gölde üç adet balık var pek iri,
Hem bu bahsin benzeriymiş, her biri.

Bahsi bir kez duymamışsın Dimne'den,
Bir kabuktur orda, özdür burda hem!

2205. Avcılar, göl etrâfından geçtiler,
Orda durmuş, üç balık var, seçtiler.

Koştular onlar ki, ağ bulsak yine,
Anlamış, bilmiş balıklar, kasti ne?

En zekî olmuş olan çıkmış yola,
Oldu mecbûr, güç yolu seçmiş hele.

Yapmayım bunlarla, derken meşveret,
Azmimi yıkmış olurlar âkıbet.

Hem muhabbetten, yorulmuş ruhları,
Etkiler câhil, üşengeç ruhları.

2210. Sen, danışmak istiyorsan bul diri,
Sen diril, bulsun dirilmeklik yeri!

Yolcu, sen bir yolcudan et meşveret,
Hem kadın, reyden topaldır âkıbet.

Vurma dem artık vatandan, sevgiden,
Burda yok, gerçek vatan, bil, orda sen!

Bak vatan durmuş nehirden karşıda,
Düz oku, bir söz denilmiş olsa da.[84]

ABDEST ALAN BİRİNİN ABDEST DUÂLARINI YERİNDE OKUMASI

Her bir uzva, abdestin var has duâ,
Böyledir, söz pâk Nebî'nin, ortada.

2215. Burna su çektikçe sen dersin Ona:
"Cennetin ıtrı nasip et sen bana!"

Tâ ki arzûn, Cenneti çeksin beri,
Gül kokar gül, bahçenin gül rehberi."

Sen tahâret eylemişken biz deriz,
"Şimdi Rabbim pis olandan et temiz!"

Gövdein pislikleri eller yıkar,
Cân temizlik üzre herkes, bî-karâr!

Lûtfuna ermiş olan olmuş adam,
Cânların derman, elinden oldu tam.

2220. Haddimiz buymuş, pis iş yaptıksa biz,
Lûtfunuz var orda yoktur haddimiz.

Allah'ım, dıştan yıkarken ben teni,
İçte kir var, sen arıt kirden beni!

BİR ŞAHSIN TAHARETLENİRKEN, O VAKİT OKUNACAK: "ALLAH'IM, BENİ TÖVBE EDENLERDEN VE İYİCE TEMİZLENENLERDEN ET" DUÂSI YERİNE; "ALLAH'IM, SEN BANA CENNET KOKUSUNU KOKLAT" DUÂSINI OKUMASI VE DUYAN BİR AZÎZİN DAYANAMAMASI

Bir tahâret eyleyen der, baksana:
"Cennetin ıtra n'olur sen ver bana."

Der biri: "Sen hoş duâ ettin fakat,
Bak delik yanlış, duân olmuş sakat!

Burnu silmişken okur olsan revâ,
Altı silmişken, okunmaz her duâ!

2225. Hem burun, koklarsa, Cennetten koku,
Hiç makattan koklanılsın, oldu mu?

Ahmağın huzrunda ey enginleşen,
Hem kibirlendin nedendir, şaha sen?

Hem azâmet alçağın huzrunda hoş,
Gitme ters, bağlansa yol hem, hepsi boş.

Gülde kokma, burna te'sir etmede,
Itrı almak, burna mahsus, gitmede.

84 *"Vatan sevgisi îmandandır." hadisini telmih.*

Ey yiğit, gül koktu hep, burnun için,
Alt delik yer olsa, hem olsun niçin?

2230. Cennetî bir ıtrı sunmaz bil sana,
Itrı sunmuş doğru bir yer bulsana!"

"Hem vatan sevmek imandan" der Resûl,
Şimdi önden, öz vatan, nerdeyse bul!

Bir balık der: "Hem çabuk olmam gerek,
Geç olur, biz meşveret eyler isek."

Yok, danışmak vakti, artık, siz uyun,
Kuy'ya, Ali benzeri âh eyleyin!

* Kalmamış tâkat, duyunca, ses kuyu,
Şüphesiz, birden kesilmiş kan, suyu!

O âhın gerçekte mahrem azdı pek,
Gizli git, ol bekçi, kal sen sırla tek.

2235. Azmi yönlendir, şu gölden, ummâna,
Bul deniz, girdabı terk et, var ona!

Sîneden yapmış ayak, bir baksana,
Gitti zorluktan, o, nûr deryâsına!

Sanki ceylan, arkadan kovmakta it,
Bir damar kalsın, koşar ceylan işit.

Havlasın it, tavşanın, yatmak suçu,
Korksa bir göz, kalmamış hiç uykusu.

Hem balık tutmuştu, ummânın yolu,
Pek uzak, bitmez tükenmez yoldu bu.

2240. Çekti bir çok dert, meşakkat en sonu,
Buldu gerçekten, selâmet yurdunu.

Attı kendin sonsuzun ummânına,
Hat, hudût hem, aslâ son yoktur ona.

Avcılar almış getirmişler ağ'ı,
Aklı azlar, hem de içmişler ağı.

Çekti âh, der hem: "Kaçırdım fırsatı,
Uymadım dostum, geçirdim fırsatı!

Gitti ânsızdan, peşinden ben bile,
Hızla, ardından gideydim ben hele!

2245. El atıp durmak hatâdır, geçmişe,
Rastlanılmaz, aslâ dönmüş, gelmişe!"

Tutulmuş bir kuşun: "Geçmişe pişmân olma, vaktin kıymetini bil, bundan istifâdeye çalış, pişmânlıkla zamân geçirme" diye nasîhati

Bir adam kurmuş tuzak, tutmuş kuşu,
Kuş demiş: "Ey kuşçu, ey yüksek kişi!

Sen yedin hem, bunca et, hayvân, deve,
Çok koyun, olmuş olur kurban deve.

Bunca et yerken, meğer sen doymadın,
Benle doymazsın yesen, açtır adın!

Üç öğüt vermem gerektir, sal beni,
Tâ ki bil sen, bir akıl, aptâl beni.

2250. Elde tuttun ilk öğüt etsem sana,
Bir öğüt versem, çıkıp toprak dama.

Son öğüt dersen, yerim olsun şu dal,
Üç öğütten dinleyip sen, mutlu kal!

İlk öğüt: "Kim söylesin olmaz işi,
Kanma artık, söyleyen olsun kişi."

Kurtulup elden, uçup konmuş dama,
Buldu hürlük, ilk öğüt vermiş ama!

Der: "Geçen şey gitti, artık gâm yeme,
Geçti senden, hasretinden inleme!

2255. Saklıdır gövdemde on dirhem güher,
Öyle bir inciydi, çok kıymet değer.

İnciden sen çol-çocuk hep doğrusu,
Kurtulurdun, hem senin hakkındı bu.

Yitti incin, şimdi artık sende yok,
İncinin benzer de, âlemlerde yok!"

Öyle feryâd etti, dersin hâmile,
Hem adam kalmış iken, feryât ile!

"Geçse bir şey hiç esef yoktur dedim,
Ben sana, gerçek nasîhat eyledim.

2260. İnci gitmiş, şimdi feryâdın niye?
Anlamazsın hem de, duymazsın niye?

Kanma, olmaz söz ki söylerler dedim,
Olmaz işler dense, olmaz söyledim.

Sâde üç dirhem tenim, ey aslanım,
Söyle, on dirhem nasıl saklar tenim."

Hem uyanmışken hoca, der: "Söyle sen,
"Has olan son öğdü artık, ver hemen."

"Söylenenden almadın hiç hisse sen,
Son öğüttür, söylesem kârsız neden?"

2265. Kim ki gaflet, cehle dalmış, boş öğüt,
Atma tohmu, bir çorak yerdir işit!

Bilgisizlik, cehlimiz tutmaz yama,
Öğdü, ahmak kimse varken söyleme!

YARI AKILLI BALIĞIN KURTULMAK İÇİN BİR ÇARE DÜŞÜNMESİ VE KENDİNİ ÖLÜ GÖSTERMESİ

Arkadaştan gölge yok, çatmış belâ,
Arkadaşsız derde olduk müptelâ.

"Gitti bak deryâya hem kurtuldu o,
Şimdi ben, kayp eylemişken dostumu.

Ben, düşünmekten geçip, dönsem bana,
Gösterirdim ben beni, ölmüş ona.

2270. Karnı üst hem, sırtı ben dönsem yere,
Öyle dursam, kıpramazdan bir kere!

Durma lâzım, çöp nasıl durmuş suda,
Yok, balıklık, yüzme gel, kal ortada!

Fayda vardır burda teslim olmada,
Ölmeden ölmek, eminlik sunmada!

Ölmeden ölmüş, yiğit girmiş ize,
Mustafâ'nın emridir, gelmiş bize.

Gelmeden derken: "Ölümlerden sınak,
Ölmeden evvel ölüm, neymişse bak!"

2275. Hem balık ölmüş, karın çıkmış dışa,
Hem sürüklerken sular baştanbaşa.

Avcılar ölmüş balık görmüştü yâ,
Pek yazık der, has balık ölmüş diye!

Hem sevinmiştir balık, duymuş onu,
Bir kılıçtan kurtaran, hîleydi bu.

Tuttu bir av, pek yazık der, bir kere,
Sonra tekrârdan dönüp, atmış yere!

Hem sürünmüş, sinsiden girmiş dibe,
Başka bir ahmak gelip deprenmede!

2280. Kurtuluş derken o hep, sıçrardı da,
Çırpınıp atlar dururken sağ, sola.

Attılar ağ, tutsak olmuştur ağa,
Vardı âteş, düştü ahmak, öyle yâ!

Âteşin üstünde bir kızgın tava,
Say, o düşmüş, hem pişip ermiş tava!

Hem kızarmışken akıl dermiş ona:
"Gelmemişmiş korkutan bir zât sana!"

"Geldi!" der olmuş! diyor artık belâ,
Ahirette der ya kafir geldi ya!

2285. Sonra tekrârdan balık, hem şöyle der:
"Baş eğen yükten de, kurtulsam eğer!"

Der: "Denizden ayrı yurt, tutmam diye,
Göl bulup yurt eyleyip, durmak niye?"

Kurtuluş yok, ermeden sonsuz suya,
Sermediyet, emniyet, sıhhat bu yâ!

BİR AHMAĞIN BELÂYA TUTULDUĞU VE NÂDİM OLDUĞU SIRADA ETTİĞİ AHDİN FAYDASI YOKTUR. NİTEKİM SUBH-İ KÂZİBİN DE VEFÂSI YOKTUR. BÖYLE OLDUĞU "ONLAR YALANCIDIRLAR" ÂYETİNDE BEYÂN BUYURULMUŞTUR.

Aklı der: "Ahmaklığın var bil ki sen,
Bozdun elbet, eylesen bir ahtı sen!"

Ahde, etmişsen vefâ, aklınla tek,
Mâdem aklın yok, değersizsin eşek!

2290. Hep hatırlar, eylenen ilk ahtini,
Hem unutkanlık nedir, yırtmış onu.

Aklın olmaz olsa gayret, neylesin;
Tedbîrin, bozmuş olur, gaflet kesin!

Aklı yok pervâne, eksikten bu yâ,
Bilmez âteş, hisselenmiş yanmaya!

Her kanat yandıkça, eyler tövbeyi,
Hırs ve noksân, sürdü tekrâr etmeyi.

Zapt u idrâk, hıfz; akıldan gelmede,
Hep akıldan, boy atıp yükselmede!

2295. Parlamak olmaz ki, elmâs olmadan,
Söyleyen olmazsa, tövben yok inân!

Bir vakitsiz istek, ahmaklık asıl,
Çünkü ahmaklık, hûyun bilmez nasıl?

Onda pişmânlık, azâptan doğmada,
Aklın, ihbâr hazneler, yok ortada.

Hastalık gittikçe, pişmânlık biter,
Böyle pişmânlık ki, topraktan beter!

Gam, karanlıktan, nedâmet aldı yük,
Geldi gündüz, akşâmın söz bir düdük.

2300. Gâm, karanlık, gitti; hoşluk vakti yâ,
Hem gönülden bir nedamet çıkmada!

Tövbe eyler, ihtiyâr olmuş akıl;
"Dönseler, tekrâr ederler aynı bil!"

VEHİM, AKLIN ZIDDIDIR, ONUNLA SAVAŞIR DURUR. ONA BENZER AMA O DEĞİLDİR. AKLA SÂHİP OLAN MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN VEHİM SÂHİBİ OLAN FİR'AVN'A SORU VE CEVÂBI

Aklı şehvet zıddı bil, ey pehlivân,
Şehvetin tutsaksa aklın, hiç inân!

Kim dilenmiş şehveti, vehm etmede,
Hem vehim, kalp altın olmuş gitmede.

Vehm, akıl çıkmaz mihenksiz ortaya,
Çarçabuk al git, mihenkler bulmaya.

2305. Bir mihenk: "Kur'ân, Nebîler sünneti,
Hem mihenk, her kalp olan sen gel dedi!

"Sen dönüp ben neyledim, bir baksana,
Sanma ehlim, inme, çıkmaktan yana.

Aklı bölsün bıçkı bir çift parçaya,
Çıktı altın misli, yaksan ortaya!

Vehmi Fir'avn benzeri, âlem yakan,
Aklımız, Mûsa ki ruhlar parlatan.

Gitti Fir'avn üzre hep, yokluk ile!
Der ki Fir'avn: "Söyle sen kimsin hele."

2310. "Ben ki aklım, Allah'ın Peygamber'i,
Her sapıklıktan emin, hüccetleri."

Der ki Fir'avn: "Terkedep söz etme sen,
Eski isminden senin, bahset hemen!"

"Nisbetim, aslan, su elbet toprağa,
İsmim aslen, âczi bilmiş kuldu yâ!

Hakk'a ben, tam bir kulum, kuloğlu kul,
Kulların sulbüyle doğmuş, bir oğul,

Kaynağım toprak, su, balçık olmuşuz,
Verdi Allah cân, gönüldür bulmuşuz.

2315. Hem tenim toprak ve toprak kaynağın,
Olma mağrur, yaklaşır toprak çağın.

Bizlerin, âsîlerin toprak sonu,
Yüz nişân, yüz şahit ispatlar bunu!

Bak tenin, toprak ve yardımdır sana,
Hem gıdâm toprak ve sıhhat, baksana!

Ruh gider gitmez, bedenden kurtulur,
Korktuğun kabr içre ten, toprak olur."

Sen ve bizler, benzerin, toprak hemen,
Toprağız hep, yok olan her rütbeden.

2320. Der ki Fir'avn: "Başka var ismin senin,
Böyle bir ad, pek de uygundur hemin!

Sen ki Fir'avn bendesinin, bendesi,
Geldi Fir'avn'dan, onun beslenmesi.

Sen ki âsî, hem de, zâlim kul idin,
Suçlusun sen, yurdunu, terk eyledin.

Kanlı, gaddâr, hakkı bilmez kul isen,
Hem diğer hûy, sen kıyas et gel hemen.

Sen garipsin, hor ve çıplak kul ki sen,
Hakk'ı bilmez, hem şükürsüzsün neden?"

2325. Der ki: "Hâşâ, Hak şeriksiz bir Melik,
Öyle bir Hak, aslâ hiç bilmez şerik!

Mülk ve devlet üzre, eş yoktur O'na,
Başka rab yok, kul için bir baksana!

Halkının yoktur, bulunmaz başka yâr,
Mahv olur, kimler gelir, ortak tutar!

Halkı, halk etmiş odur, nakkaşı tek,
Başka dâvâ eyleyen, zâlim demek!

Sen de bir kaş yapman imkân yok iken,
Cân veren bir kudretin olsun neden?

2330. Öyle gaddâr, öyle azgın kul ki sen,
Hakk'ı dâva etmeden, mahçup düşen!

Ben ki öldürdümse kazaen bir adam,
Nefs için olmaz, oyun, olmazdı hem!

Vurduğum yumrukla düşmüş ölmüş o,
Oydu ruhsuz, hem gebermiş, gitmiş o!

İtti öldürdüm, fakat sen ümmeti,
Öldürüp geçtin, yok ettin milleti.

Öldürensin, boyna yüktür kanları,
Hem neler bekler, görün insanları!

2335. Yâkûb'un ümmette oğlan koymadın,
Ben iken katletmede, tek maksadın.

Kör olan sen, Hak ki seçmiştir beni,
Sildi Allah, sendeki tedbîrleri."

Der ki Firavn: "Sen bırak gel sözleri,
Sende hakkım, verdim ekmek, tuzları.

Halka gösterdin gelip hakîr beni,
Her yer aydın, sen kararttın her yanı."

"Dinlemezsen hayr ü şerlerden beni,
Hem kıyâmet, besbeter bekler seni!

2340. Bir sinek dişler, dayanmazsın ona,
Et tahammül, gör yılan soksun sana!

Zâhiren, bozmaktayım dâvânı hem,
Bir dikenlik, maksadım gül eylesem!"

YAPILMA, YIKILMADADIR; TOPLULUK DAĞINIKLIKTA; SAĞLAMLIK KIRILMADA. MURÂT MURÂTSIZLIKTADIR; VARLIK YOKLUKTA. HER ŞEY BUNA BENZER. ÖBÜR ZITLAR VE EŞLER DE HEP BUNLAR GİBİDİR.

Geldi bir fert, beller oldu her yeri,
Orda, feryâd eylemiş ahmak biri.

Der: "Neden ettin harâb sen yerleri,
Sen yarıp, bilmem neden bozdun yeri?"

"İftirân boş şimdi, sen ahmak çekil,
Yıkma neymiş, yaptığım imârdı bil!

2345. Sürmesen, bilmem nasıl bir bahçeden,
Orda gül, buğday biter olsun neden?

Bozmadan, yerler nasıl bostân olur?
Meyve, mahsûl yükselir, destân olur?

Görmeden neşter, deşilmez bir yara,
Hiç düzelmez sağlam olmaz bir yara.

İçte ifraz var ilâçlar almadan,
Hem nasıl bulsun şifâyı, bakmadan?

Terzi, yırtar, parçalar diksin diye,
Böyle söyler olsa, birden terziye:

2350. "Hem niçin kesetin kumaştan söyle sen?
Parçalanmış, neyleyim eksikse ben!"

Köhneleşmiş bir bina tâmir için,
Hep yıkarlar, tazeden imâr için.

Hem marangoz, hem demirci, hem kasap,
Yapmadan evvel keser eyler harâp!

Hem **"helîle"**, hem **"belîle"**[85] ezseniz,
Ten için, dermân olur bir bilseniz!

Bir değirmen, dânelerden ezmeden,
Sofra süsler olmaz ekmek, anla sen!

2355. "Bir balıksın, yüzdüğün cehlin deniz,
Nimetinden, olta var tembihleriz!

Bir öğüttür, Mûsa'dan alsan eğer,
Tâ ebed, hiç bir azâb bulmaz ki yer!

Bağlanan sensin, hevâlar ardına,
Ejdehâ dersin, küçük bir kurduna.

Ejdehâ dersin, getirdim ejdehâ,
Mûcizemden istenen, ıslâhtı yâ!

Hem nefeslerden, tutulsun gör nefes,
Yutsun ejderhâyı asâm, bir nefes.

2360. Dâvetim etsen kabul, kalmaz yılan,
Kurtulursun sen helâk, mahv olmadan."

Der ki: "Gerçek bir sihirbâz, usta sen,
Halkı sensin, çift bölünmüş eyleyen.

Gönlü bir halk, eyledin elbet iki,
Öyledir sihrin yarar dağ, taş ne ki?"

"Allah'ın, vahyiyle gark olmuş olan,
Câdı olmaz, kuvveti Hak'tan inan.

Câdılık, sihr, tâ başından küfr iken,
Dînde nûrdur, Mûsa'nın ruh, bil ki sen!

---

[85] *Helîle, Belîle: Bağırsak yumuşatıcı olarak bilin iki ot çeşidi.*

2365. Ey edepsiz, sihre yönlenmem ki ben,
Hem Mesih, gıptamda kalmış bilki sen!

Ey cünûp, benzer nerem, sihr ehline?
Ruhumuzdan hep kitâp nûrdur yine!

Sen, hevâ, nefsin kanat varken uçan,
Hakkımızda vazgeç artık şüpheden!

Kimde şeytân işlerinden etmede,
Kim keremkâr, onla kalmış şüphede."

Sen, bu âlemden ufak bir cüz' iken,
Âlemi, kendince bir hiç zân eden!

2370. Sen dönersen, sende bir baş döndü mü,
Ev döner dersin, verirsin hükmünü.

Binmiş olsan, hem vapur gitmişiken,
Gördüğün şeydir, kıyı çekmiş giden!

Bir felâket ânı, olsan dertlenen,
Gördüğün dünyâ, imiş darlık veren.

Olsanız dost arzûsundan, mutlu siz,
Hem cihân, bir bahçe olmuş şüphesiz!

Çok giden vardır Irak, Şam mülküne,
Orda rastlar hep nifâk, küfr ehline.

2375. Çok giden var, tâ ki vardır Hind, Herat,
Sâde al-ver; başka şey görmez o zât.

Çok giden var, Çin ve hem Türkistân'a,
Hep tuzak, hep hîle var, gelmiş ona!

Kim sefer ânında görmüş, renk, koku,
Gezse kör, yok başka bir şey, sâde bu!

Bir öküz, Bağdad'a girsin bak işe,
Geçse Bağdadı meğer baştan, başa!

Orda mevcût nimeti, hiç görmeden,
Sâde karpuzdan kabuk, görüş hemen.

2380. Hep giderken ot, saman görmekse de,
Sâde lâyıktır, öküz, hem merkebe.

Tabiâtın mıhta bağlanmışsa ten,
Canı sıyrılmaz sebepten, bil bi sen!

Hem sebep her neyse bitmiş bir ova,
Gepgeniş Allah'ımın arzıydı yâ!

Orda her ân, can değişmiştir inan ,
Tâzelenmiş bir cihân olmuş ayân.

Donsa Firdevs'in nehirler bak yine,
Yeknesâk, çirkindi Cennet ehline!

İNSANIN HER HİSSİ BAŞKA ŞEYLER İDRÂK EDER VE ÖBÜR HİSSİN İDRÂK ETTİKLERİNDEN BÎHABERDİR. NİTEKİM HER USTA SANATKÂRDA, BAŞKA BİR SAN'ATTA USTA OLAN SANATKÂRIN SAN'ATINA ACEMİDİR, O SAN'ATTAN BÎ-HABERDİR. FAKAT BİR HİSSİN, ÖBÜR HİSLERİN İDRÂKLERİNDEN BÎ-HABER OLMASI, ÖBÜR HİSLERİN OLMADIĞINA DELÎL DEĞİLDİR. VAKIA HER HİS, DİĞER HİSLERİN İDRÂK ETTİKLERİNİ, HER SAN'ATKÂR, ÖBÜR SAN'ATKÂRLARIN SANATINI HÂL BAKIMINDAN İNKÂR EDER. EDER AMA, BURADA İNKÂR, EDER DEMEKTEKİ MAKSÂDIMIZ, SADECE O İDRÂKİ, O SAN'ATI BİLMEZ DEMEKTİR.

2385. "Hem cihân görmek de idrâkincedir,
Hassa, mânî, perdeler hissincedir.

Bir zamân sen hissi, görmeklerle yu,
Sûfinin, esbâp yuyuştan say onu!

Pâk olur olmaz, gider göz perdesi,
Pâk olan ruhun, gelir göstermesi.

Cümle âlem nûr, nakış dolmuşsa da,
Sâde bundan, göz haberdâr olmada.

Örterek göz, gör deyip tutsak kulak,
"Zülf, yanak var sen, n'olursun gel de bak!"

Der kulak hem: "Sûreti görmem ki ben,
Sûretin ses çıksa, duydum bil hemen!

Kendi fennim üzre elbet âlimim,
Harf ve sesten başka, bilgim yok benim."

"Ey burun gel, bir güzel var, gör" desen,
Burna bak, oymuş, nâsipsiz görmeden!

"Koklarım misk, hem de, varken gül suyu,
Fennimin, her ilmimin görmekte bu!

Ben nasıl görsem, gümüş baldırlı ki ben,
Yapma güçsüz olduğum, bir sorgu sen!"

Doğru olmaz hiss, görür hep eğriyi,
Eğri koy, isterse eş koy doğruyu.

Çift görür hep, tek desen görmez şaşı,
Görmemiş düz, has görüş imkân dışı!

Sen ki Fir'avn'sın, bütün mekr, hîlesin,
Kendi kendin, farklı şey görmektesin.

Eğri bakmış gözlerinden, bakma sen,
Görme sen çift, gel gözümden bak hemen!

Gel benim gözlerle bir bak, sen bana,
Kâinattan üst açık, âlem sana.

Kurtulup varlık ve nâm, şöhretle sen,
Aşkta mevcûd, aşkı var gör, sen hemen!

Bir beden hapsinde, kurtulsun kulak,
Hem kulaklar, hep burunlar gözdü bak.

"Ârifin her kılda göz olmuş" diyen,
Tatlı dil şah, doğru söyler bil ki sen!

Tâ başından, göz değildir, göz denen,
Et, rahîm derken, cenin olmuş hemen!

Parçacık yağ, görmenin esbâp değil,
Kim görür, var görme, rüyâlarda bil!

Cin ve şeytânlar görür, insan gibi,
Yok, bu çiftin gözde yağ, hiç öyle ki.

Yok, hakikât, nûra nisbet, yağla hem,
Verdi nisbet Hak muhabbetlerde dem.

Toprak Âdem, benzemez hiç toprağa,
Cinle âteş, benzemezler ortağa.

Aslı âteştir cinin, gel bak hele,
Benzeyiş yoktur onun âteş ile!

Kuş, havadan halk edilmiş oldu da,
Yok ki nisbet, neyse Hak vermiş ona.

Bunların nisbet, asıldan gelmede,
Öyle bir nisbet ki, Allah bilmede.

Oldu insan, kıymeti yok kilde de,
Yavrunun kil üzre nisbetler nede?

Varsa nisbet, hep fikirlerden öte,
Bulmaz aklın, böyle bir iz nisbete.

Rüzgârın göz olmamış olsun eğer,
Âd'da, mü'min, kâfiri bilmez gider!

Hem nasıl, mü'min ve düşmân bildi yel?
Hem nasıl, çömlek ve mey var derdi yel?

Nemrûd'un, âteşte göz olmaz desek,
Hem Halîl'ler, saklayan olmaz demek!

Görmemiş olsaydı elbet, Nil'de göz,
Kıpti'den hem, Sıpti'den etmezdi söz.

Dağ ve taş, göz görmeden, hiç duymadan,
Hem neden, Dâvûd'a yâr olsun, neden?

Yerlerin göz olmamış olsun eğer,
Hem de, Kârûn'u nasıl yutmuş gider?

Olmadan kalp gözleri, Hannâne'nin,
Ayrılıklardan nasıl, etmez enîn?

Hem görür göz olmadan, taşlar nasıl,
Bir avuçtan "La ilah" derler nasıl?

Ey akıl, aç anlayışlardan kanat,
"Zülzilat"[86]tan öğrenip sen, bul ki tat!

Tâ kıyâmet yer şahit, görmüşse ne,
Bed ve çirkin üzre şahittir yine.

Yer, kıyâmet vakti söyler sır ne var,
Öyle has bir görme yok olsun, susar!

Sen ki zâlim, gönderir Allah beni,
Hem haberdâr eylemek, maksât seni.

Böyle dermân, bir onulmaz dert için,
Lâyık olmuş, pek münâsiptir bilin.

Bundan evvel gördüğün rüyâda kim,
Bir delîldir, hem Hüda seçmiş, benim!

Nûr, asâlar tutmuşum ellerde ben,
Hem, şu küstah burnu kırmak isteyen!

Böyle çok, korkunç rüyâlar sundu bak,
Hem de, sunmuş oldu önden, bil ki Hakk!

Böyle korkunç rüyâlar lâyık sana,
Şimdi bil sen, hem nasıl erdin buna!

Bil Hüda mutlak "Hakîm"dir, hep bilir,
Böyle dermân bir onulmaz derdedir!

Kör, sağır sen, düş yorumlarsın sudan,
Geldi dersin, bir ağırlık uykudan.

Cümle doktorlar, müneccimler bile,
Hakkı sunmazlar, tamahkârlık ile!

Deymesin derler kederler, gussalar,
Devletinden, hep uzak bunlar meğer!

[86] *"Yer sarsılıp zelzeleye uğradığı zaman..." (Zilzâl, 1-8)*

Muhtelif bir çok gıdâ yemişse hem,
Huy bozar rüyâya hep vermekte dem."

Yok bilirler dağmaya meylin hani,
Hep fena huy tuttu bildi çevreni!

Padişahlar, kan dökerler yurt için,
Rahmetim, üstündedir her şiddetin.

Padişahlar, halktan huylar almalı,
Hiddetinden, fazla rahmet, bilmeli!

Olmasın şahın nefis şeytân gibi,
Olmaz elbet baş kesen, kan talibi.

Bilki şah arsız kadar yumşak değil,
Yoksa, avrat, cariyen fahişe bil.

Gönlünü, ettinse şeytânın yuva,
Kîn ve düşmânlık da, kıblen oldu yâ!

Sivri boynuz sende, delmiş çok ciğer,
Şimdi asâm, boynuzun kırmış gider."

DÜNYÂ EHLİNİN CİHAN EHLİNE SALDIRMALARI, GAYB ÂLEMİNİN SINIRI OLAN NESİLLERİNE KADAR HÜCUM ETMELERİ, ONLARIN PUSUDA OLMALARINDAN GAFLETE DÜŞMELERİ. ZATEN GÂZİ DE SAVAŞA GİTMEZSE KÂFİRLER, MÜSLÜMÂN ÜLKESİNE SALDIRIRLAR!

Saldırır dîne muhakkak ehli ten,
Dîn hisarın yıkma maksâttır hemen!

Bir temiz has kimse yok olsa yine,
Saldırır onlar gaybın her bir bendine.

Hamle etmez olsa gâzîler hele,
Cümle kâfir, hamle etmişler bile!

2445. Gizlilik gâzîsi, etmez hamleyi,
Merhametten, etmemiş tez hamleyi.

Gayba mensûp, gelmesin gayb bendine,
El atıp durdun ya, anne rahmine.

Doğmasın derken, zarâr vermiş çocuk,
Rahme el attın fakat, ermiş çocuk.

Emri vermiş, önlenilmez, Zül-Celâl,
Yol açık, Hak'tan olur mu, böyle hâl?

Ey inatkâr, tuttuğun gayb bendi yâ,
Çıktı bir er, körlüğünden meydâna.

2450. İşte ben, çıktım yâ bundan meydâna,
Allah'ın emriyle şân koymam sana.

Hep geçit tutmak için var git yola,
Gül bıyık altında sen, eylen hele!

Hem bıyık vardır, kader tel tel yolar,
Var kader, tedbîrinin yok faydalar.

Sen mi üstsün, yoksa bilmen kavmi Âd?
Korkar onlardan, bütünden kâinât!

Sen, inatkârsın meğer, kavmi Semûd?
Onların emsâli hiç, bulmaz vücûd!

2455. Sen sağırsın, söylesem yüzbin hele,
Duymamışsın, duymuş olmuşken bile!

Söylenen sözlerden, ettim tövbe ben,
Bir ilâç sözsüz hazırdır, işte sen!

Bir ilâç koysam şu derdin üstüne,
Yâ geçirsin, yâ ebed yaksın yine!

Hak haberdar, neylesin Hak düşmânı,
Gönderir Hak, layığın neymiş tanı.

İşledin hep, onca pislikler hemen,
Arkasından, layığı hiç görmeden!

2460. Sen, semâya, bir dua sunmuş isen,
Geçmemiştir bir güzellik görmeden.

Eyle dikkât, hem de sen, olsan ayık,
Yaptığından, var muhakkak bir azık.

Olsan elbet, bekleyişler üzre sen,
Pek lüzûmsuzdur kıyâmet beklemen!

Remz, işâretler bilen olmuş isek,
Apaçık söz söylesin, yoktur gerek!

Hep belâlar, ahmak olmandan gelir,
Nükteden, hiç anlamazlıktan gelir.

2465. Bedliğinden, kalp kararmış olsa bir,
Bir azâb var anlayın, şaşmak nedir?

Cür'etinden, karşılıklar toplanır,
Cümle bedlik, ok olur, ok saplanır!

Ermemiş olsun günâhtan, ok sana,
Bil keremler bahşeden, tek Hak sana!

Dikkât et, bir kalp ki lâzımdır sana,
Var takılmış şey, şu fi'lin ardına.

Dikkât etmiş olsanız siz her işe,
Yükselişten, olmasın hiç endişe.

İNSANIN TOPRAKTAN YARATILMIŞ BEDENİ, CEVHERİ İYİ BİR DEMİRE BENZER, AYNA OLMAYA KABİLİYETİ VARDIR. ONDA, DAHA DÜNYÂDA İKEN, CENNET, CEHENNEM, KIYÂMET VE SÂİR HÂLLERİN HAYÂLEN DEĞİL, HAKİKATEN GÖRÜLMESİ KABİLDİR

2470. Sen de kilsin, var muhakkak paslanış,
Parlayış ver, parlayış ver, parlayış!

Ayna olsun kalp ve aydınken neler,
Gösterir dilber, gümüşten sîneler.

Bil demir ruhsuz, fakat vursan cilâ,
Parlatırsan, yok ki yer nûrsuzluğa.

Bir demir, vursan cilâlar aynadır,
Pek güzeldir, hem görüntün onladır.

Sende ten toprak olur, ondan kaba,
Parlat artık, çok cilâ ister o da!

2475. Tâ açılsın onda gaybın örtüsü,
Hem melek, hûrî sunar, yansır süsü.

Verdi Allah, işte gör aklın cilân,
Kalpte yaprak, onla parlaklık bulan!

Ey namâzsız, bağladın hep aklı sen,
Hep hevesten el, ayak serbest iken!

Bağlanır olsun hevânın elleri,
Bulsa kalbin er, eğer hürlükleri.

Hem demir kalbin, olur gayb aynası,
Cümle sûretler verir, gayb aynası.

2480. Kalp bulanmış, saflığın vermezse tat,
Mânâdır **“Yesevne filarzıl fesad.”**[87]

Hep dolandın, durdun elbet, böyle sen,
Sen bulandırdın suyu, gel dur hemen!

Yok, bulandırmak, gönül şehrin suyu,
Ay ve yıldız aks edip gezsin suyu!

Benzemiş insana, olmuş say dere,
Bir bulansın görme, ermez diplere.

Altı dolmuş inci, altınlar bile,
Safça kalsın, yok bulandırmak hele!

2485. İnsanın ruh, sanki olmuştur havâ,
Toz karışsın, hiç görünmezdir semâ.

Hem, güneşler görmenin engel olur,
Gitse tozlar sâf ve parlaklık bulur.

Pek bulanmış olsa gör, ruhun senin,
Düşte, yol gösterdi kurtulman için.

87 *“Yeryüzünde fesatçılığa koşanların cezâsı ölümdür...” (Maide, 33)*

FİR’AVN’UN SIRLARINI VE RÜYÂLARINI, ALLAH’IN (HABÎR) VE (ALÎM) OLDUĞUNA ÎMAN ETMESİ, HİÇ OLMAZSA ŞEK VE ŞÜPHESİNİ YOK ETMESİ İÇİN, MÛSA ALEYHİSSELÂM’IN APAÇIK OLARAK ANLATMASI

“Paslı kalbin, oysa göstermiş Hüda,
Sonra, her şey neyse sunmuş ortada.

Sen azaltsan, sendeki pislikleri,
Gördün ammâ, artırıp bed işleri.

2490. Gösterir Hak’tan rüyâ, çirkin nakış,
Ürküyordun, gördüğün suçlar imiş.

Baktı görmüş, zenci kendin aynada,
Hem kırar, hem sonra pisler aynaya.

“Sen ne çirkinsin senin hakkın budur”
Ayna der: “Kör, sen ki çirkin, ayna nûr!”

Yaptığın, pislik, bulaşmış kendine,
Çünkü ben bir aynayım, parlak yine.

Bâzı yanmış elbisen, düş gördüğün,
Bâzı göz, ağzın dikilmiş gördüğün!

2495. Bâzı hayvân, kasd edip gelmişse de,
Bâzı gördün kelle, diş hem, pençe de.

Bâzı, asmışlar ayaklardan seni,
Bâzı, boğmuş oldu coşkun kan seli.

Bâzı, gökten şâkisin sen derdiler,
Sen ki şâkî, şâkîsin sen derdiler.

Hep açıktan, eylemiş dağlar nidâ,
Sen sapıksın, derdi gerçekten sedâ!

Cümle cânsız, eyleyip durmuş nidâ,
“Hem ebed Fir’avn, cehennemlikti yâ!”

2500. Çok beter var, ben utançtan söylemem,
Tersliğin artar senin, bir söz demem.

Gördüğün düşlerdi, azcık söyledim,
Anla azdan, hep ne var bildim dedim.

Sen düşünmezlik edip, oldundu mât,
Anlamaz, görmez, senin olmuş sıfât.

Hîle, körlükler, düşüncen ortada;
Nerye dek sürmüş uğursuz kaçmada?"

TEVBE KAPISI DÂİMÂ AÇIKTIR

Gel uyan, artık zulmlerden sakın,
Bir bağıştır tövbe, Hak açmış bakın!

Garpta mevcût, bir kapu var tövbenin,
Tâ kıyâmet, hep açık, bekler bilin!

Tâ güneş, Garp'ten doğar, bir vakte dek,
Ey günahkâr, tövbe lâyıktır demek!

Hem, sekiz yerden girer, cennet yolu,
Bir giriş, tek tövbenin, elbet yolu!.

Hem girişler bâzı örtülmektedir,
Hep açık, bir tek giriş var, tövbedir.

Bir ganîmet say, açıkken sen giriş,
Orya çek eşyânı, şeytân hiç imiş!"

MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN FİR'AVN'A: "BENDEN BİR NASÎHAT KABÛL ET, KARŞILIK OLARAK DÖRT FAZÎLET AL" DEMESİ: FİR'AVN'UN DA: "O DÖRT FAZÎLET NEDİR?" DİYE SORMASI

Derki Mûsa: Sen uyan, öğdüm sana,
Dört fazîlet karşılık var, alsana!

Der ki Fir'avn: "Ey Mûsa, öğdün nedir?
Azcık olsun, gel de sen, şerh eyle bir."

Der ki: "Elbet söylesen Allah ki bir,
Birdir Allah, tapmaya lâyık O'dur!

Hem felek, yıldız, bütün insanların,
Cin ve şeytân, hâlikı hep kuşların!

Dağ, deniz, çöl, kır ve düzlükler onun,
Benzeri yok, mülkü sonsuzdur onun."

Der ki Fir'avn: "Verdiğin dört şey neler,
Söyle yâ Mûsa, bilinsin neyseler?

Tâ ki, mıhlanmış şu küfrüm gevşesin,
Bir güzel va'din, o lûtfundan kesin!

Bir ganîmettir, güzel va'din, ümît,
Belki yüz batman küfür, açsın kilit.

Baldan ırmak andıran va'din ile,
Tende kîn, zehrim, oluşsun bal bile!

Belki sâf süt nehrinin, has etkiden,
Aklımız, almış olur, erzak hemen.

Yâ, şarâplar nehrinin aksten yine,
Mest olup, ersem itâat zevkine!

Yâ, sudan nehrin letâfet etkisi,
Tâzelensin hem çorak ten, cümlesi!

Her çoraklık, bir yeşillik can bulur,
Bir dikenlik, Cennetü'l-me'vâ olur.

Akseder cennette elbet, dört nehir,
Cân olur, Hak üzre dostluk gösterir.

Ben, cehennemden gelen âteş ile,
Allah'ın kahrıyla oldum gark hele!

Ben cehennemde yılanlar misliyim,
Cennet ehli üzre, zehr dökmekteyim.

Hem cehennemden de, kaynar suyla da,
Halkı, zulmüm haşlayıp yok kılmada.

Ben, cehennemden esen bir zemheri,
Yâ, cehennemden yakan âteşleri!

Suçsuzun oldum cehennem, ben yine,
Düşkünün, yoksulların vay haline!"

Fir'avn İman Edecek Olursa Mükâfat Olarak Kazanacağı Dört Fazîletin, Mûsa Aleyhisselâm Tarâfından Şerhedilmesi

Der ki Mûsa: "Önce dersek dört şeyin,
İlki olmuş, dâimî sıhhat, bilin!

Tıbda söylenmiş olan, her hastalık,
Senden ayrılmış, uzaktır üstelik.

Sonra bak, olmuş olur ömrün uzun,
Sanki duymuştur eceller, yokluğun.

Hep, sıhat dolmuş olan ömrün yine,
Bir sebeptir, her murâd ermiş sana.

Ölme, dert vermiş olan bir dert değil,
Süt emen tıfl benzeri, bir hâldi bil!

Gel ölüm dersin, görmeden aciliği,
Ten harâb ammâ, görürsün hazneyi!

Bulmak isterken, bütünden hazneyi,
Hiç düşünmezden vurursun kazmayı.

Perdedir gördün vûcut, hep haznede,
Mâni yüz harman için, tek dâne de!

Dâneyi hükmünce eylersen fedâ,
Hep kerem, iskan bulursun ortada.

Yaprağın âşkıyla, buğdaysız kalan,
Kurt musun, yaprak için bağdan olan.

Bir kerem, kurtçuk uyandırmışsa gör,
Kurtsa, cehlin ejdehâ varolsa, yer!

Kurtcağız hep, meyve dolmuş dal bulur,
Şansı yâr et, çok güzel hâller olur!

"Ben Bir Gizli Hazine İdim Bilinmeyi Arzû Ettim" Hadîs-i Kudsîsinin Tefsîri

Tende mevcut hâneni gel yık ki sen;
Binler ev kur, işte âkîk-i Yemen!

Defne, ev altındadır, yıkmak gerek,
Boş düşünmen, ev yıkılmıştır desek!

Binler ev olsun, yapan bir haznedir,
Yok ki külfet, hep meşakkatsiz gelir.

Sonra hiç durmaz, harâptır ten evin,
Bir yıkılsın, sırrı kalmaz haznenin.

Hazne artık hiç senin olmaz bu dem,
Fethediş bir yıkmanın ücret iken!

Kim çalışmaz, almamış bir ücreti,
İnsan iş yapsın, sevâptır ücreti.

Hem, teessürden dedin eyvâh ki sen,
Böyle ay varken, bulut gizler neden?

Tutmadım ben, söylenen söz vardı hoş,
Hazne gitmiş, ev de gitmiş, elde boş!

Yâ alır, yâ sen kiralarsın evi,
Hiç senin olmaz bilirsen, sen evi!

Hem çalışmak, gayretin şartıyla var,
Hem kiran sürmüş, ecel vaktin kadar.

Tendi dükkân, hep yama yapmakta sen,
Altı gizler, çifte mâden var hemen.

Gör bu dükkândır, kirâlık yer gibi,
Pek çabuk vur kazma artık, gör dibi!

Ânsızın, kazman değer bir mâ'dene,
Eskiler dikmen biter, kalmaz yine.

Eski dikmeklik, su içmek, aş yemek,
Köhne hırkan var, dikip durmak demek.

2555. Ten denen hırkan, daim yırtılmada,
Sen yiyip içsen, yamanmış olmada.

Padişah neslin senin, ey mutlu er,
Sen uyan, bez dikmeden kurtul yeter!

Gel de kaz sen, dükkânın dipten hele,
Çifte mâden uç verip, geçsin ele!

Yoksa baktın, kirâ, müddet dolar,
Bir bakarsın ki tükenmiş faydalar.

Sonra, dükkândan atar sahip seni,
Hem yıkar, bulmak dilerken hazneni.

2560. Sen teessür eyleyip, varsan başa,
Hem sakallardan yolar, bir uğraşa!

Başlayıp dersin, yazık dükkân benim,
Kör idim ben, fayda oymuş bilmedim!

Çok yazık, dükkân bizimken aldı yel,
Tâ ebet, eyvâh demek kaydında dil!

İNSANIN KENDİ TABÎATINDAKİ ZEKÂ VE DÜŞÜNCELERİNE MAĞRUR OLMASI VE NEBÎLER İLMİ OLAN GAYB İLMİNİ ARAMAMASI

Çok nakış gördüm, evin içlerde ben,
Hem o aşktan, bir karârsız hem de ben.

Evde mevcût haznelerden, bîhaber,
Yoksa kazmam, hep bulurdu elde yer!

2565. Kazmanın hak, neyse verseydin eğer,
Gâm, keder, elbette hiç bulmazdı yer!

Gözle, nakkaş nakşına bağlanmışım,
Ben çocuk olmuş oyunvar, dalmışım!

Çok güzel söyler **Senâyî**,[88] duysana:
"Sen çocuksun, ev, nakış süstür sana!"

Hem "İlâhînâme"sinden, der sana,
"Varlığından toz kopar" der, baksana!

"Sus yeter Mûsa, şu üçten söyle sen,
Beklemekten çok sıkıldım şimdi ben!"

2570. Der ki Mûsa: "Hem de çift dünyâda sen,
Kaygısız bir saltanat buldun hemen!

Elde mevcût saltanattan, çok yüce,
Hep barıştır, cümle harpten güçlüce.

Cenk ederken, verse Allah böyle yer,
Yapsanız sulh, orda ni'met, sofra gör!

Sen cefâ ettin, verir Hak bunca mâl,
Sen vefâkâr ol, kıyâs et neydi hâl?"

Der ki: "Ey Mûsa, nelerdir dört denen?
Söyle, sabrım bitti, hırsım arttı hem!"

2575. Der ki: "Saç katran siyâh; yüz erguvân,
Dördü, artık genç kalırsın sen inân!

Renk ve ıtrın, bizce yoktur kıymeti,
Sen ki alçaksın, bu alçak nispeti!

Renkle mevki, ıtr, çocukken iftihâr,
İşte bunlar, hoşlanıp aldandılar.

"İNSANLARA KENDİ AKLINIZA GÖRE DEĞİL, ONLARIN AKILLARI ERECEK ŞEKİLDE SÖYLEYİNİZ Kİ ALLAH'I VE PEYGAMBER'İ TEKZÎB ETMESİNLER" HADÎSİ

İş, çocuklar üzre, gelmişken bize,
Girmemiz lâzım, çocuk emsâl söze!

88 *Hakim Senâî, (İlâhînâme) isimli manzum eserin sahibi, büyük mutasavvıf.*

Kuş alır alırdım sen gidersen mektebe,
Yâ üzüm, fıstık, ceviz, doldur cebe!

Gençliğinden başka bir şey bilmeyen,
Gençliğin arpan ve hem merkepte sen!

Öğdü al gel, yönlenip imana sen,
Genç kalırsın, dâimâ gençsin hemen!

İhtiyârlıktan alâmet yok yüze,
Selvi boyken, hiç eğilmek yok size.

Gençliğin, eksilmemiş his kuvveti,
Dişlerin yok düşme, yok ezziyeti.

Olmadan elbette, şehvet eksiğin,
Hem kadınlardan geçer, korkun senin.

Sende gençlik, zindelik etsin devâm,
Sanki sen “Ukkâşe”[89] oldun onla tam!

“SAFER’İN ÇIKTIĞINI KİM MÜJDELERSE ONA CENNET MÜJDESİ VERECEĞİM.” BUYURMASI

Ahmed’in sonsuza göçten sorsanız,
Göç, Rebîulevvel olmuş şüphesiz.[90]

Naklini anlar olurken nûr eri,
Olmuş oldu, aşkla vaktin müşteri!

Hem Sâfer gelmiş, sevinmiştir Sâfer,
Hem bu ay başlar, erişmiştir sefer.

Hem sevinçten, durmayıp gündüz gece,
Der: “Büyüksün, yoldaşım ay, sen yüce!”

Hem buyurmuş, kim gelip versin haber,
Erdi Sâfer, hem deyip kim müjdeler?

Bitti Sâfer, müjde versin kim hele,
Ben şefâat eylerim, cennet ile!

Söylemiş Ukkâşe: “Çıkmıştır safer!”
Der Resûl: “Cennet senindir, müjdeler!”

Başka bir Ashâb: “Sâfer çıkmış!” dedi,
Der ki hem, “Ukkâşe müjde eyledi!”

Er görürsün, emri duysun mutludur,
Tek çocuklar, kalmadan şâdlık bulur.

Tatlıdır şor, has su bilmez kör kuşa,
Tuzlular, Kevser sanarlar, ver kuşa.

Hep kerâmet saydı Mûsa söyledi,
“Tasdik et, ikbâl bulunmazdır,” dedi!

Der ki Fir’avn: “Pek güzel, has sözde net,
Tâ ki der ben, dostla etsem meşveret.”

MÛSA ALEYHİSSELÂM’I TASDÎK HUSUSUNDA FİR’AVUN’UN HANIMI ASİYE İLE MÜŞAVERE ETMESİ

Her ne denmiş, duydu elbet Âsiye,
“Kalp siyâh sen, cânla gel uy isteğe!

Sözde var pek çok inâyet, görsene,
Ey güzel hûy, tasdîke yönlensene!

Ekmenin gelmiş vakittir, ek hemen!”
İştiyâktan ağlamış, söyler iken!

“Mutlusun” der sıçramışken gör işi,
“Hem güneş olmuş tâcın, ey kel kişi.

Kelde mevcuttur ayıp, örtmüş külâh,
Ay, güneşten parlayış vermiş külâh.

Etmedin tasdîk neden hem orda sen?
Olmadın, yüzler teşekkür eyleyen.

---

[89] *Ukkâşe Cennetle müjdelenmiş ashâb seçkinlerinden.*

[90] *Peygamberimizin Rebîûlevel ayında vefâtı belirtiliyor.*

Böyle söz derken güneş, duysun bunu,
Secde eyler, baş eğerken, en sonu.

2605. Sen bilir miydin lûtuf etmek nedir?
Şeytânın tam, affa denk gelmektedir!

Lûtf edip Allah çağırmış, söyle sen,
Hem ödün kopmaz, acayiptir neden?

Hem eritmez, kalbini bilmem nasıl?
Çift cihânın rızkla, dolmak var asıl!

Kimde kalp, Hak'tan erir olsun eğer,
Orda mutlak, tam şehît olmuş gider!

Gafletinden, körlüğün var hikmeti,
Bilmedim, neymiş bunun hem nisbeti!

2610. Hep hayât sermâyesi kaybolmasın,
Gafletin, hikmet ve nimettir kesin!

Ruh ve aklın oysa, hiç zehretmeden,
Bir onulmaz derde artık gitmeden;

Gül verirsin, verseler gülzâr için,
Böyle bir kâr kim bulur, siz söyleyin?

Dâne ver, elbet ulaş yüz gülşene,
Habbe altın ver, eriş yüz mâdene.

Kim ki, Allah'ın olur bir habbede,
Allah artık, onla dostluk gütmede!

2615. Hem zayıf kalmış kararsız, fânîler,
Buldu varlık, Allah'ı inkâra yer.

Uysa varlık, burda Allah emrine,
Hem de bâkîlik, alır olmuş yine!

Yel ve topraktan çekinmiş damlalar,
Korkusundan, hep helâk olmuştular.

Yel kurutmuş, toprak emmiştir onu,
Sıçrasın deryâya, dertsizdir sonu!

Katre deryâlarda görsen mahvolur,
Zâtı mutlak, orda hem bâkî kalır.

2620. Katre gel sen, varlığın hep, Hakk'a ver,
Katresin, sonsuz olan deryâya ger!

Gel de sen, kendince birkez bul şeref,
Umanın avcunda, olmazsın telef!

Olsa ummân, katrenin isteklisi,
Kim olur bilmem, bunun devletlisi?

Allah'ın emriyle, gel yap al-veri,
Katre ver al, karşılık gevherleri!

Hak için artık n'olur geç kalma sen;
Lûtfunun deryâ, meğer ihsân eden!

2625. Lûtfu kaybolmuş lütufta öyle ki,
Âdî mahlûk, çıktı, oymuş gökteki.

Gel akıllan, bir aceb fırsat ki bu,
İsteyen hiç kimse, bulmazmış bunu."

Der ki Fir'avn: "Bir de Hâmân söylesin,
Şaha, vezrin reyde, lâzımdır kesin!"

"Söylemek Hâmmân'a yok der Âsiye,
Kör ne bilsin, şahinin kıymet neye?"

PADIŞAHIN DOĞAN İLE KOCAKARI'NIN HİKÂYESİ

Avcı bir şahîn verin siz, yaşlıya,
Kesti tırnak, onca pek hoştur bu yâ!

2630. Avda âlet oldu gel gör, tırnağı,
Kör kadın bilmez keser, her tırnağı.

Der ki: "Annen nerde kesmez bir kere,
Hem uzar tırnak, bakımsız yerlere."

Kesti alçak, kol kanat, tırnak oda,
Şefkât eylerken, ziyân var ortada.

Verdi tutmaç, hem yemez hayvân yemi,
Öfke artar, şefkâtin geçmiş demi.

"Ben pişirdim tutmacı" derken "sana,
Sende nâz, elbet kibir var, baksana!

2635. Layığın olmuş senin, artık belâ,
Hiç de nimet layığın olmazdı yâ!"

İtibâr etmez isen tutmaçtı bu,
Sen hamurdan istemezsen, iç suyu!

Hem doğan, hûydan ki, bilmez tutmacı,
Hem kadın hiddetlenir, artar acı.

Döktü hep kuş üzre, kaynar çorbayı,
Tüy dökük, kellik olur artık payı.

Cân yanar, akmakta artık gözyaşı,
Akla gelmiş, lûtfu şah, ihsân işi.

2640. Padişahtan gördü yüzler has kemâl,
Çifte göz der, kan akar, dolmuş melâl!

Sırrı "Mâzâğal basar"ken[91] kargalar,
Bir güzel göz üzre, dertler saldılar.

Onların gözler geniş, ummân kadar,
Çifte âlem gözlenir, kıl misli var.

Bin semâ yerleşmiş olsun gözlere,
Çeşmenin kıymette hiçtir, bir kere!

Göz, şu his âlemleri, geçsin eğer,
Gaybı görmüş, cümle âlem el öper.

2645. İstidât var bir kulak, bulmam ki ben,
Söyleyem bir, gözde mevcût nükteden.

Hem mübârek gözde, yaş damlarsa bil,
Katre düşmezden kaparmış Cebrâil.

Tez sürer, durmaz kanatlar üstüne,
Hem izin almış, nebîlerden yine.

Der doğan: "Hiddet alevler aldı yâ,
Sabrımın nûrlar bu, güç yok yakmaya.

Cân doğanım, yüz sûret var etmede,
Dert, deveymiş hükmü hiç Sâlih'le de!

2650. Çıksa bir Sâlih duâsından nüve,
Dağ doğar durmaz, karından yüz deve."

Hem gönül der: "Sen akıllan, sus yine,
Gayretullah, sonra yırtar varsa ne!

Gayretullah, gizlemiş yüz hilm, sabır,
Yoksa bir ân yüz cihân yıkmaktadır.

Kalbi kibr tutmuş, öğüt var, yok ki yer,
Kalpde, öğdün ip de, kopmuştur meğer!

Der ki, bir "Hâmnân'la etsem meşvere,
Cân, siyâset kutbu olmuş bir kere."

2655. Mustafâ sormuş danışmış Sıddık'a,
Hem Ebu Cehl'in, Leheb üsdâdı yâ!

Cinsiyet, pislik tamah, çekmişti bu,
Söz demiştim, pek soğuk bakmıştı bu.

Cinsiyetler, cinse yüzler kez uçar,
Gör hayâlin onca bağ var, parçalar!

KÜÇÜK ÇOCUĞU DAMA ÇIKIP SU OLUĞUNUN ÜZERİNDE EMEKLEYEN VE DÜŞMEK TEHLİKESİNDE BULUNAN BİR KADININ HAZRET-İ ALİ'DEN (K. V.) ÇÂRE ARAMASI

Murtazâ'nın huzra gelmiş bir ana,
"Kaydı evlâdım oluktan" der, ona!

"Seslesem gelmez olur, hem bir sefer,
Ben bıraksam, korkarım, ordan düşer.

2660. Aklı ermez, gel desem gelsin ama,
Gel düşersin, dense, yoktur anlama.

91 *"Gözü (gördüğünden başkasına) ağmadı." (Necm, 1-6)*

Elle versem ben işâret, hem ona,
Zân olan elbette, hiç uymaz bana.

Süt için ben, gösterip durdum meme,
Göz kaçırmış, döndü yüz boş söyleme!

Ey azîz yardımcımız, dünyâda siz,
El tutan, ukbâda elbet, sizsiniz!

Tezce sen bir çâre bul, gel derdime,
Ermesin artık zarar has meyveme!"

2665. Der Ali: "Çıksın çocuklardan biri,
Damda görsün yoldaşı, gelsin beri.

Hem oluktan, yönlenir damdan yana,
Cinsi, hemcins âşığıymış baksana."

Hem çocuk görmüştü, damdan yoldaşı,
Döndü cinsinden tarâf, birden başı.

Hem oluktan geldi yönlenmiş dama,
Yönlenir cins, cinse durmaz dâimâ.

Hem emeklerken gelip ermiş ona,
Kurtuluş var, korkular ermiş sona!

2670. Hem beşer tek cins, Nebîler, onları,
Her oluktan kurtarır, insanları.

Ben de sizler dengi derken, bir beşer,
İstemiş cins bulsa, kurtulmakta yer.

Çünkü cinsten cinse, mutlak çekme var,
Varsa istek, isteyen durmaz arar.

Mideden Îsâ ve İdris geçtiler,
Hem melekten, sanki cins seçmiştiler.

Sonra bak Hârût ve Mârût çift melek,
Tenle cinsleşmiş, makamlar yer demek.

2675. Cümle kâfir, şeytânın cinstendiler,
Onların ruh, İblis'inkinden meğer!

Aldılar pis hûy, denen yüz binleri,
Göz, akıl kalpler imiş diktikleri.

En hafif pis hûy, hasettir onların,
Boynunu kesmiş hased, şeytânların!

Hem köpekler, hep hased öğrendiler,
İstemezler hiç, ebed mülkünde yer.

Kim ki, sağ soldan yücelmiş görseler,
Hep kulunç tutmuş ve artık dertliler.

2680. Yansa harmân, sahibi hiç yok demez,
Kimsenin mum, yansın artık, istemez.

Ey hasetkâr, gel büyüklük elde et,
Gör kemâl ehli fakat, buğz etme git.

İste Allah'tan, hased, gitsin öte,
Sen hasetten ayrılıp git, öyle de.

İste, gönlünden geçen işler ile,
Meşgulol sen, olmasın boş, meşkale.

Hûy verir Hak, bir yudumcuk meylere,
Çift cihânın kurtuluş say bir kere.

2685. Bir avuç haşhaşa, vermiş hasseler,
Bir avuç yersen, akıl baştan gider.

Öyle bir his verdi Allah, uykuya,
Kim uyur, çift âlemi bilmez o yâ!

Postun aşkından şu Mecnûn öyle ki,
Bilmemiştir, dost ve hem düşmân ne ki!

Anlayışlar üzre yönlenmiş olan,
Onca yüzbinler şarâp Hak'tan inan.

Var nefis, mest eyleyen küfrün şarâb,
Kim içer mensuba, hep yollar harâb.

2690. Aklı mest etmiş saâdetten şu mey,
Neş'esinden, buldurur maksûdu ey!

Öyle sarhoşluk, yıkar her kubbeyi,
İş eder hep, doğru yoldan gitmeyi.

Böyle mestlikten gönül, mağrûr isen,
Bil, Îsâ Hak mesti; merkep, yem ilen!

Gel de küplerden, bu tür meyler ara,
Öyle mest ol, nakleden sorsuzlara.

Bir dolu küp benzeri her sevgili,
Tortu dolmuş buydu, oymuş incili.

Ey şarâplardan bilen, gel dikkât et,
Sâf şarâb bul sen ve artık öyle git.

Saf da, sâf olmaz da, sarhoş etmede,
Her temiz mey mesti, Hakk'a gitmede.

Tâ ki hîlen, vesvesen bitsin ki ve
Aklı geç, ol, vecd ile oynar deve.

Enbiyâ sâftır, melekler benzeri,
Hem felekten, hep melek çekmiş beri.

Yelle, âteş, aynı cins hem, dost iken,
Onların mâksatta hep, yüksek denen.

Ağzı örtüp, havza atsan boş kabı,
Nehre atsan sen, bıraksan boş kabı!

Tâ kıyâmet batmaz onlar hiç suya,
Tek hevâ var, çünkü kalben boştu yâ!

Meyleder, yüksek bulur olsun hava,
Kaptadır hem, mânî olmuş batmaya.

Hem Nebî cinsinde ruhlar, öyle de,
Onların hep gölgesinden gitmede!

Çünkü gâlip, müslümanlar nefsine,
Şüphesiz aklen, melek cinstir yine.

Düşmânın gâlip olur, nefsin hevâ,
Nefsimiz, cinsten sefîllik bulmada.

Kıptîler, Fir'avn'la aynı cinstiler,
Sıbtîler, Mûsa Kelîm'denmiş meğer!

En yakın cins oldu Hâmmân yüzyüze,
Çekti Fir'avn, öyle yüksek merkeze.

Şüphesiz Hâmmân da tahtından onu,
Hep cehennem içre çekmiş, cinsi bu!

Yandırırlar halkı, nûrun zıddılar,
Çift, Cehennem, sanki nûr, nefret sunar!

Der Cehennemler, geçen her mü'mine,
"Söndü nârım, sen de tezcek geçsene!

Geç ki, mü'min, nûr etek sürmüş iken,
Âteşim sönmektedir, tez geç ki sen."

Kim cehennem ehli, nûrdan ürkmede,
Hem cehennemden, bu hûydur geçmede.

Hem cehennemden sakınmış mü'minân,
Aynı mihvâldir, cehennemler inân!

Mü'minin nûr var, cehennem cins değil,
Zıddı âteş mü'minin, gerçek bu bil!

Bir hadîsten nakledilmiş oldu yâ,
Kul, cehennem üzre eylerken duâ.

Hem cehennem söyleşir; "Yâ Rabbenâ,
Mü'mini benden uzaklaştırsana!"

Cinsiyet saklar muhakkak bir çekim,
Şimdi sen bak, cinsiyetten "Ben kimim!"

Yönlenirsen, işte Hâmân'larlasın,
Şimdi Mûsa olsa yön, Sübhân'lasın!

Çifte meylin varsa, artık öyle bil,
Sen şaşırdın, hem karışmış, nefs, akıl.

Nefs akıl hem böyle çarpışmaktadır,
Dikkât et sen, nefsi hep yensin şuûr.

Varsa hem dünyânla kavgan, bil ki sen,
Düşmânındır, bir yenilsen, şenlenen.

FİR'AVN'UN MÛSA ALEYHİSSELÂM'A İMAN EDİP ETMEMESİ HAKKINDA, HÂMÂN İLE KONUŞMASI

Gör inâtkâr, eyleyim der meşvere,
Tez gidip Hâmân'a söyler, bir kere.

Va'di saymış, hem Kelîmullah ona,
Etti mahrem, hem sapıkken, baksana!

Gördü yalnız, söyleyip Hâmân'ını,
Yırttı Haman, sıçrayıp esvâbını.

2725. Haykırıp, ağlar iken, mel'un adam,
Hep sarık, küllâh ne vardır, attı tam.

"Böyle bâtıl söz, açık söyler sana,
Şaha rağmen, küstahın hâl, baksana!

Âlemi sihr eyleyip sen kendine,
Bahtın etmiş işleri altın yine!

Şark ve garp'dan cümle şah, vermiş haraç,
Şüphesiz, aldın bütünden sen ki baç.

Öptü şahlar, hep kapından yer, eşik,
Hem bu hâlden, mutlanırlar üstelik.

2730. Atını görmüş olan düşmân atı,
Kamçı görmezden kaçıştır fırsatı.

Burya dek sen, âlemin mâbûd iken,
Şimdi kul ol, kulların hakîr de sen.

Binler âteş olsa, bundan çok güzel,
Bendenin kul olma, şaha vermez el!

Dâne toplar misli, şahlar toplayan,
Önce gel, artık beni öldür ki sen.

Padişahım önce gel sen, kes beni,
Ben ölüp görmem ki, düşmüşsen seni!

2735. Olmamış gök, yer ve yer, olmaz semâ,
Yer, yer olmuş; gök, gök olmuş dâimâ!

Kulların olsun meğer yoldaş sana
Hem de versinler elem, kalpten yana.

Düşmânın aydın gözü, dostunsa kör,
Sonra gel, güllük mezârın dipte gör."

HÂMÂM'IN SÖZLERİNİN BAYAĞILIĞI

Dost ve düşmân bilmeyen, Hâmân yine,
Hem de, yanlış tavla oynar kendine!

Başka yok, sensin lâin, öz düşmânın,
Bir günâhsız sayma düşmân, tutma kîn!

2740. Gördüğün bed hâl, muhakkak devlet o,
Dev demek, "koş", "let"dayaktır, işte bu!

Sen bu devletten eğer, vazgeçmesen,
Hem bahârın güz olur, songüz hemen!

Garp ve şark görmüş beden, mislince çok,
Baş kesilmiş vezri dersen, hem de çok.

Şark ve garb hiç, bâkî olmaz kimseye,
Sonsuz ömr, elbet bulunmazdır yine.

Korkusundan, ürkmesinden, fertlerin,
Hep riyâdır, iftihâr ettin niçin?

2745. Secde etmiş olsa, millet her kime,
Cânı hem, zehr içre atmıştır yine.

Dönse devlet, secde bitmiş gör ki sen,
Anlamıştır hem de onlar, zehr veren.

Nefsi, alçak görse kimler, mutludur,
Dağ misil serkeş olan, hep vay bulur!

Kibr azâmet öldüren, bil zehr işi,
Arzusundan, mest olur ahmak kişi.

İçse bedbaht, hem zehirlenmiş şarap,
Neş'e sallar baş, oyun oynardı hep!

Sonra zehr, tesir ederken cânına,
Cân veriş başlar, bütün ondan sona.

Sen inanmazsan, kibir olmuş zehir,
Önde bir "Âd" kavmi var, örnek verir!

Gâlib olsun Padişah, bir sultana,
Hem ölüm, zindân da, lâyıktır ona.

Görse, düşkün, derde düşmüşler meğer,
Derde dermân, lûtfunu ihsan eder!

Kibri, zehr olmazsa hem, bilmem ki ben,
Şah, günâhsız şahı, öldürsün neden?

Olmadan kul, yardım etmiş dertliye,
İşte kibrin zehri, gel ölç sen diye!

Yolkesenler, soymamışlar yoksulu,
Kurdun, ölmüşler ısırmak, yok hûyu!

Görseniz sizler, Hızır delmiş gemi,
Korsanın elden korur olmuş gemi.

Hep kırılmışlar, gelip kurtulmağa,
Sen de kurtul, dön ki yoksul olmağa.

Madeni saklarsa dağlar bilmeli,
Kazmanın emrindedir say, yok eli.

Boynu, varın boynunu kesmiş kılıç,
Bir kesilmiş boyna, kesmek, yok ki hiç.

Ey sapık, kibrin senindir neft, âteş,
Böyle âteş üzre gitmek, boş gidiş.

Yerle bir olmuş olursan, ok nedir?
Ok için olmaz hedef denmektedir!

Kaldırır baş, kim ki yerden, yer oku,
Yok tedâvi kibredensen, doğrusu!

Ben ve bizler halka olmuş merdiven,
Bilki en son merdivendir, ters dönen.

Kim ki çıkmış merdivenden üst yere,
Hep kemikler parçalanmış, bir kere!

Fer'idir bunlar, dönüp bak aslına,
Hakk'a şirk koşmak sonuç, denmiş buna!

Ölmeden evvel ölüp, cânlanmadan,
Şaha isyân eyleyen, sensin inân!

Hem, O'nun lûtfuyla, canlandın mı sen,
Var O'dur, birlik O'dur, yok şirk denen.

Hak'ta dirlik maksadın, bak aynana,
Zirâ, bundan mümkün olmaz anlama.

Hem eğer, söyler isem esrârı ben,
Çok ciğer, dolmuş, dolarmış kan hemen.

Kestim artık, çift duyan olsun eğer,
Köyde, anlar kimse kalsın tek yeter.

Sonda Hâmân, bed olan söz söyledi,
Hem de, Fir'avn'ı yolundan eyledi.

Mutluluktur, lokma girmiş ağzına,
Hem Haman kesmiş boğazdan, baksana!

Verdi Fir'avn harmânı, Haman yele,
Olmasın bir böyle sâhip şah ile!

MÛSA ALEYHİSSELÂM'IN, HÂMÂN'IN SÖZLERİNİN TESÎRİYLE FİR'AVN'UN İMANA GELMESİNDEN ÜMÎT KESMESİ

Der ki Mûsa: "Lûtf-ü ihsan eyledik,
Devletin sen, rızka lâyıksız dedik.

Gerçek olmaz şahlığın yok gerçeği,
El de bilmez, bağlamış artık yen'i.

Tâ temelden, çaldığın bir devletin,
Gönlü yoktur, gözde yok, cansız kesin!

Verdi halk, bir saltanat, dosdoğru yâ,
Borçlusun, bir gün gelirler almaya.

Hakk'a ver sen, saltanattır iğreti,
Dâimî devlet eder Hak, kısmeti.

ARAB BEYLERİNİN, MUSTAFA ALEYHİSSELÂM'A: "MÜLKÜ BİZE TAKSÎM ET Kİ ARAMIZDA İHTİLÂF ÇIKMASIN" DEMELERİ; SALLALLAHÜ ALEYHİ VESELLEMİN DE: "BEN BU BEYLİK İŞİNDE HAK TARAFINDAN MEMÛRUM" BUYURMASI VE İKİ TARÂFIN BAHSE TUTUŞMASI

2780. Toplanıp gelmiş, Arap âmirleri,
Hem Nebî huzrunda nizâ, işleri.

"Sen ki beysin, öyle hem, bizler beyiz,
Gel bölüştür mülkü, biz pay eyleriz.

Râzı olsun burda herkes kısmete,
Sen de bizden el çekip, var dur öte!"

"Verdi Allah, hem emîr olmak bana,
Hükmünüz hep iğretidir, baksana!"

"Asrımız, gerçekte, devri Ahmed'in,
Siz uyun, aslâ muhalif gitmeyin!

2785. "Biz de, Hak emriyle mutlak hâkimiz,
Hükmü Hak vermiş, emirler almışız."

Der Nebî: "Mülkü veren Allah bana,
Sizde mülkler iyretidir baksana!

Tâ kıyâmet, hep sürer emrim benim,
İğreti mülk, elde kalmaz bildiğim!"

Der ki onlar: "Fazla bir söz söyleme,
Üstünüm dersin, delîlin söyle ne?"

Bir bulut, kahr üzre gelmiştir o ân,
Yağdı yağmur, taştı seller durmadan.

2790. Şehr, kapılmış oldu bir korkunç sele,
Kaldı insanlar, bütün feryâd ile!

Der Nebî hem; "İmtihânın vaktidir,
Varsa güç, siz gösterin, seller nedir?"

Attılar mızrak suya, her bir emir,
İmtihândır, sel de dursun istenir!

Mustafâ, atmış asâsın sellere,
Emre uygun, mûcizeymiş bir kere!

Hızlı sel kapmış bütün mızrâkları,
Sanki çer-çöp saydı, hepten onları.

2795. Hepsi yitmiş, kalmamış mızrak desen,
Hep Nebî'nin tek asâ olmuş yüzen.

Hem gazâbkâr sel dönüp gitmiş öte,
Hem asânın, bir güzel himmetle de!

Hep emirler gördüler, bir mûcize,
Bildiler, Hak'tır sunan tasdîk bize.

Kaldı üç münkîr, hased etmiş kişi,
Derdiler, bunlar sihirbâzlık işi.

Böyle âmirler zayıftır, hem cüce,
Hak emîrlik güçlülüktür, pek yüce.

2800. Görmemiş olsan, asâ, sen mızrâğı,
Bil isimden, beyliği, insanlığı!

Nâmları silmiş ölüm, coşmuş seli,
Nâmı Ahmed hep yaşar, hep, bilmeli.

Nâma her gün, tef çalınmış beş defâ,
Hem kıyamet vakte dek, sürmüş safâ!

Varsa aklın, eyledim ben lûtfu yâ;
Yok eşeksen, lâyığın olmuş sopa!

Ben, ahırlardan çıkarmak isterim,
Baş, kulak, kesip kan eylerim.

Çünkü dünyâ üzre insan, hem eşek,
Hiç cefâdan, bir amân bulmazdı pek.

Emre uymaz merkebi ıslâh için,
Bir asâ aldım getirdim, ben bilin.

Ejdehâ olmuş, senin kahrın için,
Ejdehâsın, işte hâm nefsin senın!

Ejdehâsın, bir amânsız dağda sen,
Göklerindir ejdehâ, asâm hemen!

Hem asâm gelmiş, cehennem çeşnisi,
"Sen küfürden, nûra yönlen!" der sesi!

Dişlerim, artık kalırsın ortada,
Kurtuluş yok kahrımızdan orda da!

Sen cehennem nerde? Sormazsın bunu,
Asâ ejderhâ olur, gör sen onu!"

ALLAH'IN KUDRETİNİ TANIYAN KİMSE "CENNET VE CEHENNEM NEREDEDİR?" DİYE SORMAZ

Nerde ister Hak, cehennem kurmada,
Bak fezâ olmuş tuzak kuşlarda da.

Hem verir bak öyle bir diş ağrısı,
Bil cehennem, ejderi vermiş sızı!

Bal olur yahut, senin ağzın suyu,
Sen de dersin, cennetin nimetti bu!

Dişlerin dipten sunar olsun şeker,
Hakk'ı bildirmek için, dersin; kader!

Gel günâhsız kimseler, sen dişleme,
Mânevî bir sille fikr et, bekleme!

Nil olur Kıptî için bir kan seli,
Onca, İsrâîl korunmuş bilmeli.

Sen de bil, Hakk'ın ayırmak kudreti,
Yolda sarhoş kim, ayık bilmiş idi.

Nil ve Şab, temyîzi Hak'tan öğrenen,
Yol Nebî'yçün, zalimi boğmuş iken.

Nil'e elbette akıl vermiş Hüda,
Kahrı Kabil bulsa,sersem kılmada!

Hak kerem vermiş akıl, cânsızsa da,
Kahrı, çoklardan akıllar almada.

Lûtf edip, cânsız da akl etmiş âyan,
Bir azâp etsin, akıl olmuş kaçan.

Aklı emrinden, O Hak'tır yağdıran,
Hem akıldır, hep azâplardan kaçan.

Ay, bulut, yıldız, güneş yüksekse de,
Bir nizâmdan yol alıp, devr etmede.

Hepsi doğmuş, vakti gelmişken hemen,
Öncelik yok, geç kalış olsun neden?

Enbiyâdan, sen nasıl öğrenmedin?
Taş, asâlar ilmi sunmuş, bilmedin!

Cümle cânsızdan yapıp, çıplak kıyâs,
Şüphesiz taştan, asâdan gör esâs!

Taş, asâlar emre uymuş, pek âyan,
Cümle cânsız, emre olmuştur, uyan!

Hakk'ı bildik uymuşuz derler sana,
Yok tesâdüf, yok abes hiç, baksana!

Benzeriz bizler meğer Nil nehrine,
Hem o zâlim kim, ayırmıştır yine!

Hem de, Kârun'u helâk etmişse yer,
Emre vâkıf bizleriz, bilsen meğer!

Emri duymuş, ay olurken çift bölük,
Biz o ay bil, emri bildik üstelik.

Öyle olmuş, taş, ağaç durmuş selâm,
Mustafâ'nın uğra bil, cânsız tamâm.

BİR MÜ'MÎN İLE BİR FEYLESOFUN BAHSE TUTUŞMASI, ALLAH'I İNKÂR EDEN VE ÂLEME: EVVELİ YOK DİYEN BİR DEHRÎNİN CEVÂBI

Dün demiş bir fert, cihân hâdis diye,
Hep semâ fâni, Hüda vâris diye.

Feylesof der: "Sen neden bildin bunu,
Sonradan olmuş bulut, hem yağmuru.

İnkılâb etmiş olan, bir zerre sen,
Bir hadis dersin güneş, bildin neden?

Gübrenin kurt neylesin, arz olmadan,
Bildi nerden, yer yapılmış sonradan?

Taklîd ettin söylemiş dersin peder,
Böyle ahmak taklidi aldın meğer!

Sonradan dersin, delîl göstersene,
Yoksa sus, yoktur gerek söz etmene!"

Der ki: "Gördüm çift adam bahs etmede,
Söyleşirler, pek derin bir halde de.

Onların hengâmda, varken çok adam,
Toplanıp gelmiş ve cem olmuştu tam.

Ben de yönlendim, kavuştum onlara,
Onların hâl, âşikâr olmuş bana.

Hem de fânî, bil ki gökler der biri,
Kim ki yapmış, halkeden vardır biri.

Başka fert der: "Daimi âlem bu da,
Yok, yapan, hem kendisinden olmada!"

Hem inanmış der ki "inkâr eyledin,
Rızk ve gündüz haktan olmuş bilmedin!"

Der: "Delîlsiz varsa bir söz dinlemem,
Taklid etmiş kimse, hep, ahmaktı hem.

Haydi, göster, bir delîl derken bana,
Bir delîl yokken işitmem, baksana!"

Der: "Delîl mü'min olan, cânımdadır,
Cânda gizlenmiş delîl var cândadır.

Göz zayıf, ondan hilâli görmemen,
Görmüşüm ben, hiddetin bilmem neden?"

Dinleyenler söylemiş: "Çok söylenen,
Baş ve son âlemde, hayrân biz hemen!"

Der ki mü'min: "İçte hüccet var benim,
Hem hadîs, âlem ve gönlüm hüccetim.

Böyle hüccet, âşığın sırlar kadar,
Anlatılmaz, bilmenin imkân mı var?

Ben kesin bilmekteyim, âteş için,
Kalpte bürhân var, delîl olmuş hemin.

Bende sırr cismim, zayıf yüz, hem sarı,
Söz izâh etmez, benim hep hâlları.

Kan, yanaklardan akan gözyaşları,
Yârinin olmuş delîl say bunları."

Feylesof der: "Denmemiş hüccet buna,
Bir umum hüccet sayılmaz baksana!"

Der ki mü'min: "Bahse sok kalp akçeyi,
Has olan söylerse, sen kalpsin deyi.

Gerçeğin tek son, âteştir vardığı,
Bellidir çiftin, âteşten haslığı."

Anlamış halk, hem basit hem hassa kim,
Herkesin her şüphe bitmiş bildiğim.

Hem su, âteştir ayırmış her şeyi,
Ey güzel cân, imtihân et akçeyi!

Benle sen, girsek ki birlik âteşe,
Bir delîl olsun, şaşırmış, gitmişe!

Sen ve ben birlik dalıp ummânlara,
Bir delil olsak bütün insanlara.

Anlaşıp, girmiş olurlar âteşe,
Yoldaş olmuş, hem alev girmiş işe.

Bil ki Hak vardır diyen, mü'min diri,
Âteşin içlerde yanmış diğeri!

2865. Ruhda körlük, inkâr etmiş varsa da,
Duy müezzinden, ilân var ortada.

Hem mübârek ismi yakmaz, hiç ecel,
Mustafa'nın ismi sürmüş, pek güzel.

Çok asırlar geçti, yırtmış var neyi,
Münkirin, inkârının her perdeyi!

Mü'minin ahvâli, sunmuştur sevâp,
Mû'cizât etmiş devâm, vermiş cevâp.

Anladım ben, âlemin var evveli,
Kubbe sondan dense, gerçek bilmeli.

2870. İnkâr etmişler delilsiz her zaman,
Tek bir isbât yok, ve inkarlar devam!

Var mıdır inkârcının minaresi?
Doğruluk ilânının nişanesi!

Nerde minber? Bir hatip çıksın ona,
Hem de münkir, vaktini sunsun sana!

Sikkeler, almış nebîlerden, isim,
Haşre dek, Hakk'ın nişân, sürsün daim!

Sikkeler, ölsün değişmiş şah gibi,
Ahmed'in sikke devamın galibi!

2875. Varsa göster bir gümüşten sikkede,
İsmi münkîr, durmadan hep sürmede!

Hem güneşten, nûru olmazken uzak,
Yüz lisân sunmuş olan, Kur'ân'a bak!

Yok, cesâret, harfini eksiltmeye,
Yok, katan bir fazla harf, erkekçe de.

Hakk'a yâr ol, öyle herdem gâlip ol,
Etme rağbet verme mağlup üzre yol!

Söz budur münkîrde, artık bildiğim:
"Var bu âlem, başka bir şey görmedim!"

2880. Hiç düşünmez, nerde varlık görseniz,
Gizlinin, hikmet erinden sundu iz!

Hep ilâcın içte gizli faydalar,
Varolan, içten gelip hikmet sunar!

"BİZ GÖKLERİ, YERİ VE İKİSİ ARASINDA BULUNAN HER ŞEY'İ ANCAK HAKK'IN İKÂMESİNE SEBEB OLARAK VE MUAYYEN BİR VA'DE İÇİN YARATTIK" ÂYETİNİN TEFSÎRİ

Nakşı, nakkaş yapmamış, yokken ümit,
Resmi yapmaz hiç ümitsiz, gel işit!

Belki, seçkin kimseler var seyreden,
Böyle hâlden, olsa sıkkınlık giden!

Dostu yâd etsin, çocuk sevsin diye,
Resmi ressam yaptı, ilham etmeye.

2885. Testi yapmış kimsenin tek gaye bu,
Hem düşünmüş, istemiştir konsa su.

Hiç yapılmaz, süs için hem kâseler,
Hep yapanlar bir yemek yensin diler.

Süs için yazmaz yazı, hattat olan,
Hep diler yazdık, okunsun sonradan.

Hep görünmüş yüz delîl, gayblarda var,
Başka sûretten vücûtlar, âşikâr.

İşte bunlar üç ve dört, sen çık ona,
İstiyorsan, fazla miktar saysana!

Ey oğul, benzer bu satranç, say onu,
Her oyundan fayda ummuş, en sonu.

Bir oyun oynar isen, vardır oyun,
Bir oyundan gizli var, tekrâr oyun.

Göz açıp, birkez bakıp dikkâtlice,
Bir oyun var, oynanan, gör öylece.

Merdivenden ilki yoldur üstüne,
Çıkmanın, bir şartıdır bir sonkine.

Bir, iki menzîl olurken sonkine,
Her basıştan gâye, tek damdır yine.

Hem yemekten maksât olmuş, dölleme,
Gâye, aydınlık nesil lâyık kime?

Dar görüş, görmez, erişmez hallere,
Aklı ottur, sanki mahkûmdur yere.

Gel desen ot, gelme dersen bir, ağa,
Çünkü kökten bağlı kalmış toprağa.

Yellerin etkiyle, sallar olsa baş,
Sen sakın aldanma, yok olsun telâş!

Sallanan baş der ki: "Yel duydum seni,"
Hep ayak der: "İsyânım bağlar beni!"

Fikri âvâm, gezme neymiş bilmiyor,
Hep tevekkül eylesin, göz görmüyor.

Körlerin dersen tevekkül, zor gibi,
Tavla oynar, tek tevekkül zar gibi.

Donmamış, bir has bakış sâhipleri,
Perde yırtarken siler gâfletleri.

Öyle görmek, gördü, on yıl sonrayı,
Gözle görmüş, görmedir gerçek payı.

Böyle herkes kendinin hükmüncedir,
Gördü istikbâlde hayr u, şer nedir!

Kalmamış ön, arkanın tümsek denen,
Hep okur gayb levhâsın, dümdüz gören!

Hem dönüp bakmış olurken geçmişe,
Gösterir uç, belli olmuş her köşe.

Hak'la, bahs tutmuş melekler, görmeden,
Yer, hilâfet Âdem'in, bilmiş hemen!

Yüz dönüp baktıkça, neymiş gelmede,
Apaçık, mahşer nedir hep görmede.

Arda bakmak, gösterir aslın ne de,
Şöyle baksın, ta kıyamet görmede!

Gönlünün aydınlığından, her kişi,
Gaybe vâkıf, onca nisbettir işi!

Çok görür kim, kalbe vursun çok cilâ,
Görme, bundan arttı bil sen, evvelâ.

Kalpte saflık, Allah'ın dersen eğer,
Hem cilâ vurmak bulur, lûtfuyla yer.

Gayretin, duân kadar, kalbin cilâ,
Hem, emek miktarı kâr konmuş yola.

Himmetin sahibi, Allah, Zülcelâl,
Gayra şahlık, himmetin vermez mecâl.

Seçti Allah ferdi bir iş üzre yâ,
Yok ki engel, hiç irâde sunmaya!

Bir ağır yük, verse bahtsız kimseye,
Hep sabırsızlık çeker, isyân niye?

Bir musibet vermiş olsun, bahtlıya,
Sabreder hep, derde hemdem olmaya.

Harpte cân derdin nedir, korkak kişi?
Kaçmanın hem, çâre olmaz er işi!

Hep cesûrlar, hamle eyler saflara,
Korkudan, saldırdılar düşmânlara.

Korku, gâm, etmiş cesur Rüstem'leri,
Korkağın hâl öldürür, kaçsın geri.

Cân, belânın korkusu olmuş mihenk,
Hem cesûr, hem korkağın, oymuş ahenk.

HAK TEÂLÂ'NIN MÛSA ALEYHİSSELÂM'A: "YÂ MÛSA, BEN Kİ YARADANIM, SENİ SEVERİM" DİYE VAHYETMESİ

Hak'tı, Mûsa gönle vermiş vahy ile,
"Dostumuzsun, sen seçilmişsin hele!"

Der ki Mûsa: "Gel de bildir, Ey Kerîm,
Hem neden sevdinse, gayret eylerim!"

"Annenin göğsünde, sensin bir kuzu,
Anne kızsın, hep sarılmış yavrusu!

Annesinden başka varlık bilmemiş,
Anne mahmûr, anne sarhoş eylemiş.

Anne kalkıp, bir tokat atsın ona,
İş, sokulmak oldu anne koynuna.

Annesinden başka, yardım beklemez,
Hayrı, şerri başkasından istemez.

İltifâtın hayr u şerle bizle hep,
Olmamıştır gayriden elbet talep!

Hem çocuk, genç, nerde vardır ihtiyâr,
Benden ayrı, hepsi bir kerpiç kadar.

Öyle sen "İyyâke na'büd"[92] söyledin,
Tek ibâdet, Hakk'a biz ettik dedin."

"Biz ibâdet eyleriz ancak sana.
Hakk'a has bil, hiç riyâ ermez bana!

Yardım etmek, hem muvaffak eylemek,
Yardımı ister, yönlenir Allah'a tek.

Hem ibâdet eyleriz yalnız sana,
Yardım ancak, eyleyen, sensin bana."

BİR PADIŞAHIN NEDÎMİNE ÖFKELENMESİ, BİR ŞEFÂATÇİNİN ŞEFÂAT EDEREK NEDÎMİN AFVINI İSTEMESİ, PADIŞAHIN DA ŞEFÂATİ KABÛL EDİP NEDÎMİ AFV ETMESİ; NEDÎMİN "NİÇİN ŞEFÂATTE BULUNDUN?" DİYE ŞEFÂATÇİYE İNCİNMESİ

Bir nedimden öfkelenmiş Padişah,
Toz, duman etmek, dilermiş Padişah.

Bir cezâ vermek için çekmiş kılıç,
Ben nedimden, baş kesim derken sonuç!

Kimde kudret söylesin bir tek nefes,
Yok cesaret, bir şefâat üzre ses.

Tek "İmâdü'l-Mülk" şahın has dost idi,
Mustafâ örnek, şefâat istedi.

Sıçrayıp, hem secde etmiş af, için,
Padişah atmış kılıç elden hemin.

Der ki şah: "İfridse ben af eyledim,
Olsa şeytân, suç neler var, örterim!

Çünkü sen, attın ayak tam ortaya,
Râzıyım ben, yüz zarâr olmuşsa da!

Hem senin kadrin, bilirsin pek yüce,
Şimdi bin öfkemde susmuş öylece.

İstedin sen, redde imkân yok o an,
Yol veren sen, sanki bendim yalvaran.

92 *"Yalnız sana kulluk ederiz..." (Fatiha Sûresi)*

Yer ve gökler, parçalansın af için,
Ben de affetmezdim aslâ, siz bilin!

Hem şefâat etse, tenden zerreler,
Baş kılıçtan kurtarılmaz, yoktu yer.

2945. Gâye mihnet eylemek, olmaz seni,
İsterim sunmak, şu kıymet şerhini.

Vasfı, vasfımdır, gömülmüş bil ki sen,
Sen şefâat etmedin, bendim eden!

Sevk eden biz, isteyip sen yapmadın,
Biz demezden, sen de kulluk eyledin.

"Mârameyte iz rameyt"[93] sırdır sana,
Dalganın sen bir köpüksün, baksana.

"Lâ"dasın sen, gel de yönlen "İllâ"ya;
Hem esîrsin, hem de beysin şimdi yâ!

2950. Verdi şah, sen vermedin, var sâde O,
Doğru neymiş, verdi Allah, işte O!

Hem belâlardan, halâs olmuş nedim,
Hem şefâat ehle, sırt dönmüş dedim.

Rastlasın bir yerde, yok dostluk ona,
Yüz döner, vermez selâm has dostuna.

Hem şefîî üzre eldir, öylesi,
Böyle söylenmiş onun efsânesi.

Böyle hâl olmazdı, çılgın olmadan,
Hem nasıl kalkmış, bu dostluk ortadan?

2955. Dostu, kurtarmış kılıçtan dost demek,
Hem onun yol üze toz olmak gerek!

Hem de göstermişti hep, kin, nefreti,
Böyle kîndârlık ve terslik gayreti.

Sonra derler: "Bir hayır etmiş için,
Sen cefâ ettin neden, bildir niçin?

Hem, satın almıştı ondan cânını,
Başta bulmuş kurtuluş imkânını.

Bir fenâlık eylesin, ürkmek niye?
Tertemiz dost, hep gelir dosttur diye."

2960. Der nedim: "Ömrüm şahın olsun fedâ,
Hem neden gelmiş, şefâat etti yâ?"

"Li me Allah"[94] öyle hâl vermiş bana,
Bir resul bulmazdı bir yer, baksana!

"İstemem ben rahmeti, kahrdan öte,
Sığnağım yok, sâde şah, sığnak yete.

Padişahtır sevdiğim, tek meskenim;
Padişahtan gayri varlık, yok benim!

Şah keser olsun boyun, şah denmede,
Cân nedir hem, yüz hayâttır vermede.

2965. Bende iş; baş verme, sarhoş olmadır;
Padişahın iş; bağış, kurtarmadır.

Padişah kesmişse baş, şân olmada,
Gayra eğsen baş ki, arsızlık o da.

Şah elinden, kapkaranlık bir gece,
Âr duyar hep, bayram olmuş her güce.

Şah gören bir kimseye kahr eylese,
Lûtfu, kahrı, dînden üstür neylese. "

Yok cihânda böyle bir söz, bil nedir?
Gizlidir hep, gizlidir hep, gizlidir!

2970. Hem güzel adlar, lafızlardır dedi,
Âdem'in dilden dökülmüş söz idi.

---

93 *"Habibim; o taşları attığın vakit sen atmadın, lâkin Allah attı." (Enfâl, 17)*

94 *Benim Allah'la bir vaktim var.*

"Allemel esmâ"[95] imâmdır Âdem'e,
Harf değil, ruhtandı ilhâm isteme!

Kil, sulardan, işte Âdem giydi tâç,
Adların ruh kaldı, elbet bî-ilâç.

Kil, sudan mana gelip çıksın diye,
Girdi ruh; harften, nefesten örtüye.

Gerçi mânâ neyse söz açmaktadır,
On kere mânâyı da örtmektedir!

KENDİSİNE: "BİR DİLEĞİN VAR MI?" DİYE SORAN CEBRÂİL'E HAZRETİ İBRAHİM'İN: "SENDEN BİR ŞEY İSTEMİYORUM" CEVÂBINI VERMESİ

Ben Halîl'im, oysa gerçek Cebrâil,
İstemem, derdim için olsun delîl.

Cebrâil'den, bir edep öğrenmedin,
Cebrail sormuş Halîl'den, bilmedin!

"Varsa bir arzûn, ki yâr olsam sana,
Yoksa tezden gitme, lâyıktır bana."

Der ki İbrahim: "Benim yok isteğim,
Vâsıta, gerçekte zahmettir derim!"

Hem cihânda, hep nebîler vâsıta,
Mü'mini, hep Hakk'a bağlar vâsıta!

Bir gönül hem, vahyi duysun tek bir ân,
Harf ve sözsüzler, hep gereksizdir inân!

Gerçi mahvolmuştu, başsız işbu dem,
Bende işler öylelerden ince hem!

Yapsa iş, şahın işi denmişse de,
Ben zayıfken, oysa çirkin gelmede!

Halk için, lutüf sayılmış hâl bile,
Kahr olur, nâzdâr bilinmiş fertlere.

Hakk'ı bilmez, hak nedir görsün diye,
Derde uğrar, hep çeker zahmet niye?

Ey güzel dost, manâ vermiş harf iken,
Vâkıfın indinde, olmuştur diken.

Harf ve sözlerden de, ruh sâf etmeye,
Çok belâlardan gerektir terbiye.

Harf ve sözlerden sağır birçok kişi,
Bâzının saflık, yücelmektir işi!

Harf ve seslerden, belâ, bir Nil bu an,
Saîdin oymuş suyu, şâkide kan.

Songören bir kimse, mesut, mutludur,
Ciddi ekmiş mahsulü, pek bol bulur.

Çünkü bilmiştir cihân bir tarladır,
Çok elem, mahşerde mahsûl kaldırır!

Bir senet olmaz, senet hem kendine,
Gâye bir bağ, bir ticârettir yine.

Münkirin inkârda, sırf inkâr değil,
Dikkât etmişsen, bilirsin sen asıl!

Belki inkâr, bir hasetten doğmada,
Gösteriş, bâzan da, mevki ummada!

Üstün olmak, hırs, tama'dan gelmede,
Yoksa mânâ, yoktu lezzet vermede!

Sordunuz bizden: "Bunu yaptın neden?
Yağ ki mânâ, mânâ nûr dolmuş iken!

Hem "niçinler" sormanız bilmem niçin?
Olmamış sûret, meğer sûret için!

Biz "neden" derken umulmuş faydalar,
Boş niçinler mânâsız kalmaktalar.

---

[95] *Allah Âdem'e bütün isimleri öğretti.*

Hem neden bir faydadır istenmede?
Hiç sebepsiz faydalar istense de!

Gökte nakş, yerlerde mevcût mahlûkât,
Böyle halk etmek değil, elbet murât!

Böyle hal, hikmetledir, olmaz uzak,
Böyle bir tertip düzen, kimdendi bak!

Doğru, yanlış, aslâ maksat yoksa tam,
Nakşa yer yok, hem boyanmazmış hamam.

Mûsa Aleyhisselâm'ın Cenâb-ı Hakk'a: "İlâhî halkı yaratır, sonra helâk edersin, bunun sebebi nedir?" diye sorması ve kendisine cevâb gelmesi

Der ki Mûsa: "Ey hesâp yapmış Hüda,
Nakşı yaptın, sonra tahrîb ortada.

Cân verip nakş eyledin, erkek, dişi,
Sonra yıkmak, hem virân olmak işi!"

Der ki Allah: "Sormanız gaflet değil,
Hem hevâ, zevk maksâdın, niyyet değil!

Yoksa hoş görmez ederdim ben azâb,
Bu sualden sen çekerdin ızdırâb.

Hilkâtin hâl, neyse bilmek istedin,
Hem bakânın sırra ermek istedin.

Sonra istersin duyurmak halka sen,
Gâye, hâm olsun gerek pişkinleşen.

Keşf içn geldin de sen, ettin suâl,
Başkalar bilsin dilersen, neyse hâl!

Çünkü sormak, ilmi eylermiş yarı,
İlmi dışlar kim, suâlin yok yeri.

Bil suâl sormak, cevâbın mektebi,
Gül diken toprakta bitmeklik gibi.

Hem dalâlet, hem hidâyet, ilm ile,
Karpuzun tat, zehri dâhi, nem ile.

Hem muhâbbet hem husumet, sen ve ben,
Hastalık, sıhat, gıdân olmuş yemen!

Faydalanmış, acemî, olmuş Kelîm,
Acemî olmuş için, sunsun ilim.

Acemî kalmak gerek olmuş revâ,
Bilmeyenler misli, dinler olmada!

Sanki düşmân, öyledir merkep satan,
Hem anahtardır ticâret, sen inân!

Sonra Allah derki: "Bil Mûsa bunu,
Şimdi sen gel, al cevâb bitsin konu!

Tohmu ek, Mûsa gelip insâfa sen,
Sorduğun hikmet nedir, gör anla sen!"

Çünkü Mûsa ekti olmuş iş tamam,
Hep başak bitmiş, görünmüş muntazâm.

Bir orak almış, biçer olgun ekin,
Hem kulak gaybdan sedâ duymuş hemin.

"Bil ki Mûsa, ektiğin biçmektesin,
Çünkü olgunluk, gelip olmuş kesin."

Der ki Mûsa: "Dâne var, vardır saman,
Ey Hüda, biçmem gerekmiş işbu ân!

Dâneye uymuş saman, ot ambarı,
Bir koyarsan, pek yazıktır onlara.

Hem karıştırsak, bu hâl, hikmet değil,
Hem ayırmak, büsbütün hikmet asıl!"

Der ki Allah: "İlmi kimden belledin,
Onla hem sen, böyle harmân eyledin."

3025. Der ki: "Temyîzler verensin Ey Hüda, "
Der: "Nasıl temyîz olur benden cûdâ!"

Hem temiz, pâk ruh ki mahlûklarda var,
Hem karanlık, hem çamur ruhlar çıkar.

Çok sedef var, oysa hepsi bir değil,
Bunda boncuk, onda mevcut incidir.

Vâcib olmuş, hep seçilsin has fenâ,
Bu saman derler, denir buğday ona!

Halk ve âlem, kalmasın hiç saklıda,
Hikmetin her hazne olsun ortada.

3030. "Ben ki gizliydim, bilinmek istedim!
Cevherin var gel de sen farket dedim!"

HAYVÂNÎ RUH, CÜZ'Î AKIL, VEHİM VE HAYÂL İNSANDA AYRANA BENZER. BÂKÎ OLAN RUHSA BU AYRANDA GİZLİ OLAN YAĞA.

Doğrunun cevherde gizlenmiş yalan,
Sanki ayran içre, yağdır saklanan.

Sende mevcût bir yalan, fânî beden,
Doğrular olmuş ilâhî ruh ilen.

Bunca yıl, ten ayranın meydândadır,
Cân yağın, fânî ve gizli hâldedir.

Yay deyip Allah, yayıktan ayranı,
Gönderir makbûl seçilmiş insanı!

3035. Çalkalar fennince elbet, Ol Kerim,
Bende bir "ben" gizli ancak anlarım!

Yâ da bir kuldan açıklar bir sözü,
Kim arar, duymuş olur vahyin özü!

Bil ki mü'min, anlayandır vahyi hem,
Has kulak, Peygamber'in vâris hemen!

Hem nasıl duymuş çocuklar anneden,
Söylenen sözden, kulak dolmuş hemen.

Yok olur olsun onun, anlar kulak,
Anneden duymazsa, dilsiz kaldı bak.

3040. Hem sağır doğmuş olan, dilsiz demek,
Söyleyenler, annesinden duydu tek.

Hem sağırlar, hem de dilsiz kimseler,
Yok eğitmek, âfet olmuş gittiler!

Tâlim etmezden konuşmuş tek Hüda,
Hep sıfâtlardır, sebeplerden cüdâ.

Yâhut Âdem, anne yok, yoktur dadı,
Perdesiz, Allah sözünden anladı.

Yâ cihâna sözle, Îsâ'dır gelen;
Hem doğar doğmaz konuşmuş bil ki sen!

3045. Anne, töhmet duymasın der, maksadım,
"Ben fesattan, ben zinâdan doğmadım."

Var çalışmak, başla gayret etmeye,
Ayranın gönlünde yağ çıksın diye!

Ayranın içlerde hiç yağ, yok gibi,
Bayrak açmış, sâde bir ayran dibi.

Var görünmüş neyse, elbet bir kabuk,
Bak asıldır, aslı görmektir ufuk.

Tutmamış yağ, öyle ayran eskimiş,
Almadan yağ, harcasan olmaz ki iş.

3050. El değiştir çırparak dur ayranı,
Gizli yağ çıksın, görürsün imkanı.

Sarhoşun istek, delîl sâkî için,
Ten ki fânîdir, delîl, bâkî için.

Bayrağın aslan duvarda oynasa,
Gizli rüzgârdır, belirtmiş ortada.

Olmasın rüzgârların çümbüş neden?
Cânsız aslan oynamaz hiç, bil ki sen!

Oynasın aslan, bilirsin yel nedir,
Yâ sabâdır, yâ lodos denmektedir.

3055. Ten de benzer öyle sancak, aslana,
Yön verir, dâim fikirlerden ona.

Hem sabâdır bir fikir, şarktan gelen,
Mağribin yel, bir vebâdır yükselen.

Şarktan esmiş bir fikir, bambaşkadır,
Garpten esmiş fikr desen, şeytâncadır!

Ay ki cânsız, şarkı da cânsızcadır,
Gönlünün şark cânda, cânın cânıdır.

Gündüzün doğmuş olan, şarkın güneş,
Bir kabuk kalbin, güneşler olmaz eş.

3060. Çünkü ten, cândan yalım almaz biter,
Gündüz, akşam kalmamış, herşey yiter.

Olmasın ten, varsa cân bâkî odur,
Gündüz, akşam olmasın hep doğrudur.

Düşte bak göz, hep görür gündüz, gece;
Ay, güneş her neyse görmüş öylece!

Uyku, ölmeklerle kardeş ey kişi,
Kardeşinden anla artık, kardeşi.

Hem küçük, bir ölme densin uykuya,
Gerçeği bilmez isen, aldanma yâ!

3065. Öyle şeyler gördü ruhlar uykuda,
Yirmi yıl uğraş, görünmez bir suda.

Gördüğün rüyâyı elbet tâbire,
Bir bilen bulmak için yön, her yere.

Sen sorarsın: “Bunda tâbirler nedir?”
Böyle sır fer'i demen, itlikledir!

Söylenen rüyâ meğer, halkın düşü,
Ermişin rüyâ, seçiş, Hakk'ın işi!

Fil gerek, hem uykuya yatsın gece;
Erse Hindistan'ı görmüş bir güce!

3070. Görmemiş hiç Hindi, düş görsün eşek,
Yok ki gurbet, yurdu olmaz neylesek.

Fil gerek ruh, gözlesin Hindistan'ı,
Düşte görsün, âlemin her bir yanı.

Fil, ayıkken istemiş Hindistan'ı,
Zikri, rüyâdan bulur imkânını!

“Üzkürullah!” çapkının olmaz ki iş,
“İrciî!” Kalleş için pek güç imiş![96]

Sen ümîtsiz olma, fil ol öyle ki,
Fil değilsen, iste, oldun fil neki?

3075. Hem felek kimyâsıdır bil ehl-i Hak,
Sırçaya resm eyleyen var, ver kulak!

Nakş yaparlar, boş denen gök kubbeye,
Biz için iş işlenir, bak kubbeye!

Görmüyorsan, kör tavuk oldun gece,
Gül kokan var zarar, gör öylece!

Her zamân, idrâke bir şey değmede,
Toprağın, taptâze yaprak vermede.

Gördü İbrahim Edhem, hep perdesiz,
Bir gönül Hindistan'ı, hiç şüphesiz!

3080. Oydu gerçekten kıran zincirleri,
Memleket terkeyleyip, yitmiş biri!

Gerçeğin, Hindistan'ın, izdir diye,
Uykudan kalkıp yönelmiş cezbeye!

---

[96] *“Üzkürullah: Alah'ı zikrediniz!”, “İrciî: Geri dön!” (Ahzab, 41-42)*

Oysa tedbir üzre, hep toprak saçar,
Bağlamış her neyse, zincirler kırar.

Böyle söylermiş Nebî kalp nûrunu,
Anlatırken, nûrunun düstûrunu.

Hem gurûrlar yurdu, dünyâdan geçen,
Gerçeğin âlemlere ermiş de sen!

Ey temiz dost, bir hadis var dinle sen,
Var hikâyem, söyleyim gel duy hemen!

KENDİSİNE GERÇEK BİR PADIŞAHLIK GÖRÜNEN VE "O GÜN İNSAN, KARDEŞİNDEN DE KAÇAR ANASINDAN BABASINDAN DA" ÂYETİNE UYAN ŞEHZÂDENİN HİKÂYESİ BU YERYÜZÜNÜN PADIŞAHLIĞI ÇOCUK HUYLULAR İÇİNDİR. ONLAR GİRİŞTİKLERİ OYUNA KAL'A ZAPTETMEK DERLER ÇOCUĞUN BİRİ YIĞDIĞI TOPRAK YIĞININA ÇIKARAK KAL'A BENİMDİR DER.ÖTEKİ ÇOCUKLAR ONA HASET EDERLER ÇÜNKÜ "TOPRAK ÇOCUKLARIN BAHARIDIR"O ŞEHZÂDE RENKLERİN BAĞINDAN KURTULDUĞU İÇİN "BEN BU RENKLİ TOPRAKLARA AŞAĞILIK TOPRAK DİYORUM, ALTIN, ELMAS KUTNU DEMİYORUM. İPEKTEN DE KURTULDUM, RENKTEN DE. TEK RENKLİ GAYP ÂLEMİNE GİTTİM DEDİ."BİZ ONA ÇOCUKKEN PEYGAMBERLİK VERDİK."HAKKIN İRŞÂDI İÇİN YILLARA GEREK YOKTUR."OL" DER OLUR KUDRETİNE KARŞI HİÇ KİMSE KABİLİYYETTEN SÖZ EDEMEZ

Vardı bir şah, bir tek oğlun sâhibi,
Madde hem, mânâ, feninde şah idi.

Gördü şah rüyâsında, ölmüş oğlunu,
Âlemin sâflık bulanmış, en sonu.

Hem kederden, gönlü olmuş kupkuru,
Âteşinden gözde bulunmaz yağmuru.

Dert, kederden, yok mecâl ah etmeye,
Yok mecâl, dertler nedir terketmeye!

Ölmek ister, iş yapar olmaz o an,
Ömrü varmış, hem uyanmış uykudan.

Pek sevinmiş, uykudan kalkmıştı yâ,
Görmemiş hiç, böyle mutlanmak o da.

Mutluluktan, fânî olmuş sanki o,
Cân beden, zıd halle dolmuş, doğrusu!

Ömrünün mum; neş'eden, gamdan söner,
İşte buymuş, sâhi şaşkınlık meğer!

Çift ölüm hükmüyle, hem insan yaşar,
Boy'nduruk boynunda, ölmekler sunar.

Kalktı şah der: "Mutluyum, elbet sebep,
Böyle gâmlar, Allah'ın takdîri hep!

* Zor söz ardından, kolay, Kur'ân'da hem,
Hak ki sunmuş bir haber, hazdır desem."

Bir şeyin bir yön ölüm, bir yön hayât,
Kim şaşırmaz, bir sevinç olsun murât.

Bâzı şey, bir hâlde olmuştur helâk,
Bir diğer yönden, hayâtın rızkı tek.

* Hâle nisbet, bâzı olmuştur belâ,
Bir diğer yönden, temiz sâf suyda da.

Ten sevinci burada sunmuştur kemâl;
Âkibet vaktinde sunmuştur zevâl!

Düş yoranlar, dert, hüzün der gülmeye,
Ağlayış, derler kederlenmek diye.

Ağlayış şâd olma, mutlanmak iken,
Hep ferâhlık söylemiş tâbir eden.

Şah düşünmüş, döndü birden kendine,
Geçti gam, ruh buldu bir bed zân yine.

Gül gider, batsın diken, görsün ayak,
Lâzım elbet yadigârlar kalsa bak.

* Olmasın, değsin nazâr, ölsün oğul,
Ölse bir tek yâdigâr, kalsın oğul.

Çok nihâyetsiz sebep var, ölmeye,
Böyle yollar örtme, imkansız niye?

Vardır elbet, ölmede yüz pencere,
Her açış, yüzler gıcırtı bir kere.

Her tarâf ten derdi, inler pencere,
Her tarâf düşmân, dağılmış her yere.

Bende dert, düşmânla gelmiş, çok cefâ,
Ölmeden ses verdi bilmem, kaç defâ!

Gel de cânım, tıp kitâbından oku,
Hastalıklardan ateş gör doğrusu!

* Haydi git, tıbtan kitâblardan oku,
Zerreden çok, dertlerin var boluğu!

Cümle dertler doldurur yol, sağ solu,
Çift adım at, her çukur, akreb dolu.

Yelde suç çok, sönmeye dönmüş mumum,
Tezce uğraş, bir ışık sunsun bu mum.

Bâri kalsın mumların çiftten biri,
Söndürür bir mum, kalır bir diğeri.

İşte ârif, var iken noksan beden,
Kalpte mum yakmış ve kurtulmuş hemen.

Ânsızın, bir gün söner, kandîl denen,
Kalsa dersen cân mumun var, koy hemen!

Anlamaz şah, hem işâret nükteyi,
Fânî mumdan, fânî mummuş isteği.

Neslinin Kesilmesinden Korktuğu İçin, Padışahın, Oğlunu Evlendirmesi

Bir gelin alsam o evlensin dedi,
Evlilikten, nesli sürsün istedi.

Hem doğan, bir gün fenâya gitse de,
Oğlumuzdan, bir doğan gelsin hele!

Bir doğan sûret, çıkıp gitmişse de,
Oğlunun üstünde manâ sürmede!

Hem buyurmuş o Nebîler sultânı;
Mustafâ: “Oğlan pederden sır,” hani!

İşte bundan, arzû duymuş her baba,
Öğretir san’at, meğer evlâda da!

Tâ ki manâ kalsa, dünyâ var iken,
Gizlenip toprakda ten, gitmiş desen!

Böyle hikmet, Hak ki sunmuş ceddine,
Hem reşîd olsun çocuk, hırs var yine!

Ben de neslim, hep devâm etsin diye,
Bir güzel kız almayız, artık niye?

Bir kız alsam, nesli sâlih kimseden,
Bir fesâd şah nesli almak istemem.

Doğru, şah elbette sâlih kimsedir,
Hem ne hırs, şehvette tutsak kimsedir.

Halk takar şah ismini tutsaklara,
Zenci, kâfur misli gelmiş onlara!

Kurtuluş denmiş isim, görsen çöle,
Mutsuza, hem mutlu denmiştir hele.

Şehvetin tutsak olan, olmuş emîr,
Bâzı sultân, bâzı başkan beklenir.

Hem ecel tutsak ederken, halk ona,
Bir "ölümsüz bey" diyorlar baksana.

Cân, pabuç uğrunda alçaltmışlara,
Bey denir, mâl mevkiler bulmuşlara.

Padişah, seçmiş dünür bir dervişi,
Hem kadınlar, cümle duymuşlar işi!

"OĞLU İÇİN PADIŞAHIN, BİR ZAHİDİN KIZINI SEÇMESİ HAREMDEKİ KADINLARIN BUNA İTİRÂZ ETMESİ VE BİR FAKÎRE AKRÂBA OLMAKTAN UTANMALARI"

"İzdivâcın denkliği şart," der ana,
Çünkü noksân oydu, aklından yana.

"Hem hasîs, hem kurnaz oldun baksana,
Seçtiğin; yoksul, dilenmiş oğlana."

Sâlih insanken, dilenmiş denmesin,
Bir hatâdır, kalbi zengindir kesin!

Takvasındandır, kanâat etmesi,
Bir dilenmiş misli, tembellik nesi?

Hem kanâat, takvânın darlık desen,
Çok uzaktır, âdîliklerden hemen.

Bir tamahkâr, zerre bulsun boş verir,
Hazne döksen, sûfî görmezden gelir."

Padişah hırs, hem tamah, derken harâm,
Hep büyükler, bir dilenmiş saydı tam.

Anne der: "Yoktur kale, yoktur çehiz,
Hem mücevher, altının hiç yok ki iz."

Der ki: "Git, kim seçti dînin gâmını,
Hak korur, gamdan onun encâmını."

Geldi gâlip, öyle ki şah istedi,
Sâlihin kız, hem gelin olmuş idi.

Yoktu benzerlik, güzellikten yana,
Yüz ki, kuşluktan güneş, gelmiş ona.

Yok güzellik üzre bir emsâl meğer,
Ahlâken yüksek ve yok izâha yer!

Hem senin nefs, dîni avlar olsa tek,
Her güzellik, cümle baht gelmiş demek.

Âhiret sanki katar, olmuş deve,
Hem şu dünyâ, parçacık yün oldu de!

Yünse tercih, akla gelmezdir deve,
Bak deven olmuşsa, yün girmiş eve.

Tertemiz kız, hem nikâh kıymıştılar,
Kız temiz hep, tertemiz soydandılar!

Bir sihirbâz, hem kocalmış bir cadı,
Has, güzel şehzâdenin, âşık idi.

Yaptı Kâbil cadısı birkez büyü,
Bâbil'in sihrin, haset olmuş hûyu!

Âşık olmuş genç o cadûya hemen,
Yok gelin, yoktur güveylik, beklenen!

Bir siyâh şeytân ki, benzer folluğa,
Ânsızın, şehzâdenin yol vurdu da.

3150. Yaş ki doksan, kendi kokmuş acûze,
Aklı gitmiş, yok ki idrâk, yüzsüze.

Hem esîr şehzâde, yıl geçmişse de,
Hem pabuç hem, tasmasından öpmede!

Sohbetinden biçti, oymuş, bir ekin,
Bir yarım cân kaldı, gerçekten hemin!

Ondaki hâlden üzülmüş her gören,
Sihre sarhoş hâlde, bir şey bilmeden!

Hem cihân, olmuş meğer, zindân ona,
Onlar ağlarken o, gülmüş baksana!

3155. Çâresiz kalmıştı şahken, işbu zât,
Gündüz, akşam sundu hep kurbân, zekât!

Baş vurur şah, durmadan her bir yöne,
Aşkı eksilmez, çoğalmıştır yine.

Şah yakinen, sırrı Allah'tan dedi,
Çâre, yalvarmak, yakarmak belledi.

Secde etmiş, söylemiş, fermân senin,
Mülk, senin mülkün, ilâç, dermân senin!

Hep erir durmaz, o miskin od gibi,
Çâre sensin, sensin elbet sâhibi;

3160. Padişah yüksekçe "Yâ Râbbim" dedi,
Geldi yoldan, sihre bir üstâd idi.

PADIŞAHIN, KÂBİLLİ SİHİRBAZ KARININ AŞKINDAN OĞLUNUN KURTULMASI İÇİN ETTİĞİ DUÂLARIN KABÛL EDİLMESİ

Tâ uzaktan, duydu bir insan onu,
Câdının tutsak olan, şah oğlunu.

Duydu vardır cadılık, eşsizdi o,
Yok ki emsâl, sâde emsalsizdi o!

El ki elden üsttedir, bil ey yiğit,
Hak katından güçde, hem fencek işit!

Hak'tadır, kuvvetlerin bil en sonu,
Sellerin sondur denizler, duy bunu.

3165. Hem bulutlar, aldı ummândan suyu,
Sonda sellerden, yol oymuş doğrusu.

Der ki şah: "Oğlum ki elden gitmeden,"
Der sihirbâz: "Sihre oldum çâre ben!

Bir sihirbâz, olmamıştır eş ona,
Allah'ın yardımdan, imkân var bana.

Allah'ın emriyle, Mûsa el benim,
Sihri, gerçektende, iptâl eylerim.

Çünkü ilmim, bil ki Hak'tan gelmede,
İlmimin kaynak, ruhsatı Hak vermede!

3170. Gelmişim elbette, sihri bozmaya,
Rengi hem şehzâdenin, hiç solmaya.

Sen sahur ânında, git kabristana,
Bir beyâz kabr var, divârlardan yana.

Kıblesinden gel birâz, sen, kaz onu,
Allah'ın kudret nedir gör, tez onu!

Hem hikâyem pek uzun, yorgun da sen,
Söz hûlâsam söylenilsin duy hemen."

ŞEHZÂDENİN O KOCAKARININ YAPTIĞI SİHİRDEN KURTULMASI PADIŞAHIN DA SEVİNİP DÜĞÜN YAPMASI.

Çözdü bir bir, sık düğümler gitmede,
Hem mezârdan, derde derman yetmede.

Geçti sihr, şehzâde koşmuş bir kere,
Tahta yönlenmiş, dalar minnetlere.

Secde etmiş, elde hançer, hem kefen,
Şaha varmış, yerde oymuş yüz süren.

Şah da emretmiş ve başlatmış düğün,
Hem gelin, hem halk sevinç dolmuş bütün.

Âlem elbet, buldu tekrârdan rahat,
Gün bu gündür, her günün bir ayrı tat.

Bir düğün yapmıştılar, sen bilmiş ol,
İtlerin önlerde, şerbetlerdi bol.

Hem kederden, öldü câdû, işbu ân,
Hem cehennem bed ruhun olmuş mekân!

Hayretinden şaştı, bak şehzâdeye,
Hem nasıl, câdû akıl çelmiş diye!

Bir gelin görmüştü, bir ay parçası,
Hep güzellerden keser yol, öylesi.

Geçti kendinden, bayılmış oldu da,
Kaldı üç gün, öyle baygın ortada.

Geçti kendinden ki baygın, üç gece,
Hep görenler kaldı üzgün, öylece.

Hem ilâç, hem serpilirken gül suyu,
Azcık azcık kalktı, bulmuş doğruyu.

Geçti bir yıl şah sorar olmuş ona,
"Ey oğul ver, eski yârdan sırr bana!

Hiç vefâsız olma, gel yâd eyle sen,
Senle yatmış, yoldâşından söyle sen!"

Der ki: "Buldum mutluluktan bir mekân,
Her gurûr, aldanma kalkmış ortadan.

Bulsa mü'min, işte nûrdan bir yolu,
Hakk'a yönlenmiş ve zulmetler ölü."

ŞEHZÂDE, İNSANOĞLUDUR, ALLAH'IN HALÎFESİDİR, BABASI DA MELEKLERİN SECDE ETTİKLERİ ALLAH'IN HALÎFESİ ÂDEM SAFİYULLAH'TIR. KOCAKARIDAN MURÂD DA DÜNYÂDIR Kİ INSANOĞLUNU BABASINDAN SİHİRLE AYIRMIŞTIR. ŞEHZÂDEYİ KOCAKARININ ELİNDEN KURTARAN HAKÎM İSE ENBİYÂ VE EVLİYÂYI TEMSÎL ETMEKTEDİR.

Kardeşim, şehzâde sensin öyle bil,
Köhne dünyâ, tâze doğmuşsun asil.

İşbu câdû, beklenen bu dünyâdır,
Tutsak etmiş kulları çok renk, ıtır!

Hem düşürmüş olsa dünyâ şehvete,
"Kul eûzü" lar oku, hem üfle de.

Kurtulaydım ben sihirden der isen,
Bil sabah hâliki Allah var hemen!

"Bir sihirbâz bil ki dünyâ," der Resul,
Sihr edip çekmiş, düşürmüş çokça kul!

İhtiyâr, kokmuş ve efsûnkâr cihân,
Oldu tutsak, onca seçkin şah olan.

Gönlü tükrük üfletirken câdılar,
Hem düğümlerden düğüm yapmış sunar.

Hem bu dünyâ, kolca sağlam bir karı,
Çözmez, atmışken düğüm, halk bunları.

Bir çözer olsun akıllar, düğmü hem,
Hak Nebî'nin gelmesi, yersiz desem;

Aklı sen gel topla, ey sâlik başa,
Anlasın **"Yef'alullâhü mâyeşâ"**[97]

[97] *"Allah zâlimleri şaşırtır, Allah dilerse yapar." (İbrahim, 27)*

3200. Sırrı dünyâ, sen balık, tutmuş seni,
Genci bir yıl tuttu, gör altmış seni.

Hem de, altmış yıl çekensin kaydı sen,
Hoşluğun yok, bilmedin sünnet neden?

Ehl-i dünyâ, sen ki bahtsız, fısk ile,
Yok râhatlık, çok günâh vardır hele!

Üflemiş, dünyâya atmışken düğüm,
Hak nefesten iste sen, çözsün düğüm!

Tâ **"nefahtü"**[98] sırrına ersen hani,
Kurtarıp, yükseltse gerçekten seni.

3205. Hak nefesten ayrı, sönmez bir büyü,
Hem, o kahrın; buysa, lûtfun üfrüğü!

Allah'ın, kahrından üstün rahmeti,
İstiyorsan, sen bulursun rahmeti.

Tâ ki hûri lâyığı dostlar edin,
Sihre düşmüş şah, bütün yollar senin!

Sen, cihânın cadûyu sevmiş iken,
Sihrinin, hem düğmü yok olsun neden?

Hem hidâyet kandîli, peygamberin,
Der: "Âhiret burya ortaktır bilin!"

3210. Burda vuslât, orda olmuş ayrılık,
Tende sıhhat, ruhda olmuş hastalık.

Bir geçit dünyâ ve ayrılmak çetin,
Bir karargâh ayrılık, zor ahretin!

Bir nakıştan ayrılık, güçtür sana,
Nakkaşından ayrılış, zor baksana!

Ey sefil, dünyâda sabrın yok ise,
Ayrılık Allah'la, sabrın neylese.

Sen sabırsızsın, bulanmış çeşme bu,
Hem nasıl sabr eylenir, Hak çeşme o!

3215. Sen çamur, akmış sudan vazgeçmeyen,
"İnnel ebrâr"[99] emri Hak, ayrılma sen!

Sen **"Vedûd"**[100] hüsnün, görür olsan eğer,
Ruhda, ten aşkın âteş atmış gider.

Hak'ta varlık, ihtişâm bildin diye,
Her yemek, içmek, döner bir cîfeye.

Sanki sen şehzâde, erdin yârına,
Hem diken çıkmış ve dert vermez sana!

Gayret et, bul kendi kendin, geç seni,
Ol çabuk, Allah ki bilmiştir hani!

3220. Gel akıllan, terket artık, çifti sen,
Olma merkep, hep çamur bulmak neden?

Düşseniz, gözlerde mevcût bir kusur,
İnme görmez, çıkma görmez, yok ki nûr.

Bir senet Yûsuf'ta gömlek, bir senet,
Koklasan, göz üzre aydınlık, o net!

Gizli sûret, alnının elbet o nûr,
Enbiyânın gözle görmek, zevk olur!

Hem o nûr, gelmişte nârdan kurtarır,
Dikkât et sen, fânî nûr, fânî kalır.

3225. İğreti nûr, hâli ancak gösterir,
Ruhla, ten hep, akla gerginlik verir.

Sûreten nûrdur ve gerçek yüzse nâr,
Nûru istersen, elin ondan kopar!

Nerye gitsin, hep düşer yüz üstüne,
Vakti görmüş hali görmüş ruh yine.

98 *"Ben Âdem'e ruhumdan üfledim."*

99 *"Şüphe yok ki iyiler kâfûr katılmış dolu bir kadehten içerler." (İnsan, 5)*

100 *Vedûd: Allah isimlerinden. Çok şefkatli.*

Hem uzak görsün fakat, yokken hüner,
Sanki rüyâ, hep hayâller aldı yer.

Irmağın yanlarda görmüşten olan,
Ey susuz, sensin serâp sanmış koşan.

3230. Sen ki görmen üzre bir âşık isen,
Koştuğun artık serâptır, bil ki sen!

Bir rüyâ gör, söyledin; "kalbim açık,"
Perde yırttım şüpheden dersin, yazık!

Burda gördüm, ben su dersin, siz koşun,
Bir serâptır gitmiş olsan, bulduğun!

Sen adım attın, uzak kalmakta hep,
Bengisu yok, aldatır olmuş serâp.

Yaklaşıp gelmiş, senin tam öndedir,
Gör ki azmin, hem su varken, perdedir.

3235. Bengisu var, oysa aklın perdeler,
Azminiz elbet ki müşkillikteler.

Bir hayâldir, her ne söyler, yatmışın,
Hep sayıklar olmasın, duymak işin.

Varsa uykun yatmak istersen eğer,
Hak yoludan, uyku çekmişsen değer!

Sen yatarken, belki bir sâlik sana,
Seslenir, baktın hayâl ermiş sona!

İnce kıldan, fikri olsun yatmışın,
Hem köyün yollar bulmaz, var düşün!

3240. Yatmışın fikr, olsa çift kat, olsa üç,
Hep hatâdır, hep hatâ, olmuş sonuç!

Dalga vurmuş olsa, birkez yatmışa,
Gezdirir çöl, yönlenir olsan düşe.

Çok susuzdur, rüyâ görsün uykuda,
Çok yakınken nehri hiç bilmez o da.

Bir kıtlık yılında sevinen ve gülen bir zâhidin hikâyesi. Halbu ki o zâhid fakîr ve ailesi efrâdı çok idi ona, sevinecek vakit değil, başsağlığı dilenecek zamândır dediler, ben yük altında değilim, cevâbını verdi.

Ağlaşır halk, durmadan kıtlık yılı,
Burda zâhit, gülmenin açmış yolu.

Söyleşirler: "Var mı gülmekçün sebep,
Halkı kıtlıktır kökünden söktü hep.

3245. Yumdu göz bizden de, Hakk'ın rahmeti,
Yer, güneşten kavrulur, çöl nisbeti.

Bağ, ekin yanmış olurken kapkara,
Gökte, hem yerlerde, nem yok onlara.

Hem sudan çıkmış balık olmak ne ki?
Yüzler insandır ölenler, öyle ki!

Müslümânlardır ölen, yok rahmetin,
"Cümle mü'min yek vücûttur" bildiğin.

Bir uzuv dertlense birkez gövdede,
Gövdeyi, toptan huzursuz etmede!"

3250. Sizce der: "Kıtlık sayılmış işbu hâl,
Bak gözüm görmektedir, cennet misâl!

Dağ ve taş dolmuş bütün, buğday, başak,
Belden aşkın yükseliş, onlarda bak!

Dalgalandırmış durur bad-ı sabâ,
Çöl, soğandan çok yeşil, der merhaba!

İşte gerçek der de, tek tek yokladım,
Elledim, gördüm ve ben el çekmedim.

Siz Firavun misli, ten beslersiniz,
Baktınız Nil, büsbütün kan gördünüz.

Siz akıl Mûsa'sının, dost olsanız,
Kan, irin görmez, sular görmüştünüz.

Sen cefâ etsen, peder takdîr eder,
Gözlerin, it benzeri görmekteler.

İt değil, bilsen baban dertten sana,
İt görünmüş, merhamet içten sana.

Bak ki Yûsuf, kurda dönmüş onlara,
Hep haset, kîn, öyle sunmuş onlara.

Bir barış kursan, çekilsin hırs, garâz,
Gitti itlik, hem baban dost, bitti naz."

BÜTÜN ÂLEM, AKL-I KÜLL'ÜN SÛRETİDİR. AKL-I KÜLLE YANLIŞ BİR HAREKETİNLE CEFÂ EDECEK OLURSAN ÂLEMİN SÛRETİ SENİN GÂM VE KEDERİNİ ARTIRIR. NİTEKİM, BABANLA DA ÇOK DEFALAR BOZUŞTUN MU ONUN SÛRETİ SANA GÂM VERİR VE YÜZÜNÜ GÖRMEK İSTEMEZSİN. HALBU Kİ EVVELCE GÖZÜNÜN BEBEĞİ VE RUHUNUN RÂHATI İDİ

"Cümle âlem, küll'ü aklın sureti,
Sundu Allah, bir pederlik şevkati.

Akl-ı Kül' var, küfrü nimetler eden,
Onda âlem, it görünmüştür hemen.

Onla sulh etsen, atıp isyânı tek,
Suyla topraklar olur altın döşek.

Hem kıyâmet, tıpkı öz hâlin olur,
Yer ve gökler, hep değişmişlik bulur.

Ben ki dersem, onla sulh etmekteyim,
Bence cennettir cihân, cennetteyim!

Her zamân bir tâze yüz, görmekteyim,
Tâzelik varken, neş'eler sürmekteyim!

Hep cihân, nimetle dolmuş, baksana,
Rahmetin kaynak coşup, akmış bana!

Hem suyun seslerle dolmuşken kulak,
Gönlümüz, olmuştu sarhoş, gel de bak!

Tövbekâr dallar döner, raks etmeye,
El vurur yaprak, döner hânendeye.

Kıl kılıftan, parlamış şems aynası,
Ayna, nûr görsün, niceymiş sevdâsı?

Bin görüp, ancak demişsem binde bir,
Hem kulaklar, şüphenin emrindedir!

Vehme nisbet, söylemem bir müjdedir,
Aklımız der: "Müjde hiç, hâl benledir!"

ÜZEYR ALEYHİSSELÂM'IN OĞULLARININ, KENDİSİNDEN, BABALARININ AHVÂLİNİ SORMALARI, ONUN DA: "EVET, GÖRDÜM, GELİYOR" DEMESİ. BÂZILARININ ONU TANIYIP KENDİNDEN GEÇMESİ, TANIMAYANLARIN İSE: "BU BİZE MÜJDE VERDİ, ŞU KENDİNDEN GEÇME DE NE OLUYOR?" DEMELERİ

Sordu oğlanlar Üzeyr hâlini,
Hep araştırmış onun ahvâlini.

Pîr oğullar, hem peder, pek genç biri,
Ânsızın çıkmış, peder gördükleri.

"Yolcu, görmüşsen pederden ver haber,
Bekleriz elbet gelir" derler peder!

"Hem bugün mutlak gelir," söyler biri,
"Siz ümîtsizken çıkar rastlar"dedi.

Der Üzeyr: "Ardımdan elbet gelmede,
Duydu bir oğlan, coşup müjdeylede."

Haykırıp der: "Sen de şâd ol müjdeci, "
Başka oğlan anlamış, yitmiş gücü.

Der ki: "Sersem müjdenin yoktur yeri,
İşte mâden," der ve hem, düşmüş beri.

Vehme has bir müjde, aklın vusludur,
Vehminin göz görmüyor, gerçek budur!

Kâfirin dert, mü'minindir müjdesi,
Has görensen, vuslâtın sır kendisi.

Çünkü âşık, vuslatın tek mestidir,
Aşk küfürden, her inançtan üsttedir!

Küfr ve iman, bir kabuk olmuş ona,
Sâde içtir, lezzet oymuş baksana.

Küfr desen olmuş kabuk, elbet kuru,
Bir kabuk imân ve lezzet sunduğu.

Yer olur âteş, kabuk olsun kuru,
İçte kalmış öz için tat dupduru!

İçte hoş tatlar sunar olsun kabuk,
Hatta hoştan hoş, lezîzlik onda çok.

Sözde son yok, gel de artık dön geri,
Tâ ki Mûsa misli, tozsun her yeri.

Hem basit halk üzre, söylenmiş sözü,
Arda kalmış şimdi gizlenmiş özü!

Aklının toz aklınız, töhmetçi er,
Toz, kırık üstünde mühr, bulmaz ki yer.

Hem bölünmüş aklınız yüz kısmete,
Bunca bin istek ve mâl mülklerle de.

Toplamak lâzım, bütün aşk, şevk ile,
Bir Semerkant, Şam erişsin hoş hâle!

Şüpheden geçsen ve toplarsın diye,
Lâyık oldun, bil ki şahın sikkeye.

Geçse bir miskâl, muhakkak hâm adam,
Kâse yapmış padişah, var ihtirâm!

Vuslâtın tâlibi, şah ismiyle de,
Vasfıdır, resmiyle mevcût sikkede.

Sevgilin, gerçekte nimettir sana,
Bir ışıktır, hem şarâptır baksana.

Topla kendin, bil cemâat rahmeti,
Mevcûdundan söyleyim, bul nimeti!

Söylenen söz, tasdik etmek üzredir,
Şirk koşan cân, doğruluk bilmez nedir!

Kubbenin altında, çok sevdâ duyan,
Ruh dağılmış, parçalanmış durmadan!

Parçalanmış ruh desem sunmaz umut,
Ahmağın olmuş cevâp, durmak sükût!

Böyle bir susmak ki bildim, Emr-i Hak,
Etti sarhoş, ağzı açmış oydu bak.

Esnemek, hem aksırış, sen isteme,
İhtiyârsız ağzı açmış, esneme.

"BEN GÜNDE YETMİŞ DEFÂ İSTİĞFAR EDERİM" MEÂLİNDEKİ HADÎS-İ ŞERİFİN TEFSÎRİ

Ben, Nebî emriyle tam yetmiş kere,
Söylerim, Hak tövbe sinmiş sözlere.

Mânevî mestlik bozarken tövbemi,
Ten soyan mestlik, bozar kalmaz demi.

Eski tarih bildiren Hak hikmeti,
Sır bilen âlimi, sarhoş eyledi!

Gizli sır denmiş davul, bayrakla bu,
"Bitti yazmak, hem kalem olmuş kuru!"

Allah'ın rahmet akar, hiç durmadan,
Sen uyursun, anlamazdan, görmeden.

Irmağın bir yanda yatmış uykuya,
Islanır ondan, serâp sunmuş rüyâ!

Önde vardır, der su, koşmuş durmadan,
Fikr edip çıkmış sudan, gitmiş o ân.

Orda vardır der su, hem bundan öte,
Bir hayâl almıştı, gerçekten öte.

Bir uzak gördük denir, hep uykuda;
Yol bilen, bilmek gerek, gaflet bu da!

Hiç susuzluk uyku vermiş görmedim,
Verse, ahmaklık, âteş vermiş derim.

Hem akıl, mutlak Hüda'nın verdiği,
Yok, Utarit'ten ki aklın geldiği!

AKL-I CÜZ'Î MEZÂRA KADAR OLAN ŞEYLERİ GÖRÜR. ÖBÜR KISIMDA VELİLERLE PEYGAMBERLERİ TAKLİT EDER

Akl-ı cüz, görmüş olur tâ kabre dek,
Hakk'ın ersen, görme sürmüş "Sûr"a dek.

Cüz'i akl geçmez ki topraktan yine,
Hiç ayak gitmez, Arasat mülküne.

Geç ayaktan, geç akıldan, bul ki yol,
Gaybı görmek üzre, göz bul, mutlu ol!

Ustanın emrinde rehber dersi var,
Nûru Mûsa, sanma koynundan çıkar!

Döndürür baş, böyle bakmak, böyle hâl;
Bakma terk et, beklesen, yoktur mecâl!

Söylemek sunmaz, meğer yüksekliği,
Feyzi dersen, dinlemek, susmak iyi!

Öğrenip yükselme, bir şehvet demek,
Hak yolun, şehvet hayâli puttu tek.

Boşboğazlar lûtfe ermiş olsa hem,
Gönderilmez elçiler, hiç bunca dem!

Akl-ı cüz, durmaz çakar şimşek misâl,
Böyle nûrdan, Vahş'e gitmektir hayâl.[101]

Çakmamış şimşek ki, yol göstermeye,
Belki söyler, ağlasın gökler diye.

Aklımız sunmuş ışık: "Gel, ağla sen,
Yokluğun, var şevkidir ağlat hemen!"

Bir çocuk, vardır kitâp, aklen diyor,
Hem kitâptan, bilgilenmek bilmiyor.

Hastalar aklıyla, doktor istiyor,
Çünkü dermân nerde var, hiç bilmiyor!

Cümle şeytân, çıkmak ister göklere,
Göklerin sır, duymak ister bir kere.

Hem de çalmış olsalar, sırdan birâz,
Hem şihaplardır[102] süren, fırsat komaz.

Gönderilmiş, bir Resûl vardır hemen,
İsteğin neymiş gel öğren, sor ki sen!

Nâdirât bir inci bulmak isteyen,
Gel eşikten gir, yol olmaz penceren!

Halkasından, sen evin çalsan yeter,
Yok senin hiç, gökler içre yol meğer!

---

[101] *Vahş'e: Bir Afgan şehri.*

[102] *Şihâb: Şeytânı kovan yıldızlar, göktaşları.*

Hem uzun yol, gitmenin yokken sebep,
Sırrı toprak üzre sermiş, Hak'tı hep!

Hâin olmazsan eğer, gel sen ona,
Boş kamış olsan, şeker dolsun sana.

Kâmil insanlar, yeşertir ten ne ki,
Cibril'in at, at nalından az mı ki?

Cibril'in at altının, toprak isen,
Hep yeşerdin, tâzelendin bil ki sen!

Cân bağışlar sebze katmış Sâmirî,
İncileşmiş, bir buzağ, almış yeri.

Tuttu cân, hem verdi sesler, sebzeden,
Hem sınanmış oldu, hep düşmân denen.

Yaklaşırsan, ehli sırdan dosta sen,
Ey doğan sen, hürsün üsküf örtmeden.

Göz, kulak örten külâh, üsküf gider,
Hem doğan, baş örtüden âciz meğer!

Hem doğan gitmez, külâh sed çekmede,
Meyli çekmiş, cinse akmış gitmede.

Ayrılır cinsiyle, yârdır şah ona,
Hem külâh açmış doğancın, baksana!

Hak ki, gökten gözlüyor şeytân nevar,
Akl-ı cüz'den rey bulurken âşirkâr.

"Başbuğ olmak aşkı geç, uymaz sana,
Gönle şâkirt, istidadın baksana!"

Gönle yönlen, sen gönülden, cüz' iken,
Gel uyan, kulsun O şain şaha sen!

Hem onun kulluk ki, üst, sultânlığa,
"Üstünüm" denmek, lâyık şeytânlığa!

Farka bak sen, tabiat hapsindesin,
İblîsin kibr, Âdem'in kulluk kesin!

Söylemiş Hakk'ın güneş, Hak yol budur,
Nefsi alçak, baş eğen kul, mutludur!

Gölge Tûbâ'nın, görüp gir gölgeye,
Baş koyup yat, yok gerek serkeşliğe.

Gör de, Tûbâ gölgesi gel yat, uyu;
Olma serkeş, baş koyup, bul doğruyu!

Gölgeden geçsen de gitsen "benliğe,"
Tez sapıklaştın, hidâyetsizliğe.

"YÂ EYYÜHELLEZİNE AMENÛ LÂ TÜKADDİMÛ BEYNE YEDEYİLLÂHİ VE RASÛLİHÎ" ÂYET-İ KERÎMESİNİN BEYÂNI

Olmadın elbet Nebî, gel ümmet ol!
Olmadın sultân ve bul halklıkta yol!

Ârifin izden gidip, sussan yeter,
Fikr sürsen, yok ki zahmet üzre yer.

* Bir muallim emri neymiş, gel de tut,
Arkasından git ve artık, et sükût!

Yoksa, istîdât var olsun, hep yiter,
Varsa olgunluk, geçer, kalmaz, biter.

Sırra vâkıf, üstâdın huzrunda yer,
Serkeş olsan, marifet varken biter.

Eski dikmek üzre sabret, râzı ol,
Yoksa düştün, parça dikmek oldu yol.

Sabrı yüksek olsa elbet eskici,
Usta olmak üzre, harcarmış gücü.

Uğraşır, hem çok diker oldukça sen?
Akla, bir bağmış meğer dersin hemen!

Feylesof, müflis ki gelmiş ölmesi,
Aklı âciz, faydasız görmüş sesi.

Şüphesiz etmiş olurken i'tirâf,
Hem zekâ aklın atı, hem, lâf-güzâf!

Hep gurûrdan, eğmedim baş kâmile,
Hep hayâlin, gölde yüzdüm, ben hele!

Yüzme hiçtir, ruhunun ummânını,
Çâre ancak oldu hem, Nûh'un gemi.

Böyle emretmiş duyup, söyler Nebî;
"İşbu deryanın gemi!" ben der Nebî.

Cân gözün vâris, meğer tek kurtuluş,
Hep selâmet, oydu gerçek kurtuluş.

Hem onun ümmet olur Nûh'un gemi,
Ey yiğit, sen dönme yüz ondan e mi!

Sen de Ken'ân misli, "dağ vardır" desen,
Duy ki Kur'ân: **"Lâ âsime'l-yevm"**[103] diyen!

Gafletin bağdan, gemi alçak gibi,
Fikrinin dağ, geldi hem yüksek gibi.

Görme alçak, gördüğün alçaklığı,
Onladır gör, fazl u rahmetler çığı.

Fikrinin dağ, bakma yüksek olsa da,
Dalga vursun, orda alt üst olmada.

Sen ki Ken'ân'sın, neler ben söylesem,
Sen inanmazsın, nasîhat eylesem!

Ken'ân'nın duymaz kulaklar, sözleri,
Mührü vurmuştur ya, Hakk'ın elleri.

Va'z nasîhat, mühre etmezken nüfuz,
Bir hadîs hiç, Emr-i Hak var, kuşkusuz.

Belki sen Ken'ân değilsin, var ümît,
Bir sözüm var söylerim, sen gel işit.

Son desen, idrâk edersin sen bunu,
Bârî gel sen, gör şu âhir bir günü.

Hem bugünden, belli olmuştur sonu,
Gafletinden etme sen, kör göz onu.

103 *"Bugün Allah'tan başka koruyucu yoktur..." (Hûd, 42-43)*

Mutlu olmuştur muhakkak, son gören,
Sürçmez aslâ, böyle bir yoldan giden!

İstemezsen böyle düşme, kalkma sen,
Kâmilin yol toprağından sürmelen.

Olgunun yol toprağından sürme et,
İş ve güçsüz varsa baştan, at da git!

Sen çıraklık üze olsan, iğne sen,
Zülfikâr olmuş olursun, bil hemen.

Sürme et, seçkin ayaklar toprağı,
Hem yıkar, hem artırır aydınlığı.

Göz ki nûrlanmış, diken yerken deve,
Hem dikendendir, o gözler görse de.

BİR KATIRIN: "BEN YOLDA GİDERKEN ÇOK DEFÂ KAPANIYORUM, SEN İSE DÜŞMÜYORSUN, BUNUN HİKMETİ NEDİR?" DİYE BİR DEVEYE SORMASI, DEVENİN DE ONA CEVÂP VERMESİ

Bir katır varmış, buluşmuş bir deve,
Çünkü onlar birleşip varmış eve.

Der katır: "Yüz üstü hep yerlerde ben,
Hem pazar, düzlük ve hem köylerde ben!

Dağdan inmişken, etekler üzre ben,
Korku dolmuş yol, benim elbet düşen.

Sanki düşmezsin, yüzüstü yerlere,
Hem temiz cânında, devlet bir kere!

Hep atarken ben muhakkak taklayı,
Diz ve ağzım, kandan almıştır payı.

Eğrilir sırtın semer, yük yan yatar,
Sâhibim değnek vururken, cân yakar.

Sanki döndüm, ben de ahmak insana,
Tövbe bozmuş, döndü suçlardan yana.

İblîs'in, olmuş oyuncak tövbesi,
Gafletindendir kırık, bak tövbesi.

Bir topal beygir, eğer taşlıksa yer,
Çok ağır yükten tökezlerken düşer.

Tövbe bozmuştur, o ters hûy sâhibi,
Baş, ayak gaypdan tokatlar yer gibi.

Sonra tekrâr yönlenirken tövbeye,
Der de "tuh" şeytân, bozar olsun niye?

Aklı azdır, tövbe bozmuş kimsenin,
Kibri çok, düşmânıdır nimetlerin.

Benzerin mü'min, senin elbet deve,
Düşmedin dizüstesin, elbet yere.

Hem neyin var, düşmedin âfetlere,
Sürçmedin yüz üstü, düşmezsin yere?"

"Hak verir elbet saâdet" der deve,
"Senle ben çok farklıyız, " söyler deve.

Dik başım, gözler görür, elbet yüce,
Kim görendir, pek emindir öylece.

Dağda görmüştüm, etekler üzre ne,
Her çukur, düzlük, açıklık varsa ne.

Böyle görmüş, her ne vardır Hak eri,
Başta görmüş, sonda görmüş işleri.

Yirmi yıl önlerde olmuş, her ne var,
Gördü has kul, bildi mutlak âşikâr.

Sâde kendin gördü sanma, sen onu,
Şark ve garbın neyse, görmüş bil bunu.

Nûr, onun gönlünde bulmuş yurdunu,
Hem neden dersin? Vatan sevmekti bu!

İşte Yûsuf, önce görmüş düşte yâ,
Ay, Güneş hep, secde kılmış olmada.

Girdi onyıl, belki hem çok önceden,
Karşılaşmış oldu gör, Yûsuf hemen.

Hoş değil **"Yenzur binûrillah"**[104] şu söz,
Nûr-u Hak koymuş, felekler üzre iz.

Ey katır; yok gözde Hakk'ın nûru, sen,
Hayvânın hissiyle, bağlanmış iken.

Göz zayıf, yalnız, önündür gördüğün,
Sen zayıf, rehber zayıftır, bildiğin.

Göz, ayak, el üze rehber olmada,
Yer basılmış hem, basılmaz olsa da.

Bir de parlaktır gözüm, sen söyledin,
Yaratılmam pek temiz olmuş dedin.

Çünkü dersin, ben helâl evlâdıyım,
Yok zinâdan doğma, yok kâfirliğim.

Şüphesiz sen, bir zinâdan doğmasın,
At, eşekten, yay ve ok çarpık kesin!"

DEVENİN CEVÂPLARINI KATIRIN TASDÎK ETMESİ VE ONUN KENDİNDEN EFDAL OLDUĞUNU İKRÂR EYLEYİP ONDAN YARDIM İSTEMESİ VE SIDK İLE ONA SIĞINMASI, DEVENİN DE ONA İLTİFÂT EDEREK YOL GÖSTERMESİ, PEDERÂNE VE ŞAHÂNE DOSTLUK GÖSTERMESİ

Der katır hem: "Doğru dersin sen hele,
Söylüyorken, göz de dolmuş yaş ile."

Ağlayıp düşmüş, ayak öpmek için,
Der: "Seçilmiş bendesisin Rabbimin!

104 *"Mü'min kavrayışından çekinin, çünkü mü'min Allah'ın nûruyla bakar." (Hadis-i Şerif)*

Yok ziyân, elbet kerem etsen hani,
Lûtf olur, sen bellesen bir kul beni."

"Sen kusur ikrâr edip durdun hele,
Vaktin âfat var ya, kurtuldum bile.

Ettin insâf, hep belâlar gittiler,
Önce düşmân, sonra dostluk ettiler.

Hep fenâ hûylar, bütünden iğreti,
Asli bedlik, hâl, inât, inkâr kötü.

3415. Hem fenâlık iğreti, ikrâr eden,
Koştu, imdât bekliyorken tövbeden.

Âdem'in hem, sürçmelerdir iğreti,
Hem yetişmiş tövbenin has niyyeti.

Hakk'a isyân, aslî hûydur İblîs'e,
Tövbenin imkân, erişmez herkese!

Haydi git! Yoktur cehennem, yok âteş,
Yırtacak hayvan da yok, yok dişleyiş.

Git ki buldun, şimdi devletler hemen,
Kendin attın, hep saâdet içre sen.

3420. **"Fedhulî fî ibâdî"**[105] artık senin,
"Vedhulî cenneti" gel gir, sen hemin!

Kullarından olmanın, buldun yolu,
Gizli yoldan, cennetin aldın yolu.

Doğru yol dersin, hidâyet eyle de,
Tuttu elden, hem götürmüş Cennete.

Nâr idin sen ey azîz, oldun ya nûr,
Hem koruktun, bir üzümsün, tat bulur.

Sen ki yıldız, şimdi oldun bir güneş,
Mutlu ol, bilmekte Hakkın yok ki eş!

3425. Hak ziyâ sen, Ey Hüsâm, gel et murât,
Kendinin baldan, sütün sen havza kat!

Süt bozulmaktan ki, kurtulsun hele,
Hem o lezzet, büsbütün artsın hele!

Süt havuz, varsın Elest deryâsına,
Hem deniz olsun, bozulmak yok ona.

Baldan ummân var, havuz olmuşsa yol,
Bitmiş âfet, sâde sâflık bilmiş ol.

Kükre, Hakk'ın aslanı çıksın göğe,
Nâran ersin, hem bütün yüksekliğe!

3430. Hem usanmış cân ki, almazmış haber,
Fare, aslan, kükreyişten bîhaber!

Gönlü engin kimseler, bilsin hele,
Yaz ki sen ahvâli, altın harf ile.

Câna, cân katmış olan söz, Nil suyu,
Görse kıptî, Ey Hüda ver kan huyu!

BİR KIBTÎNİN BİR SIBTÎYE: "DOSTLUK VE KARDEŞLİK HAKKI İÇİN KENDİ NİYETİNE NİL'DEN BİR TESTİ SU DOLDUR DA AĞZIMA TUT Kİ İÇEYİM. ÇÜNKÜ SİZ SIBTÎLERİN KENDİLERİ İÇİN DOLDURDUKLARI SAF SU OLUYOR, BİZ KIBTÎLERİN DOLDURDUĞU İSE TAMÂMİYLE KAN KESİLİYOR" DİYEREK YALVARMASI

Ben ki duydum, geldi Kıbtî Sıbtîye,
Hem hakaret üzre gelmiş hâneye.

Der ki: "Oldum ben senin bir yoldaşın,
Şimdi muhtâç olmuşum var sen düşün!

3435. Etti Mûsa, hem okur sır doğruyu,
Biz için hep oldu kan, gör Nil suyu.

105 *"Salih kullarımın arasına gir, Cennetime gir!" (Fecr, 29-30)*

Sıbtîler, Nil'den içerler sâf suyu,
Bağlamış göz, bizce kan olmuştu su.

Kıptiler kalmış susuz, hep ölmede,
Belki bahtsızlık bu suçtan gelmede!

Gel de bir tas Nil'de su doldur sana,
Eski dostun içsin ondan, ver bana!

Hem senin tas, dolsa bir kan olmadan,
Sâf kalır, kalkar sihirler ortadan.

Ben senin elden, tutup içsem suyu,
Kim uyar, kalkar, biter gam korkusu!

Sıbtî der ey cânımız, cihânımız,
Ey gözüm, hizmet olur imkânımız.

İsteğin yapmak, sevincimdir benim,
Ben kulun, gâmın ki âzâd eyleyim.

Sıpti doldurmuştu, Nil'den tas hemen,
Nısfı içmiş ağza tas almış iken;

Eğdi; tastan, "gel de artık iç" dedi,
Hem su, artık simsiyâh bir kan idi.

Eğdi kendinden tarâf kan, oldu su,
Kıbtî kızmış, öfkelenmiş doğrusu.

Bir sâat durmuş ve geçmiş, öfke, hiç,
Sonra der Sıbtî: "Büyüklükten kılıç.

Çâre yokmuymuş düğüm çözmek için?"
Der: "İçer her kim, inanmıştır bilin.

Fir'avn'dan ayrılanlar, muttakî,
Oldular onlar meğer, Mûsa peki!

Kim ki Mûsa'dan, içer artık sudan,
Ayla sulh et, gör gelir mehtâb, inân!

Hışm eder oldunsa artık kâmile,
Gözde, yüz bin perdeler çektin bile.

Geç gazâptan, göz açıp sen, mutlu ol,
İbret al dosttan ve üstâtlıkla dol!

Kaf kadar küfrün senin, hem var iken,
Peykim oldun sen benim, bilmem neden?

Dağ geçer, olmaz muhakkak iğneden,
İplik olmaz olsa, dağ geçsin neden?

Dağ olan küfrü erit gel, tövbede,
Mağfiret câmından iç lezzetle de!

Nil ki kâfirler için olmuş harâm,
Hîle yapmandan içilmez, böyle câm.

Her düzen, hem hîle, halk etmiş Hüda,
İftirân olmuştu hîlen, iftirâ.

Uy Mûsa'ya, hîlenin yoktur sonu;
Hîleniz yel ölçmedir, sen bil bunu.

Güç mü var Nil, emri terketsin ve bu
Hem de, kâfirler için versin suyu?

Sen de, ekmek yer sanırsın kendini,
Cân verip yersin, yılanlar zehrini.

Nerde ekmek, cânlının olsun gıdâ?
Allah'ın var emri, isyân ortada."

Mesnevî duymak ve görmek isteyen,
Anlaşılmaz iman etmezsen inan.

Hem kelâm, sır, hikmeti sandın kolay;
Hem ağız, duysak, kulaklar alsa pay!

Hem gelir lâkin, masaldır dinlenen,
Tek kabuktur, anlaşılmaz iç denen.

Bir güzel örtükse hep çarşaf ile,
Hem de senden yüz dönüp gizler hele!

Yâ "Kelîle Dinme," yâ "Şehnâme" de,
Saydığın Kurân mı, ahmak söyle de?

Çekse Allah, bir inâyet sürmesi,
Belledin gerçek, mecâz olmuş nesi?

Miskle, pislik, bir burunsuz oldu mu?
Eşti onlar, çünkü hiç almaz koku!

Hem okur kim Kur'ân'ı, bitmiş melâl,
Hem usançlar yok ederken, işbu hâl.

Şeytânın, bitsin dilersen vesvese,
Hak kelâm derman olur, kalbin sese.

Azcık âteş var iken, söndürmede,
Birdir idrâr, hem su, gerçeklerle de!

Vesvas âteş üzre, idrâr, suyla denk,
Uyku örnek, derde vermiştir âhenk.

Hak ki sunmuş, tertemiz ruhtan suyu;
Bir ilâhî söz alır hattan suyu!

Gitti kalmaz, ruhda hiç bir vesvesen,
Gerçeğin yol, bahçe buldun, gül veren.

Hak kitâbından, kim almış kokmayı,
Çay ve bağlar verdi zevkten uçmayı.

Sen de sandın böyle, kâmil görkemi,
Mânevî yüzler de hepten, böyle mi?

İşte, Peygamber de hep hayrettedir:
"Ümmetim gerçek yüzüm bilmez, nedir?

Hem nasıl, görmez olur halk benden nûr?
Hem de, nurumdan güneşler nur bulur!

Nûru görmüşlerse, şaşkınlık nedir?
Vahye yüz der, gerçeğin yüz gizlidir!"

Ehli şirk, hepten bedâva görmesin,
Sizce ayken, onca bir sistir kesin!

Sence dâne, has ve ham, varken tuzak,
İçmesin artık şarap, kalsın uzak.

Hem bakarlar, der ki Rabbim hep sana,
Bir hamam nakşı sanarlar baksana.

Taptığın sûret, bakan cansız resim,
Çifte ölmüş göz bakar, görmektesin.

Hem takındın, terbiyen nakş üzre, sen,
İltifât etmez deyip, hayret neden?

Hem resim vermez cevâp, dersin neden?
Ben selâm verdim, o almaz bil ki sen!

Hiç de oynatmaz sakal, yok mertliği,
Huzra vardım, ben yapıp yüz secdeyi.

Hak ki, dıştan sallamaz baş öyle de,
Kul için, kalben de zevkler vermede.

Sallasan baş, hiç kalır yüzler kere,
Cân ve aklın, sallayış hep zevklere.

Gayretinden, akla hizmet eylesen,
Doğru yoldan, yol açar olmuş hemen.

Şimdi hiç baş sallamaz, Allah sana,
Baş olanlar üzre başsın, baksana!

Gizli şeyler ihsân etmiştir Hüda,
Baş eğer dünyâlı artık, ortada.

Öyle kıymet vermiş, ondan bir taşa,
Altın olmuş, yükselip çıkmış başa.

Damlacık, lûtfuyla dönmüş inciye,
Hem değerden alttadır, altın niye?

Ten ki toprak, Hakkverir kuvvet ona,
Ay için üstâd, cihângir baksana!

Saltanat tılsım ve ölmüş bir nakış,
Onda göz, ahmak için bir aldanış.

Hem bakar, göz kırptı sanmış, aldanan;
Ahmağın olmuş delîl, varlıklaşan.

KIBTÎNİN SIBTÎDEN HAYIR VE HİDÂYET DUÂSI TALEP ETMESİ SIBTÎNİN DE KIBTÎYE HAYIR DUÂDA BULUNMASI VE O DUÂNIN EKRAMÜL-EKRAMÎN VE ERHAMER-RAHİMÎN OLAN ALLAH NEZDİNDE KABUL OLMASI

Der ki Kıbtî: "Gel, duâ et sen bana,
Bir siyâh kalp var, ağız yok, baksana!

İstesen artık açar gönlün kilit,
Bir güzellik bulsa ben, çirkin, işit!

Meshe uğrarken, olur bahtın güzel,
Bel ki şeytândır, melekten almış el!

Meyve vermiş hurma, bir dalken kuru,
Meryem'in elden alır olmuş koku.

Secde Sıbtî, eylemişken söylemiş,
Gizli, âşkâr, bilmiş Allah'ım demiş.

Sâde huzrun kul, duâ etmektedir,
Hem duâ senden, icâbet sendedir.

Önce duâ, meylini vermektesin,
Sonradan ihsâna erdirmektesin.

Önce sensin, öyle yâ âhir de sen,
Bir hiçiz biz, orda, hiçten hiç denen!

Böyle söylerken, leğen düşmüş yere,
Hem o, kendinden geçerken bir kere.

Sonra dönmüş, geldi artık kendine,
Her ne yapmış, elde hep, oymuş yine.

Yalvaran Sıbtî'ydi, coşmuş Kıbtî de,
Ânsızın, bir nâra atmış Kıptî de!

Der:"Yetiş iman nedir, göster bana,
Küfrümün zünnâr kesilsin, baksana!

Bir alevdir, saldılar hem cânıma,
Şeytânî cândan erip ihsânına.

Dostluğun artık güvencemdir benim,
Hamdulillah, hep tuttulmuş elim!

Sohbetin bir kimyâ olmuştur bana,
Ellerin, gönlümde gezmiş baksana!

Sen ki, cennetten uzanmış bir fidan,
Ben yapıştım, çekti cennetler de ben."

Sanki bir sel, kaptı birden bak buna,
Çekti, mertlik okyanusundan yana.

İçmek isterken, yanaştım ben sele,
Gerçeğin deryâyı daldım, küp ile.

Hem de Sıbtî, doldurup iç söyledi,
Şimdi Kıbtî, yok suyun kıymet dedi.

Şerbeti içtim denilmiş: "İşterâ,"
Yok ki mahşer, yok susuzluk onlara.

Çeşme, ırmak üzre su vermiş olan,
Gönlümün kaynak ve oymuş coşturan!

Öyle himmet buldu gör, yanmış ciğer,
Hep, sular gelmiş olur, hâkir meğer!

"Kaf, ha, yâ, ayn, sâd"[106] ibâdet ehline,
Vâde sâdık der, delil onlar yine.

Yetmişim der, vastasız yönlenmişe,
Gel de yönlen, hiç sebepsiz vermişe.

Yetmişim, ekmek de yokken, doymana,
Hem de, askersiz gelip bey olmana.

Hem bahârsız, gül ve nergisler veren,
Hem kitâpsız, ustasız, ilm gönderen.

Kâfiyim ben, tuttum ekmeksiz seni,
Ordusuz şah, eylerim elsiz seni.

Hem de Mûsa'ya asâ, kuvvet veren,
Hem de, Fir'avn üzre gâlip gönderen.

[106] *Tevbe Sûresi'nin başındaki harfler.*

Nûr verip, parlakça Mûsa'nın ele,
Bir tokat atsın, güneş hiçtir bile!

Eylerim, çöpten desen bir ejdehâ,
Doğmamış elbet yılan hiç, böyle yâ!

Nil için kan, aslâ katmam öyle ki,
Kudretimden eylerim hep, kan ne ki?

Neş'eden gam eylerim ben, Nil gibi,
Kurtulur kalmaz ki zevkin mektebi!

Sonra versen, tâzelik imanına,
Hem de Fir'avn'dan beziş ermiş sana!

Rahmetin Mûsa, gelir görmektesin,
Kan aksan Nil, su dolar bilmektesin.

Sen tutar olsan gönülden ip peki,
Sen de, zevkin Nil, kan olmaz öyle ki.

Niyyetim elbet ki imandır benim,
Tâ o tûfândan da, kan içsem derim!

Hem nasıl bilmiş olurdum, hûyca ben,
Tebdîl eylersem olurdum, Nil hemen.

Kendi görmemden akan Nil: İşte ben,
Sâbitim, hem, başka görmüşlerce ben.

Enbiyâ, dünyâ çeker tesbîh demiş,
Bizce dünyâ, bir büyük cânsız imiş.

Hep cihân, aşk, hem de, ihsân, der Nebî,
Başka göz baksın, ölüm, cânsız gibi.

Yer ve gökler, hep döner tesbîh ile,
Taş ve kerpiçten, duyarlar nükte de.

Cümle eşyâlar, avâm, baksın ölü,
Çok tuhaftır, halkta gözler örtülü!

Aynı şeydir, biz bakar olsak mezâr,
Evliyâ görmüş, çukur yâ, lâlezâr!

Der ki millet: "Hak Nebî gülmez niye?
Neş'e sunmaz, zevki göstermez diye!"

Der ki haslar: "Bilseniz sizlerle de,
Sizde gözler, öyle hâller görmede.

Siz de bir ân, bizce bakmak olsa yâ,
Hem de pek çok neş'e sunmuş **"Hel etâ"**[107]

Sen bakarken ters görürsün armuda,
Önce, alttan bak, hakikât ortada!

İşte armut, varlığımdan vehmimiz,
Bak yukardan her şey eski, eski iz.

Orda kalmışsan, dolar her yer inan,
Hem hışım, akrep; diken, öfken, yılan!

İnmiş olsan hem ağaçtan bir yere,
Sen kavuştun hurilik, hizmetlere.

KÖTÜ KADININ KOCASINA: "BU HAYÂLET ARMUT AĞACININ ÜSTÜNDE İKEN GÖRÜNÜYOR, O ARMUT AĞACININ ÜSTÜNDEN İN Kİ O HAYÂLET ZÂİL OLSUN DEMESİ. EĞER BİRİ ÇIKIP DA O ADAMIN GÖRDÜĞÜ HAYÂL DEĞİLDİ DİYECEK OLURSA ŞÖYLE CEVÂP VERİLİR: BU MİSÂLDİR, MESEL DEĞİLDİR, -YÂNÎ HER CİHETTEN DEĞİL, BİR CİHETTEN BENZER- MİSÂLDE ŞU KADARI KÂFİDİR Kİ EĞER ARMUT AĞACINA ÇIKMASAYDI, ONLAR İSTER HAYÂL OLSUN, İSTER HAKİKÂT OLSUN GÖRDÜKLERİNİ GÖREMEYECEKTİ

Bir kadın, oynaşla birlik istiyor,
Hem nikâh ehliyle birlikken diyor.

Der ki: "Daldan armut almak isterim,
Ey tenim, tâlihçe yâr olmuş erim."

107 *"Allah, bugünün şerrinden onları korumuş, kalplerine bir sevinç vermiştir." (İnsan, 11)*

Yükselip hem, öyle çıkmışken dala,
Hem bakarken, başlatır bir ağlama.

Der ki: "Ahlâksız herif ârsızlığın,
Kim bu lûtî, böyle pis iş, yaptığın?

Sen onun altında oldun bir kadın,
Hem meğer sen, belki gerçek zennesin?"

"Öyle şey yok, belki dönmüştür başın,
Burda hiç bir kimse yok, boş uğraşın!"

Der kadın: "Kalpaklı kim üstündeki,
Durmadan hep, ünleyip söyler ne ki?"

"İn ağaçtan, ey kadın artık dedi,
Hem başın dönmüş, bunaksın," söyledi!

İndi daldan, bey çıkar artık dala,
Hem kadın, yatmış yâ, oynaş kol kola.

"Kim o kaltak hem senin üstündeki?
Bir adam var senle, bir maymun neki?"

"Yok diyor yok, burda tek yalnızca ben,
Hem senin baştır dönen, bilsen hemen."

Hem adam sormuş olurken kaç kere,
Hem kadın, suç yüklemiş, yüksek yere.

"Armudun üstünde deyyus ben hemi,
Hem de yanlış, görmüş oldum öyle mi?

İn de bak! Yok burda benden başkası,
Hep hayâldir, armudun aldatması!"

Bir nasîhat, öğretiştir her şaka,
Bakma dıştan dîn, nasîhat vardı yâ!

Aklı kıt hep, böyle bir armut arar,
Böyle armut, başka bir armut sunar.

İn ki armuttan, başın dönmüş senin,
Göz kararmış, fazladır sersemliğin.

Böyle armut, sende benlik vehmidir,
Onla olmak hem, bütün şaşlık verir.

Insan armuttan inerken, işbu hâl,
Göz, fikir, söz, eğrilikten yok mecâl!

Sen inersen, armudun tâ göklere,
Yükselen bir mutlu daldır, bir kere!

Benliğin vehminden insen, sen yere,
Rahmetinden, Hak güzel dal vermede.

Varsa artık sende alçak bir gönül,
Doğru görmek hassası, Hak verdi bil!

Doğru görmek, hep kolay olsun peki,
Mustafâ Hak'tan görüş ister mi ki?

"Doğru görmek, sen nâsib et, Ey Hüda,
Doğru göster her ne var, Yâ Rabbenâ!

Üstte hem, altlarda mevcût zerreyi,
Aynı göster, sende mevcût gerçeği."

İn ağaçtan, sonra tekrâr çık ona,
Bak değiştirmiş Hüda'nın feyzi yâ!

Sen ağaç örnek, Mûsa'ya dönsene,
Hem tecellîden o nûr, daldır yine.

Hem tecellî, âteşi yakmaz varı,
"Şüphesiz ben Allah'ım" der dalları.

Gölgenin altında, istekler tamâm,
İşte Hakk'ın kimyâ olmuş, böyle tam.

Varlığın, o benliğin artık helâl,
Gördüğün yüksek sıfâttan, Zülcelâl.

Eğriler düz, Hakk'ı göstermiş ağaç,
Kök ki sâbit, gökte dal, sermiş ağaç.

MÛSA ALEYHİSSELÂM KISSASININ SON KISMI

Bil, Mûsa almış haberler, vahy ile,
Eğriler terket, düzel denmiş hele.

Ten ağaçtır, sanki asâyı Mûsa,
Emr olunmuş, elden at, gitsin asâ!

Hayr ve şerler meylinolsun gör hele,
Sonra tekrâr, emri Hak'tır al ele.

3580. Atmadan, yalnız sopaymış, elde o,
Aldı Allah emri, bulmuş hoşluğu!

Önce daldan oydu, hem yaprak döken,
Sonra sunmuş mû'cizât, hayret veren!

Oldu hâkim hem Fir'avn ehlinde de,
Hep sular kan, başlamış baş dövmede.

Hem ekin gitmiş, yemiş, yutmuş böcek,
Bitti mahsûl, kaldı kıtlık, ölme tek.

Bakmış elbet, anlamış neymiş sonu,
Geçti kendinden, du'â etmişti o!

3585. Hem cemâat, doğruluk bulmaz diye,
Bunca gayret, bunca mû'cizât niye?

Nûh'a uy denmişti, Allah'tan ona,
İşte son neymiş, gerek yok bakmana.

Görmemezlik eyle, bil sen, sonda ne,
Emri var, elbette boş olmaz yine.

Vardı isrârında hikmet, ortada,
Hep inâtlardır, belirmiş olmada.

Hem hidâyet, hem dalâlet Hak diyor,
Fark edilsin böyle hâller istiyor!

3590. Varlığın maksat, sıfâtlar sunmadır,
İmtihân elbet öğüt, azdırmadır.

Şeytân, azdırmak için uğraşmada,
Şeyh, hidâyet isteyip, hak sunmada.

Hem belâlar der, gelip vermiş hüzün,
Kıbtî gitsin, Nil de olmuş kan bütün!

Tâ ki Fir'avn, kendi huzra varmada,
Baş eğip, Mûsa'ya yalvarmıştı da.

Bizde yüz yok, söylesin bir söz size,
Biz ki yaptık, yapma sultân sen bize!

3595. Parçalanmış kalmışım, red eyleme,
Nâz ve izzet dolmuşum, sert söyleme.

Merhamet dolsun dudaklar, aç hemin,
Ağzı bağlansın belânın, Ey Emîn!

Der ki: "Yâ Rab! Aldatır Fir'avn bizi,
Mümkün olmaz, aldatır olsun sizi!

Hîle yapmış, ben yöneltim hîleye,
Karşılık versem mi, bilsin aslı ne?

Hem de mekrin, hîlenin tam aslı biz,
Yerde varlık neyse, almış gökten iz."

3600. Derki Allah: "Bir köpektir deymez o,
Bir kemik at, geç uzaktan işte bu!"

Haydi oynat sen asânı öylece,
Toprağın yok ettiği, ersin güce.

Hem çekirgen, hep yanıp olsun siyâh,
Halk da görsün, hem nedir Emr-i İlâh!

İhtiyâcım yok, sebeplerden yana,
Hem sebepler örtü, gerçek bulmana.

Tâ müneccim, yüz döner yıldızlara,
Bak tabîat aşkı yön, dermanlara.

Hem münâfıklar, tamâhın sevk ile,
Bulmamaktan, korkarak gelsin ele.

Etmeden kulluk, yıkanmaz kim ki var,
Bir cehennem lokması, rızkın arar.

Halkta cândır, sanki otlar bir kuzu,
Hem yemek yer, hem yenilmiş doğrusu.

Hem koyun otlar, kasaptır mutlanan,
"Biz için otlar, semirtmiş" der inân!

Sen yiyip içsen, cehennem cümlesi,
Sen, cehennemler için oldun besi!

Gel yayıl, bir hikmetin otlakta sen,
Kalp güzelleşsin, gelişsin gör hemen.

Ten için yersen, yasak kor hikmete,
Ruh ki tâcir, tense hep yol kesmede.

Yol kesen ten, hem yanıp, kül olsa da,
Ruh mumun çok, parlayışlar vermede.

Sen şuursun, her ne var örter onu,
Yok sapıtmak, saçmalık, bilmez sonu!

Şehvetin bir perdedir, afyon kadar,
Aklı çok şaşkınlaşır, bil âşikâr!

Sanma sarhoş eyleyen, yalnız şarâp,
Cümle şehvet, aklı bağlar oldu hep.

Hiç şarâp içmezdi şeytândır uzak,
Kibr ve inkâr, mestliğin olmuş tuzak.

Dendi sarhoş, çok gören bir kimseye,
Mis, demir, altın görünmüş var diye.

Şimdi Mûsa, sözde son yok söylesen,
Sen dudak oynat, yeşersin, yer hemen.

Emre Mûsa uydu, artık yeryüzü,
Yemyeşil, sümbül, başaklar örtüsü.

Kıptiler, kıtlıkta bir hayvân gibi,
Saldırır nimetlere sırtlan gibi!

Doğdu ihsân, orda birkaç gün ki bak,
Doydu insan, doydu bundan, dört ayak!

Doydular, bolluk ve nimet buldular,
Hep zarûret gitti, âsi oldular.

Bir Fir'avun'dur nefis, hiç doymasın,
Eski küfr, isyan, akıldan geçmesin!

Yok güzellik, düşmeden nefs âteşe,
Yoksa kor, gelmez demir dövmek işe.

Yok itâat tende, açlık yok iken,
Hem soğuktan bir demir, dövmekte sen!

Ağlayıp, inlerse bir nefs, sen inan,
Aklı çoklar, olmaz aslâ müslümân!

Kıtlık ânında, Fir'avn ister neyi?
Yalvarır Mûsa'ya, sunmuş secdeyi!

İhtiyâçtan kurtarır olsun azar,
Merkebin yük atsanız siz, çifteler.

İş biter, ermiş olurken maksada,
Hep unutmuş, ağlamak yok ortada.

Bir şehir var, orda eğleşmiş biri,
Görse rüyâsında, bir gün her yeri;

Başka bir yer görse, has, çirkin dolu,
Hem unutmuş yurdu, sanmış yurdu bu.

Tâze bir yerdir demez, olmaz benim,
Hiç demez, yurdum değil, ben nerdeyim?

Sanki yıllar burda geçmiş, bellemiş,
Sanki alnından benim yurdum demiş.

Şaşmayın hiç, ruh unutsun gaybı hem,
Meyli, dünyâ üzre yönlendikçe tam.

Bir bulut gizler sanarsın yıldızı,
Uyku gizler, görmenin bağlar gözü!

Hem de ruh, bir çok mekânlar yoklamış,
Çok makamın toz, hatırdan çıkmamış.

Çünkü insan gönlü etmezden temiz,
Eskiden bulmak için bir sâde iz;

Kalbi ruhun uç verir, etsen cihâd,
Sırrı yırtar, ön ve son olmuş azâd.

İNSANIN YARATILIŞININ BAŞINDAN İTİBÂREN HÂLLERI VE MENZÎLLERI

Ruh ki önden geldi cânsız iklime,
Sonra dönmüştür nebâttan âleme.

Hem geçer yıllar, nebâtın gövdede,
Önce cânsız âlemi bilmezse de.

Hem nebâttan, düştü hayvâniyete,
Yâda gelmez, hem nebâtiyette ne?

Sâde bir meylin, bahâr, açsın çiçek,
Bir özel meyl, bir heves vardır demek.

Her çocuk, meyl eyler elbet anneye,
Annenin süt meylini bilmez niye?

Her mürîdin meyli vardır şeyhine,
Sevgi taşkın olsa, bundandır yine.

Cüz-i akl yön eylemiştir külliyi,
Gülde dal oynar, gör oynar gölgeyi!

Gölge yok olsun, bilir has gölgedir,
Sonra anlar şeyh, muhabbet, sır nedir!

Bil ki elbet, şansı bol, has kimse sen,
Dal kururken, gölge olmaz depreşen.

Verdi Allah emri, insan etmede,
Âlemi hayvâniyet gitmiş öte.

Insan iklimden geçip, iklimlere,
Hem ilim, akl geldi hem kâmil yere.

Önceden mevcût akıllar, hâtıran,
Gitti bilmezsin, değişken her bir ân!

Hırsla dolmuş aklı, geçmiş olsanız;
Çok şaşırtan yüz akıl, sunmakta iz!

Hem unutturmuş olan her bir şeyi,
Öyle koymazmış, unutmuşsan neyi!

Hem de, tekrârdan bölerken uykuyu,
Bir uyan, başlar meğer gülmek hûyu.

Rüyâ gördüm, hem keder, hem neydi gam,
Hem unuttum doğru, düzgün hâldi tam.

Cümle illet, cümle gam, olmuş hayâl,
Ben neden fark etmedim, gelmiş hayâl.

İşbu dünyâ, bil ki sen, rüyâ gibi,
Düş gören, sanmış rüyânın yok dibi!

Ansızın gelsin sabah, görsen ecel,
Hîle, zân zulmet için vermez ki el.

Gördü mevkîlerde, başlar gülmeye,
Çünkü önden gâm, tasa etmiş diye.

Düşte görsen, has ve çirkin neyse var,
Gelse mahşer, hep olurlar âşikâr.

Hem cihânın uyku, yapmış her neyi,
Âşikârdır, hem uyansın her şeyi.

Sanma yaptım, ben fenânın tâbiri,
Burda uykun, var rüyânın tâbiri.

Bir esîr varken, sitemler eyleyen,
Düş yorarken ağlayış, lâyık hemen!

Ağlayış dert, gam ve elbet inleyiş,
Bir uyanmak, mutluluk gelsin demiş.

Kim ki Yûsuf, postu, durmaz parçalar,
Bil ki kurt olmuş, uyanmış oldular.

3665. Hûyların bir bir olur, kurt benzeri,
Öfkeden hem parçalar, her bir yeri.

Sen kısastan sonra ölmüşsen hele,
Bil ki kan yatmaz, berât yoktur, bile!

Âlemin hâlden kısastır bir düzen,
Âhiret bilmez oyundur, belle sen!

Hak bu dünyâ der oyun, âhret için,
Hem cezâlar, görkemi bir gayrinin!

Hem cezâyı, fitneyi kovmak için,
O, hadım etmekti, bu sünnet bilin!

CEHENNEMDE BULUNUP EHL-İ CEHENNEMİ AZAP VERECEK OLAN MAHLÛKÂTIN AÇ OLUP: "YÂ RABBÎ; BİZİM RIZIKLARIMIZI BOL OLARAK BİZE ULAŞTIR, ZİRÂ SABRIMIZ KALMADI" DİYE CENÂB-I HAKK'A YALVARMALARI

3670. Yok ki Mûsa sözlerin, elbet sonu,
Otlasın koy, sen, eşekler, koy onu!

Hepsi, has otlar yiyip beslenseler,
Hem cehennem kurdu, et bulmak diler!

Cümle kurtlar, gör ki hep feryâttalar,
Hep eşekler, onların rızktır meğer.

Has nefes kimyâsıdır merkepleri,
İnsan etmek, maksadıymış onları.

Sen cömertlik üzre, dâvet eyledin,
Hem eşek bilmez, tâlihsizdir kesin!

3675. Nimetin yorgan, atıp ört onları,
Hem de, gaflet uykusuymuş sonları!

Uykudan sıçrar ve kalkar oldu mu!
Yok ki sâki, gördü sönmüştür mumu!

Onlar azgın, sen de hayretlerdesin,
Orda hasretten şarâb içmektesin!

Adlimiz, çıkmış olurken meydâna,
Bed ve çirkin, erdi lâyıktan yana.

Apaçık görmezdiler, bir Padişah;
Gizlidir, ammâ berâberdir o şah!

3680. Sende mevcût ruh ve hem aklın bile;
Görmedin hiç, hiç görünmezdir hele!

Hem görür, bilmiş senin her hâlini,
Hem sükûn, hem varsa, her ahvâlini.

Çok acâyip ruh, akıl vermiş olan,
Var, sayarsın sende olmazdan inan.

Kim ki gaflet eyleyip, yapmış kötü,
Aklı töhmet eyleyip, saymış kötü.

Gafletin aklından üstün ey denî!
Sendedir, görsen, ayıplar hep seni.

3685. Gâfil olmuş olsa hem, aklın eğer,
Hep ayıp derken, kınar, hem silleler.

Gâfil olmaz olsa, nefsin aklına,
Hem nasıl suç işletir, cinnet sana.

Oldu aklın, şimdi usturlâp gibi,
Onla oldun, hak güneşler talibi!

Aklının hal, keyfiyetlerden geçer,
Hem ne sağ, sol, ard ve ön bilmez meğer!

Keyfiyetsiz bir yakınlık, sır iken,
Allah'ın hâl, keyfiyetsiz, bilki sen!

3690. Parmağın oynar, o sağ soldan değil,
Ön ve ardından gelen, hâlden değil.

Uyku, ölmek vakti, gitmiş canlılık,
Sen uyansan, orda gelmiş canlılık.

Hangi yoldan, kıprayış gelmiş ona?
Olmasın, hiç fayda vermezdir sana!

Gözde nûr, gelmez ki yönlerden sana,
Geldi nerden? Hangi yönsüzden yana.

Halk edilmiş neyse, yönlerden gelir,
Emr, sıfât gerçekte yönsüzlükledir.

Ey güzel bil, sen cihetsiz emri de,
Şüphesiz Allah, cihetlerden öte!

Emrinin âlemlerin, yoktur yönü,
Allah, aklın, hem de, cânın üstünü.

İlgisizlik yok ki, mahlûktan O'na,
Keyfiyetsizdir bu ahvâl, baksana.

Ayrılık yok, yok visâller ruha hiç,
Zânda durmaz, böyle hâllerden hariç.

Ayrılıktan, başka artık bul delil,
Ayrılık, visâl, hatâ silmez ki bil.

Sen uzaksan aslâ, dâim iz ara,
Sende erlik, peyle yol vuslâtlara!

Nerden anlar aklımız neymiş bağı?
Bildi bir bağ, birleşip ayrılmağı!

Bir vasiyet, eylemiştir Mustafâ,
"Girmesin bahse" demiş Zât-i Hüda.

Anlaşılmak, mümkün olmuş her şeye,
Bakmamız yetmez ki, Allah görmeye.

Hem düşüncen, zânda bir tek yol demiş,
Bunca binler perde, Hakk'ı gizlemiş.

İşte gör bir perde örtmüş herkesi,
"Hakk'ı gördüm," sâde bir vehmin sesi!

Hem de, Peygamber gidermiş vehmini,
Böyle hem, pâk eylemiş idrâkini.

Çünkü Allah, bir edepsiz vehmine,
Hışm edip, hem âdîlikler vermede.

Eğdirip baş, hem atar en alçağa,
Yükselir oldum sanır, alçaklığa!

Lâyık iş, artık budur sarhoş için,
Farkı var, bilmez ki yerler, göklerin!

Hak'ta kudret, çok gariplik var, düşün,
Hep azâmetler nedir, siz kaybedin!

Kim kemâlinden düşünmüş Hakk'ı tam,
Hep döker, kalmaz sakal, saç yitti hem.

Derse cândan: "Bende yok övmek payı, "
Övgünüz bilmez, rakam, hâd saymayı."

ZÜLKARNEYN'İN, KAF DAĞINA VARIP: "EY KAF DAĞI; HAKK'IN SAN'ATININ AZÂMETİNDEN BİZE BAHSET" DEYİNCE, KAF DAĞININ: "ALLAH'IN AZÂMETİNİN SIFÂTI BEYÂN EDİLEMEZ. ONUN KARŞISINDA İDRAKLER, YOK OLUR" CEVÂBINI VERMESİ, BUNUN ÜZERİNE ZÜLKARNEYN'İN: "HAKK'IN SIFÂTLARINDAN HATIRINDA OLUP SÖYLEMESİ SANA KOLAY GELENİ SÖYLE" TALEBİNDE BULUNMASI

Gitti Zülkarneyn, dönüp Kaf'tan yana,
Gördü zümrüt saflığı ermiş ona!

Halka olmuş, âlemi sarmıştı o,
Kaldı hayretlerde hep şaşkındı o.

Der ki: "Sen dağsın o dağlar neydi yâ?
Başka dağlar, bir oyuncak âdetâ!"

Der ki Kaf: "Dağlar alır benden damar,
Bende kıymet, onların yok âşikâr.

Her şehir saklar, alıp benden damar,
Hem cihânın çevre, benden bağ sunar.

Hak murât etmişse, elbet zelzele,
Ben damarlar oynatırsam, emr ile.

Bir şehirden, oynar artık bir damar,
Kahrımız, deprem sunar, hep âşikâr.

Dur desin Hak! Hep damar sakinleşir,
Başka bir emr üzre durmuş, bekleşir.

Ben ki merhem misliyim, iş işlerim,
Akla benzer, söyletir söz, söylerim.

Yer buharından diyenler zelzele,
Aklı ermezden bu söz, gelmiş hele."

Bir karınca kâğıt üstünde giderken kalemin yazışını görüp, onu övmeye başladı. Gözü daha keskin olan başka bir karınca: "Asıl parmakları öv, zirâ hüner onlarındır" deyince ondan da aydın gözlü başka bir karınca:"Ben kolu överim; çünkü parmaklar onun fer'idir" dedi.

Bir kalem görmüş karınca, yazmada,
Sırrı söyler oldu artık, dostu da.

Çok acâyip, nakşı yazmıştır kalem,
Çizdi bir çok fesleğenler, gül, susam.

Der böcek: "Yazmış sanatkâr parmağı,
Hem kalem fer'i ve olmaz ortağı."

"Parmağın iş yok demiş, yapmakta kol,
Buldu ondan, hem açılmış nakşa yol!

Böyle çok söz söylenirken baştaki,
Oydu mutlak, orda onlardan zekî.

"Bir hüner var maddeden, siz görmeyin,
Uyku, ölmek gelse, kudretsiz bilin.

Sûret ancak giysi say, say bir asâ,
Has nakışlar, ruh, akıllar yapmasa.

Olmasın Hakk'ın ki, yardım kudreti,
Ruh ve aklın bir ölü, yok nisbeti.

Hak, akıldan alsa, yardım olsa yok,
Hep zekâ gitmiş ve ahmaklıksa çok!"

Gördü Zülkarneyn ki, Kaf söz söyledi,
İnciler, sözden deler olmuş idi.

"Şimdi Hakk'ın sırlarından söylesen,
Hak sıfâtlardan haber ver, söz bilen.

Haydi git sen, güç mü var söz etmeye,
Kimsenin elden de, gelmezdir diye.

Yok cesâret, bir kalem yazsın O'nu,
Sayfalar üstünde, bildirsin O'nu."

Der ki Zülkarneyn: "Bilen, ey bilgili,
Destanından bir ufak söz etmeli."

"İşte üç yüz yıl genişlik bir saha,
Allah'ın karlarla dolmuş, dağdı yâ!

Hiç hesâpsız dağ ki, dağlar üstüne,
Örttü karlar, yağdı karlar üstüne.

Kar yığar olmuştu, Hak kardan dağa,
Kar, soğukluk, indi son dağ olmağa.

Kar dağın üstünde olmuş, başka dağ,
Hak'ta kudretten büyürmüş başka dağ.

Böyle vâdi olmasın, şahım iyi,
Hem cehennemler yakar, gör cümleyi!

Kim ki gâfil, kar dağıymış, böylesi,
Yakmasın tâ, âkilin sır perdesi.

Hem cehâlet yansımaz, yağmazsa kar,
İştiyâktan, hem bütün Kaf'lar yanar.

Kahr-ı İlâhîde, ateş, zerre pay,
Alçağın ıslâhta, sen bir kamçı say.

3745. Allah'ın kahr âteşi şiddetçe çok,
Pek serin lûtfunca, hiç bir hükmü yok!

Keyfiyetsiz, mânevîdir işki var,
Önde git, sen artta git çiftlik mi var?

Görmediysen gerçeği, noksân ki sen,
Aklı halkın, arpa say sen, zerreden.

Aybınızdır bilme dîn, âyet asıl,
Dîn semâsın kuş, çamur, geçsin nasıl?

Kuş gelip dönsün, dolaşsın, tek hava,
Onda varlık sâde şehvet, hem hevâ.

3750. Hayrân ol bak! Yok, evet neymiş, bırak,
Rahmetinden, bir binek versin de bak!

Sen acâyip bilmeden, âciz isen,
Hem, tekellüf eyleyip, kaldındı sen!

Sen, hayır der, Hakk'ı inkâr eylesen,
Kahrı Hak örter ve kalmaz penceren.

Hayrân ol, kal! Her tarâftan, öyle ki,
Allah'ın yardım, çıkıp gelsin, peki!

Hayrân olsan, varlığın, yok eylesen,
Böyle yapsan, doğru yoldur istenen!

3755. Hak büyüktür! Titreyip dön sen O'na,
Zor biter, kalmaz ki güçlük, hiç sana!

Hem büyüklük, inkâr etmişler için;
Lutfü, ihsân, meyvesiymiş âcizin!

CEBRÂİL ALEYHİSSELÂM'IN HAZRET-İ MUSTAFÂ (S.A.V.) EFENDİMİZE KENDİSİNİ MELEK SÛRETİYLE GÖSTERMESİ VE YEDİYÜZ KANADINDAN BİRİ ZÂHİR OLUNCA UFKU İHATA ETMESİ VE O KADAR ŞUAI VARKEN, GÜNEŞİ GÖRÜNMEZ HÂLE GETİRMESİ

Mustafâ söyler iken Cebrâil'e;
"Ey Azîzim, sen esas sûret ile!

Gel de, aslın âşikâr göster bana,
Ben de hayrân seyredip, baksam sana."

"Hiç tahammül eylemezsin, sen bana,
His hafif, hem yufka, pek güçtür sana."

3760. "Hem meleklik hâlini, göster ki sen,
Anlasın, yoktur tahammül, his denen!

İnsanın ten, duygular noksânsa ne,
Gönlü saklar, bir büyük mizâç yine!

Ruh, beden olmuş demir, taş benzeri,
Taş, demir almış yâ, bir çakmak yeri.

Taş, demir, olmuş âteşten, bir sebep,
Od, peder, annenle doğmuş kahrı hep.

Hem de âteştir sıfât, tenden hele,
Od saçar, tenler dolarlar, kahr ile.

3765. Saklıyor ten, İbrâhim'den bir ziyâ,
Bil bu yüzden, âteşin burç öldü yâ!"

Der Nebî, hep böyledir Hakk'ın sesi,
"Öncünün biz, arkadan tâkipçisi."

Çift çekiç hükmündedir, hem zâhiren,
Bil demir, madenlerin kuvvetli sen.

İşte, insandır cihân fer'i, fakat,
Hep cihânın aslıdır, sunmuş sıfât.

Dış yüzünden, gör sinektir dertlenir,
İç yüzü gökler delip geçmektedir."

3770. Hem Nebî, görmekte ısrâr eyledi,
Az görünmüş, yırttı dağlar heybeti.

Bir kanat kaplardı, şark, garp, bilki sen
Gör Nebî hayretle kendinden geçen!

Gördü, kendinden geçer olmuş Nebî,
Hem kucaklar Cebrâil, insan gibi.

Onda heybet, hem gerek eller için,
İltifât etmek, özel dostlar için.

Şah otursun tahta, bir bak dört yanı,
Var çavuşlar, bil ki insan azmanı.

3775. Sivri uç mızrak, kılınç, almış ele,
Görse titrer, kükremiş aslan bile.

Onların sesten, silahtan öyle ki,
Heybetinden korku cân, ürkmek ne ki?

"Burda şah var" söylemek ister gibi,
Bir haberdir: "Burda şah var" der gibi.

Halkta mevcût, kibri terk etsin diye,
Terkedin denmiş olur, hem kîn niye?

Hem mehâbet, gösteriş şart fitneye,
Dur demiş, nefs, fitne az yapsın diye.

3780. Bir düzendir şehre, bir şah korkusu,
Emniyet gerçekte âsâyişti bu.

Böyle nefslerden de, millet kurtulur,
Şahda heybettir gelir, mâni olur.

Şimdi dön, bak, has olan alsın sıra,
Hem kısas, heybet, bulunmaz onlara!

Öyle has mecliste, hiç kalmaz kısas,
Orda ney, çeng var ve yoktur başka ses.

Hep davul, kösler çalarlar cenk günü,
Has nedimler olsa, var çengin ünü.

3785. Hep hesâp, divân gerek âvâm için,
İşretin meclis yeri, gülyüzlerin.

Zırh ve kalkanlar gerektir, harb için,
Saz, ipekler, süsleriymiş işretin!

Ey cömert, bahsin meğer, gelmez sonu,
Doğru neymiş, Hak bilir gerçekte bu!

Cibril'in rüyetle his, güçsüzcedir,
Ahmed'in hem hissi ten, kabrindedir.

Hem büyük varlık, değişmez hâlle de,
Hak katında, hep sadakat mevkide!

3790. Sâde tendir, her değişmekten mekân,
Ruh ki bâkî, bir güneştir parlayan.

Olmamış şark, garplı artık, bilki sen,
Hem değişmekten uzaktır, ruh denen!

Has güneş, mest olmaz aslâ zerreden,
Aklı yitmez, hiç mumun pervâneden.

Ahmed'in ten, ruhda bağlar gizlidir,
Hep değişmezlik, cisim hem tendedir.

Hem de dertten, hastalıklardan hele,
Bak sıfâtlardan beridir, cân bile.

3795. Kudretim yok, ruhu ben vâsf etmeye,
Söylesem, Kevn ü Mekân hep zelzele!

Hem, perîşân olsa, bir ten tilkisi,
Cânının, aslan uyurmuş öylesi.

Uykulardan, işbu aslan hep öte,
Pek şefiktir, gördüğün heybetle de.

Uykudaymış, gösterir aslan hele,
Cümle itler sandı, ölmüştür bile.

Varsa âciz, kimde ki güç yetmede,
Yağmaya kimler, cesâret etmede.

Geçti kendinden ki Ahmed, baktı da,
Varlığın uman, köpükten coşkuda!

Ay, avuçlar misli, nûrlar saçmada,
Elsiz olsun, kıymeti yok, burda da.

Bir kanat açmışsa Ahmet, bil ki sen,
Cebrâil baygın kalır, sonsuz hemen.

Geçti Ahmed, Sidre'den elbet yine,
Hem makâmı Cebrâil olmuşsa ne?

Der ki Ahmed: "Haydi uç gel sen bu dem,"
Der ki: "Git, git, ben refâkât eylemem!"

"Gel, felekten perdeler yakmış olan,
Seyrimin, artık nihâyet gelmeden!"

"Ey benim has nûrlu yoldaş, bil ki tek,
Bir kanat çırpar isem, yandım demek!"

Verdi hayret, içre hayret, hem mesel,
Hâs bulan kul, hâslığından buldu el.

Burda kendinden geçiş, bir tür oyun,
Sende kaç cân var ve cânın varsa sun?

Cebrâil sen, hem şerefsin, hem yüce,
Sen ne mumsun, olmadın pervânece.

Yansa mumlar, seslenir pervâneye,
Hiç çekinmez yanmadan, pervâne de.

Ters olan sözdür sözün, sen gel de göm,
Aksi yâ, aslan, eşek çün, eyle yem.

Saçma söz yaymış, tulum gel bağla sen,
Saçma sözlerden, dağarcık açma sen!

Göz desen, yerden öte geçmez, deme,
Ters gelir, gerçek bu sözler, söyleme!

Gel de, ters davranma, dünyâ ehline,
Sen konuksun ey garip dost, bil yine!

Onların ey yurda konmuş dost, işit,
İstenen her neyse ver sen, râzı et!

Şaha varmak üzre gelmiş, vakte dek,
Reyliden, hem Mervliden hoş ol ki tek.

Vakte Mûsa, Ey Hüsâmeddin hemen,
Devrinin Firavna, nâzik söyle sen.

Kaynayan yağ üzre, dökmüşsen suyu,
Hem ocak, kaplar harâp bil doğruyu!

Söyle nâzik, gayri sözler söyleme,
Sözlerin hem, vermesin hiç vesvese.

Oldu akşâm, söz kısalsın, sus ki sen,
Asra sâhip, asr uyandırmış olan.

Kil yiyen var, methedip göster şeker,
Yumşayıp sen, verme artık kil meğer!

Harf ve sesten, yoktu ammâ al-verin,
Hem de sen, cân sözlerinden bahçesin.

Sözle olmuş tebligât, merkep başı,
Korkuluk, çok kimseyi etmiş şaşı.[108]

Hem bakanlar, Mesnevî bir fıkra der,
Bir yenilmiş koç olup, tersten gider.

Harfle, sûret manânın bağlardaki,
Merkebin baş bil dikilmiş bağdaki.

Hak ziyâ olmuş Hüsâmeddin bu yâ,
Merkebin baş, al ve dik sen tarlaya.

Merkebin baş, hem yüzülmüş olmada,
Başka bir şân buldu, artık tarlada.

Ey Hüsâmeddin şekil biz, ruh senin,
Yok, hayır, yanlış dedim, senden bütün.

Gökler övmüş, bir güneşsin şüphesiz,
Tâ ebed sürsün, cihânda övgünüz.

Yerde hem, göklerde hürmet eylenen,
Her gönül bir, kıble bir olsun hemen.

[108] *Eskiden tarlalara ölü hayvân başı dikip kuşları ürkütürlerdi.*

Ayrılık kalksın ve şirk yok olsa tek,
Mânevî varlıksa, bir vahdet demek.

Bende ruh, elbet tanırken ruhunu,
Hem hatırlar geçmişinden, birdi bu.

Ruhumuz, Harûn, Mûsa bil, birleşen;
Sütle, baldır birleşirken kaynaşan.

Az tanır, ammâ gelir inkâr eder,
İnkâr elbet, birliğinden perdeler.

Az tanırlar, ekserî inkârdalar,
Hışm edip, her zevki ondan aldılar.

Hem bu yüzden, ruhça kim olmuş fenâ,
Kalktılar, elbet Nebî inkârına.

Böyle çok şeyler, okurdun gel oku,
Bir de gelsen **"Lemyekün"**lerden[109] oku.

Ahmed'in nakş, hiç cihâna gelmeden,
Vasfı, kâfir muskası olmuştu hem.

Böyle bir zât var yakın, gelmektedir?
Hem hayâlinden yürekler titreşir!

Secde eyler derdiler: "Rabbi beşer,
Tezce gönder" der, duâ eylerdiler.

İsmi Ahmed'ten diler, onlar zafer,
Cümle düşmân, alt edilmiş her sefer.

Nerde korkunç harbi, açmış olsalar,
Ahmed'in yardım, olur olmuştu yâr.

Nerde vardır hasta, hem hepten topal,
Bir anılsın, gör şifâdan bir misâl!

Yolculuk ânında, kalplerdeydi bu,
Sûreti, kalp, ağz, kulaklar dopdolu.

Her çakal bulmaz ki gerçek sûreti,
Bir hayâldir, eylesinler nisbeti.

Nakşı vursun, bir duvarlar üstüne,
Hem duvar, kalbiyle dökmüş kan yine.

Bir güzel hâl verdi, hem sûret oda,
Hem de kalleş yüz de, kalmaz ortada.

Sen temizler üzre, birkez baksana,
Hem duvar, çift yüzlülük ârdır ona.

Övmeler, yükseltmeler gitmiş yele,
Hem Muhammed, geldi görmüşken bile.

Kalp bir altın, âteşi görsün: Kara;
Yok ki imkân, kalpte yol yok onlara!

Kalp, mihenkten, iştiyâktan bahseder,
Uymuşun kalbi, dolarken şüpheler.

Cümle, gâfiller kanarlar hîleye,
Başlar artık, şüphe baş göstermeye.

Tam ayar olmazsa altınlar eğer,
İmtihân dersen, mihenk ister miler?

Kalp, mihenk ister muhakkak, sürmeye,
Kalplığın, durmaz gelir göstermeye.

Kalpte gerçek gizleyen, olmuş mihenk,
Yok mihenklik, hem ne ilmin, nûr demek.

Kaltabanlar hatrı, derken aynalar,
Yüzde gizler, aybı sunmaz aynalar.

Ayna olmaz, bir münâfıkmış meğer,
Ayna dersen, aynalık bulmaz ki yer!

* Doğru sunmuş ayna, varken yok nifâk,
Bitti cilt, **"Vallâhü âlem bilvifâk!"**[110]

4. CİLDİN SONU

[109] *"Açık deliller geldi de, onlar küfürlerinden vazgeçmediler..." (Beyyine, 1)*

[110] *"Allah her işin doğrusunu daha iyi bilir."*

İÇİNDEKİLER

III. CİLT

IV. CİLT